

ပုဒ္ဒသ္မာသနိကပဌဝီဝင် ကျမ်းကြီး

မော်လမြိုင်မြို့ တောင်ပေါက်ဆရာတော်
အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ နိုင်ငံတော်မဟာနာယက ဝဇီရာရာမိက
ဂဏပါမောက္ခ “စက္ကပါလ” မဟာထေရ် စီရင်တော်မူသည်

(ဦးစေန်ဒွာဘိဝံသ ပြင်ဆင်စီစဉ်ရိုက်နှိပ်သည်)

သာသနာ
၂၅၀၂

ဂေါတ
၁၃၂၀

ကရင်
၁၉၅၀

သုဗ္ဗေဝတီဓာပုံနှိပ်တိုက်
တိုက်နံပါတ် - ၅၅ စစ်ကဲမောင်ခိုင်လမ်း၊ ရန်ကင်းမြို့။

၂၁၄၈၉

မော်လမြိုင်မြို့ တောင်ပေါက် ဆရာတော်
အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ နိုင်ငံတော် မဟာနာယက
ဝဇီရာ ရာမိက ဂဏပါမောက္ခ, စက္ကပါလ, မဟာထေရ်
စီရင်တော်မူအပ်သော

ပုဒ္ဒါသနိကပဌစီစဉ် ကျမ်းကြီး

ဆရာတော် ဖုရားကြီး၏ အန္တေဝါသိက ဦးဇနိန္ဒ
ကြည့်ရှုပြင်ဆင် ရိုက်နှိပ်သည်
ကူညီပြင်ဆင်သူ ပါဠိဆရာကြီး-ဦးထွန်းကြိုင်

စက္ကပါလကျမ်းစာ ရိုက်နှိပ်ရေး ရန်ပုံငွေ အတွက် နှုန်း-၁၀၀

စက္ကပါလ ပိဋကလယ ဂေါပကအဖွဲ့ မှပိုင်

သာသနာ
၂၅၀၂

ဂေါစာ
၁၃၂၀

ကရစ်
၁၉၅၈

ဝဇီရာရာမိက ဂဏပါမောက္ခ၊ နိုင်ငံတော် မဟာနာယက အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ စက္ကပါလ မဟာထေရ်
တောင်ပေါက် ဆရာတော် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် အသျှင်သူမြတ်ပုံတော်

**ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌစိဝင်ကျမ်းကြီး၌ ပါဝင်သော အကြောင်းအရာ
မ ဝ တိ က ဝ**

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
	အခန်းနံပါတ် (၁)	
	ဗုဒ္ဓသာသနိက နိဒါန်းကို ပြဆိုခန်း	၁-မှ ၁၇
၁။	(က) ဤကျမ်းကို ပြုစီရင်တော်မူသော ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	၁
၂။	(ခ) ဤကျမ်း ပြုစီရင်ရခြင်းအကြောင်းနှင့် ကျမ်းအမည်	၁
၃။	(ဂ) ဤကျမ်းကိုပြုစီရင်ရာ လှလှပပယောဂနှင့် အချိန်ကာလ.....	၄
၄။	(ဃ) ဤကျမ်းကို သာမန်အားဖြင့် ပြုစီရင်ရန် ခဲယဉ်းပုံ	၆
၅။	(င) ဤကျမ်း၌ ပြုစီရင်ထားပုံ အခြင်းအရာ	၆
၆။	(စ) ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုက ရနိုင်သောအကျိုး	၈
၇။	(ဆ) ဤကျမ်းကို ပြုစီရင်ရာ၌ ရအပ်သော အထောက် အပံ့ကြေးငွေ	၁၀
၈။	(ဇ) ဥပယောဇနာ သိသဂါထာပါဠိအနက်	၁၁
၉။	(ဈ) ဗမာပြည်၌ ကာလကြာမြင့်စွာ ကျောက်စာဝန်မင်းအဖြစ် ဆောင်ရွက်သွားသော ကျောက်စာဝန်မင်း (ဒရိုဆဲလ်) ၏ ထောက်ခံယူဆချက်အင်္ဂလိပ်ဘာသာ မူရင်း	၁၃-၁၄-၁၅
၁၀။	(ည) ၎င်းမှ လိုရင်းကိုထုတ်၍ အကျဉ်းချုပ် ဗမာဘာသာ ပြန်ဆိုချက်	၁၆-၁၇
	အခန်း နံပါတ် (၂)	
	ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌစိဝင်ကျမ်းကို ပြုစီရင်ရာ၌ အဓိတံကဲ ပြုအင်သော ကျမ်းစာအမျိုးမျိုးကို ပြဆိုခန်း	၁၈-မှ ၃၆
	အခန်းနံပါတ် (၃)	
	ဂန္ထဝရန္တကို ပြဆိုခန်း	၃၇-မှ ၄၄
၁၁။	ရတနတ္ထယ ပဏာမ စသည်ကိုဆိုရာ ဂါထာပါဠိအနက်များ	၃၇
၁၂။	၎င်း၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်များ	၄၀
၁၃။	အသျှင်မဟာ ဗုဒ္ဓဇောသ အသျှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ ကာလိဒါသ ဆရာများပင် ညည်းညူရပုံဂါထာ အနက်များ	၄၃
	အခန်းနံပါတ် (၄)	
	ညွှန်ကြားချက်များကို ပြဆိုခန်း	၄၅-မှ ၅၀
	ဘာသာသုံးမျိုး အသံထွက်တူမျှသော အက္ခရာပုံစံ	
၁၄။	သရများ	၄၅
၁၅။	ဗျည်းများ	၄၆

(ဃ)

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
၆၅။	သိဟိုဠ်ကုဋိယပညာယှိများ မှတ်သားထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာအလောင်း ဇာတာတော်ပုံ	၆၇
၆၆။	ဗမာပညာယှိများ မှတ်သားထားသော ၎င်းဇာတာတော်ပုံ	၆၈
၆၇။	နေပါလ	၁၀၀
၆၈။	ကာဠမဏ္ဍု	၁၀၀
၆၉။	(၃) ကောသလဝိုင်း	၁၀၁
၇၀။	သာဝတ္ထိ	၁၀၂
၇၁။	သာကေတ=အယောဒယာ	၁၀၄
၇၂။	လက္ခဏပုရ	၁၀၅
၇၃။	ဣစ္ဆာနင်္ဂလ, သေတဗျာ, ဥက္ကဋ္ဌာ, ...	၁၀၆
၇၄။	(၄) မဂဓဝိုင်း —	၁၀၇
၇၅။	ရာဇဂဟ	၁၀၇
၇၆။	ဗိမ္ဗိသာရမင်း	၁၀၈
၇၇။	ဓာတုနိဒါနစေတီ	၁၀၉
၇၈။	မာဂဓဘာသာ	၁၁၁
၇၉။	ပါဠိပုတ္တ	၁၁၃
၈၀။	သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး	၁၁၃
၈၁။	၎င်းမင်းကြီး ရဟန်းပြုသလော	၁၁၄
၈၂။	နာလန္ဒာ	၁၁၄
၈၃။	ဥရုဝေလာ	၁၁၅
၈၄။	မဟာဗောဓိနှင့် ၎င်းစေတီ	၁၁၆
၈၅။	ဂယာနှင့် ဗုဒ္ဓဂယာ	၁၁၇
၈၆။	ဂယာသီသ	၁၁၈
၈၇။	သေနာနိ နိဂမ	၁၁၈
၈၈။	နေရဠရာမြစ်	၁၁၉
၈၉။	(၅) သီရိဝိုင်း	၁၂၀
၉၀။	ဇေတုတ္တရ	၁၂၀
၉၁။	(၆) ကလိင်္ဂဝိုင်း	၁၂၁
၉၂။	ဒန္တပုရ	၁၂၁
၉၃။	လက်ဝဲအောက်ခတ် စွယ်တော်မြတ်	၁၂၂
၉၄။	လက်ျာအောက်ခတ် စွယ်တော်မြတ်	၁၂၆

မာတိကာ

(င)

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
၉၅။	တောသလိနှင့် သောဘဝတိ	၁၂၆
၉၆။	မဒရာသ်	၁၂၇
၉၇။	ဂေါဒါဝရိမြစ်	၁၂၈
၉၈။	(၇) အဝဇ္ဇိတိုင်း	၁၂၉
၉၉။	ဥဇ္ဇေနီ	၁၃၀
၁၀၀။	ဝေဒိသ	၁၃၀
၁၀၁။	ဘောပါလ	၁၃၁
၁၀၂။	မာလဝ	၁၃၁
၁၀၃။	(၈) ဒက္ခိဏပဇ္ဇာလတိုင်း	၁၃၂
၁၀၄။	ကမ္ပိလ္လ	၁၃၂
၁၀၅။	သင်္ကံဿ၊ သောရေယျ၊ ကန္ဒကုဇ္ဇ၊	၁၃၃
၁၀၆။	သင်္ကံဿ ခရီးစဉ်	၁၃၃
၁၀၇။	(၉) ဥတ္တရပဇ္ဇာလတိုင်း	၁၃၄
၁၀၈။	အဟိစ္ဆတြ	၁၃၄
၁၀၉။	(၁၀) ဝဇ္ဇိတိုင်း	၁၃၄
၁၁၀။	ဝေသာလီ	၁၃၅
၁၁၁။	(၁၁) ဂန္ဓာရတိုင်း	၁၃၆
၁၁၂။	ပုတ္တုသာတိမင်းနှင့် ၎င်းပုဒ်ဆုံးဖြတ်ချက်	၁၃၇
၁၁၃။	စိန့်တိုင်းနှင့် တရုတ်ပြည်	၁၃၈
၁၁၄။	တရုတ်ပြည်နှင့် ဂန္ဓာရတိုင်း	၁၃၈
၁၁၅။	တက္ခသိုလ် အဆုံးအဖြတ်	၁၃၉
၁၁၆။	စန္ဒဂုတ်မင်းနှင့် အလိစန္ဒာမင်းတို့ခေတ်	၁၄၂
၁၁၇။	(၁၂) ခေဒိတိုင်း	၁၄၂
၁၁၈။	သဟဇာတိ	၁၄၃
၁၁၉။	(၁၃) ဝဏိတိုင်း	၁၄၄
၁၂၀။	သမထဋ	၁၄၄
၁၂၁။	ဗင်္ဂလား	၁၄၄
၁၂၂။	ကာလကတ္တာ	၁၄၅
၁၂၃။	(၁၄) ဝိဒေဟတိုင်း	၁၄၅
၁၂၄။	မိထိလာ	၁၄၅
၁၂၅။	မခါဒေဝမင်း	၁၄၆

(၈)

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
၁၂၆။	ကောသိက ခေါ် ကုလိမြစ်	၁၄၇
၁၂၇။	(၁၅) ကမ္ဘောဇတိုင်း	၁၄၈
၁၂၈။	ခေမရခေါ် ခေမင်=ခမင်	၁၅၀
၁၂၉။	အာယောဒယာခေါ် ယိုးဒယား	၁၅၁
၁၃၀။	မရ သဲကန္တာရ	၁၅၁
၁၃၁။	ကန္တာရငါးမျိုး	၁၅၂
၁၃၂။	အဖဂါနိဋ္ဌာန=အဖဂါနိဋ္ဌာန် စသောအမည် အဆုံးအဖြတ်	၁၅၄
၁၃၃။	(၁၆) မဒ္ဒတိုင်း	၁၅၅
၁၃၄။	ပဉ္စနဒ	၁၅၅
၁၃၅။	မဒ္ဒနှင့် စေတ	၁၅၆
၁၃၆။	မဒရာသ်နှင့် မဒ္ဒ	၁၅၇
၁၃၇။	သာကလ	၁၅၇
၁၃၈။	၎င်းအဆက်	၁၅၉
၁၃၉။	(၁၇)ဘဏ္ဍတိုင်း	၁၆၀
၁၄၀။	သုံသုမာရဂိရာ	၁၆၀
၁၄၁။	(၁၈) အင်္ဂတိုင်း	၁၆၁
၁၄၂။	စမ္ပာနဂိုရ်	၁၆၁
၁၄၃။	ဘဒ္ဒိယမြို့	၁၆၂
၁၄၄။	မေဏ္ဍကစသော ပုညဝန္တပုဂ္ဂိုလ်ငါးဦး	၁၆၃
၁၄၅။	အဿပုရ	၁၆၄
၁၄၆။	(၁၉) သီဟဠတိုင်း	၁၆၄
၁၄၇။	အသျှင် မဟိန္ဒမထေရ် သီဟိုဠ်ရောက်ကာလ	၁၆၅
၁၄၈။	သောဠသဋ္ဌာန စေတီတော်များ	၁၆၅
၁၄၉။	မိဿကတောင်	၁၆၉
၁၅၀။	အမ္မတ္တလစေတီ	၁၆၉
၁၅၁။	ကာဠကာရာမသုတ္တန်	၁၇၀
၁၅၂။	မင်္ဂလစေတီနှင့် နဖူးသင်းကျစ်တော်	၁၇၁
၁၅၃။	ဆံတော်ဓာတ်နှစ်ဆူ	၁၇၃
၁၅၄။	ဂိရိကျွန်း	၁၇၄
၁၅၅။	တပဿနှင့်ဘလ္လိက	၁၇၅
၁၅၆။	မင်္ဂလစေတီအဆက်	၁၇၅

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
၁၅၇။	တမ္ပပဏ္ဍိ, ဥပတိဿ, အနုရာဓ, သိဟဂိရိ, ပုလတ္တိ, သေခံဏ္ဍသေလ, ကောလဗ္ဗ, ဂါလု, မဟာတိတ္ထ, ရတနပုရ, မြို့တော်များ	၁၇၈
၁၅၈။	လက်ဝဲစက်တော်ရာ	၁၇၉
၁၅၉။	ယောနကရဋ္ဌေဒ္ဒေဟူသော စကားနှင့်ပါဒစက် နှစ်ဆူတည်ရာ အဆုံးအဖြတ်	၁၈၀
၁၆၀။	ထူပါရုံစေတီတော်	၁၈၁
၁၆၁။	သီဟိုဠ်ကျွန်းမြေပုံ	၁၈၁
၁၆၂။	(၂၀) ကာသီတိုင်း	၁၈၂
၁၆၃။	ကနိဿျကမင်း စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ	၁၈၂
၁၆၄။	တောင်ပိုင်းသာသနာနှင့် မြောက်ပိုင်းသာသနာ	၁၈၃
၁၆၅။	မဟာယာန ဂိုဏ်းအကြောင်း	၁၈၃
၁၆၆။	မဟာယာနနှင့် ဟိနယာနအမည်	၁၈၅
၁၆၇။	ကသ္မိရအဆက်	၁၈၇
၁၆၈။	သိရိနဂရ	၁၈၇
၁၆၉။	ဥဒျာန	၁၈၈
၁၇၀။	လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းနှစ်ထောင်အတွင်း ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ဗုဒ္ဓသာသနာ မျှန့်တည်ယှိခဲ့ဘူးရာ အရိယ (အာဿျ) ဗုဒ္ဓသာသနိက မြေပုံ	၁၈၈
၁၇၁။	(၂၁) ကာသီတိုင်း	၁၈၈
၁၇၂။	ဗာရာဏသီ=ဗာဏာရသီ	၁၈၈
၁၇၃။	(၂၂) ပဏ္ဍုတိုင်း	၁၈၉
၁၇၄။	တာမလိတ္တိ	၁၉၀

အခင်းနံပါတ် (၇)

ဝိသဘုပေါသထသုတ် ပါဠိတော်လာ တိုင်းကြီးသောဠသကို

ပြဆိုခင်း

၁၉၁-မှ ၂၀၉

၁၇၅။	တိုင်းပြည်မြို့တော် သရုပ်ဇာတ်နှင့် မှတ်ချက်များ	၁၉၁
၁၇၆။	(၁) မဇ္ဈတိုင်း	၁၉၃
၁၇၇။	ကုသိနာရုံ	၁၉၃
၁၇၈။	မကုဋပဗ္ဗန	၁၉၃
၁၇၉။	ဟိရညဝတီမြစ်	၁၉၃
၁၈၀။	ဂေါရခါးလူမျိုးနှင့် နေဝါရီ	၁၉၄

(၉)

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
၁၀၁။	နေဝါဒီနှင့် ဗမာ	၁၉၄
၁၀၂။	နေပါလအမည်စသည်	၁၉၅
၁၀၃။	အနုပိယ သရက်တောအုပ်	၁၉၆
၁၀၄။	အနောမာမြစ်	၁၉၆
၁၀၅။	ကန္တကမြင်း	၁၉၇
၁၀၆။	ဆန္ဒအမတ်	၁၉၈
၁၀၇။	ဘွားဘက်တော် အဆုံးအဖြတ်	၁၉၉
၁၀၈။	(၂) ငံသတိုင်း	၂၀၁
၁၀၉။	ကောသမ္ဘိ	၂၀၁
၁၁၀။	ဇောသိတ	၂၀၂
၁၁၁။	ပရန္တပမင်း	၂၀၂
၁၁၂။	ဥဒေဒမင်း	၂၀၂
၁၁၃။	ကောသမ္ဘိအဆက်	၂၀၃
၁၁၄။	(၃) မန္တတိုင်း	၂၀၃
၁၁၅။	ဝိရာဇ	၂၀၃
၁၁၆။	ရာဇပုတာနာ အမည်မှန်ဆုံးဖြတ်ချက်	၂၀၅
၁၁၇။	သာလွ=သာလဝ ဆုံးဖြတ်ချက်	၂၀၅
၁၁၈။	(၄) သူရသေနတိုင်း	၂၀၅
၁၁၉။	ဥတ္တရမထရာ	၂၀၆
၂၀၀-	(၅) အသကာတိုင်း	၂၀၇
၂၀၁။	ပတိဋ္ဌာန=ပေါတန	၂၀၈
၂၀၂။	အဇဏ္ဍဂုဟာ	၂၀၉
	သာသနာပြုလွှတ်ရာ ကိုးတိုင်းကိုးဋ္ဌာနကိုပြဆိုခဏ်း ၂၁၁-မှ	၂၃၈
၂၀၃။	တိုင်းပြည်ဋ္ဌာန သရုပ်အစဉ်နှင့် မှတ်ချက်များ	၂၁၁
၂၀၄။	(၁) မဟိသမဏ္ဍလ	၂၁၂
၂၀၅။	မဟိသမဏ္ဍလနှင့် အန္တက	၂၁၂
၂၀၆။	မဟေသုရ=မဟဋ္ဌတီ	၂၁၃
၂၀၇။	(၂) ဝနဝါဒီတိုင်း	၂၁၃
၂၀၈။	ဗုဒ္ဓိုင်	၂၁၃
၂၀၉။	(၃) အပရန္တတိုင်း	၂၁၄
၂၁၀။	သူနာပရန္တ	၂၁၅

မာတိကာ

(ဈ)

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
၂၁၁။	အာရဗနှင့် အာရဗီ	၂၁၆
၂၁၂။	နမ္မဒါမြစ်	၂၁၇
၂၁၃။	သစ္စဗန္ဓတောင်	၂၁၇
၂၁၄။	သုပ္ပါရက	၂၁၈
၂၁၅။	ဗမာပြည်နှင့် သူနာပရန္တ	၂၂၀
၂၁၆။	ပစ္ဆိမဗာဠနှင့် မလယ	၂၂၀
၂၁၇။	တာပီမြစ်	၂၂၁
၂၁၈။	(၄) မဟာရဋ္ဌတိုင်း	၂၂၂
၂၁၉။	မဟာရာဋ္ဌ	၂၂၃
၂၂၀။	(၅) ယောနကတိုင်း	၂၂၃
၂၂၁။	ယဝနနှင့် တူရကီ	၂၂၄
၂၂၂။	မိလိန္ဒမင်း	၂၂၄
၂၂၃။	အသျှင်နာဂသေန	၂၂၅
၂၂၄။	ခေမင်နယ်ယို ဗုဒ္ဓဗောဓိသံဝတ်	၂၂၆
၂၂၅။	(၆) ဗဟိမဝန္တပဒေသ=ပဉ္စမိနရဋ္ဌ	၂၂၇
၂၂၆။	စိန့်တိုင်းနှင့် တရုတ်ပြည်	၂၂၇
၂၂၇။	တိဗ္ဗတ် (တိဗက်) ပြည်	၂၂၇
၂၂၈။	လာသာ	၂၂၈
၂၂၉။	မာနသဒိုင်ခေါ် အနဝတတ်	၂၂၈
၂၃၀။	(၇) သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း	၂၃၀
၂၃၁။	သုဝဏ္ဏဘူမိအဆုံးအဖြတ်	၂၃၁
၂၃၂။	သုမာတြာ	၂၃၂
၂၃၃။	ယဝန္တီပ (ဇာဝါက္ခန်း)	၂၃၂
၂၃၄။	ဣန္ဒောစိနခေါ် အင်မိချိုင်းနား	၂၃၈

အခင်းနံပါတ် (ဉ)

အလွတ်သီးခြားဖြစ်သော တိုင်းကိုးတိုင်းကို ပြဆိုခင်း

၂၃၅။	သရုပ်အစဉ်ဇာတ်နှင့် မှတ်ချက်	၂၃၉
၂၃၆။	(၁) လာဠတိုင်း	၂၃၉
၂၃၇။	သီဟပူရ	၂၃၉
၂၃၈။	၎င်းအဋ္ဌပုပ္ဖိအကျဉ်း	၂၄၀
၂၃၉။	ဝိဇယနဂရ စိစစ်ချက်	၂၄၁

(ည)

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မုက်နှာနံပါတ်
၂၄၀။	(၂) သောဗီရတိုင်း	၂၄၂
၂၄၁။	မဟာဂေါရိန္ဒ အမတ်ကြီးဝေဘန်ရာ တိုင်းပြည်များ	၂၄၂
၂၄၂။	မရုကန္တာရနှင့် ရောရုက	၂၄၃
၂၄၃။	သိန္ဓု	၂၄၃
၂၄၄။	(၃) ဥက္ကလတိုင်း	၂၄၄
၂၄၅။	ဩဇ္ဇ	၂၄၄
၂၄၆။	ဥက္ကလနှင့် ဥက္ကလာပ	၂၄၅
၂၄၇။	တပဿနှင့် ဘလ္လိက ညီနောင်	၂၄၆
၂၄၈။	(၄) သုရဠတိုင်း	၂၄၇
၂၄၉။	နွါရာဝတီ	၂၄၇
၂၅၀။	ဘရုကစ္ဆ	၂၄၈
၂၅၁။	ဂုဇနုတ်	၂၄၉
၂၅၂။	(၅) အန္ဓကတိုင်း	၂၅၀
၂၅၃။	အသျှင်ဗုဒ္ဓဇောသ	၂၅၁
၂၅၄။	(၆) ဒမိဠတိုင်း	၂၅၃
၂၅၅။	ဒမိဠငါးတိုင်း	၂၅၄
၂၅၆။	ဒမိဠတိုင်းနှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာ	၂၅၄
၂၅၇။	ကဠိပုရ	၂၅၆
၂၅၈။	ဗမာပြည် ဗုဒ္ဓသာသနာအဆက်	၂၅၆
၂၅၉။	ဒမိဠတိုင်းနှင့် သုဝဏ္ဏဘူမိ	၂၅၇
၂၆၀။	ရှေးမွန်ကလေးချော့ သီချင်း ၃-ပုဒ်	၂၅၈
၂၆၁။	မွန်ဒသီချင်း ဘာသာပြန်နှင့် မှတ်ချက်	၂၆၀
၂၆၂။	မွန်ဒိုင်သီချင်း ဘာသာပြန်နှင့် မှတ်ချက်	၂၆၁
၂၆၃။	မွန်ညသီချင်း ဘာသာပြန်နှင့် မှတ်ချက်	၂၆၃
၂၆၄။	အင်္ဂါတ္ထိ အဆုံးအဖြတ်	၂၆၄
၂၆၅။	ကဏ္ဍာမြစ်	၂၆၄
၂၆၆။	(၇) ခောဠတိုင်း	၂၆၆
၂၆၇။	ဒုဠဂါမဏိအဘယမင်း	၂၆၆
၂၆၈။	ကာဝေရီ	၂၆၇
၂၆၉။	ကောရိမဒ္ဒိယ	၂၆၇
၂၇၀။	(၈) ပါဏ္ဍတိုင်း	၂၆၈

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
၂၂၁။	ကုမာရိကာန္တရိပ	၂၆၀
၂၂၂။	ကိုရိုရင်	၂၆၀
၂၂၃။	(၉) ကာမရူပတိုင်း	၂၆၉
၂၂၄။	ပါစိဇောတိ	၂၇၀
၂၂၅။	အာသာမ=အာသာမ်	၂၇၀

အခန်းနံပါတ် (၁၀)

	ဗုဒ္ဓားရှင်ဝါကင်တော်မူရာ တဆွဲလေးဌာနကို ပြဆိုခန်း	၂၇၀-၅	၂၇၉
၂၇၆။	ဝါကင်တော်မူရာ ၁၄ဌာန အစဉ်မှတ်ရန်နှင့် မှတ်ချက်များ	.....	၂၇၁
၂၇၇။	(၁) ဣသိပတန ဖိဂဒါဝုန်တော	.....	၂၇၂
၂၇၈။	သာရနာထ	.....	၂၇၂
၂၇၉။	(၂) မင်္ဂလတော	.....	၂၇၄
၂၈၀။	ဗကုလနှင့် ဗိတ	.....	၂၇၄
၂၈၁။	(၃) ပါရိလေယျက	.....	၂၇၅
၂၈၂။	ပါရိလည်းတော	.....	၂၇၅
၂၈၃။	(၄) နာလာယုဏ္ဏားရွာ	.....	၂၇၆
၂၈၄။	(၅) ဝေရဇ္ဇာ	.....	၂၇၆
၂၈၅။	(၆) ခာလိယတော	.....	၂၇၇
၂၈၆။	စာလိကာနှင့် စာလိယ	.....	၂၇၇
၂၈၇။	(၇) အာဠာဗိပြည်	.....	၂၇၈
၂၈၈။	(၈) ဗေလုဝရွာ	.....	၂၇၉

အခန်းနံပါတ် (၁၁)

	ခေတ်တော်ဝေရာ ဆယ်ဌာနကို ပြဆိုခန်း	၂၈၁-၅	၂၉၁
၂၈၉။	(၁) ပါဝါပြည်	.....	၂၈၂
၂၉၀။	ပါဝေယျက	.....	၂၈၂
၂၉၁။	(၂) အဗ္ဗကပ္ပ	.....	၂၈၃
၂၉၂။	(၃) ဝေဠုဒီပ	.....	၂၈၃
၂၉၃။	(၄) ကောလိယ=ရာမဂါမ	.....	၂၈၄
၂၉၄။	ဟေမမာလိစေတီ	.....	၂၈၅
၂၉၅။	ခာတုပရိနိဗ္ဗာဏ်	.....	၂၈၆
၂၉၆။	နာဂဒီပ	.....	၂၈၇
၂၉၇။	ယာပနေကျန်း	.....	၂၈၇

(၄)

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
၂၉၈။	ကောလိယနှင့် ရာမဂါမအဆက်	၂၈၈
၂၉၉။	(၅) ဒေါဏဂါမ	၂၈၉
၃၀၀။	(၆) မောရိယ=ဝိပ္ပလိဝန	၂၉၀
၃၀၁။	ဝိပ္ပလိဝနနှင့် အင်္ဂါရထူပ	၂၉၀
၃၀၂။	ဒသထူပ စေတီတော်သရုပ်	၂၉၁
၃၀၃။	ခတ်တော်များ ပြောင်းကြွတော်မူခြင်း	၂၉၁

အခန်းနံပါတ် (၁၂)

သံဝေဇနိယလေးဌာနအဓိဇာတိလေးဌာနတို့ကိုပြဆိုခဏ်း ၂၉၂-၅၂၉၅

အခန်းနံပါတ် (၁၃)

အထွေထွေ ပြဆိုခဏ်း ၂၉၅-၅၂၉၇

၃၀၄။	မဟာဗောဓိမှ ပြည်ကြီး (၁၆) ပြည်အဝေးအကွာ	၂၉၇
၃၀၅။	တပြည်နှင့်တပြည် အဝေးအကွာ	၂၉၈
၃၀၆။	ပဟာပရိဗ္ဗာဏသုတ်လာ မြို့ကြီး (၆) မြို့သရုပ်	၂၉၉
၃၀၇။	သိက္ခာပုဒ်ပညတ်တော်မူရာ (၇) ဌာနသရုပ်	၂၉၉
၃၀၈။	ဗုရားရှင် ပါဒစက် ချတော်မူရာနှစ်ဌာန သရုပ်	၂၉၉
၃၀၉။	စွယ်တော်ရောက်ရာ နှစ်ဌာနသရုပ်	၂၉၉
၃၁၀။	လုမ္ဗိနီစသော ဌာနများနှင့် ဗမာပြည်ယို မြို့များ တည်ယိုနေပုံ နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြချက်	၃၀၀
၃၁၁။	ကျေးဇူးတင်ထိုက်ကြောင်း ဖော်ပြချက်	၃၀၀

အခန်းနံပါတ် (၁၄)

ကျမ်းပြီးနိဂုံးကို ပြဆိုခဏ်း ၃၀၃-၅၃၀၇

၃၁၂။	နိဂမ (၆) ဂါထာ ပါဠိအနက်များ	၃၀၃
၃၁၃။	အချိုခက်ဆစ်အမိပ္ပိယံ	၃၀၅
၃၁၄။	ကျောင်းတကာဦးတိုးလုံ တောင်ပေါက်ကျောင်းတိုက် မော်လမြိုင် မုတ္တမအကြောင်း ဗျုပ္ပတ်များပါဝင်သည်	၃၀၅-၅၃၀၇

အကြောင်းအရာ မာတိကာ ပြီးပြီ။

ဝိညာပနိ

ဤ ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဌဝိဝင်ကျမ်းကား ဆရာတော်ဖုရားကြီးအထူးအပင်ပန်းခံတော် မူကာ မြေပုံအမျိုးမျိုးနှင့်တကွ ဘာသန္တရ လိပုန္တရ ဝန္တရတို့ကို ကောင်းစွာညွှန်ပြ၍ ထူးခြားနက်နဲခက်ခဲစွာဆုံးဖြတ်စီရင်တော်မူအပ်ရကား အထူးအရေးပါအရာရောက်သော ကျမ်းကြီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း ဤကျမ်းကို ဆရာတော်ကြီး ထင်ရှားယှိတော် မူစဉ်ကပင် ရိုက်နှိပ်စေရန်ကြိမ်ဖန်များစွာ တိုက်တွန်းအားထုတ်စေတော်မူခဲ့သည်။ သို့ပါသော်လည်း ထိုစဉ်အခါက ခေတ်ကလည်း မကောင်းသဖြင့် အရာရာအကြောင်းမလှသည်တွင် အထူး သဖြင့် မြေပုံ လေးဆယ်ကျော်အတွက် ဘလောက်ပြုလုပ်ရေး တာဝန်က အလွန် ကြီးလေးလှသောကြောင့် ရိုက်နှိပ်ရေးကိစ္စ အထမမြောက်ပဲ ယှိခဲ့သည်။

(မှတ်ချက်) ဤကျမ်း၌ ပဌမစီရင်စဉ်က မြေပုံပေါင်း လေးဆယ်ကျော် ပါဝင်လျက် ယှိ၏။ နောက်တဖန် ဆရာတော်ကြီးကိုယ်တိုင် မြေပုံလေးဆယ်ကျော်တွင် အရေး အကြီးဆုံးမြေပုံလေးပုံသာ ချန်ထားပြီး ကျန်မြေပုံ အားလုံးနှင့်တကွ အခြားအကျဉ်း ကျမ်းစောင်ငယ်တကျမ်း ကသေးသူငယ်များ သင်ကြားနိုင်ရန် စီရင်တော်မူသည် ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနိကကျမ်း အကျဉ်းအကျယ် နှစ်မျိုးယှိကြောင်း ထိုတွင် ယခု ရိုက်နှိပ်သောကျမ်းကား အကျယ်ဖြစ်ကြောင်း မှတ်ရန်ဖြစ်ပါသည်။)

ထိုမှ နောက်၌လည်း ဤကျမ်းကို တနေ့ရိုက်ဖြစ်နိုးနိုးနှင့် မြော်ကိုးစောင့်စား အချိန်သာကုန်သွားသည် ရိုက်နှိပ်ဘို့အရေး အလွမ်းဝေးလျက်ပင် ယှိနေရာ ဆရာတော် ဖုရားကြီးသည် ဤကိစ္စ ဘယ်အခါတိုင်မှ အထမြောက်ပါအံ့နည်းဟု ညည်းညူမည်တမ်း မြော်မှန်းသျှက်သာ အချိန်ကုန်စေခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးလွန်ကဲသော ဇရာတရားက အချိန်ကို ဆိုင်းငံ့မထားပဲ ဗျာဓိနှင့် တွဲဘက်ကာ မရဏလက်တွင်းသို့ ဆက်သွင်းလိုက်သဖြင့် အမြဲတန်း စွဲလမ်းခဲ့သော ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ကျမ်းကြီးမှ မခွဲသာခွဲသံာနှင့် ခွဲခွါကြွမြန်းတော် မူရရှာသတည်း။

ဤသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အကြောင်းအရာကို ကောင်းစွာထင်မြင် အစဉ်စွဲမြဲလျက် ယှိသော မိမိတို့သည် ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ကျမ်းစာမူကို အဘယ်မှာသျှင် လျစ်လျူရှုထားနိုင် ပါတော့အံ့နည်း ၎င်းအထက်ပါ အကြောင်းအရာများသည်ပင် မိမိတို့အား ဤကျမ်းကို ဘယ်နည်းနဲ့မဆို ရိုက်ဖြစ်အောင်ရိုက်ဘို့ မပြတ်နိုးဆော် တိုက်တွန်းခဲ့သည် ထို့ကြောင့် ပင်လျှင် ဆရာတော် ဖုရားကြီး၏ ကျမ်းစာ ရိုက်နှိပ်ရေးအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ဆရာတော် ဦးသောဘိတစသော အဖွဲ့ဝင် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် တိုင်ပင် ညီညွတ်ပြီးနောက် ဤကျမ်းစာ ရိုက်နှိပ်ရေးနှင့်စပ်၍ ဆင်းရဲချမ်းသာကို ပခာနမထားပဲ ကြိုးပမ်းတကုတ် အားထုတ် ရိုက်နှိပ်ရခြင်း ဖြစ်ပါကြောင်း။

ခက်ခဲစွာ ရိုက်နှိပ်ချပုံ။ ။ ဤဗုဒ္ဓသာသနိကကျမ်းကို ခက်ခဲစွာ စီရင်ထားသည့် အလျောက် ရိုက်နှိပ်ရာ၌လည်း ခက်ခဲစွာ ရိုက်နှိပ်ရသည် အထူးအားဖြင့် ဤကျမ်းစာ

မူၤ သင်္ခတဘာသာ အကိုးအကား များစွာပါယိုရာ ၎င်းသင်္ခတဘာသာနှင့် အသံထွက် ညီမျှရန် ပြုဆိုထားသော သင်္ခတဘာသာကွရာ ကလာပ်ရေးများစွာ ပါဝင်လျက်ယိုသည် ၎င်းသင်္ခတဘာသာ အကွရာများသည် ဗမာအကွရာ တမျိုးသာမဟုတ် အင်္ဂလိပ်အကွရာ များလည်း ပါဝင်လျက်ယိုသည် ၎င်းသင်္ခတဘာသာကွရာများကို ရှာဖွေစုံစမ်း ရာ ရန်ကုန်မြို့မှာ မည်သည့်စာပုံနှိပ်တိုက်မှာမှ မယိုကြောင်းသိရသည် စာလုံးစက်များကို ထောက်လှမ်းကြည့်ပြန်ရာ ၎င်းစာလုံးစက် များမှာလည်းမယို အကွရာမူယိုမှသာ ၎င်း စက်များက ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည် သို့ပြုလုပ်စေပြန်လည်း အကိုးအကြီးလွန်း၍ မတတ် နိုင် ၎င်းပြင် ဓာတ်ပုံဘလောက် ပြုလုပ်ရိုက်နှိပ်သို့ ထောက်လှမ်းကြည့်ပြန်လည်း အဆင် မပြေလွန်း ထို့ကြောင့် သင်္ခတဘာသာကွရာ စာလုံးများရရန် အလွန်ခက်ခဲလျက် အခက် ပင်လယ်ဗွေမှာ ကျင်လည်၍နေခဲ့ရသည် ထိုစဉ်အခါ သုခမ္မဝတီ ဒါယကာကြီး ဦးပန်းမေခင် သည် ကျမ်းပြုဆရာတော်ဖုရားကြီးအား နဂိုရင်းက ကြည်ညိုခြင်း သဒ္ဒါ တရားအနံ့သင့်ယိုပြီးသားဖြစ်သဖြင့် ထွေရာလေးပါး အခက်အခဲတွေကိုပခာနမထားပဲ မူအတိုင်း ကျနအောင် ဖြစ်နိုင်တဲ့နည်းဖြင့် ရိုက်နှိပ်ပေးပါမည်ဟု ချောချောပြုပြု တာဝန်ယူလက်ခံလိုက်သဖြင့် နှစ်မြိုက်ရှင်လမ်း ဝမ်းမြောက်ရပေသည်။ ဤသို့လက်ခံပြီး နောက် ရိုက်နှိပ်သည့်အခါ လိုအပ်သော သင်္ခတဘာသာကွရာ စာလုံးများကို စက်ဖြင့် ပြုရမည့်အစား လက်ဖြင့် ခဲယဉ်းယဉ်း မဖြစ်မနေ စိတ်ရှည်လက်ရှည် ပြုလုပ်ထည့်သွင်း ရိုက်နှိပ်ခြင်းဖြင့် ကျမ်းစာမူအတိုင်း ထွက်ပေါ်လာသည်ကို တွေ့မြင်ရပေရာ အလွန် ချီးကျူးဝမ်းမြောက်ဘွယ် ကောင်းလှပေသည်။ ဤသို့ချီးကျူးဝမ်းမြောက်ဘွယ်ရာ တွေ့ မြင်ရသဖြင့် သုခမ္မဝတီ၏လက်စွမ်းကို ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌဝီဝင်ကျမ်းဖြင့် ဗမာပြည် နယ်တဝှမ်းမှာ တကယ်တမ်း နှစ်သိမ့်ကျေနှစ် ကြလိမ့်မည်ဟု ထင်မြင် မြှော်မှန်း ဝမ်းမြောက်မိပေသတတ်။

ဝမ်းမြောက် အထူး ဘင်ကြေးဇူး

ဤသို့ ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ကျမ်းကြီးကို ဆုံးခန်းတိုင်ရောက် ပြီးမြောက်ရာ ပြီးမြောက် ကြောင်း အားထုတ်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ ဤကျမ်းရိုက်နှိပ်ရန်(မိမိ) ရန်ကုန်၌ နေစဉ် (မိမိ) အား နေထိုင်စားသောက်ရေးအတွက် မခက်ခဲရန် အားပေးသမှု ချီးမြောက်ခြင်း ပြုတော်မူပေ သောရန်ကုန်မြို့ညောင်ကုန်းတိုက် ပြာသာဒ်ကျောင်း ဆရာတော်ကြီးအား လွန်စွာ အထူး ကြေးဇူးတင်လျက်ယိုပါကြောင်း၊ ထို့နောက် ဤကျမ်းရိုက်နှိပ်ရေးအတွက် အခက်အခဲ ပင်လယ်ဗွေမှာ ကျင်လည်၍ နေစဉ် ဖြစ်နိုင်သောနည်းဖြင့် ရိုက်နှိပ်ပေးရန် လက်ခံရိုက်နှိပ် စေခဲ့သော သုခမ္မဝတီ ဒါယကာကြီး ဦးပန်းမေခင် အား ဝမ်းမြောက် အထူးကြေးဇူးတင် ယိုပါကြောင်း၊ ထို့နောက်အကျအပေါက် မယိုရအောင်(မိမိ)အား ကူညီစောင့်ရှောက် ပြင် ဆင်ပေးပေသော သုခမ္မဝတီ ပါဠိဆရာကြီး ဦးထွန်းကြိုင် အားလည်းကောင်း၊ ထို့နောက် ရန်ကုန်မြို့မှာ မည်သည့် စာပုံနှိပ်တိုက်မှာမှ မယိုသော အင်္ဂလိပ် ဗမာ သင်္ခတဘာသာကွရာ

ကလာပ်ရေးစာလုံးများကို စက်ဖြင့် ပြုရမည့်အစား လက်ဖြင့် မဖြစ်မနေ စိတ်ရှေ့ လက်ရှေ့ ပြုလုပ် ထည့်သွင်း ကြပေသော သုဓမ္မဝတီ ဖိုမင်ဆရာ ဦးသိန်းဟန် နှင့် သက်ဆိုင်ရာ စာစီ သမားကလေးများ ဖြစ်ကြသော မောင်တင်ဇွေ နှင့် မောင်အုန်းလွင် တို့အား လည်းကောင်း၊ ဝမ်းမြောက် အထူးကြေးစူး တင်ယှိပါကြောင်း။

ဦးဇနိန္ဒ
စီစဉ်ရိုက်နှိပ်သူ။

စာ ကြည့်ပရိသတ်အား အထူးမှာထားချက်

ဤကျမ်းစာကို ရိုက်နှိပ်ရာ၌ ဂလိပရ နှစ်ကြိမ် ဖေါင်ပရ နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် ဤသို့ အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် စစ်ဆေးကြည့်ရှု ရိုက်နှိပ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်သော်လည်း အမှား အမှန် စစ်ဆေးရာတွင် အနည်းငယ် တွေ့သလောက် တွေ့ရပါသေးသည်။ သို့အနည်းငယ် သာ တွေ့ရသဖြင့် တော်ပေသေး၏။ ဟု ယူဆမိပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် ဤမျှ ခက်ခဲစွာ လိုအပ်သော စာလုံးများ ထုလုပ် ထည့်သွင်း ရခြင်း စသော ကိစ္စများဖြင့် ဖိုမင်ဆရာမှစ၍ စာစီသမားများ အဘယ်မျှ ဥဏ္ဍောက်ရှုပ်၍ အလုပ်များကြသည်ကို တွေ့မြင်ရသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကြောင့် စာကြည့်ပရိသတ်များ အမှားတွေ့က သည်းခံကြည့်ရှုကြစေပါလိုသည်။

၎င်းပြင် အတွင်းစာသားကို မကြည့်မီ ရှေးဦးစွာ အောက်၌ ဖော် ပြု ထားသော အမှားအမှန်များကို သတိပြု၍ ကြည့်ရှုမှတ်သား ထားကြစေလိုပါကြောင်း။

- (၁) အခဏ်း နံပါတ် (၆) မျက်နှာနံပါတ် ၈၁-မှ ၉၅-အတွင်းယှိ လက်ျာဘက် မျက်နှာများ၌ စာခေါင်းများ မှားနေရာ ၎င်းကို (အဘိဓာန်ကျမ်းလာ တိုင်းနှင့် မြို့တော်များကို ပြဆိုခဏ်း)ဟု ပြင်ဆင်ဘတ်ရှုကြပါ။
- (၂) ၎င်းပြင် စာမျက်နှာ နံပါတ် (၁၆၃)၌ မျဉ်းအောက်ယှိ သံပေါက်များကို နံပါတ် (၁၆၄) တဘက်မျက်နှာ၌ မျဉ်းအောက်ယှိ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ အဆုံးအဖြတ်စကားရပ် အဆုံး နောက် ဆက်စပ် ဘတ်ရှုကြပါ။
- (၃) ၎င်းပြင် လက်ျာဘက် စာမျက်နှာ နံပါတ် (၂၆၃)၌ အစ၌ ပြဆိုထားသော တိကုံ-ဒဂုံ-ဒဂုန်နှင့် စပ်ရာ သံပေါက်များကို လက်ဝဲဘက် မျက်နှာ(၂၆၂) နံပါတ် ၌ မျဉ်းအောက်ယှိ သတ်ပုံမှတ်ချက် အဆုံး၌ ဆက်စပ် ဘတ်ရှုကြပါ။
- (၄) ထိုမှတစ်ပါး မျက်နှာနံပါတ် (၂၄၆)၌ တပဿု, ဘလ္လိက တွင် တပဿု ဟု ဥကာရယောဂနှင့် ပြဆိုထားရာ ၎င်းအတိုင်း မယူပဲ မျက်နှာနံပါတ် (၁၃၅)၌ ဆုံးဖြတ်ပါယှိသော ဥကာရယောဂမဲ့ တပဿဘလ္လိက -သာ-အတည် အမှန်ယူရန်ဟု မှတ်ကြစေလိုပါသည်။

၎င်းပြင် အောက်ပါ အများ အမှန်များကို ဆက်လက် ကြည့်ပါ

အများ	အမှန်	စာမျက်နှာ နံပါတ်	စာကြောင်းစေ့
Dilli	Dillī		၂၆
ယတ်ပြာဝိနုကနာဒဝိ	ယတ်ပြာ ဝိနု ကနာဒဝိ	၇၇	ဂါထာမှာ
မလဝါ	မာလဝါ	၁၃၁	၆
ကံ-ဂြ-လ္လ	ကံ-ကြ-လ္လ	၁၄၁	၁၇
Sari	siri	၁၀၇	၁၁
ထိုအရစ်မှာ	ထိုအရပ်မှာ	၁၉၇	၁၄
Indocina	Indhocina	၂၃၀	၈
သက္ကရာဇ်	သကာရဇ်	၂	၂၂
ခုရင်ကောက်ဖြစ်ပုံ	ခုရင်ကောက်ဖြင့်	၂	၂၉
ပါကြိုတ်	ပြာကြိုတ်	၆	၂၃
လလိတဝိတ္ထာရ	လလိတဝိတ္ထာရ	၂၇	၆
တင်၍ထား	တင်၍ ထား	၃၇	၄
၍	၍	၃၈	၁-မျဉ်းအောက်
သစ္စတ္ထစသော	သစ္စတ္ထစသော	၃၈	၄- ၎င်း
၍	စေ့		၁-မျဉ်းအောက်
ဝိရာတနဉ္စ	ဝိရာတနဉ္စ	၃၉	၁၂
i ī	i ī	၄၅	၉
သုရိယုဂ္ဂမနေ	သုရိယုဂ္ဂမနေ	၅၂	၁၇
ဒိဗိမခေခါ	ဒိဗိမလေခါ	၅၄	၈
ဒိတြိတ်	ဒိစတြိတ်	၆၀	၁၈
စတုတ္ထ	စတုက္က	၆၈	၃-သံပေါက်
ယတ်ပံ	ယတ်မေျံ	၇၇	၂-ဂါထာနက်
ဣဒ္ဓိပြသတ္ထ	ဣဒ္ဓိပြသ္မ	၈၂	၁၇
ဆဇ္ဇက္ခဏေ	ဆဇ္ဇက္ခဏေ	၃၀၃	၉-ဂါထာ

ကြေးစူးရှင် ကျမ်းပြုဆရာတော်များကြီး၏ အခန္ဓာဝိသိကာ တပည့်ရင်းမြစ်၍
ဤကျမ်းစာ ခိုက်ပိုင် အောင်မြင်ရေးကို အစောဆုံးတိုင် ကြိုးပမ်း အားထုတ်လျက်
ကိုယ်တိုင်ပြင်ဆင် စီစဉ်ခိုက်ပိုင်အောင်တတ်မသော ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မပါလ-ပဋ္ဌမဂန္ထဝါစက
အသျှင် ဇနိန္ဒာဘိဝံသ ပုံတော်
သိက္ခာ(၉) ဝါဒ ခိုက်ကူးသည်

(၁) ဗုဒ္ဓသာသနိက နိဒါန်းကို ပြဆိုခဏ်း

မှတ်တမ်းချက်

(ဤ ဗုဒ္ဓသာသနိကပဌဝိဝင် ကျမ်းကြီးကို ဆရာတော်ဖုရားကြီး ရေးစီရင်တော် မူစဉ် ဤကျမ်းစာကို ပြုပြင်စီမံ ရိုက်နှိပ်စေ၍ ဤနိဒါန်းကို ရေးသူ ကိုယ်တိုင် ဆရာတော် ခိုင်းစေသည်များကို ပါဝင်ဆောင်ရွက် ခဲ့ရသဖြင့် ဆရာတော်၏ အလိုနှလုံးသွင်းနှင့်တကွ ဤကျမ်းစာနှင့် စပ်သော အကြောင်းအရာ ကိစ္စများကို အများအားဖြင့် ထွေကြိုသိယှိ ခဲ့ရ သောကြောင့် ထိုထွေကြို သိယှိခဲ့ရသည်များမှ လိုအပ်သော အချက်များကို ယူ၍ ဤ နိဒါန်းအဖြစ်ဖြင့် ပြဆိုပါအံ့။)

(က) ဤကျမ်းကို ပြုစီရင်တော် မူသော ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်

သိဒ္ဓိရတ္တ၊.....ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ပဌဝိဝင်ကျမ်းကြီးကို ကြိုးပမ်းတကုတ် အားထုတ် စီရင်တော်မူသော ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်ကား မဏ္ဍလေး *ရတနာပုဏ် ပဌမမြို့တည် ပဉ္စမ သင်္ဂါယနာတင် ဘုရင် မင်းတုန်း မင်းတရားကြီး၏ ကြင်ရာတော် ဒေဝိ ဝဇီရတ္တ နာမတင့်ကုံး စိန်တုံး မိဘယားကြီး၏ သဒ္ဓါလွန်မင်း ပူဇော်ခြီးမြှောက်ခြင်းကို ခံယူရယှိ၍ ၎င်းမိဘယားကြီး ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းအပ်သော ဝဇီရာရာမ နာမခိုင်ပြီး ကျောင်းတိုက် ကြီး၏ အရှင် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝဇီရာရာမိက အမည်တော်ရသော ပညာဘိ သိရိ သဒ္ဓမ္မ မဟာဓမ္မ ရာဇာမိ ရာဇဂုရု သွန်းထု ခပ်နှိပ် တံဆိပ်တော်ရ ဆရာတော် ဖုရားကြီး၏ သဒ္ဓိဝိဟာရိက ဒက္ခိဏာဗာဟူ တပည့်ကြီး တဆူ ဖြစ်တော်မူ၍ မာဂဓအရာ လွန်စွာ ပြောင်မြောက် သိဟိုဠ်ပညာယှိ ပုဂ္ဂိုလ်အများပင်လက်ဖျားခါလောက်အောင် စွမ်းဆောင် သတ္တိ ဗျတ္တိထင်ရှား ဘာသာအားဖြင့် များပြားစွာဘိ သိဟဒ္ဓိက ပါကတနှင့် သင်္ခတ နာဂရီ ဗင်္ဂါလီ ဟိန္ဒူ တမူဒေဝီ အလီလီသောဘာသာ၊ အဖြာဖြာသောလိပျန် အတန်တန် သော ဂန္ထိန္ဒရ ဒေသစုံလင်၊ ဂုဏ်အင်ကြီးမား မင်းများ ကော်ရော် နိုင်ငံတော် မဟာ နာယက အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ပါဠိဘာသာ ပညာရေးအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်တော် မူသော ကြေးဇူးတော်ရှင် မော်လမြိုင်မြို့ တောင်ပေါက် ဆရာတော်ဖုရားကြီးပင် ဖြစ်ပါကြောင်း။

(ခ) ဤကျမ်းကို ပြုစီရင်ရခြင်း အကြောင်းနှင့် ကျမ်းအမည်

ဆရာတော်ဖုရားကြီးသည် သာသနာတော်၌ လွန်စွာအရေးကြီးသော ပရိယတ္တိ အလုပ်ကို အားထုတ်ရာ၌ အကွရာပုဒ် ပါဠိမှစ၍ အတိအကျ အမှန်အကန်ကို အလွန်

လိုလားတော်မူသဖြင့် လိပျနွှာ အမျိုးမျိုးနှင့် တိုက်ဆိုင်သုတ်သင် စိတ်တိုင်းကျ ပြင်ဆင် ပြီးမှသာ ကိုယ်တိုင် လေ့လာ သင်ကြားခြင်း၊ သူတပါးတို့အား လေ့လာသင်ကြားစေ ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထိုထို ကျမ်းဂန်၌ လာယှိသော ပရိယတျာ နှုတ် သာသနိက ဗဟုသုတ အဖြာဖြာ တို့ကိုလည်း ပါဠိကျမ်းဂန် များသာ မက ဘာသန္တရ ကျမ်းစာ အမျိုးမျိုး တို့ကိုပါ လေ့လာကြည့်ရှု တိုက်ဆိုင်၍ အမှန်သို့ရောက်နိုင်သမျှ ရောက်စေ ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း အားထုတ်တော်မူလေ့ယှိရာ ဤကျမ်း၌ပြဆိုလတ္တံ့ သောအဘိဓာန် ကျမ်းလာ တိုင်းကြီး နှစ်ဆဲ့တတိုင်းနှင့် မြို့တော်များ အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ် တိကနိပါတ် ဝိသာခပေါသထ သုတ်လာ တိုင်းကြီး သောဠသနှင့် မြို့တော်များ မဟာပရိနိဗ္ဗာဏ သုတ်လာ မြို့ကြီးခြောက်မြို့ ဗုရားရှင်ဝါကပ်တော်မူရာ တဆဲ့လေးဌာန သိက္ခာပုဒ် ပညတ် တော်မူရာ ခုနစ်ဌာန သာဒိရိက ဓာတ်တော်ဝေရာ ဆယ်ဌာန စွယ်တော်ရောက်ရာ နှစ်ဌာန၊ သံဝေဇနိယ လေးဌာန၊ အဝိဇဟိတ လေးဌာန၊ သာသနာပြုလွှတ်ရာ ကိုးတိုင်း ကိုးဌာန၊ အစယှိသည်တို့၏ တည်ရာဌာန၊ မည်နာမနှင့် ကာရဏ အကြောင်း မစောင်း မတိမ်း မယိမ်း မယိုင်မှန်နိုင်သမျှ မှန်အောင် စာတွေ့အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာသန ဖြစ်ထွန်းရာအစ ဣန္ဒြိယပြည်ကြီးသို့ လှည့်လည်တော်မူကာ ငါတွေ့ (လက်တွေ့) အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လေ့လာမှတ်သား သိယှိထားတော် မူသည့်အဘိုင်း မိမိ အလား တူ ဗုဒ္ဓဘာသာ သမ္မာအယူ ယှိကြသူတိုင်း မဆိုင်း အမှန် သိသင့် သိထိုက်ကြသည့် အလျောက် သိကြစေလိုသော အာသာဆန္ဒ ပြင်းပြတော်မူခြင်းသည် လည်းကောင်း။

ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ပေါ်ရာဏက တိုင်းပြည်မြို့ရွာ တည်ရာဌာန အမည်နာမနှင့်စပ်၍ နာနာဝါဒ ယှိကြသည်အလျောက် အချို့ အတ္တနောမတိဖြင့် ထင်မိထင်ရာ နေရာချထား အမည်အားဖြင့် ပြောကြားလျက် ယှိကြသည်သာမက မြေပုံများနှင့်တကွ စာအုပ်စာတမ်း

ဆရာတော် သတ်ပုံမှတ်ချက်မှ ထုတ်နှုတ်ဖော်ပြချက်

မဏ္ဍလေး*....၍ မဏ္ဍလေး ဟူသော ဝေါဟာရ အရာ၌ သက္ကရာဇ် ရှစ်ရာသုံးဆယ် (၈၃၀) ပြည့် နှစ်တွင် နန်းတက်တော်မူသော ပြည်စုံမင်း မဟာသီဟ သူရ ဘုရင်မင်းမြတ် မူလထိုး မဏ္ဍလေးမြို့ အနောက်ပြင် မင်းတည်း (မင်းတ) ရပ် ရတနာမဇ္ဈ ဗုရား ကျောက်စာ၌ မဏ္ဍလေးဟု မုဒ္ဒဇအက္ခရာ ဏ-၃ အဆင့်နှင့် မူလ အမည်ရင်းမှန် ရေးသားပါရှိသည်။ မဏ္ဍလေး တောင်ခြေ အနီး မေဓာဘိဝံသသိရိ သဒ္ဓမ္မဇ မဟာဓမ္မရာဇာဓိ ရာဇဂုရု ဘွဲ့တံဆိပ်နာမံ ခံယူရယှိတော်မူသော ပြည်ဆရာတော်ဗုရားကြီး သီတင်းသုံးတော်မူရာ ကျောင်းတိုက်ကို မဏ္ဍလေးတောင် အနီးမှာ တည်ထောင် ဘန်ဆင်းသောကျောင်းတိုက် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တောင်အမည်ကိုစွဲ၍ မဏ္ဍလာရာမ ကျောင်းတိုက်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ၎င်းကျောင်းတိုက် အမည်ကလင် မဏ္ဍလေးမြို့ဟု ဏ-ကြီး အောက်က ၃-ရင်ခကာက်ဖြစ်ပုံ ရေးသားသင့်သည့်အဖြစ် သက်သေခံလျက် ယှိချေသည်။ ၎င်းကျောင်းတိုက် အမည်မှာ မည်သည့်ရဟန်းတော်ပညာယှိ လူပညာယှိ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း တယောက်မျှ ယခုကာလ (မန္တလေး) ဟု ရေးသားကြသကဲ့သို့ မန္တလာရာမ မန္တလာရာမဟု အရေးအသား မယှိကြပေ။ မုဒ္ဒဇဏ-၃သံယုဂ်နှင့်သာ မဏ္ဍလာရာမတိုက် ဟုသာ တညီတညွတ်ထည်း အရေးအသား ယှိကြပေသည်။ မန္တရေ မန္တလေး မန္တလေး

ဖြန့်ကမ်း လျက်ယှိကြရာ ထင်ရာရေးသား ထိုစာသွားတို့ကြောင့် အမှားမှား အချော်ချော် ဖြစ်ကြမည်ကို လွန်စွာ စိုးရိမ်တော်မူခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဆရာတော် ဖုရားကြီး၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ကိန်းဝပ်တည်နေလျက် ယှိသည်များကို ဆရာတော်ကြီး ကိုယ်တိုင် ပြောဟောခဲ့ဘူးသော အချက်များနှင့် တကွ လုပ်ငန်းစဉ်ကို လည်းကောင်း၊ ဤကျမ်းအစ ဝန္တာရန္တ၌ ပြဆိုထားသော ဥယျာဇန ကရုဏာဖြစ်တော်မူပုံကိုလည်းကောင်း ထောက်ထားသောအားဖြင့် ကောင်းစွာသိယှိနိုင်ပေရာ ၎င်းဆရာတော် ဖုရားကြီး၏ သန္တာန်၌ ကိန်းဝပ်တည်နေသော အဇ္ဈတ္တိကနိမိတ် ဥယျာဇနကရုဏာဟိတ်များသည်ပင် ဤကျမ်း စာအုပ်ကြီး ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်ပါကြောင်း။

ဤသို့ အကြောင်း အားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဤ ကျမ်းစာကိုလည်း အမည်အားဖြင့် ဖုရားရှင်သာသနာတော်နှင့် စပ်ရာ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းပြည်မြို့ရွာတည်ရာ ဌာန မည်နာမနှင့်တကွ ထိုထိုအကြောင်းများလည်းဖြစ် မြေပုံ အဆက် အနွယ် အစဉ် အလာ ပဋ္ဌာပိဝင်လည်း ဖြစ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနာနိယုတ္တော သာဓာရဏော သမ္ပန္နောဝါ ဗုဒ္ဓသာသနိကော၊ ဗုဒ္ဓသာသနိကော စ သော ပဋ္ဌာပိဝံသော စေတိ ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌာပိဝံသော မဟာဂန္ဓော၊ ဟူသော ဝစနုတ္တအရ ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌာပိဝင်ကျမ်းကြီးဟု သိဒ္ဓိဇေယျ နာမမင်္ဂလာ မဟာဘွဲ့ထူးဖြင့် ချီးကျူး သတ်မှတ် ထား သည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်ပါကြောင်း။

(ထို၌ ပဋ္ဌာပိဝင် ဟူရာဝယ် ရာဇဝံသ-ရာဇဝင် ဟူသကဲ့သို့ ပဋ္ဌာပိဝံသ ဟူသော ပါဠိကိုဖျက်၍ ဗမာလို နာမသတ်အားဖြင့် ပဋ္ဌာပိဝင်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဋ္ဌာပိအရ

၎င်းအမည်များကား မြို့တည်မင်းနှင့် မြို့အမည်ကိုမြှောက်စားချီးမပင့်လို၍ နောက်ပညာယှိများသုဒ္ဓနိတိပဒမာလာ ကေကွရကောသ စာကိုယ်ဋီကာ နိရုတ္တိဉာသဋီကာသစ် ကျမ်းများကို မှီခိုအားထား၍ မန္တာတု ပုဒ်မှာကဲ့သို့ မံသိရိ ဓာရေတီတိ မန္တရေ ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ် ကြံစည်ပြုလုပ် မှည့်ခေါ်ရေးသားကြသော နောက်ပေါ်အမည်များ သာတည်း။ ရှေးဟောင်း ကျောက်စာများနှင့် အညီ မူလအမည်ရင်း မှန်ကား မဟုတ်ချေ (မောဂ္ဂလ္လာန ပဋိကာဋီကာကျမ်း၌ကား၊ ၎င်းမန္တာတုပုဒ်ကို မံဓာတီတိ မံဓာတာ ဟုဝစနုတ္တ ပြုလုပ်ပြီး အမှသဒ္ဓါ၏ ကာရိယ ဒုတိယ မံသဒ္ဓေါပ ပဒ ဓာဓာတ် တုပစ္စည်း အလုတ္တသမာသ်ဟု အဆိုယှိ၏။ ကြက်သရေဟော မံသဒ္ဓါဟူ၍ကား အဆိုမယှိပေ။

(သံပေါက်) အမှ ကာရိယ- မံသဒ္ဓ- ပြုထအနီးပုဒ်။
သိရိဝါစက- မံသဒ္ဓ- မပြမှန်အဟုတ်။
ဒုတိယာအလုတ္တ-သမာသ-ပြုထတပျရုသ်။
ပုဒ်မန္တာ-ပဋိကာ-ကျမ်းလာ မှန်နိရုတ်။
(ဤကားစကားချပ်)။

နယ်မြေသတ်မှတ် ပိုင်းခြား ညွှန်ပြထားရာမြေပုံ၊ ဝံသအရအဆက် အနွယ် အစဉ်အလာ၊ အဓိပ္ပာယ် အားဖြင့် ဘီ စီ (၃၂၇) ဗုဒ္ဓနှစ်၊ ၂၀၁- လောက်ခေတ်က ဘိုးတော်စန္ဒဂုတ် ပိုင်နယ် ရှေးဟောင်း မြေပုံ၊ ဘီ စီ ၂၅၀- မှ၊ သည်ဘက် အသောကမင်း ပိုင်နယ်မြေပုံ စသည်မှ ဆက်သွယ် ဆင်းသက်လာသော မြေပုံ အဆက်အနွယ် အစဉ် အလာကို ပဋ္ဌစိဝင်ဟု ဆိုလိုသည်)

(ဂ) ဤကျမ်းကို ပြုစီရင်ရာ လုလ္လပယောဂနှင့် အချိန်ကာလ

ထိုမှတစ်ပါး ဤကျမ်းကို ပြုစီရင်ရာ၌ ဆရာတော် ဖုရားကြီး၏ ကြီးမားသော လုလ္လပယောဂ ဗျာပါရကိစ္စ ယှိခွဲရပုံကို မိမိသိသလောက် အမြင်မှ ဖော်ပြရမူ ဆရာတော်ဖုရားကြီးသည် ၁၂၆၄-ခုနှစ်မှာ ဤကျမ်းကိုအစပြု ရေးသား စီရင်တော်မူသည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ ဤကျမ်းကိုမစမီ ရှေးအဘို့ ဣန္ဒိယပြည်သို့ ကြွရောက် လှည့်လည်တော်မူစဉ်ကပင် ရောက်ရာရောက်ရာဌာန၌ ဣန္ဒိယပဏ္ဍိတ်များနှင့် နှီးနှောဆွေးနွေးသဖြင့် ရအပ်သော ဗဟုသုတများနှင့်တကွ ထိုထို တိုင်းပြည်မြို့ရွာ တည်ရာဌာန ဒီစကြိုတ် စီရင်စု နယ်ပယ် ခရီးအဝေးအကွာ စသည်များကို ကျမ်းဂန်လာ စကားများနှင့် ညှိနှိုင်း စိစစ် လေ့လာ၍မှတ်သားတွယ်ရာ အဖြာဖြာတို့ကို ရေးမှတ်တော်မူခဲ့ခြင်း၊ ထို့နောက် ၎င်းမှတ်တမ်းစာကို အရင်းမူတည်ထား၍ ဘာသာစုံ ကျမ်းမျိုးစုံ ပို့ချကြည့်ရှုရာ၌ ထူးခြားသက်ဆိုင်သော အချက်အလက်များကို တွေ့ယှိတိုင်း ဖြည့်စွက်မှတ်သားတော်မူခဲ့ခြင်း၊ လိုအပ်သော ဘာသာရပ်ကျမ်းစာ မြေပုံမှတ်တမ်း အမျိုးမျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံရာပြည့်စုံကြောင်း နိုင်ငံခြားသို့ပင် မှာကြား၍ ရှာဖွေမေးမြန်း စုဆောင်းတော်မူခြင်း၊ ဤသို့စသော ဂန္ထပရိကမ္မ ပုဗ္ဗကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်စီမံ ပြီးစေပြီးမှ ဤကျမ်းကို စီရင်တော်မူသည်။

ထိုသို့ ပြုစီရင်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ တိုင်းပြည်မြို့ရွာများကို အမှန်အကန် အတိအကျ ချထားရန် မြေပုံကြမ်းကြီးတစ်ခုလိုအပ်ရကား ၎င်းကို သစ်တောရုံးမှ စံနစ်တကျ ရေးဆွဲ

မဏ္ဍလေးအကြောင်းမှတ်ရန် သံပေါက်

- ဏကြီး၏ အောက်-ခုရင်ကောက်-ခံလှောက်ရှေ့ရေး မဏ္ဍလေး။
- ပြည်စုံကျောက်စာ-မင်းတဲမှာ-သညာမဇ္ဈပေး။
- မဏ္ဍလေးသော်-တောင်ကိုခေါ်-သိမြော်လူတပွေး။
- ယင်းတောင်နီးမှာ-တည်၍သာ-ခေါ်ရာမဏ္ဍလေး။
- မဏ္ဍလာရာမ-ဘိဓာန-ဉာဏမြော်ထောက်တွေး။

တတ်သူကို ခေါ်ယူ ရေးဆွဲစေပြီး ၎င်းမြေပုံအကြမ်း၌ တိုင်းပြည် မြို့ရွာတို့၏ တည်ရာ ဌာန မည်နာမတို့ကို ကျန မှန်ကန်အောင် ချထား၍ လိုအပ်သော အကြောင်း အရာ အဆုံးအဖြတ်တို့ကို ရေးစီရင်တော် မူသည်။

ထိုသို့ မြေပုံကြမ်းမှာ ချထား စီရင်ရာတွင် မြေပုံမှတ်တမ်း ကျမ်းစာတွေများ သလောက် ဝါဒလည်းများခဲ့ရာ ဝါဒများသလောက် တည်ရာဌာန အမျိုးမျိုးပြထားလျက် ယိုကြသဖြင့် ဝိဒေသိက စီရင်တန်ဖြစ်သော ဤအရာမျိုး၌ အတည်တကျ ဆုံးဖြတ်ချက် ချထားရန်အလွန်ခက်ခဲရကား ဆရာတော်ကြီးကိုယ်တိုင် ဂန္ဓာရမ္မအခဏ်းမှာ ပြဆိုထား သည့်အတိုင်း ညည်းညူရလောက်အောင် အခက်အခဲ များစွာနှင့် ရင်ဆိုင်လျက်ယှိပြီး ကျမ်းစာမျိုးစုံ မြေပုံများစွာ အဖြာဖြာသော မှတ်တမ်းစာအုပ်တို့ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ကြည့်ရှုရခြင်းဟူသော လုလုဗျာပါရတို့ကိုမူလရည်ယွယ်မှန်းထားသည်ထက်အဆပေါင်း များစွာ ပိုမိုစိုက်ထုတ်တော် မူရသည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ ကျမ်းဂန်နှင့် စပ်၍ သည်ထက် မက အခက်အခဲပေါင်း များစွာတို့နှင့် တိုက်ပွဲဆင်နွှဲ အောင်ပွဲများစွာ ရလာပြီးဖြစ်သော ဆရာတော်ကြီး အဘို့မှာမူ ပမာဏထားဘွယ် မဟုတ်တော့ဘဲ အားထုတ်မြဲ အားထုတ် တော်မူခြင်းဖြင့် ပဌမ မြေပုံကြမ်းကြီး ချထားမှု ကိစ္စပြီးစေတော်မူခဲ့သည်။ သို့ပြီးစေကာမူ ၎င်းပဌမမြေပုံဖြင့် ထိုအခက် အခဲများကို မလွန်မြောက်သေးပဲ ဒုတိယမြေပုံကြမ်းတခု ရေးဆွဲစေကာ ချထားစီရင်တော် မူရပြန်သည်။ ဤနည်းနှင့်နှင့် မြေပုံတခုထက် တခု ကောင်းအောင် မှန်ကန်ချောမောအောင် ချထား စီရင်ရသော မြေပုံ အကြမ်းပေါင်း နောက်ဆုံး အနှုအချောဆုံး မြေပုံသို့ ရောက်သည်တိုင်အောင် ကိုးပုံဆယ်ပုံခန့် ယှိသည်ဟု ခန့်မှန်းမိသည်။ ဤသို့မှန်သည့်ထက် မှန်အောင်ကျမ်းပေါင်းများစွာ ကြည့်ရှုချထားရသော မြေပုံကြမ်းတခုတခု၏ တာဝန်အဘယ်မျှ ကြီးလေးမည်ကို မှန်းဆကြည့်ပါ။ အချို့အရာ၌ အစား အသောက် အနေအထား ဣရိယာပုထ်များကိုပင် ပမာဏမထားနိုင်ပဲ ခက်ခဲစွာ ဆုံးဖြတ်ချထားခဲ့ရပုံကို ကြိုတွေ့ရ၏။ အချုပ်အားဖြင့် ဤကျမ်းကို အဘယ်မျှ အပင်ပန်း ခံ၍ အားပိုက်ရသနည်းဟူမူ စီရင်ရေးသားအပ်သော ကျမ်းစာတို့တွင် ဤဗုဒ္ဓသာသနိက

- ယင်းအာရာမ-အမည်က-မှန်ထမဏ္ဍလေး-သက်သေပေး။
- ဒန္တဇန-တ နှင့် ဒ-ဆင့်ကြမ်းရေး မည်မပေး။ (မန္တလေး မန္တလေး မသင့်)
- ဥရင်ကောက်ထက်-ဏကြီးတက်-ဆင့်လျက်အရေး အမည်ပေး (မဏ္ဍလေး သင့်)
- မံသိရိဓာရေတိ-နိရုတ္တိ- မြောက်ဘိ အမည်ပေး (မန္တလေး မြောက်ပင်ပင်ပင်)

မဏ္ဍလေး၌ မံပသာဒံ ဒိဘူသနံဝါ လာတိဂဏှာတိတိ မဏ္ဍလော ပဗ္ဗတော မဏ္ဍလေ မဏ္ဍလသမိပေ မာပိတံ နဂရံ မဏ္ဍလံ ရတနာပုဉ္ဇ (ရတနာပုဏ္ဏ) နဂရံဟု ကျောက်စာ အရေးအသားနှင့် အညီ ဝစနတ္ထ ပြုလေ။

(၁) ဗုဒ္ဓသာသနိက နိဒါန်းကို ပြဆိုခဏ်း

ကျမ်းသည် ဆရာတော်ကြီး၏ ကျန်းမာရေးကို အထူးသဖြင့် ထိခိုက်စေသော ကျမ်းစာ ဟု မိမိတို့ ယူဆခဲ့သည်တိုင်အောင် ဖြစ်ပါ၏ ။

အချိန်ကာလ အားဖြင့်လည်း ဤကျမ်းမျိုးသည် အခြား ကျမ်းမျိုးကဲ့သို့ လိုရာ ကြည့်ပြီး လိုရာတန်း ရေးသွားနိုင်သော ကျမ်းမျိုးမဟုတ် အဘိအကျ အမှန်အကန် ချထား ဆုံးဖြတ်ရန် နိုင်ငံ တပါးလည်းဖြစ် အလွန် ရှေးကျသော အရာများလည်းဖြစ်၍ မထိနိုင် မမြင်နိုင်သော အရာများကို အဘိအကျ အမှန်အကန်ချထား ဆုံးဖြတ်ရန် အကိုးအကား လုံလောက်စွာ မတွေ့မယှိက ရှေ့သို့ တလုံးမျှ မှင်တန်တိုးခွင့် မရသော ကျမ်းမျိုးဖြစ်ရကား အချို့အရာ၌ ရက်ပေါင်းများစွာ ကြံစည်ချထားရ၏ ၊ အချို့အရာ၌ လပေါင်းများစွာကြံစည်ချထားရ၏ ၊ ဤကဲ့သို့ရက်ပေါင်းများစွာ လပေါင်းများစွာကြံစည် ချထားရသော အချက်ပေါင်းများစွာ ပါဝင်လျက်ရှိ၏ ၊ ထိုအကြောင်းကို ကောင်းစွာ သိမြင်တွေ့ယှိခဲ့ရသော မိမိတို့သည် ဤကျမ်း၏ စီရင်ရာကာလ လေးနှစ်မျှကိုအဘယ်မှာ ကြန့်ကြာသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါကုန်အံ့နည်း တာဝန်နှင့်နှိုင်းစာလျှင် မြန်ပင်မြန်သေး၏ ဟူလို။

(ဃ) ဤကျမ်းမျိုးကို သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်များ ပြုစီရင်ရန် ခဲယဉ်းပုံ

ထိုမှတစ်ပါး ဤကျမ်းကို သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်များ ပြုစီရင်နိုင်ရန် ခဲယဉ်းမည်ကိုလည်း ဤကျမ်းကို အစအဆုံးကြည့်ရှုသော အားဖြင့် သိနိုင်ပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့်ဤကျမ်းမျိုး ပြုနိုင်ရန် ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်၏ အရည်အချင်းမှာ (၁) ဂန္ထိန္ဒရ ဗဟုသုတ၊ (၂) ဘာသန္တရ ဗဟုသုတ၊ (၃) လိပျန္တရ ဗဟုသုတ၊ (၄) ဒေသန္တရဗဟုသုတ၊ ဤလေးမျိုး အပို သဗ္ဗဋ္ဌက ဗဟုသုတဂုဏ်နှင့် ကောင်းစွာ ကုံလုံ ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်မှသာ ပြုစုရေးသား နိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဆိုရပါမည်။ ၎င်းသဗ္ဗဋ္ဌက ဗဟုသုတ တွင်လည်းဘာသန္တရအရာမှာ အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် အောက်ပါဘာသာရှစ်မျိုးနှင့် ပြည့်စုံမှသာ ဤကျမ်းမျိုး ပြုစုနိုင်ရန် အကြောင်း ယှိပါသည်။ ထိုအကြောင်းကို ဆရာတော်ကြီး ကိုယ်တိုင် ဂန္ထာရန္တံ (၁) မာတုဘာသာ (မတ္တဘာမာ)မိမိ၏ အမိ-အဘ အမျိုးဘာသာ (ဘာသာရင်း) (၂) မာဂဓိဘာသာ (၃) ပါကြိုက်ခေါ်- ပါကတ ဘာသာ။ (၄) သင်္သကြိုက်ခေါ် သင်္ဂတ ဘာသာ၊ (၅) ဒေသီဘာသာ (ရှေးဣန္ဒြိယ အရပ်သုံး ဘာသာ) (၆) ဟိန္ဒူဘာသာ၊ (၇) ဗင်္ဂါလီဘာသာ (၈) သီဟဋ္ဌဘာသာ ၎င်းဘာသာ ရှစ်မျိုးကို စာပေကျမ်းဂန် အရာမှာ သုံးနိုင်လောက်အောင် ကောင်းစွာတတ်မြောက်ရမည်။ သို့မှသာ ပေါရာဏိက အာရနိက နာမသညာတည်ရာဒေသ ကျန်မှန်ကန်စွာ ဆုံးဖြတ်ညွှန်ကြား ရေးသားနိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်း) ဤသို့ ရေးသား မိန့်ဆိုထားချက် ယှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းကို သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်များ ပြုနိုင်ရန် ခဲယဉ်းပုံ ဤ၌ အမြောက်မျှ သိရန် ရေးသား ဖော်ပြရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(င) ဤကျမ်း၌ ပြုစီရင်ထားပုံ အခြင်းအရာ

ထိုမှတစ်ပါး ဤကျမ်း၌ ပြုစီရင်ထားပုံ အခြင်း အရာကို ဆက်လက်ပြဆိုပါဦးအံ့။ ဤကျမ်း၌ အစဉ်အတိုင်း ပြဆိုအပ်သော အခဏ်းကြီးပေါင်း(၁၄)ခဏ်းယှိရာ တခဏ်း တခဏ်း၌ အခဏ်းငယ်ပေါင်းအနည်းအများပါဝင်လျက်ယှိကြသည်။ အခဏ်းကြီးများ၏ အစ၌ တိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်ရာ မြို့တော်များ၏ သရုပ်အစဉ် ဇယားများကို ရှေးဦးစွာ ပြထားပြီး ၎င်းအစဉ် အားလျော်စွာ တတိုင်းတတိုင်းစီ ပြဆိုသွားရာ အခဏ်းငယ်ပေါင်း များစွာဖြစ်သွားသည်။ အခဏ်းငယ်တိုင်းမှာပင် ရှေးဦးစွာ တိုင်းမြို့တော် တည်နေရာဌာန များ၏ အကျဉ်း မှတ်စဉ်များကို ပြဆိုပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ အကျယ်ဝေဘန်ချက်များကို ပြဆိုထားသည်(ထိုသို့ ပြဆိုရာ၌ သတ်ပုံမှတ်ဘွယ်ရှိသည်များကို မျဉ်းကြောင်း ခြားဆီး ပြီး အောက်၌ ပြဆိုထားသည်။ ထိုသို့ သတ်ပုံများကိုပြရာ၌ သာမန် မဟုတ်ပဲ သက်ဆိုင်ရာ အကိုးအကား အကြောင်းအရာ အဆုံးအဖြတ် သုတ်သင်ပြင်ဆင်ချက် များနှင့်တကွသတ်ပုံ အဆုံးအဖြတ် ကျမ်းတစောင် ပါဝင်သည်ဟု ဆိုရလောက်အောင် ပြဆိုထားသည်) ရှေး အခဏ်းကြီးများ၌ ပါဝင်၍ အကျယ် ပြဆိုပြီး ဖြစ်သော တိုင်းနှင့် မြို့တော်များကို နောက် အခဏ်းကြီးများမှာ သရုပ်အစဉ် ဇယား၌ ပါယှိသော်လည်း အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုခြင်း ကို မပြုတော့ပြီ။ ဤဆိုအပ်ပြီးအတိုင်း ကိလိဋ္ဌ ပုနရုတ္တိ တို့မှ ကင်းအောင် ရှင်းလင်းစွာ စီစဉ်ရေးသား ထားတော်မူသည် သုံးနှုန်းထားသော စကား အစဉ်မှာမူရှေးဗမာ စာပေ ကြီးများနှင့် အလားတူ ဖြစ်၍ အချို့အရာ၌သာ ပေါ်လွင် ထင်ရှား သည်ထက် ထင်ရှား အောင် ခေတ် အသုံးစကားများ ထည့်သွင်း သုံးစွဲ ပြဆိုထားသည် အထူးအားဖြင့် ဆရာ တော်ကြီးသည် အမည်နာမပုဒ်ပါ၌ အက္ခရာ သုတ်သင်ပြင်ဆင်မှုအရာ၌ လိမ္မာ ကျွမ်းကျင် လျင်မြန် နက်နဲသော ဉာဏ်အမြင် ယှိတော်မူ၍ အလေ့အထ ဝါသနာလုလွှလည်း ယှိ တော်မူသည့် အတိုင်း တကျမ်းလုံးမှာ ထို သုတ်သင် ပြင်ဆင်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်တို့ကိုသာ အရေးပေး စီရင်ထားသဖြင့် စာရှုသူများတွင် သာမန် အဓိပ္ပာယ် အကြောင်းအရာမျှကို သာ အာရုံပြု၍ ကြည့်ရှုသူများ အဘို့ ပျင်းရိကောင်း ပျင်းရိကြ ပေလိမ့်မည်။ သို့သော် အမှားအမှန် စိစစ်ပြီး မှန်ကန်သော ဗဟုသုတကို တကယ် လိုလား ကြည့်ရှု သူများ အဘို့မှာမူ အလွန် စိတ်ဝင်စားဘွယ်ကောင်းမည်မှာ ယုံမှား စရာမယှိဟု ဆိုလိုပါသည်။

၎င်းပြင် အချို့ အမည် နာမ ရှင်းလင်း ဆုံးဖြတ်ရာ၌ သေချာသည်ထက် သေချာ အောင် ဗမာ စာလုံးပေါင်းများဖြစ်စေ၊ အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းများ ဖြစ်စေ၊ ဖော် ပြရာ၌ အက္ခရာစာလုံးမျှသာ မဟုတ်သေးပဲ၊ ၎င်း အက္ခရာစာလုံးများ၏ အမည်အခေါ်များပါ၊ ဖော်ပြထားတော် မူရာ၌လည်း စိတ်ဝင်စားမှုမယှိ ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ကြပေလိမ့်မည်။ ဤသို့ ရေးသားထားတော် မူခြင်းသည် ဤကျမ်းစာ၌ နောင်ကာလ မြင့်ကြာ အရေး အကူး များ၍ အကျအမှား ယှိခဲ့သော် အမှား တမျိုးကို အမှန် တမျိုးဖြင့်အထောက်အပံ့

(၁) ဗုဒ္ဓသာသနိက နိဒါန်းကို ပြဆိုခဏ်း

ပြုနိုင်ရန် ရေးသားထားသည်ဟု မှတ်တွယ်ယှိပါသည်။ ဤအရာ၌ စာရှုသူများသည် မိမိတို့ အဘို့ အရေးမကြီးဘူး ထင်သည့် အရာများကို ရှောင်လွှဲကြည့်ရှုသွားနိုင်ကြပါသည်။

၎င်းပြင် အချို့အရာစကားတရပ် အပြီးသတ်၌ သံပေါက်များထည့်သွင်း ရေးသား ထားရာ အချို့ အနှောက်အရှက် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ကြ ပေလိမ့်မည် သည်တွင်မက ဤမျှ ခမ်း နားသော ကျမ်းစာ၌ ကလေးသူငယ်များပင် ရေးစီနိုင်သည့်အပေါ်စားများ ဖြစ်သော သံပေါက် လက်ာများကို ရေးထည့်ရမည်လားဟု အထင် သေးကောင်း သေးကြမည် လား မသိ။ ဤအရာ၌ စာကြည့် သူများ၏ နှလုံးသွင်း အပေါ်မှာ တည်နေခြင်းကြောင့် အနှောက်အယှက် အကယ်၍ဖြစ်ခဲ့လျှင် မဖြစ်အောင် သံပေါက် လက်ာများကို မကြည့်ပဲ ရှောင်လွှဲသွားရုံမှ တပါး အခြား ညွှန်ပြစရာနည်းလမ်း မယှိပါ။

သို့သော် အကယ်၍ အထင်သေး အမြင်သေးဖြစ်သည့်တိုင်အောင် နှလုံးသွင်းခဲ့ မိငြားအံ့ အောက်၌ မိမိသိယှိ ရိပ်မိခဲ့ဘူးသော ဆရာတော်ကြီး၏ အလိုတော်ကို ထုတ်ဖော် ညွှန်ကြားခြင်းဖြင့် ပြေပျောက်တွယ် ယှိလိမ့်မည်ဟု မြော်လင့်ပါသည်။

(ဆရာတော်ကြီးသည် စာကြည့်သူ အပေါင်းတို့အား ကြည့်ကာမတ္တသာ မဟုတ် သေးပဲ၊ မိမိခဲယဉ်းစွာ ဆုံးဖြတ်အပ်သော အဓိပ္ပာယ် အချက် အလက်များကို အမှတ်တရ ဆောင်ရွက်ထားကြ စေလိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ ဆောင်ရွက် မှတ်သား စေရာ၌ အလွယ်ကူဆုံးနည်းလမ်းဖြင့် မှတ်သား စေလိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အချို့ လွယ်ကူသော အဓိပ္ပာယ်ပင် ဖြစ်စေကာမူ ဗမာစကားပြင်ဖြင့် ရေးသား ထားသည်ထက် အသတ်အစပ်ကာရန်ညီ လက်ာဖြင့်ရေးထားခြင်းက သာ၍ ခိုင်လုံ တည့်မတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဤ အကြောင်းများကြောင့် အလွယ်ကူဆုံး ဖြစ်သော သံပေါက်လက်ာ များကို ထည့်သွင်းရေးသား ထားသည် ဟုလို) ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ ဗုရားကြီး ဆရာတော် မဟာဝိသုဒ္ဓါရာမ ဆရာတော်ကြီးများ စီရင်အပ်သော အချို့ကျမ်းများ၌လည်း ဤနည်း အတူ သံပေါက် လက်ာများ လွယ်ကူစွာ မှတ်သားကြရန် ထည့်သွင်း ရေးသားထား တာမူကြသည်။

(၂) ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုက ရနိုင်သော အကျိုး

လောက သာသနာ ဤနှစ်ဖြာနှင့် စပ်၍ မိမိတို့ သိသင့်သိထိုက် မချ သိရမည် အရာ များစွာ ယှိသည်တွင် အသိခက်ခဲ နက်နဲသော အရာလည်း များစွာ ပါဝင်လျက် ယှိနေ သဖြင့်ထိုခက်ခဲသော အရာများကို ညွှန်ပြသူ မယှိက သိနိုင်ရန် ခဲယဉ်း၏။ ထို့ ထက် ယထာ ဘူတ ကျနုမှန်ကန်စွာ သိဘို့ခဲယဉ်း၏။ ထို့ ထက်အမှန်အကန် ညွှန်ပြနိုင်သူ ပုဂ္ဂိုလ်ရယှိဘို့

ခဲယဉ်း၏ ထိုစကား မှန်လှပေ၏။ အများအားဖြင့် ရေးသားပြောဆိုနေကြရာ၌ အများ အမှန် ပမာဏမထားမူ၍ သုံးစွဲရေးသား ပြောဆိုနေကြသည့် အစဉ်အလာအတိုင်းသာ သုံးစွဲရေးသား ပြောဆိုခြင်း အခက်ကိုရှောင်ကွင်း အလွယ်ကိုသာ ဆောင်သွင်း၍ လည်းကောင်း အများအကြိုက်ကိုသာ အားစိုက်၍လည်းကောင်း ရေးသားပြောဆိုလျက် ယှိခြင်း တို့ကြောင့် ဆိုအပ် ခဲ့ပြီးသော ခဲယဉ်းခြင်းတို့နှင့် မပြည့်စုံနိုင်ပဲ တခဲယဉ်းထည်းခဲယဉ်းနေ ကြရလေသည်။ ဤကဲ့သို့ ခဲယဉ်း နေကြခြင်းဖြင့် လောကသံသရာ နှစ်ဖြာအကျိုး တိုးပွားမှု မယှိ လျော့ကျဆုတ်ယုတ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ခဲယဉ်းခြင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံရန် လွန်စွာအရေးကြီးရကား ဤကျမ်းသည် ထိုခဲယဉ်းခြင်း တို့နှင့် ပြည့်စုံစေသည် သာမက သာသနာနှင့် စပ်၍ ရှေးက မိမိတို့ သိကြားဘူးသည့်ဗဟုသုတ ဟောင်းများကို အမွှန်းတင်ပေးသောအားဖြင့်လေးနက်မှန်ကန်သော ဗဟုသုတသစ်များ တိုးပွားစေလိမ့် မည်ဟု ယုံကြည်ဘွယ် ယှိပါသည်။

သို့သော် အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များကား-

အသာရေ သာရမတိနော၊ သာရေစာ သာရဒသိနော။
တေ သာရံ နာမိဂစ္ဆန္တိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ ဂေါစရာ။

ဟူသော အသျှင် သာရိပုတ္တရာ ဒေသနာတော်နှင့်အညီ မိမိတို့ကိုယ်တိုင်က အများ ကို သင်ကြားမှတ်သားကြစည် လိုက်စားလာသော မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ ဂေါစရပုဂ္ဂိုလ်မျိုး ဖြစ်မှန်းမသိ ဖြစ်နေ ခြင်းကြောင့် အနှစ်သာရမယှိ မကောင်း မမှန်သော အရာများ၌ အနှစ်သာရယှိ၍ အကောင်းအမှန်ဟု ထင်မြင် ယူထားခြင်း အနှစ်သာရယှိ၍ ကောင်းမြတ် မှန်ကန်ရာ၌မူ အနှစ်သာရမယှိ မကောင်းမမှန်ဟု ထင်မြင် ယူထားခြင်း တို့ဖြင့် လိပ်ခဲ တင်းလင်းအယူပြင်းလျက် ယှိနေကြရာ အမှန်ကို ပြောကြား ညွှန်ပြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တွေ့၍ အကြောင်းပြ ညွှန်ကြားပြောဆိုလင့်ကစား နားပါးမမှု ယူမြဲတိုင်းသာယူကာ နောက်ဆုံး၌ လုံးဝညွှန်ပြစရာ မကောင်းအောင် အဖြစ်မျိုးရောက်လာတတ်သည်ကို တွေ့ကြရသည်။ ထို အဖြစ်မျိုးသို့ ရောက်ကြရသော မိစ္ဆာ သင်္ကပ္ပ ဂေါစရပုဂ္ဂိုလ်များသည် အနှစ်သာရ နှင့်ပြည့်စုံ၍ ကောင်းမြတ် မှန်ကန်သော တရားကို ရခွင့် သိခွင့် ရောက်ခွင့် မယှိကြတော့ ပြီ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည်ပင် သံသရာ သစ်သုတ်သဘွယ် ဖြစ်ကြပြီး အပါယ်နှင့် ဒိန်းစား မကွဲပဲ ယှိတတ်ကြရာ လောက၌ ကြောက်စရာ အကောင်းဆုံး ပုဂ္ဂိုလ် အဖြစ်မျိုးဟု ဆိုရ ပေမည်။

ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းသည် ထိုသို့ သဘောယှိသောပုဂ္ဂိုလ်မျိုး မဟုတ် ပါမှသာ လျှင် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အကျိုးများ တိုးပွား စေနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ရန် ယှိပါ ကြောင်း။

(ဆ) ဤကျမ်းကို ပြုစီရင်ရာ၌ ရအပ်သော အထောက်အပံ့ ကြေးငှားများ

ထိုမှတစ်ပါး ဤကျမ်းကို ပြုစီရင်ရာ၌ ရအပ်သောအထောက်အပံ့ ကြေးငှားများကို ပြဆိုပါဦးအံ့။ ၎င်းအထောက်အပံ့ ကြေးငှားနှင့် စပ်၍ ဆရာတော်ကြီးကိုယ်တိုင် ထုတ်ဖော် ရေးသားထားခဲ့ရာ ၎င်းမှဆိုလိုရင်းကို အောက်၌ ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

(ရှေးအထက် အနှစ်လေးဆယ်ကျော် ကာလကစ၍ယခုတိုင် ဣန္ဒိယပြည် ကုသိ နာရုံ၌ သီတင်းသုံး နေတော်မူသော သင်္ခတဘာသာ ဟိန္ဒူဘာသာ စသော ဣန္ဒိယ တိုင်းသုံး ဘာသာအမျိုးမျိုးနှင့် ပါဠိဘာသာ ကျမ်းဂန်များ၌ လိမ္မာတတ်မြောက်သည့် အပြင် ကမ္မည်း ကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာ ဣန္ဒိယပြည် အပိုင်းရမင်းများနှင့် အမြဲဆက် ဆံလျက်ယှိသော ကုသိနာရုံဆရာတော် အသျှင် ဦးစန္ဒြိမဏိ မထေရ်မြတ်၏ အထောက် အပံ့ ကြေးငှား ဥပကာရပြုခြင်းများကိုလည်း ဤကျမ်းကို ရေးသားရာ၌ များစွာ အမှီတံကဲ သဟဲပြုရပါပေသည်) ဤကား ဆရာတော်ကြီးပြဆိုတော်မူထားချက်အတိုင်း ဖြစ်သည်။

၎င်းပြင် ဣန္ဒိယပြည်ယှိ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာတော်နှင့်စပ်ရာ ရှေးဟောင်းတည်နေ ရာ အဆောက်အဦး စသည်များကို ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ပဌမဝင် ကျမ်းကြီး ပြုစီရင်ရာ၌ အထောက်အပံ့ကြေးငှား ရယူနိုင်သည့်တိုင်အောင် နောင်လာ နောက်သား သမ္မာအယူယှိ သူများတို့ အမှန်သိနိုင်ခွင့်ရယှိကြရန် စီမံအားထုတ် သွားကြပေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများကို အမြဲသတိရကာ ကြေးငှားတင်ထိုက်ကြောင်းကိုလည်း ဆရာတော်ကြီးကိုယ်တိုင် ရေးသား ထားချက်မှ လိုရင်းမျှကိုသာ ယူ၍ အောက်၌ ဖော်ပြလိုက်သည်။

ဤမှ အထက်အနှစ် နှစ်ထောင့် နှစ်ရာ လေးဆယ်(၂၂၄၀)ကျော်ကာလက သံဝေ ဇနိယ လေးဌာန စသည်တို့၏ တည်ရာဌာန စသည်များကို နောင်လာနောက်သား ဗုဒ္ဓဘာ သာ သမ္မာအယူယှိသူအများတို့ မှန်ကန်စွာ သိယှိနိုင်ကြရန် ရည်သန်သော အားဖြင့် ကမ္မည်း ကျောက်စာတိုင်များ စိုက်ထူ ထားခဲ့ပေသော သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးအား ပဌမရှေးဦးစွာ ကြေးငှား တင်ထိုက်ပါပေသည်။

ထို့နောက် လွန်ခဲ့သော ထောင့်ငါးရာ သုံးဆယ်(၁၅၃၀)ကျော်ကာလက တရုတ် ရဟန်းတော် ဖာဟိယန်သည် ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ပဲ ရက်စက်စွာ စွန့်စား၍ လူသာမန်တို့ သွားလာနိုင်ခဲ့သော ကန္တာရ ခရီးခဲများကို ကူးသန်းဖြတ်ကျော်ပြီးယူဇနာ ပေါင်း များစွာဝေးကွာသော တရုတ်ပြည်ကြီးမှ ကုန်းကြောင်း ခြေလျှင်ခရီးဖြင့် ဣန္ဒိယ ပြည်သို့ ရောက်လာကာ သာသနာတော်နှင့် စပ်ရာ ထိုထိုစေတီယဒေသ ပူဇနိယဌာန ဝန္ဒနိယဌာနများသို့ ကာလကြာမြင့်စွာ သွားလာလှည့်လည် ပူဇော် ဖူးမျှော်စဉ် မှန်ကန်

ကျနစွာ မှတ်တမ်းများရေးသား ထားခဲ့လေရာ ၎င်းမှတ်တမ်းများသည် ယခုနောက်လူ တို့အား လွန်စွာ ကြေးဇူးများရကား ၎င်းမှတ်တမ်းကို ရေးမှတ်စီရင် ထားတော်မူခဲ့သော တရုတ်ရဟန်းတော်ဖာဟိယန်အား ဒုတိယကြေးဇူး တင်ထိုက်ပါပေသည်။

၎င်းနည်းတူ ဖာဟိယန်နောက် အနှစ်နှစ်ရာကျော် လောက် နောက်ကျသော အနှစ် တထောင် သုံးရာ(၁၃၀၀) ကျော် ကာလလောက်က ဣန္ဒိယပြည်သို့ သွားလာလှည့်လည် မှတ်သား ခဲ့ကြသော တရုတ်ရဟန်းတော် ဟူယင်ဆန်နှင့် သူယေနစွာန်တို့၏ မှတ်တမ်းများ သည်လည်း အလွန်ကြေးဇူးများရကား ထိုဟူယင်ဆန်နှင့် သူယေနစွာန် တရုတ်ရဟန်း တော် နှစ်ပါးတို့အားလည်း ကြေးဇူးတင်ထိုက်ပါပေသည်။

ထို့ပြင် ယခုမျက်မှောက် နောက်ကာလ၌ ဣန္ဒိယပြည် ကမ္ဘာလုံး ကျောက်စာဘက် ဆိုင်ရာမှ ထုတ်သောမှတ်တမ်းများသည်လည်းကောင်း၊ မြေပုံများ သည်လည်းကောင်း၊ ဤ ကျမ်းကိုပြုစီရင်ရာ၌ လွန်စွာကြေးဇူးများရကား ထိုကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာ အစိုးရများ နှင့် မြေပုံစီမံသော အစိုးရများအားလည်း တတိယ ကြေးဇူးတင်ထိုက် ပါပေသတည်း။

(ဇ) ဥပျောဇနာသီသဂါထာ

- (၁) အာဒိမ္မိကပ္ပဿ မဟာသုရိယော၊
အာကာသပဇ္ဇေဝိယ ဇောတယန္တော။
ယော ဗုဒ္ဓစက္ကေန နိယုတ္တဂန္တော၊
ကာလေဓ ဆန္ဓေ ခလိတေဟိ ဇာတော။
- (၂) တမ္ဘူတဂန္တေ သုမနုသိကာ ဘော၊
ဟုတွာစ သဗ္ဗေ သုတကာမိကာ ယံ။
ဂဏ္ဍန္တု၊ ဌာနေန ယထိန္တိတံ တံ၊
ကပ္ပဿရုက္ခာ ဂဟိတာဝိယာတိ။

(ဣန္ဒဝဇိရာ-ရစနာ)

အနက်။ ။(၁) ကပ္ပဿအာဒိမ္မိ၊ မဟာဘဒ္ဒ ကမ္ဘာမ၏ ကာလအထူး အစဦးက။ မဟာသုရိယော၊ မိုက်မှောင်အတွင်း လူခပင်းတို့ အတင်းကြောင့်ကြ တောင့်တအပ်သော သုရိယနေမင်းကြီးသည်။ အာကာသပဇ္ဇေ၊ အဇတာခွင် ဟင်းလင်းပြင်ကြီး ကောင်းကင် ခရီး၌၊ ဇောတယန္တောဝိယ၊ ရောင်တဝင်းဝင်း အမှောင်ခွင်းကာ ပြောင်ဝင်း ထွတ်ပေါ်လာ

ဘိသက္ခေသို့။ ဗုဒ္ဓစက္ကေန၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ မိန့်မှာအချက် သာသနာတော် စက်နှင့်။ ယော
 နိယုတ္တဂန္ဓော၊ သက်ဆိုင် ယှဉ်စပ် အကြောင်းရပ်တို့ကို ကောင်းမြတ်တည်ထွင် စီစဉ်
 ပြဆိုကြောင်း ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓသာသနိကအမည်ရသော အကြင် ပဋ္ဌဝိဝင် ကျမ်းကြီးသည်။
 ခလိတေဟိ၊ အချို့အရာ မြို့ရွာတိုင်းပြည် တည်ရာဌာန နာမအခေါ် ချွတ်ချော်တိမ်းပါး
 အမိုက်တိုက်များဖြင့်။ ဆန္ဒေ၊ ဖုံးလွှမ်းအပ်ဘိ မှောင်အတိ ကျနေသော။ ဣခကာလေ၊
 နှစ်ထောင့်ငါးရာသာသနာနှစ် ဤသည့်ခေတ်၌။ ဇာတော၊ အမှားမှောင်ခွင်း ရောင်အလင်း
 ဖြင့် ဝင်းဝင်းတောက်ကာ ဖြစ်ပေါ်၍လာလေပြီ၊ (ဖြစ်ထွန်းပေါ်ထွက်လာလေပြီ)။

၂။ ဘော၊ အိုလူအပေါင်းတို့။ သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ တုမှေ၊ သင်တို့သည်။
 တတ္ထုတဂန္ဓေ၊ မဖြစ်ပေါ်စဘူး အထူးဖြစ်ပေါ်လာသော ဗုဒ္ဓသာသနိက နာမမည်ဆန်း
 ထိုသည့်ကျမ်း၌။ သုမနသိကာ၊ လိုလားမပျက် နှစ်သက် ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက် ကြကုန်
 သည်။ ဟုတွာစ၊ ဖြစ်ကြကုန်၍လည်းကောင်း။ သုတကာမိကာ၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာနှင့်
 စပ်ရာများဖျင် ကြားမြင်သုတ လိုလားကြကုန်သည်။ ဟုတွာစ၊ ဖြစ်ကြကုန်၍ လည်း
 ကောင်း။ ယံယေနဌာနေန၊ သာသနာနှင့်စပ်ရာ အကြင်အကြောင်းအရာ ဌာနဖြင့်။ ဣစ္ဆိတံ၊
 အလိုယှိအပ်၏။ တံ၊ ထိုအလိုယှိအပ်သော အကြောင်းအရာ ဌာနကို။ ကပ္ပဿရုက္ခာ၊ လိုရာ
 စွဲကိုင် ဆွတ်ခူးနိုင်သော ကမ္ဘာ့ပဒေသာပင်ကြီးမှ။ ယထိစ္ဆိတံ၊ အလိုယှိတိုင်း။ ဂဟိတာ
 ဝိယ၊ အထူးပိုင်ဆိုင်ခူးယူနိုင်ကြ ကုန်ဘိသက္ခေသို့။ ယထိစ္ဆိတံ (နှစ်ဘက်၌)အလိုယှိတိုင်း။
 ဂဏ္ဍန္တု၊ ကောင်းစွာကြည့်ရှု မှတ်သားပြု၍ ဂရုစိုက်ကာ ယူနိုင်ကြပါစေ ကုန်သတည်း။

ဤတွင် ဗုဒ္ဓသာသနိကနိဒါန်း ပြီးပါပြီ

ဦးဇနိန္ဒ
 တောင်ပေါက်ကျောင်း
 မော်လမြိုင်မြို့။

ဗမာပြည်၌ ကာလကြာမြင့်စွာ ကျောက်စာဝန်မင်းအဖြစ်ဆောင်ရွက်သွားသော
ကျောက်စာဝန် ဒရိုဆဲလ်၏ ထောက်ခံယူဆချက်

A အင်္ဂလိပ်ဘာသာမူရင်းအကျယ်

Remarks on U Cakapala's Geography of Buddhist India.

A superficial reading of this book seems to suggest that the Sayadaw approached the subject with the enthusiasm of a Buddhist pilgrim only; but on closer study I find that the Author took the utmost pain to describe and identify various places of historical and religious interest in India, availing himself for this purpose, of records written in Pali, Sanskrit, Sinhalese, Hindi and Bengali. All places connected with the missionary activity of the Buddha and the spread of His religion will be found here. This work ought to prove of great interest to Burmese Buddhists as is the only one of this character placed before them.

To make his work as reliable as possible, the Sayadaw consulted various works and maps relevant to the subject in the language above mentioned as well as in Burmese and English; the comprehensive list given of them at the beginning of the book contains (378) books and (36) maps.

The Author begins by describing the Majjhimadesa's boundary and its territorial limits. The various places forming its boundary and given in their old names with their modern equivalents, and their situation or site is also described. In dealing with the Majjhimadesa's boundary, the learned Sayadaw bases himself on the Vinaya version first and then on the Sanskrit and modern sources.

The author then goes on to give a list of 22 kingdoms as enumerated in the Abhidhana, in a tabulated form, mentioning the ancient capitals with their modern equivalents and pointing out their present day situations. The list is followed by a detailed relation of the activities of the Buddha in those kingdoms, a paragraph being devoted to each. Thus in his description of the Sakian Kingdom and its capital Kapilavastu, the Sayadaw puts it that the kingdom "is the birth-place of the Gautama Buddha and that it is one of the Sam Vejaniya Thanas and gives two versions of the horoscope of the Buddha. The Samyutta Nikaya and Fa Hein are cited as authorities when the sites of the Veluvanna monastery and of the Jivaka's mango grove are discussed in his paragraph on Magadah.

The above list of 22 kingdoms is followed by a list of 20 cities as laid down in the Abhidhana. No comment of any kind however is made on any of them as the Sayadaw did not deem it necessary, since he had incidentally dealt with them in the course of his discussion in detail of the 22 kingdoms above.

Then comes a tabulated list of five countries which though included in the sixteen kingdoms Solasa Mahajanapada are omitted in the Abhidhana.

Seven Mon places, where the missionary of Asoka were sent after the 3rd Buddhist Council, do not happen to have come under the category of the 22 kingdoms above nor under the heading of Solasa Mahajanapada. These are given therefore in a separate list in a same tabulated form, and following the list are the details of each of the several places quoting "chapter and verse" from the various Buddhist texts—jataka commentary, Vinaya commentaries—in which the names of these places occur. This portion of the work is of great interest.

Another list of nine places which are not included in any of the aforesaid lists is also given, followed as before by detailed accounts of each place, with reference to maps and particulars, lattitudes and longitudes, as in the cases of Lala Surattha.

Mention is often made in the Pitakas, especially in the Sutta and Vinaya, of places where Buddha spent in the rainy season. Eight places out of these are not to be found in the preceding lists. They are therefore dealt with separately.

There are again those places whose people claim as of each right, the holy relics which were distributed by the brahman Dona. Six of them, not having been listed and described previously, form a separate item and are dealt with in detail.

Towards the end of the book enumerations are given of the four Sam Vejaniya thanas as contained in the Mahaparinibbana Sutta and Anguttara Nikaya, of the four Avijahtathana as may be seen in the Buddhavamsa and its commentaries etc; of the sixteen kingdoms (Solasa Mahajanapada) as mentioned in the Anguttara Nikaya; of the six cities meant for the residence of pious people as laid down in the Mahaparinibbana Sutta; of the nine places where learned monks were sent out in the time of King Asoka on missionary propoganda, as laid down in the Vinaya texts and in the Mahavamsa; of the fourteen places where Buddha spent in the rainy season as told in the Anguttara and

its commentaries etc; of the seven places where the rules of the Vinaya were prescribed by the Buddha from time to time, as may be read in the Vinaya texts; of the two places where the tooth relics of the Buddha would be honoured as foretold by himself in the Mahaparinibbana Sutta, and lastly of the ten places which have a share of each of the Buddha's holy relics.

The book closes with the author giving the relative geographical positions of prominent places in India sacred to the Buddhists in relation to well known places in Burma, so that the Burmese-reading Buddhist public may have a sense of direction in the matter of the regional geography of Buddhist India at the time Buddhism flourished from the 6th century B. C. to the 8th century A. D.

This book is the outcome of the great religious enthusiasm as might be expected from a dignitary of the Buddhist Church but it also evidences a great amount of scholarship and extensive reading. His explanations are simple, clear and to the point, which is essential in the work of this character. This book should prove invaluable to such Burmese Buddhists who desire to have a clearer idea of Buddhist geography than they have at present; in this connection, the map accompanying the book will be indispensable.

Chas. Duroiselle.

Superintendent, Archaeological Survey

B u r m a .

**B ကျောက်စာဝန်မင်း Chas Duroiselle ခရီးဆဲလ်၏ ထောက်ခံယူဆချက်
အင်္ဂလိပ်ဘာသာမှ လိုရင်းထုတ်နှုတ် အကျဉ်းချုပ် ပြန်ဆိုချက်**

(ကွင်းအတွင်းယှိ စကားများသည် ဘာသာပြန်ဆိုသူ၏ ဖြည့်စွက်ချက်များဖြစ်သည်။)

ဤကျမ်းစာကို အပေါ်ရန် သာမန်အနေမျှ ဘတ်ရှုက ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗုရားဖူးသွားသူ တယောက်၏ စိတ်အားထက်သန်စွာ ရေးမှတ် ထားသော အကြောင်းစာတစ်ခုကဲ့သို့ ကျမ်းပြု ဆရာတော်ကြီးသည် ရေးသားထားသည်ဟု မှတ်ထင်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် (ဤကျမ်းစာကို) ပိုမိုနီးကပ် (အလေးအမြတ်ပြု၍) လေ့လာ ကြည့်ရှုသောအခါ ကျမ်းပြု ဆရာတော်ကြီးသည် သင်္သကရိုတ်၊ သီဟိုဠ်၊ ဟိန္ဒူ၊ ဗင်္ဂါလီ ဘာသာများဖြင့် ရေးသား သော မှတ်တမ်းကျမ်းစာများကို ဆရာတော်ကြီး ကိုယ်တိုင် လေ့လာလျက် ဣန္ဒိယ ရာဇဝင် တိုင်းရင်းဘာသာတို့နှင့် သက်ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများတို့နှင့် စပ်၍ အမျိုးမျိုးသော တည်ရာဌာန(အမည်နာမ)များကို တိကျမှန်ကန်စွာ ဖော်ပြနိုင်ရန်စွမ်းအား ရှိသမျှ (အစွမ်းကုန်) အပင်ပန်း ခံထားသည်ကို ကွန့်ပိတ္တေယျိရပါသည် ဗုရားရှင်၏ သာသနာပြုလုပ်ငန်းစဉ် ဗုရားရှင် သာသနာ ပြန့်ပွားရာ ဌာနများနှင့် ပတ်သက်၍ အား လုံးသောတည်ရာဌာန (အကြောင်းအရာ) များကို ဤကျမ်းစာ၌ တွေ့ရှိကြရပါလိမ့်မည်။ ဤ ကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗမာလူမျိုးများ၏ မျက်မှောက်၌ ခင်းပြထားသကဲ့သို့ ထင်ရှားစေပါလိမ့်မည်။

ကျမ်းပြုဆရာတော်သည် မိမိကျမ်းစာကို အသင့်ယုတ္တိ ယှိနိုင်သမျှ ယှိအောင် အထက်ဖော်ပြရာပါ ဘာသာရပ်များအပြင် ဗမာဘာသာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ များဖြင့် ရေးသားထားသော အမျိုးမျိုးသော ကျမ်းစာများ မြေပုံများနှင့် နှိုးနှော တိုက်ဆိုင် ရေးသားထားသည် ဤကျမ်း၏အစတွင် ဖော်ပြထားသော ကျမ်းစာနှင့် မြေပုံများ စာရင်းမှာ ကျမ်းစာအုပ်ပေါင်း (၃၁၀) နှင့် အက္ခရာနှင့် ဘာသာရှစ်မျိုး ပါဝင်သော ရှေးဟောင်း မြေပုံနှင့် ကျောင်းသုံး မြေပုံ ပေါင်း(၃၆) ပုံဖြစ်သည်။

ကျမ်းပြု ဆရာတော်သည် ဤကျမ်း၌ မဇ္ဈိမဒေသ နယ်နိမိတ် အပိုင်းအခြား များကို ဖော်ပြခြင်းအားဖြင့် အစပြု ရေးသားထားသည် ၎င်းမဇ္ဈိမဒေသ နယ်ခြား နိမိတ်သတ်မှတ်ရာ အမျိုးမျိုးသော ဌာနများ၏ ရှေးဟောင်းအမည် ယခုခေတ် အမည် များကိုလည်း ပြထားသည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ တည်ရာဌာနများကိုလည်း ပြထားသေးသည်။

ပညာဝန္တဖြစ်သော ကျမ်းပြုဆရာတော်သည် မဇ္ဈိမဒေသ နယ်နိမိတ်နှင့် စပ်၍ ရှေး၌ ဝိနည်းဝိဇ္ဇာကတ်တော်နည်း နောက်၌ သင်္သကရိုတ်နည်းနှင့် အမည်များကို ဖော်ပြ ထားသည်။

ထို့နောက် ကျမ်းပြုဆရာတော်သည် အဘိဓာန်ကျမ်းတွင် ရေတွက်ပြဆိုထားသည့်အတိုင်း ဇယားကွက် ပုံစံများနှင့်တကွ ရှေးဟောင်း မြို့တော်များအမည် ယခုခေတ်အခေါ်အဝေါ် ၎င်းတို့၏ တည်နေရာများကို (အကျဉ်းအကျယ်နှစ်မျိုး) ဝေဘန်ပြဆိုထားသည်။ (ဤမှ နောက်အကျယ်ကို သိလိုမှု အင်္ဂလိပ်ဘာသာမူကို ကြည့်ပါ) ၎င်း၌ နောက်ဆုံး ဖော်ပြထားချက်အရ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ပြန်ဆိုပါအံ့)

(ကျမ်းပြုဆရာတော်သည်) ဗမာဗုဒ္ဓဘာသာ လူထုအပေါင်း သိယှိကြရန် အလို့ငှါ ဘီစီ (၆၀၀)မှအေဒီ (၈၀၀) ရအထိ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်၏ ထွန်ကားချိန် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စပ်သော ပဋ္ဌပိဝင်များကို သိယှိနိုင်ကြရန် ဗမာပြည်တွင် ထင်ရှားကျော်စောသော နေရာ (မြို့ရွာ) များနှင့် ဣဒ္ဓိယပြည်ယို မြင့်မြတ်သော နေရာ (မြို့ရွာများ) မည်သို့ တည်နေကြပုံကို ဖော်ပြလျက် ဤကျမ်းစာကို နိဂုံးချုပ်ထားသည်။

ဤကျမ်းစာအုပ်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာတော်ကို ကြီးကျယ်ခမ်းနား စေလိုသောကြောင့် ကြီးကျယ်သော ဘာသာရေး စိတ်အားထက်သန်မှုမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်သာမက ကျမ်းဂန်တတ်မြောက်ခြင်း ဗဟုသုတ ကျယ်ဝခြင်းတို့ကို ထင်ရှားစေသည် ဆရာတော် ရေးသားချက်များသည် လွယ်ကူသန့်ရှင်း၍ ဤကျမ်းစာနှင့် ပတ်သက်၍ မပါလျှင် မပြီးသော အချက်အလက်များကိုသာ ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီးနှင့် ပတ်သက်၍ ယခုမျက်မှောက် မိမိတို့သိယှိ ယူဆထားသည်ထက် ပိုမိုရှင်းလင်းစွာ သိယှိလိုကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာ သူတော်စဉ် အပေါင်းတို့သို့ (တို့အား) ဤကျမ်းစာအုပ်သည် အဘိုးမပြတ်နိုင်အောင် ပေးဆောင် ပေလိမ့်မည်။ ဤပဋ္ဌပိဝင်ကျမ်းကြီးသည် အရေးပါ အရာရောက်သော ကျမ်းကြီးတစ်စောင် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်ဟု (ထင်မြင်ယူဆပါကြောင်း)။

Chas. Duroiselle
ဒရိုဆဲလ်
ကျောက်စာဝန်မင်း

ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ပထဝီဝင်ကျမ်းကြီးကို ရေးသားရာ၌ အမှီတံကဲဖြစ်သော ကျမ်းစာများကို
ဖော်ပြသင့်ရာ ရှေးဦးစွာသိရှိဖွင့် ဗမာ ယိုးဒယား အက္ခရာများဖြင့်
ရိုက်နှိပ်အပ်သော

မာဂဓဘာသာ ကျမ်းစာအမျိုးမျိုးကို ဖော်ပြချက်

(ဘာသာနှင့် အက္ခရာ ခြားနားခြင်းကို သတိပြု ကြည့်ရှုပါ)

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

ဝိနယပိဋက

- (၁) ပါရာဇိကကဏ္ဍ ပါဠိ။
- (၂) ၎င်းအဖွင့် သမန္တပါသာဒိကာ မည်သော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ။
- (၃) ၎င်းအဖွင့် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဒိကာ။
- (၄) သာရတ္ထ ဒိပနိဒိကာ။
- (၅) ဝိမတိ ဝိနောဒနိ ဒိကာ။
- (၆) ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ ယောဇနာ။
- (၇) မဟာဝဂ္ဂ မဟာခန္ဓက အဖွင့်အဋ္ဌကထာ။
- (၈) ၎င်းအဖွင့် တေရသကဏ်ဒိကာ။
- (၉) ၎င်းအဖွင့် ပါဏိကျောဒိ ယောဇနာ။
- (၁၀) မဟာဝဂ္ဂ စမ္ပက္ခန္ဓက ပါဠိ။
- (၁၁) မဟာဝဂ္ဂဘေသဇ္ဇခန္ဓက ပါဠိ။
- (၁၂) မဟာဝဂ္ဂ ကထိနခန္ဓက ပါဠိ။
- (၁၃) စူဠဝဂ္ဂ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက ပါဠိ။
- (၁၄) စူလဝဂ္ဂ သံဃဘေဒခန္ဓက ပါဠိ။
- (၁၅) စူဠဝဂ္ဂ သတ္တသတိကခန္ဓက ပါဠိ။
- (၁၆) ကင်္ခါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာ။
- (၁၇) ဝိနယတ္ထမဉ္ဇူသာ မည်သော ကင်္ခါဒိကာသစ်။

သုတ္တန္တပိဋက ဒီဃနိကာယ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ

- (၁၈) သုမင်္ဂလ ဝိလာသိနိမည်သော ဗြဟ္မာဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၉) သာမညဗလသုတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၂၀) အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်ပါဠိ။

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

- (၂၁) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၂၂) ၎င်း ဋီကာဟောင်း။
- (၂၃) ၎င်း ဋီကာသစ်။

မဟာဝဂ္ဂ

- (၂၄) မဟာနိဒါနသုတ် ပါဠိ။
- (၂၅) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၂၆) ၎င်း ဋီကာ။
- (၂၇) မဟာပရိနိဗ္ဗာဏသုတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၂၈) မဟာသုဒဿနသုတ်အဖွင့် ဋီကာ။
- (၂၉) မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ် ပါဠိ။
- (၃၀) မဟာသမယသုတ် ပါဠိ။
- (၃၁) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၃၂) မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် ပါဠိ။
- (၃၃) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၃၄) ပါယာသိရာဇညသုတ် ပါဠိ။
- (၃၅) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၃၆) သင်္ဂီတိပရိယာယသုတ် ပါဠိ။ (ပါထိယဝဂ္ဂ)

သုတ္တန္တိဝိဇ္ဇက မဇ္ဈိမနိကာယ မူလပဏ္ဏာသ

- (၃၇) ပပဉ္စသုဒ္ဓနိ မည်သော စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၃၈) မဟာအဿပုရသုတ် ပါဠိ။
- (၃၉) စူဠအဿပုရသုတ် ပါဠိ။
- (၄၀) စူဠသစ္စကသုတ် နှင့် မဟာသစ္စကသုတ် အဋ္ဌကထာ။

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ

- (၄၁) မာတုရိယသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။

ဥပရိပဏ္ဏာသ

- (၄၂) ဒေဝဒူတသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၄၃) ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

- (၄၄) ပုဏ္ဏောဝါဒသုတ် ပါဠိ။
- (၄၅) ပုဏ္ဏောဝါဒသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၄၆) ဣန္ဒြိယဘာဝနာသုတ် အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။

သုတ္တန္တပိဋက သံယုတ္တနိကာယ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်

- (၄၇) သာရတ္ထပ္ပကာသိနိ မည်သော တတိယ ဒဿဗလဝဂ် စတုတ္ထသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။

ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်

- (၄၈) ဒုတိယသုတ် ပါဠိ။
- (၄၉) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၅၀) ပုပ္ဖဝဂ္ဂ ပါဠိ။

သဠာယတနဝဂ္ဂ သံယုတ်

- (၅၁) ဆန္ဒဝဂ် ပဉ္စမသုတ် ပါဠိ။
- (၅၂) ဆန္ဒဝဂ် ပဉ္စမသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။

သုတ္တန္တပိဋက အင်္ဂုတ္တရနိကာယ

- (၅၃) မနောရထပူရဏီ မည်သော ဇေနိပါတ ဇေတဝဂ္ဂဝဂ္ဂအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၅၄) ၎င်း စတုတ္ထဝဂ် ဓမ္မုဒ္ဓိပပေယျာလအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၅၅) တိကနိပါတ ပါဠိ။
- (၅၆) စတုတ္ထနိပါတ ပါဠိ။
- (၅၇) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၅၈) ဆက္ကနိပါတ ပါဠိ။
- (၅၉) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၆၀) အဋ္ဌကနိပါတ ပါဠိ။
- (၆၁) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၆၂) ဒသကနိပါတ ပါဠိ။
- (၆၃) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၆၄) သာရတ္ထမဇ္ဇူသာမည်သော ၎င်းဦးကာ။

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

- (၆၅) ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ။
- (၆၆) ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာမည်သော ၎င်းမဟာဋီကာ။

(နိကာယ်ကြီး လေးရပ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာနှင့် အလားတူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ ကျမ်းနှင့် ၎င်းဋီကာကို ဤနေရာအစဉ်မှာ ရေးသွင်းလိုက်သည်။)

အဘိဓမ္မဝိဋ္ဌက

- (၆၇) အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာ။
- (၆၈) ၎င်း အဖွင့် မူလဋီကာ။
- (၆၉) ၎င်း အဖွင့် အနုဋီကာ။
- (၇၀) သမ္မောဟဝိနောဒနိ အဋ္ဌကထာ။
- (၇၁) ၎င်း ယောဇနာ။
- (၇၂) ကထာဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ။
- (၇၃) အဘိဓမ္မာဝတာရ အဋ္ဌကထာ။
- (၇၄) မောဟဝိစ္ဆေဒနိ အဋ္ဌကထာ။
- (၇၅) ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ အဋ္ဌကထာ။
- (၇၆) သင်္ခေပ ဝဏ္ဏနာ။

သုတ္တန္တဝိဋ္ဌက ခုဒ္ဒကနိကာယ ဇာတက

- (၇၇) ဇာတ် အဋ္ဌကထာ နိဒါန်း။
- (၇၈) ဧကနိပါတ် သေရိဝဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၇၉) ဧကနိပါတ် မခါဒေဝဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၈၀) ၎င်း တိမလ္လတ္ထဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၈၁) တိကနိပါတ် ကုရုဓမ္မဇာတ် ပါဠိ။
- (၈၂) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၈၃) စတုက္ကနိပါတ် ဝုဠကလိင်္ဂဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၈၄) သတ္တကနိပါတ် ဝဇ္ဇာရဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၈၅) ၎င်း ကုမ္ဘကာရဇာတ် ပါဠိ။
- (၈၆) အဋ္ဌကနိပါတ် စေတိယဇာတ် အဋ္ဌကထာ။

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

- (၈၇) နဝကနိပါတ် ကောသဗ္ဗိဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၈၈) ဒသကနိပါတ် ကဏ္ဍဒိပါယနဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၈၉) ဒသကနိပါတ် ဗာဠုပဏ္ဍိတဇာတ် ပါဠိ။
- (၉၀) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၉၁) ကောဒသကနိပါတ် သုပ္ပါရကဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၉၂) န္ဒါဒသကနိပါတ် ဘဒ္ဒသာလဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၉၃) တေရသနိပါတ် ကလိင်္ဂဗောဓိဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၉၄) တေရသနိပါတ် အင်္ဂိတ္တိဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၉၅) ပကိဏ္ဍကနိပါတ် ဗိသဇာတ် ပါဠိ။
- (၉၆) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၉၇) ပကိဏ္ဍကနိပါတ် သုရုစိဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၉၈) ဝိသတိနိပါတ် မာတင်္ဂဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၉၉) ဝိသတိနိပါတ် စဗ္ဗေယျဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၀၀) တိံသနိပါတ် ဆဒ္ဒန္တဇာတက အဋ္ဌကထာ။
- (၁၀၁) စတ္တာလီသနိပါတ် အလဗ္ဗုသာဇာတ် ပါဠိ။
- (၁၀၂) စတ္တာလီသနိပါတ် သင်္ခါလဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၀၃) ပဏ္ဍာသနိပါတ် ဥမ္မာဒန္တိဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၀၄) သတ္တတိနိပါတ် ကုသဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၀၅) အသီတိနိပါတ် ဂူဠဟံသဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၀၆) အသီတိနိပါတ် မဟာသုတသောမဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၀၇) မဟာနိပါတ် မဟာဇနကဇာတ် ပါဠိ။
- (၁၀၈) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၁၀၉) မဟာနိပါတ် နိမိဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၁၀) ၎င်း မဟောသဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၁၁) ၎င်း ဘူရိဒတ္တဇာတ် ပါဠိ။
- (၁၁၂) ၎င်း ဘူရိဒတ္တဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၁၃) ၎င်း ဝိရုဇာတ် ပါဠိ။
- (၁၁၄) ၎င်း အဋ္ဌကထာ။
- (၁၁၅) ၎င်း ဝေဿန္တရဇာတ် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၁၆) ၎င်း ဋီကာဟောင်း။

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

အပဒါန

- (၁၁၇) ခေမာ ထေရီအပဒါနံ ပါဠိ။
- (၁၁၈) ဘဒ္ဒကာဝိလာနီ ထေရီအပဒါနံ ပါဠိ။

သုတ္တန်ပါတ်

- (၁၁၉) ပရမတ္ထ ဇောတိကာမည်သော အာဇ္ဇာဝကသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၂၀) ၎င်း ရတနသုတ် အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၂၁) ပရမတ္ထ ဇောတိကာမည်သော မင်္ဂလသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၂၂) သုတ္တန်ပါတ် ပါရာယနဝဂ် ပါဠိ။

ခုဒ္ဒကပါဌ

- (၁၂၃) ပရမတ္ထ ဇောတိကာမည်သော မင်္ဂလသုတ်အဖွင့် ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ။

သုတ္တန္တပိဋက ခုဒ္ဒကနိကာယ ဓမ္မပဒ

- (၁၂၄) ပဏ္ဍိတဝဂ် မဟာကပ္ပိနုတ္တေရဝတ္ထုအဖွင့် ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ။
- (၁၂၅) လောကဝဂ် ပေသကာရ ဓိတုဝတ္ထုအဖွင့် ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ။
- (၁၂၆) ဗုဒ္ဓဝဂ် ယမကပါဠိဟာရိယ ဝတ္ထုအဖွင့် ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ။
- (၁၂၇) သုခဝဂ် အညတရ အာဇ္ဇာဝက ဥပါသကဝတ္ထုအဖွင့် ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ။

ဥဒါန

- (၁၂၈) ပရမတ္ထဒီပနီ မည်သော ပဌမဗောဓိဝဂ် ဒဿသုတ်အဖွင့် ဥဒါနိး အဋ္ဌကထာ။
- (၁၂၉) ပရမတ္ထဒီပနီမည်သော စတုတ္ထမေဃိယဝဂ် ပဉ္စမသုတ်အဖွင့် ဥဒါနိး အဋ္ဌကထာ။

ဝိမာနဝတ္ထု

- (၁၃၀) ပရမတ္ထဒီပနီမည်သော ဆက္ကမာဏဝက ဝိမာနဝတ္ထုအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၃၁) ၎င်း သေရိဿက ဝိမာနဝတ္ထုအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။

ပေတံဝတ္ထု

- (၁၃၂) အင်္ကျီရ ပေတံဝတ္ထု ပါဠိ။
- (၁၃၃) ပရမတ္ထဒီပနီမည်သော ၎င်းအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

- (၁၃၄) ဥဗ္ဗရီပေတဝတ္ထုအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၃၅) သေရိဏီ ပေတဝတ္ထု ပါဠိ။
- (၁၃၆) ၎င်းအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၃၇) သေရိဿက ပေတဝတ္ထုပါဠိ။
- (၁၃၈) သေရိဿက ပေတဝတ္ထုအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၃၉) နန္ဒက ပေတဝတ္ထုအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။

ထေရဂါထာ

- (၁၄၀) ပုဏ္ဏတ္ထေရဂါထာ ပါဠိ။
- (၁၄၁) ပုဏ္ဏတ္ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ။
- (၁၄၂) ပရမတ္ထဒီပနီမည်သော ကာဠုဒါယိတ္ထေရဂါထာအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၄၃) ၎င်း အနိရုဒ္ဓတ္ထေရဂါထာအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၄၄) ၎င်း အာနန္ဒတ္ထေရဂါထာအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၄၅) ၎င်း မဟာကဿပတ္ထေရဂါထာအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။
- (၁၄၆) မဟာနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်။

စရိယာ ဝိဋ္ဌက

- (၁၄၇) (က) ပရမတ္ထဒီပနီမည်သော အင်္ဂုတ္တိပဏ္ဍိတ စရိယာဝိဋ္ဌက အဋ္ဌကထာ။
- (၁၄၈) (ခ) သင်္ခါလ စရိယာဝိဋ္ဌက အဋ္ဌကထာ။
- (၁၄၉) (ဂ) မဟာကဉ္စန စရိယာဝိဋ္ဌက ပါဠိ။

ဗုဒ္ဓဝံသ

- (၁၅၀) မရရတ္ထ ဝိလာသိနီမည်သော ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ။
- (ဤပြုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ကျမ်းများအစီအစဉ်ကို သင်္ဂါယနာတင်စဉ်နှင့် အညီ ရေးသားထားသည်။)

နေတ္ထိ ခုဒ္ဒကနိကာယာ နုလောမ

- (၁၅၁) နေတ္ထိ အဋ္ဌကထာ။
- (၁၅၂) ၎င်း အဖွင့် ဇိကာဟောင်း။

မိလိန္ဒပဉ္စာ ခုဒ္ဒကနိကာယာ နုလောမ

- (၁၅၃) ဗမာ သီဟိုဠ် ယိုးဒယား အက္ခရာသုံးမျိုး မိလိန္ဒပဉ္စာ ပါဠိ။

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

၀ နိဗ္ဗာန်

- (၁၅၄) ဒီပဝံသ။
- (၁၅၆) မဟာဗောဓိဝံသ။
- (၁၅၇) မဟာဝံသ အဋ္ဌကထာ။
- (၁၅၈) ၎င်း ဒိုကာ။
- (၁၅၉) လောကပညတ္တိ ဒီပက။
- (၁၆၀) ထူပဝံသ။
- (၁၆၁) ဇိနာလင်္ကာရ ဒိုကာ။
- (၁၆၂) သမန္တကုဋ ဝဏ္ဏနာ။
- (၁၆၃) ဒါဠာဓာတုဝံသ။
- (၁၆၄) ဇိနစရိတ။
- (၁၆၅) မဟာနေက္ခမ္မစမ္ပူ။
- (၁၆၆) နဠာဋ ဓာတုဝံသ။
- (၁၆၇) သာရသင်္ဂဟ။
- (၁၆၈) ဗုဒ္ဓဗောဓာသုပ္ပတ္တိ။
- (၁၆၉) ကလျာဏိ သိလာလိပိ။
- (၁၇၀) သာသန ဝံသပ္ပဒိပိကာ။

ဝေယျာကရဏ

- (၁၇၁) ကစ္စာယန။
- (၁၇၂) ဗာလာဝတာရ။
- (၁၇၃) မဟာရူပသိဒ္ဓိ။
- (၁၇၄) ဝုတ္တိမောဂ္ဂလာန။
- (၁၇၅) ၎င်းအဖွင့် ပဋိကာ။
- (၁၇၆) မောဂ္ဂလာန ကွာဒိဝုတ္တိ။
- (၁၇၇) သဒ္ဓနိတိ ပဒမာလာ။
- (၁၇၈) သဒ္ဓနိတိ သုတ္တမာလာ။

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

- (၁၇၉) သုတ္တနိဒ္ဒေသ။
- (၁၈၀) ဇေတုကောသလစာကိုယ်။
- (၁၈၁) ၎င်း ဇိကာ။
- (၁၈၂) နိရုတ္တိမဇ္ဇူသာမည်သော ဣသ်ဇိကာသစ်။

နိဂဏ္ဍု

- (၁၈၃) အဘိဓာနပ္ပဒိပိကာ။
- (၁၈၄) အဘိဓာနပ္ပဒိပိကာ ဇိကာ။
- (၁၈၅) ဝုတ္တောဒယ (ဆန္ဒောပိပိတိ)

ကေဋ္ဌဘ

(၁၈၆) သုဗောဓာလင်္ကာရ

ပါဠိဘာသာကျမ်းပေါင်း တရားရှစ်ဆယ့်ခြောက် (၁၈၆) ကျမ်း
မာဂဓ (ပါဠိ) ဘာသာ ကျမ်းစာအမည် ဖော်ပြချက်ပြီးပြီ။

ပါကတ (ပြာကြိတ်) ဘာသာ ဗင်္ဂါလီ နာဂရီအက္ခရာရေး
ကျမ်းစာများကို ဖော်ပြချက်

(၁) ပါကတသဒ္ဒ မဟာဏ္ဍဝ	ပြာက္ခတဓဗ္ဗ မဟာဏ်ဝ။
(၂) ပါကတပကာသ	ပြာက္ခတပြီကာဝ။
(၃) ပါကတမဇ္ဇေရီ	ပြာက္ခတမဇ္ဇေရီ။
(၄) ရူပါဝတာရ	
(၅) သောပညဝုတ္တိ သဟိတပါကတ	သောပြုဇ္ဇ ဝုတ္တိသဟိတပြာက္ခတ ဗျာကရဏ။

ပါကတဘာသာကျမ်းပေါင်း ငါးကျမ်း (၅) ကျမ်း။

ဦးရေ

ကျမ်းအမည်

မင်္ဂါလီ နာဂရီအက္ခရာရေး ဗုဒ္ဓသင်္ခတဘာသာ ကျမ်းစာများကို ဖော်ပြချက်

(၁) အဘိဓမ္မကောသ	အဘိဓမ္မကောဇ
(၂) မဇ္ဈိမိကာဝုတ္တိ	မာဓမ္မိကာဝုတ္တိ။
(၃) မဟာဝတ္ထုအပဒါန	မဟာဝတ္ထုအပဒါန။
(၄) မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး အဿဗောဿရေး	ဗုဒ္ဓစရိတကာဗျ။
(၅) လလိတဝိတ္ထာရ	လလိတဝိတ္ထာရ။
(၆) သဒ္ဓမ္မမကရန္တ	သဒ္ဓမ္မမကရန္တ။
(၇) သယန္တပုရာဏ	သွယန္တပုရာဏ။

ဗုဒ္ဓသင်္ခတဘာသာကျမ်းပေါင်း ခုနစ်ကျမ်း။

မင်္ဂါလီ နာဂရီ အက္ခရာရေး (ဗေဒိက) ခေါ် သင်္ခတဘာသာ ကျမ်းစာအမျိုးမျိုးများကို ဖော်ပြချက်

(၁) မနု။	
(၂) မဟာဘာရတ။	
(၃) ရာမာယဏ။	
(၄) သုရိယသိဒ္ဓန္တိ။	သုယံသိဒ္ဓါန္တိ။
(၅) ဇောတိတတ္ထ။	ဇောတိဗတတ္ထ။
(၆) ဗြဟသံဟိတာ။	ဗြဟဒံသံဟိတာ။
(၇) ဝါဂုရသံဟိတာ။	
(၈) ဝါယုပုရာဏ။	
(၉) ဝိဏ္ဍုပုရာဏ။	ဝိဏ္ဍုပုရာဏ။
(၁၀) မက္ခဏေယျ ပုရာဏ။	မာကံဏေယျ ပုရာဏ။
(၁၁) ခန္ဓပုရာဏ	ခန္ဓပုရာဏ။
(၁၂) ပုရာဏသမုစ္စယ။	

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	
(၁၃) သတ္တိသင်္ကမတန္တ		ဂတ္တိသင်္ကြမတန္တိ။
(၁၄) မာဃကာဗျ။		
(၁၅) ရဗုဝံသကာဗျ။		
(၁၆) မလ္လိနာထ ဆရာရေး သံဇိဝိနိမည်သော ၎င်းဒီကာ။		
(၁၇) ဟိတောပဒေသ။		
(၁၈) ဘောဇပဗန္ဓ		ဘောဇပြဗန္ဓ။
(၁၉) ဟေမစန္ဒအဘိဓာန်		ဟေမစန္ဒိ။
(၂၀) အမရကောသ		အမရကောဂ။
(၂၁) အမရဝိဝေက အမရကောသဒီကာ။		
(၂၂) ဆန္ဒောမဉ္ဇရီ။		
(၂၃) သဒ္ဓတ္ထမုတ္တာဝလီ အဘိဓာန်		ဓမ္မာထံမုတ္တာဝလီ။
(၂၄) ကထာသရိတ် သာဂရ		ကထာသရိတ် သာဂရ။
(၂၅) ကဝိကပ္ပဒ္ဒုမ အဘိဓာန်		ကဝိကလ္ပဒြုမ။
(၂၆) ဝါစပ္ပတိ အဘိဓာန်		ဝါစသ္မုတိ။
(၂၇) သဒ္ဓတ္ထောမမဟာနိမိ အဘိဓာန်		ဗုဒ္ဓသတ္ထောမမဟာနိမိ။
(၂၈) ပကတိဗောဓ		ပြုက္ခတိဗောဓ။
(၂၉) ပကတိနိဏ္ဏယ		ပြုက္ခတိနိဏ္ဏယ။
(၃၀) ပကတိဝိဝေက		ပြုက္ခတိဝိဝေက။
(၃၁) ပကတိဝါဒ		ပြုက္ခတိဝါဒ။
(၃၂) သဒ္ဓသာရ		ဓမ္မသာရ။
(၃၃) သုဝဏ္ဏန္ဒီပ		သုဝဏ္ဏန္ဒီပ။

ပေါင်း သုံးဆယ့်သုံးကျမ်း

သင်္ခတဘာသာ ကျမ်းစာများအမည် ဖော်ပြချက် ပြီးပြီ။

အမှီတံကဲပြုရာ ကျမ်းစာများကို ဖော်ပြခဏ်း

ဦးရေ ကျမ်းအမည်

- (၉) ဗုဒ္ဓစရိတ။
- (၁၀) ရဗုဝံသ သန္ဓေယ။
- (၁၁) မဟာဝံသ ဘာဝသန္ဓေယ။
- (၁၂) ၎င်းဂန္ထိပဒ ဝိဝရဏ။

ပေါင်း တဆွဲနှစ်ကျမ်း

သီဟိုဠ်ဘာသာ ကျမ်းစာများအမည် ဖော်ပြချက် ပြီးပြီ။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ကျမ်းစာများကို ဖော်ပြချက်

- (၁) နာလန္ဒာအကြောင်းစာ ကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာ အစိုးရရေး။
- (၂) သုဝဏ်ဒ္ဓိပ, ဗာကာ ယူနိုဘာစီတီ ပရိဖက်ဆာရေး။
- (၃) ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒြိယ။
- (၄) အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် မဟာဝင်။
- (၅) ကိမ္မရိဒ် ရာဇဝင်။

ပေါင်းငါးကျမ်း

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ကျမ်းစာများအမည် ဖော်ပြချက် ပြီးပြီ။

ဗမာဘာသာ မျှို ချောင်း မော်ကွန်း ရတု သတ်ညွှန်း သတ်ပုံ ကမ္ပည်း
ကျောက်စာများကို ဖော်ပြချက်

မျှို

- (၁) သျှင်အုန်းညိုဆို ဂါထာခြောက်ဆယ့်မျှို။
- (၂) သျှင်သီလဝံသဆို ဓမ္မပါလမျှို။
- (၃) ၎င်းဆို ပါရမီတော်ခန်းမျှို။
- (၄) ၎င်းဆို ဆုတောင်းခန်းမျှို။
- (၅) ၎င်းဆို ပေါရာဏကထာ လင်္ကာဟောင်း။
- (၆) သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆို စတုဓမ္မသာရ ကိုးခန်းမျှို။
- (၇) ၎င်းဆို ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်း။
- (၈) ၎င်းဆို စက်တော်ရာတောလား။
- (၉) သျှင်အဂ္ဂသမာဓိဆို နေမိဘုံခန်းမျှို။

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်
(၁၀)	၎င်းဆို နေမိမရွှေဇိုးခန်းပျို့။
(၁၁)	၎င်းဆို သုဝဏ္ဏသာမသေဋ္ဌေးခန်းပျို့။
(၁၂)	သျှင်တေဇောသာရဆို ပြာဇိုဟာခန်း ပျို့။
(၁၃)	၎င်းဆို ရွှေဟင်္သာမင်း ပျို့။
(၁၄)	တွင်းသင်း မဟာစည်သူဆို ဝေဿန္တရ ပျို့သစ်။
(၁၅)	ပဉ္စာဝုဓ ပျို့။
(၁၆)	မုံရွေးဆရာတော်ဆို ကုသပျို့သစ်။
(၁၇)	၎င်းဆို ဥဒိန္ဒပျို့။
(၁၈)	၎င်းဆို နာနာဆန္ဒပျို့။
(၁၉)	မန်လည်ဆရာတော်ဆို မခါဒေဝပျို့သစ်။
(၂၀)	ဓမ္မရာသီပျို့။

ချောင်း

- (၂၁) ဗဲခူးမိဘယား ချောင်း။
- (၂၂) ဥပရာဇာ ချောင်း။
- (၂၃) သခင်ကြီး ချောင်း။
- (၂၄) ယိုးဒယားမိဘယား ချောင်း။
- (၂၅) သခင်ထွေး ချောင်း။
- (၂၆) ပလိပ်ရွာစား မင်းရဲရာဇာဘွဲ့ခံ ဦးဖျော်ဆို စဉ့်ကူးမင်း ရွှေနားတော်သွင်း ချောင်း။
- (၂၇) မုံရွေးဆရာတော် မေတ္တာစာ။

မော်ကွန်း

- (၂၈) သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆို တံတားဦး မင်္ဂလာစေတီတော်တည် မော်ကွန်း။
- (၂၉) လောကဝိဒူ မော်ကွန်း။
- (၃၀) ဝိလာသိနီ မော်ကွန်း။
- (၃၁) ရက္ခိုင်နိုင် မော်ကွန်း။

ရတု

- (၃၂) သျှင်တေဇောသာရဆို ရတု။
- (၃၃) ပဌမနဝဒေးကြီးဆို ရတု။

အဖို့တံကဲပြုရာ ကျမ်းစာများကို ဖော်ပြခဏ်း

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်
(၃၄)	မင်းစေယျရန္တ မိတ်ဆို ပိုဒ်စုံရတု။
(၃၅)	သုံးထောင်မှူးဆို ပိုဒ်စုံရတု။
(၃၆)	မဟာသိရိစည်သူ ကျော်ထင်ဆို ပိုဒ်စုံရတု။
(၃၇)	မဟာသိရိစည်သူ ဒုတိယနဝဒေးကြီးဆို ပိုဒ်စုံရတု။

သတ်ပုံသတ်ညွှန်း

- (၃၈) ဝဏ္ဏဗောဓန သတ်အင်း။
- (၃၉) ဂဗဗလ သတ်ညွှန်း။
- (၄၀) တွင်းသင်းတိုက်ဝန် သတ်ညွှန်းသစ်။
- (၄၁) ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံ။
- (၄၂) ရွှေတောင်ရာဇကျော် ဦးဩပဋ်ရစ် သတ်ပုံ။
- (၄၃) အက္ခရာခွဲထား သတ်ပုံ။
- (၄၄) ကဝိမဏ္ဍနီ သတ်ပုံ။
- (၄၅) ကာဗျသာရတ္ထ သတ်ပုံ။
- (၄၆) မြစ်ကွေ့မြို့စား ဝန်ထောက်မင်းကြီး မင်းကြီးမဟာမင်းလှ စည်သူရေး သတ်ထူးကျမ်း။
- (၄၇) ဆကာရန္တ သတ်ပုံ။
- (၄၈) မဏ္ဍလေးမြို့အနောက်ပြင် မင်းတည်းရပ် ပြည်စုံမင်းတရား မူလထိုး၊ ရတနာမဇ္ဈိယုရား ကျောက်စာ။
- (၄၉) ကောင်းမှုတော် ဗုရားကျောက်စာ။
- (၅၀) အသောကာရာမတိုက် ရတနာသုံကျော်ကျောင်း ကျောက်စာ။

ကျမ်းပေါင်းငါးဆယ်။

မမာဘာသာရာဇဝင် စကားပြေဝတ္ထု မှတ်တမ်းနှင့်တကွ နိဿယ ဂဏ္ဍိ ကျမ်းစာများကို ဖော်ပြချက်

- (၁) မဟာရာဇဝင်။
- (၂) မှန်နန်းရာဇဝင်။
- (၃) ရက္ခိုဋ်ရာဇဝင်။
- (၄) ဟာရဝေ (ဟာဗေ) ရာဇဝင်။

ဦးရေ ကျမ်း အမည်

- (၅) ကောက်ရာဇဝင်။
- (၆) ဗုဒ္ဓဝင်ဝတ္ထု။
- (၇) ဝေဿန္တရဇာတ် ဝတ္ထု။
- (၈) မဟာဝင်စကားပြေ ဝတ္ထု။
- (၉) ရာဇောဝါဒ အပြေ။
- (၁၀) သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း။
- (၁၁) အက္ခရာဝိသောခနီ။
- (၁၂) မင်းလှကျော်ထင် စည်သူစာရေးတော်ကြီး ဣန္ဒြိယပြည်သွား မှတ်တမ်း။
- (၁၃) ကဝိလက္ခဏာ ဒီပနီ။
- (၁၄) မဟာသုဇာတကကျမ်း။
- (၁၅) ပဌဝိဝင်ချုပ်။
- (၁၆) ဣန္ဒြိယရာဇဝင်ချုပ်။
- (၁၇) အသောကကမ္မည်းကျောက်စာ ဗမာဘာသာပြန် သုံးမျိုး။
- (၁၈) ဖါဟိယာန် မှတ်တမ်း။
- (၁၉) ကင်ဝန်မင်းကြီး ပြင်သစ်ပြည်သွား နေ့စဉ်မှတ်စာတမ်း။
- (၂၀) ဗာလာဝဏ္ဍာရ ဂဏ္ဍိ။
- (၂၁) ယိုးဒယားရာဇဝင်။
- (၂၂) ဝုတ္တောဒယဆန်း ဂဏ္ဍိ။
- (၂၃) အဘိဓာန်နိဿယသစ် စသော ကျမ်းစာအုပ်များ။

ပေါင်း နှစ်ဆဲ့သုံးကျမ်း ဘာသာအက္ခရာ အမျိုးမျိုး

ကျမ်းစာအမည်များ ဖော်ပြချက် ပြီးပြီ။

အသီးသီး ဘာသာအက္ခရာကျမ်းစာ အရေအတွက်အပေါင်းကား

- (၁) ပါဠိဘာသာကျမ်းပေါင်း (၁၀၆) ကျမ်း။
- (၂) သင်္ခတဘာသာကျမ်းပေါင်း (၃၃) ကျမ်း။
- (၃) ဟိန္ဒူဘာသာ ကျမ်းပေါင်း (၉) ကျမ်း။
- (၄) ဗင်္ဂါလီဘာသာ ကျမ်းပေါင်း (၄) ကျမ်း။
- (၅) ဗမာဘာသာ ကျမ်းပေါင်း (၇၅) ကျမ်း။
- (၆) သီဟိုဠ်ဘာသာ ကျမ်းပေါင်း (၁၂) ကျမ်း။
- (၇) ပါတကဘာသာကျမ်းပေါင်း (၅) ကျမ်း။
- (၈) အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ကျမ်းပေါင်း (၅) ကျမ်း။
- (၉) ဗုဒ္ဓသင်္ခတဘာသာ ကျမ်းပေါင်း (၇) ကျမ်း။

အားလုံးပေါင်း (၃၃၆) ကျမ်းဖြစ်သည်။

ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ပဌာနိဝင်ကျမ်းကြီးကို ရေးသားရာ၌
 မှီရာမြေပုံအမျိုးမျိုးကို ဖော်ပြချက်

ဦးရေ

မြေပုံ အမည်

- (၁) ဟိန္ဒူမဟာဘာရတ မြေပုံ။
- (၂) ကရစ်တော်မပေါ်မီ သုံးရာ့နှစ်ဆဲ့ခုနှစ် (၃၂၇) ကစ၍ ကရစ်တော် ပေါ်ပြီးနောက် တရာ့လေးဆယ် (၁၄၀) ခုနှစ်တိုင်အောင် နှစ်ပေါင်း လေးရာ့ခြောက်ဆယ် (၄၆၀) ခုနှစ်အတွင်း ဘိုးတော်စန္ဒဂုတ်မင်း ခမည်းတော် ဗိန္ဒုသာရမင်း သားတော် အသောကမင်းတို့၏ ပိုင်နယ်ကို ပြုသော အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ဣန္ဒိယရှေးဟောင်း မြေပုံ။
- (၃) အလီစန္ဒြီ (အသယ်စန္ဒြား) မင်း စစ်စခမ်းမြေပုံ။
- (၄) အောက်စမိုင်း ယူနိုဘာစီတီ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ရှေးဟောင်းဣန္ဒိယ ရာဇဝင် စာအုပ်၌ပါသော အသောက ASOKA အင်ပါရာ မြေပုံ။

ဦးရေ

မြေပုံ အမည်

- (၅) ဂုတ္တ GUPTA အင်ပါရာ မြေပုံ။
- (၆) ဟတ် HARSA အင်ပါရာ မြေပုံ။
- (၇) ကနိန္တ အင်ပါရာ မြေပုံ။
- (၈) ကိမ်းဗရိန် ယူနိုဘာစီတီ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ဣန္ဒိယရာဇဝင်ကျယ် ကျမ်းစာအုပ်၌ ပါယှိသော ဘာရတဝမ် မြေပုံ။
- (၉) ဖါယီယာန် ခရီးစဉ် မြေပုံ။
- (၁၀) ဟူယင်ဆန် ခရီးစဉ် မြေပုံ။
- (၁၁) (ရိုက်သံဒေဗတ်) အမည်ယှိသော အင်္ဂလိပ်ပညာယှိကြီး ရေးသားစီရင်အပ်သည့် ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒိယခေါ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စာအုပ်၌ ပါယှိသော မြေပုံ။
- (၁၂) ၎င်း၌ပါယှိသော သုဝဏ္ဏဒီပ (သုဝဏ္ဏဒီပ) မလယနယ် မြေပုံ။
- (၁၃) သီဟိုဠ်ဘာသာ မဟာဝင်စာအုပ်၌ ပါယှိသော ဣန္ဒိယရှေးဟောင်း မြေပုံ။
- (၁၄) ၎င်း၌ပါယှိသော တိသီဟဠ ပုရာဏလင်္ကာ မြေပုံ။
- (၁၅) (သီဟဠဘာသာဝ) ခေါ် သီဟိုဠ်ဘာသာစာအုပ်၌ ပါယှိသော သာသနာဘက်ဆိုင်ရာ ဣန္ဒိယရှေးဟောင်း မြေပုံ။
- (၁၆) ၎င်းဘာသာ ဗုဒ္ဓစရိတကျမ်း စာအုပ်၌ ပါယှိသော မြေပုံ။
- (၁၇) တိပိဋကစရိယဟူသော ဂုဏ်ထူးဆောင် (ဥပါမိ) ဘွဲ့တံဆိပ်ရ ဟိန္ဒူလူမျိုး ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော် ရာဟုလ သံကဏ္ဍာယန ရေးသားစီရင်အပ်သော ဟိန္ဒူဘာသာ ဗုဒ္ဓစရိယကျမ်းစာအုပ်၌ ပါယှိသော ဗုဒ္ဓကာလိနဘာရတ မြေပုံ။
- (၁၈) ၎င်း ပုဂ္ဂိုလ် စီရင်ရေးသားအပ်သော ၎င်းဘာသာ မဏ္ဍိမနိကာယ် စာအုပ်၌ ပါယှိသည်။
- (၁၉) ဗုဒ္ဓကာလိန ဘာရတ မဏ္ဍိမဏ္ဍလ မြေပုံ။
- (၂၀) နေပါလပြည်မြေပုံ။
- (၂၁) သာသနာတော်နှင့် သက်ဆိုင်သော ဗမာဘာသာ မြေပုံ အမျိုးမျိုး။

ဦးရေ

မြေပုံ အမည်

- (၂၂) ဗင်္ဂါလီဘာသာ (မက်) ခေါ် ကျောင်းသုံး ဣန္ဒိယ မြေပုံကြီး။
- (၂၃) ၎င်းဘာသာ (အက်တလတ်) ခေါ် မြေပုံ။
- (၂၄) ဟိန္ဒူဘာသာကျောင်းသုံး ဣန္ဒိယ မြေပုံ။
- (၂၅) ၎င်းဘာသာ (အက်တလတ်) မြေပုံ။
- (၂၆) ဗမာဘာသာကျောင်းသုံး ဣန္ဒိယ မြေပုံ။
- (၂၇) ၎င်းဘာသာ ကမ္ဘာလုံး မြေပုံ။
- (၂၈) ၎င်းဘာသာ အရိယခဏ္ဍ အရိယတိုက်ခေါ် (အာသျှတိုက်မြေပုံ)။
- (၂၉) အမေရိကန်ရိုက် အာရိယ (အာရှ) တိုက် အကျယ်မြေပုံ။
- (၃၀) အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ကျောင်းသုံး (အက်တလတ်) မြေပုံ။
- (၃၁) ဗမာပြည် မြေပုံ။
- (၃၂) ယိုးဒယားပြည် မြေပုံ။
- (၃၃) ဣန္ဒိယပြည် မီးရထား မြေပုံ။
- (၃၄) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လူမျိုးများ ဗုရားဖူး သွားကြရန် အရေးကြီးသောဌာန များကို ဖော်ပြထားသည့် မဟာဗောဓိအသင်းက စီမံရိုက်နှိုက်သော အင်္ဂလိပ်ဘာသာ မြေပုံ။
- (၃၅) ဟိန္ဒူဘာသာဝင်လူမျိုးတို့ ဗုရားဖူးသွားရန် အရေးကြီးသော ဌာနများကို ညွှန်ပြသည့် မြေပုံ။

ယခုပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော မြေပုံများ၌အမျိုးမတူသော အက္ခရာပေါင်းရှစ်မျိုးပါဝင် သည်။ ၎င်းအက္ခရာရှစ်မျိုးကား (၁) ဟိန္ဒူ၊ (၂) ဗင်္ဂါလီ၊ (၃) ကလယ်၊ (၄) သီဟိုဠ်၊ (၅) ယိုးဒယား၊ (၆) နေပါလ၊ (၇) ဗမာ၊ (၈) အင်္ဂလိပ် အက္ခရာများ ဖြစ်သည်။

မြေပုံပေါင်း သုံးဆဲ့ငါးပုံ

ဤတွင် အမှိတံကဲပြုရာ မြေပုံကျမ်းစာများကို ဖော်ပြခဏ်း ပြီးပြီ။

ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌဝိဝင်ကျမ်းကြီး

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

(၃) ဂန္ဓာရန္တကို ပြဆိုခဏ်း

ပဏာမစသည်ကို ပြဆိုချက်

ရတနတ္ထယပဏာမာဒိ ပထျာဝတ္တဂါထာ

(က) နတ္တာ လောကဝိဒုံ ဗုဒ္ဓံ၊ အနန္တ ကရုဏာလယံ။
ဘူမိတြိ ရစယိဿာမိ၊ ဗုဒ္ဓသာသနိကံ သုဘံ။

အဟံ၊ ငါသည်။ လောကဝိဒုံ၊ သတ္တောကာသ သင်္ခါရဟု လောကအပြား ဤသုံးပါးကို ပိုင်းခြားထင်ထင် လက်ဝါးပြင်ဝယ် တင်*၍ထားအပ်သော ပတ္တမြား ရတနာကဲ့သို့ သိမြင်တော်မူတတ်ထသော။ အနန္တကရုဏာလယံ၊ အဆုံးအပိုင်းအခြား မ*ယှိသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါတို့၌ သနားခြင်း သဘောလက္ခဏာယှိသော မဟာကရုဏာ တော်၏ တည်ရာလည်း ဖြစ်တော်မူထသော ။ဗုဒ္ဓံ၊ ဥေယျဓမ္မ လုံးဝဥသ၍ အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူတတ်သော မြတ်စွာဗုရား*သခင်ကို။ နတ္တာ ဂန္ဓာရန္တ ကျမ်းအစ၌ တုပ်ကွမိကျိုး ရှိခိုးပြီး၍။ သုဘံ၊ တည်ရာဌာန စသည်မချွတ် မွေဝင်္ဂလည်း မလွတ် စေရ ကျမ်းကိုးပြ*လျက် သာဓကယုတ္တိ နှိုင်းညှိထောက်ထား+စဉ်းစားဆင်ခြင် စီရင်

(မှာထားချက်)

(ဤမျဉ်းအောက်၌ ပြဆိုလတ္တံ့သော စကားရပ်တို့ဖြင့် မျဉ်းအထက်၌ ပြဆိုအပ်ပြီးသော ကျမ်းစာမူ စကားအစဉ်၌ ခရေပွင့်ပြထားသော မမာသတ်ပုံသတ်ညွှန်းများကို ပဓာနထား၍ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဖော်ပြ သင့်သော အရာများကို ထုတ်နှုတ်၍ မှတ်ချက်အနေထားကာ ရေးသားပြဆိုထားသည်ဟု နှုတ်ယူကြကုန်)။

ရေးသားအပ်သည် ဖြစ်၍၊ ကောင်းမြတ်တင့်တယ်သော (ဝါ) ပါဠိ*သင်္ခတ စသည် ပေါ့ယယ် သွယ်သွယ်ဘာသာ အဖြာဖြာကို ကြည့်ခါသက်ဝင် ဉာဏ်ဆင်ခြင်၍ စီရင် ရေးသားအပ်သည်ဖြစ်ရကား ဘတ်ရှုချင်ဘွယ် တင့်တယ် ကောင်းမြတ်သော။ ဗုဒ္ဓ သာသနိကံ၊ ဗုရားသခင့် သာသနာတော်မြတ်ကြီးနှင့် သက်ဆိုင်သော အကြောင်း အရာများကို ပြရာပြကြောင်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနိက အမည်ရှိသော။ ဘူမိတြိ၊ ပေါရာဏက ခုကာလနှင့် နာမနှစ်ချက် ရောစွက်သညာ တည်ရာလုံးစုံ မြေပုံမှန်ကန် ကျမ်းဂန်အညီ စီစဉ်ကျန ဖော်ပြပါယှိသော (ပဋ္ဌဝိဝင်) ကျမ်းကြီးကို။ ရစယိဿာမိ၊ ကာလရှည်မြင့် ယခင်ရှေးက ယခုကျအောင် ဌာနသိခက် ဤအချက်၌ လေးနက်မှန်ကန် သိစေရန်ကို ရည်သန်စိတ်ထား မေတ္တာအားဖြင့် ရေးသားပြုပြင် စီရင်ပေအံ့သတည်း။ (ဝါ) အမှားနည်းပါး အမှန်များ၍ ဉာဏ်အားမယုတ် လွန်ကြိုးကုတ်လျက် မဟုဿာဟ ဝိရိယဖြင့် ကျနပြုပြင် စီရင်ရေးသား ပေအံ့သတည်း။

- (ခ) သန္တိ အဇ္ဇတနာယာဝ၊ ပဘုတေျဝ ပုရာမိခ။
ဌာနာနိစေဝ နာမာနိ၊ ဝိရဒ္ဓါနိ ဗဟူရူပိ။
သုဋ္ဌ၊ သောမိယ မေတာနိ၊ နိရာကုလာနိ သဗ္ဗသော။
- (ဂ) စိရာတနံ ဝိဒေသဉ္စ၊ ဘာသည နိသယိတံ ဣဒံ။
အာကုလံ နေကဘာသာသု၊ ကာတုံ ကိဉ္စာပိ ဒုက္ကရံ။
- (ဃ) အတ္ထေဝ မေ ဥပါလမ္ပော၊ အာဒေါပန ပကာသိတော။
နိဿာယေတံ ယတောကသံ၊ သဒ္ဓါဗုဒ္ဓိ သုဝဒ္ဓကန္တိ။

သတ်ပုံဆိုင်ရာမှတ်ချက်

*၍....ဤ၍ဟူသော ဝေါဟာရအရာ၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ ဝိသေသန တွာပစ္စယတ္ထ ဖြစ်ရကား ရကောက် အက္ခရာအမြီးတို့ ဟတိုးအသတ်နှင့် ရေသားရသော အက္ခရာမျိုးမှာ အောက်နားကအမြစ် ဟု ခေါ်ကြသော ဗိန္ဒု၊ အပြောက်အစက်နှင့်တကွ ၍ဟု ရှေးလက်ကြီးများနှင့်အညီ သတ်ပုံမှန်ကန်စွာ ရေးရမည် တွာပစ္စယတ္ထ အာကာရတ္ထ တို့မှကြွင်းသော စဝနတ္ထ နှင့် အနုက္ကမတ္ထ နိစ္စဝုတ္တ သစ္စတ္ထ စသော-၍များ မှာကား မုဒ္ဓဇ ရေကောက်အက္ခရာ ဝဆွဲ အမြစ်နှင့်တကွ ရွှေ့ဟုရေးရမည် အကိုးသက်သတ်ပုံများကား ‘ဉာဏ်ာါနိုင်းရှည့် ၍နှင့်၏ကို ရေးသည့်အခါ အမြစ်ပါလော့’ (အက္ခရာခွဲထားသတ်ပုံ) အမြင်ရွေ့ရွေ့ ရင့်အို၍လျှင် စသည်တည်း။

(သံပေါက်) အာကာရတ္ထ တွာအတ္ထ သေသရွေ့မှာ ရကောက်သာ

*ယို-ရှိ....ဤယို-ရှိ-ဟူသော ဗမာ့ဝေါဟာရ နှစ်မျိုးအရာမှာ ထင်ရှားယှိခြင်း ဝိဇ္ဇမာနတ္ထ ယိုမျိုး ဖြစ်ခဲ့အံ့၊ တာလုဇယပက်လက် ဟထိုးနှင့် ရေးရမည်။ နှိုင်းခိုင်းခြင်း ဥပမာနတ္ထ ရှိခိုးခြင်း ဝန္တနတ္ထ ရှိ၊ မျိုးဖြစ်ခဲ့အံ့ မုဒ္ဓဇရကောက်နှင့်ရေးရမည်၊ အကိုးရှေးဟောင်း လက်သတ်ပုံများကား ‘သပြိုရတိ မြင်းမိုရ်တရှိ ယွင်းယိုမယို (စတုဓမ္မသာရပျို) နတ်နယ်တရှိ မိဘုန်းယိုကား’ (ခွဲစားရှေးဟောင်း သတ်ပုံလင်္ကာ) ‘ပါဌလိုနတ္ထိမယိုနက်မှာ’ (မုဒ္ဓဇကဝိမဏ္ဍနိသတ်ပုံ) အတ္ထိ နတ္ထိ ယို မယိုမှာ ယဿသတည်း။

(ခ) ဣဝ၊ ဤမြေပုံနယ်ပုံ ပဌဝိဝင်အရာ၌ (ဝါ) ငါတို့ဗမာပြည်အတွင်း၌။ ပုရာ၊ ရှေးအနှစ် ရာပေါင်းများစွာ ကာလမှ။ ပဘုတိ၊ စ၍။ ယာဝအဇ္ဇတနာဝေ၊ ယခုယနေ့ကာလ ကျရောက်သည် တိုင်အောင်ပင်လျှင်။ (ဝေကား အဋ္ဌာနပယုဂ်) ဗဟူရူပိ၊ တချက်မက အချက်အဆစ်များစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဝိရဒ္ဓါနိ၊ သညာ အမှတ် မသေသပ်ပဲ ချော်ချွတ်တိမ်းပါး မှားယွင်း၍ လာခဲ့ကြကုန်သော။ ဌာနာနိစေဝ၊ တည်ရာဌာန ဒေသအရပ်တို့ သည်လည်းကောင်း။ နာမာနိ၊ ပေါရာဏက ခုကာလနှင့် နှစ်ဝဝေါဟာ သညာအမည်တို့ သည်လည်းကောင်း။ သန္တိ၊ ထင်ရှားမသွေ ယှိချေ ကုန်သေး၏။ ဇောနိ၊ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဝိရဒ္ဓဌာန ဝိရဒ္ဓနာမများကို။ သဗ္ဗသော၊ ခပ်သိမ်းဥသယုံ အလုံးစုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်။ နိရာကုလာနိ၊ နှောင့်ယှက် ရှုပ်ထွေးခြင်း မယှိသည်တို့ကို။ ကတွာ၊ (ထည့်) ပြုလျက်။ သုဋ္ဌ၊ ကောင်းမွန်စွာ။ သောမိယ၊ သုတ်သင် ရှင်းလင်း၍။ (ကာတံ၊ ဌ၊ ကိဉ္ဇာပိဒုက္ကရံ၊ ၏-ရှင်-ဟု ရှေ့သို့လှမ်းစပ်)

(ဂ) ဣဒံ၊ ဤရေးသားရမည့် အကြောင်းအရာ မြေပုံစာသည်။ ဝိရတနဉ္စ၊ ရှေးအနှစ် ထောင်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်သော ကာလက ဖြစ်ခဲ့၍လည်းကောင်း။ (ဝါ) ဖြစ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဝိဒေသဉ္စ၊ အရပ်တခြား တိုင်းတပါး၌ ဖြစ်၍ လည်းကောင်း။ (ဝါ) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဘာသညာနိသယိတဉ္စ၊ မတူစကား ဘာသာခြားကို အများအားဖြင့် မှီသည်ဖြစ်၍လည်းကောင်း။ (ဝါ) မှီခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ အနေက ဘာသာသု၊ ဟိန္ဒူ ဗင်္ဂါလီ သီဟိုဠ် အင်္ဂလိပ်စသော တမျိုးမက များလှစွာသော ဘာသာတို့၌။ အာကုလံ၊ ထွေးထွေးရှုပ်ရှုပ် မှန်ထုတ်လျှိုဝှက် အသိ

(သံပေဂါက်) ဥပမာရှိ ဝန္တနာရှိ ရကောက်သိ အတ္ထိ နက်မှာ ယဇယ်သာ

*ဗုရား၊ ဖူးရား ဤဝေါဟာရအရာ၌ သြဋ္ဌဇက္ခရ ဒုတိယကွရာ ဖဦးထုပ်နှစ်ချောင်းငင် ဝိသဇ္ဇနိ နှစ်လုံးနှင့်တကွ ဖူးရားဟုရှေးလင်္ကာကြီးများမှာ အရေးအသားယှိသည် အကိုးလင်္ကာကား ‘ဖူးရားမြတ်စွာ ဦးထားညွတ်စွာ စူးစားမြတ်စွာ ထူးခြားနတ်ရွာ’ (အင်းဝရွှေနန်းကြော့ရှင် ဘုရင်နရပတိ လက်ထက် သက္ကရာဇ် ရှစ်ရာခုနစ်ဆယ့်ကိုးခု (၈၇၉) ခုနှစ်၌ သျှင်အုန်းညိုစပ်ဆိုသော ဂါထာခြောက်ဆယ်ပျို့)။

*ဗုရား ထိုမှတပါး ပါဠိပုဒ္ဓ သင်္ခတဗုဒ္ဓေ ၎င်းဘာသာတို့မှ ဆင်းသက်၍ ဗုရားဟူ၍လည်း ရေးသား သင့်သည် သြဋ္ဌဇတတိယကွရာနောင် ဥ-ကပ်၍-ဗုရား၊

(သံပေဂါက်) သြဋ္ဌဇက္ခရ ဒုတိယ နောက်မှဆက်စပ်ဦး ပုကံကျောက်စာ အညီသာ မှတ်ရာ ရေးနည်းထူး (ဖ+||-ဖူး)

အသျှင် အုန်းညို၊ ဖူးရာကို စပ်ဆိုမိန့်မြွက်ကြူး။ သြဋ္ဌဇက္ခရ တတိယ ဗနှင့်အထူး ရေးလေဦး (ဗုရား)

(နောက်ဆရာများကား ‘ဘုရားရှစ်ရှင် စုလျားသစ်လွင်’ ဟုဘလုံးအက္ခရာဖြင့် စပ်ဆိုရေးသားကြသည်။ ။ ဆင်ခြင်လေ)။

ခက်တို့ နှောင့်ယှက်သည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း။ (ဝါ) အနှောင့်အယှက်ဖြစ်၍ နေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ကာထုံ၊ ဤဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌဝိဝင်ကျမ်းကြီးကို ရေးသားပြုပြင်စီရင်ခြင်း၌။ (ဝါ)စီရင်ရန်။ ကိဉ္ဇာဝိဒုက္ကရုံ၊ အကယ်မလွဲခဲ့ယဉ်းလှပါပေ၏ရှင်။

(ဃ) ပန၊ သို့ပင်ခဲ့ယဉ်းလင့်ကစား။ အာဒေါ၊ ဤကျမ်းအစ၌။ ပကာသိတော၊ ငါတို့ဖော်ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော။ ဥပါလမ္မော၊ ဂန္ဓောပကရဏသမ္ပဒါ နှင့် ကလျာဏမိတ္တော ပကာရသမ္ပဒါ ဟူသော အမှီအားထား ကိုးကားရာသည်။ ယတော၊ အကြင်ကြောင့်။ မေ၊ ပညာနဲ့သသူ လူပြိန်းဖြစ်သော ငါ့အား။ အတ္ထဝ၊ ထင်ရှား ယှိသေးသည် သာလျှင်တည်း။ တတော၊ ထိုကြောင့်။ ဇေတံ၊ ဤအမှီတံကဲ သဟဲပမာ အားထားရာ ဖြစ်သော ဘာသာအမျိုးမျိုး ကျမ်းဂန်စသည်ကို။ နိဿာယ၊ အမှီပြု၍။ သဒ္ဓါယုတ္တိ သုဝဒ္ဓကံ၊ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ ယထာဘူတ ကျနမှန်ကန် အသိဉာဏ်ကို လွန်စွာထက်သန် တိုးပွားစေတတ်သော ဗုဒ္ဓသာသနိက အမည်ယှိသော ပဋ္ဌဝိဝင်ကျမ်းကြီးကို။ ကသံ၊ အစွမ်းသတ္တိ ယှိသင့်သလောက် ဉာဏ်ချင့်ထောက်၍ ဖောက်ပြန်နည်းပါး အမှန်များအောင် ရေးသားပြုပြင် စီရင်ပေအံ့သတည်း။ ဣတိ၊ ဤသည်လျှင် ဂန္ဓာရမ္မပဏာမစသည်ကို ဆိုရာစကားရပ် အပြီးသတ်တည်း။

(၂) ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်

ထင်ရှားစေဦးအံ့။ ရေးသားရမည့် အကြောင်းအရာများက စိရာတန၊ ရှည်မြင့်စွာသော ကာလကသညာအမှတ် မသေသပ်ပဲ ချွတ်လွဲတိမ်းပါး၍ လာခဲ့ကြကုန်သော တည်ရာဌာန မည်နာမနှင့် ကာရဏများ ဖြစ်ကြသည်သာမက ဘာသန္တရ-ပိဒေသဂတ

(မှာထားချက်) ဖူးရား။ ဤကဲ့သို့ ရေးသားခြင်းကား ရှေးအခါသမယက ဥပဒေထုံးတမ်း နည်းလမ်း မယှိပဲလျက် ငါတို့ကမှ အဦးစထွင်၍ စီရင်ရေးသားခြင်းမျိုး မဟုတ်ပေ။ ငါတို့နှလုံးသွင်း အာဘောဂ အဟုတ် အမှန်သော်ကား ရှေးလွန်ခဲ့သော ရာပေါင်းများစွာ နှစ်ကာလကပင် ထင်ရှားခဲ့ဘူးသော စာဆိုတော် ကဝိပညာယှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ၏ နည်းမှန်လမ်းကောင်း ထုံးဟောင်း ဥပဒေသ ကွယ်ပ၍ နေသည်ကို တဘန် ထွန်းပေါ်လာစေရန် ရည်သန်ချက်ဖြင့် ဆက်လက်၍ ထုတ်ဖော် ရေးလိုက်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပေကြောင်း၊ အထက်အထက်၌ ရေးသားလတ္တံ့သော သတ်ပုံအရာ ရေးသားချက် အထူးများမှာလည်း ဤအတူချည်းပင် မှတ်ယူကြစေလို လိုက်-လျက်၊ ဤဝေါဟာရ နှစ်မျိုးအရာ၌ ကြိယာဝိသေသနတ္ထ လေယုတ္ထ လျက် များမှာ လ-ယပင်း၌ ဟထိုးမပါစေပဲ ‘ရေးသားတတ်စေရမည်၊ ခဂ္ဂဟူသော ပါဠိပုဒ်၏ အနက်သန်လျက် ကိုကား ဟထိုးနှင့်တကွ ရေးသားကြရမည်၊ အကိုးရှေးဟောင်းလင်္ကာကား ‘ဉာဏ်သန်လျက် သဒ္ဓါလင်္ကာဖြင့် စွဲလျက်ခုတ်ဖြတ် (တောင်ဘီလာ ဆရာတော်ရေး ကောင်းမှုတော်ဗုရားကျောက်စာ) ကိုင်ငင်စွဲလျက် ရှေ့ သန်လျက်လည်း ပိတ်ရှက်စွဲနောင်’ (ဝေဿန္တရာပျို) ထန်းလျက်စသည်ကား လေယုတ္ထတည်း။ (သန်) ၌ ကဝိလက္ခဏာ သတ်ပုံမှာ (နသတ်) နှင့် ပြ၍ (ကဝိမဏ္ဍနီ) သတ်ပုံ၌ (သံ) ဟု သေးသေးတင်နှင့် ပြရာ သတ်ပုံနှစ်မျိုးယှိကြောင်း သိလေ။

ဖြစ်၍ တိမ်မြုပ်ရှုပ်ထွေး လေးနက်ခက်ခဲသော အရာများလည်း ဖြစ်ရကား မိမိ
ကိုယ်ပိုင် ဉာဏ်ဖြင့် အမှန်စွဲငှ ကြည့်ရှုပြင်ဆင် စွမ်းအင်သတ္တိ ယှိနှိုင်းပါမည်လားဟု
လက်မှိုင်းချကာ ရေးငှါမဝံ ကြောက်ရွံ့ရွံ့ ယှိခွဲ၏ရှင် သို့ယှိလင့်ကစား မဟာပညာဝန်
ထေရ်မွန်ဆရာ အဋ္ဌကထာ ကျမ်းပြုသခင် အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ မထေရ်ပင်သော်
လည်း မိမိပြုစီရင်အပ်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့် သမ္မော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသံဝဏ္ဏနာဂန္ထာရုတ္တံ-

ဝတ္ထုကာမော အဟံအဇ္ဇ၊ ပစ္စယာကာရဝဏ္ဏနံ။
ပတိဋ္ဌံ နာဓိဂစ္ဆာမိ၊ အဇ္ဈောဂဋ္ဌောဝ သာဂရံ။

ဟု-ညည်းညူတော်မူပြီး.....

သာသနံ ပနိဒံ နာနာ၊ ဒေသနာ နယ မဏ္ဍိတံ။
ပုဗ္ဗာစရိယ မဂ္ဂေါစ၊ အဗ္ဗောဓိန္ဒော ပဝတ္တိတံ။

ဟု-အကြောင်းညွှန်ကြား လျော့ပါးစိတ်စဉ် မြင့်တင်အားပေးတော်မူကာ လိုအပ်
သော ကျမ်းဂန်ကို လမ်းမှန်မလွဲ စီရင်မြဲစီရင်တော်မူရဘိသကဲ့သို့ လည်းကောင်း(ဂါထာ
နက်များနေ့ကပ်၌ ဆိုလတ္တံ့။)

ထိုပြင်တဖြာ အဋ္ဌကထာကျမ်းပြုသခင် အသျှင်ဓမ္မပါလ မထေရ်မြတ်ကြီးပင်
ဖြစ်သော်လည်း မိမိပြုစီရင်အပ်သော နေတ္တိအဋ္ဌကထာ ဂန္ထာရုတ္တံ-

ထဿဂန္တိရ ဉာဏေဟိ၊ ဩဂါဟေတဗ္ဗ ဘာဝတော။
ကိဉ္ဇာပိ ဒုက္ကရာ ကာထံ၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ မယာ။

ဟု-စိတ်အားခွမ်းနယ် အကယ်ညည်းညူတော်မူပြီး.....

သဟဿံ ဝဏ္ဏနံ ယသ္မာ၊ ဓရတေ သတ္ထုသာသနံ။
ပုဗ္ဗာစရိယ သီဟာနံ၊ တိဋ္ဌတေဝ ဝိနိစ္ဆယော။

ဟု-အကြောင်းပြုကာ စိတ်မှာလျော့ပါး အားပေးမြင့်တင်တော်မူကာ လိုအပ်
သော ကျမ်းဂန်ကို လမ်းမှန်မလွဲ စီရင်မြဲ စီရင်ရဘိ သကဲ့သို့လည်းကောင်း ထိုမှတစ်ဆင့်
ပဋိဘာန်ဉာဏ် ထက်သန်လှသည့် သင်္ခတဘာသာ စာဆိုတော်ပညာယှိ ကပိတံဆိပ်
ခပ်နှိပ်ရာ ကာလီဒါသဆရာကြီးပင် ဖြစ်လင့်ကစား မိမိစီရင်အပ်သော ရဗုဝံသကျမ်း
ဂန္ထာရုတ္တံ-

မခန္ဓာကပိ ယသော ပတ္တိ၊ ဂမိဿာမျူပဟဿတံ။
ပသုလန္တေဖလေလာဘာ၊ ဒုဗ္ဗာဟုရိဝ ဝါမနော။ (ဘာသာပြန်)

ဟု-သဘောသက်ဝင် အကယ်ပင်ညည်းညူပြီး-

အထော ကတဝါကျုဒ္ဓါရေ၊ ဝံသေသ္မိံ ဗုဗ္ဗသုရိဘိ။
မဏိမိ ဝဠုဝိဒ္ဓသ္မိံ၊ သုတ္တယေဝဝတ္ထိ မေ ဂတိ။ (ဘာသာပြန်)

ဟု-အကြောင်းသက်ဝင် မြင့်တင်အားပေးကာ လိုအပ်သော ကျမ်းဂန်ကိုလမ်းမှန် မလွဲစီရင်မြဲစီရင်ရဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထို့နည်းတူစွာ မိမိမှာလည်း သာသနာတော် နှင့်စပ်၍သုံးစွဲရေးသားပြောဆိုကြရာ၌ အမှားမှားအချော်ချော် မဖြစ်ကြပါစေခြင်းဟူသော မနုဿိကာရလျှင် အကြောင်းရင်းယှိသော ဥပယျာဇနကရုဏာသည် အစဉ်မပြတ်နှိုးဆော် တိုက်တွန်းအပ်ရကား အောက်၌ပေါ်ပြခဲ့သော ကျမ်းစာအမျိုးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ ဂန္ဓော ပကရဏသမ္ပဒါ၊ မြေပုံအမျိုးမျိုး မှတ်တမ်းအမျိုးမျိုးနှင့်ပြည့်စုံခြင်း။ ဝတ္ထုပကရဏ သမ္ပဒါ၊ ပညာယှိ သူတော်ကောင်း မိတ်ဆွေများယှိခြင်း။ ကလျာဏမိတ္တော ပကာရ သမ္ပဒါ၊ ဂန္ဓိန္ဒရ၊ ဘာသန္တရ၊ လိပုန္တရ၊ ဒေသန္တရ-ဗဟုဿုတ - သမ္ပဒါတို့ကို အမှီတံကဲသဟဲပြု၍ (အားပြု၍) ကြေးကံ့ရှံ့ရှံ့နှင့် နောက်တွန့်တွန့် ဖြစ်နေသည်များကို ကျော်နင်းတိုက်ဖျက်လျက် လိုအပ်သော ကျမ်းဂန်ကို စီရင်ရေးသားခြင်း တည်းဟူသော စစ်မြေပြင်သို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက်ကာ ဗုဒ္ဓသာသနိက ကျမ်းတည်းဟူသော ဇေယျဘူမိသို့ ချီတက်ရန် သန္နိဋ္ဌာန် ချလိုက်ရပေသတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ ဘာသန္တရဟူရာ၌ ဟေဋ္ဌိမပရိစ္ဆေဒ အယုတ်ဆုံး အပိုင်းအခြား အားဖြင့် အောက်၌ ပြုလတ္တံ့သော ဘာသာရှစ်မျိုး ကျမ်းဂန်စာပေ သုံးနိုင်လောက် အောင် ကောင်းစွာတတ်မြောက်လိမ္မာမှသာလျှင် အများအားဖြင့်ပေါ်ရာဏိက၊ အာရနိက၊ နာမသညာ၊ တည်ရာဋ္ဌာန ကျနုသေချာ မှန်ကန်စွာ ဆုံးဖြတ်ရေးသား ချထားနိုင်၍ ဤကျမ်းမျိုးကို ဖြစ်မြောက်စေနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဘာသာရှစ်မျိုးကား

- (၁) မာတုဘာသာ မာတ္တဘာမါ မိမိ၏ မိဘ အမျိုးဘာသာ (ဘာသာရင်း)
(အရေးအသား အဖွဲ့အနွဲ့အဆုံးအဖြတ် ပြုနိုင်အောင် တတ်မြောက်လိမ္မာ ခြင်းကိုယူ)
- (၂) မာဂဓိ ဘာသာ။
- (၃) သင်္ခတ ဘာသာ။
- (၄) ပါကတ ဘာသာ။
- (၅) ဒေသီ ဘာသာ။
- (၆) ဟိန္ဒူ ဘာသာ။
- (၇) ဗင်္ဂါလီ ဘာသာ။
- (၈) သီဟဋ္ဌ ဘာသာ။ (များတည်း)

သတိပေးချက်။ ။ရှေးအနှစ် ရာပေါင်းများစွာ ကာလကပင် ချွတ်ချော်တိမ်းပါး၍ လာခဲ့သော ပုရာတန ခလိတနာမနှင့် ဌာနများကို အာဂမနှင့် မူလယုတ္တိ နှိုင်းရှိ ထောက်ထား ရေးသားရှင်းလင်း သံသယ ကင်းလောက်အောင် သုခသင်ဆုံးဖြတ် ဖော်ပြအပ်သော။ ဂဏ္ဍိဌာန ခက်ဆစ်ပေါင်းများစွာ ဤကျမ်းစာ၌ပါယှိရာ ကောင်းစွာ စေ့ငု ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုမှတ်သား နိုင်ကြစေခလို.....။

အသျှင်ဗုဒ္ဓဇောသ ညည်းညူပုံဂါထာနက်

(၁) အဇ္ဈ၊ ယခုအခါ။ ပစ္စယာကာရဝဏ္ဏနံ၊ ပဒိုစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာကို။ ဝတ္ထုကာမော၊ ဖွင့်ဆိုရေးသားလိုသော။ အဟံ၊ ငါဗုဒ္ဓဇောသဆရာသည်။ ပတိဋ္ဌံ၊ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ထောက်တည်ရာ အခွင့်နည်းလမ်းကို။ နာဓိဂစ္ဆာမိ၊ စူးစမ်းရှာဖွေ၍ မရနိုင်ပါတကား။ ကိဒိဝ၊ ဥပမာ ဘယ်ကဲ့သို့နည်း ဟူမူကား။ သာဂရံ၊ သမုဒြာ တွင်းသို့။ အဇ္ဈောဂါဋ္ဌော၊ သက်ဆင်းဝင်ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ နာဓိဂစ္ဆတိဣဝ၊ မြေဖြင့်ထောက်မိရန် အောက်အဘို့မြေအပြင်ကို မရမရှိနိုင်ဘိသကဲ့သို့ ပါပေတည်း။

(၂) ပန၊ သို့သော်။ နာနာဒေသနာနယမဏ္ဍိတံ၊ အထူးထူးအပြားပြား များစွာ ဆန်းကြယ်သော ဒေသနာတော် နည်းတို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်အပ်သော။ ဣဒံသာသနံစ၊ ဤပါဠိတန္တံ၊ ပရိယတ္တိ သာသနာတော်မြတ်ကြီးသည် လည်းကောင်း။ ပုဗ္ဗာစရိယမဂ္ဂေါစ၊ အဖွင့်အဋ္ဌကထာဟု ဆိုအပ်သော ရှေးဆရာမြတ်တို့၏ သွားရာလမ်းဟောင်း ခရီးကြောင်း အစဉ်သည်လည်းကောင်း။ အဗ္ဗောန္တိန္ဒော၊ အဆက်မပြတ်ပဲ။ ပဝတ္ထတိ၊ ယနေ့ထက်တိုင် ထင်ရှားရှိပေသေး၏။

အသျှင်ဓမ္မပါလ ညည်းညူပုံဂါထာနက်

(၁) တဿ၊ ထို နဝင်္ဂသတ္တုသာသန သံဝဏ္ဏနာဟု ခေါ်ဆို အပ်သော။ ဇောဒဂရ မဟာသာဝက၊ သျှင်မဟာကစ္စည်း မထေရ်မြတ် ဟောတော်မူအပ်သော နေတ္တိပါဠိတော်မြတ်၏။ (အတ္ထသံဝဏ္ဏနာမှာစပ်) (ဝါ) ကို။ (ဩဂါဟေတဗ္ဗဘာဝတော မှာစပ်) ဂန္တိရဉာဏေဟိ၊ နက်နဲသော ဉာဏ်ယှိသော အရိယာပညဝန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ။ (ဝေကျေသည်) ဩဂါဟေတဗ္ဗဘာဝတော၊ သက်ဝင်အပ် သက်ဝင်နိုင်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ၊ အနက်ကိုဖွင့်ဆိုရာ ဖွင့်ဆိုကြောင်းဖြစ်သော သံဝဏ္ဏနာ အဋ္ဌကထာကို။ မယာ၊ ငါဓမ္မပါလဆရာသည်။ ကာတံ၊ ရေးသားပြုပြင် စီရင်ခြင်းငှါ။ ကိဉ္ဇာပိဒုက္ကရာ၊ အကယ်၍ကား ခဲယဉ်းလှပါပေ၏ရှင့်။

(၂) ပန၊ သို့ခဲယဉ်းသော်လည်း။ (ပနကျေသည်) သဟသံဝဏ္ဏနံ၊ အဖွင့် သံဝဏ္ဏနာ အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ သတ္တုသာသနံ၊ မြတ်စွာဗုရားသခင်၏

နဝင်သာသနာတော်မြတ်ကြီးသည်။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ ဓရတေ၊ မကွယ်မဖောက်
မပျောက်မပျက် ယနေ့ထက်တိုင် မရိုင်းထင်ရှား ယှိငြားပါပေသေး၏။ ပုဗ္ဗာစရိယသီဟာနံ၊
ရှေးဆရာမြတ်တို့၏။ ဝိနိစ္ဆယော၊ ဂဏ္ဍိဋ္ဌာနဝိနိစ္ဆယသည်လည်း။ တိဋ္ဌတေဝ၊ မကွယ်
မပျောက် ယနေ့ရောက်အောင် တောက်လျှောက် တည်ယှိပေသေးသည် သာလျှင်တည်း။

ကာလီဒါသဆရာ ညည်းညူပုံဂါထာနက်

(၁) မန္တော၊ ပညာမဟဲ့ နို့နို့သသူ ဖြစ်ပါမူလျက်လည်း။ ကဝိယသော ပတ္တိ၊
တိက္ခ ဟာသ ဇဝနနှင့် တဝဂန္တိ ဝဇီရိန်သွင် ညဏ်ကြီးရှင် စာဆိုတော်ပညာယှိ
ကဝိသုခမိန် ပုဂ္ဂိုလ်ကျော် ကျမ်းပြုဆရာကြီးများသာ ရအပ် ရသင့် ရထိုက်ရနိုင်သော
ကြေးဇူးသတင်း ကျော်စောခြင်းကို တောင့်တမိသည်ဖြစ်၍။ (ဝါ) တောင့်တမိသော
ကြောင့်။ (ဝါ) တောင့်တမိရကား။ (ဝါ) တောင့်တမိသောငါသည်။ ဥပဟဿတံ၊
ပဏ္ဍိတ်သဘင် လူနှင့်ရှင်တို့ ရှေ့ခွင်အလယ် ရယ်ဘွယ်အဖြစ်သို့။ ဂမိဿာမိ၊ အလုပ်
ခဲခက် ညဏ်မနက်၍ ဆက်ဆက်မချ ရောက်ရပေတော့အံ့။ ကိမိဝ၊ (ထည့်) ဥပမာ
အဘယ်ကဲ့သို့နည်း ဟူမူကား။ ပံသုလစ္ဆေ၊ ထောက်အရပ်မြင့်သူ လူပုဂ္ဂိုလ်များသာ
လှမ်းယူဆွတ်ခူး၍ ရရှိလောက်သော။ ဖလေ၊ အပင်မြင့်ပေါ်မှာ တည်ယှိသော သစ်သီး၌။
လောဘာ၊ တွယ်တာနှစ်သက်စုံမက်ရယူလိုခြင်းကြောင့်။ ဥဗ္ဗာဟု၊ ခြေကလည်းထောက်
လက်ရုံးမြှောက်လျက် ယောက်ယက်ခပ်ဆန့်သော။ ဝါမနော၊ လူတန်းမမြီ နိမ့်လှီနီစ၊
လကုဏ္ဍဟု နာမခေါ်ပြု မောင်လူပုသည်။ ဥပဟဿတံ၊ မြင်ရသသူ လူတို့ရယ်ဘွယ်
အဖြစ်သို့။ ဂမိဿာတိဣဝ၊ ရောက်ရလိမ့် သကဲ့သို့ပင်တည်း။

(၂) အထော၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်သော်လည်း။ ပုဗ္ဗသုရ်ဘိ၊ ဝါလ္လိက ဝါလ္လိက၊
အာဒိကမ္ဘိက ကာဗျ ဆရာစသော ရှေး၌ဖြစ်သော စာဆိုတော် ပညာယှိ ကဝိအပေါင်း
တို့သည်။ ကတဝါကျုဒ္ဓါရေ၊ စီရင်ရေးသား၍ ထားခဲ့ကြသော ရှေးမာယန ကထာပ
ဗန္ဓ၊ ဝါကျုဝင်ရောက် တံခါးပေါက်ယှိသော။ အသ္မိဝံသေ၊ သုရိယင်္ဂံသ အမွန်အစ
ပဘဝယှိသော ရဗုဝံသအရာ၌။ ဝဇြိဝိဒ္ဓသ္မိ၊ ဝဇီရိန်ဖြင့် ဖောက်ထွင်းအပ်သော။
မဏိမိ၊ ပဒမြား၌။ သုတ္တဿဣဝ၊ သီကုံးကြိုး၏ကဲ့သို့။ မေ၊ ရဗုဝံသကျမ်းကို
ရေးသားပြုပြင် စီရင်လိုသော ငါ-ကာလီဒါသဆရာ၏။ ဂတိ၊ ညဏဂတိသည်။ အတ္ထိ၊
ထင်ရှားယှိပေသေး၏။ ဤအနက်ကား ၎င်းအဖွင့်မလ္လိနာထ ဆရာရေး သံဇိဝိနိဋိကာ၊
သီဟိုဠ်ဘာသာ သန္နယများနှင့် အညီ ကျနစွာ ပြန်ဆိုအပ်သော အနက်တည်း။

ဤတွင် ရတနုတ္တယပဏာမ စသည်ကို ပြဆိုရာ ဂန္ဓာရမ္မ အခင်းပြီးပြီ။

(၄) ဩန်ကြားချက်များကို ပြဆိုခဏ်း

ဤကျမ်း၌ အရာအားလျော်စွာ ဘာသန္တရ ဝေါဟာရများကိုလည်း ထည့်သွင်း ရေးသားဆုံးဖြတ်ထားသဖြင့် ပါဠိ၊ သင်္ဂဟ၊ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာသုံးမျိုး ပြောင်းလွှဲရေးသား အသံထွက် ရွတ်ဘတ်ပုံများကို ရှေးဦးစွာ နားလည်ထားသင့် ကြပေရာ ၎င်းတို့ကို ထိုက်တန်ရုံ ဖယားချ၍ ဩန်ကြားပြဆိုပေအံ့။

ဘာသာသုံးမျိုးအသံထွက် တူမျှသော အက္ခရာပုံစံ (သရများ)

ပါဠိဘာသာ-ဗမာအက္ခရာ		သင်္ဂဟဘာသာ-ကလာပ်ရေး		အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ		အသံထွက်	
ရဿ	ဒိဃ	ရဿ	ဒိဃ	ရဿ	ဒိဃ	ရဿ	ဒိဃ
အ	အာ-၁	အ	အာ-၁	a	a	အ	အာ
အို-၀	ဤ-၀	အို-၀	ဤ-၀	ī	ī	အိ	အီ
ဥ-၂	ဦ-၂	ဥ-၂	ဦ-၂	u	ū	အု	အူ
		ဗ	ဗ	r	r̄	ရိ	ရီ
		ဗြ	ဗြ	r	r̄	လိ-လရိ	လရီ
	ဇ-၆		ဇ-၆		e	အေ	
			ဇ-၆		ai	အိုက်	
	ဩ-၈		ဩ-၈		o	အော-အို	
			ဩ-၈		au	အော်-အောက်	
			အံ့ . ဝး အား	am	ah	အံ-အား	

ဗျည်းအက္ခရာများ

ပါဠိဘာသာ-ဗမာအက္ခရာ	သင်္ခတဘာသာ ကလာပ်ရေး	အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ
က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င၊	က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င၊	Ka - Kha- Ga- Gha- Ṃa-
စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည၊	စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည၊	Ca - Cha- Ja- Jha- ṅa-
ဋ၊ ဌ၊ ဒု၊ ဓ၊ က၊	ဋ၊ ဌ၊ ဒု၊ ဓ၊ က၊	Ṭa - Ṭha- Ḍa- Ḍha- Ṇa-
တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န၊	တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န၊	Ta - Tha- Da- Dha- Na-
ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ၊	ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ၊	Pa - Pha- Ba- Bha- Ma-
ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ သ၊	ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ သ၊	Ya - Ra - La- Va- Sa-
ဟ၊ ဇ္ဇ၊ အံ၊	ခ၊ ဖ၊ ဟ၊ ဇ္ဇ၊	Ṣa - Ṣa - Ha- Ḷa- Am-

(အမှတ်လက္ခဏာများကို သတိပြုပါ)

၎င်းဗျည်းအက္ခရာများအသံထွက် ဘာသာသုံးမျိုး အများအားဖြင့် တူကြ၏။ အချို့မတူသော အက္ခရာများတွင် စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ တို့ကို ဗမာပါဠိသံ ယှိရင်းအတိုင်း ဘတ် သင်္ခတသံ၊ ကျ၊ ချ၊ ညှ၊ ဗျ ဟု ယပင့်သံဘတ် သ-အက္ခရာကို ဗမာပါဠိသံ ယှိရင်းအတိုင်းဘတ်၊ သင်္ခတအသံ-စ-ဟု စလုံးသံဘတ်၊ ဇ-မ၊ အက္ခရာတို့ကို ပါဠိသံမယှိ၊ သင်္ခတသံ၊ ဆ-ညှ ဟု ဆလိမ်သံ သ,ယပင့်ဟထိုးသံဘတ်၊ အင်္ဂလိပ် အက္ခရာမှာမူ ပါဠိ သင်္ခတ အရေးသားသို့ လိုက်၍ သင့်သလို ကြည့်ဘတ်နိုင်သည်။

(အထူးမှတ်ချက်) အင်္ဂလိပ် အက္ခရာများတွင်(ṅ) ဤကဲ့သို့ အေဒုထက်က ဗျည်းတို့ လက္ခဏာပြထားမှု အေလောင်း (i) ဒိုင်အထက်က ပြထားမှု ဒိုင်လောင်း (u) ယူ အထက်က ပြထားမှု ယူလောင်းဟု ခေါ်သည် ၎င်းတို့သည် ဒီဗာ အမှတ်အသားများ ဖြစ်ကြသည်။

၎င်းအမှတ်သားယှိ အက်စ် အက္ခရာသည် သင်္ခတဘာသာ၊ ဇ (ဆ်) အက္ခရာ နှင့် ညီမျှသော အသံယှိသည် အချို့ပဏ္ဍိတ်များက Sh ဟု နှစ်လုံးတွဲ ရေးကြသည်။

၆ ၎င်းအောက်၌ အပြောက်အစက် အမှတ်အသားယှိ အက်စ် အက္ခရာသည် သစ်တဘာသာ မ (သျှိ) အက္ခရာ အသံနှင့် ညီမျှသော အသံယှိ၍ အချို့ ပဏ္ဍိတ်များက ၎င်းကို ငှ ဟု စီ အက္ခရာအောက် အကောက်လက္ခဏာပြု ရေးကြသည်။

၆ အမှတ်အသားမပါ အက်စ် ရိုးရိုးကို ပြန်ဆိုရွတ်ဘတ်ကြရာ၌ အချို့က ဆ- အသံ အချို့က သ-အသံ ပြန်ဆိုရွတ်ဘတ်ကြသည်။

၆ ၎င်းစီ အက္ခရာကိုမူ အချို့က စ-အသံ အချို့က ကျ-အသံ ရွတ်ဘတ်ပြန်ဆို ကြသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၌-က-သံ ယှိသည်။

Th-၎င်း အက္ခရာ နှစ်လုံးတွဲကိုမူ အချို့က ထ-အသံ အချို့က သ-အသံပြန်ဆို ရွတ်ဘတ်ကြသည်။

၆-၎င်းခြောက်ဂဏန်း သို့မဟုတ် သဝေထိုးသဏ္ဍာန်ယှိ အက္ခရာ အမှတ်အသား ကို သတိပြုပါ။ ၎င်းသည် သစ်တဘာသာ ကလာပ်ရေး၌ အသုံးပြုသော အက္ခရာ အမှတ်အသားဖြစ်၍ (၆) အက္ခရာအသံနှင့် ညီမျှသော အသံ ယှိသည် ရေးသားရာ၌ တစုံတခုသော အက္ခရာ၏ အထက်၌တင်ထား ရေးသားပြီး ရွတ်ဘတ်ရာ၌ ၎င်း၏ (၆) အသံကို ဂြေးဦးစွာ ထင်စေကာ ၎င်းအသံနှင့် မဂြေးမနှောင်း ၎င်း၏အောက်၌ တည်သော အက္ခရာ၏ အသံကို ထင်စေလျက်ရွတ်ဘတ်ရမည် ဥပမာ (နမ်ဒါ) ဟူသော အရေး အသားကို(နရ်မဒါ) ဟု ရွတ်ဘတ်ရသကဲ့သို့တည်း။ အင်္ဂလိပ်စာလုံးမှာ(R) အက္ခရာကိုပင် အသုံးပြုရမည်။

ဗမာပြည်သားများရွတ်ဘတ်ပုံနှင့် နိုင်ငံခြားသားများ ရွတ်ဘတ်ပုံ ခြားနားချက်ကို အနည်းငယ်ဆက်လက် ပြဆိုဦးအံ။

ဗမာအသံ စ-ဆ-ဇ-ဈ-တို့ကို အများအားဖြင့် နိုင်ငံခြားသားများက -ကျ-ချ- ဂျ-ဗျ-ဟု-က-ခ-ဂ-ဃ-အက္ခရာများနှင့် ယ-အက္ခရာကို တပေါင်း တချက်တည်းပြု၍ ယ-ပင့် သံဖြင့် ရွတ်ဆိုကြသည်။ ဥပမာ၊ ပဉ္စာလ ကို ပံကျာလ၊ ပစ္ဆိမ ကို ပတ်ချိမ ဇာတက ကို ဂျာတက ဥပဇ္ဈာယ ကို ဥပတ်ဗျာယ ဟု အသံထား ရွတ်ဘတ်ကြ သကဲ့သို့တည်း။

ဗမာအသံ ကျ-ချ-ဂျ-ကိုမူ နိုင်ငံခြားသားများက က်ယ၊ ဝိယ၊ ဂ်ယ၊ဟု က-ခ-ဂ-တို့ကို မထင်မရှား ဗျည်းသံထား၍ ယ-ကိုသရနှင့်တကွ ပြီသစ္စာ အသံထား၍ ခွဲခြား ရွတ်ဘတ်ကြသည်။

ဥပမာ သကျာနန္ဒ ကို သတ်က်ယာနန္ဒ အသချေယျ ကို အသစ်ယေယျ စသည်ရွတ်ဘတ်ကြသကဲ့သို့တည်း ထိုမှတစ်ပါး ဗမာရရစ်သံကိုလည်း ၎င်းတို့က ခွဲရွတ် ကြပြန်သည်။ သကြ ကို သတ်ကရ နိဂြောဓ နိဂရောဓ ဗြဟ္မာဏ ကို ဗရာဟမဏ ပြာကြိုတ် ကို ပရာကရိတ်စသည် ရွတ်ဘတ်သကဲ့သို့တည်း။

၎င်းပြင် ဈာန်ဆွဲအက္ခရာ ဈ-ကို ဓ-အောက်ချိုက် ယပင့်သံ ဈ=ဓိယ ယ-အက္ခရာကို-ဂျ-ဟု ၎င်းတို့က ရွတ်ဘတ်ပြန်ဆိုကြသည်။ ဝိဇ္ဇ-ကို-ဝိဇ္ဇ-ယမနာ ကို ဂျမနာစသည် ရွတ်ဘတ်ပြန်ဆိုသကဲ့သို့တည်း။

၎င်းပြင် ဗမာ-စသတ် အစ်သံနှင့် ကသတ်အက်သံကိုလည်း ၎င်းတို့က တသတ် အတ်သံထား၍ ရွတ်ဘတ်ကြသည် အစ္စတ ကို အတ်ကျုတ၊ တက္ခိလာ ကို တက်သျဆိ လာ ခတ္ထိမ ကို မတ်ဗျိမစသည် ရွတ်ဘတ်သကဲ့သို့တည်း။

ဗမာ အင်္ဂလိပ် အက္ခရာများ၌ မပါသောသစ်တဘာသာ
သရ-များ ဗျည်းနှင့်တွဲပုံ

ကလောင်ရေး	အင်္ဂလိပ်ရေး	အသံထွက်
က် + ဗ = ဗဒ	K + r = Kr	ကြိ=ကရိ
က် + ဗု = ဗုဒ	K + r̄ = Kī	ကြိ=ကရီ
က် + ဇ = ဇဒ	K + l = Kl	ကလိ=ကြိ=ကလရိ
က် + ဝေ = ဝေဝ	K + o = Ko	ကို=ကော
က် + ဇ် = ဇ်ကော်	K + au = Kau	ကောက်

သင်္ခတဘာသာ ကလောင်ရေးနည်း ဘတ်နည်းပုံစံ

ရေးပုံ	အသံထွက်	အင်္ဂလိပ်ရေး
အဘိဓမ္မိကောဓ	အဘိဓရ်မကောဆ	Abi dha rma ko sa
သုယံသိဒ္ဓါန္တ	စုရယစိဒ္ဓါန္တ	'Sūrya Siddhānta
ဇျောတိမတ	ဂျယောတိသျှတ်	Jyotiṣat
ဥဟဒံသံဟိတ	ဗရိဟ(ဗြဟ) သံဟိတ	Br̥ha samhita
ဝိဗ္ဗုပုရာဏ	ဝိသျှိဏုပုရာဏ	Viṣ nu purāṇa
ဝတ္ထိသကြိမတန္တိ	ဆတ်တိသံကရမတန္တရ	Saktisaṁkaramatantara
ဘောဇပြဗန္ဓ	ဘောဂျပရဗန္ဓ	Bojaprabanda
ဓမ္မာယံမုက္တာဝလိ	ဆစ်ဒါရ်ထမုက်တာဝလိ	Sbdāratha muktavali
ပြက္ခတိနိဏိယ	ပရကရိတိနိရ်ဏယ	Parakṛtinirṇaya
ဇောဒ္ဓရတက	ဗောက်ဆတက	Bauddha śtaka
ပြထမနိက္ခာ	ပရထမဆိက်သျှာ	Prathamaśikṣā
ဗျာချာသန္ဓယ	ဝိယာဝိယာစန္ဓယ	Vyākhyā sannaya

သင်္ခတပုဒ် အဆုံးအဖြတ်

သင်္ခတဘာသာဟူသော အခေါ်အဝေါ်၌ သကဋ သက္ကဋ သက္ကတ သသင်္ကြိုက် ဤသို့ အခေါ်အဝေါ် အမျိုးမျိုးရှိကြရာ အမည်မှန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အလွယ်နှင့်မှတ်ရန် သံပေါက်များနှင့်တကွ ပြဋ္ဌိးအံ့။

ဗျာကရဏာဒိလက္ခဏေန သမ္မာကရိယတေ သဇ္ဇိယတေတိသင်္ခတာ၊ ဒေဝဝါဏီ ဘာသာ၊ သင်္ခတော၊ ဂန္ဓော၊ သင်္ခတံဝါကျံ၊ ဟု-ကမ္မသာဓိပြုလုပ် အဘိဓေယျထုတ်၊ သံပုဗ္ဗ၊ ကရဓာတ် တပစ္စည်း သံသဒ္ဓါ သမ္မာအနက်ဟော၊ ပုရသမုပစသော ကစ္စည်း သုတ်ဖြင့် (သို့မဟုတ်) ကရောဘိဿခေါဟူသော ဝတ္ထိမောဂ္ဂလာန်သုတ်ဖြင့် ကရဓာတ်ကို (ခ) ပြု သထက်နိဂ္ဂဟိတ်ကို ကဝဂ္ဂန္တ ပြု စီရင်၍ သင်္ခတပုဒ်ပြီးစေရမည်။ အဓိပ္ပါယ် အားဖြင့် ဗျာကရဏ်းလက္ခဏာစသည်နှင့်အညီ အဋ္ဌကစသော ပေါရာဏက ရသေ့

သူမြင်ဘို့ ကောင်းစွာပြုစီရင်အပ်သော (ဒေဝဝါဏီနတ်တို့ဘာသာ) ကျမ်းဂန်ဝါကျ ဟု အဓိပ္ပါယ် ဆိုလိုသည်။ ထိုမှတစ်ပါး သံသဒ္ဓါအရ သာရဝါစက သန္တ သဒ္ဓါဖြင့် သန္တေဟိ ကတော သက္ကတော - စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြုလုပ်ကြ၍ သက္ကတ ဟု ခေါ်ဆိုရေးသားလျက် ယုံကြည်သည်များ၌ ဆင်ခြင်ဘွယ်ယှိသည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့။ သံက္ခိတ ....သင်္ဃိတ ခေါ် ဒေဝဝါဏီဘာသာပုဒ်။
သင်္ဃိတ .....မာဂဘာသာပြန်ပုဒ်။

ဤ၌ ဒေဝဝါဏီဘာသာပုဒ်ယှိ ဒန္တဇ-သ-ဆင့်သော ညွှန်ကို ခ-ပြန် မာဂစ သဒ္ဓဂတိအားလျော်စွာ ရိ-ဆွဲကို(အ)ပြန်သော် သင်္ဃိတဟု မာဂဘာသာပုဒ် ဖြစ်ပွားသည်။ ဥပမာ အသံက္ခိတပုဒ်ကို အသင်္ဃိတ သံညွှာရကို သင်္ဃိရပြန်သကဲ့သို့တည်း။ ဤမှတစ်ပါး၊ သက္ကတ ဟု ဘယ်နည်းမှ မဖြစ်နိုင်။ သက္ကတ ဟူသော သင်္ဃိတ ပုဒ်မှာသာ သက္ကတဟု မာဂစ ပြန်နိုင်သည် ၎င်းသက္ကတပုဒ်၌ သန္တ သဒ္ဓါပ ပဒ-ကရဇာတ်ကြံ၍ အနက်အားဖြင့် ပူဇော်မြတ်နိုးခြင်း အနက်သာရသည် ကျမ်းဂန်ဘာသာစကား ဟူသော အနက်မရနိုင်။

ထို့ပြင် ရှေးဗမာစာများ၌ ဤသင်္ဃိတဘာသာကို (လှည်း) ဟော သကဇု သဒ္ဓါဖြင့် သကဇုဘာသာ ဟူ၍လည်းကောင်း နောက်ကာလ၌ က နှစ်လုံးဆင့်နှင့် သက္ကတ၊ သက္ကဇု ဘာသာ ဟူ၍လည်းကောင်း ရေးသားခေါ်ဆိုကြပြန်သည်။ ဤ သင်္ဃိတ အမည်နှင့်စပ်၍ ငါတို့ဗမာစာများသာ အထွေထွေ ယှိနေကြသည် မဟုတ်သေး နိုင်ငံခြားစာများမှာလည်း အထွေထွေယှိနေကြသည် သင့်မသင့် ချင့်ယူကြလေကုန်။

ဘာသာအက္ခရာ ပြောင်းလဲပြန်ဆိုရေး၌ အထူးထင်ရှားစေဦးအံ့

(မာရုမိကာဋ္ဌတ္တိ) မည်သော ဗုဒ္ဓသင်္ဃိတ ကျမ်းလာ သင်္ဃိတမှ မာဂဘာသာပြန် ပါဠိများနှင့် ဝသုဗန္ဓုဆရာ ရေးသားပြုပြင် စီရင်အပ်သော အဘိဓမ္မာကောသ ကျမ်းလာ သင်္ဃိတဘာသာမှ မာဂဘာသာ ပြန်ထားပုံများကို ပညာရှင်တို့ ဆင်ခြင်သက်ဝင် နိုင်ကြ စေရန် အောက်၌ အနည်းငယ် ဖော်ပြလိုက်သည်။

တြိနိမာနိဘိကဝး သံက္ခိတသျှသံက္ခိတလက္ခဏာနိ (သင်္ဃိတဘာသာ)
တိဏိမာနိဘိက္ခဝေါ သင်္ဃိတဿ သင်္ဃိတလက္ခဏာနိ (မာဂဘာသာပြန်)

(ဤ၌ သံက္ခိတသျှ ကို (သင်္ဃိတဿ) အသံက္ခိတ ကို (အသင်္ဃိတ ပြန်ထားပုံကို လေးလေးနက်နက် သတိပြု)။

သံဃိတာ မာဂ်ဝဇီတး (သင်္ခတဘာသာ)

သင်္ခတာ မဂ္ဂဝဇီတာ (မာဂဘောသာပြန်)

တြိဝိခံစာပျသံဃိတမ် (သင်္ခတ)

တိဝိခံ စာပျသင်္ခတံ (မာဂပြန် (စအဝိ အသင်္ခတံပုဒ်ဖြတ်)

သသင်္ခကြိုက် ၎င်းကား သင်္ခတာနုယာယီ ဗမာဝေါဟာရတည်း။ သံဃိတ ဟူသော သင်္ခတပုဒ်ကို ဖျက်၍ ၎င်းသို့အစဉ်လိုက်ပြီး ဗမာလိုနာမသတ်အားဖြင့် ခေါ်ဆို ခြင်းဖြစ်သည် ထိုမှတစ်ပါး သင်္ခတပုဒ်သို့လိုက်၍ မာဂခနုယာယီ ဗမာဝေါဟာရ အားဖြင့် သင်္ခရိုက်ဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။

သံဃိတရက္ခန္ဓစတု ဘျော နေျ (သံဃိတရား) ဣမေ ကြယး (သင်္ခတဘာသာ)

သင်္ခါရက္ခန္ဓောစတုတ္ထိ ညေသင်္ခါရာ ဣမေတယော (မာဂပြန်)

(စတုဟိအညေပုဒ်ဖြတ်)

အဘိဓမ္မကောစး (သင်္ခတ)

အဘိဓမ္မကောသော (မာဂပြန်)

ပြုထမကောဓတ္ထာနံ (သင်္ခတ)

ပဌမကောသဋ္ဌာနံ (မာဂပြန်)

ဓာတုနိဇ္ဇိဒး (သင်္ခတ)

ဓာတုနိဇ္ဇေသော (မာဂပြန်)

အာစာယံဝသုပံရပြုဏီတး (သင်္ခတ)

အာစရိယဝသုဗန္ဓုပ္ပဏီတော (မာဂပြန်)

ဤ၌ ပြန်ဆိုအပ်သော ပဉ္စက္ခန္ဓဝါစက သင်္ခတ သဒ္ဓါ များ၌ သံသဒ္ဓါ သင်္ခမ္ပတ္တ ဥပေစ္စတ္တ မူလဆိုခဲ့သော ဒေဝဝါဏီဝါစက သင်္ခတသဒ္ဓါ၌မူ သံသဒ္ဓါကား သမ္မာတ္တ ဤသို့ ဥပသာရ ပုဒ်အနက်မှသာ ထူးကြသည် ပြောင်းလွှဲပုံ ဓာတ်ပစ္စည်းပုဒ် ပြီးပုံအလုံးစုံ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

သင်္ခတမှ ပါဠိသို့ပြန်ဆိုရာ၌ သုတမယဉာဏ် ရင့်သန်ကြစေရန်
အမြွက်မျှ ပြဆိုဦးအံ့

သင်္ခတပုဒ်မှ မာဂပုဒ် ပြောင်းလွှဲပြန်ဆိုသည်ယှိသော် ၎င်းဘာသာနှစ်မျိုး ပုဒ်နေ အက္ခရာ လုံးရေမတူမျှသော်လည်း မကြာအရေအတွက်အားဖြင့် ဟူအောင်ပြန်ဆိုရမည်။ ဥပမာ အာစာယံ ဟူသော ငါးမကြာယှိသော သင်္ခတပုဒ်ကို အာစရိယ ဟု ငါးမကြာ ယှိသော မာဂပုဒ် ဝိယံ ဟု သုံးမကြာယှိသော သင်္ခတပုဒ်ကို ဝိရိယ ဟု သုံးမကြာယှိ မာဂပုဒ် သူယံ ဟူသော သုံးမကြာယှိ သင်္ခတပုဒ်ကိုလည်း သုံးမကြာယှိ သုရိယ ဟု မာဂပုဒ် ပြန်ဆိုရဘိ သက္ကေသို့တည်း။ ၎င်းနည်းတူ မကြာတူ ပြန်ဆိုထားပုံများအနည်း ငယ် ထုတ်ပြဦးအံ့။

ဥဗ္ဗ-ဥသုမ	စာယံ-စရိယာ	ဇာဂယျံ-ဇာဂရိယာ
ပဒ္ဒ-ပဒုမ	ဘာယံ-ဘရိယာ	ယတူ-ယတန
ရတူ-ရတန	ဝဇြ-ဝဇိရ	ဗြိ-သိရိ-တြိ-ဟိရိ

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်များကို ထောက်၍ ဗမာစာများမှာယှိသော သန္တစံချောင်းငင် နှင့် သူရိယ၊ ဝလုံးကြီးတင်ဆံခတ်နှင့် ဝိရိယ၊ အချို သလုံးကြီးတင်နှင့် သိရိ အချို ရကောက်သုံးကြီးတင်ဆံခတ်နှင့် သိရိ ဟု ရေးသားလျက် ယှိကြသည်များကို သင့် မသင့်ပညာရှင်တို့ ဆုံးဖြတ်ကြလေကုန်။

လန်ဒန်ရှိက်မူ မဟာဇနကဇာတ် ပါဠိမှန်

Suriyugga Ma Ne Nidhi သူရိယုဂ္ဂမနေနိမိ။

မှတ်လွယ်ရန်သံပေါက်

ပုဒ်သင်္ခတ၊ မာဂဓ၊ ပြန်ထမတ္တာ တူစေရာ။
အာစာယံမှ၊ အာစရိယ၊ ပြန်ထအရာ နည်းယူပါ။
ဇို့ကြောင့် ဝိ-သု၊ ရဿဟု၊ ရေးမှုမှန်စွာ ကေန်သ။ (ဝိရိယ သုရိယ၊ ဟူလို)
တို့မာဂဓ၊ လွန်တူလှ၊ ရှကြပါကတာ၊ ကျမ်းဘာသာ။ (ပါက တဘာသာမှာလည်း၊
ဝိရိယ၊ သုရိယ၊ ဟု ရဿနှင့်သာ ယှိသည်ဟူလို)။ ဤသည်ဌာန၊ သိခက်လှ၊ ရှေးက
စဉ်လာ၊ ချွတ်ပျက်ရာ။

ဗမာစာနှင့် ပါဠိစာ ရွတ်ဘတ်နည်း အမြွက်

ဗမာစာဖြစ်စေ ပါဠိစာဖြစ်စေ ရေးသားရွတ်ဘတ်ကြရာ၌ အမှန်အကန် နည်းလမ်း ကျကျဖြစ်ရန် လွယ်ကူလှသည်မဟုတ် အမှုမဲ့ဆိုလျှင် ပညာယှိသဘင်မှာ ရယ်ဘွယ်ပင်

ဖြစ်တတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ အနည်းငယ် အမြွက်မျှ ရေးသား ရွတ်ဘတ်နည်းကို ပြဋ္ဌိးအံ့။

ဗမာစာ၌ ရေးသည့်အခါ သတ်ပုံကျန မှန်စွာရေး၍ ရွတ်ဘတ်သည့်အခါ ပြောဆို နေကြအသံ ထီးသံ နန်းသံသို့လိုက်၍ ရွတ်ဘတ်ရသည် ရေးလျှင် အမှန်၊ ဘတ်လျှင် အသံ ဟူသော ဆောင်ပုဒ်စကားကို အမြဲသတိထားရမည်။ သို့မဟုတ်ပဲ ရေးသည့် အတိုင်း ရွတ်ဘတ်မှု တောသားလူရှိုင်း ဘတ်သည့်အတိုင်း ရေးမှု ဗာလအဖြစ် ရောက် ချိမ့်မည်။

ရေးပုံ	ဘတ်ပုံ	ရေးပုံ	ဘတ်ပုံ
ပလ္လင်တော်	ပလင်တော်။	ဗုရားသခင်	ဗရားသခင်။
ဘိုးတော်	ဖိုးတော်။	လျှောက်ထား	ရှောက်ထား။
ဦးခေါင်း	ဥက္ခောင်း။	ကူးတို့ဆိပ်	ကတို့ဆိပ်။
လည်ဆံမွှေး	လယ်ဆံမွှေး။	ထိုသူလည်းကောင်း	ထိုသူလကောင်း။
ကာဗျသီချင်း	ကဗျာသချင်း။	ညဉ့်သန်ကောင်	ညသကောင်။
တံခါးကျည်	တခကျည်။	အလံတမ်းခွန်	အလံတခွန်။
ဘထွေး	ဘနွေး။	ကုန်သည် လည်ပင်း၊	ကုန်သယ်-လယ်ပင်း။

ဤသို့စသည် များလှစွာ၏။

ပါဠိစာရွတ်ဘတ်ရာ၌ ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ၊ ဆယ်ပါးညှိ၍၊ တတ်သိကရိုဏ်း၊ မဆိုင်းပယတ်၊ ဌာန်မချွတ်ရန်၊ အမှန်ကျန၊ ရွတ်ဘတ်တတ်စေရမည်။

မှတ်လွယ်ရန်သံပေါက်

- (ဗမာ) ရေးမှုအမှန်၊ ရွတ်ဘတ်ရန်၊ ယူရန်နယ ထီးနန်းမှ။
ရေးတိုင်းဘတ်မှု၊ တောသားဟူ၊ ထိုသူလူရှိုင်းပ။
ဘတ်တိုင်းရေးမှု။ ဗာလဟူ၊ ထိုသူဖြစ်ရ၊ ကေန္တ။
- (ပါဠိ) ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ၊ ဆယ်ပါးယှိ၊ ညှိ၍ဘတ်ကြပါ။
ကရိုဏ်းပယတ်၊ ဌာန်မချွတ်၊ မှတ်၍ဘတ်ကြပါ။

လောင်ဂျီတွဒ် နှင့် လတ္တီတွဒ်

မြေပုံ၌ အရှေ့အနောက် တန်းလျက်နေသော မျဉ်းကြောင်းများကို Latitude လတ္တီတွဒ်ဟု ခေါ်သည်။ တောင်မြောက် တန်းလျက်ယှိသော မျဉ်းကြောင်းများကို Longitudes လောင်ဂျီတွဒ်ဟု ခေါ်သည်။ အရှေ့အရပ်စသော အရပ်လေးမျက်နှာကိုမူ

မြေပုံ၏ အထက်အရပ် အဘို့ကို မြောက်၊ အောက်အဘို့ အရပ်ကို တောင်၊ လက်ျာဘက် အဘို့ကို အရှေ့၊ လက်ဝဲဘက်အဘို့ကို အနောက်အရပ်ဟု မှတ်ပါလေ။

(သံပေါက်) ရှေ့နောက်လတ္တီ၊ တောင်မြောက်နီ၊ လောင်ဂျီမှတ်ပါ မျဉ်းသညာ။
အထက်ကားမြောက်၊ တောင်မှာအောက်၊ မှတ်ထောက်ဝဲယာ နောက်ရှေ့သာ။

ယင်းလတ္တီတွင် လောင်ဂျီတွင် နှစ်မျိုးတွင် သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် လတ္တီတွင်ကို နိရက္ခ လေခါ။ လောင်ဂျီတွင်ကို ဒြာဗ်မလေခါ ဟု ခေါ်ကြောင်းကို ဘူဂေါလပရိစယ ခေါ်ဘင်္ဂါလီမြေပုံစာအုပ်များ၌ အဆိုယှိသည် မာဂဘာသာအားဖြင့် နိရက္ခလေခါ ဗိဗိမခေါ်ဟု ခေါ်ရမည်။

ခရီးအဝေးအကွာ ယူဇနာယူပုံ

ယူဇနာ တွက်ချက်ရာ၌ ရှေးကပြဆိုထားသော ယူဇနာနှင့် ယခုနောက်ကာလ အတိုင်းအတာ ပမာဏနှစ်မျိုးကိုက်ညီအောင် တွက်ချက်တတ်ဘို့ အောက်ပါယူဇနာ တွက်နည်းလေးမျိုးကို မှတ်သားရာ၏။

ယူဇနာတွက်နည်း လေးနည်း

- (၁) လေးဂါဂုတ် တယူဇနာ။
- (၂) ခုနစ်တောင်တာ—တာတထောင် တယူဇနာ။
- (၃) ရထားသမ်းပိုး တပြန် တယူဇနာ။
- (၄) လေးကောသ တယူဇနာ။

ဤသို့ကျမ်းဂန်လာ ယူဇနာလေးနည်းယှိသည် ၎င်းလေးနည်းတွင်—

ပဌမနည်းသည် ယူဇနာ ရှစ်သောင်းလေးထောင် နှစ်ပြန်ဆောင်သော မြင့်မိုရ် တောင်မင်း၏ ပမာဏကို ပြရာ၌ တိုင်းတာအပ်သော ပမာဏ ယူဇနာနည်းဖြစ်သည်။

ဒုတိယနည်းသည် မန္ဒိမိာယား တညဉ့်တည်းမှာပင် အသွားအပြန် တဆွဲငါး ယူဇနာ ထည့်လည်ပေါက်ရောက်သည် ဟူရာ၌ တိုင်းတာအပ်သော ယူဇနာနည်း ဖြစ်သည်။

တတိယနည်းသည် မဟာဇနကဇာတ်လာ ယောဇနေသု မဟာနိမိ ဟူသော စကားအရ တိုင်းတာအပ်သော ယူဇနာနည်းဖြစ်သည်။

စတုတ္ထနည်းသည် စတုသု ယောဇနေသု သင်္ကသံ၊ စသည်ဖြင့် ပြဆိုအပ်သော အရာ၌ တိုင်းတာအပ်သော သင်္ခတကျမ်းလာ ယူဇနာနည်း ဖြစ်သည်။

ဤလေးနည်းတွင် တနည်းနည်းဖြင့် ကုန်းကြောင်းခရီး ရေကြောင်းခရီးအလိုက် တွက်ချက်ယူရသည် ကုန်းကြောင်းမြေပြင် ခရီးတွက်ယူရာ၌ ထိုလေးနည်းတွင်—

သစ်တကျမ်းလာ စတုတ္ထနည်းသည် ရှေးကပြဆိုထားသော ကုန်းကြောင်းခရီး အဝေးအကွာ ယူဇနာများနှင့် ကိုက်ညီကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အနည်းငယ်ထင်ရှား စေဦးအံ့ ဣန္ဒိယသို့ ငါတို့ဗုရားဖူးလှည့်လည်စဉ်က ဟိန္ဒူလူမျိုး ကျောင်းဆရာ ပညာယှိ တဦးနှင့် ခရီးမိုင်နှင့်စပ်၍ မေးမြန်းပြောဆိုကြရာ၌ ၎င်းကမိုင်အရာ၌ ဇေကောသံ၊ နွေးကောသံ၊ စသည်ဖြင့် ပြောဆိုသည်ကို ကြားရသဖြင့် တမိုင်လျှင် နှစ်ကောသယှိကြောင်း သိရသည် ၎င်းပြင် သီဟိုဠ်နောက် ပညာယှိများလည်း အင်္ဂလိပ် ၁၆-မိုင် တယူဇနာ ဟူသော ရှေးပေါရာဏကဝါဒကို မယူမူ၍ ၈-မိုင် တယူဇနာ ၇၂-မိုင် တယူဇနာ ၇-မိုင် တယူဇနာ ၆၂-မိုင်တယူဇနာ ဤသို့လေးနည်းထား၍ အရာအားလျော်စွာ တွက်ယူကြောင်း ဖာဟိယန်မှတ်တမ်းစာအုပ်မှာ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့် အတိုင်းနောက်ပညာယှိများ စတုတ္ထနည်းကို အသုံးပြုကြောင်းသိရသည်။ ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ နာလန္ဒာနှင့် ရာဇဂြိုဟ် တယူဇနာ ဝေးကွာ၏ဟု အဆိုယှိသည့်အတိုင်း ယခုမီးရထားလမ်း မိုင်တိုင်အမှတ်အသားမှာလည်း ၈-မိုင်အတိအကျ အမှတ်အသား ယှိနေရာ ၂-မိုင် တကောသ ၄-ကောသ တယူဇနာ ဟူသော စတုတ္ထနည်းနှင့် ကိုက်ညီလျက်ရှိကြောင်း ထင်ယွားလှပေသည်။

ရေကြောင်းခရီးအရာမှာ ၇-တောင် တာတထောင် တယူဇနာဟူသော ဒုတိယ နည်းဖြင့် တွက်ယူရမည်။

ကရစ်ဖြစ်ပေါ်လာသောကာလနှင့် သကရစ်အစားစားမှတ်ယူပုံ

ငါးရာလေးဆယ်၊ လေးခုကယ်၊ နှစ်ဝယ်သာသနာ။
ကရစ်တော်ဟူ၊ ဖြစ်ပေါ်မှု၊ မှတ်ယူခေတ်အခါ။

သာသနာသကရာဇ် ငါးရာလေးဆယ် လေးခုနှစ်မှာ ကရစ်တော်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ၎င်းကရစ်ဟူသော ဝေါဟာရသည် ဣန္ဒိယဟူသောအမည်မှ ပျက်လာသော ကြောင့် ကကြီးနောက် ရကောက်စသတ်နှင့် ကရစ်ဟု ရေးသားရမည်။

သကရစ်ဟူသော ဝေါဟာရသည်လည်း သကရဇ္ဇဟူသော ပုဒ်မှပျက်၍ က-နောက်-ရကောက်-ဇက္ခေသတ်နှင့် သကရစ်ဟုရေးရမည် သကရစ်သည်၊ (၁)သာသနာ သကရစ် (၂) ကရစ်သကရစ် (၃) ဗမာသကရစ် သက ခေါ် ဟိန္ဒူသကရစ် (၅) ဝိက္ကမ သကရစ် (၆) နေပါလခေါ် နေဝါရီသကရစ် ဤသို့သကရစ် အစားစားယှိရာ။

ကရုဏိသကရုဏိထက် သာသနာသကရုဏိက	(၅၄၄)	နှစ်ကြီးသည်။
နေဝါဒိသကရုဏိထက် ကရုဏိသကရုဏိက	(၈၈၀)	နှစ်ကြီးသည်။
ဗမာသကရုဏိထက် ကရုဏိသကရုဏိက	(၆၃၈)	နှစ်ကြီးသည်။
ဟိန္ဒူသကရုဏိထက် ကရုဏိသကရုဏိက	(၇၈)	နှစ်ကြီးသည်။

ပုံစံ ကရုဏ် (၁၈၁၅) ခုဖြစ်လျှင် နေဝါဒီ (၉၃၅) ဖြစ်သည်

- ဗမာ (၁၁၈၅) ဖြစ်သည်။
- ဟိန္ဒူ (၁၇၃၇) ဖြစ်သည်။
- ပိဏ္ဏမ (၁၇၅၉) ဖြစ်သည်။
- သာသနာ (၂၃၅၉) ဖြစ်သည်။

အသျှင်ဗုဒ္ဓဇောသ အဋ္ဌကထာ ကျမ်းပြုရာခေတ်

သာသနာသကရုဏိ ကိုးရာသုံးဆယ် (၉၃၀) ခုနှစ် သီဟိုဠ်ကျွန်း မဟာနာမမင်း လက်ထက်မှာ အသျှင်ဗုဒ္ဓဇောသ မထေရ်မြတ်သည် ဣန္ဒိယပြည်တောင်ပိုင်း အန္ဓက တိုင်းမှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ကူး၍ သီဟဋ္ဌဘာသာဖြင့် တည်ယှိသော သီဟဋ္ဌဘာသာ အဋ္ဌကထာကျမ်းများကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုပြုစုတော်မူသည်။

တရုတ်ပုဂံကြီး ဖာဟိယန် ဣန္ဒိယပြည်သို့ သွားရာခေတ်

ကိုးရာလေးဆယ်၊ သုံးခုဝယ်။ မှတ်ဘွယ်သာသနာ။
တခုယုတ်လစ်၊ လေးရာခေတ်၊ ကရုဏ်ခုနှစ်မှာ။
ဖာဟိယန်ခေတ်၊ ရဟန်းတော်၊ သွားသော်ဘာရတာ။

(သာသနာသကရုဏိ ၉၄၃-ခုနှစ်၊ ကရုဏိသကရုဏိ ၃၉၉-ခုနှစ်မှာ ဖာဟိယန် ဣန္ဒိယပြည်သို့သွားသည်။)

ဟူယင်ဆန်နှင့် သုယေနစွန်တို့ သွားသောနှစ်ကား

ထောင့်တရခုနှစ်ဆယ်၊ လေးခုဝယ်၊ မှတ်ဘွယ်သာသနာ။
ဝခြောက်ရာသုံးဆယ်၊ ကရုဏ်နယ်၊ သွားဘွယ်ဣန္ဒိယာ။

(သာသနာ ၁၁၇၄၊ ကရုဏ် ၆၃၀-မှာ သွားသည်ဟူလို)။

(ခခကြည့်သူများအား သတိပေးချက်) ဤကျမ်း၌ ဆိုလတ္တံ့သော အဆုံးအဖြတ် အရာမျိုး၌ သင့်မသင့် ချင့်ယူမှတ်သား ကြစေလိုသည် ထိုသို့မှတ်သားကြရာ၌ ဒီဃနိကာယ် မဟာဝဂ္ဂ ဒသမပါယာသိရာဇညသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော လျှော်ထုပ်ထမ်း ယောက်ျားနှင့် အလားတူ မဖြစ်ကြစေရန် သတိပေးအပ်ပေသည်။

၎င်းလျှော်ထုပ်ထမ်းသော ယောက်ျားဝတ္ထုအကျဉ်းကား

ရွာနေသူတို့ပြောင်းရွှေ့သွားသော ရွာဟောင်းကုန်းတခုသို့ သွားရောက်ကြသော သူငယ်ချင်း နှစ်ယောက်တို့သည် ရွာနေသူတို့ စွန့်ပစ်ထားခဲ့သော+ပိုက်ဆံလျှော်ထုပ်ကို တွေ့ကြ၍ ထမ်းပိုး+ယူဆောင်ပြီး ဆက်လက်သွားကြရာ တခုသောရွာဟောင်းကုန်းသို့ ရောက်ကြပြန်၏။ ထို၌ ပိုက်ဆံလျှော်ထုပ် အဘိုးထိုက်တန်သော လျှော်ချည်ကို တွေ့ကြရာ ပညာယှိသော ယောက်ျားက အဘိုးမတန်သော ပိုက်ဆံလျှော်ထုပ်ကို စွန့်ပစ်ပြီး အဘိုးထိုက်တန်သော လျှော်ချည်ထုပ်ကို ထမ်းပိုးယူဆောင်သွား၏။ ပညာမဲ့ယောက်ျားမူကား ပညာယှိမိတ်ဆွေယောက်ျားက အဘိုးမတန်သော ပိုက်ဆံလျှော်ထုပ်ကို စွန့်ပြစ် အဘိုးထိုက်တန်သော လျှော်ချည်ကိုယူဆောင်လော့ဟု ပြောဆိုတိုက်တွန်း ပါသော်လည်း မနာယူဘဲ ကောင်းစွာထုပ်ပြီး ဝေးလှစွာသော အရပ်မှ ထမ်းပိုး ယူဆောင်ခဲ့သော ပိုက်ဆံလျှော်ထုပ်ကို မစွန့်ပြစ်နိုင်ပါဟု ဆင်ခြေပေးကာ ထမ်းဆောင်ယူလာမြဲ ချည်ထုပ်ကိုပင် စွဲစွဲလမ်း ထမ်းဆောင်ယူသွားလေ၏။ ဤနည်းအတိုင်းဆက်လက်သွားကြရာ လျှော်ချည်စောင်ကို တွေ့ကြပြန်၏။ ထို့နောက် ထို့ထက်အဘိုးထိုက်တန်သော ခေါမလျှော်ကို တွေ့ကြ၏။ ထို့နောက် ထို့ထက်ထိုက်တန်သော ခေါမချည်ကို တွေ့ကြ၏။ ထို့နောက် ထို့ထက်အဘိုးထိုက်တန်သော ခေါမပုဆိုးကို တွေ့ကြ၏။ ထို့နောက် ထို့ထက်အဘိုးထိုက်တန်သော ဝါဂွမ်းကိုတွေ့ကြ၏။ ထို့နောက် ထို့ထက်အဘိုးထိုက်တန်သော ဝါချည်ကို တွေ့ကြ၏။ ထို့နောက် ထို့ထက်အဘိုးထိုက်တန်သော ဝါချည်ပုဆိုးကို တွေ့ကြ၏။ ထို့နောက် ခဲမဖြူ+ထို့နောက်ခတ်သေတ္တာ၊ ထို့နောက် ခဲမည်း၊ ထို့နောက် သံ၊ ထို့နောက် ကြေးနီ၊ ထို့နောက် ငွေ၊ ထို့နောက် ရွှေကိုတွေ့ကြ၏။ နောက်ဆုံး ရွှေရတနာကို တွေ့သည်တိုင်အောင် ပညာယှိယောက်ျားသည် အဘိုးမတန်သည်ကို စွန့်၍အဘိုးတန်သည်ကိုသာ လဲလှယ်ဆောင်ယူသွား၏။ ပညာမဲ့ယောက်ျားမူ ပညာယှိယောက်ျား၏ အဘိုးမတန်သော အရာဝတ္ထုကိုစွန့် အဘိုးတန်သော အရာဝတ္ထုကို ထမ်းဆောင်ယူခြင်း ပြုသကဲ့သို့ လဲလှယ်ထမ်းဆောင်ခြင်းမပြုဘဲ ဆင်ခြေပေးကာ ထမ်းဆောင်လာမြဲတိုင်း သော ပိုက်ဆံလျှော်ချည်ထုပ်ကိုသာ နေအိမ်သို့ ကျရောက်အောင် ထမ်းဆောင်ယူသွားရာ နောက်ဆုံး၌ နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းဖြစ်ရလေသတတ်။ ။ဤ၌ ပညာယှိယောက်ျား၏ အဘိုးတန်မတန် အမှန်သိတတ်သော ဉာဏ်ပညာဖြင့် စွဲလမ်းခြင်းမထားဘဲ +စွန့်သင့်

သည်ကိုစွန့် ယူသင့်သည်ကို ယူခြင်းဖြင့် နောက်ဆုံး အဘိုးတန်ရွှေရတနာကို ရယူ ခံစားရပုံ ပညာမဲ့ယောက်ျား၏ ဉာဏ်ပညာကင်းမဲ့ခြင်း အသင့်ကောင်းရာ ပြောဆို သည်ကို မနာယူခြင်း မစွဲလမ်းသင့်သည်ကို စွဲလမ်းယူခြင်းကိုဖြင့် နောက်ဆုံး ရွှေရတနာနှင့် လွဲ၍ နောင်တတဖန် ပူပန်သောကဖြစ်ရပုံကို ဆိုလိုရင်းမှတ်ရသည် ဤဝတ္ထုလာစကားကို ထောက်ထား၍ ပညာယိုယောကျား အလားတူ ဖြစ်ကြမုန် စာကြည့်သူများအား သတိ ပေးရပေသတည်း။

ညွှန်ကြားချက်များကို ပြဆိုခဏ်း ပြီးပြီ။

အရိယ (ဈေး) ဗုဒ္ဓသာသနိကမြေပုံ ညွှန်ပြချက်

ဤအရိယ ဗုဒ္ဓသာသနိကမြေပုံကား ဗုဒ္ဓနှစ် နှစ်ရာကျော်မှစ၍ အနှစ်နှစ်ထောင် အတွင်း အရိယတိုက်နယ်၏ သုံးပုံနှစ်ပုံခန့် တိုင်အောင် ထိုထိုကျမ်းစာ ရာဇဝင် မှတ်တမ်းများအရဗုဒ္ဓသာသနာ ပျံ့နှံ့တည်ယှိခဲ့ပုံကို ထင်မြင်သိယှိနိုင်ရန် ရေးဆွဲထားသော မြေပုံဖြစ်သည်။

ဤမြေပုံ၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပျံ့နှံ့ရာဌာနအားဖြင့် ဟိမဝန္တာတောင်တန်းကို ဗဟိုပြု၍ ဟိမဝန္တာမှ တောင်ဘက်ယှိ သာသနာကို တောင်ပိုင်းသာသနာ မြောက်ဘက်ယှိ သာသနာကို မြောက်ပိုင်းသာသနာဟု ခေါ်ဆိုကြသည့်အပြင် တောင်ပိုင်းသာသနာကို စူဠယာနု သို့မဟုတ် ထေရဝါဒ သာသနာဟူ၍လည်းကောင်း မြောက်ပိုင်းသာသနာကို မဟာယာနု သာသနာဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြသည်။

(မှတ်ချက်) ဟိနယာနုကို စူဠယာနုဟု ခေါ်သင့်ကြောင်း ကသ္မိရတိုင်းအခန်း၌ ပြဆိုထားသည်။

ထိုတွင် တောင်ပိုင်းသာသနာ ပျံ့နှံ့ရာ နယ်အကျယ်အဝန်းကား မြောက်ဘက် လားသော် စိန့်တိုင်းငါးရပ် အနောက်မြောက်ဘက်လားသော် ယောနုကတိုင်း အနောက် ဘက်လားသော် အာဖဂါနိဋ္ဌာန (အာဖဂါနိဋ္ဌာန်) တောင်ဘက်လားသော် သီဟိုဠ်ကျွန်း အရှေ့ဘက်လားသော် သုဝဏ္ဏဘူမိနယ်အကုန် ဤပတ်ဝန်းကျင် နယ်အတွင်းဖြစ်သည်။

(မှတ်ချက်) ဤအပိုင်းအခြားကား ဗုဒ္ဓနှစ် ခြောက်ရာအတွင်း သိရိဓမ္မာသောက မင်း၏ မူလ တောင်ပိုင်းသာသနာ ပျံ့နှံ့တည်ယှိရာ အပိုင်းအခြားတည်း ဗုဒ္ဓနှစ် ခြောက်ရာမှ အထက်၌မူ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် မြောက်ဘက်လားသော် ဟိမဝန္တာ တောင် အနောက်မြောက်လားသော် ကသ္မိရ ဝန္ဓာရတိုင်းများဖြစ်၍ ကျန်ဌာနများ မူလအပိုင်းအခြားအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ထိုမူလ တောင်ပိုင်းသာသနာသည် သိရိဓမ္မာသောကမင်း၏ ကိုးတိုင်းကိုးဌာနသို့ သာသနာ ပြုစေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော တောင်ပိုင်းနယ်အပိုင်းအခြား အတွင်း၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပျံ့နှံ့တည်ယှိခဲ့သည် မူလသာသနာပြုရောက်ရာ ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနကို ဤ၌ (က) (ခ) စသော အက္ခရာများနှင့်တကွ |> ၎င်းအလံလက္ခဏာများဖြင့် ညွှန်ပြထားသည်။ ထိုတွင် (က) (ခ)(ဆ) အက္ခရာ အမှတ်အသားများဖြင့် ဗုဒ္ဓနှစ်ခြောက်ရာ ကျော်၌မဟာယာနုသာသနာလွှမ်းမိုးသွားရာဌာနများဖြစ်ကြောင်း သိစေသည်။ တောင်ပိုင်း

သာသနာ မူလပြုစေရာဌာနကား ပါဠိပုတ်ပြည်ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓနှစ်နှစ်ရာကျော် ဘီစီ သုံးရာကျော်တွင် ၎င်းပါဠိပုတ်ပြည်၌ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက် ကိုးဌာနသို့ သာသနာပြုစေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပိုင်းအခြားနယ်အတွင်း၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ အနှံ့အပြား တည်ယှိခဲ့ရာ အထူးအားဖြင့် တတိယသင်္ဂါယနာခေတ်နှင့် ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း စတုတ္ထသင်္ဂါယနာခေတ် အတွင်း၌ သာသနာအလွန် စည်ကားခဲ့လေ သည်။ ထိုအခါက ဗုဒ္ဓဗျူဟာပေါ် ကာသာဝပဇ္ဇောတော ဣသိဝါတ ပဒိုဝါတော ဟူသော ကျမ်းလာစကားအရ ဤဗုဒ္ဓဗျူဟာပေါ်ကွန်း အလုံးသည် သက်န်းရောင်တို့ဖြင့် တပြောင်ပြောင် တောက်ပလျက် ရဟန်းတော် အသျှင်မြတ်တို့၏ ကူးသန်းသွားလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာသောလေတို့ဖြင့် အစုံအဆန် လူးလာတိုက်ခတ်လျက် ယှိသတတ်၊ ၎င်းပြင် သီဟိုဠ် ကွန်း မဟာစေတီကြီး တည်စဉ်အခါ ဗုဒ္ဓဗျူဟာပေါ်ကွန်းမှ ကြွရောက်လာသော ရဟန်းတို့၏ အရေအတွက် (၁၄၃၆၀၀၀) တသန်း လေးသိန်း သုံးသောင်း ခြောက်ထောင်ယှိ၏။ ထိုအစည်းအဝေး၌ ဝိဇာသဝ ရဟန္တာချည်းသက်သက် (၉၆) ကိုးဆယ့်ခြောက် ကုဋေ အရေအတွက်ယှိ၏ဟု မဟာဝင်၌ ပြဆိုထားသတတ် ဤကားတောင်ပိုင်းသာသနာ နှင့်စပ်ရာ ညွှန်ပြချက် အမြွက်တည်း။

ထိုမှတစ်ပါး မြောက်ပိုင်း သာသနာ၏ မူလပျံ့နှံ့စေရာ ဌာနကား ဣန္ဒိယပြည် အနောက်မြောက်ပိုင်း ကသိရ ဂန္ဓာရတိုင်း ဇာလန္ဒရမြို့ဖြစ်သည် ၎င်းမြို့၌ ဗုဒ္ဓနှစ် ခြောက်ရာကျော် ဇေဒိ တစ်ရာရ ကနိဿုက မင်းလက်ထက် ဗုဒ္ဓဘာသိတ တရားတော် များကို သင်တဘာသာသို့ တင်သောအားဖြင့် စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ တင်ပြီးရာအခါမှစ၍ ၎င်းသင်္ဂါယနာ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် မဟာယာန ဟူသောအမည်ဖြင့် ဟိမဝန္တာ မြောက်ဘက်တစ်ခုစွာ တိုင်းပြည်နိုင်ငံများသို့ ပျံ့နှံ့သွားလေသည် ၎င်းမဟာယာန သာသနာ ပျံ့နှံ့ရာနယ် အပိုင်းအခြားအားဖြင့် အနောက်မြောက်ဘက်လားသော် တူရကီ ဌာန မြောက်ဘက်လားသော် ရုသျှနယ်ရောက် အရှေ့ဘက်လားသော် တရုတ်ပင်လယ် ကမ်း အရှေ့မြောက်ဘက်လားသော် ကိုရိယား ဇာပန်ပြည် တောင်ဘက်လားသော် ဟိမဝန္တာတောင်တိုင်အောင် ကျယ်ဝန်းစွာ ပျံ့နှံ့တည်ယှိခဲ့သည်။

၎င်းမဟာယာနသာသနာသည် ဗုဒ္ဓနှစ် ၁၅၀၀-အတွင်းမှာ များစွာတိုးတက် စည်ကားခဲ့၍ ထိုစဉ်အခါက ဗုဒ္ဓဘာသာဦးရေ ကုဋေငါးဆယ်ကျော် ယှိသည်ဟု အဆိုယှိသည် ထိုမှနောက်၌ တဖြေးဖြေး ဆုတ်ယုတ်လာခဲ့သည် ယခုအခါ သာသနာ အချို့ဌာန၌ လုံးဝကွယ်ပျောက်၍ အချို့ဌာန၌ အရိပ်အရောင်လောက်သာ ယှိကြောင်း သိရသည်။ အချို့အရပ်၌မူ သင်္ဂါယနာ ဗုဒ္ဓစာပေများ ယှိသေးကြောင်း ကြားသိရသည်။

ဤကား မြောက်ပိုင်းသာသနာနှင့်စပ်ရာ အမြွက်မျှ ညွှန်ပြချက်တည်း။

(၅) မဇ္ဈိမဒေသ အပိုင်းအခြားကို ပြဆိုခဏ်း

(က) သာသနာတော်နည်း မဇ္ဈိမဒေသအပိုင်းအခြား

ဝိနည်းပါဠိတော်စသည်၌ ဟောတော်မူအပ်သော မဇ္ဈိမဒေသ အပိုင်းအခြားနိမိတ်ငါးရပ် တည်ရာဌာန စသည်ကို ဖော်ပြချက်

နမော ဝိဘဇ္ဇဝါဒိနော မဟာကာရုဏိကဿ တဿ

(အကျဉ်းမှတ်စဉ်) မဇ္ဈိမဒေသ အပိုင်းအခြား နိမိတ်*အားဖြင့်။

- (၁) အရှေ့ဘက်နိမိတ်။
- (၂) အရှေ့တောင်ဘက်နိမိတ်။
- (၃) တောင်ဘက်နိမိတ်။
- (၄) အနောက်ဘက်နိမိတ်။
- (၅) မြောက်ဘက်နိမိတ်—ဤသို့ငါးဌာနယှိရာတွင်—
- (၁) အရှေ့ဘက်*နိမိတ်ကား ရှေးအခည် ကဇင်္ဂလနိဂမ (ကဇင်္ဂလနိဂုံး) ယခု အမည် ကံကဇောလ ဖြစ်သည် တည်ရာအားဖြင့် ဗိဟာရ (ဗိဟာရ) နုဟ် အလယ်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ဘက် သန္တာလနှင့် ပရဂနာ ဒိစကြိတ်တို့၌ တည်ယှိသည်။

* နိမိတ် ၎င်းနိမိတ်ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်းကို ရေးသောအခါ နိမိတ္တဟူသော မာဂဓပုဒ်ရင်းကို ထောက်၍ ဒန္တဇနဇယ်မှာ ဣကာရယောဂ လုံးကြီးတင်နှင့်တကွ နိမိတ်ဟု သတ်ပုံမှန်ကန်စွာ ရေးပြီး ရွတ်ဘတ်သောအခါ မမာဘုရင်လက်ထက် လွှတ်ရုံးငါးရပ်မှာ ထီးသုံးနန်းသုံး ရွတ်ဘတ် ဘိသကဲ့သို့ (နိ) မှာ ဣ အက္ခရာ လုံးကြီးတင်ကို ပယ်ဖျောက်၍ အအက္ခရာနှင့်တကွ နိမိတ်ဟု ရွတ်ဘတ်လေ။

(မှတ်လွယ်ရန်သံပေါက်) န မှာလုံးကြီး၊ တင်တုံဖြို၊ ဘတ်နည်းမပြုရ။
လုံးကြီးတင်ပယ်၊ ဘတ်နည်းကြွယ်၊ နန်းလယ်သုံးနည်းပ။

ဤသို့ဘတ်နည်း ဥပဒေသကို မြစ်ကွေး မြို့စားဝန်ထောက်ဇင်း မင်းကြီးမဟာမင်းလှ စည်သူရေး သတ်ထူး ကျမ်းလာ သံပေါက်ကာမျက် ထောက်သဖြင့်လည်း မှတ်ယူထိုက်သည်။

ကာဗျသံပေါက်ကား အသွင်နိမိတ်၊ နယ်နိမိတ်၊ နိမိတ်ပိုင်းခြားကွက်။
လုံးကြီးတင်လတ်၊ နတွင်မှတ်၊ ဘတ်ခါနုသက်သက်။

- (၂) အရှေ့တောင်ဘက်နိမိတ်ကား ဈေးအမည် သလလဝတီနိဒါ၊ ယခုအမည် ဆိလာဤ မြစ်ဖြစ်သည်။ တည်ရာအားဖြင့် ဗိဟာရနယ် တောင်ပိုင်း ဟာဇာရီဗာဂ (ဟက္ကဇာရီဗာဂ) နှင့် ဗင်္ဂလားနယ် အနောက်တောင်ပိုင်း မေဒိနီပုရ (မိဒနပုရ) ဒိစတြိတ်တို့၌ တည်ယှိသည်။
- (၃) တောင်ဘက်နိမိတ်ကား ဈေးအမည် သေတကဏ္ဍိကနိဂမ သေတကဏ္ဍိက နိဂုံးဖြစ်သည်။ တည်ရာအားဖြင့် ဗိဟာရနယ်တောင်ပိုင်း ဟာဇာရီဗာဂ ဒိစတြိတ်၌ တည်ယှိသည်။
- (၄) အနောက်ဘက်နိမိတ်ကား ဈေးအမည် ထုနုပြာပဋ္ဌဏဂါမ ထုနုပုဏ္ဏားရွာ ယခုအမည် ထာနေသရဖြစ်သည်။ တည်ရာအားဖြင့် ဒိလ္လီမြို့အနီး မြောက်ဘက် လောင်ဂျီတွဒ် (၇၂) ဒီဂရီ လတ္တီတွဒ် (၃၀) ဒီဂရီ ကဏီလ (ကရ်ဏာလ) ဒိစတြိတ်၌ တည်ယှိသည်။
- (၅) မြောက်ဘက်နိမိတ်ကား ဈေးအမည် ဥသိရဒ္ဒဇပဗ္ဗတ = ဥသိရဒ္ဒဇတောင် ယခုအမည် တိဗ္ဗတ=တိဗက်လူမျိုးတို့၏အခေါ် ဥသဝသန္ဓမဟာဂိရိ မြေ တိုင်းအရာယှိများအခေါ် ဥတ်ဆန်ဖြစ်သည်။ တည်ရာအားဖြင့် ဒိလ္လီမြို့မှအရှေ့ မြောက်ကောသ (၆၀) မိုင် (၁၂၀) ကွာဝေးသောအရပ်၌ ယှိသော ဟရိ ခွါရ (ဟာရိခွါရ) ခေါ် အရပ်၏ အနီးမှာ တည်ယှိသည်။

မှာဇားချက်။ ။တည်ရာဌာန ဆိုင်ရာများ၌ သိမှတ်လွယ်ရန် ဖော်ပြထားသော ဒိတြိတ်နယ်ပယ် စီရင်စုအမည်များကို ဗမာ၊ ဟိန္ဒူ၊ ဗင်္ဂါလီ၊ ကျောင်းသုံး ဤဣန္ဒိယ မြေပုံများမှာ ပါယှိသော အမည်များသာဟု မှတ်ယူကြကုန်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

(၁) အရှေ့ဘက် ကဇင်္ဂလနိမိတ်အကြောင်း

အရှေ့ဘက်နိမိတ် သတ်မှတ်ရာ ကဇင်္ဂလနိဂုံးသည် ဥတ္တရလုလင် အစယှိသော တပည့်များနှင့် ပါရာသရိယ ပုဏ္ဏားကြီး၏ နေရာဖြစ်၍ မဇ္ဈိမနိကာယ် ဥပရိပဏ္ဏသအဆုံး ဣန္ဒိယဘဝနသုတ္တန်ကို ဟောတော်မူရာ အရပ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းအရပ်သည် စမ္မာနဂိုရ်မှ အရှေ့ဘက်မိုင် ခြောက်ဆယ်ခြောက်မိုင် ဝေးကွာသောအရပ်မှာ တည်သည်။

၎င်းကဇင်္ဂလပုဏ် အဆုံးအဖြတ်

၎င်းကဇင်္ဂလဟူသော အမည်အရာမှာ အချို့ဗမာစာများ၌ အစဂဇယ်အက္ခရာနှင့် တကွ ဂဇင်္ဂလဟု ပါဠိနေယှိ၍ ၎င်းပါဠိယှိတိုင်း ဂဇသဒ္ဓါဆင်ဟော အနက်ကြံပြီး

ထင်မြင်ရာအဓိပ္ပါယ်များကို ရေးသားပြောဆိုကြသည် အချို့ကမူ အစဉ် ၈ အက္ခရာမပါဘဲ ဇန်လပုဒ်ကိုတွေ့မြင်၍ ကြမ်းထမ်းခြောက်သွေ့သော မြေအနက်ဟော ဇန်လပုဒ်မှာကဲ့သို့ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ် ပြုလုပ်လျက် အဓိပ္ပါယ်ကြံစည် ရေးသားဖော်ပြကြသည် ဤသို့ဖော်ပြ ကြသောနောက်ဆရာများအလိုကားစင်စစ်မသင့်သည်သာ အကြောင်းကားနဝကမ္မိကော ဟောတု ကဇန်လာယံ ဟု လာယှိသော ပကိဏ္ဍကနိပါတ် ဘိသဇာတ်ပါဠိတော်နှင့် မဟာကဉ္စနု စရိယာပိဋက ပါဠိတော်များ၌ ဆွဲနှစ်လုံးဘွဲ့ ဇကတိဆန်း ကမလာဂါထာ ပါဒသာမုက္ကံသိက ဒေသနာပါဠိလာယှိသောကြောင့်တည်း အကယ်၍၎င်း နောက်ဆရာတို့ အလိုအားဖြင့်ယူမူ ပြဆိုအပ်ပြီးသော သာမုက္ကံသိက ဂါထာပါဒ၌ အက္ခရာတဆဲ့တသုံးသာ ယှိရာပေလိမ့်မည်။ သီဟိုဠ် ယိုးဒယား အင်္ဂလိပ် အက္ခရာစာများ၌လည်း အက္ခရာ တဆဲ့ နှစ်လုံးပင် တညီတည်း ယှိကြသည်။ ထိုသို့ ယထာဒိဋ္ဌပါဠိကိုစွဲ၍ အနည်းနည်းအဖုံဖုံ အဓိပ္ပါယ် ကြံစည်ကြခြင်းသည်ကား သုသောဓိတ ပရိသုဒ္ဓလိပျုန္တရ ပါဠိများကို မကြည့်ရှု မတွေ့မြင်ကြခြင်း အပြစ်သာတည်း။ ထိုစကားမှန်လှ၏ သုသောဓိတ ပရိသုဒ္ဓ ဖြစ်သော သီဟိုဠ် ယိုးဒယား အင်္ဂလိပ် ဗင်္ဂါလီ ဟိန္ဒူ အက္ခရာပါဠိများမှာကား အစဉ် ကဏ္ဍပဋ္ဌမက္ခရာ ကကြီးနှင့်တကွ ကဇန်လဟုသာ တပေါင်းတည်းပါဠိနေယှိ ကြသည် အချို့ဗမာမူမှန် စာများ၌လည်း ဤအတူပါဠိမှန်ယှိသည်ပင် Kazangala လန်ဒန် ရိုက် ဇာတ်အဋ္ဌကထာ နိဒါန်းယှိပါဠိမှန်။ ၎င်းပါဠိမှန်အရ မြေပုံ၌ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော တည်ရာဌာနများနှင့် သင့်လျော်အောင် ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ် ကြံစည်ပြုလုပ်လိုမူ ကံ ဥဒကံ မနုဿာနံဝါ ဥပကာရဘူတ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရာနံ သုလဘတ္တာ ကံသုခံ ဇနေတိ ဧတ္ထာတိ ကဇာ ကဇံဝါ တဿဒိပတ္တာအင်္ဂလာတိ နိဿယတိတိဝါအင်္ဂလာ အင်္ဂလံဝါဟုပြု၊ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ၎င်းကဇန်လနိဂုံးသည် တည်ရာအားဖြင့် အင်္ဂတိုင်းနှင့် နီးကပ်သော ကြောင့် အင်္ဂတိုင်း ဇနပုဒ်တို့ကို ယူတတ်သည်ဟု မှတ်ရမည် ထို့နောက် ကဇာစ သာ ကဇဉ္စ စ တံဝါ အင်္ဂလာစ အင်္ဂလဉ္စာတိဝါ ကဇန်လာ ကဇန်လံဝါဟုပြုလုပ်ရမည် ပြုလုပ်လေ့ ၎င်းပုဒ်ကို ကျမ်းဂန်များ၌ အထူးဖွင့်ဆိုချက်မယှိ သာမည နာမဝါစက အဖြစ်ဖြင့်သာ ဖွင့်ဆိုလျက် ယှိကြသည်။

- (မှတ်ရန်သံပေါက်) ဇန်လရှေ့၊ ကကာရေ၊ မရှေ့ပါမှမှန် (ကဇန်လ) မှန်။
- ဇန်လရှေ့၊ ဂကာရေ၊ မရှေ့ပါ၌မှမှန် (ဂဇန်လ) မှား။
- ဇန်လရှေ့၊ အက္ခရေ၊ မတွေ့ဆန်းကျင်ပြန် (ဇန်လ) မှား။
- နိုင်ငံခြားစာ၊ လုံးစုံမှာ၊ ကြည့်ပါပညာဝန်။

ဂဇန်လပုဒ်လိင် အဆုံးအဖြတ်

ဤနာမဝါစက ကဇန်လပုဒ်၌ လိင်အားဖြင့် ကဇန်လာယန္တိ ဇေနာမကေ နဂရေ (ဒသကနိပါတ်)တတိယမဟာဝဂ္ဂအဖွင့် အင်္ဂုတ္တိရ်အဋ္ဌကထာ၊ ဇေနာမကေတိ ကဇန်လာ

ဖြူသတ္တဝါများ များစွာလှည့်လည် ကျက်စားသွားလာကြ၍ ပေါများသော ဖြူဆူးယိုသောကြောင့် သလလဝတီ ခေါ်သည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်မှန်ကို မှတ်ယူရမည်။ ၎င်းအဓိပ္ပါယ်အရ ဝစနတ္ထ ပြုလိုမှု သလလံ ဝိဇ္ဇတိ ဇေတိသံ နဒိယန္တိ သလလဝတီဟုပြုလေ သလလသဒ္ဓါ၊ ဖြူစူးဟုခေါ်ကြသော ဖြူသတ္တဝါ၏ အမွေးဟော ၎င်းနောက် ဝန္တ၊ ပစ္စည်းကား ပဟူတတ္ထ ဌံ စီရင်သော နောက်ဆက်ပစ္စည်း ၎င်းနောက် ဣတ္ထိလိင်ဇောတက ဤပစ္စည်းသက် ပြီးသည်၊ ဤပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အကိုးအကားနှင့်တကွ ယုတ္တိကို ထောက်ဆကြ၍ ဤဖြစ်အမည်ကို လန့်စိတ်လုံးဆင့် ရေးချနှင့် သလ္လ္လာဝတီဟူ၍လည်းကောင်း ယိုဒယား ခရာရေး ရေးချမဲ့ သလ္လ္လာဝတီ ဟူ၍လည်းကောင်း အမှားမရေးမိကြရန် သတိပြုအပ်လှပေသည် သတိပြုကြလေ။ အဘိဓာန် အရညာဒိဝဂ် (၆၁၆) ဂါထာမှာ ကြည့်လေ။

(သံပေါက်) ဖြူဆူးပေါများ၊ အကြောင်းထား၊ ခေါ်ငြားသလလဝတီ။

ဗမာပြည်ယို ချင်းတွင်းဖြစ်ကို သလ္လ္လာဝတီဟု ခေါ်ခြင်းသည် ဤသလလဝတီ ဖြစ်အမည်ကိုယူ၍ မှည့်ခေါ်သည်ဟု မှတ်ရမည်။ ဤနည်းအတူ ဣန္ဒိယပြည်မှ အမည်ရင်း ကိုယူ၍ ဗမာပြည်၌ မှည့်ခေါ်သော အမည်များစွာ ယိုးကြောင်း သတိပြုကြပါကုန် နောက်အရာအားလျော်စွာ ထင်ရှားလတ္တံ့။

ဤ၌ ဖြည့်စွက်၍ နဒ နှင့် နဒိ အထူး သံပေါက်ဖြင့် ပြခြင်းအံ့

(သံပေါက်) ပုန္ဒပုံသက၊ မည်နာမ၊ ဖြစ်ကသညီ နဒဒိ။
 သိန္နုသောဏ၊ ပုလ္လိင်္ဂ၊ မှတ်ပဉ္စာဏီ သုဒေသီ။
 လောဟိတကျ၊ ခေါ်နဒ၊ လိင်္ဂ နပုန် မှီ။
 အမည်နာမ၊ ထိလိင်္ဂ၊ ဖြစ်ကသညီ ခေါ်နဒိ။
 သရဘူဝဂ်။ ယမုနာ၊ ဗမာမဟိ ကာဝေရီ။ (ဖြစ်ငါးစင်း)

သလလဝတီနိမိတ်အကြောင်း ပြီးပြီ။

* နိုင် ၎င်းကို စွမ်းနိုင်ခြင်း စသည်ကိုဆိုရာ၌ နငယ်မှာ ဟထိုးမပါစေဘဲ ရှေးသတ်ပုံများနှင့်အညီ ရှေးတတ်စေရမည် အကိုးကား 'ကြိဒ္ဒင်္ဂတတ်နိုင်၊မတတ်နိုင်နှင့်၊ပြုနိုင်မှုနိုင်၊ သိနိုင်တို့မှာ ခ ရာဟထိုး ယှဉ်ထိုးမဖြစ်၊ (ရှေးဟောင်းသတ်ပုံ) 'ထွက်မဒု၊နိုင်လှိုက်ဂနိုင်နှင့်အနိုင်ထုတ်ချောက် (မုံရွေးဆရာတော်မေတ္တာစာ) (၁၆၃) ပုဒ်ရင်း။ 'မရွင်းတို့နိုင် အနိုင်ကြိုစား' (ပဉ္စာပုဒ်ပျို့) ထိုမှတစ်ပါး ဧတုဘေဒများကို သောက်ထူးလျှင် ကာရိုက်ကင်းသောအရာမှာ ဟထိုးမဲ့၊ ကာရိုက်မကင်းသော အရာမှာ ဟထိုးနှင့်တကွ ရေးသားသကဲ့သို့ထင်၏။ ဆင်ခြင်ယူလေ။

(၃-၄) တောင်ဘက် သေတကဏ္ဍိကနိဂုံးနှင့် အနောက်ဘက် ထုနုမြာဟ္မဏဂါမ အကြောင်း

တတိယနိမိတ်သေတကဏ္ဍိကနိဂုံး စတုတ္ထနိမိတ် ထုနုမြာဟ္မဏဂါမတို့မှာ အကျဉ်း မှတ်စဉ် တည်ရာဌာန၌ ရေးသားဖော်ပြအပ်သော စကားရပ်များဖြင့်ပင် အဓိပ္ပါယ် သိနိုင်လောက်ပြီ ဖြစ်၍လည်းကောင်း အမည်ပုဒ်အနေအထား တစ်ခုတစ်ခု ရေးသား ဆုံးဖြတ်ဘွယ် မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း အကျယ်ရေးသားဘွယ် မလိုတော့ပြီ။

တောင်ဘက် အနောက်ဘက်နိမိတ် ပြီးပြီ။

(၅) မြောက်ဘက် ဥသိရဒ္ဒဇပဗ္ဗတ နိမိတ်အကြောင်း

၎င်းနိမိတ်သတ်မှတ်ရာ ဥသိရဒ္ဒဇတောင်သည် ဣဒ္ဓိယပြည် အနောက်ယွန်း မြောက် ဘက်အစွန်း၌ တည်ယှိ၍ သက္ကတိုင်း ကပိလဝတ်ပြည်မြောက်ဘက် နေပါလနယ်အတွင်း၌ ပါဝင်လျက် ဟရိဒ္ဓါရခေါ် အရပ်အနီးမှာ တည်ယှိသည်။ ၎င်းတောင်ကို ပန်းရင်းခေါ် နံ့သာမြက်မျိုး ပေါက်ရောက်ပေါများသော တောင်ဖြစ်၍ ပန်းရင်းမြက်များ အလံတမ်းခွန် ထူထိပ်ထားဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥသိရဒ္ဒဇ ပဗ္ဗတဟု မာဂဘောသာ အားဖြင့် ခေါ်ဆိုသည်။

ဟရိဒ္ဓါရ-တည်ရာဌာန၌ ဟရိဒ္ဓါရ မည်သော အရပ်ညွှန်ပြပါယှိရာ ၎င်းဟရိဒ္ဓါရနှင့် စပ်၍ ဗဟုသုတအလို့ငှါ ပြဆိုဦးအံ့။ ၎င်းအရပ်သည် ဟိန္ဒူဘာသာဝင် လူမျိုးတို့၏ ပူဇော်ဆည်းကပ်ရာ တိတ္ထဗေဒ ဌာနဖြစ်သည် ၎င်းကိုဟရိသဒ္ဓါ ဗိသုဏ္ဍိနတ်ဟော န္ဓါရ သဒ္ဓါ တံခါးပေါက်ဟော။ ဟရိ+ဒ္ဓါရ ဟရိဒ္ဓါရ ဗိသုဏ္ဍိနတ်မင်းထံ သွားရောက် ခြင်းငှါ တံခါးပေါက်အဝသဘွယ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဟရိဒ္ဓါရဟုခေါ်သည်။ မြာဟ္မဝတ္ထု၊ မာယာပုရ၊ ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုကြသေးသည်။ ၎င်း ဟရိဒ္ဓါရ မြို့အနီး ဂင်္ဂါမြစ် ဆိပ်ကမ်း၌ ကျနိမဟာရ်ခေါ်သော တောင်ယှိ၏ ၎င်းတောင်သည်ပင် ရှေးတတိယ သင်္ဂါယနာတင်စဉ်အခါ အကြီးအမှူး ဦးစီးနာယက ဖြစ်တော်မူသော အသျှင်မောဂ္ဂလိ ပုတ္တတိဿ မထေရ် ခုနစ်နှစ်ပတ်လုံး ဝိဝေကသုခကို ဝှီးများစေကာ သီတင်းသုံးနေတော် မူရာ အဟောဂင်္ဂါပဗ္ဗတ ဖြစ်သည်ဟု ဟိန္ဒူဘာသာ ဗုဒ္ဓစရိယာကျမ်းစာအုပ်၌ အဆို ယှိသည်။ ၎င်းအဟောဂင်္ဂါပဗ္ဗတ အဓိပ္ပါယ်ကို ဂင်္ဂါမြစ် အထက်ပိုင်း၌ ညှိမှိုင်းမှိုင်း နှစ်လှိုအံ့ဩ ပြောပချီးမွမ်းဘွယ်ရာဖြစ်သော တောင်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဥသိရဒ္ဒဇပဗ္ဗတ နိမိတ်အကြောင်း ပြီးပြီ။

နိမိတ်ငါးရပ်အကျယ် ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

မဇ္ဈိမဒေသအကြောင်းနှင့် အဆုံးအဖြတ်

မဇ္ဈိမဒေသ အရပ်ကား ဇမ္ဗူဒိပ်ကွန်း၏ အလယ်ကျသောအရပ် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နိဗ္ဗိတံငါးရပ်၏အတွင်း နယ်ပယ်အဝန်းသည် မဇ္ဈိမဒေသဖြစ်သည်။ ထိုမှအပြင်ဘက် အစွန်ကျသောအရပ်သည် ပစ္စန္ဒရာဇ်အရပ် မိလက္ခူအရပ်ဖြစ်သည်။ ဗဟုသုတနည်း သေးသော အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များက ဣန္ဒိယပြည်တ၌လုံးကိုပင် မဇ္ဈိမဒေသဟု မှတ်ယူ နေကြသည် ထိုသို့မှတ်ယူကြလေလင့် ၎င်းမဇ္ဈိမဒေသကို ထင်ရှားစွာသိနိုင်ရန် ဤကျမ်း မြေပုံ၌ မျဉ်းကြောင်းပိုင်းဖြင့် သတ်မှတ်ပြထားသည် သဘိပြုကြည့်ရှုကြလေကုန်။ ဤ၌ မဇ္ဈိမဒေသပုဒ် အဆုံးအဖြတ်နှင့်တကွ ၎င်း၏အနက်မှန်သိဖို့ အရေးကြီးလှ၏ ၎င်းပုဒ်၏ အနက်ကို အဘိဓာန်ဦးကာ၌ အရိယာစာရဘူမိတ္တာ မဇ္ဈောစသော ဒေသောစာတိမဇ္ဈာ ဒေသောဟု ဖွင့်ပြချက်အရ နိဿယဆရာများက ဖြူစင်သော အကျင့်ယှိသောသူတို့ ဖြစ် ထွန်းရာအရပ်ဟု ပြန်ဆိုကြရာ ထိုသို့ပြန်ဆိုခြင်း၌မသင့်။ အကြောင်းကား ၎င်းမဇ္ဈိမဒေသ၌ ဖြူစင်ခြင်းအနက်ကိုမဟော အန္တရာလဝေမဇ္ဈာဘူမိ၏ပရိယာယ် ဖြစ်သည့်အတိုင်း(အလယ်) အရပ်ကိုသာဟောသည် ဖြူစင်ခြင်းအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါကား မအက္ခရာမှာ ဧကောရ ယောဂနှင့် မေဇ္ဈပုဒ်သာဖြစ်သည် အဘိဓာန်ဂါထာနံပါတ် (၆၉၇) မှာ ၎င်းပုဒ်တိုက်ရိုက် ယှိနေသည် သို့အနက်အားဖြင့် ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော ပရိယန္တတ္ထဝါစက ပစ္စန္ဒသဒ္ဓါ၏ အစွန်အဖျားဟူသော အနက်ကိုထောက်၍ အလယ်ကျသော အရပ်ဟူသော အနက်နှင့် သာ သင့်လျော်ရာ ဤ၌ ဧကောရယောဂ မေဇ္ဈပုဒ် မဖြစ်နိုင် အန္တရာလတ္ထဝေမေဇ္ဈတ္ထ အကာရယောဂ မဇ္ဈပုဒ်သာ အမှန်ဖြစ်၍ အလယ်အရပ်ဟူသော အနက်မှန်ကို သဒ္ဓိဋ္ဌာန် ကျ မှတ်ယူကြပါလေ။ ထိုထက် အကျယ်သိလျှင်မူ ငါတို့ရေးသားစီရင်သော အဘိဓာန် နိဿယသစ်ကို ကြည့်ရှုပါကုန်။ ဤအရာမျိုး၌ အဘတ်အရွတ်ထူးခြားအောင် မဘတ် ရွတ်နိုင်၍ ပုဒ်နေမှားတတ်သည်ကိုလည်း သတိထားကြရပေမည်။ သီဟိုဠ်နှင့်ဣန္ဒိယသား များကမူ မေဇ္ဈကို စသတ်သံနှင့် မစ်ဗျ မဇ္ဈကို တသတ်သံနှင့် မတ်ဗျဟု ရွတ်ဘတ် ကြသောကြောင့် မှားဘွယ်မယှိကြတော့ချေ။

မိလက္ခူနှင့် ပစ္စန္ဒ အဆုံးအဖြတ်

မှတ်ရန်သံပေါက်များ

- ဥ နှင့်ရှင်ဖြူ၊ မိလက္ခူ၊ ခေ၀မူဝေ၀ဟာ၊ အသင်သာ။
- ဗမာပါဠိစု၊ မိလက္ခူ၊ ယှိမူအမှန်သာ။
- မိလက္ခာဟု၊ အလွဲဖြူ၊ ယှိမူသီဟိုဠ်မှာ။
- ဦကောအမှား၊ ရုပ်တွက်ထား၊ အမှားမှန်ထင်ကာ။

မိလက္ခဟု ဗမာစာများမှာယှိသော ပါဠိအမှန်သာ သိဟိုဠ်စာများ၌မူ အဘိဓာန်
ဇိကာရုပ်တွက်ထားသည်ကို အမှန်ထင်ပြီး မိလက္ခဟု ရေးသားလျက်ယှိသည် မိလက္ခ
ဟူသော ဗမာစာယှိ ပါဠိမှန်သည် ရှေးပေစာဟောင်းများမှာ ယှိလာခဲ့သော ပါဠိဟောင်း
ပါဠိမှန်ဖြစ်ကြောင်းကို၊ 'တောစတောင်ချေ၊ နေသူလူရမိလက္ခကား' (ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်း)
'စရိုက်ရုံ ထူ တောင်သူညစ်ကျ၊ မိလက္ခကား' (နေမိမခါဇိုးခဏ်း) တောင်သူ အယူ
မိလက္ခတို့ အမူသိမ်ဖျင်း' (မခါဒေဝပျို့သစ်) အစပ် ကာရန်သုံးချက်ညီ ရှေးဟောင်း
လင်္ကာများကို ထောက်၍သိနိုင်သည်။

ပါကတဘာသာ အားဖြင့်လည်း ဤအတူ ဥကာရယောဂနှင့် မိလက္ခဟုယှိရာ
ဗမာစာယှိပါဠိသည် ၎င်းပါကတဘာသာမှ ဆင်းသက်လာသောပါဠိမှန်ဟု မှတ်ရမည်။
၎င်းမိလက္ခ၏ အမိပ္ပိယကား ကျမ်းဂန်များ၌ အသိဉာဏ်ကင်း အကျင့်မူညံ့ဖျင်းသော
လူရိုင်းကို မိလိစ္ဆဟု အဆိုရှိရာ ၎င်းမိလိစ္ဆသည် မိလက္ခ၏ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့်
အမိပ္ပိယအားဖြင့် အတူပင်ဖြစ်သည်။ အကြင်လူမျိုးသည် အသိဉာဏ်ကင်း၍ အကျင့်မူ
ညံ့ဖျင်းသော လူရိုင်းမျိုးဖြစ်ပြီး မဇ္ဈိမဒေသမှအပ ပစ္စန္ဒအရပ်၌ ဖြစ်ငြားအံ့။ ထိုသို့သော
လူရိုင်းမျိုးကိုသာ မိလိစ္ဆ မိလက္ခဟု အမှန်ခေါ်ဆိုရမည် အမျိုးကိုစွဲပြီး မိလက္ခမျိုးဟု
သတ်မှတ်ချက်မယှိ ထို့ကြောင့် တောင်သူလူမျိုးကို စွဲခြားပြီး မိလက္ခဟူ၍ လည်းကောင်း
သို့မဟုတ် တောင်ယာကိုင်းကျွန်း ထွန်ယက်လုပ်ကိုင် စားသူများကို မိလက္ခ ဟူ၍လည်း
ကောင်း ရေးသားပြောဆိုကြသော စကားများ မဟုတ်မမှန်ကြောင်း သိကြပါကုန်၊ ပစ္စန္ဒ
အရပ်ဟူသည် ဗုဒ္ဓသာသနာ မထွန်းရာ ဘိက္ခုစသော ပရိသတ်လေးပါး မယှိရာအစွန်
အဖျားအနားကျသော အရပ်ဖြစ်သည် ထို့ကြောင့် နေရာအရပ်အားဖြင့် ပစ္စန္ဒ အကျင့်
အမူအားဖြင့် မိလက္ခဖြစ်ပုံကို (အသိဉာဏ်ကင်း ကျင့်မူယွင်းနှင့် ညံ့ဖျင်းစင်စစ် လူရိုင်း
ဖြစ်သည့် လူညစ်တရု မိလက္ခခေါ် မသူတော်တို့ ဘုံသော်ဌာန ပစ္စန္ဒဟု ဒေသမှတ်တို့
ရာသတည်း) ဟူသော ရှေးပေါရာဏ လင်္ကာကို ထောက်၍ ကောင်းစွာသိနိုင်သည်။
ထို့ပြင် မိလက္ခပနာတိ အညဏာပန မိလက္ခ၊ ဥဒကံ ဒေဝေါတိ ဝဒန္တိ (ဘူရိဒတ်ဇာတ်
အဋ္ဌကထာ) မိလက္ခတိ ဗာလာသတ္တာ(၎င်းဇိကာဟောင်း) (ပစ္စန္ဒိမေသု ဇနပဒေသု ပစ္စာ
ဇာတော ဟောတိ မိလက္ခ၊ သု အဝိညာတာရေသု ယတ္ထ နုတ္ထိ ဂတိဘိက္ခူနံ ဘိက္ခူနိနံ
ဥပါသကာနံ ဥပါသိကာနံ) ပါဠိယဝဂ် သင်္ဂီတိ ပရိယာယသုတ် ပါဠိတော် ဤသို့စသော
ကျမ်းဂန်သာစကားများကို ထောက်၍လည်း သိနိုင်သည်။

ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်များကို မှတ်လွယ်ရန်သံပေါက်

- တောင်သူခေါ်ပြု၊ လူတစု၊ ကုလသညာ၊ မဟုတ်ပါ။
- လယ်ယာကိုင်းများ၊ ထွန်ယက်စား၊ ခေါ်ငြားနာမာ၊ မဟုတ်ပါ။
- အသိဉာဏ်ကင်း၊ ကျင့်မူယွင်း၊ မှန်လျှင်းဝေါဟာ၊ လူရိုင်းသာ။

ယင်းကြောင်း ယုံက၊ မိလိန္ဒ၊ ခေါ်ရသညာ၊ မျိုးတိုင်းမှာ (လူမျိုးတိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည်ဟူလို)
 ရပ်ပစ္စန္တ၊ မိလိန္ဒ၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ၊ မထွန်းရာ။
 အိက္ခ၊ အစ၊ စတုတ္ထ၊ ကင်းထပရိသာ၊ ထိုရပ်မှာ။
 ထို၌နေက၊ မိလိန္ဒ၊ ခေါ်ကြသညာ၊ ကျမ်းတွေမှာ။
 ထို၌နေသူ၊ မိလိန္ဒ။ ခေါ်ယူနည်းတူသာ။

မိလိန္ဒ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ငါတို့ရေးသားအပ်သော အဘိဓာန် နိဿယသစ် စာပေဗိမာန် (၅၁၆) ဂါထာမှာ ကြည့်လေ။

ဇေယျ = MLECCHA-သစ်တဘာသာပုဒ်
 မိလိန္ဒ = MILAKKHU- မာဂဘာသာပုဒ်
 ĀPAM MILAKKHĀ PANA DEVAMĀHU
 အာပံ မိလိန္ဒာပန ဒေဝမာဟု = လန်ဒန်ရိုက်စာတံအဋ္ဌကထာ-ပါဠိပျက်
 မိလိန္ဒ၊ ပစ္စန္တ၊ အဆုံးအဖြတ် ပြီးပြီ။

ဣန္ဒြိယဝေါဟာရ အဆုံးအဖြတ်

ဤ၌ စကားအလျဉ်းသင့်၍ ဣန္ဒြိယဟူသော ဝေါဟာရအမည်ကို စိစစ်ပြဆိုဦးအံ့။
 ယခု ဣန္ဒြိယခေါ် ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့နေရာ ဟိန္ဒူဌာနအရပ်ကို ဟိန္ဒူနှင့် ဗင်္ဂါလီ လူမျိုးများက
 ဘာရတမင်းပိုင် နိုင်ငံဖြစ်ခြင်းကြောင့် (ဘာရတဝဿ) (ဘရတဝဿ) (ဘာရတဓဏ္ဍ)
 (ဘာရတ) ဤသို့အမည်အားဖြင့် ခေါ်ဆိုရေးသားကြသည်။

ယင်းသို့ခေါ်ဆိုရေးသားကြခြင်းသည်—

ဥတ္တရံယတ်သမုဒြိသျှ၊ ဟိမာဒြေဇေန္တဝဒက္ခိဏံ။
 ဝဗ်တန္တာရတံနာမ၊ ဘာရတိယတြသန္တတိ။

ဟူသော မဟာဘာရတကျမ်းကြီးနှင့် အညီပင်တည်း။

ရုဒီးအနုကီးကား။ ။ သမုဒြိသျှ၊ ဘာရတသမုဒြိာဏိ။ ဝါ၊ မှ။ ယတ်ဥတ္တရံ၊
 အကြင်မြောက်အရပ် သည်လည်းကောင်း။ ဟိမာဒြေ၊ ဟိမဝန္တာတောင်၏။ ဝါ၊
 တောင်မှ။ ယတ်ဇေန္တဝဒက္ခိဏံ၊ အကြင်တောင်အရပ် သည်လည်းကောင်း။ အတ္ထိ၊
 (ထည့်) ယှိ၏။ တတ်၊ ထိုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပိုင်းအခြားအတွင်း နယ်အရပ်သည်။
 ဘာရတမိနာမဝဗ်မိ၊ ဘာရတမင်းပိုင် နိုင်ငံတော်အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့်
 ဘာရတဝဿ မည်၏။ ယတြ၊ အကြင်ဘာရတဝဿ ဘာရတဓဏ္ဍ၌။ ဝါ၊ ယခုဣန္ဒြိယ
 ခေါ် ဟိန္ဒူဌာန၌။ ဝါ၊ ဤဓမ္မုဒြိပ်ကျွန်း၌။ ဘာရတိ၊ ဘာရတမင်းနှင့် စပ်လျဉ်း

သက်ဆိုင်သော။ ဝါ၊ ဘာရတမင်းပိုင် နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများ ဖြစ်သော။ သန္တတိ၊ အမျိုးအနွယ်၊ ပေါယယ်ကုဇေ၊ သင်္ချေများတောင်း၊ လူအပေါင်းသည်း။ တိဗ္ဗတိ၊ (ထည့်) တည်နေ၏။

အင်္ဂလိပ်စသော သိုးဆောင်းလူမျိုးများကမူကား ၎င်းနိုင်ငံအတွင်း၌ စီးဆင်း လျက်ဟိသော သိန္ဓုမြစ်ကိုစွဲ၍ ဣန္ဒိယဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း သရလမည်သော ဗင်္ဂါလီ အဘိဓာန် သိန္ဓုပုဒ် အဖွင့်၌လည်းကောင်း မဟာသုဇာတကကျမ်း ကုမ္မုစက္က အခန်း၌ လည်းကောင်း အဆိုဟိသည် ထိုကိုလိုက်၍ တို့ဗမာများကလည်း ဣန္ဒိယဟု ခေါ်ဆို ကြသည် ဤနိုင်ငံကိုပင် ပညာဟိများက ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

(သံပေါက်) ဟိန္ဒုဌာန၊ ဘာရတ၊ ခဏ္ဍဝဿ၊ နောက်ဆက်က။ (ဘာရတဝဿ ဘာရတခဏ္ဍဟူလို) ဟိန္ဒုဗင်္ဂါလီ။ မျိုးနှစ်လီ၊ အမည်ခေါ်ကြရာ။ တိုင်းရင်းသားများ၊ ခေါ်ကြငြား၊ မှတ်သား၍သညာ။ သိုးဆောင်းလူများ၊ အမည်ထား၊ ခေါ်ငြားဣန္ဒိယ။ ဗမာများလည်း၊ သိုးဆောင်နည်း၊ လိုက်ပြီးခေါ်ကြရာ။ ဇမ္ဗူဒိပ်ဆို၊ ဤကျွန်းကို၊ ခေါ်လို၍ပြည်သာ။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ဟိန္ဒုမြေပုံ၌ ဟိန္ဒုဌာန၊ ဗင်္ဂါလီမြေပုံ၌ ဘာရတဝဇံ ဟူသော အမည်ကိုသာ သုံးစွဲ၍ ဣန္ဒိယဟူသော အမည်ကို သုံးစွဲရေးသားခြင်းမဟု အကြောင်းမူ တိုင်းရင်းသားဖြစ်ကြသော သူတို့သည် အမည်ရင်းကို သိကြပြီးဖြစ်၍ ဝိဒေသိက နိုင်ငံရပ်ခြား တိုင်းတပါးသားတို့ မှည့်ခေါ်သောအမည်ကို မရေးသားလိုကြ သိဟိန္ဒု များပင် အမည်ရင်းကို မစွန့်ပဲ ဘာရတခဏ္ဍဟု ရေးသားကြသည်၊ ဥပမာ ငါတို့ ဗမာပြည်၌ မော်လမြိုင် မုတ္တမ ပြည်မြို့များကို သိုးဆောင်းများက MouImein မော်လမိန် Martaban မာတ်တဗန် Prome=ပွိုး (ပရုဏ်း) ဟု ခေါ်ဆိုရေးသားကြသော်လည်း အမည်ရင်းသိပြီးဖြစ်သော ဗမာများက ထိုသို့မရေးသား မခေါ်လိုကြပဲ မော်လမြိုင် မုတ္တမ ပြည် ဟူ၍သာ ရေးသား ခေါ်ဆိုကြဘိသကဲ့သို့ လည်းကောင်း *ဣန္ဒိယပြည်ဟု Banaras ဗာဏာရသ် ဟူသော သိုးဆောင်များခေါ်ဆိုသော အမည်အတိုင်း မခေါ် ဆိုကြပဲ ဗာရာဏသီ၊ ဟူ၍သာ ခေါ်ဆိုကြဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း မှတ်ယူလေ။

(သံပေါက်) ဟိန္ဒုဌာန၊ ဟုရေးကြ၊ ဧတ္တရဟိန္ဒု၊ မြေပုံမူ။ ဘာရတဝဇံ၊ ဟုရေးကြ၊ ဧတ္တရ “ဗင်” ဟူ မြေပုံမူ။ (ဗင်္ဂါလီပြေပုံယူ) စိတ်ပိုင်းဖို့စု၊ ဝဿဟု၊ ခေါ်ပြုမိုလ်လူ များဟိန္ဒု။ (ဝဿသဒ္ဓါ အစိတ်အပိုင်းဟော ဟူလို)

ဘာရတခဏ္ဍ၊ ဟုရေးကြ၊ ဧတရပုံဟူ၊ သိဟိုဠ်မူ။
 ဟိမာလယ၊ သမုဒ္ဒ၊ အန္တရဘူ၊ ဒေသဟူ။
 အမှန်သိဌာ၊ နည်းတပါး၊ လိုက်သွားမခေါ်ယူ။
 မှန်မသိဌာ၊ နည်းတပါး၊ အများလိုက်ခေါ်ယူ။

(အမည်မှန်အရင်းကိုသိကာ နည်းတပါးအမည်များကို လိုက်ပြီးခေါ်ရန်မလို အမည်ရင်းအမှန်ကို မသိသူများသာ တပါးအမည်ကို လိုက်ပြီး ခေါ်ဆိုကြသည်ဟူလျှင်)။

သို့သော် ယခုအများအားဖြင့် သိုးဆောင်းတို့ မှည့်ခေါ်ထားသည့်အတိုင်း ဣန္ဒိယပြည်ဟု အခေါ်အဆို အသုံးအစွဲများလျက်ယှိရာ ၎င်းအမည်မှန်ကို ရေးသားတတ်စေရန် လိုအပ်သည်။ သိုးဆောင်းများက သင်္ခတ ပါကတ မာဂဇာသာ သုံးရပ်အညီ အမည်မှန် နုငယ် ဓ အောက်ရိုက်အဆင့်နှင့် (သိန္န) ပုဒ်ကိုဖျက်၍ မိမိပြင် *အပသဒ္ဒ အပမ္ဘိသ အားဖြင့် နုငယ် ဒဒွေးအဆင့်နှင့် ဣန္ဒိယ ဇာကြီး ခုရင်ကောက် အဆင့်နှင့် ဣန္ဒိယဟု အလွဲရေးမှတ်ပြီး ၎င်းနောင် ဒေသဝါစက ဣယပစ္စည်း ဆက်သွယ်၍ India ဣန္ဒိယ ဣန္ဒိယ ဟု ခေါ်ဆိုရေးသားကြသည် ဗမာများကလည်း ဤအတိုင်း ခေါ်ဆိုရေးသားကြသည်။ သည်တွင်မက အချို့ဗမာများက အလုံးကြီးတင်နှင့် (အိန္ဒိယ) စက္ခုစသော ဣန္ဒြေဟောပုဒ်မှာကဲ့သို့ (ဣန္ဒိယ) ဤကဲ့သို့ အလွဲအပျက်ရေးသားလျက် ယုံကြည်ပြန်သည် ထိုသို့ မရေးသား မခေါ်ဆို သင့်သည်သာ အမှန်အားဖြင့် ဘာသာကြီး သုံးရပ်အညီ သိန္န ဟူသော အမည်မှန်ကိုထောက်၍ နုငယ် ဓ အောက်ရိုက် အဆင့်နှင့် (ဣန္ဒိယ) ဟူ၍သာ ရေးသားခေါ်ဆိုရမည် အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းကိုလည်း India ဟု အမှန်ရေးသားတတ်ရမည် ရေးကြလေ။

(သံပေါက်) န ဓ အောက်ချိုက်၊ ဆင့်ရေးလိုက်၊ ရှေး၌သရ၊ ဣရေးကြ။ (ဣန္ဒိယ) အမှန်ရေး။
 ထိုမှတပါး၊ ရေးနည်းများ၊ အမှားမှတ်လေကြ။
 (ဣန္ဒိယ) (ဣန္ဒိယ) (အိန္ဒိယ) (ဣန္ဒိယ) အမှားမရေးကြလင့်။
 ဣန္ဒိယ အမည် အဆုံးအဖြတ် ပြီးပြီ။

မဝိ မပြင် * ၎င်းဝေါဟာရမှာ ဝိဉ္စ ဝိသုဋ္ဌတ္ထ မုခဝိသဒတ္ထ ဝိမျိုးဖြစ်ရကား အရစ်အပင့် မပါစေပဲ ပသက်သက်နှင့် ဝိ ဟုရေးရမည် အတိတတ္ထ အရာ၌သာ ငြိဟု အရစ်နှင့်တကွ ရေးရမည်။

(သံပေါက်) နှုတ်သန်ရှင်း (ဝိ)၊ အတိတ်ပြီ၊ စဉ်မှီရစ်မဲ၊ အရစ်နံ (ဝိ-ဗြ) ။

(ငကျန်ဟုပြီ စော်ဘွားညီလည်း မပီဆင်ခြေ) ဟူသော ရှေးနားတော်သွင်း ချင်းကိုလည်းကောင်း (မပြောက်ကြားပြီ စကားပီ၍) ဟူသော မဟာစည်သူကျော်တင်ဆို ငိုဒ်ရုတုကိုလည်းကောင်း ထောက်လေ။

လည်းကောင်းနှင့် ၎င်း * ဤအရေးအသားနှစ်မျိုးတွင် လည်းကောင်း ကို စသဒ္ဒါ၏ အနက် သမုစ္စယတ္ထအရာ၌ ၎င်းကို တသဒ္ဒါ ဣမသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ဒူရတ္ထ အဝိဒူရတ္ထ အစွာသန္တတ္ထ အရာတို့၌ သုံးစွဲရေးသားရမည် ရေးသောအခါ အမှန်ရေး၍ ဘတ်သောအခါ ဂါမ္မဒေါသလွတ်အောင် ဘတ်ရမည် သည်ထက် အကျယ်သိလိုမှ ငါတို့ရေးသားအပ်သော ဗာလာတောရ ပဏ္ဍိပဒတ္တဝိနိစ္ဆယ ကျမ်းမှာကြည့်လေ။

မဏ္ဍိမဒေသနိမိတ်ငါးရပ် အပိုင်းအခြား စသည်များကို
မှတ်လွယ်ရန် သံပေါက်

- (၁) အရှေ့ဇင်္ဂလ၊ နောက်တောင်က၊ သလလဝတီဆို။
- (၂) တောင်ကဏ္ဍိက၊ ပစ္စိမ၊ ထုနရူဟုဆို။
- (၃) မြောက်နိမိတ္တ၊ ဥသီရ၊ ဒွဇတောင်ဟုဆို။
- (၄) နိမိတ်ငါးဝ၊ အတွင်းကျ၊ ဒေသအလယ်ကို။
- (၅) မဏ္ဍိမနော်၊ ဒေသခေါ်၊ ထုတ်ဖော်ကျမ်းအလို။
- (၆) ထိုမှပြင်ကျ၊ ပစ္စန္ဒ၊ ခေါ်ကြလှူဝိဒိရ်။
- (၇) သာသနိက၊ မဏ္ဍိမ၊ ကြည့်ကြမြေပုံကို။
- (၈) ယူဇနာအလျား၊ သုံးရာထား၊ မှတ်သားကျမ်းအဆို။
- (၉) နှစ်ရာငါးဆယ်၊ အနံဝယ်၊ တသွယ်မှတ်စေလို။
- (၁၀) အဝန်းကိုးရာ၊ ယူဇနား ပမာလှည်းဦးလို။

သာသနာတော်နည်း အရ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နိမိတ်ငါးရပ်၏ အတွင်း အရပ် နယ်ပယ်သည် မဏ္ဍိမဒေသအရပ်ဖြစ်သည် အလျားယူဇနာ သုံးရာ အနံအကျယ်ယူဇနာ နှစ်ရာငါးဆယ် အဝန်းယူဇနာ ကိုးရာယှိ၍ ပုံအားဖြင့် လှည်းဦးပုံဖြစ်သည် ဟူလို။

ဝိနည်းပါဠိတော် စသည်၌လာသော

သာသနာတော်နည်းအရ မဏ္ဍိမဒေသအပိုင်းအခြား ပြဆိုခဏ်း ပြီးပြီ။

(ခ) မနုသင်္ခတကျမ်းလာ လောကီနည်း မဏ္ဍိမဒေသအပိုင်းအခြား
နိမိတ်လေးရပ်နှင့်တကွ တည်ရာဌာနစသည်ကို ဖော်ပြချက်
(အကျဉ်းမှတ်စဉ်)

လောကီနည်း မဏ္ဍိမဒေသအပိုင်းအခြား အရှေ့ဘက်နိမိတ်စသည်ဖြင့် နိမိတ်
လေးရပ် သတ်မှတ်ပိုင်းခြားထားရာတွင်—

- (၁) အရှေ့ဘက်နိမိတ်ကား ပယာဂဆိပ်ဖြစ်၍ တည်ရာအားဖြင့် ဂင်္ဂါမြစ်နှင့်
ယမုနာ (ဇမုနာ) မြစ်နှစ်ခုဆုံရာ ကောသမ္ဘိမြို့အနီး ယခု လောဟာဗာဒ
(လောဟာဗဒ်) ခေါ်မြို့တည်ရာဖြစ်သည်။
- (၂) တောင်ဘက်နိမိတ်ကား ဝိညှူတောင်တန်းဖြစ်၍ တည်ရာအားဖြင့် မုံဒိုင်နယ်
မြောက်ပိုင်းနှင့် ဣဒ္ဓိယပြည် အလယ်ပိုင်းနယ် သင်္ခတနည်းအလို ဥတ္တရပထတိုင်း
အဆုံးနှင့်ဒက္ခိဏပထတိုင်း အစအရပ်မှာ တည်ယှိသည်။

- (၃) အနောက်ဘက်နိမိတ်ကား ကုရုခေတ္တ (ကုရုတိုင်း) ဝိနသနု, ဆိပ်ဖြစ်၍ တည်ရာအားဖြင့် ဒိလ္လိမြို့မြောက်ဘက် အနီးမှာ တည်ယှိသည်။
- (၄) မြောက်ဘက်နိမိတ်ကား ဟိမဝန္တာတောင်ဖြစ်၍ တည်ရာအားဖြင့် ဣဒ္ဓိယပြည် မြောက်ဘက် အဆုံးမှာ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

အရှေ့ဘက် ပယာဂနိမိတ်အကြောင်းနှင့် ပုဒ်အဆုံးအဖြတ်

အရှေ့ဘက်နိမိတ် သတ်မှတ်ရာ ပယာဂ ဆိပ်သည် မြတ်စွာဗုရားသခင် ဝေရုဒ္ဓါ၌ ဒွါဒသမဝါ ကပ်ဆုံတော်မူပြီး ဝါက္ခွတ်၍ ဒေသစား၍ ကြွချီတော်မူသော အခါ ဗာရာဏသီသို့ ကူးကြွတော်မူရာ ဆိပ်ကမ်း၊ ယခုအခါ ဣလာ, ဇောဟာဗာဒ် ဟုခေါ်ဆိုကြသော မြို့ဖြစ်ကြောင်း မင်္ဂလကောသမည်သော ဟိန္ဒူအဘိဓာန်ကျမ်းနှင့် သင်္ခတကျမ်းများမှာ အဆိုယှိသည် ယခုအခါ ကောသင်ခေါ်သော ကောသလမြို့၏အနီး အရှေ့မြောက်ဘက်မှာ တည်ယှိသည် ဟိန္ဒူဘာသာပင်လူမျိုးတို့ လွန်စွာအရေးကြီးသော ပုညဘိက္ခုဖြစ်၍ ဘူရိဒတ်ဇာတ်တော်လာ နေသာဒပုဏ္ဏား မကောင်းမှု ဆေးကြော မြှော်ပြစ်ရာ ဆိပ်ကမ်းဖြစ်ခဲ့ဘူးလေသည်။

ဤဆိပ်ကမ်းအမည်ကို ပစောက်မှာရေးချနှင့် ပါယာဂ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပနောင် ရကောကံရေးချနှင့် ၎င်းနောက် ယပက်လက် ဂဇယံရေးချနှင့် ပရာယဂါ ဟူ၍လည်းကောင်း အလွဲအပျက် ရေးဘက်လျက်ယှိကြသည် ထိုသို့ မရေးဘတ်ကြ လေလင့်၊ အမှန်အားဖြင့် ၎င်းအမည်ပြရာ၌ Prayāga ဟု အင်္ဂလိပ် အက္ခရာဖြင့် သင်္ခတဘာသာကို ရေးသားထားရာ ၎င်းအက္ခရာစာတမ်းကို သေချာစွာ တိုက်ရိုက် ပြန်ဆိုမှု ပစောက်ရရစ် ယပက်လက်ရေးချနောက် ဂဇယံရေးချမပါပဲ ပြုယာဂဟူသော သင်္ခတဘာသာပုဒ်ရင်းမှန် ဖြစ်လာ၏ ဟိန္ဒူဗင်္ဂါလီ လူမျိုးများကလည်း ၎င်းအတိုင်းပင် ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ၎င်းပုဒ်၌ ပစောက်အက္ခရာက ရကောကံအရစ်ကို ပယ်ဖျက်လျှင် ပယာဂဟူသော ပါဠိဘာသာ ပါကတဘာသာနှင့် ငါတို့ဗမာဘာသာပုဒ်ရင်းအမှန် ဖြစ်လှာ ၏။ သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ပြုယာဂ ပါဠိဘာသာနှင့် ပါကတဘာသာအားဖြင့် ပယာဂ ဟု ပါဠိနေယှိပုံကို ပြုယာဂံသ္မရမာဏသျှ ယာန္တိပါပါနိ သံက္ခယံ (ပရာဏသမုစ္စယ) ပယာဂပတိဋ္ဌာနံ ပယာဂပတိဋ္ဌာနေ (ပါရာဇိကဏ် ဝေရုဒ္ဓကဏ္ဍပါဠိတော်) ဤသို့ယှိ သည်ကိုထောက်၍သိလေ။

(သံပေါက်) ပအရစ်ဝယ်၊ ရရစ်ပယ်၊ မှတ်ဘွယ် မာနှင့်ပ၊။ (မာဂဇနှင့် ပါကတ-ပယာဂ)
 ပစောက်ရရစ်၊ လယ်ယာဖြစ်၊ ဆုံးလစ် ဂ, သာ, သင်္ခတာ။ (သင်္ခတ-ပြာယာဂ)

လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော ပူဇော်ရာဌာန သို့မဟုတ် မြတ်သောဒါန ကောင်းမှုပြုရာ ပုညခေတ်ဟု အဓိပ္ပါယ်ဆိုလိုသည် ၎င်းအမည်ကို အင်္ဂလိပ်အက္ခရာဖြင့် မာဂဓနှင့် ပါကတဘာသာ ရေးလိုမှု အထက်ပေါ်ပြုပြီး အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်း၌ R အာရ် အက္ခရာ တလုံးကိုပယ်နှုတ်လျှင် မာဂဓနှင့် ပါကတဘာသာ ဖြစ်တော့သည်သာ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဘာသာပြန်နည်းနှင့်အညီ ပစောက်မှာ ရေးချမပါစေပဲ ယပက်လက်မှာ ရေးချနှင့် မှန်ကန်ကျနစွာ ပယာဂဟု ရေးဘတ်မှသာ လိုအပ်သောဌာနဖြစ်သော ရေဆိပ်ကို ရနိုင် မည် သို့မဟုတ်ပဲ ပစောက်နှင့်ယအက္ခရာမှာ ရေးချနှင့် ပါယာဂဟု ရေးဘတ်ခဲ့လျှင် တည်နေရာဌာနဖြစ်သော ပယာဂ ရေဆိပ်ကိုမရပဲ ပါယာဂါသဟညတိဘိ ဟူသော မဟာသမယသုတ် ပါဠိတော်ကဲ့သို့ တည်နေတတ်သော နဂါးနှင့်လူ စသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်ဟု မလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ရောက်လိမ့်မည် ဤအရာမှာကား ဌာန ဖြစ်သော ပယာဂ ရေဆိပ်ကိုသာ ဆိုလိုသည် ပညာယိုများ အထူးသတိယှိကြပါစေ ဤပယာဂဆိပ် နိမိတ်အရာ၌ မဟာသုဇာတက ကျမ်းအဆိုကို ဆင်ခြင်ဘွယ်ယှိ၏ ဆင်ခြင်ကြလေ။

ပယာဂပုဒ်အဆုံးအဖြတ် ပြီးပြီ။

တည်ရာဌာန၌ပါသော ယမုနာမြစ်အဓိပ္ပါယ်

ဟိန္ဒူလူမျိုးများက (ယဘ-ဇာ) (ယမဒဂ္ဂိ-ဇမဒဂ္ဂိ) စသည်တို့မှာကဲ့သို့ ပါကတ ဘာသာ သဒ္ဒါနည်းကို မှီသဖြင့် ယ-ကို ဇပြု၍ ဤယမုနာကို ဇမုနာ (ဂျမုနာ) ဟု ရေးသားဘတ်ရှုတ်ကြသည် ၎င်းတို့ဘာသာ အဘိဓာန်များမှာလည်း ရေးသားပါယှိသည် ဘမာအက္ခရာ ဣန္ဒြိယမြေပုံ၌ ဂျာမုနာ ဂျမ်နာ ဂျမနာ ဟူသောအမည်သုံးမျိုးဖြင့်ပါယှိသော မြစ်ကား မြစ်ကြီးငါးစင် အဝင်အပါ ဤယမုနာမြစ်ပင်ဖြစ်သည် ၎င်းမြစ်ကို ယမမင်း၏ နှမတော် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယမုနာမြစ်ခေါ်သည်ဟု ပူရာဏ်ကျမ်းများမှာ အဆိုယှိသည် Ymunā အရိယ ကိမ်းဗရိန်နှင့် (ဟဇ်) (ဗုဒ္ဓိသတ်)ဣန္ဒြိယစာအုပ်မြေပုံများ၌ ပါယှိသော ဝာလုံးပေါင်းမှန်။

(သံပေါက်) ယမ နမ၊ ဆိုကုန်ကြ၊ ဂန္ဓပူရာဏ်မှာ။
 နမအနက်၊ ဥ န သက်၊ နောက်ဆက်ဣလိင်အာ။
 ယမဿသဘဂိနိ၊ ယမုနာ (ယမ X | န + ယမုနာ)။
 ယကိုဇပြု၊ ဟိန္ဒူ၊ ရှုတ်မှုလေ့အလော (ယမုနာ-ဇမုနာ)။

ဤအရာ၌ မာဂဓ သင်္ခတဘာသာ နှစ်မျိုးလုံးမှာပင် အခေါ်အမည်တူ၏။
 ယမုနာ သရယူမဟိ (မာဂဓအဘိဓာန်)။
 ယမုနာ ဇမနသ္မာ (အမရ်ကောသ)။

၎င်းအမည် အခေါ်နှစ်မျိုးကို Ymuna-Jamuna ဟုစာလုံးပေါင်းသစ် အမှန် ရေးလေ ကာလိန္ဒီ သူရတနယာ, သုရိယသုတာ, သမနုဿသု, စသောအမည်များသည် လည်း ၎င်းယမုနာမြစ်၏ အမည်များပင်တည်း။

အရှေ့ဘက် ပယာဂနိမိတ်ဆိုင်ရာအကြောင်း ပြီးပြီ။

တောင်ဘက် ဝိဇ္ဇာနိမိတ်အကြောင်းနှင့် ပုဒ်အဆုံးအဖြတ်

ဤတောင်ဘက်နိမိတ် ဝိဇ္ဇာတောင်သည် အစဉ်အတန်းအားဖြင့်လည်း ရှည်လျား အမတ်အစောက်ဖြင့်အားလည်း မြင့်ငွါး၍နေလတို့၏အသွားကို ကွယ်ကာတားမြင် ၎င်းသို့ ဖြစ်သည် သို့မဟုတ် အထူးသဖြင့် တောက်ပတတ်သည် တနည်း ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ သက်ဝင်၍ အထူးသဖြင့် ကြံစည်ကြရာ နိဝရဏတရားတို့ကို ဖတ် မြှိုက်ကြရာဖြစ်သည် ထို့ကြောင့် ၎င်းတောင်ကို ပါဠိနှင့်ဗမာဘာသာအားဖြင့် ဝိဇ္ဇာတောင် သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ဝိဇ္ဇာတောင်ဟုခေါ်သည် ဣန္ဒြိယတိုင်းသားများကလည်း ၎င်း သင်္ခတဘာသာအတိုင်း ခေါ်ကြသည်။

ဝလုံးကြီးတင် (၉) ငယ် ဈမ္ပင်ဆွဲအဆင့်နှင့် ဝိဇ္ဇာ (မာဂဓနှင့် ပါကတ)။

နုငယ်ခအောက်မြိုက် ယပင့်အဆင့်နှင့် ဝိဇ္ဇာ (သင်္ခတဘာသာ) ဤသို့အမှန်ရေးရ မည်၊ ယင်းသို့အမှန်ရေးရမည် အဖြစ်ကို ဟိမဝန္တီဇ္ဈယော (မနု) ဝိဇ္ဇော ပဏ္ဍဝ ဝင်္ကာဒိ (မာဂအဘိဓာန်) ဤသို့သော ကျမ်းလာပုဒ်နေများကို ထောက်၍သိလေ၊ အင်္ဂလိပ် အက္ခရာစာလုံးပေါင်းမှန် ရေးလိုမှု Vinjha ဟုရေးလေ။

ဗမာဘာသာနှင့် ဗမာအက္ခရာရေး ပါဠိကျမ်းစာများ၌ ဝိဇ္ဇာစုရိဟု အမှန် ခေါ်ဆိုရေးသားရမည်ကို ဝိဇ္ဇာစုရိ ဟု ဇွဲဈမ္ပင်ဆွဲ နှစ်လုံးဆင့်နှင့် ပါဠိအမှားကို ခေါ်ဆို ရေးသားလျက် ယုံကြည်သည် သတိပြုကြကုန်။

ဗမာအက္ခရာ ကျောင်းသုံးဣန္ဒြိယမြေပုံစာအုပ် စသည်၌ နုငယ်အဆင့် ဒထွေး ယပင့်နှင့် ဝိဇ္ဇာဟူ၍လည်းကောင်း ယပင့်မပါဘဲ ဝိဇ္ဇာ ဟူ၍လည်းကောင်း အမျိုးမျိုးအက္ခရာ အရေးအသား ပျက်စီးလျက် ယုံကြည်သည် ကျောင်းဆရာများ သတိယုံကြစေ။

ထိုသို့ပျက်စီးရခြင်း အကြောင်းကား အခြားမဟုတ် ဘာသာစကားအားဖြင့် သင်္ခတဘာသာ အက္ခရာသင်္ကေတ အမှတ်အသားအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဖြစ်သော Vindhya ဟူသောစာလုံးပေါင်းကို အကျအမှန်အကန် မပြန်ဆိုတတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်

အမှန်အကန်ပြန်ဆိုမှု ဝိဇ္ဇာဟူသော သင်္ခတဘာသာ ပုဒ်ရင်းအမှန် ဖြစ်လာရမည် ဟိန္ဒူ။
ဗင်္ဂါလီ ကလယ် သီဟိုဠ်မြေပုံများမှာ ၎င်းပုဒ်ရင်းအမှန်အတိုင်း ရေးသားပါယိုကြသည်
၎င်းပြင် ရရစ်အဆင့် ဝိန္ဒူ-ဝိန္ဒူ ဟု ရေးသား၍ လျှာလိပ်သံဖြင့် ဝိန္ဒူရ ဟု ရွတ်ဘတ်ခြင်း
မပြုမိကြရန်လည်း သတိပြုကြရပေမည်။

(သံပေါက်) န-ဓအောက်ချိုက်၊ အဆင့်၌၊ ပင့်လိုက်ယကာရ။
အစဉ်စီ၊ ရေးပြန်အို၊ မှတ်သိဝိန္ဒူ-သင်္ခတ။
ဈ၊ ဈမျှင်ဆွ၊ န ၂ လဲ၊ ဖြစ်မြဲဝိန္ဒူ၊ မာဂဓ။

(ဝိဇ္ဇာ သင်္ခတပုဒ်မှ ဈ၊ ကို ဈ၊ န၊ ကို ၂ ပြု၍ ဝိဇ္ဇာဟု မာဂဓပုဒ်ဖြစ်လှာသည် ဟူလို)။

(၃) ဥတ္တရာပထနှင့် ဒက္ခိဏာပထ အဆုံးအဖြတ်

တည်ရာဌာန၌ ဖော်ပြပါရှိသော ဥတ္တရာပထနှင့် ဒက္ခိဏာပထ အပိုင်းအခြား
ပါဠိနည်း သင်္ခတနည်း နည်းနှစ်မျိုးယိုရာ ထိုနှစ်မျိုးတွင် ပါဠိနည်းအရ ဥတ္တရာပထကာ
အသ္မဝါဏိဇာ(ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော်ဝေရဇ္ဇကဏ္ဍ)နဟိ တေ ဒက္ခိနာပထမနုဿာဝိယ
အသ္မဒ္ဓါ အပ္ပသန္နာ တေ ပန သဒ္ဓါ ပသန္နာ ဗုဒ္ဓမာမကာ ဓမ္မမာမကာ သံဃမာမကာ
(၎င်းအဖွင့်) ဂင်္ဂါယ ဒက္ခိဏာဒိသာ အပဋိရူပဒေသော ဥတ္တရာဒိသာ ပတိရူပဒေသောတိ
အဓိပ္ပာယေနာဟ နဟိတေဟိ အာဒိဂင်္ဂါယ ဒက္ခိဏာတိရ ဇာတာ ဒက္ခိဏာပထ မနုဿာ
အမှာကံဗုဒ္ဓေါတိ ဇေံ ဗုဒ္ဓံ မမာယန္တိတိ ဗုဒ္ဓမာမကာ ဇေံသေသေသုပိ (၎င်းအဖွင့် သာရတ္ထ
ဒိပနိဒိကာ) ၎င်းအလားတူ (ဝိမတိ ဝိနောဒနိဒိကာ) (သုလ်သီလက္ခန္ဓံ သာမညဗလသုတ်
အဋ္ဌကထာ) (၎င်း အဓမ္မဋ္ဌသုတ်အဋ္ဌကထာ) ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဒိကာ
များနှင့်အညီဂင်္ဂါမြစ် မြောက်ဘက်နယ်ပယ် တလျှောက်ကို ဥတ္တရာပထ ၎င်းဂင်္ဂါမြစ်
တောင်ဘက်နယ်ပယ်တလျှောက်ကို ဒက္ခိဏာပထ ခေါ်သည်ဟုမှတ် ဤ၌ မဏ္ဍိမအတွင်းမှာ
ပါဝင်နေသော ဝေရဇ္ဇာကို ဒက္ခိဏာပထ တိုင်းမှာသွင်း၍ ဆိုသော ကျမ်းဂန်စကားနှင့်
သင့်လျော်ညီညွတ်ကြောင်း သတိပြုလေ ဥတ္တရာပထအမည်ကို ရ မှာ ရေးချပါ ဥတ္တရာ
ပထ (ရေးချမပါ ဥတ္တရာပထ) နှစ်မျိုးသင့်ကြောင်း မှတ်လေ။

(သံပေါက်) ရုမှာရေးချ၊ ရေးမချ၊ ဒွယပါဒ်နေသင့်။
ရုမှာရေးချ၊ မပါက၊ မှတ်ပါနိပါတ်သင့်။

သင်္ခတနည်းအားဖြင့် မြောက်ဘက်၌ ဟိမဝန္တာတောင် တောင်ဘက်၌ ဝိဇ္ဇာတောင်
တန်းအရှေ့ဘက်၌ ဗင်္ဂလားအော်ခေါ် ဝင်္ဂေါပသာဂရ အနောက်ဘက်၌ ယခုအာရေဗျခေါ်
ကြသော အာရဗပင်လယ် အာရဗသာဂရ ဤဆိုအပ်ပြီးသည်တို့၏ အတွင်းနယ်ပယ်

တလျှောက်ကို ဥတ္တရာပထဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းမှတောင်ဘက် နယ်ပယ်တလျှောက်ကို ဒက္ခိဏာပထဟု ခေါ်သည်။

(သံပေါက်) ဟိမဝါဒိန္န၊ မြောက်တောင်က၊ မှတ်ကြပင်လယ်ရောက်။
ဥတ္တရာပထ၊ ယင်းမဇ္ဈ၊ ခေါ်ကြမဖေ၊ ကျမ်းကိုထောက်။
ဤသည့်ဝါဒ၊ မနုက၊ ဆိုထယွင်းမဖေ၊ (မနု သင်္ခတကျမ်းအဆို)။
ဥတ္တရာပထ၊ သာသန၊ ကျမ်းကခွန်းထောက်၊ ဂင်္ဂါမြောက်။
ဒက္ခိဏာပထ၊ တောင်ဘက်ကျ၊ ယင်းမှဆင့်ထောက်၊ နှစ်နည်းရောက်။
ဒက္ခိဏာပထ၊ ဝေရဉ္စ၊ ဆိုကြကျမ်းထောက်၊ ယွင်းမဖေ၊

(သာသာနာတော်ကျမ်းအလို ဂင်္ဂါမြစ် မြောက်ဘက် ဥတ္တရာပထ-တောင်ဘက် ဒက္ခိဏာပထ-ဝေရဉ္စာသည် ဒက္ခိဏာပထ၌ ပါဝင်သည်ဟူလို)။

ဝိဉ္ဇနိမိတ်အကြောင်းစပ်ဆိုင်ရာ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

အနောက်ဘက် ကုရုခေတ္တ ဝိနသန နိမိတ်အကြောင်း

ဤ၌ ကုရုခေတ္တဟူသည် ကုရုတိုင်း ကုရုနယ်ပယ်ဖြစ်၍ ၎င်းကို ကုရုမင်းနှင့် ပဏ္ဍဝမင်းတို့ စစ်ထိုးရာနယ်ဖြစ်သောကြောင့် ကုရုခေတ် ဟူ၍လည်းကောင်း မြတ်သော အကျင့်တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဗြဟ္မာဝတ္ထ ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြသည် ၎င်းနယ်သည် သရဿတီ၊မြစ်နှင့် ဒိသဝတီ၊မြစ် နှစ်ခုတို့၏အလယ်၌ တည်ယှိ၍ ဒိလ္လိမြို့၏ မြောက်အနီးမှာ တည်ယှိသည်။

(သံပေါက်) ကုရုပဏ္ဍဝ၊ မင်းရာဇ၊ ယုဒ္ဓခေါ်လစ်၊ ဒေသဖြစ်။
သရဿတီ၊ ဒိသဝတီ၊ မြစ်နှစ်လီ၊ တည်ညီလယ်ခေတ်၊ ဒေသဖြစ်။
ဒိလ္လိ၏မြောက်၊ ခရီးထောက်၊ မှတ်လောက်ဤခေတ်၊ အနီးဖြစ်။
ကုရုခေတ္တ၊ ဗြဟ္မာဝတ္ထ၊ ဒွေနာမ၊ ဌာနတူလစ်၊ ထူးမဖြစ်။
အကျင့်တည်ရာ၊ ဖြစ်၍သာ၊ ဝေါဟာစင်စစ်၊ ဝတ္ထဖြစ်။

ဤ၌ သရဿတီ အမည်နှင့် ဒိသဝတီ၊အမည်များကို ရေပေါများသည်ကို စွဲ၍ သရဿတီမြစ်၊ များသောကျောက် ယှိသည်ကိုစွဲ၍ ဒိသဝတီမြစ်၊ဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်ရာ ပုဒ်အနေအားဖြင့် ရေဟောသရသဒ္ဓါနောင် ဝန္တုပစ္စည်းသက် ဝန္တုမှ ဝကိုသပြု ရှေ့၌လည်း သ၊လာ န္တုကိုတပြု ၎င်းနောင် ဤပစ္စည်းသက်၍ သရဿတီဟု မာဂဓ ပုဒ်ပြီးရမည် ဤ၌ အဘိဓာန်ဒီကာဆရာ ရုပ်တွက်ထားပုံ ဆင်ခြင်လေ သရနောင် သဝဆွဲနှင့် သရသွတီကား ဒေဝဝါဏီ သင်္ခတဘာသာဖြစ်၍ ဤ၌မလိုအပ် ဒိသဝတီ၌ ဒိသသဒ္ဓါကျောက်ခဲဟော ပုဒ်ပြီးလွယ်ပြီ။

(သံပေါက်) ရေကိုသရ၊ ကျောက်ဒိသ၊ ခေါ်ကြနောက်မှီ၊ ဝန္တၤဤ။
 သရနောက်က၊ သာဂမ၊ ဝသပြုၣ်မှီ။
 ဝန္တၤမှန္တၤ၊ တအပြု၊ နှောင်းမှုတလီ၊ ပစ္စည်းဤ။
 သရဿတီပဒ၊ မာဂဓ၊ ဟောထထူးနဒီ။
 သရနောက်မှ၊ ဝဆွဲသ၊ ဒေဝဝါဏီ၊ ဘာသာမှီ။ (သရသွတီ မသင့်)
 ဝန္တၤပစ္စယ၊ အနက်ရ၊ မှတ်ပဉ္စာဏီ၊ အဿတ္တီ။
 ရေနှင့်ကျောက်ခဲ၊ များရှုစွဲ၊ ခေါ်မြဲကြောင်းမှီ ခွေနဒီ။
 ဣတ္ထိလိင်္ဂ၊ ဇောတက၊ မှတ်ကြနောက်မှီ၊ ပစ္စည်းဤ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသော သရဿတီမြစ်သည် ရှေးက အထင်အရှားယှိခဲ့ပြီး နောက်ကာလ၌မူ တိမ်ကောကွယ်ပျောက် သွားခဲ့လေပြီ ထိုသရဿတီမြစ် တိမ်ကောပျောက်ပျက်သွားရာဒေသကို နောက်ကာလ၌ ဝိနသနဆိပ်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည် (သရဿတီမြစ်၏ တိမ်ကောပျောက်ပျက်ရာကို စွဲ၍ ဝိနသနဟုလျှင်) ဟိန္ဒူဘာသာဝင် တို့ကမူ အလုံးစုံသော မကောင်းမှု ပျောက်ပျက်ရာ ပျက်စီးရာကိုစွဲ၍ ဝိနသနဆိပ်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

(သံပေါက်) သရဿတီဟောရာ၊ ရပ်ဒေသာ၊ နောက်ခါခေါ်လစ်၊ ဝိနသစ်။
 လုံးစုံပါပ၊ ဖျောက်ပယ်ထ၊ စွဲပြဲခေါ်လစ်၊ တနည်းစစ်။

ကုရုခေတ္တ ဝိနသန နိမိတ်အကြောင်း ပြီးပြီ။

မြောက်ဘက်နိမိတ်အကြောင်း

မြောက်ဘက် ဟိမဝန္တာ နိမိတ်ထင်ရှားပြီဖြစ်၍ ရေးရန် မလိုတော့ပြီ။

ထိုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော လောကီနည်း မန္တလေးဒေသ အပိုင်းအခြား နိမိတ်လေးရပ်ကို (မနုသင်္ခတ) ကျမ်း၌ပြဆိုထားရာ ဗဟုသုတအလို့ငှါ ပေါ်ပြဉ်းအံ့။

ဟိမဝန္တိန္ဒြယောမီချံ၊ ယတ်ပြာဝိနဂနာဒဝိ။
 ပြုတျဂေဝပြယာဂါစွ၊ မချဒေးဂပြကိတ္တိတား။

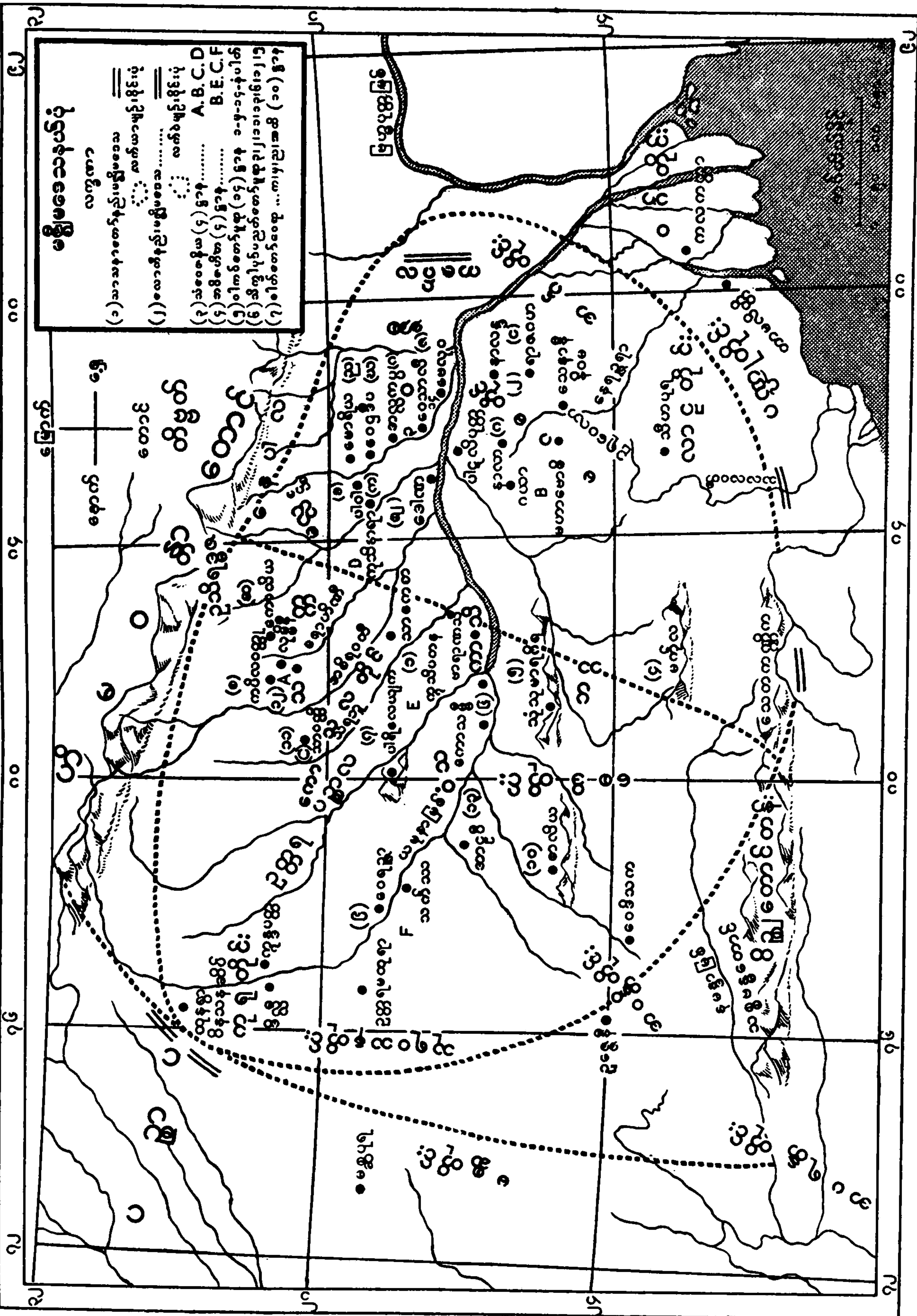
အနက်ကား။ ။ဟိမဝန္တိန္ဒြယေား၊မြောက်ဘက်က ဟိမဝန္တာတောင်တောင်ဘက်က ဝိဉ္ဇူတောင် ၎င်းတောင်နှစ်လုံးတို့၏။ ယတ်မ ° ၊ အကြင်အလယ်အတွင်း၊ အရပ်သည် လည်းကောင်း။ ဝိနဂနာဒံ၊ ဒိလ္လိမြို့မြောက်ဘက်အနီး ကုရုခေတ္တ ဝိနသနတိတ္ထမှ။ ပြာဂ်အဝိ၊ အရှေ့ဘက်တလျှောက် နယ်ပယ်အရပ်သည် လည်းကောင်း။ ပြယာဂါဒံ၊ ဝင်္ဂါမြစ်နှင့် ယမုနာမြစ် ဆုံရာဌာန လောဟာဗာဒဟု ခေါ်ကြသော ပယာဂတိတ္ထမှ

ပြီတုဂေဝစ၊ အနောက်ဘက်နယ်ပယ်တလျှောက် အရပ်သည်လည်းကောင်း။ အတ္ထိ၊
ယိ၏။ (ထည့်) တာန္တိ ၊ (ထည့်) ထိုသို့သဘောယှိသော အရှေ့ အနောက် တောင်မြောက်
လေးပါး နိမိတ်များဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်သော အရပ်ကို၊ မဇ္ဈဒေသ၊ မဇ္ဈိမဒေသ
အရပ်ဟူ၍။ ပြက်ပွတ်တား၊ ခေါ်ဆိုအများ ပြောကြားအပ်၏။ (ဤအရာအနက်ပေး
အချွတ်အလွဲများတတ်သောကြောင့် ကျနု်မှန်ကန်စွာ အနက်ပါဖော်ပြလိုက်သည်။)

ဤသို့ပြဆိုအပ်ပြီးသော နိမိတ်လေးရပ်အတွင်းကို လောကီနည်းအားဖြင့် မဇ္ဈိမ
ဒေသအရပ် ၎င်းမှအပြင်ဘက်အရပ်ကို ပစ္စန္ဒအရပ်ဟူ၍ မှတ်ကြပါကုန်၊ ဤလောကီ
နည်းအလို အဝန္တိတိုင်း ဥဇ္ဇေနိပြည် ဝေဒိသမြို့များလည်း မဇ္ဈိမဒေသအတွင်း ပါဝင်လျက်
ယှိကြသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနည်း မဟာဝါစမ္မက္ခန္ဓက ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူချက်
အရသာသနာတော်နည်းအားဖြင့် အဝန္တိတိုင်း ပစ္စန္ဒဒေသ၌ပါဝင်သည်ကိုလည်းကောင်း၊
ဤသို့ မတူကွဲပြား ခြားနားနေကြပုံကို သတိပြု၍ သိထားကြပါကုန်။

လောကီနည်း မဇ္ဈိမဒေသနိမိတ် အပိုင်းအခြား မှတ်လွယ်ရန်

- (သံပေါက်) ဟိမဝန်ဝိန္နာ၊ ပယာဂါ၊ တဖြာဝိနသ။
- မြောက်တောင်ရှေ့နောက်၊ စဉ်တလျှောက်၊ မှတ်ထောက်နိမိတ္တ။
- ကျမ်းသင်္ခတ၊ နည်းအရ၊ ဒေသဝန္တိ ဥဇ္ဇေနိ။
- ဝေဒိသပါ၊ ယင်းသုံးဖြာ၊ မှတ်ရာဥာဏိ မဇ္ဈိမိ။
- သာသနာနည်းအရ၊ ပစ္စန္ဒ၊ ဟောပြအဝန္တိ။
- ဤသို့အထူး၊ မှတ်လေဦး၊ ကြည်နူးသုတေသီ။
- လောကီနည်း မဇ္ဈိမဒေသ နိမိတ်အပိုင်းအခြား ပြဆိုချက် ငြီးငြိ။
- ဤတွင် မဇ္ဈိမဒေသ နိမိတ်အပိုင်းအခြား ပြဆိုခဏ်း ငြီးငြိ။

မန္တလေးခရိုင်
 လက္ခဏာ

(၁) သာသနာ့စောင့်ရှောက်ရေးဦးစီးဌာန...
 (၂) လောကီစောင့်ရှောက်ရေးဦးစီးဌာန...
 (၃) သံဃာ့ဦးစီးဌာန... A.B.C.D
 (၄) အစိုးရအဖွဲ့... B.E.C.F
 (၅) ဝါကျစောင့်ရှောက်ရေးဦးစီးဌာန...
 (၆) သိက္ခာပညာရေးဦးစီးဌာန...
 (၇) စိတ်စောင့်ရှောက်ရေးဦးစီးဌာန... ကျေးဇူးတင်အထိ (၁၀) နှစ်

မြောက်
 နောက်
 တောင်
 တိဗက်

၇၆ ၇၅ ၇၄ ၇၃ ၇၂

၉၂ ၉၁ ၉၀ ၈၉ ၈၈ ၈၇ ၈၆ ၈၅ ၈၄ ၈၃ ၈၂

(၆) အဘိဓာန် ကျမ်းလော တိုင်းကြီး နှစ်ဆဲတတိုင်းနှင့်
 ၎င်းတို့၏ မြို့တော်များ တည်ရာဌာန
 စသည်များကို ဖော်ပြခဏ်း

ရှေးဦးစွာ တိုင်းကြီးနှစ်ဆဲတတိုင်းကို မြို့တော်များနှင့်တွဲဘက်၍
 သရုပ်အစဉ်အားဖြင့် သိရန်

ဦးရေ	တိုင်း	မြို့တော်	ဦးရေ	တိုင်း	မြို့တော်
၁	ကုရ	ဣန္ဒပတ္တ	၁၂	စေဒိ (တိ)	သဟဇာတိ
၂	သက္က	ကဝိလဝတ္ထု	၁၃	ဝင်္ဂ	ဝင်္ဂ
၃	ကောသလ	သာဝတ္ထိ	၁၄	ဝိဒေဟ	မိသိလာ
၄	မဂဓ	ရာဇဂဟ	၁၅	ကမ္ဘောဇ	ဣစ္ဆရ
၅	သိဝိ	ဇေတုတ္ထရ	၁၆	မဒ္ဒ	သာကလ
၆	ကလိင်္ဂ	ဒန္တပူရ	၁၇	ဘဂ္ဂ	သံသုမာရဂီရ
၇	အဝန္တိ	ဥဇ္ဇေနီ	၁၈	အင်္ဂ	စမ္ပာ
၈	ဒက္ခိဏပဉ္စာလ	ကမ္ပိလ္လ	၁၉	သိဟဋ္ဌ	တမ္ပပဏ္ဍိ
၉	ဥတ္တရပဉ္စာလ	အဟိဆတြ	၂၀	ကသ္မိရ	သိရိနဂရ
၁၀	ဝဇ္ဇီ	ဝေသာလီ	၂၂	ကာသိ	ဗာရာဏသီ
၁၁	ဂန္ဒာရ	တက္ကသိလာ	၂၁	ပဏ္ဍု	တာမလိတ္ထိ

မှတ်ချက်။ ။ပဉ္စာလတိုင်း နှစ်တိုင်း ခွဲထားသောကြောင့် (၂၂) တိုင်း
 ဖြစ်သည်ဟုမှတ်။

အထက်ဖော်ပြထားရာ အစဉ်၌ အချို့တိုင်းမှာ အဘိဓာန်၌ မလာသောမြို့များနှင့်
 တွဲဘက်ထားရသောကြောင့် အဘိဓာန်ကျမ်းလောမြို့များ အစုံအလင်မပါဝင်ပဲ အာဇ္ဇဝိ
 ကောသဗ္ဗိစသော မြို့ခြောက်မြို့ ကျန်ယှိနေသေးရာ ၎င်းကျန်ယှိသောမြို့များ နောက်
 အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုရာ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။ ။ ကျန်ယှိသောမြို့များကား အာဇ္ဇဝိ၊ ကောသဗ္ဗိ၊
 သာကေတ၊ ပါတလိပုတ္တ၊ သင်္ကဿ၊ ကုသိနာရာ မြို့များတည်း အဘိဓာန်ကျမ်းလော
 အားလုံးပေါင်းမြို့ ၂၀-ဖြစ်သည်။

ဖော်ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော တိုင်းများနှင့် မြို့များကို အစဉ်အတိုင်း အကျယ်ဝေဘန်၍
 ပြခွင့်ယှိသလောက် ပြဆိုပေအံ့။

(၁) ကုရုတိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ကုရုတိုင်း၊ ရှေးမြို့တော်ဟောင်းအမည် ဣန္ဒြပုတ္တ၊ ဟတ္ထိ နာပုရ၊ ဟတ္ထိပုရ၊ ယခုမြို့အမည်၊ ဒိလ္လိမြို့ ရှေးအရံမြို့အမည် ကမ္မာသဒ္ဓမ္မ၊ ကမ္မာသဓမ္မ၊ ၎င်းတိုင်း၏ တည်ရာကား ပံကျင်= ပဉ္စာပ်=ပန်ချပ်၊ နယ်အရှေ့တောင်ပိုင်းအရပ်မှာ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်—

ကုရုတိုင်း။ ။ဤကုရုတိုင်းကား ပညာပါရမီ ဖြည့်ကျင့်တော်မူသော ဝိရုသုခမိန် သစ္စပါရမီအရာ၌ ပရမတ္ထပါရမီမြောက် ဖြည့်ကျင့်တော်မူသော မဟာ သုတသောမမင်းစသော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့ဘူးရာ ဖြစ်သည့်ပြင် ကုရုဓမ္မဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ငါးပါးသီလကို မကျိုး မပေါက် မပြောက်မကြားရအောင် ကောင်းစွာကျင့်သုံး ဆောက်တည် ကြသော လဇ္ဈိသုတော်ကောင်း သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်များ တည်နေရာ တိကနိပါတ် ကုရုဓမ္မဇာတ်လာ ခနဉ္စယမင်း အစယှိသော တကျိပ် တယောက်သော သူတော်ကောင်းတို့နေရာ ငါတို့ဗုရားသျှင်လက်ထက် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် မဟာနိဒါနသုတ်စသော ခက်ခဲနက်နဲသော သုတ္တန် ဒေသနာတော်တို့ကို ဟောတော်မူရာ တိုင်းဖြစ်သည်။

ကုရုတိုင်းဟု ခေါ်ရခြင်းကား အလောင်းတော် မန္ဒာဘုမကြာမင်း ဖြစ်စဉ်အခါ လေးကွန်းကို လှည့်လည်တော် မူရာ ဥတ္တရကုရုခေါ် မြောက်ကွန်းမှ လိုက်ပါ လာကြသော မြောက်ကွန်းသူ မြောက်ကွန်းသားတို့ကို နေထိုင်ရန် ချပေးထားရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဥတ္တရကုရုဆိုလိုလျက် ရှေ့ပုဒ်ကိုချေ၍ (ကုရု) တိုင်းဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည့် ၎င်းတိုင်း၏ တည်ရာအမှန်ကို ပြဆိုအပ်ပြီးသည်မှတစ်ပါး သင်္ခတဘာသာ ဝတ္ထိသင်္ကြံမတန္တိ ကျမ်းလာဂါထာနှင့် အညီလည်း မှတ်သင့်ရာသောကြောင့်—

ဟတ္ထိနာပုရ မာရဗ္ဗ၊ ကုရုခေတ္တဿ ဒက္ခိဏေ။
ပဉ္စာလော ပုဗ္ဗဘာဂေတု၊ ကုရုဒေသော ပကိတ္တိတော။
ဟု မာဂဘောသာ ပြန်ဆိုထည့်သွင်း ပြဆိုလိုက်သည်။

အနက်ကား။ ။ကုရုခေတ္တဿ၊ ကုရုမင်းနှင့် ပဏ္ဍဝမင်းတို့၏ စစ်ထိုးရာ ယုဒ္ဓဘူမိ ဖြစ်သော သရဿတီ ဒိသဝတီမြစ်နှစ်စင်းတို့၏ အလယ်အကြားအရပ်၌ တည်ယှိသော ကုရုခေတ္တ၏။ ဒက္ခိဏေ၊ တောင်မျက်နှာအရပ်၌။ ပုဗ္ဗံ၊ (ထည့်) တည်ယှိသော။

ဟတ္ထိနာပုရံ၊ ဟတ္ထိနာပုရမည်သောမြို့ကို။ အာရဟန္တ၊ အစအပိုင်းအခြားပြု၍။ ပုဗ္ဗဘာဂေတု၊ အရှေ့အရပ်မျက်နှာ အဘို့မှာကား။ ပဉ္စာလော၊ ပဉ္စာလဒေသသည်။ အတ္ထိ၊ (ထည့်) ယို၏။ တောဒိသော (ထည့်) ဤသို့သဘောယှိသော တိုင်းအရပ်ကို။ ကုရုဒေသော၊ ကုရုတိုင်းဟူ၍။ ပကိတ္တိတော၊ ခေါ်ဆိုလူများ ပြောကြားအပ်၏။

အင်္ဂလိသံ သီဟိုဠ် ဟိန္ဒူ မြေပုံများမှာလည်း ဤအတူပင် တည်ရာဌာန ပါယှိသည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားရပ်တွင် ကုရုဓမ္မဇာတ်အမည် အရာ၌ ပုဒ်မှန်အားဖြင့် ယခုရေးပြ သည့်အတိုင်း ကဏ္ဍဇပထမက္ခရာ ကကြီး ဥကာရယောဂနှင့် ကုရုဓမ္မဟူ၍သာ ပါဌ်မှန် ယှိစေရမည် အများအားဖြင့် ဂါရဝတ္ထ ဂရုသဒ္ဓါမှတ်ပြီး တချောင်းငင်မဲ့ ဂငယ် အက္ခရာနှင့် ဂရုဓမ္မဟု အမှားကို ခေါ်ဆိုရေးသားလျက် ယှိကြရာ ထိုသို့ မခေါ်ဆို မရေးသားမိကြရန် သတိပြုကြလေ ဤ၌ အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော အနက်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုလိုသည်မဟုတ် အဟုတ်အမှန်အားဖြင့် ကုရုဟိ ရက္ခိတဗ္ဗော ဓမ္မော ကုရုဓမ္မော ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ကုရုတိုင်းသူတိုင်းသား လူအများတို့ မကျိုး မပေါက် ကျင့်သုံးဆောက်တည်အင်သော ငါးပါးသီလတရားကိုရည်၍ (ကုရုဓမ္မ) ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည် သီဟိုဠ် ယိုးဒယားစသော လိပျန္တရများမှာလည်း ဤပါဌ်မှန် အတိုင်းပင် ရေးသား ပါယှိသည် Kurudhmmajātaka ဟု လန်ဒန်ရိုက် တိက နိပါတ် ဇာတ်စာအုပ်မှာလည်း ပါဌ်မှန်ယှိသည် ထိုနှင့်စပ်၍ အကြောင်းအရာ အကျယ် သိလိုက သုတ်မဟာဝါ မဟာနိဒါနသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာဋီကာများမှာ ကြည့်ရှု ကြကုန်။

(သံပေါက်) ကုရုတိုင်းသား၊ ကျင့်တရား၊ ခေါ်ငြားကုရု၊ ဓမ္မဟု။
ဗမာပါဌ်တွင်၊ တချောင်းငင်၊ မယှိဂငယ်ရှု။
ဂရုဓမ္မ၊ ရေးဆိုကြ၊ မှားလှသတိပြု။
မဟာနိဒါ၊ သုတ်ဖွင့်မှာ၊ ရှုပါပေါင်းစီည။။"

ဣန္ဒြိယ အဆုံးအဖြတ်

ဣန္ဒြိယတ္ထံ။ ။ ၎င်းပုဒ်၌ ဣန္ဒြ+ပတ္ထ-ပုဒ်ခွဲ၍ ဣန္ဒြသဒ္ဓါ မြင့်မိရ်တောင် ပတ္ထ-သဒ္ဓါ၊ တောင်လျှင်တောင်ဝှမ်းဟော အဓိပ္ပါယ်မှာ သိကြားမင်း၏နေရာဖြစ်၍ ဌာနျူပစာအားဖြင့် ဣန္ဒြမည်သော မြင့်မိရ်တောင်မင်း၏ ညီညွတ်သောမြေအဘို့ တောင်လျှင်တောင်ဝှမ်း တောင်ထွင့်နှင့်တူသောကြောင့် ၎င်းမြို့နေရာကို ဣန္ဒြိယတ္ထ ဟု ဆိုလို၏။ ထိုကြောင့် ဣန္ဒြ နောင် ပဒွေးဘော် တ-ထ-အသဒိသ သံယုဂ်နှင့် ဣန္ဒြိယတ္ထဟု ပုဒ်အမှန် ယှိစေရမည်။ ဤပုဒ် အရာ၌ အဘိဓာန်ဋီကာဆရာက ဒန္တဇပဋ္ဌမက္ခရာ ဣဒ္ဓေးဘော်နှင့် ရုပ်တွက်ထားသဖြင့်

၎င်းအတိုင်း လိုက်နာအားထားကြကာ အင်္ဂုလိသံ၊ သီဟိုဠ်၊ ဗမာ၊ ယိုးဒယား အက္ခရာ ပါဠိကျမ်းစာ အားလုံးမှာပင် ဣန္ဒြိယတ္ထ ဟု ပဌမက္ခရာ ဣ-ဒွေးဘော်နှင့် အမှားကို ရေးသားလျက်ယှိကြရာ ထိုအရေးအသားမျိုးကို သတိပြုရှောင်ကျဉ်ကြ လေကုန် Indapatta(လန်ဒန်မူဇာတ်အဋ္ဌကထာ)ယှိပါဌ်မှားအမှန်အားဖြင့် Indappattha ဤသို့ရေးရမည်။

ဆက်လက်ပြဆိုဦးအံ့ ၎င်းဣန္ဒြိယတ္ထဟူသော အမည်သည် မာဂဇာတာသာနှင့် ပါကတဘာသာအမည် ဝေါဟာရသာတည်း သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ဣန္ဒြိယတ္ထ ဟု ခေါ်ဆိုရကား ၎င်းအမည်ဖြင့်ပင် ကရစ်မပေါ်မီ အနှစ်ငါးရာထက်မနည်း ရှေးကြာသော အရိယ (အာရှ) ဣန္ဒြိယမြေပုံဟောင်းကြီးနှင့် အသောက,ဂုတ္တအင်ပါယာမြေပုံ ကိမ်ဗရိဒ် ရာဇဝင်မြေပုံများ၌လည်း ရေးသားပါယှိလေသည် ဤ၌ ကရစ်မပေါ်မီ ဟူသောစကား အရ ကရစ်တော်သည် သာသနာနှစ် ငါးရာလေးဆယ်လေးခုနှစ်မှာ ပေါ်လာရာ ကာလ မည်မျှရှေးကျသည်ကို တွက်ကြည့်လေ။

ဆက်။ ။ ၎င်းဣန္ဒြိယတ္ထ မြို့တော်သည်ပင် ယခုဒီလို့ အများခေါ် ဒေလီ ဟုထင်ရှား သောမြို့ပင်ဖြစ်သည်တည်း ဟု သင်္ခတအဘိဓာန်ကျမ်းများ၌ အဆိုယှိသည် သို့သော် ယခု အမြင်အားဖြင့် ဣန္ဒြိယတ္ထ ကား ယမုနာမြစ်၏ လကျာဘက်ကမ်းမှာ တည်ယှိ၍ ဒီလို့ကား လက်ဝဲဘက်ကမ်းမှာ တည်ယှိနေသည် နောက်ကာလ၌ ပြောင်းရွှေ့တည် နေဟန်တူသည် မြို့တော်ဟောင်းနေရာ၌မူ ဣန္ဒြိယတ္ထဟူသော စာလုံးကြီးများဖြင့် ကျောက်ကမ္ပည်းတိုင် ကျောက်ဆိုင်ဘုတ်ကြီးများ ယခုတိုင် ထင်ရှားစွာ စိုက်ထူ ထားလျက်ယှိသည်ကို တွေ့ယှိရသည် (ဆက်ဦးအံ့) ပစောက်ရရစ်နောက် ဒန္တ ၃ သ ဒုတိယက္ခရာ ထ သံယုဂ်နှင့်ယှိသော ပြဿဟူသော သင်္ခတပုဒ်ကို မာဂဇာတာပြန်ဆိုရာ၌ ပ မှာ အရစ်မပါစေပဲ ဒန္တ ၃ ပဌမ ဒုတိယက္ခရာ ထသံယုဂ်ဖြင့်သာ ကျန်မှန်ကန်စွာ ပြောင်းလဲပြန်ဆိုရမည်။ ဥပမာ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ ပြဿောကြီးသာနု မာနယော ဟူသော အမရကောသကျမ်းလာ သင်္ခတဘာသာ ဂါထာပါဒကို မာဂဇာတာဘိဓာန် ဆရာအသျှင်မောဂ္ဂလ္လာန်က ပတ္တောတု မာနသာနုသု ဟု မာဂဂေါထာပါဒသို့ ပြောင်း လဲပြန်ဆိုထားသကဲ့သို့တည်း (ပြာဏ္ဍတဗ္ဗမဟာဏီဝ) မည်သော ပါကတဘာသာ အဘိဓာန်ကျမ်းမှာလည်း ပတ္ထ ဟု မာဂဇပုဒ်နည်းတူ ပါယှိသည့်အပြင် ၎င်းပြဿ သင်္ခတပုဒ်မှ ပတ္ထ ဟူသော ပါကတပုဒ်နေသို့ ပြောင်းလဲပုံကိုလည်း ရှုပါဝတာရကျမ်း

* သတ်ပုံ။ ။ မိ နှင့် မှီ ဤဝေါဟာရနှစ်မျိုးကို ရေးရာ၌ ရှေးဟောင်းလင်္ကာများနှင့်အညီ အနာဂါတ် အနက်မှာ ဟထိုးမပါဘဲ မိဟုရေးရာ၏။ နိသိတတ္ထအရာဖြစ်လျှင် မှီဟု ဟထိုးနှင့်ရေးရ၏ ၊ ယှဉ်ပေါင်းလူ့ရင် မမှီတည်း။ သက်ရင့်မကြီးလမီ,တည်း ဟူသော စတုဓမ္မသာရ လင်္ကာကိုထောက်။

သောပညတ္တိ ဝတ္တိသဟိတ ပါကတ ဗျာကရဏကျမ်း ပြာဏ္ဍတမဉ္ဇေ၊ ပြာဏ္ဍတ
ပြကာက ကျမ်းအစယှိသော ပါကတဘာသာ ကျမ်းများကို ကြည့်ရှုက ကောင်းစွာ
သိနိုင်သည် ကြည့်ရှုကြလေ။

(သံပေါက်) အနာဂါတ်မိ၊ ဟမမှိ၊ ဟမှိနိဿိတ။
ဒန္တဇသ၊ ထန္တံပ၊ ဆင့်ကြသင်္ခတ။
ဒန္တဇတ၊ ထသိုပ၊ ပြန်ကြမာဂဓ။

(သင်္ခတ-ည-မှ-မာဂဓ-တ္ထ-သိုပြန်)

ပါကတအဘိဓာန်၊ ကျမ်းလာဟန်၊ အမှန်ဤနည်းသာ။
ဤသည့်ဌာန၊ သင်္ခတ၊ သိကြသူသာ၊ နားလည်ရာ။
သင်္ခတပုဒ်၊ ပြန်၍ထုတ်၊ အဟုတ်ဘာသာ၊ ပါကတ။
(သင်္ခတမှပြန်သောပါကတဘာသာပုဒ် အနေအမှန်ဟူလို့)
ဘာသာပါကတ၊ မာဂဓ၊ ဟူကြဤအရာ။

စာများမှာ အများအားဖြင့် ပဒွေးဘော်မဲ့ ဒန္တဇပဌမက္ခရာ တသံယုဂ်နှင့်
ပတ္တဟု အသွေအမှား ရေးသားချက်ယှိကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဇေတိန္ဒ ပတ္တံ နဂရံ
ပဒိဿတိ (ဝိဒူရဇာတ်) လာ ဂါထာ၌ ပတ္တံဟု ပဒွေးဘော်မဲ့ ဒန္တဇ ပ-ဒု-သံယုဂ်နှင့်
ပါဠိပျက်လျက် ယှိနေသည်။ ထိုသို့ယှိနေခြင်း အကြောင်းကား ဝုတ္တောဒယဆန်းကျမ်း၌
တိုက်ရိုက်လာယှိသော ဣန္ဒဝံသဂါထာ ဆန်းလက္ခဏာနှင့်အညီ ဆန်းစစ်နိုင်ရန် ပဒွေး
ဘော်ကိုဖြုတ်၍ ပတ္တဟု ပြင်ထားကြဟန်တူသည် ထိုသို့မပြင်သင့်သည်သာ အကြောင်းမူ
၎င်းဒွေးဘော်နှင့် ပတ္တဟုသော မာဂဓပုဒ်သည် ပြဿဟူသော သင်္ခတပုဒ်မှ ဆင်းသက်
လာရာ သင်္ခတအလို ပြု ရှေးယှိသောဒန္တဇ ည္ဇာဓာတ် မာဂဓအလို ပရှေးယှိသော
ထာဓာတ်ဖြစ်၍ ပ,ဥပသာရပုဒ် ထင်ရှားရကား ၎င်းပ ဥပသာရ၌ ရှေးကပုဒ်နှင့်
သမာသ်တွဲစပ်သော် ဒွေးဘော်ရောက်မြဲ ဖြစ်သည့်အတိုင်း ဣန္ဒပုဒ်နောင် ပကိုဒွေးဘော်
ဆောင် ထာဓာတ်ကိုလည်း အသဒိသဒွေးဘော်ဆောင် ဣန္ဒပုတ္တ ဟု သင်္ခတ မာဂဓ
အချင်းချင်း ဘာသာပြန်ဆိုနည်းအရ မှန်ကန်စွာ ပြန်ဆိုရမည်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။
ဤဂါထာလက္ခဏာ ဝုတ္တောဒယ၌မပါ မပါသော်လည်းရသင့်သော မ တ ရဇ လေးဂိုဏ်း
အညီ ဖွဲ့သိအပ်သော ဝုတ္တောဒယ၌ မလာသောဆန္ဒောဝိသေသ ဂါထာဟူ၍မှတ်သားပြီး
ပါဠိရင်းပါဠိမှန်အတိုင်း ယှိစေရမည်။ ထို့အတူ အဘိဓာန်၌လာသော သာကေတမိန္ဒ
ပတ္တဉ္စော ဟူသောဂါထာပါဒ်၌လည်း ပဒွေးဘော်မဲ့ဒန္တဇပဌမက္ခရာသံယုဂ်နှင့် ပတ္တဉ္စော
ဟု မပြင်မှားမိကြစေလင့် ၎င်းဂါထာကို မကာရဝိပုလဂါထာဟူ၍ အမည်ပေးလေ။
အချို့စာ၌ မုဒ္ဒဇ ဝု ဌ သံယုဂ်နှင့် ဣန္ဒပဌဟု ပါဠိပျက်လျက် ယှိသေးသည်ကိုလည်း
သတိပြုလေဦး။

(သံပေါက်) မုဒ္ဓဇန္ဒ၊ သံယောဂ၊ ပျက်ထအချို့စာ။

ဆက်။ ။ ဟရိပုတ္တ သက္ကပ္ပတ္တ ဟူသော အမည်များသည်လည်း ဣန္ဒြိယ ဖြစ်သည့်ဟု ဟိန္ဒူဘာသာ သဒ္ဓတ္တပါရိဇာတကောသ ကျမ်းမှာ အဆိုယှိသည်။

ဣန္ဒြိယအဆုံးအဖြတ် ပြီးပြီ။

ဒိန္နိအဆုံးအဖြတ်

ဤဒိန္နိဟူသော ဝေါဟာရ ဒထွေးလုံးကြီးတင် လနှစ်လုံးဆင့် လုံးကြီးတင် ဆံခတ်နှင့် ဒိန္နိဟု ဟိန္ဒူ ဗင်္ဂါလီပဏ္ဍိတ်များ ရေးစီရင်ကြသော အက္ခရာဝလီ အဘိဓာန်များမှာပါရှိသည့် ယခုကာလ ဣန္ဒြိယတိုင်းသားများနှင့် တကွ သိပ္ပံသားများ ခေါ်ဆိုရေးသားကြသော အမည်ဝေါဟာရဖြစ်သည် ဤသို့ ဒိန္နိဟု ခေါ်ကြောင်းကို ဗင်္ဂါလီအဘိဓာန်အလို ဒိလုမင်းကိုစွဲ၍ ဒိလု ၎င်းမှဆင်းသက်၍ ဒိန္နိဟူ၍လည်းကောင်း ဗင်္ဂါလီခရာရေး ပကတိနိဏ္ဍယမည်သော သင်္ခတအဘိဓာန် အလို ဒိလီ မင်းကိုစွဲ၍ ၎င်းမှဆင်းသက်၍ ဒိန္နိဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြောင်းပြသည် ၎င်းသင်္ခတ အဘိဓာန်၌ပင် ဒိလီသည် ဟတ္ထိနာပုရမြို့တော်၏ အပ္ပဓာနသာမည ဂါမိကဝေါဟာ တည်းဟု အဆိုယှိသည် (တနည်း အာဒိစ္စန္ဒယ်ဝင် သို့မဟုတ် မနုန္ဒယ်ဝင် ဘုရင်ဖြစ်သော ရဗုမင်း၏သား ဒိလီပမင်း၏မြို့တော် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပကိုချေဖျက် လဆင့်တက်၍ နောက်ဆက်လူများက ဒိလီခေါ်ဆိုကြောင်း ငါဘို့သဘောရယှိသည်။ ထိုကြောင့် ဗမာ မြေပုံ စသည်များ၌ Delhi ဟူသော အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းအရ ဒေလီ ဟု ရေးသား ခေါ်ဆိုကြခြင်းကို မသင့်ဟုမှတ်ရမည်။ ၎င်းဒိန္နိဟူသောအမည်သည် (ကရစ်သကရစ် ၁၀၂၀) နှစ်ကျော်ကာလက ဖြစ်ပေါ်လာသော အမည်ဖြစ်၍ ဥရောပတိုက်သားများ၏ အမည်ဝေါဟာရလည်း မဟုတ် သင်္ခတ မာဂဇာတာသားကြီးများမှ ဆင်းသက်လာသော အမည်လည်းမဟုတ် အဟုတ်အားဖြင့် ဣန္ဒြိယတိုင်းသားများ၏ နိပ္ပန္နိအမည်သညာမျိုးသာ ဖြစ်သည်။

(သံပေါက်) ဒထွေးလုံးကြီးတင်၊ လဆင့်တွင်၊ ထက်လျှင်လုံးကြီး-ဆံခတ်ပြီး။
ရေးကြဟိန္ဒူ၊ ဗင်္ဂါလီ၊ ဒိန္နိမြို့တော်ကြီး။
ထောင့်နှစ်ဆယ်ကျော်၊ ကရစ်တော်၊ ဖြစ်ပေါ်ဝေါဟာမှီး။
ဒိလုခေါ်ထ၊ မင်းရာဇ၊ မဆွတည်ထောင်ပြီ။
ထိုကိုစွဲဆို၊ မြို့တော်ကို၊ ခေါ်ဆိုဒိလုတည်း။
ဒိလုမှပျက်၊ နောက်အဆက်၊ ခေါ်လျက်ဒိန္နိတည်း။
ဗင်္ဂါလီမှာ၊ ဘိဓာန်လာ၊ မှတ်ရာဤသည့်နည်း။

တနည်းဒီလီ၊ မင်းကိုမှီ၊ ခေါ်မည်ဒီလီသာ။
ထိုမှဆင်းသက်၊ ဒီလီမြို့၊ မှတ်ချက်ဤအရာ။
မင်းကိုစွဲမှတ်၊ ဤမျှပွတ်၊ ပညတ်တဗ္ဗိန္ဒာ။
အင်္ဂလိပ်များ၊ ရေးအသား၊ ခေါ်ထားတို့ဗမာ။
ဒွေးကေတ်၊ ဒေလီမှတ်၊ ရေးဘတ်အလွဲသာ။

ဒီလီနှင့် ပါဠိပုတ်ခြားနားပုံ

စကားစပ်၍ ဒီလီနှင့် ပါဠိပုတ်ခြားနားပုံကို ပြဆိုဦးအံ့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဒီလီမြို့ကို ပါဠိပုတ် သို့မဟုတ် ပါဠိပုတ်ကို ဒီလီမြို့ဟု အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များ ရေးမှတ် ပြောဆိုလျက်ယှိကြရာ ထိုသို့ရေးမှတ်ပြောဆိုခြင်း၌ မအပ်မရာ လွန်စွာမသင့်လျော် သည်သာ၊ အကြောင်းကား ၎င်းနှစ်မြို့သည် အချင်းချင်း အကွာရာ အမည်သညာ အားဖြင့်လည်း ယုံမှားလောက်အောင်ပင် မဆက်စပ်သည်သမက အကြောင်းအဋ္ဌပ္ပတ် အားဖြစ်လည်းကောင်း တည်ရာဌာန အားဖြင့်လည်းကောင်း အလျှင်းပင် မသက်ဆိုင် ဝေးကွာလှ၏ ထင်ရှားစေဦးအံ့၊ အကြောင်းအဋ္ဌပ္ပတ်အားဖြင့် ဒီလီမြို့တော်သည် ဝိရသုခမိန်စသော အလောင်းတော်ပညာယှိတို့ နေခဲ့ဘူးရာ ဣန္ဒြေပတ္တ၊ နဂိုရ်မြို့ဖြစ်သည်၊ ပါဠိပုတ်ပြည်ကား အဇာတသတ်မင်း ဝေသာလီပြည်ကို တိုက်ယူရန် ခံတပ်မြို့ အဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုခဲ့ဘူး၍ သိရိဓမ္မာသောကမင်း လက်ထက်၌ ရာဇဝါဒီ မင်းနေပြည် မြို့တော် ဖြစ်လာသည် တည်ရာဌာနအားဖြင့်ဒီလီမြို့သည် ရှေးကာလအပိုင်းအခြားအားဖြင့် ကုရတိုင်း၌ ပါဝင်၍ နောက်ကာလအပိုင်းအခြားအားဖြင့် ပန်ဂျာပ်နယ် အရှေ့တောင် ပိုင်း၌ ပါဝင်သည် ပါဠိပုတ်ကား ပဋနာဟု ယခုအမည်အားဖြင့် ထင်ရှား၍ ရှေးကာလ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် မာဂတိုင်း၌ ပါဝင်၍ နောက်ကာလ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဗိဟာရနယ်အနောက်မြောက်ပိုင်းမှာ ပါဝင်သည် အဝေးအကွာအားဖြင့်မိုင်လေးရာကျော် ငါးရာခန့် ကွာဝေးသည်၊ ဤသို့ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဘာမျှမဆက်စပ် အလှမ်း ကွာဝေးလှသည့် မြို့နှစ်မြို့ကို တမြို့တည်းအဖြစ် ကြံစည်ကာ ရေးသားပြောဆိုခြင်း၌ အလျှင်းပင်မသင့်ကြောင်း ပညာရှင်များ သတိပြုကြပါကုန်။

ဆက်။ ။ဒီလီ အမည်ပြုအရာမှာ ဣန္ဒြေပတ်တိုင်းသားများ အခေါ်အဝေါ်နှင့်အညီ Dilli ဟု အဆုံးကအိုင်မှာ ဤဒီဗာပြုလက္ခဏာ (မျဉ်းကြောင်း၊ အိုင်လောင်း) နှင့်တကွ အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်း အမှန်အကန်ရေးတတ်ကြစေရမည်။

ဒီလီအဆုံးအဖြတ် ပြီးပြီ။

ဟတ္ထိနာပုရ ဟတ္ထိပုရ

သေရိဏီ ပေတဝတ္ထု ပါဠိအဋ္ဌကထာ၌ ကုရုတိုင်း ဟတ္ထိနိပုရဟု အဆိုရှိသည်။ ၎င်းဟတ္ထိနိပုရသည် ကုရုတိုင်း၏ ရှေးဟောင်းမြို့တော်ဖြစ်သော နဝယ်ရေးချနှင့် ဟတ္ထိနာပုရ ရေးချမပါသော ဟတ္ထိနပုရ ပုဒ်ဘုံ၏ပရိယာယ်ပုဒ် ဖြစ်သည်။ ဟတ္ထိနာပုရသည် တဘိယာ ဝိဘက်မကျေသော အလုတ္တသမာသ်ပုဒ် ဖြစ်သည်ဟု သင်္ခတအဘိဓာန် ကျမ်းများ၌ အဆိုယှိသည်။ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဟတ္ထိမည်သောမင်းတည်ထောင်ဘန်ဆင်းအပ်သောမြို့ဟု ဆိုလိုသည်။

အဋ္ဌကနိပါတ် ဆဋ္ဌမစေတိယ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ဒိပဝင်နှင့် မဟာဝင်ဒိကာ စသော သာသနိက မာဂကျမ်းကြီးများ၌ကား ဟတ္ထိပုရဟု လုတ္တသမာသ်ပုဒ် အဖြစ်ဖြင့် အမည်လာယှိသည်။

(သံပေါက်) ဂုတ္တသမာသ၊ မာဂဓ ယှိကြပါဌအနု။
ဟတ္ထိပုရ၊ မည်နာမ၊ ခေတိကြကျမ်းဂန်တွေ။
ဒိပဝံသ၊ ကျမ်းဖေပြု၊ နာမ မှန်မသွေ။

ဆက်ဦးအံ့၊ အဋ္ဌကနိပါတ် စေတိယဇာတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား ခြေလေးဘက် နှာမောင်း၊ အမြီး၊ အင်္ဂါဇာတ်ဟူသော အစိတ်ခုနစ်ပါး မြေ၌တည်ထား၍ အလုံးစုံ ဖြူသောအဆင်းယှိသော ဆင်ရတနာကို ဝေဠုမြင်ရသည့် သုဘနိမိတ်ကိုယူ၍ တည်ထောင် ဘန်ဆင်းသော မြို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဟတ္ထိပုရ ခေါ်သည်ဟု အဓိန့်အဆိုယှိသည်။ ၎င်းအလို ဟတ္ထိနာပညာတံ ဥပလက္ခိတံ ဝါပုရံ ဟတ္ထိပုရံ ဟု ဝစနတ္ထပြုရမည် သို့မဟုတ် ဟတ္ထိနာ သလ္လက္ခေတွာ နိဗ္ဗိတံ ပုရံ ဟတ္ထိပုရံ ဟု ဝစနတ္ထပြုလေ။

၎င်းဟတ္ထိပုရမြို့သည် ဂင်္ဂါမြစ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်း ဒိလ္လိမြို့၏ အရှေ့ မြောက်ထောင့်အရပ် ယခုအခါ မေရဋ္ဌ မေရွတ် ဟူသောအမည်ဖြင့် ထင်ရှားသောရွာမှ အရှေ့မြောက်အရပ်နှင့် သာ၍နီးကပ်လျက် တည်ယှိသည် အနိယက္ခန္ဓိယ မြေပုံဟောင်းကြီးနှင့် ကိပ်ဗရိဒ်ရာဇဝင်မြေပုံ အောက်စဗ်ဒ် ဟစ်အင်ပါရာမြေပုံများ၌ကား ဟတ္ထိနာပုရ Hastināpura ဟု သင်္ခတဘာသာ အမည်ဖြင့် ပါယှိသည်။

ကမ္မာသဒ္ဓမ္မ - ကမ္မာသဓမ္မ

ပေါရိသာဒ ငခြေကျားအား ဆုံးမရာအရပ် ဒထွေးအက္ခရာနှင့် မဟာကမ္မာသဒ္ဓမ္မ နိဂုံးဟုခေါ်သည် တနည်း ဦးစွာပဋ္ဌမ ညစ်နွမ်းပြောက်ကျား ပျက်ပြားသောငါးပါးသီလ တည်းဟူသော ကုရုဓမ္မတရား ယှိရာအရပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကမ္မာသဓမ္မဟု ခေါ်သည်။

ဤနည်း၌ ခေအောက်ရှိက်နှင့် ဓမ္မဟု ရေးသားရမည် အချို့ဗင်္ဂါလီပဏ္ဍိတ်များကမူ ကမ္ဘာရမေ ဟု ရအက္ခရာနှင့်တကွ အဆုံးမ၌ အဆင့်မပါစေပဲ ရေးသားပြီး မီးမှတ်ဖိုထိုး အလုပ်မျိုးဖြင့် အသက်မွေးတတ်သော (ပန်းပဲ) သမားများနေရာ ရွာနိဂုံးဟု ဆိုကြသည် ထိုစကား သင်္ဂါယနာတင်ကျမ်းများနှင့် မညီညွတ်၍ မသင့် သည်သာ တိသနိပါတ် ဇယဒိသဇာတ်လာ ကမ္ဘာသဒ္ဓမ္မကိုကား စူဠကမ္ဘာသဒ္ဓမ္မဟု ခေါ်သည် ၎င်းကိုယူရအခါ ဣန္ဒိယတိုင်းသားများက ကသ္မာနိဂုံးရွာကြီးဟု ခေါ်ကြသည် ၎င်း သစ်တဘာသာအားဖြင့် ကလ္ပာမဒဿ ဟုခေါ်ကြသည်။

အသိတိနိပါတ် မဟာသုတသောမဇာတ် တိသနိပါတ် ဇယဒိသဇာတ်များနှင့် မဟာသတ်ပဋ္ဌာနသုတ် အဋ္ဌကထာစသည်တို့ကို ညှိနှိုင်း၍ကြည့်ရှုသည်ယှိသော် ဒိလ္လီ၊ မေရှုတ်၊ မုဇးဖရနဂရ၊ (မူဇာတ် ဖာနဂါး)တို့၏ မြောက်လတ္တီတွဒ် (၂၀) (၃၀) နှင့် လောင်ဂျီတွဒ် (၇၀) အနီးမှာ ကပ်လျက်တည်ယှိသည်။

မဟာနိဒါနသုတ္တန်၊ မဟာသတ်ပဋ္ဌာနသုတ္တန် စသည်တို့ကို ဟောတော်မူရာ ဖြစ်သော ဤကမ္ဘာသဒ္ဓမ္မနိဂုံး၌ ဗုရားသခင် သီတင်းသုံးတော်မူရန် ကျောင်းတော်မယှိ သဖြင့် သုတ္တန်များကို ဟောတော်မူစဉ် ၎င်းနိဂုံးအနီး အရိပ်ရေနှင့်ပြည့်စုံသော တခု သော တောအုပ်မှာ သီတင်းသုံးတော်မူသည်ဟု မဟာသတ်ပဋ္ဌာနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ အမိန့်အဆိုယှိသည်။

ဟတ္ထိနာပုရ ကမ္ဘာသဒ္ဓမ္မဆိုင်ရာ စကားရပ် ပြီးပြီ။
ကုရုတိုင်းအကြောင်း ပြီးပြီ။

(၂) သက္ကတိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်ချက်။ ။တိုင်းအမည် သက္ကတိုင်း ၎င်းတို့၏ ရှေးမြို့တော်ဟောင်း အမည် ကပိလဝတ္ထု (ကပိလဗတ္ထု) ယခုမြို့အမည် နဂရခါဆိ အရံမြို့အမည် ဒေဝ

နိဂုံ-နိဂုံး... ဤဝေါဟာရမှာ ရှေးရှေးလင်္ကာဟောင်းများအရ ဝိသဇ္ဇနီနှစ်လုံး ပါမပါ နှစ်မျိုးရေးနိုင်ခွင့် ယှိသည် အကိုးလင်္ကာများကား 'ဗိုလ်ပါမြို့ပုံ ပျားနှယ်အံ့သို့ နိဂုံကျေးမတ်' (ဘုံခဏ်း) 'ဈေးနာမစုံ မြို့မစုံ နိဂုံ အမည်ပေး' (ကပိလက္ခဏာသတ်ပုံ) ဤကား ဝိသဇ္ဇနီမပါသောလင်္ကာတည်း။ 'ပြည်တွင်းပြည်ပ ဝါမနိဂုံး တောစုံး သစ်ပင်' (ပါရမီခန်း) 'ကိုယ်တိုင်မြို့လုံး သိမ်းယူကျုံး၍ နိဂုံးဖြစ်ရ' (ရွှေနားတော်သွင်း) ဤကား ဝိသဇ္ဇနီပါသော လင်္ကာများတည်း။

(သံပေဂါက်) နိဂုံနိဂုံး၊ နှစ်မျိုးလုံး၊ ရေးထုံးရှေးကယှိ။
ဝိသဇ္ဇနီမှာ၊ ပါမပါ၊ နှစ်ဖြာသတ်ပုံသိ။

ဒဟ၊ နေပါလ တည်ရာအားဖြင့် အယောဈာနနယ်အရှေ့ပိုင်း ဗညှိ (ဗစတီ) စီရင်စု မြောက်နေပါလနယ်အတွင်း၌ ပါယိသော လုမ္ဗိနီ၏ အနောက်မြောက်ဆုံးသုံးမိုင် ကွာတွင် တိလောက်ရာကောဇု အရပ်မှာ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

သက္ကဒိုင်း။ ။ ၎င်းသက္ကတိုင်းကား ဟိမဝန္တာအနီး နေပါလ ပြည်နယ်သို့ တစ်ဝက်တဒေသပါဝင်၍ အများအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်ပိုင် ဣန္ဒိယ ပြည်နယ်အတွင်းမှာ တည်ယှိပြီး အနောက်ဘက် ကောသလတိုင်း အရှေ့ဘက် မဿတိုင်းတို့၏ အကြား အယောဈာနနယ်အရှေ့ပိုင်း ဗညှိစီရင်စု မြောက်လောင်ကိုတွင် (၈၂) နှင့် (၈၄) ဒီကရီ အရှေ့လတ္တီတွင် (၂၆) နှင့် (၂၈) ဒီကရီအတွင်းမှာ တည်ယှိသည်။

၎င်းတိုင်း၏အမည်ကို နှစ်မနှင့်မောင် ပြည်တည်ထောင်၍ အချင်းချင်းစုံဘက်ကာ မင်းပြုခံနေကြသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဩက္ကာကမင်းကြီး၏ သကျာဝတဘောကုမာရာ စသည်ဖြင့် ဥဒါန်းစကား မိန့်ကြားချက်အရ ထိုမင်းမောင်နှစ်မများကို သကျ သို့မဟုတ် သက္ကဟု ခေါ်ဆိုသမုတ်ကြသည်။ ဤမှ သက္ကအမည်ကိုယူ၍ ဤတိုင်းကို ဌာနုပစာ အားဖြင့် သက္ကတိုင်းဟု မှည့်ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ရမည်။

ကျမ်းဂန်များ၌ သာကီဝင်များကို သက္က၊ သကျ၊ သာကီယ၊ ဤသို့ အမည်သုံးမျိုး ယှိပုံကို ပြဆိုလျက်ယှိရာ ၎င်းအမည်သုံးမျိုးတွင် သကျ အမည်သည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဥဒါန်းစကားအရ မှည့်ခေါ်အပ်သော မူလအမည်ရင်းဖြစ်၍ သက္ကအမည်မှာမူ သကျမှ ဆင်းသက်ပြောင်းလဲလာသော အမည်ဖြစ်သည် ၎င်း၌ သက္ကေန္တိတိ သကျာ သက္ကာဝါ ဟု ဝစနတ္ထပြု ဝဂ္ဂလသေဟိတေဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ် ကယာနံယုဂံဇ္ဇယုဂဉ္စ ဟူသော သဒ္ဓနီတိသုတ်တို့ဖြင့် သကျ၌ ကနောင်ယ ကို က ပြု သို့မဟုတ် ကျ (က္က) သံယုဂ်ကို က္က သံယုဂ်ပြု၍ သက္ကဟု ပြောင်းလဲပြုစီရင်ရမည် သာကီယကိုမူ ဟိမဝန္တာ အနီး ကျွန်းတောကြီး၌ မွေလျော်နေထိုင်ကြသည်ကို အကြောင်းပြု၍ (စွဲ၍) သာကေ သမ္ပန္နိသဝန္တိတိသာကီယာဟူသော ဝစနတ္ထအရ သာကီယာဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ (မှတ်ချက်) ဤအမည်သုံးမျိုးသည် မာဂဘောသာ အမည်များသာဖြစ်သည် ဘိုးတော် ဘုရင်လက်ထက် ဒုတိယ နဝဒေး ရေးသားသော ဝိလာသိနီ မော်ကွန်း၌ သကျကို သင်္ခတပုဒ်ဟု အဆိုအရေးအသားယှိရာ သကျာဝတဘောကုမာရာ ဟူသောဥဒါန်းစကား အဿမဏောဟောတိ အသကျပုတ္တိယော ဟူသော ဒေသနာပါဠိများကို ထောက်ထား၍ ထိုအဆိုအရေးအသားမသင့်သည်သာ သည်တွင်မက သင်္ခတပုဒ်နေအားဖြင့် တာလုဇ (၈)ရေးချနှင့် (၈)ကျ) ပုဒ်သာအမှန်ဖြစ်သည် ကဝိခံယူသူ ပညာယှိများ သတိထား၍ မှတ်သားကြပါကုန်။

ဤသက္ကတိုင်းသည် အသျှင်အနိရုဒ္ဓါ၏ နောင်တော် မဟာနာမ မင်းကြီး၏ လက် အောက်ခံနိုင်ငံ ကောသလတိုင်း အတွင်းသို့ သက်ဆင်းပါဝင် ကျရောက်သွားကြောင်း တိကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိနှင့် ခွါဒသနိပါတ် ဘဒ္ဒသလ ဇာတ်အဋ္ဌကထာများ၌ အဟောအံဆိုယှိသည်။

(မှတ်လွယ်ရန်သံပေါက်) သကျာဝတ၊ ကုမာရ၊ ကျူးထဩက္ကာ ဥဒါန်းသာ။
မျိုးနွယ်မပျက်၊ စောင့်နိုင်ချက်၊ စွဲလျက်ကြောင်းမှာ ပဝတ္တာ။
ထို့ကြောင့်သကျ၊ မာဂဓ၊ သက္ကတဖြာ ပုန်ပြီးရာ။
သကျပုန်မှ၊ ယကို က၊ ပြုထသက္ကာနိဗ္ဗန္ဓာ။
သကျပဒ၊ သင်္ခတ၊ ဆိုကယျိရာ၊ နောယုတ္တာ။
တလုဇ (၈)၊ အာကာရ၊ ယှဉ်ပြုပုဒ်သာ၊ သင်္ခတာ။ (၈၁ကျ)
ဟိမဝန္တာအနီး၊ ကျွန်းတောကြီး၊ အတီးရှေးခါနေ၍သာ။
ခေါ်သာကိုယ၊ မည်နာမ၊ ဖြစ်ထပြန်လာ တမျိုးသာ။

ကပိလဝတ္ထု=ကပိလဗညု

ငါတို့ဗုရားအလောင်းတော် *ကပိလရသေ့ကြီး၏ သိရိဇေယျာဘူမိ၊ ဖြစ်သော ကြောင့် ကပိလဝတ္ထုမည်သော သင်္ခမ်းကျောင်းနေရာ၌ လက်မွန်မဆွ တည်ထောင် ဖန်ဆင်း မင်းအဆက်ဆက် စိုးစံနေလာခဲ့ကြရာ ဘိုးတော်သီဟ ဟနုမင်းကြီးလက်ထက် သို့ ရောက်လာပြီးနောက် ၎င်းမင်းကြီး၏ သားတော်ငါးပါး ယှိသည်တွင် အကြီးဆုံး သားတော် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးနန်းစံ၍ ၎င်းသုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးနှင့် မာယာဒေဝီ မိဘယား ကြီးတို့မှ ဖြစ်ပွားလာသော ဗုရားရှင်အလောင်းတော် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား နန်းစံတော်မူရာ ဗုရားရှင်ဇာတိ မြို့တော်ကြီးဖြစ်သည်။ ဗုရားရှင်မှစ၍ သာသနာတော်၌ အလွန်ထင်ရှား၍ တေဒဂ်,ရ သာဝက ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများဖြစ်သော *အသျှင်ကောဏ္ဍည စသော

*ရသေ့ဝေါဟာရ

ဤရသေ့ဟူသော ဝေါဟာရကား (ဗြမိ) ဟု (ဗြ) သရအစဉ်တည်၍ ၎င်းနောက် မုဒ္ဓဇ (ပ) မျည်းအက္ခ ရာဖြင့်ရေးသားပြီး (ရိသျှိ) ဟုအသံထွက်ဘတ်ရသော သင်္ခတပုဒ်မှပျက်လွှာသောဝေါဟာရမဟုတ် အဟုတ်အမှန် အားဖြင့် (ရိသိ) ဟု ရိအက္ခရာ အစဉ်တည်၍ ၎င်းနောက် ဒန္တဇ (သ) ဖြင့် ရေးသားပြီး (ရိစိ) ဟု အသံထွက် ဘတ်ရွတ်ရသော ပါကတပကတိပုဒ်မှ ပျက်လွှာသော ဗမာဝေါဟာရဟူ၍သ နှိုဋ္ဌာန်ကျမှတ်လေ။

(သံပေါက်) ရိသိပါကက၊ မျက်ခေါ်ကြ၊ ဗြဟ္မာ? =(ဗမာ?) ဝေါဟာ ရသေ့သာ။
ဗြမိသင်္ခတ၊ မျက်ခေါ်ကြ၊ ဗြဟ္မာ? ဝေါဟာ မဟုတ်ပါ။
ဗြမိ (ရိသျှိ) သင်္ခတဘာသာ။ ရိသိ-ပါကတ-ဘာသာ။
ဣသိ-မာဂဘောသာ။ ရသေ့-ဗမာဘာသာ။

ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦး သုက္ကောဒန၊ မင်း၏သားတော် * အသျှင်အနိရုဒ္ဓါအမိတောဒနမင်း၏သားတော် အသျှင်အာနန္ဒာ စသည်ထူးမြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ထွန်းရာမြို့တော်ကြီးဖြစ်၍နောက်လာ နောက်သား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများတို့ လေးစားမပြတ် သတိရအပ်သော မြို့တော်ကြီး ဖြစ်သည် ၎င်းမြို့တော်ဟောင်းကို ယခုဣန္ဒိယတိုင်းသားတို့က ကပိလဗည္ဗဟု သုံးစွဲ ခေါ်ဆိုကြသည် ၎င်းမြို့တော်ဟောင်းတည်နေရာကို ဖါယီယာန်နှင့် ဟူယင်ဆန်တရတ် ပုဉ်းကြီးများ၏မှတ်တမ်းအရ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်မှ အနောက်မြောက် တဆွဲသုံးမိုင်ကွာ တိလောက်ရာကောဇု (တောက်လိဟဝါ) မှ မြောက်ဘက် (ကျွန်းတလတလံ) ခေါ် ဒိုင် ကြီးအနီးယို (နဂရာခါဆ်) ခေါ် အရပ်ကို မြို့တော်ဟောင်း တည်နေရာဟု ဆုံးဖြတ်ကြသည် သီဟိုဠ်ဘာသာဗုဒ္ဓစရိယကျမ်းစာအုပ်၌ ကပိလဝတ္ထုကို ယခု (ဗဒရိယာ) ခေါ်သည်ဟု အဆိုယှိသည် ထိုမှတစ်ပါး သဒ္ဓမ္မမကရန္တ ကျမ်းအဆိုကိုလည်း အောက်ပါသံပေါက်များ ဖြင့် ပြဆိုလိုက်သည်။

(သံပေါက်) ပြည်ဗာရာဏသီ၊ ဥတ္တရ၊ ကောသလ၊ ဆယ်ဆောင်။
 နေပါလမှ၊ ဒက္ခိဏ၊ မှတ်ကြအရပ်တောင်။
 ကေကောသ၊ မိုင်ဒွယ၊ မှတ်ကြသတိဆောင်။
 နေပါလနယ်တွင်း၊ ပါဝင်လျှင်း၊ မယွင်း၍ပြည်ထောင်။
 ကပိလဝတ်၊ တည်ရာမှတ်၊ သိတတ်ကြအိုနောင်။

(ဗာရာဏသီမှ မြောက်ကောသ (၅၀) မိုင် (၁၀၀) နေပါလမှ တောင်အရပ် တကောသ ၂-မိုင်ကွာ နေပါလနယ်အတွင်းမှာ ပါဝင်တည်ယှိသည် ဟူလို)။

သုဒ္ဓေါဒနမင်း၏ ညီတော်လေးပါး အစဉ်မှန် အမည်မှန်

ဤ၌စကားစပ်၍ သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ ညီတော်လေးပါး အစဉ်နှင့်အမည် အမှန် အကန်ကိုလည်းကောင်း အသျှင်အနိရုဒ္ဓါနှင့် အသျှင်အာနန္ဒာ အဘတဦးစီဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်းကောင်း ပြဆိုဦးအံ့။

ဗမာဘာသာ ကျမ်းစာအုပ်များမှာ အသျှင်အနိရုဒ္ဓါ၏ခမည်းတော် သုက္ကောဒန ဟူ၍လည်းကောင်း သုက္ကောဒန ဟူ၍လည်းကောင်း အထွေထွေ ယှိနေသည့်အပြင် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ ညီတော်လေးပါးပြု အရာ၌လည်း သုက္ကောဒနနှင့် သုက္ကောဒန အစဉ်မကျ ဥပ္ပဒိုပါဋိအားဖြင့် ယှိနေခဲ့ပြန်သည် သို့ယှိနေရာ၌ ဒီပဝင် မဟာဝင်ကျမ်းလာ ဂါထာများနှင့်အညီ အစဉ်မှန် အမည်မှန်ကို ဤဆိုလတ္တံ့သောနည်းဖြင့် နိသံသယ မှတ်ယူကြလေကုန်။

၁။ သုဒ္ဓေါဒန (ပဌမသားတော်)။

၂။ ဓောတောဒန (ဒုတိယသားတော်) ဓောမှာ ဓအောက်မြိုက်နှင့် တောမှာ တဝမ်းပူနှင့်ရေး တောဒေါဒန သို့မဟုတ် ဒေါတောဒန သို့မဟုတ် ဒေါဒေါဒန ဟု အထွေထွေ ယှိနေတတ်သည်။

၃။ သက္ကောဒန (တတိယသားတော်)သမှာ တချောင်းငင် မပါစေလင့် သက္ကောဒန ဟု ယှိနေတတ်သည်။

၄။ သုက္ကောဒန(စတုတ္ထသားတော်)သမှာတချောင်းငင်ပါစေရမည် သက္ကောဒနဟု ယှိနေတတ်သည်။

၅။ အဓိတောဒန (ပဉ္စမသားတော်) တမှာတဝမ်းပူအဆင့် မပါစေလင့် အဓိက္ကော ဒနဟု ယှိနေတတ်သည်။

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သားတော်ငါးပါးတို့ကား ဘိုးတော်, သီဟဟနု, မင်းကြီး၏ ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် သားတော်များဖြစ်ကြသည် သားတော်အမည်ငါးမျိုးတွင် ပဌမသား တော်အမည်၌ စင်ကြယ်ခြင်းအနက်ဟော သုဒ္ဓ သဒ္ဓါ၊ ဒုတိယအမည် ဆေးကြောခြင်း အနက်ဟော ဓောတ,သဒ္ဓါ၊ တတိယအမည် သိကြားမင်းဟော သက္ကသဒ္ဓါ၊ စတုတ္ထ အမည် ဖြူစဉ်ခြင်းဟော သုက္က သဒ္ဓါ, ပဉ္စမအမည် နှိုင်းယှဉ်မဲ့ဟော အဓိတ သဒ္ဓါ ၎င်းသဒ္ဓါတို့နောင်,ဩဒန,သဒ္ဓါဆက်သွယ်၍ သုဒ္ဓေါဒနစသည် အမည်များဖြစ်လှာသည်။

(သံပေါက်) သုဒ္ဓ ဓောတော၊ နောက်သက္ကော၊ သုက္ကော,အဓိတ အစဉ်ပြ။
စဉ်ကြယ်ဆေးကြော၊ သိကြားဟော၊ မှတ်လောမြူဖွေးစွာ။
နှိုင်းယှဉ်မဲ့လတ်၊ ပဉ္စကတ်၊ စဉ်မှတ်ပဒတ္တ။
ငါးပုဒ်နောက်ထံ၊ ဩဒနံ၊ ဆက်ပြန်ငါးနှာမ။
သီဟဟနု၊ သားတော်စု၊ သိမူကေန္တ။
(သီဟဟနု၊ ဟု) သဒ္ဓအတ္ထ၊ နှစ်ဝယုတ္တိ၊ ဆင်ခြင်ညို၍၊ အမှန်ရေးတတ်စေရမည်။

သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး ညီတော်လေးပါး အစဉ်မှန် အမည်မှန် ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

အသျှင်အနိရုဒ္ဓါနှင့် အသျှင်အာနန္ဒာ အဘ တဦးစီလော

ထိုမှတစ်ပါး အသျှင်အနိရုဒ္ဓါ၏ ခမည်းတော်အမည်ကို ပြဆိုကြသော ပါဠိ ကျမ်းဂန်များတွင် သီဟိုဠ်နှင့် ဗမာအက္ခရာရေး အင်္ဂုတ္တိရ်အဋ္ဌကထာ၊ အနိရုဒ္ဓတ္ထေရ ဂါထာ အာနန္ဒတ္ထေရဂါထာများ၌ အသျှင်အနိရုဒ္ဓါနှင့် အသျှင်အာနန္ဒာတို့၏ ခမည်းတော်

အမိတောဒနဟုအဘတဦးတည်းအဖြစ်ပြဆိုလျက်ယှိသည် သိဟိုဋ္ဌ ဗမာအက္ခရာယိုးဒယား အက္ခရာသုံးမျိုးရေး မူလပဏ္ဏာသ ဝုဋ္ဌဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ် အဋ္ဌကထာဦးကား အသျှင်အနိရုဒ္ဓါ၏ ခမည်းတော် သုက္ကောဒန (သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ တတိယညီတော်) အသျှင်အာနန္ဒာ ခမည်းတော် အမိတောဒန (သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ စတုတ္ထညီတော်) ဟု အဘတဦးစီ ပြဆိုထားသည် ဤသို့ အဆိုနှစ်မျိုးထူးခြားနေရာ ရှေးအဆိုစကားသည် ဝုဋ္ဌဝါ သံဃာ တေဒက္ခန္ဓက ပါဠိတော်၌ အသျှင်အနိရုဒ္ဓါနှင့် အသျှင်အာနန္ဒာနှစ်ပါး အပါအဝင်ဖြစ်သော သာကီဝင် မင်းသားခြောက်ယောက် အမျိုးတဦးစီမှ (ဝါ, အဘတဦးစီမှ) ထွက်၍ ရဟန်း ပြုကြသည်ဟု ပြဆိုထားသောစကားနှင့် ဆန့်ကျင်ရကား ထိုရှေးစကားအရ အဘတဦးတည်း၏ သား နှစ်ပါးရဟန်းပြုရာ ရောက်သောကြောင့် မသင့်သည်သာ၊ မေ့လျော့ရေးသားမိသော ပမာဒလေခဟူ၍သာမှတ် အဘတဦးစီဆိုသော နောက်စကား သာ၊ ဝုဋ္ဌဝါ ပါဠိတော်နှင့်ညီ၍ အသင့်ဟုမှတ်လေ။

(သံပေါက်) သုက္ကောဒန၊ နိရုဒ္ဓ၊ အဘမချွတ်မှတ်။
 အမိတောဒန၊ အာနန္ဒ၊ အဘမချွတ်မှတ်။
 ခမည်းတော်နှစ်ပါး၊ နှစ်ဦးသား၊ ခြားနား၍ဆိုမှတ်။
 အနိရုဒ္ဓ၊ ဘကိုပြု၊ များလှယွင်းချွတ်၊ ကျမ်းဂန်ပါဠိ။
 ဝုဋ္ဌဒုက္ခက္ခန္ဓကထာ၊ သုံးမျိုးစာ၊ ရူပါနိတတ်၊ မိန့်ဆိုလတ်။
 သာကီနွယ်ဘွား၊ မင်းခြောက်ပါး၊ ပြုငြားရဟန်းမြတ်။
 ဝုဋ္ဌဝါသံဃာဒက္ခန္ဓက၊ ဟောဖော်ပြ၊ ရူကြိဝိညူဇာတ်။
 တမျိုးတအိမ်တည်းမှ၊ ကုမာရ၊ ဒွယမဖြစ်လတ်။
 ပညာယိုများ၊ ကြံစဉ်းစား၊ ရူငြားဆင်ခြင်မှတ်။

အနိရုဒ္ဓပုဒ် အဆုံးအဖြတ်

ထိုမှတစ်ပါး စကားစပ်သဖြင့် အနိရုဒ္ဓပုဒ်အဆုံးအဖြတ်ကို ပြဆိုဦးအံ့။ ဤအနိရုဒ္ဓ ပုဒ်၌ အလုံးစုံသော အက္ခရာရေးစာတွေမှာ အနုရုဒ္ဓဟု နုငယ်မှာ ဥကာရယောဂ နှင့် ပါဠိပျက်လျက် ယှိကြသည် စင်စစ် နုငယ်မှာ ဣကာရယောဂနှင့် အနိရုဒ္ဓ ဟုသာ ပါဠိယှိရမည် အနိရုဒ္ဓ မချုပ်ပျောက် မပျက်စီးခြင်း မတားမြစ်ခြင်း အနက်ဟော (ချဲ့ဆိုဦးအံ့) မာဂဘောသာနှင့် အလားတူလှစွာသော ပါကတဘာသာ အဘိဓာန်၌ ဣကြီးနုငယ် နှစ်မျိုး ဣကာရယောဂနှင့် အနိရုဒ္ဓ ပုဒ်နှစ်မျိုးယှိသည် အသျှင်အနိရုဒ္ဓ၊ ကိုယ်တိုင်ရေး ပရမတ္ထ ဝိနိစ္ဆယကျမ်း နိဂုံးဂါထာ၌ နာမာရူပ ထောမနာအရာမှာ အနိရုဒ္ဓ ယထာသိနောဟု ဝိသေသနပုဒ် မ,လျက်ယှိသည် ထိုမှတစ်ပါး သင်္ခတဘာသာ လလိတဝိတ္ထာရ ကျမ်း၌လည်း အနိရုဒ္ဓဟု ဣကာရယောဂနှင့် ပါဠိနေ

ယှိသည် ထို့ပြင် ပုပ္ဖါးစောရဟန်း သကရဇာ (၄၀၆) ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော အနော်ရထာခေါ် အနိရုထာ၊ အနေရထာ၊ မင်းစောကိုယ်တိုင် ပုကံမြို့ ရွှေဆံတော်အမည်ယှိ မဟာဝိနွဲ့စေတီတော် ဌာပနာတိုက်တွင် စဉ်မြေပုံရုပ်ပွားတော်မှာ ရေးထုတော်မူခဲ့သော စာတမ်း၌ (သိရိအနိရုဒ္ဓဒေဝ) ဟု ဣကာရယောဂနှင့် မူလဘွဲ့အမည်မှန် ပါယှိသည် ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်တို့ကို ထောက်ထား၍ နုငယ်လုံးကြီးတင်နှင့် (အနိရုဒ္ဓသာ)အမည်ရင်း အမည်မှန်ဖြစ်ကြောင်း နိဿံသယ မှတ်ယူကြလေကုန်။ သင်္ခတကျမ်းလာ စကားအရ ဗိသနိုးနတ်၏မြေး ကာမဒေဝနတ်၏သား (ဥသာ) နတ်သမီး၏ခင်ပွန်းလင် နတ်သား၏ အမည်လည်း အနိရုဒ္ဓဟု အမည်ယှိရကား ဤအမည်မျိုး မှည့်ခေါ်လေ့ယှိတတ်ကြောင်း သိလေ။

(သံပေါက်) နထက်ဣတင်၊ မည်မှန်ပင်၊ အစဉ်မှတ်ကြ၊ အနိရုဒ္ဓ။
(အနိရုဒ္ဓတ္ထေရ) အနိရုဒ္ဓါမထေရ်၊ အနိရုဒ္ဓဒေဝ အနိရုထာမင်း၊ အနေရထာမင်း၊
အနော်ရထာမင်း ဟူလို)။
နာမာနုရူပါ၊ ထောမနာ၊ မှတ်ရာမုချလင်္ကာရ။
(အနိရုဒ္ဓ-ယသသိနာဖြင့်၊ နာမာနုရူပါထောမနာ အလင်္ကာ ပြုသည်ဟူလို)။
မာဂဓနှင့်၊ လွန်တူလင့်၊ ရှုလင့်ပါကတ၊ ဘိဓာန။
မချုပ်မပျက်၊ မမြစ်နက်၊ ဆက်ဆက်ဟောထ၊ အနိရုဒ္ဓ။
(အနိရုဒ္ဓသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုပြသည်)။
ကင်္ဂလရှည်လျား၊ အပျက်များ၊ မှန်ငြားထင်ရ၊ နောက်လူက။
(အမှားကြာလျှင် အမှန်ထင်ကြသည် ဟူလို)။

အနိရုဒ္ဓပုဒ် အဆုံးအဖြတ် ပြီးပြီ။

ဒေဝဒဟ

ကပ္ပိလမြို့ကိုထောက်၍ အရံမြို့အရာ၌တည်သော ဤဒေဝဒဟမြို့သည်ကပ္ပိလဝတ္ထုမှ သာကီယနှင့် ကောလိယ မင်းမျိုးနှစ်ဦးတို့၏ မင်းသားမင်းသမီးငယ်များ ရေကစား ကြရာ ရေကန်အိုင်နေရာ၌ တည်ထောင် ဖန်ဆင်းအပ်သောကြောင့် ဒေဝဒဟ အမည်တွင် သည် ၎င်းမြို့တော်သည် ဗုရားရှင်၏ မယ်တော်မာယာမဟာဒေဝီ မိထွေးတော်ဂေါတမီ ကြင်ရာတော် ယသောဓရာ ဗိမ္မာဒေဝီတို့၏ ဖြစ်ရာဇာတိမြို့ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ဣန္ဒိယ တိုင်းသားများက ၎င်းမြို့ကို (ကသ္မာ) နိဂုံးရွာကြီးဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ မြို့ဟောင်း တည်နေရာအမှန်ကိုမူ ကမ္ဘည်း ကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာ အစိုးရများ သေချာစွာ မှတ်သားထားချက် မရှိသေးသော်လည်း ကျမ်းဂန်စကားကိုလည်းကောင်း ငါတို့

ရောက်ဘူးမှတ်သား ထွေကြိုဘူးသည်များကိုလည်းကောင်း ထောက်ထား၍ ထင်မြင်ချက် ပြဆိုရမူ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ် ဒုတိယသုတ် ပါဠိအဋ္ဌကထာ၌ ဒေဝဒဟသည် သာဝတ္ထိ ရာဇဂြိုဟ်တို့၏ အရှေ့တောင်အရပ်၌ တည်ယှိသည်ဟု အဆိုယှိသည်။ ဥပရိပဏ္ဍာသ ဒေဝဒဟ၊ သုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ဘွားတော်မူရာ လုမ္ဗိနီ ဥယျာဉ်နှင့် ဒေဝဒဟသည် ဂေါစရဂါမ် ဆွမ်းခံရွာ အဖွဲ့ပြုလောက်အောင် နီးကပ်လျက် တည်ယှိသည်ဟု အဆို ယှိသည် ဤသို့ကျမ်းလာစကားများကို ထောက်ထား၍လည်းကောင်း ထိုမှထပါး ရှေးက ဗုရားအလောင်းတော် ဘွားမြင်တော်မူခါနီး ဒေဝဒဟ၊ သို့ သွားသော မယ်တော်၏ ခရီးလမ်းစဉ်နှင့်တကွ ငါတို့ယခု ရောက်ယှိထွေမြင်ခဲ့ရသော ရောဟဏီမြစ်တည်နေပုံနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် အနုအထားကိုလည်းကောင်း ကပ္ပိလဝတ္ထုမှ အရှေ့တောင် ၃၇-မိုင်ကွာ အရပ်မှာ ဒေဝဒဟ တည်ယှိသည်ဟူသော ဗာယီယန်မှတ်တမ်းလာ စကားကိုလည်း ကောင်း လုမ္ဗိနီ သည် ကပ္ပိလနှင့် ဒေဝဒဟ အကြားမှာ အမှန်တည်ယှိရမည်ဟူသော အသင့်ယုတ္တိကိုလည်းကောင်း ထောက်ထားဆင်ခြင်၍ လုမ္ဗိနီ၏ တောင်ဘက် နှစ်မိုင် သုံးမိုင်ကွာ နေပါလအစိုးရများ၏ ဂါတ်ဌာနာ၊ ထားယှိရာ အမည်အားဖြင့် ဗုရားရှင်နှင့် သက်ဆိုင်သော (ဘဂဝန်ပုရ်) အမည်ယှိသော အရပ်သည်ယှိ၏ ၎င်းသည်ပင် ဒေဝဒဟ ဖြစ်ရာ၏ဟု မှတ်ထင်မိပေသည် ဆင်ခြင်ယူကြလေကုန် အချို့ကမူ ကုသိနာရုံသို့သွားရာ လမ်းအကြားမှာယှိသော ရှေးက အသျှင်မဟာကဿပမထေရ် သီတင်းသုံးတော်မူခဲ့ဘူး သော ယခု (ကာဆယ) ဟုခေါ်သော (ကာရပ) (ကာဆိယပ) အမည်ယှိသောမြို့၏ အနီး တသိလ်ဒေဝရိယ (တက်စဒိုးဒိုးယား) ဘူတာရွာသည် ဒေဝဒဟ မြို့ဖြစ်သည်ဟု ရေးသားပြောဆိုကြသည် လုမ္ဗိနီနှင့် ခရီးအလွန်အလွမ်းဝေးကွာသောကြောင့် မသင့်ဟု မှတ်ထင်သည် ဆင်ခြင်ယူကြလေကုန်။

လုမ္ဗိနီ

၎င်းဥယျာဉ်တော်သည် ဘိုးတော်အဇ္ဇနမင်း ပြုကြွင်းရောက်လှစ် မဟာသကရာဇ် (၆၈) ၌ အလောင်းတော် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဘွားမြင်တော်မူရာ ဥယျာဉ်တော်ကြီးဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ အလွန်လေးစားရာ သတိသံဝေဂ ရယူရာ သံဝေဇနိယဌာနကြီး ဖြစ်ရာ သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး နောက်သာနောက်သားတို့ နေရာမှန်အတည်တကျ သိယှိကြ၍ အမှတ်တရ ဖြစ်ကြစေခြင်းငှါ ကမ္မည်းစာနှင့်တကွ ကြီးမာသောကျောက်တိုင် ကြီး စိုက်ထူးထားခဲ့သည် ၎င်းအထိမ်းအမှတ် ကျောက်တိုင်ဖြင့် လုမ္ဗိနီ ဥယျာဉ်တော်ကို အမှန်သိယှိကြရသည်သာမက ၎င်းကိုအကြောင်းပြု၍ ကပ္ပိလဝတ္ထု ဒေဝဒဟစသည်တို့၏ တည်ရာဌာနများကိုပါ မှန်းဆသိကြရသည် လုမ္ဗိနီဟူသော အမည်ကိုမူ သုပ္ပဗုဒ္ဓ မင်းနှင့် နှမတော် မဟာမာယာဒေဝီတို့၏ မယ်တော်ဖြစ်သော လုမ္ဗိနီမိဘယားကြီး၏ အမည်ကိုယူ၍ မှည့်ခေါ်သည်ဟု ဗုဒ္ဓစရိတကျမ်း၌ သစ်တကျမ်းစာများအရ အဆို

ယှိသည် သာသနိကကျမ်းများ၌မူ သုပ္ပဗုဒ္ဓနှင့် မဟာမာယာဒေဝီဘို့၏ မယ်တော်ကား
ဇယသေနမင်းကြီး၏ သွီးတော် ဘိုးတော်အဉ္ဇနမင်းကြီး၏ ကြင်ရာတော် ယသောဓရာ၊
အမည်ယှိသော မိဘယားကြီးဖြစ်ကြောင်း အဆိုယှိသောကြောင့် ထိုစကား ဆင်ခြင်ဘွယ်
ယှိ၏။ ၎င်းလုမ္ဗိနီသည် နေပါလနယ်အတွင်း၌ ပါဝင်သောကြောင့် ၎င်းကို နေပါလ
အစိုးရက ဥန္နာဂဗျီရွာ၌နေသော သီတာရာမ်၊ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကျောက်ခရီး၊
ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ဂျမီဒါတဦးအား စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းရန်
တာဝန်လွှဲအပ်ထားလေသည်။

မှတ်ချက်။ သီတာနှင့်ရာမကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူဖြစ်ခြင်းကြောင့် သီတာရာမ်
မည်သည်၊ ကျောက်ခရီးကား အမျိုးအနွယ်၏ အမည်ဖြစ်သည် မြေပိုင်ရှင်တဦးကို ဂျမီဒါ
ဟု ခေါ်သည်။

ဆက်ဦးအံ့ ယခုအခါ ၎င်းလုမ္ဗိနီကို ဣန္ဒိယတိုင်းသားတို့က (ရုမ္မိန်ဒေဗျီ) ဟု
ခေါ်ကြသည် ၎င်း၏တည်နေရာကိုမူ ငါတို့လုမ္ဗိနီသွား ခရီးစဉ်ကို ကြည့်သောအားဖြင့်
အထင်အရှား သိနိုင်သည်။

လုမ္ဗိနီသွားခရီးစဉ် ဗင်္ဂလားအနောက်မြောက်လိုင်းသွား မီးရထားကိုစီး ဂေါ်ရ်
ခပူရ်သို့ရောက် ၎င်းမှဆက်၍ နောင်တန္နနဝ ဘူတာရောက် ဆင်းပြီး ၎င်းမှလုမ္ဗိနီသို့သွား
သောကားကိုစီး ကားခ ဒါ၊ လုမ္ဗိနီနှင့်ဆယ်မိုင်ဝေးသည် နောင်တန္နနဝမှ မြောက်ဘက်သို့
သွားသောအခါလေးမိုင်အကွာတွင်ပေထရီခေါ် ဒီစကြိုတ်ရုံးနှင့် နေပါလဘာသာ(ဗတီဟာ
ကိမ်)ခေါ် အရေးပိုင်ရုံး တည်ရာဌာနသို့ ရောက်ယှိပြီးနောက် ၎င်းမှ မြောက်မိုင်အကွာတွင်
အသောကမင်းကြီး စိုက်ထူထားခဲ့သော ကျောက်တိုင်နှင့်တကွ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်တော်သို့
ဆိုက်ရောက်တွေ့ယှိရသည် ဥယျာဉ်အတွင်း၌ နေပါလအစိုးရက ရှေးဟောင်း အရာ
ဝတ္ထုပစ္စည်းများကို ရှာဖွေတူးဖော်လျက် ယှိသည်ကိုတွေ့ရသည် ၎င်းဥယျာဉ်တော်၏
အနီး တောင်ဘက်မှာ ဗုရားဖူးဧည့်သည်များ တည်းခိုရန် နေပါလ အစိုးရက ဆောက်
လုပ်ထားသော ဓမ္မီဇါလာ (ခရ်မဆာလာ) ခေါ် စတုဒိသာဇရပ်ယှိသည်။

သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓ

ဤ၌ ဗုရားအလောင်းတော်မြတ် ဘွားမြင်တော်မူရာ ဥယျာဉ်တော်ကို ပြဆိုရာ၌
အလျှင်းသင့်သဖြင့် ဗုရားရှင် အလောင်းတော်၏ သင်္ခတကျမ်းများ၌ ဆိုအပ်သော
အမည်ထူးကိုလည်းကောင်း၊ ပညာယှိများ အစဉ်အလာ မှတ်သားလာခဲ့ကြသော ဘွား
ဇာတာတော်ပုံကိုလည်းကောင်း ဗဟုသုတအလို့ငှါ ပြဆိုဦးအံ့။

ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌာရိဝင်ကျမ်းကြီး

သင်္ခတဘာသာ ဗုဒ္ဓစရိယကျမ်း၌ လာသော
ဗုရားရှင်အလောင်းတော်မြတ်၏ အမည်တော်ပြဂါထာ

ဇေဝိဝါ ရာဇသုတသျှ တသျှ၊ သင်္ဂါထိသိဒ္ဓိန္ဒယတောဗဘူဝ။
တပဉ္စသ္မသျှသုတသျှနာမ၊ သင်္ဂါထိသိဒ္ဓေါယမိတိပြစကြေ။

အနုကိကား။ ။တသျှရာဇသုတသျှစ၊ ထိုအလောင်းတော်မင်းသားကလေး၏လည်း။
ဇေဝိဝါ၊ ဤသို့သော သဘောယှိသော။ သင်္ဂါထိသိဒ္ဓိ၊ ခပ်သိမ်းဥသံ့ အလုံးစုံအကျိုး ပြည့်
ပြီးပြီးစီးခြင်းသည်။ ယတား၊ အကြင်ကြောင့်။ ဗဘူဝ၊ ဖြစ်ပြီး။ တတား၊ ထို့ကြောင့်။
ဉ္စပ၊ ခမည်းတော်မြတ် လောကနတ်ဖြစ်တော်မူသော သုဒ္ဓေါဒနမင်းတရားကြီးသည်။
အယံ၊ ဤငါ၏သားတော်ကလေးသည်။ သင်္ဂါထိသိဒ္ဓိ၊ သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓိမည်၏။ ဣတိ၊
ဤသို့၊ တသျှသုတသျှ။ ထိုအလောင်းတော် မင်းသားကလေးအား။ ဝါ၊ ၏။ နာမား၊
အမည်နာမ ဘွဲ့သမင်္ဂလာကို။ ပြစကြေ၊ ပြတော်မူလေပြီ။

ထိုအလောင်းတော် မင်းသားကလေး၏ ဤသို့သော အလုံးစုံသော အကျိုးပြီးစီး
ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးက သားတော်အား သဗ္ဗတ္ထ
သိဒ္ဓဟူသော ဘွဲ့အမည်မင်္ဂလာကို ပေးတော်မူသည် ဟူလို။

သင်္ခတဘာသာ၊ သင်္ဂါထိသိဒ္ဓိ (သရ်ဝရ်ထစိဒ္ဓိ) အသံထွက်။
မာဂဘာသာ၊ သဗ္ဗတ္ထသိဒ္ဓိ။

ပါဠိကျမ်းဂန်များ၌ ပြဆိုအပ်သော သိဒ္ဓတ္ထအမည်နှင့် သင်္ခတကျမ်းလာ အမည်
အဘယ်မျှ ထူးခြားနေသည်ကို သတိပြုကြလေ။

သီဟိုဠ်နှင့် ဣန္ဒိယပဏ္ဍိတ်များ မှတ်သားအပ်သော
ဗုရားအလောင်းတော် ဇာတာတော်ပုံ

ပစ္ဆိမဘဝိကာ ဗောဓိသတ္တ သိဒ္ဓတ္ထကုမာရ မင်းသား၏ ဇာတာတော်ပုံသည်
သီဟိုဠ်ကျွန်းသားနှင့် ဣန္ဒိယတိုင်းသား ပဏ္ဍိတ်များ အစဉ်အလာ မှတ်သားလာခဲ့ကြ
သော ပုံ၊ ငါတို့ဗမာပြည်သား ပညာယှိများ မှတ်သားလာခဲ့ကြသောပုံ ဤသို့နှစ်မျိုးယှိရာ
သီဟိုဠ် ဣန္ဒိယပဏ္ဍိတ်များ မှတ်သားလာခဲ့ကြသော မဟာနေက္ခမ္မ စမ္ပူကျမ်းလာ
ဇာတာတော်ပုံကား။

၄ ၁	၆ ၆	၀
၅ လ	၃	၃
၈	၂	

စဉ်နက္ခတ်

၁၅-လုံး

၂-ပါး

၁၂-ဗီဇနာ။

ကလိယုဂနှစ် နှစ်ထောင့်လေးရာ့ခုနစ်ဆယ်ရှစ် (၂၄၇၈) ခု ကဆုန်လပြည့် အင်္ဂါနေ့နံနက်အချိန် ဘွားမြင်တော်မူသည် ကရကဋ်ရာသီ၌ လင်နှင့် ကြာသပတေး ယှဉ်ပူးလျက် တူရာသီ စန်း မေသရာသီမှာ ဒိနက်ရေခေါ် တနင်္ဂနွေနှင့် ဗုဒ္ဓဟူး ကန် ရာသီမှာ ရာဟု မကရရာသီမှာ အင်္ဂါ၊ ကိုရာသီမှာ သနေ မိန်ရာသီမှာ သောက်ကြာ နှင့် ကိတ်ဂြိုဟ်များ ရပ်တည်လျက်ယှိကြသည် ဤဇာတာတော်ပုံသည် ရာမာယဏ၌ ပြဆိုအပ်သော ရာမမင်း၏ ဇာတာပုံနှင့် လင်နှင့် ကြာသပတေး၊ အင်္ဂါ၊ သောက်ကြာ၊ ဒိနက်ရေ ဂြိုဟ်နေ့များတူကြသည် ငါတို့ဗမာပညာယှိများ မှတ်သားခဲ့ကြသော ဇာတာ ပုံနှင့်မူ နံတော်မှစ၍ လင် စန်း ဂြိုဟ်နေ့ပုံအလုံးစုံ မတူကွဲပြားလျက်ယှိသည်။

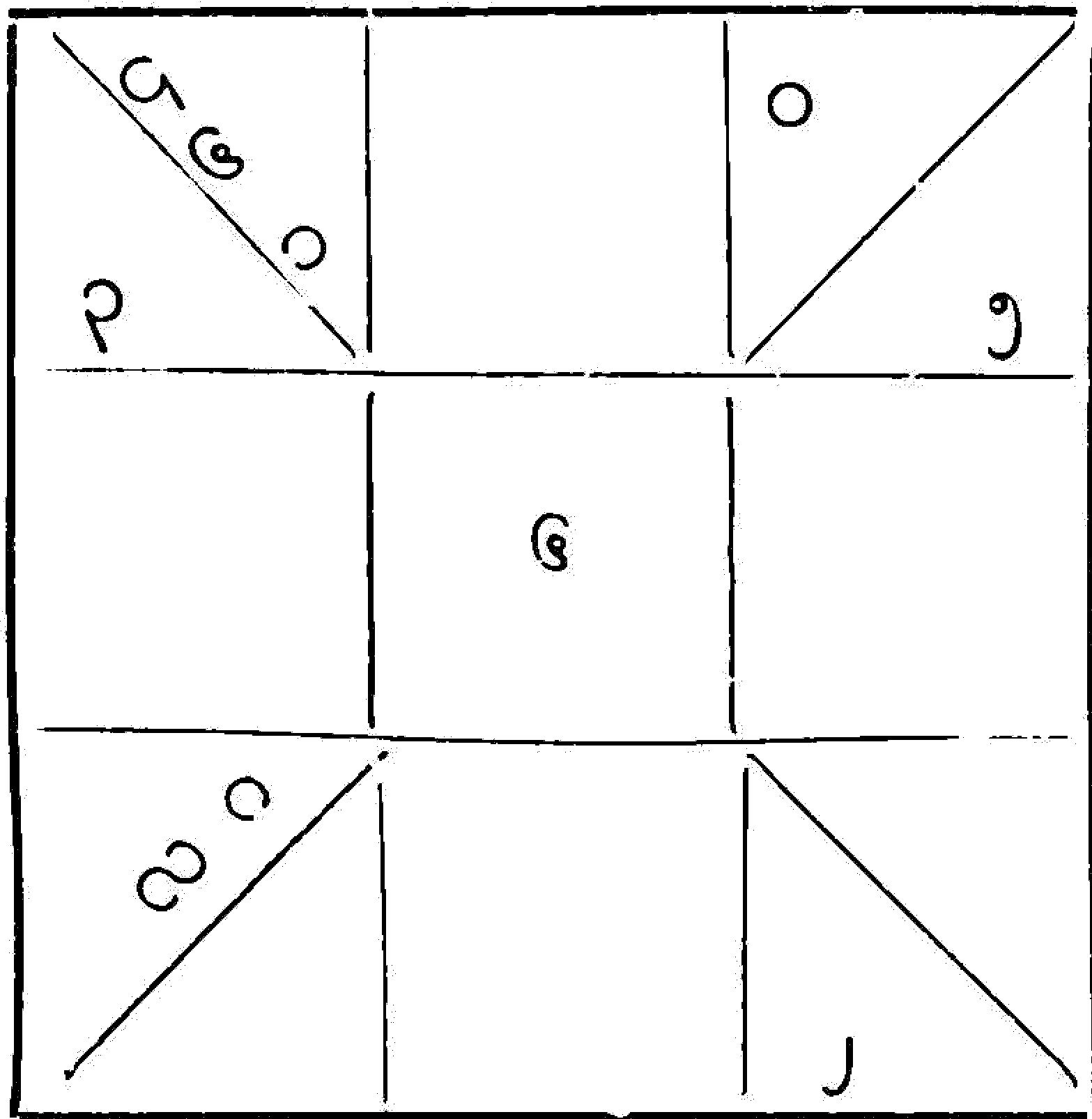
မဟာဝဏ္ဏုအဝဒါန၊ လလိတဝိတ္တာရစသော မဟာယာနိက မြောက်ပိုင်း သာသနာကျမ်းဂန်များ၌ ဘုရားအလောင်းတော်သည် ပြာသိုလပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်၍ ပဋိသန္ဓေ နေတော်မူပြီး တနင်္ဂနွေနေ့လပြည့် ကြတ္တိကာနက္ခတ်နှင့်ယှဉ်၍ ဘွားမြင်တော်မူသည်ဟု ပြဆိုထားရာ အမှတ်အသားခြင်း အလွန်ဆန့်ကျင်လျက် ယှိသည်။

ဤ၌ နေ့ရက်အချိန် မှတ်သားချက်တွင် မူလက အချိန်အမှတ်အသားမပါ စဉ် နက္ခတ်လည်း မပါ သို့သော်လည်း ကျမ်းဂန်များ၌ နံနက်အခါ ဘွားမြင်တော် မူသည်ဟု အဆိုယှိထားသောကြောင့် နံနက်အချိန် ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်သည် စဉ် နက္ခတ်မှာလည်း ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့် စန်းယှဉ်ကြိုက်ကာ ဘွားမြင်တော်မူသောကြောင့် သကလ ကလာပရိပုဏ္ဏသမန္တဘဒြစန်းရလင့်အောင် ဒိနက်ရေ ဂြိုဟ်တည်ရပ်နေရာ ရာသီအဝေးအကွာနှင့် စန်းနေရာသီ အဝေးအကွာကို ထောက်ချင့်၍ တွက်ချက် ကြည့်သောအားဖြင့် ဖြစ်သင့်သောစဉ်နက္ခတ်ကား တဆဲ့ငါးလုံးနှစ်ပါး တဆဲ့နှစ်ဗီဇနာခန့် ဖြစ်သင့်သည်။

အလွယ်မှတ်ရန် ဇာတာတော်ပုံ တေးထပ်

အဋ္ဌသတ်စော၊ နှိုကလိ၊ နုရာမိ ဖျားရှင်၊ မာယာမိ ဘွားမြင်၊ သားဘုရင်နံနေး၊
ဝေသာခ ပုဏ္ဏမာ၊ ကုဉ္ဇရာဒေါင်းနှင့်မေသေ့။ ။ ဂြိုဟ်ဇိဝလဂ္ဂေ၊ ကက္ကဋေယျဉ်မွေ၊ စက်
မကရေ ခြင်္သေ့ပ၊ ခွင့်တူလေ့ စန္ဒာ၊ ဟိုင်းဂြဟာ ကန်မှာယိတာမိုး၊ ဟန်ပါဘိကုန္တနာဂါ။ ။
စုံနှစ်ဝ ကိတ်သုက္ကာငယ်၊ နိမိတ်ဥက္ကဋ္ဌာ တကယ်ထူးဘို့၊ စမ္ပိယံရှင်မြူး မိနရဝေ၊ ညီမျှ
အနေ၊ မဟိစလ ဖြစ်ပချေအောင်၊ အတ္ထရေ လွန်များလှလေး။

ငါတို့ဗမာပညာယှိများ အစဉ်အလာမှတ်သားခဲ့သော
ဗုရားရှင်အလောင်း ဇာတာတော်ပုံ

စဉ်နက္ခတ်
၁၅-လုံး
၃-ပါး
၁၀-မိဖုရား။

ဘိုးတော်အဉ္ဇနမင်း၊ ဖြိုကြွင်းသကရဇာ၊ ခြောက်ဆွဲရှစ်၊ (၆၈) ခု ကဆုန်လပြည့်
သောကြာနေ့ မွန်းတည့် နှစ်ချက်တီးအချိန်၌ ဘွားမြင်တော်မူသည်။

သိဟ်ရာသီမှာ ရာဟုနှင့် လက်ပူးလျက် ဗြိစ္ဆာရာသီမှာစန်း ဗြိဿရာသီမှာ
ဒိနက်ရေနှင့် ဗုဓဟူး၊ သောကြာ၊ မေထုန်မှာ အင်္ဂါ၊ ကုံမှာကြာသပတေး၊ မိန်မှာ
သနေ၊ ဂြိုဟ်များ ရပ်တည်လျက်ယှိကြသည်။

ဇာတာ.... ၎င်းဇာတာဟူသော ဝေါဟာရသည် သင်္ခတဘာသာမှ ဆင်းသက်လာသည် မွေးဘွား
ချိန်အမှတ်အသား ရက်ချုပ်နှင့်တကွ စန်းလက်ဂြိုဟ်နေ ရာသီခွင် စက္က၊ ယတြ၊ ပုံသဏ္ဍာန်စသည် အပြည့်
အစုံရေးသားပါယှိသော အမှတ်စာတမ်းမျိုးကို သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ဇန္ဓပတြ ဇန္ဓပတြိကာ၊ မာဂဘောသာ
အားဖြင့် ဇမ္ဗပတ္တ=ဇမ္ဗပုတ္တိကာ ဗမာဘာသာအားဖြင့် ဇာတာ ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

မှတ်လွယ်ရန် ဇာတာတော်ပုံ ဘွဲ့တေးတပ်

(ရှေးပညာယိုများရေးသည်)

ဆန္ဒါန်ဆင်ပူးရိတို့၊ အထူးယိုပြီသာ၊ မေထုန်ကပြိုဟ်သီဟာ၊ ဟိုင်းလက်ပါ
သိဟ်တွဲ၊ ပြိစ္ဆာစန်း ကုဇိဝါ၊ မိန်နာဂါ ထားလျက်မလွဲ။ ။လောကလုံးပရမေ၊ အစိန္တေ
လွန်ကဲ၊ သဗ္ဗညုဏ်ရအောင်ခဲစေတို့၊ ဘွားမြင်နဂေါစာ၊ ခြောက်ဆယ်မှာကြိုအဋ္ဌ၊
ကဆုန်လ ပြည့်စွာသည့်ခါ။ ။ပူးမင်းနေ့ မွန်းတည့်ခါ၊ မြတ်ဗုဒ္ဓါ ဇာတောပ၊ ဘဂဝါစော
အလောင်းမြတ်ဆွေ၊ ထွန်းတဲ့နှစ်ပေ၊ သိဒ္ဓတ္ထအတုလေမှာ၊ ဝေါဟာရေဘွဲ့ထူးပလေး။

နေပါလ

၎င်းနေပါလသည် ဟိမဝန္တာတောင်ခြေ၌ တည်ယိုလျက် ဣန္ဒိယပြည်အတွင်း
ဗြိတိသျှအစိုးရ လက်အောက်ခံမဟုတ်ပဲ ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်းနှင့် သီးခြားနိုင်ငံဖြစ်သည်။
သို့သော် ထိုအခါက ပြည်ပိုင်ဘုရင်ကား တိုင်းရင်းသား နေဝါရီလူမျိုး မဟုတ်သေး
ကြောင်း သိရသည်။ (၎င်းအကြောင်း အထက်မလ္လတိုင်းအခဏ်း၌ ထင်ရှားစေဦးအံ့)။

၎င်းနေပါလနိုင်ငံ၏ အပိုင်းအခြားနယ်နိမိတ်မှာ မြောက်ဘက်က တိဗ္ဗတပြည်၊
အရှေ့ဘက်က သီကီမ်၊ တောင်ဘက်က အင်္ဂလိပ်ပိုင် ဟိန္ဒူဌာန၊ အနောက်ဘက်က
ကူမာယူနံနှင့် ရောဟိလခဏ္ဍ ဖြစ်သည်။

နေ+ပါလ၊ နေ-နေအမည်ယိုသော ရသေ့မုနိသည်။ ပါလ၊ စောင့်ရှောက်အပ်သော
မင်းမျိုးမင်းနွယ် နေပါလ၊ နေအမည်ယိုသော ရသေ့စောင့်ရှောက်အပ်သော မင်းမျိုး
မင်းနွယ်၊ ၎င်းနေပါလမည်သော မင်းမျိုးမင်းနွယ်များ လက်မွန်မဆွ ပဌမတည်ထောင်
ဘန်ဆင်းအပ်သော တိုင်းနိုင်ငံကို နေပါလဟူခေါ်ဆိုသည်။ Nepāla ဟူသော အင်္ဂလိပ်
အက္ခရာ စာလုံးပေါင်းကို နယ်အက္ခရာ သဝေထိုး ပစောက်မှာ ရေးချ လမှာအသတ်
တန်းခွန်မပါစေပဲ နေပါလဟု အမှန်အကန် အကျအန ပြန်ဆိုရေးသားတတ်စေရမည်။
အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ စာလုံးပေါင်းတွင် P နောင် A အက္ခရာမှာ အာဒိဗာ လက္ခဏာပြု
အထက်ကမျဉ်းကြောင်းတိုကလေးနှင့်တကွ Ā ဟုရေးသား ရမည်။ ဤသို့ရေးသားမှသာ
ပါ ဟူသောအသံ ထွက်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။

(သံပေါက်) သဝေနှင့်န၊ ပရေးချ၊ နောက်ကလရေး၊ သတ်ကင်းဝေး။ (နေပါလ)

ဤနေပါလဟူသော အမည်သည် ယခင်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းအတိုင်း ပါဠိနှင့်
သစ်တဘာသာ ဝေါဟာရအမည်ဖြစ်သည် ပါကတဘာသာအားဖြင့်ကား မုဒ္ဒဇဏ ဒန္တော

ဋ္ဌ-၁-အက္ခရာဖြင့် ဟောပါလဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗမာအက္ခရာကျောင်းသုံးဣန္ဒြိယ မြေပုံ စသည်မှာကဲ့သို့ နိပါယ်၊ ဟု နုဇယလုံးကြီးတင် ပစောက်ရေးချ လမှာ အသတ်နှင့် လည်းကောင်း၊ နိပေါယ် ဟု ပစောက်မှာ သဝေထိုး ရေးချနှင့်လည်းကောင်း၊ နေပေါယ် ဟု ပစောက်သဝေထိုး ရေးချရှေထိုးနှင့်လည်းကောင်း၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်လည်းမရ အမည်နာမကလည်းပျက်၍ အချက်အလက်မကျသော အပြန်အဆို အရေးအသား အခေါ် အဝေါ်မျိုးကို မပြန်ဆိုမရေးသား မခေါ်ကြလေလင့်။ ဤသို့ အမည်ဝေါဟာရအမျိုးမျိုး မှားနေခြင်းသည် အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ အရေးအသားနှင့်တကွ ဘာသာပြန်ဆိုရာ နေရာ မကျမှပင် ဖြစ်သည်။ ဤအမည်သည် အင်္ဂလိပ်စသော ဥရောပ တိုက်သားများ၏ အမည်ဝေါဟာရ စကားမဟုတ်ကြောင်း သတိပြုလေ။ ဟိန္ဒူ၊ ဗင်္ဂါလီ ကလယ်စသော ဣန္ဒြိယတိုင်းသုံး အက္ခရာမြေပုံနှင့် သီဟိုဠ်မြေပုံများမှ နေပါလဟု၍ပင် ပါဠိနှင့် သင်္ဘောဘာသာကြီးများအတိုင်း အမည်သညာမပျက် အနက်အဓိပ္ပါယ်လည်းရ အက္ခရာ လည်း ကျနုမှန်ကန်စွာ ပုံနှိပ်ရေးသားလျက် ပါယိကြသည် ဤအချက်ကို ဗမာကျောင်း ဆရာစသောပုဂ္ဂိုလ်များ သတိမူကြလေကုန်။

သီဟိုဠ်ဘာသာ ဗုဒ္ဓစရိတကျမ်းစာ၌ ၎င်းနေပါလနိုင်ငံကို တောင်ကြားအရပ်၌ တည်ယိုခြင်းကြောင့် ပဗ္ဗတရဋ္ဌ ဟု ရေးသားပါယိုသည်။

ကဋ္ဌမဏ္ဍု

၎င်းနိုင်ငံ၏မြို့တော်ကား ကဋ္ဌမဏ္ဍု ဖြစ်သည် ဤအမည်အတိုင်း ဣန္ဒြိယတိုင်း သားများ ခေါ်ကြသည် အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် သစ်သားအဆောက်အဦးဖြင့် ရှုချင့်စက္ကယ် တင့်တယ်စွာ မြို့အလယ်၌ ဆောက်လုပ်ဘန်ဆင်းထားသော မင်း နန်းတော် ပြာသာဒ် ယိုသော မြို့တော်ဟု ဆိုလိုသည် ကဋ္ဌ+မဏ္ဍု-ကဋ္ဌသဒ္ဓါ သစ်သားအနက်ဟော၊ မဏ္ဍု သဒ္ဓါမဏ္ဍပ်အနက်ဟော ၎င်းကဋ္ဌမဏ္ဍု-အမည်သည် ကဋ္ဌိမဏ္ဍုပ ဟူသော သင်္ဘောပုဒ် ကဋ္ဌမဏ္ဍုပ ဟူသောမာဂနှင့် ပါကတပုဒ်တို့မှ ပျက်လွှာသော ဝေါဟာရအမည်ဖြစ်သည်။ ဤအမည်ကို ရေးသားခေါ်ဆိုရာ၌ ကကြီးမှာ ရေးချမဲ့ ဋ္ဌဝမ်းဘဲမှာသံယုတ်နှင့် ကဋ္ဌမဏ္ဍုဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခခွေးတသတ် နုဇယဒဒွေးအဆင့် နှစ်ချောင်းငင် ဝိသဇ္ဇနီ နှစ်လုံးပေါက်နှင့် ခတ်မန္ဒူးဟူ၍လည်းကောင်း မရေးသားမခေါ်ဆိုလေလင့် ဗမာအက္ခရာ ကျောင်းသုံးဣန္ဒြိယမြေပုံ၌ ဤအတိုင်းခတ်မန္ဒူးဟု အမှားရေးလျက်ယိုသည် ဤသို့ရေးခြင်း သည်လည်း Khatmandu ကေ၊ အိပ်ချ်၊ အေ၊ တီ၊ အယ်၊ မ်၊ အေ၊ အယ်၊ နီ၊ ဒီ၊ ယူ ဟူသောအင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းကိုစွဲ၍ ပြန်ဆိုရေးသားခြင်းပင် ဖြစ်သည် သတိပြုကြကုန်။

ဟိန္ဒူ ဗင်္ဂါလီ အက္ခရာမြေပုံနှင့် ၎င်းဘာသာအဘိဓာန်များ၌ ကာဠမဏ္ဍုလုဂ် အမည်သညာ အက္ခရာမပျက် ပုံနှိပ်ရေးသားကြသည်။ အမှန်အတိုင်း အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ စာလုံးပေါင်းသစ်ကို ရေးလိုမှု Kāthamāṇḍu ဟုရေးရမည်။

၎င်းမြို့တော်၏ ပေါ်ရာဏက ဝေါဟာရအမည် မဉ္ဇူပဋ္ဌန၊ အသောကပဋ္ဌန၊ အသောကပုရ၊ လလိတပဋ္ဌန ဟူ၍အမည်လေးမျိုးယှိသည်။ ထိုလေးမျိုးတွင် လလိတ ပဋ္ဌနနှင့်အသောကပဋ္ဌနကို မြေပုံများ၌ ပါဠာန (ပါဠာန်) ဟု ရေးသားခေါ်ဆိုကြသည် မဉ္ဇူပဋ္ဌန ကိုကာဠမဏ္ဍု (ခတ်မန္တုး) ဟု ခေါ်ဆိုရေးသားကြသည် ထို့ပြင်တထောင့် ကိုးရာသုံးဆယ့်လေး (၁၉၃၄) ခုနှစ်လောက်က နန်းတက်သော ယုဒ္ဓသမဂေရ အမည် ယှိသော နေပါလဘုရင်က ၎င်းကာဠမဏ္ဍုမြို့တော်ကို ကန္တိပုရခေါ်ရမည်ဟု အမိန့် ထုတ်ပြန်သည်။

၎င်းမြို့တော်၏အနောက်မျက်နှာ တမိုင်လောက်အကွာ ဝေါပုစ္ဆပဝံတ (ဂေါသိင်္ဂ သေလ) ဟုခေါ်သော တောင်ကုန်းပေါ်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် နေဝါရီလူမျိုးတို့ ကိုးကွယ်ရာ တန်းခိုးအကြီးဆုံး သွယန္တု (သယန္တု) စေတီတော်တဆူယှိသည်။ (အကျယ်ကို သိလိုမှု သွယန္တုပူရာဏ်မှာကြည့်။

သက္ကတိုင်း အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၃) ကောသလတိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ကောသလတိုင်း ရှေ့မြို့တော်အမည် သာဝတ္ထိ (ဌာပတ္ထိ) ယခုမြို့အမည် ဆဟိတ၊ မဟိတ၊ (ဆဟေတ် မဟေတ်) ရှေ့အရံမြို့အမည် သေတဗျာ၊ ဥက္ကဋ္ဌာ၊ သာကေတ၊ ဣန္ဒြာနိလ တိုင်း၏ တည်ရာဌာနကား မြောက် ဘက်က ဗဟရာဣစ ဒိစတြိတ်၊ တောင်ဘက်က သုလ်တာန်ပုရ၊ အနောက်ဘက်က ဗာရာဏသီနှင့် ဖေဇာဗာဒဒိစတြိတ်၊ အရှေ့ဘက်က ဂေါရက္ခပုရ ဗဟိန္ဒုနှင့် အာဇာမဂရ၊ ဇောနပုရ၊ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော မြို့ရွာနှင့်တကွ ဒိစတြိတ် စီရင်စုနယ်ပယ် အဝန်း ဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ကောသလ

၎င်းတိုင်း အမည်အားဖြင့် ထင်ရှားသိသာပြီဖြစ်၍ အထူးရေးသားဘွယ်မလို တိုင်း၏တည်ရာ အကျဉ်းမှတ်ချက်မှာ ထင်ရှားပြီး ကာသိတိုင်း သက္ကတိုင်းတို့၏အကြား

သရဗုဒ္ဓိ အစီရဝတီမြစ်များ စီးဆင်းရာ ပတ်ဝန်းကျင်အရပ် ဟိမဝန္တာတောင်နှင့် စပ်လျက်ဟိသည်ကိုလည်း မှတ်လေဦး ထိုမှတစ်ပါး ဤဘုရားကို ဒက္ခိဏကောသလာ ဥတ္တရကောသလာဟု နှစ်ပိုင်းခွဲထားကြောင်း နောက်သာကေတကို ပြဆိုရာ၌ ထင်ရှား လတ္တံ့။

သာဝတ္ထိ (ဗြာဗန္ဓိ)

၎င်းမြို့တော်သည် ခပ်သိမ်းသောဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့ ယဇိကပြာဒိဟာ ပြတော်မူရာ ငါတို့ဂေါတမမြတ်စွာဗုဒ္ဓဘုရားရှင် နှစ်ဆဲ့ငါး (၂၅) ဝါ ပတ်လုံး သီတင်းသုံးတော်မူရာ ခပ်သိမ်းသော ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့၏ မစွန့်ရာ အဝိဇဟိတ ဌာနကြီးဖြစ်သည် မြို့တော်၏ တောင်မျက်နှာအရပ်၌ ငါးဆဲ့လေးကုဋေ အသပြာငွေကိုစွန့်၍ ငယ်မည်သုဒတ္တ ဒါနာဘိ ရတ အရာ ဇေတဝန်ရ သောတာပန် အရိယာဖြစ်သော အနာထပိဏ်* သေဋ္ဌေးဆောက်လုပ် လှူဒါန်းအပ်သော ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကြီးနှင့် မြို့၏အရှေ့မျက်နှာ အရပ်၌ အဘိုးငွေ ကိုးကုဋေကျော်တန် မဟာဗ္ဗတာ မဇ္ဈိကာ အဆင်တန်ဆာရောင်းချရငွေကို မူတည် လျက် နောက်ထပ်ဖြည့်စွက်ငွေနှင့်တကွ နှစ်ဆဲ့ခုနစ်ကုဋေ အသပြာငွေကိုစွန့်၍ ဝိသာခါ ကျောင်းအမကြီးဆောက်လုပ်လှူဒါန်းအပ်သော ပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတော်ကြီးများ တည်ယှိရာ ငါးကုဋေအရေအတွက်ဟိသော လူဂဟဋ္ဌ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေထိုင်ရာ မြို့တော်ကြီး ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတော်သည် လွန်ခဲ့သော အနှစ်တထောင် (၁၀၀၀) ထက်မနည်း ကာလကပင် သင်္ခါရဓမ္မတာအဘိုင်း အစီရဝတီမြစ်ရေစားရာ ပါသွားလေပြီ။

၎င်းသာဝတ္ထိမြို့တော်ကို သင်္ခါတဘာသာအားဖြင့် ဗြာဗန္ဓိ Srāvastī အသံထွက် ဆရာဗသတီ၊ ဟုခေါ်သည် ကရစ်မပေါ်မှီ အနှစ် သုံးရာ့နှစ်ဆဲ့ခုနစ်နှစ် (၃၂၇) လောက်က ဣန္ဒိယရှေးဟောင်းမြေပုံနှင့် ကိမ်ပရိဒ် ရာဇဝင်မြေပုံ ဟင်္ဇ အင်ပါယာမြေပုံ

*သေဋ္ဌေး ဤအရေးအသားမျိုးကို သဒ္ဓါနုသာရီနည်း ဓမ္မဝတ် အရေးအသားမျိုးဖြစ်၍ သမ္မာကောရ ယောဂ ဌမာသံယုဂ် ဝိသဇ္ဇနီနှင့် ရေးရမည်။

သုဋ္ဌေး ဤအရေးအသားမျိုးကို သုကြွယ် သူကောင်းစသည်မှာကဲ့သို့ သောကဝတ်အရေးအသား မျိုးဖြစ်၍ သမ္မာ နှစ်ချောင်းငင် ဌမာ သံယုဂ်မဲ့ ဝိသဇ္ဇနီနှင့် ရေးရမည်။

ဤမှအထက် အနှစ်သုံးရာကျော် လေးရာခန့်ကာလက နဝဒေးကြီးဆို (မြစ်ကွေးမြသလွန်တကား သေဋ္ဌေးလစဟန်တကား၊ တစ်ရေးမျှမချန်တကား)ဟု အချည်ပိုင်းစုံရတု၌ သေဋ္ဌေးဟု ဓမ္မဝတ်သဒ္ဓါနုသာရီ ပါဌာနုသာရီ ရေးနည်းမျိုးဖြင့် အစပ်အဆိုဟိသည်။

(သံပေါက်) သေဋ္ဌိ၊ သေဋ္ဌေး၊ ဣကို၊ ပြုရေးမြိမှတ် ဓမ္မဝတ်။ (သေဋ္ဌေး) သနှစ်ချောင်းငင်၊ ရေးသားလျှင်၊ မှတ်ချင်လောကဝတ်။ (သုဋ္ဌေး)

များ၌လည်း ၎င်းသစ်တဘာသာ အမည်အတိုင်းပင် ရေးသားပါယိသည် ၎င်းအမည်ကို စွဲ၍ ဗမာရှေးဟောင်း လင်္ကာဆရာများကလည်း ပုဒ်ရင်းဖျက်လျက် (သာရဝတ်) ဟုလင်္ကာ၌ ထည့်သွင်းဘွဲ့ဆိုကြသည်ကို တွေ့ယှိရသည် ၎င်းအမည်အရ အဓိပ္ပါယ် အားဖြင့် လူတို့အသုံးအဆောင် ဘဏ္ဍာအလုံးစုံနှင့် ပြည့်စုံလုံလောက်သော မြို့တော်ဟု ဆိုလိုသည် ပါကတ ဘာသာအားဖြင့် ဤကာရယောဂနှင့် သာဝတ္ထိဟုခေါ်သည် ထိုမှ တပါး သာဝတ္ထိ၏ ဗျုပ္ပတ်ကို-

သဗ္ဗဒါ သဗ္ဗပုကရဏံ၊ သာဝတ္ထိယံ သမောဟိတံ။
တဿာသဗ္ဗ မုပါဒါယ၊ သာဝတ္ထိတိ ပဂုစ္ဆတိ။

ဟုအဋ္ဌကထာများ၌လာသော ဂါထာကိုလည်း ပညာယှိများ နှလုံးသွင်းကြ ရာ၏။

အနက်။ ။သဗ္ဗဒါ၊ အခါခပ်သိမ်း။ သဗ္ဗပုကရဏံ၊ အလုံးစုံအသုံးအဆောင် ဘဏ္ဍာအဆောက်အဦးသည်။ သာဝတ္ထိယံ၊ သာဝတ္ထိပြည်၌။ သမောဟိတံ၊ ကောင်းစွာ ပြည့်စုံ အလုံအလောက် တည်ယှိ၏။ တဿာ၊ ထိုကြောင့်။ သဗ္ဗံ၊ သဗ္ဗသဒ္ဓါကို။ ဝါ၊ ဤ လုံးစုံအသုံးအဆောင် ဘဏ္ဍာအဆောက်အဦးနှင့် ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်းကို။ ဥပါဒါယ၊

ထိုနဝဒေးကြီးဆို ပိုဒ်စုံကိုလည်း အဗျတ္တဝေါဟာရ ပစုရဂါမိကဇနတို့၏ အခေါ်အဝေါ်သို့ လိုက်ပြီး မကွေး၊ သဌေး၊ တရေးဟု အပြင်မှားလျက်ယှိကြသည် အစိုးရကျောင်းသုံးမြေပုံ စာတိုက်မြေပုံများမှာလည်း မြစ်ကွေးမြို့ကို မကွေးဟူ၍ပင် အရေးအသား ယှိကြသည်။

မြစ်ကွေး-မြစ်ကွေ့...၎င်းမြစ်ကွေးမြို့ကို ရှေးသမိုင်းဟောင်းများနှင့်အညီ မာဂဓဘာသာအားဖြင့် နဒီနိဝတ္တန၊ ဟူ၍လည်းကောင်း နဒျူပဝတ္တန၊ ဟူ၍လည်းကောင်း နဒီကုဉ္ဇ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း ရေးသားရိုး ထုံးယှိရာ နဒီ၊ သဒ္ဓါ၊ မြစ်၊ နိဝတ္တန၊ ဥပဝတ္တန၊ ကုဉ္ဇသဒ္ဓါများကား ကွေး-ကွေ့၊ ဤသို့အနက်အမှန် ပြန်ဆိုဆက်စပ်သောအားဖြင့် မြစ်ကွေး မြစ်ကွေ့ဟူသော အမည်မှန်ဖြစ်လျှာရာ ၎င်းအမည်သည်ပင် အနုတ္တ အမည်ဖြစ်၍ သဒ္ဓါအနက် နှစ်ချက်လုံး ယုတ္တိယှိလှပေသည်။

(သံပေါက်) နဒီနက်မြစ်၊ ကွေ့၊ ကွေး၊ လှစ်၊ မှတ်လစ်နိဝတ္တနတ္ထ။ (ဥပဝတ္တနတ္ထ) (ကုဉ္ဇတ္ထ)

ပြဆိုအပ်ပြီးသည့် မကွေး၊ ဟူသောအမည်ကို မရေးသားကြမူ၍ ကဝိ-ပဏ္ဍိတ်ခံယူသူ စာဆိုတော် ပညာယှိပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အရှည်တည်တံ့ ခိုင်ခန့်လေးနက်သော လမ်းမှန်ထုံးဟောင်း နည်းကောင်းဥပဒေသကို သိုက်နာကျင့်သုံး၍ မြစ်ကွေး၊ မြစ်ကွေ့ဟု အမည်မှန်ရေးသားကြရန် သတိပေးတိုက်တွန်းရပေသည် ပညာယှိ ကဝိခံယူသူပုဂ္ဂိုလ်များ သတိပြုကြပါကုန်။

မုံရွေးဆရာတော်ရေး ရာဇဝါဒကျမ်း ပုဒ်ရင်း (၅၂) အဖြေ၌ သ၊မှာ အ၊သရနှင့် ဌမှာ သံယုတ်မဲ့ (သဌေး) ဟု ရေးသားခြင်းသာ ရှေးရေးထုံးဟုဆိုခြင်း၌ ဆင်ခြင်ဘွယ်ယှိ၏ ဆင်ခြင်လေ။

အကြောင်းပြု၍။ သာပတ္တိတိ၊ သာဝတ္ထိပြည်ဟူ၍။ ပဝုတ္တတိ၊ ဗိုလ်လူအများ ပြောကြား
ခေါ်ဆိုအပ်၏ဟု ၎င်းဂါတာကို အနက်ယောဇနာလေ။

(သံပေါက်) လုံးစုံအဏ္ဍာ၊ ပြည်စုံရာ။ ကြောင်းမှာစွဲလတ်၊ ပြည်သာဝတ်။

အက္ခရစိန္တကာ သဒ္ဓါဆရာတို့ကမူကား သဝတ္ထမည်သော ရသေ့နေဘူးသည့်
ဌာနဖြစ်သော မင်းနေပြည်မြို့တော်ဟု ဆိုကြသည် ဤအလိုအားဖြင့် သဝတ္ထကား
ရသေ့၏အမည် သအစိတ်အကို အာရေး (ဝိဤ) လည်းဆက်၍ သာဝတ္ထိဖြစ်လှသည်
ဟုဆိုလိုသည်။

၎င်းမြို့ကို ဗုရားမပွင့်မှီ ရှေးအခါက ဓမ္မပတ္တန ဓမ္မပုရိ ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆို
ကြသေးသည် ၎င်းသာဝတ္ထိပြည်ကို ယခုအခါ ဣန္ဒိယတိုင်းသားများက ဆဟေတ်
မဟေတ်ဟု ခေါ်ကြသည် ၎င်းအမည်နှစ်ခုမှ တဘန်တရစ် အသီးအခြားပြု၍ ဇေတဝန်
ကျောင်းတော်ကို ဆဟေတ်၊ ကောသလမင်းကြီး၏နန်းတော်ကို မဟေတ်ဟု ခေါ်ဆို
ကြပြန်သည်။

သာကေတ

သာကေတမြို့သည် အဘဇနဉ္စယ သမီးဝိသာခါတို့၏ နေရာမြို့ဖြစ်သည် ၎င်း
ဝိသာခါသည် မာတုဂါမဖြစ်လျက် ဗုရားသခင် အထူးသီးခြား သနားတော်မူအပ်သော
ရဟန်းသံဃာတော်အား တသက်ပတ်လုံး ဝါဆိုဝါကျွတ် သင်္ဃန်းကပ်လှူရခြင်းစသောဆု
ရှစ်ပါးကို တဦးတည်းခံယူရယှိသူ အမြဲမပြတ် ပေးကမ်းလှူဒါန်းမှု၌ မွေ့လျော်လေ့ယှိသော
ဒါနာဘိရတ၊ အရာမှာ ဇေတဝန်ရ၊ သောတာပန်အရိယာ ပုဗ္ဗာရုံကျောင်းအမကြီးဖြစ်သည်
၎င်းကို သားနှင့်သမီး နှစ်ကျိပ် (၂၀) မြေးလေးရာ (၄၀၀) မြစ် ရှစ်ထောင် (၈၀၀၀)
များမြှောင်စဉ်ဆက် အခက်အလက် အငြေ့အရံ ပေါများသူဖြစ်ရုံကား ဝိဝိဓာသာခါ
ဇေတိသာတိဝိသာခါဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ဝိသာခါဟု ခေါ်သည်။

အယောဇနာ အယုဇ္ဈာ

၎င်းအဆိုပါ သာကေတမြို့ကို ဟိန္ဒူဘာသာ ရာမကောသနှင့် သင်္ခတကျမ်းများ၌
အယောဇနာဟု အခေါ်အဆိုအရေးအသားယှိသည် ငါတို့ပါဠိဘာသာကျမ်းများတွင်လည်း
ခန္ဓဝဂ္ဂ သံယုတ်ပါဠိတော် ပုဗ္ဗဝဂ်၌ ၎င်းအာယုဇ္ဈာ၊ ဟုယှိရာ-၎င်း မာဂဓပုဒ်သည်
အယောဇနာဟူသော သင်္ခတပုဒ်နှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ် အတူပင်ဖြစ်သည်။

သို့သော် မြန်မာအက္ခရာ မြေပုံများ၌ကား အယုဒ္ဓယ,ဟု ယ,တချောင်းငင် ဒထွေးခအောက်ရှိက်အဆင့် ၎င်းနောက် ယ+ပက်လက် အက္ခရာဖြင့် အရေးအသား ပျက်စီးလျက် ပါယိုနေလေသည် သတိယှိကြစေ Ayodhya ဟု စာလုံးပေါင်းမှန်ရေး၍ အယောဈာ ဟုမှန်ကန်စွာ ပြန်တတ်စေရမည် အရိယ မြေပုံ ကိမ်းဗရိဒ် မြေပုံနှင့် ဟပ် အင်ပါယာမြေပုံများ၌ ၎င်းအတိုင်းပင် ပါယှိသည်။

လက္ခဏာပုရ

၎င်းအယောဈာနုပင် မြို့တော်အမည် ပြရာမှာလည်း ဗမာအက္ခရာ မြေပုံများ၌ လက်နောဟု အမည်ပျက်စီးလျက် ပုံနှိပ်ရေးသား ပါယိုနေလေသည် သို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သုတကာမ သုတသန္နိစယ သုတဂဝေသီ ယထာဘူတ ဝေါဟာရကာမိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား မဘောက်မပြန် အမည်မှန်ကို ဇံကန်သိကြရ၍ ဣတိဟာသနှင့်စပ်သော သုတမယဉာဏ် ရင့်သန်တိုးပွားကြစေရန် အလို့ငှါ ဤမြေပုံတော်ကြီး၌ ၎င်းအမည်တိုက်ရိုက်မပါ သော်လည်း ၎င်းမြို့တော်၏ ရှေးဟောင်းအမည် ယခုကာလခေါ် အမည်မှန်နှင့် ဘန်ဆင်း တည်ထောင်သူ မင်းအမည်များကို အကျဉ်းအမြွက်မျှ ရေးသားပေါ်ပြု လိုက်ပေဦးအံ့၊ (လဇ္ဇကော(လက်သျှဏောက်)ဗင်္ဂါလီခေါ်(လက္ခဏောင်း)(ဗမာခေါ်)(လခနဉ)ဟိန္ဒူခေါ် Lucknow ဟိုရင်းအင်္ဂလိသ်စာလုံးပေါင်းအပျက် Lakṣṇau (လဇ္ဇကော) ဟု ဗင်္ဂါလီ ဝေါဟာရနှင့်အညီ စာလုံးပေါင်းသစ် အမှန်ရေးရမည်။

လက္ခဏာပုရ—သင်္ဂတဘာသာအမည်။

လက္ခဏာပုရ—ပါဠိနှင့် ပါကတဘာသာအမည်။

ရာမမင်း၏ ညီတော်လက္ခဏ မင်းသားလက်မွန်မဆွ ပဌမတည်ထောင်ဘန်ဆင်း သော မြို့တော်ဟု ဆိုလိုသည်။

- (သံပေါက်) အောက်ကာရန်နှင့်၊ဗင်ခေင်လင့်၊အောင်းဖြင့်ဗမာခေင်(လက်သျှဏော)ဗင်္ဂါလီခေင်။
- (လက္ခဏောင်း) ဗမာခေင် Lakkhanoung.
- လက္ခဏမင်းသား၊ တည်ထောင်ထား၊ ချိုငြားထိုမြို့တော်။
- လက္ခဏာပုရ၊ (လက္ခဏာပုရ) မည်ရင်းပါ မှတ်ကြခေင်အခေင်။
- လက်နောရေးကြ၊ မြန်မာက၊ ပျက်လှလွန်းသနော်။
- သိုးဆောင်းကြောင့်ပဲ၊ ထိုသို့လွဲ၊ စိတ်စွဲဉာဏ်တွေးမြော်။

(လက်နော) ဟု ဗမာအက္ခရာမြေပုံများမှာ အမှားရေးသားကြရာ အင်္ဂလိသ် စာလုံးပေါင်းကြောင့် မှားရသည်ဟူလို)

၎င်းအယောဇျာခေါ် သာကေတ၊မြို့ကို မြောက်ပိုင်းကောသလ၌ တည်ယှိသော ကြောင့် ဥတ္တရကောသလာ ဟူ၍လည်း သင်္ခတအဘိဓာန် ကျမ်းများ၌ ခေါ်ဆို ကြသေးသည် ရှေးဟောင်း အရိယ ဣန္ဒြိယ မြေပုံ၌ ကလိင်္ဂတိုင်း အနောက်မြောက် နမိဒါ မြစ်နှင့် ပယောဇ္ဇိ၊ မြစ် သို့မဟုတ် တာပီ၊ မြစ်နှစ်စင်းတို့၏ ကမ်းခြေတလျှောက် အရပ်များကို Kosala ဟူသော စာလုံးပေါင်းဖြင့် ဒက္ခိဏကောသလာ၊ နယ်အဖြစ် ဖော်ပြပါယှိသည်။

(သံပေါက်) ကလိင်္ဂမှ၊နောက်မြောက်ကျ၊မှတ်ကြကောသလာ ဒက္ခိဏာ။ (ဒက္ခိဏကောသလာ)

ဣန္ဒြာနင်္ဂလ , သေတဗျာ , ဥက္ကဋ္ဌာ ,

ဣန္ဒြာနင်္ဂလသည် အဘိညာတပါကဋ ဖြစ်ကြသော ဇာဏုသောဏီ၊ ပေါက္ခရ သာတီ တောဒေယျစသော ပြာဟ္မဏမဟာသာလတို့တွင် တယောက်အပါအဝင်ဖြစ်သော တာရုက္ခ ပုဏ္ဏားကြီး၏ နေရာမြို့တည်း။ ကောသလတိုင်းအတွင်းမှာ တည်ယှိ၍ ဥက္ကဋ္ဌာ နှင့် နီးကပ်လျက်ယှိသည်။ ၎င်းသေတဗျာ ဥက္ကဋ္ဌာ ဣန္ဒြာနင်္ဂလ သုံးမျိုးတို့ တည်ရာ ဌာနအားဖြင့် အချင်းချင်း အနီးအစပ် ကပ်လျက်တည်ယှိပုံ စသည်ကို ဥက္ကဋ္ဌာမြို့ နှင့်သာကေတမြို့အကြား မြတ်စွာဗုဒ္ဓဘုရားသခင် ခရီးကြွသွားတော်မူပုံကိုဟောသော စတုက္က နိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိနှင့် သီလက္ခန္ဓဝဂ် အဓမ္မဋ္ဌသုတ် ပါဠိအဋ္ဌကထာ မဟာဝဂ် ပါယာ သိရာဇညသုတ် ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဆတ္တမာဏဝဂ် ဝိမာနဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ စသည်များကို ကြည့်ရှုက သိနိုင်သည်။ ကာသိကောသလ နှစ်တိုင်းကိုအစိုးရသော ကောသလမင်းကြီး သည် သေတဗျာမြို့ကို ပါယာသိရာဇညအား ဥက္ကဋ္ဌာမြို့ကို ပေါက္ခရသာတီပုဏ္ဏားအား အပိုင်စားပေးတော်မူသည် ဤကဲ့သို့ အပိုင်စားပေးခြင်းကို ကျမ်းဂန်များ၌ ‘ဗြဟ္မဒေယျ’ ဟု ခေါ်သည်။ ပဌမသေတဗျာဟူသော မြို့၏အမည်၌ ‘ဗျ’ အက္ခရာမှာ ရေးချအာကာရန် ဣတ္ထိလိင် အမည်မှန်နှင့် သေတဗျာဟု ရေးဘတ်တတ်ကြစေရမည်။

ဤကောသလတိုင်း၌ ပါယှိသော ငါးမြို့အနက် ဣန္ဒြာနင်္ဂလ သေတဗျာတို့သည် ဂေါဏ္ဍာ ဒိစတြိတ်၌ တည်ယှိကြသည် သာဝတ္ထိနှင့် ဥက္ကဋ္ဌာသည် ဗဟာရာဇူစ ဒိစတြိတ်၌ တည်ယှိ၍ သာကေတသည် ဖိုက်ဇာဗာဒိ ဒိစတြိတ်မှာ တည်ယှိသည်။

ကောသလတိုင်းဆိုင်ရာ ပြဆိုချက်ပြီးပြီ။

တန်းဆာ ဤ၌ ရှေးလင်္ကာဟောင်းကြီးများနှင့် အညီ တဝမ်းပူ နဝယ်သတ်မှာ ဝိသဇ္ဇနီနှစ်လုံးနှင့် တန်းဆာဟု သတ်ပုံမှန်ကန်စွာ ရေးတတ်ကြစေရမည်။ ဝိသဇ္ဇနီမပါပဲ နသတ် သက်သက်ဖြင့် တန်းဆာဟူ၍ လည်းကောင်း သေးသေးတင်နှင့် တံဆာဟူ၍လည်းကောင်း အလွဲအပျက်မရေးသားကြလေလင့်။

ရှေးဟောင်း အကိုးလင်္ကာကား ဗြဟ္မဒုခန်းဝါ ကမ္ဘာ့တန်းဆာ စသည်တည်း။

(သံပေါက်) တ နသတ်မှာ၊ ဝိသဇ်ပါ၊ ထည့်ကာရေပါ၊ ပဏ္ဍိတ။

(၄) မဂဓတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် မဂဓတိုင်း ဂြေ့မြို့တော်ဟောင်းအမည် ရာဇဂဟ (ရာဇဂြိုဟ်)။

ဂိရိဗြူဇ,ဝသုမတီ, ပါဠိလိပုတ္တ,ယခုမြို့အမည် ရာဇဂိရိ, ပဋနာ,ဂြေ့အရံမြို့အမည် နာလန္ဒာ ၎င်းတိုင်း၏တည်ရာကား ဗိဟာရ်နယ် မြောက်ပိုင်း မြောက်ဘက်၌ ပဋနာ အလယ်၌ ဂယာဒိစကြိုတ် တောင်ဘက်၌ ဟာဇာရိဘာဂ ဒိစကြိုတ်များဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

မာဂဓတိုင်း.....တိုင်းမှာအထူးရေးဘွယ်မလို မြို့တော်ကိုပြဆိုအံ့။

ရာဇဂဟ ရာဇဂြိုဟ်မြို့

၎င်းရာဇဂြိုဟ်မြို့တော်ကား ဗုရားရှင် လက်ထက်တော်အခါ ကျောင်းဒါယကာ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး ပိုင်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ မြို့၏အရှေ့တောင်ဘက်၌ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်ကြီး မြို့၏အရှေ့မြောက်ဘက် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်နှင့် မြို့တံတိုင်း အကြား သရက်ဥယျာဉ်၌ ပုဂ္ဂလိကကြည်ညိုခြင်း သဒ္ဓါတရားအရာမှာ တေဒဂ်ရ သောတာပန်အရိယာ ဗုဒ္ဓပဋ္ဌာက ဗုရားရှင်အလုပ်အကျွေး ဆေးဆရာကြီးဖြစ်သည့် ဆရာဇိဝက ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းအပ်သော အဗ္ဗုဝန်ကျောင်းတော်ကြီးများ တည်ယှိရာ ဖြစ်သည် မြို့၏ထက်ဝန်းကျင်သုံးယူဇနာအတွင်းတစ်ခုရှစ်ရပ်သောကျောင်းတိုက်ကြီးများ ခြံရံလျက်ယှိသည့်အပြင် မြို့၏အရှေ့တောင်အရပ်၌ အသျှင်မဟာကဿပမထေရ် အဓိဋ္ဌာန် တော်မူရာ ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့ ရယှိသော ခုနစ်ရသော ဓာတ်တော်များကို တပေါင်း တည်းပြု၍ အဇာတသတ်မင်းတည်ထားအပ်သော ဓာတုနိဓာနစေတီတော်ကြီးတည်ယှိရာ မြို့တော်ကြီးဖြစ်သည် ထို့ပြင် ဗုရားရှင်ကိုတော်တိုင် ဒုတိယ နှစ်ခုမြောက်ဝါ တတိယ သုံးခုမြောက်ဝါ စတုတ္ထ လေးခုမြောက်ဝါ သတ္တရသမ တဆဲ့ခုနစ်ခုမြောက်ဝါ ဝိသတိမ နှစ်ဆယ်မြောက်ဝါ ပေါင်းငါးဝါကပ် ဆိုတော်မူရာဖြစ်သည် အထူးအားဖြင့် ဤမြို့တော် သည် ဗုရားပွင့်တော်မူသောအခါနှင့် စကြာမင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာသော အခါ၌သာ ယေဘုယျအားဖြင့် လူတို့နေထိုင်ရာဌာနဖြစ်၍ ထိုမှတစ်ပါး အခြားကာလ၌ကား နတ် ပလူးတို့ သိမ်းပိုက်ထားခြင်းကြောင့် လူတို့၏ နေရာဌာန မဟုတ်ဟု ကျမ်းဂန်များ၌ ဆိုအပ်သော မြို့တော်ဌာနဖြစ်သည် ၎င်းမြို့တော်၌ တံခါးမကြီးသုံးဆဲ့နှစ်ခု တံခါးငယ် မြောက်ဆဲ့လေးခုယှိသည် အကျယ်သုံးဂါဂုတ်ယှိသည် ပဏ္ဍဝတောင် ဣသိဂိလိတောင် ဝေဘာရတောင် ဝေပုလ္လတောင် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင် ဟူသောတောင်ငါးလုံး ခြံရံအပ်သည်

ဖြစ်၍ ဝိနိဗ္ဗာန်မြို့ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုအပ်သည် ဝသုမတိလည်း ၎င်းမြို့၏အမည်ပင်ဖြစ်သည် ရာဇဂိရိဟူသော ၎င်း၏အမည်ကား ယခုနောက်လူတို့ ခေါ်ဝေါ်သောအမည်ဖြစ်သည် ၎င်းမြို့တော်တည်ရာကား ဂယာ ဒိစတြိတ်အတွင်းမှာ တည်ယှိသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော် တည်ရာမြို့၏ အရှေ့တောင်ဟု ပြဆိုခြင်း သည် နိဒါနဝဂ္ဂသံယုဂ် တတိယဒသဗလဝဂ် စတုတ္ထသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာနှင့်အညီပြဆို ခြင်းဖြစ်သည်။ အဗ္ဗဝန်ကျောင်းတော်တည်ရာ မြို့၏အရှေ့မြောက်ဟု ပြဆိုခြင်းသည် သာမညဗလသုတ် အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ပြဆိုသည်။ ဖါဟိယနိမ္မတ်တမ်း သုယေနစွဂ် မှတ်တမ်းများ၌လည်း ဤအတိုင်းဆိုသည် ဓာတုနိဓာန စေတီတည်ရာ မြို့၏အရှေ့တောင် ဟုဆိုခြင်းသည် မဟာပရိနိဗ္ဗာဏသုတ် အဋ္ဌကထာနှင့် ထူပဝင်ကျမ်း စသည်နှင့်အညီ ပြဆိုသည် ၎င်းစေတီတည်ရာကို ဖါဟိယနိမ္မတ်တမ်းမှာ မြို့၏အနောက်မြောက် သုယေန စွဂ် မှတ်တမ်းမှာ မြို့၏အရှေ့မြောက်အရပ်ဟု ဆိုသည် ဆင်ခြင်လေ။

(သံပေါက်) ရာဇဂြိုဟ်မှာ ရှေ့တောင်ကျ၊ မှတ်ကြဝေဠုဝန်။
အဗ္ဗဝန်ကျောင်း၊ တောင်ကြားစောင်း၊ မြို့ဟောင်းရှေ့မြောက်၌ာန်။
ဓာတုနိဓာ၊ စေတီမှာ၊ မြို့ရာရှေ့တောင်မှန်။
ဤကား မှာဆိုချက်တည်း

ဤမဂဓတိုင်းအခဏ်း၌ ရာဇဂြိုဟ်နှင့်စပ်၍ မိဗ္ဗိသာရမင်းအကြောင်း ဓာတုနိဓာန စေတီအကြောင်း မဂဓဘာသာအကြောင်း ပါဠိပုထ်မြို့အကြောင်း အသောကမင်းကြီး ရဟန်းပြုမပြုအကြောင်းနာလန္ဒာအကြောင်း ဥရုဝေလာအကြောင်း ဂယာသီသအကြောင်း မဟာဗောဓိအကြောင်း မဟာဗောဓိစေတီအကြောင်း သေနာနိနိဂမ အဆုံးအဖြတ် နေရာဉာဏ် အကြောင်းများကို အစဉ်အတိုင်း ပြဆိုအံ့။

မိဗ္ဗိသာရမင်း။ ။၎င်းမိဗ္ဗိသာရမင်းကား အင်္ဂတိုင်း မဂဓတိုင်း နှစ်တိုင်းကို အစိုးရ၍ ရွာပေါင်း ရှစ်သောင်း (၈၀၀၀၀) ကို အုပ်ချုပ်စီရင် ဘုရင်ဖြစ်သော ဝေဠုဝန်ကျောင်းဒါယကာ သောတာပန်အရိယာ မင်းကြီးဖြစ်သည် ၎င်းမင်းကြီး၏ ခမည်းတော်ကား ဘဒ္ဒိယမင်းတည်း ၎င်းခမည်းတော် ဘဒ္ဒိယမင်းနှင့် ဗုရားရှင် ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါနမင်းတို့ကား အလွန်ခင်မင်ရင်းနှီးသော ဒဠိမိတ္တ ဝိယသဟာယက မိတ်ဆွေမင်းများဖြစ်ကြသည် သားတော်ခြင်းမှာ အဒိဋ္ဌသဟာယက ' မိတ်ဆွေများ ဖြစ်ကြသည် မိဗ္ဗိသာရမင်းက ဗုရားလောင်း မင်းသားအောက် ငါးနှစ်ငယ်သည်ဟု ကျမ်းအဆိုယှိသည် မိဗ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် မြို့၏အရှေ့တောင်အရပ်ယှိ ဝေဠုဝန်ခေါ်

ဝါးတောဥယျာဉ်နှင့် ဥယျာဉ်နှင့်တကွ ကျောင်းတော်ကြီး ဆောက်လုပ်စေပြီး ဗုရား အမှူးယှိသော သံဃာအား ရေစက်ချ လှူဒါန်းတော်မူသည်။ ထိုသို့လှူဒါန်းစဉ်အခါ သီဟိုဠ်ကျွန်း ဒေဝါနမ္ဘိယတိဿမင်းကြီး မဟာမေဃဝန် ဥယျာဉ်နှင့်တကွ မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတိုက်ကြီးကို ရေစက်သွန်းချ လှူဒါန်းစဉ် နှစ်သိန်းလေးသောင်း အထုယှိသော မဟာပထဝီမြေကြီး သွက်သွက်ခါတုန်လှုပ်စေ၍ လှူဒါန်းဘိသကဲ့သို့ ထို့အတူ-စကြာဝဠာ ကမ္ဘာမြေကြီး သိမ့်သိမ့်ဟည်း၍ ဩဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာတော်မြတ်ကြီး၏ အမြစ်အရင်းတို့ သည်သက်ဆင်းတော်မူပါပေကုန်ပြီဟု နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သော အနေဖြင့် ကခုန်မြူးထူး သကဲ့သို့ သွက်သွက်ခါတုန်လှုပ်စေ၍ လှူဒါန်းတော်မူသည်။ ကျောင်းတော်ကြီးနှင့်တကွ ဝေဠုဝန်ဥယျာဉ်တော်ကြီး အဘယ်မျှကြီးကျယ်စည်ကား ခမ်းနားသည်ကို တာဝတိံသာ နတ်ပြည် ခုန့်ဝန်ဥယျာဉ်နှင့်အလား မခြားတူပုံဘွဲ့ဆိုသော ခေမာထေရီအပါဒါနိလာ ဝေဠုဝန်ရာမထုတိဂိတိသိလောကများကိုကြည့်ရှုကသိနိုင်သည် ကြည့်ရှုလေ။

(သံပေါက်) အင်္ဂမဂဓ၊ နှစ်ဌာန၊ ပိုင်လှရာဇာ ဗိမ္ဗိသာ။
ဗိမ္ဗိသာရ၊ ဘရာဇ၊ မှတ်ကြသညာ အနိယာ။
သုဒ္ဓေါဒန၊ မင်းရာဇ၊ ဒဋ္ဌိဗိက္ခာ၊ ထိုမင်းမှာ။
အဒိဋ္ဌနော်၊ သဟာယော်၊ သားတော်ချင်းချင်းသာ။
ဗိမ္ဗိသာရ၊ ငါးနှစ်မျှ၊ ငယ်လှလောင်းအောက်မှာ (ဗုရားလောင်းအောက်ကိုယူ)။
ဝေဠုဝန်ခေါ်၊ မြတ်ကျောင်းတော်၊ ရှုနော်ပေးစဉ်ခါ။
နှစ်သိန်းလေးသောင်း၊ မြေထုပေါင်း၊ လှုပ်ကြောင်းထိုအခါ။

ခေတုနိဒါနစေတီအကြောင်း

၎င်းခေတုနိဒါနစေတီကို အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် ညွှန်ကြားချက်အရ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အား ထုတ်တည်စေသနည်းဟူမူ ဓမ္မက္ခဒဿ တရားဆုံးဖြတ် အမတ်ချုပ်ကြီးအရာ၌တည်ခြင်း ရတင်္ဂဓရ တေဒဂ်ရတော်မူခြင်း ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မအရာ၌ ဗုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်နှင့်အတူ ပြုတော်မူ၍ အချိုးအမြောက် ခံတော်မူရခြင်း ဗုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏ အခြားသော သာဝကတို့နှင့် မဆက်ဆန်သော ဗုရားရှင်ဝတ်လဲတော် သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင် ရခြင်း ဤသို့စသော ဂုဏ်အထူးတို့ဖြင့် ချီးကျူးခံယူတော်မူရသော သဒ္ဓမ္မဝံသပတိဋ္ဌာပက ပဌမသင်္ဂါယနာတင် ဦးစီးနာယက တတိယသာဝကကြီး ဖြစ်တော်မူသော အရှင် *မဟာကဿပ မထေရ်မြတ်သည် ဗုရားရှင်ခတ်တော် ဝေဓုရကြသော အဇာ တသတ်မင်းနှင့် ကောလိယမင်းတို့မှတစ်ပါး အခြားခြောက်ပြည်ထောင်သော မင်းနှင့် ပုဏ္ဏားတို့ နိုင်ငံ၌ ခြောက်စုခြောက်သို့သော ခတ်တော်များကို နောင်အနာဂါတ်ကာလ၌ မိစ္ဆာဝါဒိ *တိတ္ထိတို့ ဘေးရန်အန္တရာယ် ကေန်ဖြစ်မည်ကိုမြင်တော်မူသဖြင့် ထိုမင်းနှင့်

ပုဏ္ဏားတို့ ကိုးကွယ်လောက်ရုံမျှ ဓာတ်တော်များ ချန်ထားခဲ့ပြီး တန်းခိုးတော်ဖြင့် ပင့်ဆောင်ယူတော်မူကာ အဇာတသတ်မင်းအား ဓာတုနိဓာနစေတီတော်ကြီး ထည်ထား ဌာပနာစေတော်မူပြီ။

မှတ်ချက်။ ။ရာမဂါမ ကောလိယမင်းတို့ ဝေရုရဓာတ်တော်များကို မဆောင်ယူခြင်းကား ၎င်းတို့၏ ဓာတ်တော်များကို ဣဒ္ဓိမန္တနဂါးတို့ ကိုးကွယ်သိမ်းဆည်း စောင့်ရှောက်ထားကြသဖြင့် တိတ္ထိတို့ ဘေးရန်အန္တရာယ် မတွယ်မငြိပဲ နောင်အခါ သိဟိန္ဒုက္ခန်း ဟေမမာလီ မည်သော မဟာစေတီတော်ကြီး၌ သွင်းနှံဌာပနာမည့် အကြောင်းကို အနာဂတံသညဏ်ဖြင့် ကောင်းစွာဆင်ခြင် မြင်တော်မူသောကြောင့် ဆောင်ယူတော်မမူဟုမှတ်။ (၎င်းအကြောင်း နောက် ဓာတ်တော်ပေရာအခင်း ရာမဂါမ ကောလိယ၌ ထင်ရှားစေဦးအံ့)။

ထိုသို့ဓာတ်တော်များကိုပင့်ဆောင်ယူပြီး စေတီတော်ကိုတည်စေရာ၌ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏ အရှေ့တောင်အရပ်၌ အသျှင်မဟာကဿပ ရပ်တော်မူကာ ဤအရပ်၌ အကြင်ကျောက်ခဲ ကျောက်ဖျာ သည် ယိုဖျက် ထိုကျောက်ခဲကျောက်ဖျာသည် ကွယ်ပျောက်စေသတည်း မြေမှုန့်သည်လည်း စင်ကြယ်စေသတည်း ရေသည်လည်း မတက်မလွှမ်းမိုးနိုင်စေ သတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုတော်မူပြီး။

တန်းခိုး။ ။ဤတန်းခိုးဟူသော ဝေါဟာရ၌ ရှေးသတ်ပုံများနှင့်အညီ တန်းမှာနသတ် ဝိသဇ္ဇနီနှင့် ကျနမှန်ကန်စွာရေးရမည်။ (ဖုန်းတန်းခိုး) (ဖုန်းတန်း) (တန်းခိုး) ဤဝေါဟာရသုံးမျိုးကား အတူပင် တည်း။ မြေမိုးကွဲဖြန်း၊ ပြတ်ဘနန်း၊ ဖုန်းတန်းကြီးလှစေ။ (ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံ) တန်းခိုးရည်မျှ ပင်ကိုသော်၊ နန်းရိုးတည်စပင်ကိုသော်၊ (သုံးထောင်မှူးဆို အဖြည့်ခံပိုဒ်စုံရတု) တန်းခိုးမကျော်ဘိမူကား၊ မြန်း ညှိုးမယော်ဘိမူကား၊ ဤသို့စသော သတ်ပုံလင်္ကာများကို။

ဖုန်း....၎င်းဖုန်းကို ရှေးအခါက ဖဦးထုတ်နှင့် ရေးရိုးရေးထုံးယိုကြသည် နောက်ဆရာများကားဘကုန်း နှင့်ရေးသားကြသည် တွင်းသင်းတိုက်ဝန် သတ်ညွှန်းသစ်မှာ ဖဦးထုတ် ဆကာရန္တသတ်ပုံမှာ ဘကုန်းနှင့် ရေးကြသည်

(သံပေါက်) ကမှာနသတ်၊ ဝိသဇ်မှတ်၊ ရေးလတ်တန်းခိုး ရှေးနည်ရိုး။
ဖဦးထုတ်ရေးရန်၊ တွင်းသင်းဝန်၊ ပြည့်ဖုန်းတန်းခိုး။
ဘကုန်းရေးရန်၊ ဆကာရန်၊ လာဟန်ဘုန်းတန်းခိုး။

ယခုနောက်ကာလ၌ အချို့ (ပုဂံတန်းခိုး) ဟု ပုည သဒ္ဒါကိုထောက်၍ ရေးကြရာ သဒ္ဒါနုသာရီ နည်းအားဖြင့် သင့်လျော်သည်ဟုမှတ်။

ဤသို့* အသျှင်မဟာကဿပ အဓိဋ္ဌာန်ပြုတော်မူရာ အရပ်၌ ရတနာသုံးပါးတို့၌ အလွန်ကြည်ညို၍ ပေါ့ထူနုနုက သဒ္ဓါတရားအရာမှာ သူမတူအောင် လွန်ကဲသော နောင်ငိမိတာဝန်မည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဖြစ်လတ္တံ့ဟု ဗျာဒိတ်ရ ပဌမသင်္ဂါယနာတင် ဘုရင်အစာတသတ်မင်းသည် အသျှင်မဟာကဿပမထေရ် ညွှန်ကြားတော်မူချက်အရ မိမိဝေရရ ဓာတ်တော်များနှင့်တကွ ခုနစ်ခုခုနစ်တို့သော ဓာတ်တော်များကို သွင်းနှံ ဌာပနာတော်မူ၍ ဓာတုနိဓာန စေတီထောင်ကြီးကို ကြီးကျယ်ခမ်းနား လျှို့ဝှက်လုံခြုံစွာ တည်ထားတော်မူသတည်း။

မာဂဓဘာသာ

မာဂဓတိုင်းနှင့်စပ်၍ မာဂဓဘာသာအကြောင်း အမြွက်မျှပြဆိုဦးအံ့

ဗုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အစယှိသော အသျှင်မြတ်တို့ဟောကြားပြောဆိုသုံးစွဲတော်မူသော ပါဠိဘာသာကို ဤရာဇဂြိုဟ်မြို့အပိုင် နိုင်ငံပြည်နယ်ဖြစ်သည့် မဂဓတိုင်း၌ နေသူလူတို့

အသျှင်-နှင့်-အရှင် ဟူသော ဝေါဟာရတို့၌ ဘန္တေစသော မာဂဓပုဒ်အနက် အာလပနတ္ထ ဘဒန္တ အာယသ္မန္တ၊ ပုဒ်တို့၏အနက်မျိုးမှာ အသျှင်ဟု သယပင်းဟထိုးနှင့် ရေးရမည် ဣဿရသာဗီစသော မာဂဓပုဒ်တို့၏အနက်မှာ အရှင်ဟု ရကောက်ဟထိုးနှင့်ရေးရမည်။

(သံပေါက်) သယပင်းဟထိုး၊ သျှင်ရေးမျိုး၊ မှတ်ရိုးအာလပန အနက်ရ။
ရကောက်ဟထိုး၊ ရှင်ရေးမျိုး၊ မှတ်ရိုးဣဿရ+သာ မျတ္တ။

ဘဝသခင် ပြည်ကြီးရှင်သည် အသျှင်လူများ သိကြားတည်း။ ဤသို့အစယှိသော ရှေးလင်္ကာကိုရှု။
တိတ္ထိ ဟူသော ဝေါဟာရ၌ ထဝမ်းပူလုံးကြီးတင် ၎င်းနောက် တဝမ်းပူ ထဆင်ထူးအဆင့်နှင့် တိတ္ထိဟု ကျနမှန်ကန်စွာ ရေးတတ်ကြစေရမည် သိသာထင်ရှားစေဦးအံ့ ၎င်းဝေါဟာရသည် မာဂဓဘာသာ ပါဠိစကားမဟုတ် အမှန်အားဖြင့်ကား တိတ္ထိယ ဟူသောမာဂဓပုဒ်မှ ယအက္ခရာကို ပယ်နှုတ်ချေဖျက်၍ ရှေး အနှစ်ရာပေါင်းများစွာ ကာလကပင် ဗမာစကား ပြုလုပ်ခေါ်ဆို ရေးသား၍လာခဲ့ကြသော တမ္ပိန္နဲဝေါဟာရ မျိုးသံဖြစ်သည်။ ရှေးပေါရာဏက လင်္ကာများ၌ (မွေးဘချီးမွမ်း၊ တိတ္ထိကျမ်းကို၊ စွဲလမ်းအယူ) (ရည်သွား မသိ။ မတ်တိတ္ထိတို့ ရှိမခိုးထိုက်) ဟူသော စတုဓမ္မာသာရ လင်္ကာများမှာကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (တိတ္ထိဘသွန်း၊ တက္ကတွန်း၊ ဒွန်းစက္ကာမျိုးဆွေ) ဟူသော ကဝိလက္ခဏာ သတ်ပုံမှာကဲ့သို့လည်းကောင်း ရေးသားရမည်။

အချို့ဝိညူများကမူ ၎င်းတိတ္ထိသည် ပါဠိဝေါဟာရစကားမျိုး ဖြစ်သည်ဟု အယူယှိကြ၏။ မသင့် သည်သာ အကြောင်းကား နောက်က တဝမ်းပူနှစ်လုံးဆင့်နှင့် ရောင့်ရဲခြင်းအနက်ဟော တိတ္ထိ ပုဒ်မှတပါး ဤကဲ့သို့ တဝမ်းပူထဆင်ထူး နှစ်လုံးဆင့်နှင့် တိတ္ထိတိတ္ထိ ဟူသောပုဒ်မျိုး ပါဠိဝေါဟာရ မယှိသောကြောင့် တည်း။ သို့ဖြစ်ပါလျက် ပါဏိကျောဒိ ယောဇနာနှင့် အက္ခရာဝိသောဓနိကျမ်းများ၌ ဒဏ္ဍိ ဟတ္ထိစသော ပုဒ်မျိုးမှာကဲ့သို့ ဤပစ္စည်းသက်၍ တိတ္ထိဟုကျကာရန္တနှင့် ရုပ်တွက်ထားရာ ဆင်ခြင်ဘွယ်ကြီးတရပ်အမှန်ဖြစ်နေ၏။ စင်စစ်အားဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း တိတ္ထိယပုဒ်မှပျက်၍ တိတ္ထိဟုခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ရာ ပုဒ်ရင်းတိတ္ထိယ၌ တိတ္ထ-ဣယ သို့မဟုတ် ဣက-တိတ္ထ သဒ္ဓါရေဆိပ်အနက်ဟော တိတ္ထိဝိယာတိတိတ္ထံ ဥပမာတမ္ပိတ်ပြု ရေဆိပ်နှင့် တူသော မိစ္ဆာအယူရ တိတ္ထိနိယုတ္တာ တိတ္ထိယာပြု၍ နိယုတ္တအနက်၌ ဣယပစ္စည်းသက် သို့မဟုတ် အသတ္တိ

ပြောဆိုသုံးစွဲသော ဘာသာဖြစ်သောကြောင့် မာဂဓဘာသာဟုခေါ်သည် သို့သော် တိုင်းသူပြည်သား လူအများတို့ ပြောဆိုကြသော အရပ်သုံး မာဂဓဘာသာကား သင်္ဂါယနာသုံးတန့်တင် လွန်စွာစင်ကြယ်သော ဗုဒ္ဓဟော ပိတဋကတ်သုံးပုံပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာ ဇိကာကျမ်းဂန်များ၌လာသော သုဒ္ဓမာဂဓိ တန္တိဘာသာကဲ့သို့ မဟုတ်ပဲ ဘာသန္တရရောယွက် အပျက်ပျက်ဖြစ်၍ မသန့်ရှင်းမစင်ကြယ်သော ဂါမိကဒေသမာဂဓိ မိဿက ဘာသာမျိုးသာ ဖြစ်ချေသည် ထိုအကြောင်းကို အများအားဖြင့် ၎င်း ဒေသမာဂဓိ ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော အသောကသိလာလိပိများကို ကြည့်ရှုက ထင်ရှားထိနိုင်သည်။ ၎င်းမာဂဓိဘာသာကို ဗြဟ္မဝေါဟာရ အရိယဝေါဟာရ ဟူ၍ လည်း ကျမ်းဂန်များ၌ အဆိုယှိသည်။

အနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက် တကိုယပြု၍ တိတ္ထိယပြီး မိစ္ဆာအယူဝါဒယှိသူရ ၎င်းတိတ္ထိယပုဒ်မှ ယကိုပယ်ဖျောက်၍ မိစ္ဆာအယူ ယှိသူကို တိတ္ထိဟု ဗမားစကား ပြုလုပ်ခေါ်ဆိုရင်း ဖြစ်သည်ဟုမှတ်။

သို့ဖြစ်ပါလျက် ယခုအခါ အများအားဖြင့် ဤတိတ္ထိဟူသော ဗမာဝေါဟာရဖြင့် သုံးစွဲရမည့်အရာများ၌ အယူသာမညဟော သို့မဟုတ် အရာအားလျော်စွာ မိစ္ဆာအယူဝါဒဟော ဒိဋ္ဌိဟူသော မာဂဓသဒ္ဓါဖြင့် ခေါ်ဆိုရေးသား ပြောဆိုလျက်ရှိကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤကဲ့သို့ ပါဠိနှင့်ဗမာ ရောထွေး၍ သံတူကြောင်း ကွဲ ကြောင်းကွဲသံတူ ပြုလုပ်သုံးစွဲခြင်း၌ ပါဠိဗမာ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် မလေးစားရာ ဤလွန်းရကား ဤအသုံးမျိုး မှဂရုစိုက်ရှောင်ကြဉ်သင့်လှပေသည် ရှောင်ကြဉ်ကြလေကုန်။

(မှတ်လွယ်ရန်သံပေါက်) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ အယူယှိ၊ တိတ္ထိခေါ်ကြ ဗမာက။
 တိတ္ထိယပုဒ်၊ ယပယ်ဖြုတ်၊ အဟုတ်မှန်လှ၊ တိတ္ထိပြ။
 ယင်းစကားမှာ၊ တန္တိန္နာ၊ ခေါ်ရာမှန်လှ ဝေါဟာရ။
 မိစ္ဆာအယူ၊ ယှိသောသူ၊ ခေါ်ယူမှတ်ကြ တိတ္ထိယ။
 မိစ္ဆာလဒ္ဓိ၊ ခေါ်ဆိုဘိ၊ ဒိဋ္ဌိယူထ မာဂဓ။
 တိတ္ထိဟုဘိ၊ ပုဒ်ပါဠိ၊ မယှိမှတ်ကြ ကေန္တ။
 မိစ္ဆာလဒ္ဓိ၊ ဟောဆိုဘိ၊ ပါဠိတိတ္ထ ပုဒ်နောက်က။
 နိယုတ္တနက်၊ ဣယဆက်၊ ပြီးချက်တိတ္ထိယ။

(တနည်း) အသတ္တိနက်၊ ဣကသက်၊ ပြုလျက်ကယ တိတ္ထိယ။ (-က-ကို-ယပြု)
 အသတ္တိနက်၊ ဤမသက်၊ မှတ်ချက်ဂဏ ဝိသေသ။
 ထို့ကြောင့်တိတ္ထိ၊ ဤ၌မှီ၊ ဥာဏီမှတ်ကြ မယှိရ။

ဤတိတ္ထိယဟူသော မာဂဓပုဒ်၌ ဝစနတ္ထနှင့် ပုဒ်ပြီးပုံ သည့်ထက်အကျယ်သိလိုလျှင် ငါတို့စီရင်သော မာလာဝတရဂဏ္ဍိ ကျမ်းမှာကြည့်လေ။

ပါဠိပုတ်

၎င်းပါဠိပုတ်မြို့သည် ဗုရားရှင်သက်တော်ထင်ရှား ယှိတော်မူစဉ်က အဇာတသတ်မင်း ဝဇ္ဇိတိုင်း သောလီပြည်ကို တိုက်ယူရန် အကြံယှိ၍ ခံတပ်မြို့အဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုခဲ့ဘူးသောမြို့ဖြစ်ပြီး ဗုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မူပြီးသည့်နောက် သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးလက်ထက်သို့ ရောက်သောအခါ မဟာရာဇာနိ မင်းနေပြည်မြို့တော်အဖြစ်သို့ရောက်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းပါဠိပုတ်မြို့ကို မဂဓတိုင်း၌ ဒုတိယမြောက် မြို့တော်ဟုမှတ်ယူရမည် ၎င်းမြို့တော်အမည်ကိုမူ ပါဠိပုတ်မှတစ်ပါး ပုပ္ဖပုရ၊ ကုသမပုရ၊ သိရိနဂရ၊ ဟု အမည်အမျိုးမျိုး ခေါ်သေးသည်ကိုလည်း တွေ့ယှိရသည်။

သိရိဓမ္မာသောက

ဤမြို့တော်နှင့်စပ်၍ သိရိဓမ္မာသောကမင်း၏ အကြောင်းအနည်းငယ် ပြဆိုဦးအံ့။ သာသနာသကရာဇ် (၂၁၀) ခုနှစ်၌ ရာဇာဘိသေကမင်္ဂလာဖြင့် မင်းအဖြစ်သို့ရောက်၍ ကလိင်္ဂတိုင်းမှတစ်ပါး ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းအားလုံးလိုပင်အစိုးရ၍ မြေအပြင်ဝယ် အလွန်ထင်ရှားသော ဗုန်းတန်းခိုးကြီးမားသော မင်းတစ်ပါးဖြစ်သည် (ကလိင်္ဂတိုင်းမှာ အသောကမင်းမင်းအဖြစ်ရောက်ပြီးနောက်မှအပိုင်ရသည်) ဘိုးတော်စန္ဒဂုတ်မင်း၏အမွေကိုခံယူကာ သာသနာတော်၌အလွန်ကြေးဇူးများရာသာသနာသကရာဇ်(၂၃၄)နှစ်မြောက်၌တတိယသင်္ဂါယနာတင်စဉ်လွန်စွာအထောက်အပံ့ အကူအညီပေးခဲ့သော သာသနာ့ဂုဏ်ဒါယကာဘုရင်ဖြစ်၍ တောင်ပိုင်းသာသနာပြု ဒါယကာ သိရိဓမ္မာသောက မင်းတရားကြီး အမည်ဖြင့် ယခုတိုင် ထင်ရှားလျက်ရှိသည် ၎င်းမင်းတရားကဲ့သို့ ပစ္စယဒါယကာအရာ၌ အတိပဓုရဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ် ဗုရားရှင်လက်ထက်တော်ကပင် အတူမယှိကြောင်း ကျမ်းဂန်များ၌ အဆိုရှိသည်။

အသျှင်မဟာကဿပ၏ ဗျာဒိတ်တော်နှင့်အညီ တတိယ သင်္ဂါယနာ မတင်မီ သာသနာ့နှစ် ၂၂၅-ခုနှစ်လောက်မှာ သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် အဇာတသတ်မင်းတည်ထားခဲ့သော ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဓာတုနိဓာန စေတီတော်ကြီး၌ ဌာပနာထားအပ်သော ခုနစ်ပြည်ထောင်သော မင်းတို့၏ ဝေဓုရ ဓာတ်တော်များကို ထိုစေတီ၌ ကိုးကွယ်ရုံမျှ ချန်ထားခဲ့ပြီး အလုံးစုံ ထုတ်ယူ ပင့်ဆောင်ကာ မိမိပိုင်နိုင်ငံတော် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းအပြင် အများအားဖြင့် ဣန္ဒိယပြည်အတွင်းယှိ မြို့ပေါင်းရှစ်သောင်းလေးထောင်၌ စေတီပေါင်းရှစ်သောင်းလေးထောင် တည်ထားစေပြီး ဗုရားရှင်သုံးဆောင်တော် မူဘူးသော သပိတ်တော်ဖြင့် တသပိတ်မျှ ဓာတ်တော်များကို ချန်ထားပြီး ကျန်ဓာတ်တော် အလုံးစုံ ဌာပနာစေတော်မူပြီ ချန်ထားသော ဓာတ်တော်သပိတ်ကိုမူ နန်းတော်ဦးမှာ ကိုးကွယ်တော်မူသည် နောက်တတိယ သင်္ဂါယနာတင်ပြီး သားတော် အသျှင်မဟာမဟိန္ဒ

သီဟိုဠ်ကွန်းသို့ သာသနာပြု ကြွရောက်စဉ်အခါ ထိုခတ်တော်များကို ပင့်ဆောင်ရန် အသျှင်မဟာမဟိန္ဒ စေခိုင်းချက်အရ ကြွရောက်လာသောမြေးတော်သုမန သာမဏေအား ခတ်တော်သပိတ်ကို သီဟိုဠ်ကွန်းသို့ ပင့်ဆောင်ရန် အပ်နှင်းတော်မူပြီ သုမနသာမဏေ သီဟိုဠ်ကွန်းသို့ ပင့်ဆောင်ကြွရောက်လာသော ခတ်တော်များကို ဒေဝါနမ္ဗိယတိဿ မင်းကြီးက ဆီးကြိုပင့်ယူပြီး သီဟိုဠ်ကွန်းတွင် တယူစနာ တယူစနာကွာ အရပ်မှာ စေတီတော်တဆူ တဆူ တည်ထားစေ၍ သွင်းနှံဌာပနာတော်မူပြီ သပိတ်တော်ကိုမူ နန်းတော်တွင်း၌ထား၍ ကိုးကွယ်တော်မူပြီး ယခုတိုင် ထိုခတ်တော်များ ဌာပနာရာ စေတီတော်များကို အရပ်ရပ် အနှံ့အပြား ကိုးကွယ်ပူဇော်လျက် ယှိကြရသည် ထိုသို့ပူဇော်ကြရခြင်းသည် ပါဠိလိပုတ်ပြည်ရှင် ဘုရင်သိရိဓမ္မာသောက၏ ကြေးဇူး ဥပကာရပင်ဟု ဆိုသင့် ဆိုထိုက် ဆိုအပ်လှပေသည်။

သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး ရဟန်းပြုသလော

၎င်းသိရိဓမ္မာသောကမင်း ရဟန်းပြု-မပြုဟူသော ပြဿနာ၌ စိစစ်တွယ်ယှိ၏။ အကြောင်းကား အသောကလိပိ ကျောက်စာနံပါတ် (၁၇) ၌ပါယှိသော (သံဃေ ဥပဂတေ) ဟူသော မာဂဘောသာ ပုဒ်အနက်ကို (အသောက မင်းတရားကြီးသည်) သာသနာတော်တွင်းသို့ဝင်၍ (ကိုယ်တိုင်) ရဟန်းပြုလုပ်သည်ဟု သင်္ခတကျမ်းဆရာများနှင့် ဟိန္ဒူအင်္ဂလိသံ ပညာယှိများက ပြန်ဆိုယူဆထားကြသော အကြောင်းကြောင့် ဤပြဿနာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသူတို့ ပြန်ဆိုယူဆချက် စင်စစ်မဟုတ်သည်သာ အနက်မှန်ကို ကေနမသိ ကြိမိကြိရာကြိလေ့ယှိသော တက္ကီသဘောမျိုးဖြင့် ကြံစည် ပြန်ဆိုယူဆခြင်းမျှသာဖြစ်သည် အမှန်အားဖြင့် ပါဠိဂတိ ပါဠိအနေထားအရ သံဃာတော်များထံ (တရားနာရန် သို့မဟုတ် တရားတော်ကို ဆွေးနွေးမေးမြန်းရန်) ကပ်ရောက်သည်ဟု အနက်အဓိပ္ပါယ်မှန် ပြန်ဆိုရမည်သာဖြစ်၏ သို့ဖြစ်၍ သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး ရဟန်းပြုသည်ဆိုသော စကားမဟုတ်ကြောင်း သဒ္ဓါဌာန်ကျမှတ်ယူကြလေ။

နာလန္ဒာ

အရံမြို့အရာ၌ပါဝင်သော အမည်အားဖြင့် များစွာပေးလှူလေ့ ယှိခြင်းကြောင့် နာလန္ဒာဟု ခေါ်ရသော ဤမြို့သည် ပါဝါရိကသေဋ္ဌေး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းအပ်သော ပါဝါရိကာရုံ ကျောင်းတော် တည်ယှိရာ ဇမ္ဗူဒိပ်ကွန်းအပြင်ဝယ် အလွန်ထင်ရှားသော ဥပါလိသုကြွယ် နေရာမြို့ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် တတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက် သောင်းပေါင်းများစွာသော ရဟန်းသံဃာများ သီတင်းသုံးတော် မူရာလည်းဖြစ်သည် တရုတ်ဘုန်းကြီး သုယေနုစွာန်၏ ဟိန္ဒူဘာသာ မှတ်တမ်း၌မူ အလောင်းတော် မင်းမြတ်၏ ဘွားမြင်တော်မူရာ မြို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဤမြို့ကို နာလန္ဒာဟုခေါ်ကြောင်း အဆိုယှိရာ ကျမ်းဂန်စကားနှင့် ဆန့်ကျင်လွန်း၏။

၎င်းနာလန္ဒာမြို့ကို ယခုဣန္ဒိယတိုင်းသားများက (ဗဠုင်္ဂ) ဟုခေါ်သည် ယခုအခါ ၎င်းမြို့တော်ဟောင်းနေရာ၌ ဣန္ဒိယအစိုးရကမ္ပည်းကျောက်စာ ဘက်ဆိုင်ရာကတူးဖော်ရာ ရှေးက သက္ကာဒိစ္စ၊ ဗုဒ္ဓဂုတ္တ၊ တထာဂတဂုတ္တ၊ ဗာလာဒိစ္စ၊ စသောမင်းများ၏ ကောင်းမှု တော် ရှေးဟောင်းဝတ္ထု ကျောင်းကံ အဆောက်အဦးကြီးများ ပေါ်လွှာထွေယှိကြရသည် ထိုအကြောင်းကို ကျောက်စာဘက် အစိုးရများ ရေးထုတ်သော နာလန္ဒာအကြောင်း စာမှာ ကြည်ရှုက ကောင်းစွာသိနိုင်သည်။

၎င်းမြို့ဟောင်း တည်နေရာမှာ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သစ် ဘူတာရုံဌာနမှ မြောက်ဘက် (၇) ခုနှစ်မိုင်ခန့် ဝေးသောအရပ်မှာ တည်ရှိသည်။ ရာဇဂြိုဟ် မြို့တော်ဟောင်းမှမူ (၈) ရှစ်မိုင်အတိအကျ ဝေးကွာသည် ကုန်းကြောင်းမြေပြင် အဝေးအကွာ ခန့်မှန်း တွက်ယူရာ၌ ရှစ်မိုင် တယူစနာနည်းဖြင့် တွက်ယူလေ။ ကောသအားဖြင့် နှစ်မိုင် တကောသဖြစ်၍ ရှစ်မိုင် လေးကောသယှိသည် ဤသို့တွက်ယူခြင်းဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ (ရာဇဂြိုဟ်နှင့် နာလန္ဒာ တယူစနာဝေးကွာ၏) ဟုပြဆိုသော စကားနှင့် ညီညွတ်သည် ဣန္ဒိယတိုင်းသို့ ငါတို့ဗုရားဖူး လှည့်လည်စဉ် ဟိန္ဒူလူမျိုးကျောင်းဆရာ ကလေးတဦးအား ခရီးအကွာအဝေး မေးမြန်းရာ (ဧကောဆ်) (ဒွေးကောဆ်) ဟု ကောသနှင့် သုံးစွဲပြောဆိုသည်ကို ကြားရသဖြင့် ၎င်းပြောဆိုသည့်အတိုင်း မိုင်နှင့် တွက်ကြည့်ရာ နှစ်ကောသ တမိုင်ဖြစ်ကြောင်း သိခဲ့ရသည်။

သီဟိုဠ်ဘာသာ ဗာယီယန် မှတ်တမ်း၌လည်း အင်္ဂလိပ် ၁၆-မိုင်လျှင် တယူစနာ ဟူသော ပေါရာဏက အယူဝါဒကို မယူမူ၍ အာရနိက သီဟိုဠ်သား ပဏ္ဍိတ်များ အယူဝါဒအတိုင်း ၆၂၅မိုင် တယူစနာ တနည်း ၇-မိုင်တယူစနာ တနည်း ၇၂၅မိုင် တယူစနာ တနည်း ၈-မိုင်တယူစနာ ဤနည်းလေးမျိုးကို ယခုကာလ လမ်းများ၌ မှတ်သားပိုက်ထားအပ်သော မိုင်တိုင် အဝေးအကွာဖြင့် ညှိနှိုင်းတွက်ချက်၍ ရှင်းလင်း ဖော်ပြ ရေးသားပါယှိသည် ဤသို့ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်များကို ထောက်၍ နာလန္ဒာနှင့် ရာဇဂြိုဟ် ရှစ်မိုင်ဟု ဖော်ပြလိုက်သည်။

ဥရုဝေလာ

သံဝေဇနိယဌာန အဝိဇဟိတဌာန နှစ်မျိုးလုံး၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဂယာ မဟာဗောဓိ၏ တည်ရာဖြစ်သော ၎င်းဥရုဝေလာမည်သော တောအုပ်သည် ပစ္ဆိမဘဝိက ဗုရားအလောင်းတော်၏ မဟာပဓာန ဒုက္ကရစရိယာအကျင့်ကို ကျင့်တော်မူလျက် မြောက်နှစ်ပတ်လုံး သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ တောအုပ်ဖြစ်သည် ဥရု+ဝေလာ ဥရုသဒ္ဓါ ကြီးသောအနက်ဟော ဝေလာသဒ္ဓါ ဥပမာ တဒ္ဓိတ်ဆင့်၍ သဲစုသဲပုံအနက်ဟော ဥရုဝေလာ ကြီးပြန့်ကျယ်ဝန်းသော သဲအရပ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော အရပ်ဆိုလိုသည် (တနည်း)

ဥရုသဒ္ဓါ သဲဟော ဝေလာသဒ္ဓါ အပိုင်းအခြားအနက်ဟော ဝေလာဥရုဆိုလိုလျက် ရှေ့နောက်ပြန်၍ ဥရုဝေလာဖြစ်သော ရသေ့တို့သည် ကတိကဝတ်အပိုင်းအခြားကို ကျော်လွန်ခြင်းကြောင့် သစ်ရွက်ဖက်ရွက်တို့ဖြင့် ဒဏ်ထမ်းဆောင်၍ စုပုံအပ်သော သဲအရေဟု အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဆိုလိုသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာယတ္ထ (သာသနာတော်နှင့် စပ်သော) သစ်တကျမ်းများ၌ကား ဤတောကို ဥရုဝေလာဟု ခေါ်ဆိုရေးသားရာ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဥဿှစ်သီးကြီးများ ရနိုင်သောတောဟု ဆိုလိုသည်။

၎င်းဥရုဝေလာကို ယခုဣန္ဒိယတိုင်းသားများက (ဗျူဂေသျှရိ) ဟု ခေါ်ဆိုကြသည် တည်ရာကား မဟာဗောဓိမှ အရှေ့ဘက်အနီး နေရဉ္ဇရာမြစ်ယိုရာ ၎င်းနေရဉ္ဇရာမြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်းမှာ တည်ရှိသည်။

မဟာဗောဓိ

၎င်းမဟာဗောဓိသည် ဗုရားရှင်၏ ကြွင်းခဲ့ဥသည့် အလုံးစုံသော ကိလေသာ တို့ကို ဝါသနာအငွေ့အထုံနှင့်တကွ အကုန်အစဉ်စွန့်လွှတ်၍ ပဌမကိလေသ ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံတော်မူရာအရပ် မာရ်ငါးပါးကို အောင်မြင်တော်မူရာ မာရ်ဝိဇယဌာနဖြစ်၍ သံဝေဇနိယ ဌာန အဝိဇဟိတဌာန နှစ်မျိုးလုံးမှာ ပါဝင်ရာ အခါခပ်သိမ်း မမေ့အပ်သော ထူးမြတ် သောဌာနကြီး ဖြစ်သည်။ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်၏ ကြည်လင်ထိန်ဝင်း ပွင့်လင်းရာ ဌာနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဗောဓိမဏ္ဍ (ဗောဓိမဏ္ဍိုင်) ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုရာဌာနဖြစ်သည်။

၎င်းပြင် နောင်အခါ သဗ္ဗညုဗုရားရှင်၏ အရပ်ရပ် ပျံ့နှံ့တည်ရှိနေသော သာရိရိက ဓာတ်တော်များ အားလုံးကြွရောက်လာကြပြီး ရွှေဆိုင်း ရွှေတုံးကဲ့သို့ တခဲနက်ဖြစ်တည်လျက် ရောင်ခြည်တော် ခြောက်သွယ်တို့ကို ကွန့်မြူးစေလျက် တတိယ ဓာတုပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မူရာ အရပ်ဌာနကြီးလည်း ဖြစ်လိမ့်ဦးမည်။

မှတ်ချက်။ ။ဗုရားရှင်၏ ပဌမ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာဏ် ဒုတိယ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာဏ် တတိယ ဓာတုပရိနိဗ္ဗာဏ် သုံးမျိုးတွင် မဟာဗောဓိဌာနသည် ပဌမကိလေသ ပရိနိဗ္ဗာဏ်နှင့် တတိယဓာတု ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံတော်မူရာ ဌာနဖြစ်သည်။ ကုသိနာရုံ မလ္လ မင်းတို့၏ အင်ကြင်း ဥယျာဉ်ဌာနသည် ဒုတိယခန္ဓ ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မူရာ ဌာနဖြစ်သည်။

မဟာဗောဓိ စေတီတော်

မဟာဗောဓိပင်၏ အနီး မဟာဗောဓိစေတီတော်ကြီးကို ရှေးဦးစွာ သိရိဓမ္မာ သောကမင်းကြီး တည်ထားတော်မူခဲ့သည် ကာလအားဖြင့် နှစ်ပေါင်းနှစ်ထောင်ကျော်ပြီ

ဖြစ်၍ သင်္ခါရဓမ္မတာအတိုင်း ပျက်စီးနေရာ ဗမာသကံရာဇ် တထောင့်နှစ်ရာသုံးဆဲ့ ကိုးခုနှစ်လောက်က မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးက ဝိတို့ရိယဘုရင်မထံ အကြောင်းကြားရာ ၎င်းဝိတို့ရိယ ဘုရင်မကပင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးကိုယ်စား ၎င်းမဟာဗောဓိ စေတီ တော်ကြီးကို ထပ်မံပြုပြင်စေသည်။

(သံပေါက်) ဓမ္မာသောက၊ ဓဋ္ဌမ၊ တည်ထမဟာဗောဓိ။ (မဟာဗောဓိစေတီ)
ကာလမြင့်ကြာ၊ ပျက်စီးလာ၊ ပြင်ရာမင်းတုန်းသိ။
မင်းတုန်းကိုယ်စား၊ ပြင်သူကား၊ မှတ်သားဝိတို့ရိ။ (ဝိတို့ရိယဘုရင်မ)
ထောင်နှစ်ရာသုံးဆယ်၊ ကိုးခုဝယ်၊ မှတ်ဘွယ်အခါသိ။

ဂယာ နှင့် ဗုဒ္ဓဂယာ

ဂယာကို အများအားဖြင့် ဂါယာဟု ဂ,ငယ်ရေးချနှင့် အမှားရေးသားလျက် ယှိကြ၏။ ဤသို့ အမှားရေးသားရခြင်းသည်လည်း Gaya ဟူသော သင်္ခါရတလက္ခဏာ မပါသော အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းကို ပြန်ဆိုရာ၌ ဒီဗာရဿ မည်သို့ပြန်ဆိုရမည်ကို သတိမမူပဲ ပြန်ဆိုထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရာ၏။ ၎င်းစာလုံးပေါင်း အယှိတိုင်းပြန်လျှင် ဂယ-ဟုသာ ပြန်ရာ၏။ ဂါယာ-ဂယာ-မဖြစ်နိုင် ၎င်းအမည်မှန်မှာ ဂ-ငယ်ရေးချ မပါ ဂယာသာဖြစ်၏။ အန္တရာစ ဂယံ ဂယာသီသေ ဟူသော ဝိနည်း မဟာဝါ ခန္ဓကပါဠိတော် ဂယာတိထံ သင်္ဂ္ဂဒေဓေ (ဝါယုပုရာဏ်) ဟူသော သင်္ခါရကျမ်းလာ စကားများကိုထောက်၍ပါဠိမှန်သိနိုင်သည် ယိုးကြောင့် အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းကိုနောက် အေအထက်က အာဒီဗာပြုလက္ခဏာ (-) မျဉ်းတိုပြု၍ Gayā ဟုအမှန် ရေး၍ ဂယာဟု ပါဠိသင်္ခါရ ဘာသာနှင့် အညီပြန်ရမည်။

(သံပေါက်) ပါဠိသင်္ခါရ၊ တတ်သူက၊ ပြန်မှ မှန်ဖြစ်မှာ။

၎င်းဂယာအဓိပ္ပါယ်မှာ ဂယေနနိဋ္ဌိတာပုဒ်ဂယာ။ တနည်း ဂယာသာယံပုဒ်ဂယာ ဟု ဝစနတ္ထပြု အမုတ္တမင်း၏သား ဂယမည်သောမင်း တည်ထောင်ဘန်ဆင်းအပ်သောမြို့။ တနည်း ဂယမည်သောမင်း၏ ရာဇဓာနိဖြစ်သောကြောင့် ဂယာမြို့တော်ဟု ဆိုလိုသည် မင်းဟော-အ-ကာရန္တပုလ္လိင် ဂယပုဒ်ကို သွားခြင်းအနက်ဟော ဂမုဓာတ်နောင် သို့ မဟုတ် အသံပြုခြင်းအနက်ဟော ဂေ ဓာတ်နောင် အယပစ္စည်းသက်၍ ဂယဟု ဂငယ်မှာ ရေးချမပါစေပဲ ပုလ္လိင်နှင့် ရုပ်ပြီးစေရမည်။ မြို့ဟော အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိင် ဂယာပုဒ်ကို ရှေးဦးစွာ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဂယပုဒ်နှင့် တဒ္ဓိတဝိဂ္ဂဟ ပြုလုပ်ပြီး တဖန်ဣတ္ထိလိင် ဇောတက အာပစ္စည်းသက်၍ ဂယာဟု ယပက်လက်ရေးချ ဣတ္ထိလိင်နှင့် ပုဒ်ပြီးစေ ရမည်။ တေရသကဏ် ဒီကာဒ္ဓိကား ဂယာမည်သောမြစ်၏ အနီး၌တည်ယှိခြင်းကြောင့် ၎င်းကိုဂယာဟုခေါ်သည်ဟု အဆိုအမိန့်ယှိသည်။

သဗ္ဗညုတဗုရား သခင့်အလောင်းတော် သစ္စာလေးပါးတရားတော်ကိုသိ၍ ဗုရား အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူရာ မဟာဗောဓိပင်မင်းနှင့် တည်ရာဌာနကို ၎င်းဂယာနှင့် နီးကပ်လျက် တည်ယှိခြင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓဂယာဟု ခေါ်ဆိုကြသည် ဗောဓိဂယာဟူ၍ လည်းကောင်း ဗောဂယာဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုနိုင်သည် ၎င်းဌာနသည် ဟိန္ဒူ ဘာသာဝင်လူမျိုးများ၏ မကောင်းမှုအညစ်အကြေးကို ဆေးကြောသုတ်သင်၍ အလွန် အရေးကြီးသော ကောင်းမှုပြုရာ ကိုးကွယ်ရာ ပုညတိတ္ထဖြစ်၍ အလွန်အရေးကြီးသော ပူဇနိယဌာနကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဂယာသီသ

ဂယာသီသ ဂယာမြို့အနီး ဆင်ဦးကင်းသဏ္ဍာန်နှင့် ပုံဟန်တူ၍ ရဟန်းပရိသတ် ၁၀၀၀ စည်းဝေးနေလောက်အောင် ကျောက်ပျာကြီးယှိ၏။ ၎င်းကျောက်ပျားကြီးကို ဂယာသီသဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း မဟာခန္ဓကအဖွင့် တေရသကဏ်ဋီကာ၌ အဆိုယှိ၏။ ၎င်း ဂယာသီသအရပ်သည် များသော အခြံအရံပရိသတ်ယှိ၍ မဟာပရိသအရာ၌ ဖောဒဂရ ဖြစ်လတ္တံ့ သော ဥရုဝေလာကဿပအမှူးယှိသော ပေါရာဏကဇဋိလဖြစ်ကုန်သောရသေ့ တထောင်တို့အား အာဒိတ္တပရိယာယ သုတ်ကိုဟောတော်မူရာ အရပ်ဖြစ်သည် ၎င်း အရပ်ကို ယခုဣန္ဒိယတိုင်းသား ပဏ္ဍိတ်များက ဗြဟ္မယောနိ (ဗြဟ္မဂျောနိ) ဒေဝပြ ဒတ္တဟူသော အမည်တို့ဖြင့် ခေါ်ဆိုကြသည် ၎င်းဂယာသီသအရပ်သည် မဟာဗောဓိမှ မြောက်ဘက်ခြောက်မိုင်ခန့် အကွာမှာ တည်ယှိသည် ပါဠိကျမ်းဂန်များ၌ သုံးဂါဝုတ် ကွာသည်ဟု အဆိုယှိသည်။

သေနာနိနိဂမ အဆုံးအံ့ဖြတ်

၎င်းသေနာနိနိဂမကား ပဌမဒွေဝါစိက သရဏဂုဏ်တည် ဖောဒဂရ ပဌမ ဆွမ်းဦးဒါယိကာမ သေနာနိနိဂုံး သေဋ္ဌေးသမီး သုဇာတာ၏ နေရာအရပ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းနိဂုံးအမည်ကို ဗမာစာများမှာ သေနနိဂမဟု သေန၌ရေးချမပါ ၎င်းနောက်မှာလည်း နိအက္ခရာမပါပဲ ပါဌ်ယှိနေကြသည်သာမက ၎င်းအတိုင်း ပြောဆိုနေကြသည် အမှန် အားဖြင့် သေနာဟု နုဇယ်မှာရေးချ ၎င်းနောင် နိအက္ခရာနှင့် သေနာနိ ၎င်းနောင် နိဂမ တွဲစပ်၍ သေနာနိနိဂမဟု ပါဌ်မှန် အမည်မှန် ယှိစေရမည်။ ၎င်းပြဆိုဦးအံ့ ၎င်း သေနာနိသဒ္ဓါသည် စမူပတိသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်၍ စစ်သူကြီးဟူသော အနက်ကို ဟောရာ သေနာယ ပတိ သေနာပတိ သေနာနောင် မောဂ္ဂလာန်သုတ်ဖြင့် အာနိပစ္စည်း သက်၍ ပြီးရမည် ထို့နောင် သေနာနိယာ နိဂမော သေနာနိနိဂမောပြု စစ်သူကြီး၏ ရွာနိဂုံးရသည် ဤမှ အနှစ်ခြောက်ရာကျော် ခုနစ်ရာခန့်ကာလက ဝေဒေဟမဟာသာမိ မထေရ်မြတ်ရေးသားသော သမဏ္ဍကုဋုဝဏ္ဏနာကျမ်း၌ (တဒါသေနာနိနိဂမေ သုဇာတာ

ဒီရဒါယိကာ) ဟူသော ဂါထာဒွ သေနာနိနိဂမဟု ပါဠိနေ တိုက်ရိုက်ယှိနေသည် ထိုမှတစ်ပါး သီဟိုဠ်ဘာသာ မဟာဗောဓိဝံသ အဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း ဤမှအနှစ် ခုနစ်ရာကျော် ကာလက ပေါင်လောင်း အသျှင်မဟာကဿပ ရေးစီရင်အပ်သော မဟာဗောဓိဝင် ဋီကာ၌လည်းကောင်း ၎င်းသေနာနိပုဒ်ကိုပင် ဝစနတ္ထပြုလုပ်ဖွင့်ဆို ထားလျက်ယှိသည် သစ်တဘာသာ လလိတဝိတ္ထာရ ကျမ်း၌ကား ၎င်းအရာ၌ သေနာ ပတိဂါမဟု ရေးသားပါယှိရာ ၎င်းသေနာပတိသည်လည်း စမူပတိ သေနာနိတို့နှင့် အနက်အတူပင်ဖြစ်သည် ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်များကို ထောက်ထား၍ ပညာရှင်အများတို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ ယူကြပါလေကုန်။

(သံပေါက်) စပူပတိ၊ သေနာနိ၊ တူညီမှတ်ပါ အနက်မှာ။
စစ်သူကြီး၏၊ နိဂုံးသိ၊ ယှိဘိယုတ္တိသာ။
အကိုးအကား၊ ကျမ်းထွေပြား၊ မှတ်သား ဤအရာ။
နမှာရေးချ၊ နိကာရ၊ ပျောက်ထမမာ ငါတို့စာ။
ကျမ်းသစ်တ၊ အမည်ပြ၊ ထောက်ဆသင့်သည်သာ။

လန်ဒန်ရိုက် ဇာတ်အဋ္ဌကထာနိဒါန်း၌လည်း Senānīnigama (သေနာနိနိဂမ) ဟု အမည်မှန်ပြဆိုရေးသားလျက်ယှိသည် ၎င်းနိဂုံးကို ယခုဣန္ဒိယတိုင်းသားများက (ဗကရာ) ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

သေနာနိနိဂမ အဆုံးအဖြတ်ပြီးပြီ။

နေရဇ္ဇရာ အဓိပ္ပာယ်နှင့်အဆုံးအဖြတ်

ရွှံ့ညွန်နှင့် မှော်ကြီးမှော်သေး စသော အညစ်အကြေးအပြစ် ဒေါသမထင် ကြည်လင်သန့်ရှင်းသော ရေယှိခြင်းကြောင့် နေရဇ္ဇရာဖြစ်ဟုခေါ်သည် န+လေံ+ဇလာ မှ နေလံဇလာ ဟုဆိုလိုလျက် လနှစ်လုံးကို ရကောက်နှစ်လုံးပြု၍ နေရဇ္ဇရာဟုဆိုသည် နပုန်းလိင် ဇေ၊သဒ္ဓါ အပြစ်ဒေါသဟော (တနည်း) ညှိသောရေယှိခြင်းကြောင့် နေရဇ္ဇရာဟုခေါ်သည် ဤနည်း၌ နိလံဇလာဟုဆိုလိုလျက်၊ ယခင်ကကဲ့သို့ပြုပြီး ဤ ကိုလည်း ပြု၍ နေရဇ္ဇရာဟုခေါ်သည် ဤဖြစ်သည် ဂင်္ဂါမြစ်၏ လက်တက်ဖြစ်သည် ဟိန္ဒူလူမျိုးများက ဤဖြစ်ကို ဖလဂုဒီ၊ နေရဇ္ဇရာ၊ နိလဇေ၊ ဤသို့အမည်သုံးမျိုး ခေါ်သည်ဟု စာရေးတော်မင်းကြီး မင်းလှကျော်ထင်စည်သူ မှတ်တမ်းမှာအဆိုယှိသည် ၎င်းဖြစ်သည် တောင်မှမြောက်သို့ စီးဆင်းလျက် ဂယာမြို့မှ ငါးရိုင်လောက်အကွာတွင် မိုဟာနိမြစ်နှင့် ပေါင်းဆုံစီးဆင်းလေသည်။ ဤဖြစ်အကြောင်း သည့်ထက်အကျယ်သိလိုမူ ဝိနည်းမဟာဝါအဋ္ဌကထာ မဟာခန္ဓကအဖွင့် တေရသကဏ် ဋီကာစသည်၌ ကြည့်ရှုလေ။ ဥရုဝေလာ တောသည်လည်း ဤဖြစ်အနီးမှာပင် တည်ယှိသည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော

မဟာဗောဓိ သေနာနိနိဂမ ဥရုဝေလာ နေရဉ္ဇရာ မြစ်တို့သည်လည်း မဂဓတိုင်း ဂယာဒိစကြိတ်အတွင်းမှာပင် တည်ယိုကြသည်။

မဂဓတိုင်း အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၅) သိဝိတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် သိဝိတိုင်း၊ ရှေ့မြို့တော်ဟောင်းအမည် စေတုတ္တရ၊ အရိဋ္ဌပုရ၊ ယခုမြို့အမည် သိဝိ တည်ရာဌာနကား ပဉ္စာပ် (ပန်ဂျပ်) ပြည်မှ အနောက် တောင်ဘက် ဗြိတိသျှပိုင်နှင့် တိုင်းရင်းသားပိုင်ဖြစ်သော ဗေလုစိဋ္ဌာန (ဗလူကျိစ် ထာနန်နယ်) အစပ် ထောရကောဇု (သောရကောဇု) မြေပုံအနေအားဖြင့် မြောက် လတ္တီတွဒ် (၂၀) နှင့် (၃၀) အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် (၆၆) နှင့် (၆၀) အကြားမှာ တည်ယိုသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

သိဝိတိုင်း ၎င်းအထူး အကျယ်ပြာတွယ်မယို တည်ရာဌာန အကျဉ်းမှတ်စဉ်၌ ထင်ရှားပြီ ၎င်းတိုင်းအမည် မြေပုံများ၌လည်း သိဝိ (ဝိဝိ) ဟူ၍ ရေးသားပါယိုသည်။

စေတုတ္တရ..... ဝေသန္တရာမင်းကြားနှင့် * မဒ္ဒိမိဘယားတို့၏ သီးနှန်းပိုးစံရာ မြို့တော်ဖြစ်သည်။

မဟောသဓာဇာတ်နှင့် ဥမ္မာဒန္တိဇာတ်၌ ၎င်းမြို့တော်အရာမှာ အရိဋ္ဌပုရမြို့ဟု ပါယိုသည်။

သိဝိတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

မိဘယား....ဒေဝီဟူသော မာဂဓပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဤမိဘယားဟူသော ဝေါဟာရအရာ၌ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မာဂဓပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော (ဖူးရား) (ဗုရား) ဟု ခေါ်ဝေါ်ရေးသားခြင်းမှ ခြားနားစေရန် ရှေးဟောင်းလင်္ကာများနှင့်အညီ မိဘယားဟု ဘကုန်းမှာ တချောင်းငင်မပါစေဘဲ တာလုဇ ယပက်လက်နှင့် သတ်ပုံကျန်မှန်ကန်စွာ ရေးသားတတ်စေရမည်။ ယခုကာလ မိဘုရားဟူသော အရေးအသားမှာ ရှေးဟောင်း လင်္ကာများနှင့် မညီညွတ်ပဲ ယိုနေချေသည်။

(သံပေါက်) ချောင်းငင်မဲ့ထ၊ ဘကုန်းပ၊ တာလုဇနှင့်ယား။ (မိဘယား) အကိုးလင်္ကာများကား၊ မိဘယားလျှင်၊ သိဝိကားပြင်၊ ထို့အဖျားတွင်။

(ကုသပျို့သစ်) သာဘိသေက မာရာဏ၌၊ မိဘယားအစစ် ဖြစ်စေသတည်း။ (လောကဝိဒ္ဓ မော်ကွန်း)

မင်းကြီးမြောက်သား၊ မိဘယားလျှင်၊ တရားဆောက်တည် (ရွှေဟင်္သာမင်းပျို့) အချို့နောက်ဆရာများ ရကောက်နှင့် ခွဲထားစပ်ဆိုကြရာ၌ ဆင်ခြင်ဘွယ်ယို၏။ ဂဏှာဇာလီ၊ မဒ္ဒိမိဘရား၊ သားမယားကို၊ ပုဏ္ဏားတို့လက် (ခွဲထား) (မခါဒေဝ ပျို့သစ်)

(၆) ကလိင်္ဂတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ကလိင်္ဂ မြို့တော်ဟောင်းအမည် ဒန္တပုရ၊ တောသလိ၊ သောဘဝတီ၊ တည်ရာဌာနကား မဒရာသ်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း ဂေါဒါဝဒီ မြစ်နှင့် မဟာနဒီမြစ်နှစ်စင်းတို့၏အကြား ဇဂန္ဓာထ(ဂျဂန္ဓာထပုဒ်) မြို့နယ် (၎င်းမြို့ဂေါဒါဝတီမြစ်အထက်မှာ ကပ်လျက်ယှိသည်)။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ကလိင်္ဂဒန္တပုရ ဤတိုင်းသည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်အတွင်း အာနန္ဒဗောဓိကို စိုက်ပျိုးတော်မူသော ငါးဌာန ဇေတဝန်ရ မွေဘဏ္ဍာဂါရိက ဖြစ်တော်မူသော အသျှင် အာနန္ဒာမထေရ်၏ အလောင်းတော် (တေရသနိပါတ်ဇာတ်) လာ၊ ကလိင်္ဂစကြာမင်းကြီး ဖြစ်ရာဌာနဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အသျှင်* သာရိပုတြာတပည့်† အသျှင်ခေမာရဟန္တာသည် ဗုရားရှင် တေဇောဓာတ် လောင်တော်မူစဉ် မီးပုံတွင်းမှ တန်းခိုးတော်ဖြင့် ယူဆောင် ကိုးကွယ်ပူဇော်ရန် ဆောင်နှင်းပေးအပ်သော လက်ဝဲအောက်ဓာတ် စွယ်တော်မြတ်၏ ကိန်းဝပ်တည်နေရာ ဌာနဖြစ်သည်။

ဤတိုင်း အမည်ပြအရာမှာ သင်္ခတကျမ်း ပါကတကျမ်း စသည်နှင့်အညီ ကလိင်္ဂ၊ ဟုကမှာ ရေးချမပါစေပဲ အမှန်အကန် ရေးဘတ်တတ်ကြစေရမည် အဘိဓာန် ဝိကာကိုအဖို့ပြု၍ ဗမာ+သီဟိုဠ်+ပါဠိကျမ်းစာ စသည်များမှာကဲ့သို့ ကာလိင်္ဂဟု က၊ မှာ ရေးချနှင့် မရေးမှားမိကြစေလင့် စတုတ္ထနိပါတ် ဝုဇ္ဇကလိင်္ဂ ဇာတ်ပါဠိ၌လာသော

* သာရိပုတြာ- ဤပုတြာဟူသော သင်္ခတပုဒ်၎င်းမှ ဆင်းသက်၍ သာဓုသော ဗမာဝေါဟာရဖြစ်ရကား သာရိပုတြာဟူ၍သာ တဝမ်းပူတလုံးမှာ ရရစ်ရေးချနှင့် အမှန်အကန် ရေးသားတတ်ကြ စေရမည် သာရိပုတ္တရာဟု တဝမ်းပူနှစ်လုံးဆင့်နောင် ရကောက် ရေးချနှင့် မမှန်မကန် အလွဲအပြက် မရေးသားမဘတ်ကြ လေလင့် မာဂဓအလို ရေးလိုလျှင် အသျှင်သာရိပုတ္တရာ ရာ အက္ခရာပေါ်ပဲ ရေးရမည်။

(သံပေါက်) ပုတ္တ-ပုတြ၊ မာဂဓ၊ မှတ်ကြသင်္ခတ၊ စဉ်တိုင်းသာ။ (ပုတ္တ-မာဂဓ) (ပုတြ-သင်္ခတ) ဤမှာပုတြ၊ သင်္ခတ၊ ပုဒ်မှဖြစ်လှာ ကေန်သာ။ ထို့ကြောင့်သာပ၊ ပဏ္ဍိတ၊ ကေ တမှာ၊ ရှရစ်ပါ။ (သာရိပုတြာ) သင်္ခတပျက်။

† တပည့်- ဤ၌ ပည့်ကား သိဿတ္တဖြစ်ရကား ပ၊ မှာအရစ် အပင့်မပါစေပဲ ပ-သက်သက် ဖွင့်ရွတ် သသညောဂ သံယုဂ်ယို ညကြီးသတ် အမြစ်နှင့်တကွ သတ်ပုံမှန်ကန်စွာ ရေးတတ်ကြစေရမည် ပူရဏတ္ထဖြစ်ခဲ့အံ့ ပြည့်ဟု ပ-ရရစ် ဖွင့်ရွတ် သသညောဂ သံယုဂ်ယို ညကြီးသတ်အမြစ်နှင့် ရေးရမည်။

(သံပေါက်) ပူရဏတ္ထ၊ ရှရစ်ပါ၊ သိဿတ္တမှာ၊ ပချည်းသာ။ အကိုးလင်္ကာကား၊ ခြောက်သောင်းတပည့်၊ ကြယ်ဆိုပြည့်လျက်။ (စတုဓမ္မသာရ်ကိုးခန်းပျို့)

ဇယောကလိင်္ဂါန ပသယ သာခါဟိ၊နံ ဟူသော ဝံသဋ္ဌဂါထာပါဒနှင့် သတ္တကနိပါတ် ဒုတိယဂဇ္ဇာရဝဂ် တတိယကုမ္ဘ,ကာရ ဇာတ်ပါဠိလာ အဋ္ဌကွရဂါထာပါဒ ပဉ္စမကွရ အရာ၌ ကဟု ,လဟု, အက္ခရာနှင့်ယှိသော ကရုဏ္ဏကောကလိင်္ဂါနံဟူသော ဂါထာ ပါဒများကိုထောက်၍ ကလိင်္ဂဟုသာ အမည်မှန်ပါဌ်မှန်ဖြစ်ကြောင်းသိလေ။

အရိယဗုဒ္ဓိသ် ဣဒ္ဓိယမြေပုံ ကိမ်းဗရိဒ်စသော မြေပုံများ၌ ပါယှိသော Kalinga ဟူသော အင်္ဂလိသ်စာလုံးပေါင်း အမှန်ဖြစ်သည်။ လန်ဒန်ရိုက် ဇာတ်စာအုပ်၌ Kā ကာ ဟုပါဌ်ပျက်လျက်ယှိ၏ သတိပြုလေ။

(သံပေါက်) ကရေးမချ၊ ကလိင်္ဂ၊ ညီထမှန်စွာ သင်္ခတာ။

ယခုသီဟိုဠ်ကျွန်းယှိ လက်ဝဲအောက်ဇာတ် စွယ်တော်မြတ်အကြောင်း

ဤကလိင်္ဂတိုင်းမှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွရောက်တော်မူသော လက်ဝဲအောက်ဇာတ် စွယ်တော်မြတ်အကြောင်းကို အခွင့်သင့်သဖြင့် ထိုက်တန်ရုံ ရေးဦးအံ့။ ၎င်းလက်ဝဲ အောက်ဇာတ် စွယ်တော်မြတ် အကြောင်းအရာ စာတမ်းများကို အချို့ပညာယှိပုဂ္ဂိုလ်များ ရေးသားကြရာ၌ လက်ဝဲအောက်ဇာတ် စွယ်တော်မြတ်အစစ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း ပေါ်တူဂီ မင်းများ အုပ်စိုးစဉ်က ပျောက်ပျက်သွားပြီ ဟူ၍လည်းကောင်း အခြားတနိုင်ငံသို့ ပင့်ဆောင်သွားပြီ ဟူ၍လည်းကောင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် မိမိတို့အယူဝါဒ ဆန္ဒအား လျော်စွာ အမျိုးမျိုးဖော်ပြ ရေးသားကြသည်ကို တွေ့ကြရသည် သဒ္ဓါဝန္တ ရတနတ္ထယ မာမက ဝတ္ထုတ္ထယပသန္န အစလသဒ္ဓါနှင့် ကောင်းစွာကုသို ပြည့်စုံကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာဝင် သူတော်စဉ်ပုဂ္ဂိုလ်များ အဘို့မှာမူ ခိုင်လုံသော ကျမ်းဂန်မှလွတ်ကင်းသော ထိုသို့သော အရေးအသားမျိုးကို လေးစားယုံကြည် ကြလိမ့်မည်မဟုတ်ကုန် သို့သော် ငြားလည်း ထိုမှတစ်ပါး အများသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ယခုသီဟိုဠ်ကျွန်း ကန္ဒိမြို့ဂဇ္ဇကုဒိုတိုက်၌ ကိန်းဝပ်စံတော် မူလျက်ယှိသော စွယ်တော်မြတ်ကို ဗိုရားရှင်စွယ်တော်အစစ်မှ ဟုတ်ပါ လေ၏လောဟု ယုံမှားယှိကြရာသောကြောင့် ထိုယုံမှားခြင်းတို့မှ ပယ်ဖျောက်ခွင့် ရနိုင်ကြရန် မဟာပရိနိဗ္ဗာဏသုတ် အဋ္ဌကထာနှင့် မဟာဝင် ဒါဌာဓာတုဝင်ကျမ်းဂန် များအရ သိသာရုံ ထုတ်ပြအံ့။

သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ စွယ်တော်မြတ်ကြွရောက်တော်မူသော နှစ်ကာလ

ဗုရားရှင်၏ လက်ဝဲအောက်ဇာတ် စွယ်တော်မြတ်သည် ကလိင်္ဂတိုင်းမှ သီဟိုဠ် ကျွန်းသို့ သာသနာ သကရာဇ် (၈၄၆) ရှစ်ရာလေးဆဲ့ခြောက်ခုနှစ်၌ သီဟိုဠ်မင်း (၅၅) ငါးဆဲ့ငါးဆက်မြောက် ကိတ္တိသိရိမေဃဝဏ္ဏမင်းလက်ထက် နန်းစံကိုးနှစ်အရ သာသနာနှစ် (၈၅၅) နှစ်မြောက်တွင် ကြွရောက်တော်မူဖွားသည်။

(သံပေါက်) ရှစ်ရဲ့လေးဆယ်၊ ခြောက်ခုကယ်၊ နှစ်ဝယ်သာသနာ။
သိရိမေဃ၊ မင်းရာဇ၊ ပြုထထိုအခါ။
ရှစ်ရဲ့ငါးဆယ်၊ ငါးခုဝယ်၊ စွယ်တော်ကြွရောက်လှာ။

ဤကိတ္တိသိရိမေဃမင်း လက်ထက်မှစ၍ စွယ်တော်မြတ်ကို မင်းအစဉ်အဆက် ကိုးကွယ်လာခဲ့ရာ သာသနာသကရာဇ် ၂၀၆၂-နှစ်ထောင့်ခြောက်ဆဲ့နှစ် ကရစ်သကရာဇ် (၁၅၁၀) တထောင့်ငါးရာတဆဲ့ရှစ်နှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ပေါ်တူဂီမင်းများ အုပ်စိုးလာသည် (ထိုပေါ်တူဂီမင်းများ အုပ်စိုးစဉ် စွယ်တော်မြတ် ပျောက်ပျက်သွားကြောင်း ရေးသားဖော်ပြကြသည်ဟူ၍) ပေါ်တူဂီမင်းများ အုပ်စိုးပြီးနောက် စွယ်တော်မြတ် မပျောက်မပျက် ဆက်လက်ပြီး ယခုထက်တိုင် ကန္ဒီခေါ်သေခံဏှသေလမြို့၌ အထင်အရှား ကိန်းဝပ်တည်ယှိတော် မူနေကြောင်းကို ဆိုလတ္တံ့သော မဟာဝင်ကျမ်းလာ စကားများဖြင့် သိနိုင်သည်။ သိဟိုဠ်၌ ပေါ်တူဂီမင်းများမယှိသည့်နောက် သာသနာ နှစ်ထောင့်တရာသုံးဆဲ့ငါး (၂၁၃၅) ခုနှစ် ကရစ် (၁၅၉၁) သို့အရောက် ပဌမဝိမလဓမ္မသုရိယ မင်းနန်းတက်၍ စွယ်တော်မြတ်အား ဘုံနှစ်ဆင့်ယှိသော ဂန္ဓကုဋိုတိုက်တော်ကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းပူဇော်ကြောင်းကို မဟာဝင် စတုနဂုတိမ ပရိစ္ဆေဒ၌ ပြဆိုအပ်သော ဂါထာများကား။

ဒိနေဒိနေဝန္ဒိတုဉ္စ၊ ဝတ္တံ ကာတုဉ္စ သောသုဓိ။
ရာဇဂေဟ သဗီပမ္ပိ၊ ဘူမိဘာဂေ ဝရေ သုဘေ။
ဒွိဘူမကံ ဓာတုဂေဟံ၊ ကာရာပေတွာ မနောဟရံ။
ထဟိံ ဒါဠံ ဌပေတွာန၊ ပူဇေသိ သတတာဒရော။

အနုကံ။ ။၁ သောသုဓိ၊ ပညာယှိဖြစ်တော်မူသော ပဌမဝိမလ ဓမ္မသုရိယ မင်းသည်။ ဒိနေဒိနေ၊ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း။ ဝန္ဒိတုဉ္စ၊ ရှိခိုးပူဇော်နိုင်ရန်လည်းကောင်း။ ဝတ္တံကာတုဉ္စ၊ ဝတ်ပြုနိုင်ရန်လည်းကောင်း။ ရာဇဂေဟသဗီပမ္ပိ၊ မင်းနန်းတော်အနီး ဖြစ်သော။ ဝရေ၊ ကောင်းမြတ်သော။ သုဘေ၊ လျောက်ပတ်တင့်တယ်သော။ ဘူမိဘာဂေ၊ မြေအဖျား၌။

၂ ဒွိဘူမကံ၊ ဘုံနှစ်ဆင့် နှစ်ထပ်ယှိသော။ မနောဟရံ၊ နှစ်လိုဘွယ်ယှိသော။ ဝါ၊ ရှုမြင်ရသူတို့ စိတ်နှစ်လုံးကို ဆွဲဆောင်နိုင်သော။ ဓာတုဂေဟံ၊ စွယ်တော်ဓာတ်ဂန္ဓကုဋိုတိုက်ကို။ ကာရာပေတွာ၊ ဆောက်လုပ်စေတော်မူ၍။ ထဟိံ၊ ထိုစွယ်တော်ဓာတ်မြတ် ကိန်းဝပ်တော်မူရာ ဂန္ဓကုဋိုတိုက်၌။ ဒါဠံ၊ လက်ဝဲအောက်ဓာတ် စွယ်တော်မြတ်ကို။ ဌပေတွာန၊ ထားတော်မူ၍။ ဝါ၊ သီတင်းသုံးကိန်းဝပ်တော်မူစေ၍။ သတတာဒရော၊ အမြဲမပြတ် ရိုသေခြင်း ယှိတော်မူသည်ဖြစ်၍။ ပူဇေသိ၊ ပူဇော်တော်မူပြီ။

ထို့နောက် သာသနာနှစ် (၂၂၂၇) ခု နှစ်ထောင်နှစ်ရာနှစ်ဆယ်ခုနှစ် ကရုဏ် ၁၆၈၃-ခုနှစ်၌ နန်းတက်သော သီဟိုဠ်ကွန်း ဒုတိယဝိမလ ဓမ္မသုရိယမင်းလက်ထက် ဘုံသုံးဆင့်ယှိသော ဂန္ဓကုဋိုတိုက်တော်ကို ၎င်းမင်းဆောက်လုပ်စေ၍ စွယ်တော်မြတ်အား လှူဒါန်းပူဇော်ကြောင်းကို မဟာဝင်သတ္တနုဂုတိမ ပရိစ္ဆေဒ၌ ပြဆိုအပ်သော ဂါထာများကား-

မုနိန္ဒ ဒါဠုမုဒ္ဒိဿ၊ တိဘူမက မနောဟရံ။
ပါသာဒမ္ပိ စ ကာရေတွာ၊ နာနာကမ္မ သုဘာသုဘံ။

(ပေယျာလ)

တသ္မိံ မဟာကရဏ္ဍသ္မိံ၊ ဇိနဒါဠု ပဝဗုယိ။

အနက်။ ။မုနိန္ဒဒါဠု၊ မြတ်စွာဗုရားသခင်၏ အောက်လက်ဝဲတော် စွယ်တော်မြတ်ကို။ ဥဒ္ဒိဿ၊ ရည်ရွယ်မှန်းထား၍။ တိဘူမကံ၊ ဘုံသုံးဆင့် သုံးထပ်ယှိသော။ မနောဟရံ၊ နှစ်လိုဘွယ်လည်း ယှိထသော။ ဝါ၊ ရှုမြင်ရသူတို့၏ စိတ်နှစ်လုံးကိုလည်း ဆွဲဆောင်နိုင်ထသော။ နာနာကမ္မသုဘာသုဘံ၊ အထူးထူးအပြားပြား များစွာသော အပြောက်ကျိုးရန်း ခြူးပန်းခြူးနွယ် ရှုချင်ဘွယ် အမှုတို့ဖြင့် ကောင်းစွာတောက်ပြောင် အရောင်လည်းယှိထသော။ ပါသာဒမ္ပိစ၊ စွယ်တော်ဂန္ဓကုဋိုကို ဘုံဆောင်ပြာသာဒ်တော်ကိုလည်း။ ကာရေတွာ၊ ဆောက်လုပ်စေတော်မူ၍။ (ပေယျာလ) တသ္မိံမဟာကရဏ္ဍသ္မိံ၊ ထိုမြတ်သော စွယ်တော်ကြိုတ်၌။ ဇိနဒါဠု၊ ကိန်းဝပ်တော်မူသော မြတ်စွာဗုရားသခင်၏ အောက်လက်ဝဲတော်စွယ်တော်မြတ်ကို။ ဇနိန္ဒော၊ (အထက်ဂါထာကကတ္တားလိုက်သည်) ဒုတိယ ဝိမလဓမ္မသုရိယ မင်းမြတ်သည်။ ပဝဗုယိ၊ ကဲလွန်တုံ့ဝပ် ဆည်းကပ်သမှု အလေးပြု၍ ဂရုဂါရဝ သက္ကစဖြင့် နေ့ညကြည်ဖြူ ပူဇော်တော်မူပြီ။

ဗျာဓိချက်။ ။(ပြဆိုခဲ့ပြီးသောခုနှစ်အရေအတွက် ရာဇက္ကမသင်္ချာများကား သာသနဝဿသင်္ချာ ရာဇက္ကမသင်္ချာ ရဇ္ဇဝဿသင်္ချာတို့ကို အသေအချာ အကျအန အရေအတွက် ဂဏန်းနံပါတ် ကန့်သတ်ပိုင်းခြား ဇယား (ဇယား) အစဉ်ဖြင့် ဖော်ပြမှတ်သားလျက် အင်္ဂလိပ်အစိုးရမင်းတို့ တောင်းပန်တိုက်တွန်းချက်အရ သီဟိုဠ်ရဟန်းတော်ပညာယှိလူပညာယှိများ ကောင်းစွာသုခိသင် ပြင်ဆင်၍ စက်တင်ပုံနှိပ်အပ်သော သီဟိုဠ်အက္ခရာပါဠိဘာသာမဟာဝင် သီဟိုဠ်ဘာသာမဟာဝင် ကျမ်းစာအုပ်များနှင့်အညီ ပြဆိုအပ်သော အရေအတွက် သင်္ချာများဖြစ်သည် ဗမာစာများ၌ သာသနာနှစ် အရေအတွက်နှင့် မင်းစဉ်အရေအတွက်များ အထူးထူးအပြားပြား ခြားနားကွဲလွဲလျက် ယှိကြသည်။

ထိုသို့ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော မဟာဝင်လာ စကားရပ်များနှင့် သကရာဇ် ခုနှစ် ကာလများကို ထောက်ချင့်၍ ညှိနှိုင်းဆင်ခြင်၍ ပေါ်တူဂီမင်းတို့ လက်ထက်က စွယ်တော် ပျောက်သွားသည်ဟူသော ရေးသားချက်များကိုလည်းကောင်း သာသနာ သကရာဇ် နှစ်ထောင်ကိုးဆဲ့လေး (၂၀၉၄)ခု ဗမာဂေါစာသကရာဇ် (ကိုးရာတဆဲ့နှစ်) (၉၁၂)ခု ကရစ်သကရာဇ် တထောင်ငါးရာငါးဆယ် (၁၅၅၀)ခုနှစ် နန်းတက်သော ပဲခူးဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင်မင်း သီဟိုဠ်မှ စွယ်တော်ပင့်သွားကြောင်း ရေးသားသော ရာဇဝင်စကားကိုလည်းကောင်း စွယ်တော်ကြို စာတမ်းလာစကားများကို လည်းကောင်း ယုတ္တိယှိ မယှိ ပညာရှင်တို့ ဆင်ခြင်ကြလေကုန် (ပေါ်တူဂီနန်းတက်ပြီး ၇၃-နှစ်ကြာမှာ ပဌမဝိမလသုရိယ မင်းနန်းတက်၍ စွယ်တော်ပူဇော်ပုံကိုထောက်၍ ပေါ်တူဂီတို့လက် ထက်အတွင်း စွယ်တော်ပျောက်လည်းမပျောက် တခြားသို့လည်း မရောက်ကြောင်း သိနိုင်သည်။)

ဇယား (ဈား) ဟူသော ဝေါဟာရ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ကုန်မှန်ကန်စွာ သိလွယ်မည့်သူ လွန်စွာပင် နည်းပါးလှသည်ဖြစ်၍ ၎င်းအဓိပ္ပာယ်ကို အနည်းငယ် ရေးသားဖော်ပြလိုက်ပေဦးအံ့။

ဈာ သင်္ခတ ဇိယာ မာဂဓ

(နံပါးနှစ်ဘက် ထိပါးယှက်လျက် အင်းကွက်တူစွာ အကြောင်းရေးသားအပ်သော အရေးအကြောင်း ဈားပုံ) ဤသို့ပြန်ဆိုရေးသားအပ်သော အနက်ကား ဥဘယပါဠိသံလဇ္ဇေ သရလသေခါဘောဒေဟူသော ဝါစသုတိ အဘိဓာန် ဈာပုဒ်အဖွင့်နှင့် အညီတည်း။ ဈာ, သင်္ခတပျက် ဇိယာ, မာဂဓပျက် ဇယား သင်္ခတ နှင့် မာဂဓပျက်။

- (သံပေါက်) ဇွဲ ယပင့်၊ ရေးချနှင့်၊ ယိုလင့် ပုဒ်ဈာ၊ သင်္ခတ။
- နံပါးနှစ်ဘက်၊ ထိကာယှက်၊ ဖြောင့်လျက်ရေးပါ အင်းတူစွာ။
- ဇယားမည်ပေး၊ ထိုသို့ရေး၊ စဉ်ရှေးသညာ၊ ယင်းရှေခါ။
- သင်္ခတပျက်၊ ရေးနည်းမြက်၊ ထည့်စွက်ပြုကာ ဝိသဇ္ဇာ။ (ဈား)
- ဇနှင့်ယခွဲ၊ ရေးနည်းလွဲ၊ ခေါ်မြဲမမာ ဇယားသာ။
- ဇိယားရေးက၊ မာဂဓ၊ ပျက်ထမှတ်ရာ ဝိသင်္ခပါ။
- ဇိယားဟုယှိ၊ ပုဒ်ပါဠိ၊ မှတ်အိဤမှာ၊ ပညဝါ။
- သုရိယသိဒ္ဓန္တ၊ ကျမ်းဂန္ထ၊ လာထများစွာ ဤသညာ။
- ပါဠိသင်္ခတ၊ တတ်သူမှ၊ သိကြအိုရာ ယင်းဝေါဟာ။

၎င်း ဈာနှင့် ဇိယာပုဒ်တို့၏ အကျယ်အတ္ထုဒ္ဓါကို သိလိုက ငါတို့ရေးသားအပ်သော အဘိဓာန် နိဿယသစ် စတုဗ္ဗဏ္ဍ ခတ္တိယဝဂ် ဂါထာနံပါတ် (၃၀၀) မှာကြည့်ကြလေ။

ထိုမှတစ်ပါး (ရက္ခိသံ) (ရက္ခိင်) (ရခိုင်) ရာဇဝင်၌ ဂေါစာသကရာဇ်(၁၀၅၀) ခုနှစ် မရခွိသ, မင်းလက်ထက် သတ္တဌာန ဆရာတော်နှင့် ဣန္ဒမဉ္ဇူ ဆရာတော်နှစ်ပါး ဦးစီးနာယကပြု၍ သံဃာတော်လေးကျိပ် ရခိုင်ပြည်မှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာပြု ကြွရောက်စဉ် ကလိင်္ဂတိုင်းမှ ကြွရောက်လာသော အောက်လက်ဝဲဓာတ် စွယ်တော် မြတ်ကို လျှောက်ပတ်ကောင်းမွန်စွာ ဖူးမျှော်ခဲ့ကြောင်းအဆိုယှိသည်ကိုလည်းကောင်း။

မှတ်ချက်။ ။(၎င်းသကရာဇ်၌ ရတနာပူရ အဝဋ္ဋိတော်၌ ညောင်ရမ်း အဋ္ဌမ မြောက် ရမည်းသင်းမင်း အုပ်စိုးသောအခါဖြစ်သည်။)

ဂေါစာသကရာဇ် တထောင့်တရာ့ရှစ်ခု၌ မုံရွေးဆရာတော် ဘွဲ့ဆိုပြီးစီးသော နာနာဆန္ဒပျို အပုဒ်နံပါတ်(၃၅)ကလိင်္ဂတိုင်းမှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ရောက်လာသော စွယ်တော် မြတ်ယနေ့တိုင်ပင် သီဟိုဠ်ကျွန်းဝပ်စံနေတော်မူကြောင်းအဆိုယှိသည်ကိုလည်းကောင်း။ ဗမာကျောင်းသုံး (ဟာရဝေး) ရာဇဝင်၌လည်း ပဲခူးဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင်မင်း သေခံဏ္ဍာသေလ,ခေါ် ကန္တိမြို့မှ ဗုရားရှင် စွယ်တော်စစ်ကိုမရ ကောလမ္ဗမြို့မှ နိဗ္ဗိတ စွယ်တော်ကိုသာရကြောင်း အဆိုကိုလည်းကောင်း။

ဤသို့ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းများကို ထောက်ထားဆင်ခြင်ကြ၍ ယခုအခါ အရပ်ရပ်မှ သွားရောက် ဖူးမျှော်အပ်သော သီဟိုဠ်ကျွန်း ဂန္ဓကုဋိုတိုက်၌ ကိန်းဝပ်စံ နေတော်မူသော စွယ်တော်သည် ဗုရားရှင်၏ လက်ဝဲအောက်ဓာတ် စွယ်တော်မြတ် အစစ်ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာစိတ်ချ နိဿံသယ မှတ်ကြလေကုန်။

လကျာအောက်ဓာတ် စွယ်တော်မြတ်အကြောင်း

နဂါးပြည်က လကျာအောက်ဓာတ် စွယ်တော်မြတ်ကိုကား သာသနာသကရာဇ် အနှစ်သုံးရာ့ငါးဆယ် (၃၅၀) ကျော်ခန့် ဒုဠဂါမဏိ အဘယမင်း၏ ခမည်းတော် ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်းကြီး၏ လက်ထက် မဟာဒေဝ မထေရ်၏တပည့် မဟိန္ဒမထေရ် နဂါးပြည်မှ သီဟိုဠ်ကျွန်း သေရုမြို့သို့ ပင့်ဆောင်ယူခဲ့သည် ပင့်ဆောင်ပြီးနောက် ကာကဝဏ္ဏ တိဿမင်းကြီး၏ နှမတော်ရင်း သောမဒေဝီနှင့် လက်ထပ်ပြီး ဂိရိမြို့ကို အပိုင်စား ပေးသနားခြင်းခံရသော တူတော်ရင်း ဂိရိအဘယမင်းသားအား ၎င်းမဟိန္ဒ မထေရ်မြတ်က ပေးအပ်တော်မူပြီ ယင်းသို့ပေးအပ်ခံယူ ရယှိသော ဂိရိဘယမင်းသား သည် ၎င်းသေရုမြို့အနီး ရေအိုင်အဆုံး၌ အသစ်တည်ထောင် ဘန်ဆင်းအပ်သော သောမမြို့နှင့် မနီးမဝေး တောင်ကြားအရပ် အင်ကြင်းတော၌ စေတီတည်၍ ဌာပနာ တော်မူပြီ ၎င်းစေတီတော်ကို ရှေးက သေလန္တရစေတီဟု ခေါ်ကြသည် ဤထက် အကျယ် အဓိပ္ပာယ်ကို သိလိုမူ နဠာဓု ဓာတုဝင်၌ ကြည့်လေ။

မှတ်ချက်။ ။သေရုမြို့သည် အနုရာဇမြို့ မြောက်အရပ်မှာ တည်ရှိသည်။

(သံပေါက်) သုံးရံ့ငါးဆယ်ကျော်၊ ခန့်နှစ်သော်၊ ရှင်တော်မြတ်စွာ သာသနာ။
 ကာကဝဏ္ဏ၊ မင်းတိဿ၊ ကာလရောက်ခါ အောက်လကျာ။ (ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်း)
 နဂါးပြည်မှ၊ ပင့်ယူထ၊ ဝရဒါဌာ၊ ကျွန်းလင်္ကာ။
 ကလိင်္ဂစွယ်တော်၊ ရောက်ခါသော်၊ ကျော်နှစ်ငါးရာ ရှည်မြင့်ကြာ။ (လက်ဝဲ
 အောက်ဓာတ် စွတ်တော်မြတ်ရောက်သည်မှ အနှစ်ငါးရာကျော် ဦးသည်ဟူထို)။
 မဟာဒေဝ၊ မြတ်ထေရ၊ သိဿမဟိန္ဒာ၊ ပင့်ဆောင်လာ။
 ဂိရိအဘယး ပေးအပ်က၊ တည်ထူပပါ၊ သောမမှာ။ (သောမမြို့)
 နှမရင်းစစ်၊ သားလည်းဖြစ်၊ မှတ်လစ်အဘယာ၊ ဂိရိမှာ။
 ဂိရိမြို့စား၊ ထိုမင်းသား၊ ခန့်ငြားကာက မင်းဝဏ္ဏာ။ (ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်း)
 သေလန္တရ၊ စေတီယ၊ ခေါ်ကြရှေးခါ များတကာ။
 သောမဒေဝီ၊ မည်စွဲမှီ၊ ခေါ်မည်သောမာ ဝတီသာ။ (သောမဝတီစေတီ)
 သေရုဝါဝိလ၊ ခုခေါ်ကြ၊ ရှေးကဝေါဟာ သေရုသာ။
 ရှေ့မြောက်အဘို့၊ သေရုမြို့၊ မချိုမှတ်ရာ နုရာဓား

(၎င်းသေရုဝါဝိလ စသည်တို့၏ အကျယ်အဓိပ္ပါယ်ကို အထက်သီဟဠတိုင်း မင်္ဂလစေတီအကြောင်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။)

တောသလိနှင့် သောဘဝတီ

ရှေးမြို့တော်ဟောင်းအရာ၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့သော တောသလိနှင့် သောဘဝတီတို့ကား သစ်တကျမ်း၌လာသော မြို့တော်အမည်များ ဖြစ်သည်။

တည်ရာဌာန၌ပါသော မဒရာသ်အမည် အဓိပ္ပါယ်နှင့် ဂေါဒါဝရီအမည် အဓိပ္ပါယ်ကို ဤသို့မှတ်လေ။

မဒရာသ်မြို့

၎င်းမဒရာသ်မြို့တော်ကို ဟိန္ဒူလူမျိုးများက မဒရာသ် ကလယ်လူမျိုးများက မဠရဌ် သီဟိုဠ်လူမျိုးများက မဒရာသိ။ ဗင်္ဂါလီလူမျိုးများက မာဒြာဇဟု ခေါ်ကြသည် အဓိပ္ပါယ် အကျယ်ကို လည်းဗင်္ဂါလီဘာသာအဘိဓာန်၌ ဖွင့်ဆိုရေးသားလျက်ရှိသည် အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းမှာ Madras (မဒြာသ်)ဟု မြေပုံ၌ ရေးသားပါရှိသည် ဤသို့အပ်ခဲ့ပြီးသော

ပရီး-ပဲခူး ၎င်းအမည် မွန်ဘာသာမှ ဆင်းကက်လာသည်။ မွန်ဘာသာရင်း (ပဂေး) ထွန်းလင်း တောက်ပလတ္တံ့ဟု အဓိပ္ပါယ်ဆိုလိုသည်။ ၎င်းပဂေးမှပျက်၍ ပရီး-ပဲခူး ဗမာအခေါ်အဝေါ် ဖြစ်လာသည်။

(သံပေါက်) ပဂေးမှပျက်၊ ပရီးမြက်၊ မှတ်ချက်မူလာ၊ မွန်ဝေါဟာ။
 တောက်ပအံ့ကို၊ ပဂေးဆို၊ လူမိုလ်မွန်တကာ။
 ပဲခူးရေးကြ၊ ဗမာက ၊မူလဘာသာလွန်ဝေးကွာ။

ဝေါဟာရ ငါးမျိုးတွင် ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့၏ ဝေါဟာရသာ အရင်းမူလဖြစ်ရကား ၎င်းသို့ လိုက်၍ ဟလန္တနည်းမျိုးဖြင့် အဆုံးသအက္ခရာမှာ တမ်းခွန်ပြုလျက် မဒရာသ် ဟူ၍ပင် ရေးသား ခေါ်ဆိုသင့်သည် ထိုသို့ရေးသားခြင်းဖြင့် အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းနှင့်လည်း ညီညွတ်သည်။

(သံပေါက်) မဒရာသ၊ မာဒြာဇ၊ ခေါ်ကြဟိန္ဒူ ဗင်ဂါယူ။ (ဟိန္ဒူ ဗင်ဂါလီ အစဉ်အတိုင်းယူ)
ဝင်္ဂအာသာ၊ ဘိဇာနိမှာ၊ များစွမိန်ကြူ ယင်းပုဒ်မူ။
ပုဒ်မာဒြာဇ၊ ဓိပ္ပာယ၊ သိကြလိုသူ ထိုဒ်ယူ။
ကလယ်ခေါ်မှတ်၊ မဒရာဌ၊ သိလတ်ဝိညူ နည်းတမူ။
မဒရာသိ၊ ပညတ္တိ၊ မှတ်ဘိနည်းယူ သိဟိုဌ်မူ။
မဒြာသ်၊ မြိတိသျှ၊ ဗမာထိုတူ ခေါ်ကြဟူ။

ဂေါဒါဝရိမြစ်

သုတ္တနိပါတ် ပါရာယနဝဂ်၌လာသော ဗာဝရိပုဏ္ဏားကြီးတပည့် တကျိပ် ခြောက်ယောက်နှင့်တကွ ဣန္ဒြိယမြောက်ပိုင်း ကောသလတိုင်း သာဝတ္ထိပြည်မှ ဒက္ခိဏာ ပထ ဣန္ဒြိယတောင်ပိုင်း ဤဂေါဒါဝရိ မြစ်ကမ်းနဖူးအနီး၌ နေထိုင်ကြောင်း အဟော အဆိုယှိသည်။

၎င်းအမည်ကို ရေးသားပြောဆိုကြရာ၌ အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းကိုလည်း Godhavari ဟု အမှားရေးထားပြီး (ဂိုဓာဝရိ) ဟုအမှားအတိုင်း ပြန်ဆိုရေးသားခြင်း မပြုမူ၍ Godavari ဟု သင်္ကေတလက္ခဏာ အပြည့်အစုံ အမှန်အကန်ရေး၍ ဩအက္ခရာ ဖြင့် ဂေါဒါဝရိ ဣန္ဒြိယ သီဟိုဌ် ဗမာများအခေါ်အတိုင်း မှန်ကန်ကျနအောင် ပြန်ဆိုလေ။ ရှေးဣန္ဒြိယမြေပုံနှင့် ဟဇ် အင်ပါယာ ကမ်းဗရိဒ်မြေပုံများ၌လည်း ၎င်းအတိုင်းပင် စာလုံးပေါင်းပါယှိသည်။ ပါကတဘာသာ အားဖြင့်ကား ၎င်းမြစ်အမည်ကို ကဂစတ ဒပယဝါ ပြာယောလောပ ဟူသော ပါကတပကာသသုတ်စသည်ဖြင့် ဒထွေးကိုချေ၍ (ဂေါအာဝရိ)ဟူ၍လည်းကောင်း ဒထွေးနှင့် ဝကိုချေ၍ (ဂေါအာအရိ) ဟူ၍လည်း ကောင်း အဆိုယှိသည်။

ရတ္တိအင်္ဂုလိ ဂေါဒါဝရိနမန္တဿ (မဟာဂူပသိဒ္ဓိ) နဒိဂေါဒါဝရိနံ (ဝတ္တိ မောဂ္ဂဏ္ဍာနံ)။

အဋ္ဌိဂေါဒါဝရိတဇေ (ကထာသရိတ်သာဂရ) ဤပါဠိများကို ထောက်၍ အမည်မှန်ကိုသိလေ။

အများအားဖြင့် သိဟိုဠ်ခရာရေး ကျမ်းစာများမှာ ဂေါဓာဝရီဟု ခေအောက်မြိုက် နှင့်ပါဌပျက်လျက် ယှိသောကြောင့် ရိုက်သံဒေဗသံ စာအုပ်မှာ ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း စာလုံးပေါင်းပျက်နေသည်ဟု မှတ်ရမည် ၎င်းပြင် ဣန္ဒြိယမြေပုံစသည်များမှာ ဂို ဟု နိရိုနှင့်ရေးသားသည်မှာလည်း မသင့်သည်သာ။

(သံပေါက်) နတ်ပြည်နှင့်ရေ၊ ဂေါ၊ ခေ၊ ဂေါ၊ မှတ်လေနက်နှစ်ရပ်။ (ဂေါသဒ္ဓါနတ်ပြည်နှင့်ရေဟော) ဒါ-ဓာတ်အနက်၊ ပေးခြင်းမြိုက်၊ နောက်ဆက်ပစ္စည်းကပ်။
ဝ-ဤပစ္စည်း၊ ရ-လာနည်း၊ သိပ်သည်းသတိချပ်။
နတ်ပြည်နှင့်ရေ၊ ပေးတတ်ပေ၊ စွဲလေဤပညာတ်။
ဂေါဒါဝရီ၊ ယင်းကြောင်းမှို၊ နဒိခေ၊ ပညာတ်။
ဂေါဒါဟုရေး၊ ဩဒထွေး၊ ကြိတွေးမှန်စေစပ်။
ပျက်ခေအောက်ချိုက်၊ ကျမ်းတွေနှိုက်၊ မှတ်ပိုက်သတိချပ်။
အိုနှင့်ခေတ်ချိုက်၊ မရေးထိုက်၊ ပျက်လိုက်ထိုပညာတ်။
အင်္ဂလိသအို၊ ဩပြန်ဆို၊ ဝိဒိရ်မှန်ပညာတ်။
ဂျီအိုပေါင်းက၊ ဂေါ-ဘတ်ရ၊ သို့မှမှန်ပညာတ်။
သင်္ခတပါဠိ၊ အိုမယို၊ မှတ်သိဥာဏ်စေစပ်၊ (သင်္ခတနှင့်ပါဠိမှာ အိုကာရန္တမယို)
ပါဠိသင်္ခတ၊ ပြန်နည်းပ၊ မှတ်ကြလှပေအပ်။
ယင်းသည့်မြစ်ကား၊ ကျမ်းဂန်များ၊ ထင်ရှားတောင်ပိုင်းရပ်။ (ဣန္ဒြိယတောင်ပိုင်းမှာ ယိုသည်)

မှတ်ချက်။ ။ ၎င်းဂေါဒါဝရီမြစ် စီးဆင်းရာကမ်းအရပ်ကို (ဂေါလကုဏ္ဍာတရ) ဟုခေါ်ကြောင်း ဗင်္ဂါလီကျမ်းများကဆိုသည် ၎င်းဂေါလကုဏ္ဍာတရကို မြေပုံများ၌ ကိုဠကန္ဒဟု အမည်လွှဲပျက်လျက်ယှိသည် သတိပြုကြရန်။

(သံပေါက်) ဂေါလကုဏ္ဍာ၊ မြို့နီးမှာ၊ ယိုရာပင်လယ်ကမ်း။
ပျက်စီးခုခါ၊ ယင်းမြို့မှာ၊ ဗင်္ဂါဆိုမိန့်ကျမ်း။ (ဗင်္ဂါလီဘာသာအဘိဓာန်မှာဆို)
ကလိင်္ဂတိုင်း ပြီးပြီ။

အဝန္တိတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ တိုင်းအမည် အဝန္တိတိုင်း ရှေးမြို့တော်ဟောင်း အမည် ဥဇ္ဇေနီ၊ မဟောသယ၊ ယခုမြို့အမည် ဥဂျိုင်း ရှေးအရံမြို့အမည် ဝေဒိသ၊ တည်ရာကား ဣန္ဒြိယအလယ်ပိုင်း မာလဝ၊ ဝှါလိယရ၊ ဂေါယာလိယရ၊ ဝှါလိရ်၊ ဣန္ဒောရ၊ ဘောပါလ၊ (ဘိုပါလ စော်ဘွားနယ်များဖြစ်သည်)။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ဥဇ္ဇေနီ

၎င်းဥဇ္ဇေနီသည် ဗုရားသခင် လက်ထက်တော်အခါ၌ (၁) တနေ့ခြင်းယူစနာ ငါးဆယ်သွားနိုင်သော ဘဒ္ဒဝတီဆင်မ (၂) တနေ့ခြင်း ယူစနာခြောက်ဆယ် ၆၀-သွား နိုင်သော ကာမမည်သောကျွန် (၃) (၄) တနေ့ခြင်းယူစနာတရာ ၁၀၀-စီးသွားနိုင် သော ဝေလကံသီ၊ မဉ္ဇူကေသီမည်သော မြင်းနှစ်စီး (၅) တနေ့ချင်း ယူစနာ တရခု နှစ်ဆယ် (၁၂၀) သွားနိုင်သော နာလာဂီရိမည်သော ဆင်တစီး ပေါင်းယာဉ်ငါးစီးရ စဏ္ဍပဇ္ဇောတ မင်းပိုင်နိုင်ငံ မြို့တော်ဖြစ်သည်။

(သံပေါက်) ဆင်မငါးဆယ်၊ ကျွန်ခြောက်ဆယ်၊ ရာဝယ်အသ-မြင်းဒွယ။
ယူစနာတရခုနှစ်ဆယ်၊ နေ့ချင်းဝယ်၊ သွားဘွယ်စွမ်းလှ၊ ဆင်ဂဇ။
ဥဇ္ဇေနီရှင်၊ မြတ်ဘုရင်၊ ယာဉ်လျင်ငါးဝ၊ မှတ်သားကြ။

၎င်းဥဇ္ဇေနီသည် ဗုရားသခင် အကျဉ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော တရား တော်ကို အကျယ်ဝေဘန်၍ ဟောစွမ်းနိုင်သောအရာ၌ ဇောဒဂ်ရ မဟာသာဝက သျှင် မဟာကစ္ဆည်းမထေရ် ဘွားတော်မူရာ သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး၏ သားတော် သီဟိုဠ် သာသနာပြု သျှင်မဟိန္ဒမထေရ်မြတ် ဘွားတော်မူရာမြို့လည်း ဖြစ်သည်ပြင် ၎င်း၏ ခမည်းတော် သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး မဟာဥပရာဇာ နန်းလျာအိမ်ရှေ့မင်း အဖြစ်ဖြင့် စံနေရာလည်းဖြစ်သည်။

၎င်းဥဇ္ဇေနီကို သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ဥဇ္ဇယနီ၊ ဥဇ္ဇယိနီဟု အမည်နှစ်မျိုးခေါ်ဆို ကြ၍ ဟိန္ဒူဘာသာအားဖြင့် ဥဂြိုင်းဟု ဣန္ဒိယတိုင်းသားများက ခေါ်ဆိုကြလည်။

(သံပေါက်) ပုဒ်ဥဇ္ဇေနီ၊ ဧ-ကာရိ၊ ပြုပြီအယ-သင်္ခတ၊ (မာဂဇောသ-ဥဇ္ဇေနီပုဒ်မှ ကော်အယပြု) ဤနှင့်ဣနီ၊ ပစ္စည်းမှီ၊ ယနိတဝ၊ ယိနီရ၊
ပစ္စည်းသက်ရာ၊ နှုခရာ၊ လာကာပြီးစေကြ။

ဥဇ္ဇယပုဒ်နောင် ဣတ္ထိလိင်ဇောတက ဤနှင့်ဣနီ ပစ္စည်းသက်သွယ်၍ ၎င်းပစ္စည်း သက်ရာမှာ န-လာ ဥဇ္ဇယနီနှင့် ဥဇ္ဇယိနီနှစ်ပုဒ် သင်္ခတဘာသာ ပကတိပုဒ်ရင်းဖြစ်သည် ဟူလို။

၎င်းဥဇ္ဇေနီသည် ဝှါလိယရ၊ ဂေါယာလိယရ၊ ဝှါလှိုရ်၊ နယ်အတွင်းမှာတည်ယှိ သည် မဟာဂေါရိန္ဒသုတ်၌ ၎င်းမြို့အမည် မဟေသယဟုလာသည်။

ဝေဒိသ။ ။မြို့သည်အသျှင်မဟာမဟိန္ဒ၏ မယ်တော် သာကီဝင်မျိုး ဝေဒိသအနွယ် ဝေဒိသဒေဝီ၊ ဘွားတော်မူရာမြို့ဖြစ်သည် ၎င်းဝေဒိသဒေဝီသည် သာကီဝင်အမျိုး အနွယ် မင်းသမီးဖြစ်ကြောင်း မဟာဗောဓိဝင်ကျမ်း၌ အမိန့်အဆိုယှိသည်။

(သံပေင်္က) ဝေဒိသဒေဝီ၊ နွယ်သင်္က၊ ဆိုဗြိဝံသာ မောဓိမှာ။

ဝေဒိသ မြို့ကို ယခုအခါ ဘိလသာ မြို့ဟုခေါ်သည် ၎င်းသည် ဝေဒိသတောင်မှ အရှေ့မြောက် ငါးဒိုင်ခန့်အရပ် ဝှါလိယရ နယ်အတွင်းမှာ တည်ရှိသည်။

ဝေဒိသခရီးခဏ်း။ ။ဝေဒိသ ၎င်းဘိလသာမြို့သို့ သွားရန်မှာ-ဂရိယက်-ဣန္ဒြိယန်-ပယ်နှင့်စူလာ မီးရထားလမ်း ဗုဒ္ဓြင် အာဂြာနှင့် ဒိလ္လီသို့ သွားသော မီးရထားစီးနိုင်သည် ဘိုပါလ (ဘောပါလ) ဘူတာကြီးမှ သုံးဘူတာအလွန် သင်္ဘမ် (ဆံချို) ဘူတာမှဆင်းရမည် ဗုဒ္ဓြင်မှ လိုက်လိုလျှင် ဘိုပါလဘူတာမှာ ရထားပြောင်း၍စီး ကာလကတ္တားမှ သွားလိုမှူ ဂျဟန်ဆီ ဘူတာမှာ ရထားပြောင်း၍စီး။

ဘောပါလ။ ။တည်ရာဌာန၌ ဖော်ပြသော-ဘိုပါလကို ဟိန္ဒူလူမျိုးများက ဘောပါလဟု ဘာကုန်းသဝေထိုးရေးချနှင့်-ဗင်္ဂါလီလူမျိုးများက ဘူပါလဟု ဘာကုန်းနှစ်ချောင်း ငင်နှင့် ခေါ်ဝေါ်ရေးသားကြသည် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးများကလည်း ဟိန္ဒူနှင့် အတူလိုပင် Bhopal ဘောပါလ်-ဟူ၍ ခေါ်ဆို ရေးသား ကြသည် ၎င်းကို စာလုံးပေါင်းကိုBhopāla ဟု သင်္ကေတပြု လက္ခဏာနှင့် တကွ အက္ခရာ အပြည့်အစုံရေးတို့သို့ ရေးမူ ဘောပါလ ဟူသော ဟိန္ဒူဝေါဟာရနှင့် အတူပင်ဖြစ်ချေသည်။ ငါတို့ ဗမာအက္ခရာ မြေပုံ၌ကား မိုလ် ပေါလ်ဟု မည်သည့် တစ်ရာ ဘာသာနှင့်မျှမတူပဲ ဗထက်ချိုက် လုံးကြီးတင် တချောင်း ငင် ပစောက်သဝေထိုးရေးချ လအသတ်နှင့် အမည်ရော အက္ခရာပါလွဲ ပျက်လျက်ယှိချေ သည် သတိယှိကြစေ။

(သံပေင်္က) ဟိန္ဒူဘောဟု၊ ဗင်္ဂါမူ၊ ဘူဟုခေါ်မြို့ ပါလတွဲ (ဘောပါလ-ဘူပါလ)
ငါတို့ဗမာ၊ မြို့တို့သျှာ၊ ခေါ်ရာအမြို့၊ ဘိုနှင့်တွဲ (ဘိုပါလ)
ဗထက်ချိုက်နှင့်၊ မရေးလင့်၊ ရေးသင့်မလွဲ ဘာကုန်းပဲ။

မာလဝ အဆုံးအဖြတ်

တည်ရာဌာန၌ ပါသော မာလဝ ပုဒ်ကို ရှင်းပြပြီးအံ့ ၎င်းမာလဝပုဒ်သည် အကာ ရန္တပုလ္လိင် ဖြစ်ကြောင်း ဟောမစန္ဒြ မုတ္တာဝလီ ကပ္ပဒ္ဒုမ သင်္ဂတအဘိဓာန် ကျမ်းများမှာဆို သည် ၎င်းအမည်သည် ပါဠိနှင့် သင်္ဂတအမည် ဝေါဟာရဖြစ်၍ ဝမှာရေးချ မပါလမှာ တမ်းခွန်မလွှားပဲ မာလဝ အခွန်ယှိရမည် မာလ်ဝါ မယှိရ မာလူသဒ္ဒုပ ပဒအဝဓာတ် အဝ ရက္ခဏေ-ဓာတ်နက် မာလူသဒ္ဒါ မိန်းမဟော မာလူနာရိယော အဝန္တိရက္ခန္တိတိ ဧတ္ထာတိ မလဝါ ဟု ဝစနတ္ထပြု ကိတန္တ သတ္တမိ တပ္ပုရိသ် အဝန္တိဇနပဒါ အဘိဓေယျထုတ် မိန်းမ များကို စောင့်ရှောက်ရာ အဝန္တိတိုင်းရစေ၊ နောက်-အ-နှောင်းရာရှေ့ဦးကျေ သန္တိစပ် မာလဝ ပြီးစေ၊ ၎င်းကိုဟိန္ဒူတို့က မာလဝြယာဟု ခေါ်ကြသည်။

မှတ်လွယ်ရန် သံပေါက်

အကာရန္တာ၊ ပုလ္လိင်္ဂါ၊ မှတ်လော မာလဝ၊ ပုဒ်ပဒ။
 သင်္ခတအဘိဓာန်၊ ကျမ်းဆိုမှန်၊ မှတ်ရန်ကျန၊ ကေန္တ။
 ပါဠိသင်္ခတာ၊ ယင်းဝေါဟာ၊ မှတ်ရာမုချ၊ ပဏ္ဍိတ။
 ထို့ကြောင့်မှော၊ မချရာ၊ လမှာမဲ့ထ၊ တမ်းခွန်ပ။ (မာလဝ)
 မာလုနာမ်ပုဒ်၊ အဝထုတ်၊ ဓာတ်ပုဒ်မှန်လှ၊ ယင်းပဒ။ (မာလု အဝ-မာလဝ)
 မာလုသဒ္ဓေါ၊ ပပဒေါ၊ ကြိသောအဝ၊ ရက္ခတ္ထ။
 ဥပပဒါ၊ ပုဒ်နက်မှာ၊ မှတ်ပါမှန်လှ၊ လူမိန်းမ။
 ပုဒ်တပျုရိ၊ သတ္တမိ၊ ဝန္တိဒေသ၊ ဘိဓေယျ။
 မိန်းမကိုစေါင်း၊ အနက်ဖြောင့်၊ မထောင့် မှန်လှ၊ ယင်းဒေသ။
 အနှောင်းဦကျေ၊ သန္တိပေ၊ မှတ်လေပဒ နိပါတ။
 မာလဝပုဒ်၊ ဆုံးဖြတ်ထုတ်၊ မှန်ဟုတ်ကျန၊ လေးနက်လှ။
 မာလဩယာ၊ ဟိန်ဝေါဟာ၊ သေချာကျန၊ မှတ်ပါကြ။ (ဟိန္ဒူဝေါဟာရ)

ဥပစ္စကာပုဒ်။ ။တောင်အနီး မြေပြင်ကြီးကို ဥပစ္စကာဟုခေါ်သည်။

အဝန္တိတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(ဂ) ဒက္ခိဏပဉ္စာလတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဒက္ခိဏပဉ္စာလ ဈေးမြို့တော်ဟောင်းအမည် ကမ္ဗိလ ယခုမြို့အမည် ကမ္ဗိယ ဈေးအရံမြို့အမည် သင်္ကဿ၊ ဝသန္တပူရ သောရေယျ ကန္ဒကုဇ မြို့များဖြစ်သည် တည်ရာကား ခရိုင်နယ် ဖရူခါဗာဒ် (ဗာရုစပက်) ဣဇ္ဇာဝါ (အက်တဝ) မိုင်နုပူရီ ဇော၊ စီရင်စုများဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

(ဒ)ပဉ္စာလ။ ။ဂင်္ဂါမြစ်တောင်ဘက်၌ တည်ယှိသော ပဉ္စာလတိုင်းကို ဒက္ခိဏ(ဒ) ပဉ္စာလတိုင်းဟုခေါ်သည် ဒက္ခိဏပဉ္စာလတိုင်း အပိုင်းအခြားမှာ ဂင်္ဂါမြစ်ဝှမ်းတောင်ဘက် တလျှောက် ယခင်တည်ရာဌာန၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စီရင်စုနယ်များပင် အပိုင်းအခြားဖြစ်၍ ကျယ်ဝန်းသော တိုင်းကြီးတတိုင်းဖြစ်သည်။

ကမ္ဗိလ္လ။ ။အာဂရာနယ် ဖရူခါဗာဒ် ဗဒါယုန် မြို့နှစ်ခုတို့၏အကြား ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းနား၌ ကမ္ဗိလ္လမြို့တည်ယှိ၏။

သင်္ကသဿ။ ။သင်္ကသဿသည် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်မှ မြတ်စွာဗုရားသခင် ဆင်းသက်တော်မူရာ အဝိဇဟိတဌာန အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဝသန္တပုရပုဒ်သည်လည်း ၎င်းမြို့ဟောပရိယာယ်ပင်တည်း။ ၎င်းသင်္ကသဿကို ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့က သံကိသာဟု ခေါ်ကြသည် အာဂရာနယ် ဗာရုစဗက်ဒိစတြိတ်မှာ တည်ယှိသည်။

သောရေယျ။ ။သောရေယျသည် ဒုတိယ သင်္ဂါယနာ တင်ရာ၌ ဗဟုသုတ အာဂတာဂမ စသောဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံ၍ လွန်စွာအထောက်အပံ့ ကြေးဇူးပြုတော်မူနိုင် သော ရဟန္တာ အသျှင်ရေဝတ မထေရ် သီတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူရာအရပ် အသျှင်မဟာကစ္စည်းမထေရ်မြတ်ကို ပြစ်မှား၍ ယောက်ျားအဖြစ်မှ ဖောက်ပြန်ပြောင်း လွှဲလျက် မိန်းမဖြစ်ရသော သောရေယျသေဌေးသား၏ နေရာမြို့လည်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကို ယခုအခါ ဣန္ဒိယ တိုင်းသားများက သောရွံဟုခေါ်ကြသည် အာဂရာနယ် ဇော ဒိစတြိတ်မှာ တည်ယှိသည်။

ကန္ဒကုဇ္ဇ။ ။ကန္ဒကုဇ္ဇကို ယခုအခါ ဣန္ဒိယတိုင်းသားများက ကနေဝံစ(ကန္ဒေဝံစ) ဟု ခေါ်ဆိုကြသည် ကာနုကုဇ္ဇ ဟူသော သစ်တပုဒ်ကို ထောက်လျှင် မာဂဓ ဘာသာမှာ ဒန္တဗညမက္ခရာ နယ်လုံး သံယုတ်နှင့် ၎င်းနောက် ကဏ္ဍဇ ဒုတိယကွ ရာ ခက္ကေးတချောင်းငင် ၎င်းနောက် ဇက္ခလုံးဆင့်နှင့် ကန္ဒုဇ္ဇ သို့မဟုတ် ကညုဇ္ဇ ဟုပါဌ်မှန်ယှိသင့်သည် ပါကတဘာသာအားဖြင့် ကဏ္ဍဉ္ဇဟုခေါ်၏ ၎င်းအဓိပ္ပါယ်မှာ အနည်းငယ်ကုန်းကွသော သဏ္ဍာန်ယှိသည့် သတိုးသမီးများနေရာ အရပ်ဟုဆိုသည်။

အတ္ထိကာနုကုဇ္ဇပိရယေရာဇာ၊ ပိရသေနောနာမ (ဟိတောပဒေသ)
အာဂရာနယ် ဗာရုစဗက် (ဖရုခါဗာဒ်) ဒိစတြိတ်၌ ၎င်းကန္ဒုဇ္ဇတည်ယှိ၏။

သင်္ကသဿခရီးစဉ်။ ။၎င်းသင်္ကသဿသို့ သွားရန်ခရီးစဉ်မှာ အရှေ့ပိုင်း မီးရထား လမ်းယှိ ကိုဟာဗာဒ်နှင့် ဖရုခါဗာဒ်.....လိုင်း.....ဗါရုစဗက် လမ်းခွဲ မိတာဘူတာမှာ လည်းဆင်းနိုင်သည် ယခုနောက်ထပ် အသစ်ဖွင့်သော ပခနာ ဘူတာမှာလည်း ဆင်းနိုင် သည် ၎င်းဘူတာမှာဆင်းလျှင် ကာလီဟုခေါ်သော မြစ်ငယ်တစ်ခုကို ကျော်ဖြတ်၍ မသွားရတော့ချေ ၎င်းသင်္ကသဿသည် သာဇတ္ထိပြည်မှ ယူဇနာသုံးဆယ် (၃၀) ကွာ ဝေးသည့်ဟု ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ပါဠိဟာရိယဝတ္ထုအဖွင့်မှာ အဆိုယှိသည် ဣတော မရရာယ စတုသု ယောဇနေသု သင်္ကသဿနာမ နဂရံ အတ္ထိဟု ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးကျမ်း၌ မရရာပြည်မှ သင်္ကသဿနဂရိပြည် လေးယူဇနာဝေးကြောင်း အဆိုယှိသည် (မိုင်အား ဖြင့် ၃၂-မိုင်မှတ်)။

ဒက္ခိဏပဉ္စာလတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၉) ဥတ္တရပဉ္စာလတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဥတ္တရ ပဉ္စာလတိုင်း ဈေးမြို့တော်ဟောင်း အမည် အဟိစ္ဆတြ ယခုမြို့မည် ရာမပူရ (ရာမ်နဂရ)တည်ရာဌာနကား ခရိုင်နယ် ခဏ္ဍ၊ မုရာဒါဗာဒ၊ ဝိလိဘိတ၊ စီရင်စုများဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ဥတ္တရပဉ္စာလ. ....ဂင်္ဂါမြစ်၏ မြောက်ဘက်၌တည်ယှိသော ပဉ္စာလတိုင်းကိုဥတ္တရ ပဉ္စာလတိုင်းဟုခေါ်သည် ၎င်းဥတ္တရပဉ္စာလတိုင်းသည် မဟောသဇဇာတ်လာ အသျှင် သာရိပုတြာအလောင်း ရူဠနိဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ နေရာတိုင်းဖြစ်သည်။ ဤ၌ တိံသနိပါတ် ဇယဒိသဇာတ် အဋ္ဌကထာနှင့် မဟောသဇဇာတ် အဋ္ဌကထာမှာ ကပိလတိုင်း ဥတ္တရ ပဉ္စာလဟု အဆိုယှိသည် ဥဗ္ဗဒိပေတဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ၌ကား ပဉ္စာလတိုင်းကပိလမြို့ဟု အဆိုယှိသည် ဤသို့ တိုင်းအမည် နှင့် မြို့အမည် ပြောင်းလဲ ပြဆိုထားသည်ကို သတိ ပြုလေ။

၎င်းတိုင်းနယ်နိမိတ် အပိုင်း အခြားကား မြောက်ဘက်၌ ဟိမဝန္တာတောင် တောင်ဘက်၌ ဂင်္ဂါမြစ်အနီး ရောဟိလခဏ္ဍနယ် အရှေ့ပိုင်း အရှေ့ဘက်၌ ဝိလဘိတ် အနောက်ဘက်၌ ဂင်္ဂါမြစ်အနီးယှိ မုရာဒါဗာဒ တိုင်အောင်သော စီရင်စုများဖြစ်သည်။

အဟိစ္ဆတြ။ ။အဟိစ္ဆတြ၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုဆိုဦးအံ့.....မြေ၏ပါးပျဉ်းနှင့်တူသော အမိုးယှိ၍ ၎င်းမြို့ကို အဟိစ္ဆတြဟုခေါ်သည် (တနည်း) အဟိက္ခေတြဟူသော သင်္ခ တဘာသာအရ အဟိခေတ္တဟူ၍လည်း ပါဠိန္ဒရယှိသည် မြေနဂါးတို့၏ နေရာခေတ် ဆိုလိုသည် အရိယက္ခန္ဓိယ မြေပုံဟောင်းကြီးနှင့် ကိမ်းဗရိဒ် ရာဇဝင်မြေပုံ ဟစ် အင်ပါရာ မြေပုံတို့၌လည်း အဟိစ္ဆတြဟူ၍ပင် ဈေးပါဌ်အမည်မှန်ပါယှိသည်။

ဤမြို့အမည်ရင်းကား သင်္ခတကျမ်းများ၌လာသော အမည်ပေတည်း ၎င်းမြို့ တည်ရာမှာ ရာမပူရ မြို့တည်ရာပင်ဖြစ်၍ ၎င်းရာမပူရမြို့ကိုလည်း ယခုအခါ (ရာမ်နဂ ရ) ဟုခေါ်ကြသည်။

ဥတ္တရပဉ္စာလတိုင်း ပြီးပြီ။

(၁၀) ဝဇ္ဇတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဝဇ္ဇတိုင်း ဈေးမြို့တော်ဟောင်း အမည်၊ ဝေ သာလီ ယခုမြို့အမည် ဗေဆာရ၊ ဗသာဗ၊ တည်ရာဌာနကား ဗိဟာရနယ် မြောက်ပိုင်း၊

ဆပရာ နယ်မဟိမြစ်၊ ချပ္ပရား၊ အရေခံ၊ မုဇးဖရပုရ (မုဇက်ဖရပုရ) ဒရဘင်္ဂါနယ် အနောက်ပိုင်းနှင့် စမ္မာရနစီရင်စုများ ဖြစ်သည်။

အကျယ် ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ဝဇ္ဇီ။ ။ဤဝဇ္ဇီတိုင်းကို သစ်တဘာသာအားဖြင့် ဤဇိဟူ၍ ခေါ်ဆိုသည်။ ဟဗ် အင်ပါရာ မြေပုံ၌လည်း ၎င်းအမည် အတိုင်းပင်၊ Vrji အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းဖြင့် ပါယှိသည်။

ဝေသာဇီ။ ။ဝေသာလီမြို့တော်ကား၊ အနာရောဂါဘေး ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်း ဘေး ပလူးဘေး၊ ၎င်းဘေးသုံးပါးကို မျက်မှောက် ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌ လတ်တလော ကာကွယ် တားမြစ်နိုင်သော ရတနသုတ် ပရိတ်တော်ကို ဟောတော်မူရာ ဖြစ်သည်။

သာသနာတော် သကရာဇ် အနှစ်တရာမြောက် ကာလာသောကမင်း လက်ထက် ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းဆိုးများ၏ ဥဒ္ဓမ္မ ဥဗ္ဗိနယ ဆယ်ပါးဖြင့် ထောင်လွှားခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ အသျှင်မဟာယသ အမှူးယှိသော ရဟန္တာသခင် အသျှင်မြတ် ခုနစ်ရာဘို့ ဒုတိယ သင်္ဂါယနာ တင်တော်မူရာ မြို့တော်လည်း ဖြစ်သည်။

တာဝတိံသာ နတ်တို့နှင့် ပုံဟန်တန္တုပမာပြု၍ ဗုရားသခင်ကိုယ်တော်တိုင် ချီးမွမ်း မြှောက်စား ဟောကြားခြင်းကို ခံယူရယှိကြသော လိစ္ဆဝိမင်းပေါင်း ခုနစ်ထောင့် ခုနစ် ရာဘို့ နေထိုင်ရာလည်းဖြစ်၍၊ ဗုရားသခင် လက်ထက်တော်ကပင် လွန်စွာကြီးပွား ခြား နားပရိဏ်း တန်တိုင်း သုံးထပ်အရံယှိသော မြို့တော်ဖြစ်သည်။ အထူးအားဖြင့် မြတ်စွာ ဗုရားသခင် ပဉ္စမ ငါးဝါမြောက် ဝါကပ်ဆိုတော်မူရာ ဌာနကြီး ဖြစ်သည်သာမက၊ ပရိ နိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မူခါနီး ဆင်မင်း၏ ကြည့်ရှုခြင်းနှင့် တူသော နာဂါ ပလောကိတဖြင့် နောက်ဆုံး ကြည့်ရှုတော်မူရာ မြို့တော်ကြီး ဖြစ်သည်။

ဤဝေသာလီ မြို့တော်သည် မုဇးဖရပုရ ဒိစတြိတ်အတွင်း၌ တည်ယှိသည်။
ဝဇ္ဇီတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

---

* တန်တိုင်း။ ။ဤဘန်တိုင်းဟူသော ဝေါဟာရ၌ တန် ကား ရေဟူသော အနက်ဟောသောပေါရာ ဏမြန်မာစကားတည်း။ ထို့ကြောင့် တန်ကို နသတ်နှင့်ရေးလေ၊ သေးသေးတင်နှင့် မရေးလင့် ၎င်းအဓိပ္ပာယ် အကျယ်သိလိုမူ ငါတို့ရေးသားအပ်သော အဘိဓာန်နိဿယသစ် မရိစိဒါတဏှိကာ- ပုဒ်တို့၏အနက်ကို ကြည့်လေ။

(၁၁) ဂန္ဓာရတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဂန္ဓာရတိုင်း ဈေးမြို့တော်ဟောင်းအမည် တက္ကသိလာ၊ ပုရိသပုရ ယခုမြို့အမည် အတ်တောက်၊ ပေဂဝါရ (ပေဆဝါရ) တည်ရာဌာနကား အာဖဂါနိဌာန (အာဖဂါနီစထာန) နယ် ဣန္ဒိယအနောက် မြောက်ပိုင်း။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ဂန္ဓာရ

အဝန်းယူစနာ သုံးရာကျယ်သော ဂန္ဓာရတိုင်း တက္ကသိုလ်ပြည်ကြီးကိုစွန့်လျက် ၎င်းတက္ကသိုလ်ပြည်ကြီးမှ နန်းတော်ထက်မှာ စတုတ္ထဈာန်တိုင်အောင် ရပြီးဖြစ်လျက် ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ဈာန်ယာဉ်စီး၍မကြွပဲ နောက်လိုက် ဆင်ယာဉ် မြင်းယာဉ် ရထားယာဉ် အမြွေအရံတို့ကို ထားဘိဦး ထီး ဘိနပ်သော်မှလည်းမပါ တယောက်တည်းသာ ထွက်ခွါ၍ တရားကိုးဆွဲနှစ်ယူစနာ ဝေးကွာသော မာဂတိုင်း ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဗုရားသခင်အထံတော်သို့ ခြေကျင်ခရီးဖြင့်သာ ကြွရောက်တော်မူသော ပုတ္တုသတိမင်းကြီး၏ ထီးနန်းပိုးစံရာဌာန တိုင်းကြီးဖြစ်သည်။

၎င်းဂန္ဓာရတိုင်းသည် ဂန္ဓာရတိုင်းသား ရဟန်းတပါး ဒေါဏပုဏ္ဏား အဝတ်ကြား၌ ဝှက်ထားရာမှ တန်းခိုးတော်ဖြင့် ဆောင်ယူ၍ ကိုးကွယ်ပူဇော်ရန် ဆက်နှင်းပေးအပ်တော်မူသော အထက်လက်ဝဲခတ် စွယ်တော်မြတ်၏ ကိန်းဝပ်တည်နေရာ ဌာနတိုင်းလည်း ဖြစ်သည်။

ထိုမှတပါး ဤဂန္ဓာရတိုင်းသည် သာသနာပြု ကိုးတိုင်းကိုးဌာနတွင် အပါအဝင် ဖြစ်၍ သာသနာနှစ် (၂၃၆) ခုနှစ်မှာ မဏ္ဍိကမထေရ်သည် ပါဠိပုတ်ပြည်မှ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြွတော်မူ၍ ဤဂန္ဓာရတိုင်းသူ တိုင်းသားတို့အား အာသိပိသော ပမသုတ္တန်ကို ဈေးဦးစွာ ဟောတော်မူစဉ် ရှစ်သောင်းသောလူတို့ကို တရားထူးရကြစေတော်မူ၍ တထိန်းသော အမျိုးသားတို့ကို ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေတော်မူရာ သာသနာပြုရာဌာန တိုင်းကြီးဖြစ်သည်။

ပုတ္တုသတိမင်း

၎င်းမင်းကြီးအကြောင်းကို ဥပရိပဏ္ဏာသ ဓာတုပိဘင်္ဂသုတ်အတွင်း အဋ္ဌကထာများမှာအဆိုယှိသည် ဤပုတ္တုသတိမင်းကြီးသည် ဤလူ့ဘဝမှ အနာဂါမ်အဖြစ်ဖြင့်ရတေ၍ အဝိဟာခေါ် ဗြဟ္မဒူတံမှာ ဖြစ်ဆဲခဏ၌ပင် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။ ဤသာသနာတော်၌ ဤကဲ့သို့ သဘောယှိသောပုဂ္ဂိုလ် ခုနှစ်ဦးယှိကြောင်း ကျမ်းဂန်များ၌ အဆိုယှိသည် ပုဂ္ဂိုလ်ခုနှစ်ဦးကား-

- (၁) ဥပကာ၊ (၂) သလဘဏ္ဍ၊ (၃) ပုတ္တုသ္မာတိ၊ (၄) ဘဒ္ဒိယ၊ (၅) ခဏ္ဍဒေဝ၊
- (၆) ဗာဟုရန္တိ၊ (၇) ဝိဂီယ တည်း။

၎င်းတို့၏အကြောင်း အကျယ်သိလိုမူ မဟာဝါ မဟာခန္ဓကအဖွင့် တေရသကဏ် ဝိကာစသည်မှာကြည့်လေ။

(သံပေါက်) ဥ-သ-ပုဏ်-ဘဒ္ဒိ၊ ခဏ်-မာ-မှတ်၊ ထည့်လတ် ဝိဂီယ။ (ပြထားသည့်အစဉ်အတိုင်းယူ) အနာဂါမ်များ၊ စုတေငြား၊ ရောက်သွားအံ့ဝိဟာ။

ပုတ္တုသ္မာတိပုဒ်

၎င်းပုတ္တုသ္မာတိအမည်၌ ပ မှာတချောင်းငင်မပါပဲ ပုတ္တုသ္မာတိဟု အလွဲအပျက် မရေးမဘတ်ရာ ပုတ္တုသ္မာတိဟူ၍သာ ပ မှာတချောင်းငင်နှင့် ရေးဘာသာရသည်။ ၎င်း အရ ပုံနိရိယံ တတ္ထာနုပ္ပတ္တိဝသေန ကုသတိ အက္ခောသတိတိ ပုတ္တုသ္မာတိ၊ ဂန္ဓာရရာဇာ ဟု ဝစနတ္ထပြု ပုသဒ္ဓေါပပဒ ကုသအက္ခောသေတိ ဓာတုတောအာ၊ တိပ္ပစ္စယော ဟု ပုဒ်ပြီးကြိရမည် သိဟိုဋ္ဌ၊ ယိုးဒယား၊ နာဂရိ၊ အင်္ဂလိသံစသော လိပုန္တရများ၌လည်း ဤအတိုင်း ပုတ္တုသ္မာတိ ဟူ၍သာ ပါဌနေယိကြသည် အချို့သော ပရိသုဒ္ဓဖြစ်သော ဗမာစာများမှာလည်း ပ တချောင်းငင်နှင့် ဤအတိုင်း ပါဌမှန်တွေ့ယိုရသည်။

Pukkusāti ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒိယစာအုပ်၌ ပါယိသောပါဌမှန်။

(သံပေါက်) ပ-မှာချောင်းငင်၊ မပါလျှင်၊ လွဲပင်ဟူ၍မှတ်။
ချောင်းငင်ပါမှ၊ အမှန်ကျ၊ ညီမျှပါ၌န္တရတ်။

(ခဏ်) တည်ရာအားဖြင့် ၎င်းဂန္ဓရတိုင်းသည် သိန္နုမြစ် အနောက်ဘက်မှာ တည်ယိုသည်ဟု သစ်တကျမ်းများမှာ အဆိုယိုသောကြောင့် မြေပုံအနေကိုထောက်သော် ဣန္ဒိယပြည် အနောက်မြောက်ဘက်စွန်း ဣန္ဒသ် (ဝါ) သိန္နုမြစ်အနောက်ဘက် အာဇ ဂါနိဋ္ဌာန (အာဇဂါနိဋ္ဌာန်) ပြည်နယ်အတွင်းမှာ ပါဝင်လျက်ယိုပြီး ၎င်းအမည်ကို ယခု ဣန္ဒိယတိုင်းသားများက ကန္ဓာဟာရ သို့မဟုတ် ကန္ဓာရဟူ၍ ခေါ်ဆိုကြသည်။ ဗမာအက္ခရာ မြေပုံများ၌ ကန္ဓဟာဟု ရေးသားပါယိုသည်။ (ထင်ရှားစေဦးအံ့) သာသနာ ပြု မဏ္ဍိကမထေရ် နောက်ပါရဟန္တာ ငါးပါးနှင့်တကွ ဂန္ဓာရတိုင်းသို့ ကြွသွားရာ အခန်း၌ ဂတိာ ကသ္မိရဂန္ဓာရံ၊ ဣသိမဏ္ဍိန္ဒိကောတဒါ။ တဒါကသ္မိရဂန္ဓာရေ စသည်ဖြင့် ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ မဟာဝင်အဋ္ဌကထာများမှာ အဆိုယိုသည် ၎င်းပြဆိုချက်၌

ဂန္ဓာရနှင့် အနီးအစပ် ကပ်လျက်ယှိသော ကသ္မိရနှင့် တွဲဘက်ပြဆိုထားသောကြောင့် ဂန္ဓာရတိုင်းသည် ဟိမဝန္တာ အနောက်မြောက်စွန်း၌ ထင်ရှားစွာ တည်ယှိနေသော ကသ္မိရနှင့် အနီးအစပ် ကပ်လျက်ယှိသည်ကို ကောင်းစွာသိယှိနိုင်သည် မြေပုံအနေအားဖြင့် လောင်ဂျီတွဒ် (၇၂) နှင့် (၆၀) လတ္တီတွဒ် (၃၆) နှင့် (၃၂) ဒီဂရီတို့၏အတွင်း အရှေ့မှအနောက်မြောက် ၎င်းမှအနောက်တောင်ဘက်သို့ ကွေ့ ကောက်စီးဆင်းသွားသော (ဣန္ဒဝ) ခေါ် သိန္နုမြစ်၏ အနောက်ဘက်၌ ဤဂန္ဓာရတိုင်း တည်ယှိ၍ ၎င်း၏ အရှေ့ဘက်၌ ကသ္မိရတိုင်း တည်ယှိနေပုံကို ကောင်းစွာတွေ့ယှိနိုင်သည် မြေပုံမှာ သေချာစွာကြည့်လေ။

ဤပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဂန္ဓာရတိုင်သည်ပင် ဗုရားရှင်၏ လက်ဝဲအထက်စွယ်တော် မြတ် မူလရောက်ရာ ဂန္ဓာရတိုင်း အမှန်ဖြစ်သည် (စိန့်တိုင်းနှင့်တရုတ်ပြည်) အများ အားဖြင့် တရုတ်ပြည်ကို ဂန္ဓာရတိုင်းဟု ရေးသားပြောဆိုလျက် ယှိကြရာ ထိုစကား များစွာဆင်ခြင်တွယ်ယှိသည် အနည်းငယ် ထပ်မံရှင်းပြဦးအံ့ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ မန္တိမထေရ် အမှူးယှိသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ငါးပါးတို့ ဟိမဝန္တာအရပ်သို့ သာသနာပြု ကြွရောက်တော်မူကြကြောင်း ပြဆိုခဏ်း၌ ပဉ္စရဋ္ဌာနိဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို သာရဋ္ဌဒီပနီဒီကာ၌ ပဉ္စရဋ္ဌာနီတိ ပဉ္စဝိခဗိနရဋ္ဌာနိဟု အဖွင့်အဆိုယှိရာ ၎င်းအရ စိန့်တိုင်ငါးရပ် ဝါ တရုတ်ပြည်ဟု နိဿယပြန် ဆိုထားကြသောကြောင့် လည်းကောင်း သင်္ခတဘာသာ ကျမ်းများမှာလည်း စိန့်အရ စိန့်တိုင် (တရုတ်ပြည်) ဟုအဆိုယှိသည့် အပြင် ဟိန္ဒူ, ဗင်္ဂါလီ, သီဟိုဠ်, ကလယ်, မြေပုံများမှာလည်း တရုတ်ပြည်နယ်ကို စိန့်ဟူသော စာလုံးများဖြင့် ပြဆိုထားသောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုမှတစ်ပါး အင်္ဂလိပ် အက္ခရာ မြေပုံများ၌လည်း China ချီနား=ချိုင်းနား (၎င်းစာလုံးပေါင်း အမှန်အားဖြင့် Cinaဟု အမှန်ရေး၍ စိနား=ကျီနား ဟု အသံမှန်ပြန်ဆိုရမည်) ဟု ပြဆိုထားသော ကြောင့်လည်းကောင်း စိန့်တိုင်ငါးရပ်အရ တရုတ်ပြည်ပါဝင်ကြောင်း ထင်ရှားလှပေသည် (တရုတ်ပြည်နှင့် ဂန္ဓာရတိုင်း) ၎င်းတရုတ်ပြည်အပါအဝင် စိန့်တိုင်ငါးရပ်သည် ဣန္ဒိယပြည် မှလည်းကောင်း မာနုသခေါ် အနုဝထတ်အိုင်မှလည်းကောင်း အရှေ့မြောက်အရပ်မှာ တည်ယှိကြောင်း သင်္ခတဘာသာကျမ်းများ၌ တည်ရာအထင်အရှား ပြဆိုထားသည်သာ မက အထူးသဖြင့် ဂန္ဓာရတိုင်းကား သာသနာပြု ကြွသွားရာတဋ္ဌာန တရုတ်ပြည်အပါအဝင် စိန့်တိုင်းလည်း သာသနာပြု ကြွသွားရာတဋ္ဌာန ဤသို့သာသနာပြုကြွသွားရာ အသီးအခြား တဋ္ဌာနစီဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းစိန့်တိုင်း၌ပါဝင်သော တရုတ်ပြည်နှင့် ဂန္ဓာရတိုင်း ဤနှစ် ဌာနအတူတကွ ဖြစ်နိုင်မဖြစ်နိုင် အထူးစဉ်းစားတွယ် မလိုတော့ပေ။ တတိုင်းနှင့်တတိုင်း ဟိမဝန္တာတောင်တန်းကြီး တခုလုံးကွာခြားလျက် အလွန်ဝေးကွာစွာ တည်ယှိနေကြောင်း အလွန် ထင်ရှားလှပေသည်။ မြေပုံတွင်းကြည့်ပါ။

(သံပေါက်) သ ဌိဒီဃ၊ မယဉ်ရ၊ ရဿဇ္ဇနှင့်ယဉ်။ (တက္ကသိလာ) ဟု (ဣရဿနှင့်သာယိုရမည်)

ဗမာအက္ခရာ ပါဠိကျမ်းစာများ၌ကား ၎င်းအဘိဓာန် ဝိကာဆရာ၏ စကားကို အားထား၍ တက္ကသိလာဟု သ,မှာ ဤဒီဃ လုံးကြီးတင်ဆံခတ်နှင့်သာ အရေးအသား ပါဠိနေအများ ပျက်လျက်ယှိကြသည် သတိပြုလေ။

ဤကား ပါဠိနည်း တက္ကသိလာပုဒ် အဆုံးအဖြတ်တည်း။

သင်္ခတနည်း။ ။(သင်္ခတနည်းအားဖြင့်) တက္က (တက်သျှ) ဝိလာ (သိလာ) တက္က-ပါဠိ သေးငယ် အောင်ထုချေ ရိုက်ခွဲခြင်း ရွှေခြင်းအနက်ဟော သိသာ-ပါဠိ ကျောက်ခဲဟော။

(သံပေါက်) တက္ကရိုက်ခွဲ၊ ဟောကျောက်ခဲ၊ မှတ်မြဲသိလာနက်သာ။
သတ္တမိမဟုတ်၊ ဝိဂြိုဟ်လုပ်၊ အဋ္ဌာန်ညီစွာ၊ မည်သညာ။

ထိုမြို့တည်ထောင် ဘန်ဆင်းရာအရပ်၌ သေးငယ်သော ကျောက်ခဲယှိသောကြောင့် တက္ကသိလာ တက္ကသိုလ်ခေါ်သည်ဟု ပကတိဝိဝေတ၊ ပကတိဝိဝါဒ၊ ပကတိဗောဓ၊ ပကတိနိဗ္ဗာယ၊ ဗင်္ဂါလီခရာရေး သင်္ခတအဘိဓာန် ကျမ်းကြီးများ၌ အဆိုယှိသည် ၎င်းကျမ်းများနှင့်အညီ တက္က၊ တစ္ဆိတာ၊ တနုကထာ၊ သိလာယသံ သာတက္ကသိလာ၊ သေဝဝဏ္ဏဝိကာရ နိရုတ္တိနယေန တက္ကသိလာ ဟု ဝစနတ္ထပြုလေ (ဤမှတစ်ပါး ပုရာဏ် ကျမ်းများ၌လာသော အခြားနည်းများလည်း ယှိသေးသည် သို့သော်ဤ၌ကျယ်လွန်းမည် မိုး၍ မရေးတော့ အလိုယှိသူတို့ ၎င်းကျမ်းများ၌ ကြည့်ရှုကြလေ)။

၎င်းအလိုအားဖြင့် သိန္နုမြစ်ကမ်းအနီးမှာ တည်ထောင်ရသော မြို့ဖြစ်၍ ရေဘေး အတွက် မိုးရိမ်မကင်းဘွယ် ယှိရကား မြေသားခိုင်ခံ့ တည်တံ့တင်းမာလျက် ၎င်းဘေး အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်တားမြစ်နိုင်ရန် ကျောက်ခဲသေးများကို ကွန်ကရစ် ထုရိုက်၍ ထို မြို့ကိုတည်ထောင်ဘန်ဆင်းသည်ဟုဆိုလိုသည် တနည်းအားဖြင့်ကျောက်ဆစ်အတတ်ဖြင့် ကျောက်ခဲကျောက်တုံးများ ထုလုပ်ရာ ဆစ်ရာ ရွှေရာ ဌာနမြို့ဟုဆိုမူလည်း ဆိုနိုင်ဘွယ် ယှိသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းမြို့အမည် သင်္ခတဘာသာဖြင့်သာ မူလအမည်ရင်းအမှန် တက္ကဝိလာ (တက်သျှသိလာ) ဖြစ်သည် ထို့ကြောင့် ၎င်းမြို့ကို Takṣasilā သို့မဟုတ် Takṣhīlā ဟု (ဥရောပတိုက်သား ပညာယှိကြီးများနှင့် ဣန္ဒိယတိုင်းသား ပဏ္ဍိတ် များ၏ သင်္ခတဘာသာကို အင်္ဂလိပ်အက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုပြောင်းလဲရေးသားပုံ နည်းလမ်း ဥပဒေသ ညွှန်ပြချက်အတိုင်း) အမှတ်သင်္ခတပြု လက္ခဏာ အပြည့်အစုံနှင့်တက္က အမှန်အကန် အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းကို ရေးသားပြီး တက္ကသိလာဟု မာဂဓအမည်မှန် ပြန်ဆိုရေးသားရမည် ရေးသားကြလေ။

ကျောင်းသုံးမြေပုံများ၌ Taxila ဟူ၍လည်းကောင်း Taxiles ဟူ၍လည်းကောင်း အမျိုးမျိုးအထွေထွေ ရေးသားကြခြင်းသည်ကား သစ်တဘာသာရင်း အမည်မှန်ကို ကော်မသိကြ၍ မပြည့်မစုံထင်မြင်ရာ အမှားရေးသားခြင်းတို့သာဖြစ်သည် ကရစ်မပေါ်မီ အနှစ်သုံးရာ နှစ်ဆဲ့ခုနစ် ၃၂၂-လောက်က ဣန္ဒိယရှေးဟောင်းမြေပုံနှင့် ကိမ်းဗရိဒ် ရာဇဝင်မြေပုံ (ဟဗ်) အင်ပါရာမြေပုံများ၌ ဆိုခဲ့သည်အတိုင်း တက္ကရိလာဟု သစ်တ အမည်အားဖြင့်သာယှိသည်။ ၎င်းအမည်သည်ပင် တိုင်းရင်းသားများ ခေါ်ဆိုရေးသား ကြသော အမည်ရင်း အမည်မှန်ဖြစ်သည် ၎င်းသစ်တဘာသာ တက္က မှ မာဂဓပြန်ဆိုမှု တက္ကဟု အသဒိသံယုဂ်ဖြင့်သာ ပြန်ဆိုခွင့်ယှိသောကြောင့် တက္ကသိလာဟုသာ မာဂဓ ပုဒ်နေ ဖြစ်နိုင်သည် ဥပမာလက မှ လက္က၊ ဘိက္က၊ မှ ဘိက္က၊ အက္ကိ မှ အက္ကိ၊ လက္ကိမှ လက္ကိ၊ ဘိက္ကုမှ ဘိက္ကု၊ အက္ကောဘိနိ မှ အက္ကောဘိနိ စသည်ဖြစ်သကဲ့သို့ မှတ်ရမည်။

ပါကတအဘိဓာန်၌လည်း ဤ တက္ကရိလာဟူသော သစ်တပကတိပုဒ်မှ ၃-၂၆- ပါကတပကာသသုတ်ဖြင့် ကွကို ခ ပြု ၃-၅၀-သုတ်ဖြင့် ခ ကို နွေဘော်ပြု (ခွ) ၃-၅၁ သုတ်ဖြင့် အထက်၌တည်သော ဒုတိယက္ကရာ ခ ကို ပဌမက္ကရာ က ပြု (တက္က) ၃-၄၃ သုတ်ဖြင့် တာလုဇ ခကို သ ပြု (တက္ကသိလာ)ဟု ပါကတ ပကတိပုဒ်အဖြစ် ပြောင်းလွှဲ ရုပ်တွက်ထားပုံ အထင်းအရှားယှိသည် ဤအရာ၌ ပါကတနှင့် မာဂဓပုဒ်နေ အတူပင် ဖြစ်သည်။

ထိုမှတစ်ပါး မာဂဓ ဣ သံယုဂ်ပြန်နိုင်သောအရာမှာ ကံ ပြု ဣ ဣ စသော သစ်တပကတိ ပုဒ်မျိုးမှာသာ ပြန်ဆိုနိုင်သည်။ ဥပမာ တက် မှ တက္က၊ ဝကြ မှ ဝက္က၊ ဝက္က မှ ဝက္က၊ ရက္က မှ သက္က စသည်ပြန်ဆိုသကဲ့သို့တည်း ထို့ကြောင့် တက္ကသိလာသည် သစ်တ ပကတိပုဒ် တက္ကရိလာမှ တိုက်ရိုက်ပြန်ဆိုသော ပါဠိမဟုတ်ကြောင်းသိရမည်။ သို့သော် ပါဠိကျမ်းစာများ၌ တက္ကသိလာဟု အများယှိနေရာ ၎င်းအတိုင်း ဆိုလိုမှု ဝက္ကဝိကာရနိရုတ္တိ နည်းအားဖြင့် တက္ကသိလာမှ ခ ကို က ပြု၍ တက္ကသိလာဟု ပြီးနိုင် သည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ တက္ကသိလာ ဟူသော ပါဠိအရ တက္ကသိုလ်ဟု ရေးသား ခေါ်ဆိုခြင်း၌ အမေရင်း တွေ့နေပြီဖြစ်လျက် မိထွေးကို အမေခေါ်နေသကဲ့သို့ ယှိပေ လိမ့်မည် နှုတ်တက် နှုတ်ကြိုးနေ၍ ခေါ်ဆိုခြင်းမျိုးကိုကား အပြစ်မဆိုသာသော်လည်း မူလအမှန်ခေါ်ဆိုရေးသားခြင်းကိုမူ မစွန့်အပ်ပေကြောင်း။ သတိပေးရသည်။

- (သစ်တ) တက္ကရိလာမှ တက္ကသိလာ တက္ကသိုလ် (အမည်ရင်း အမိရင်း)
- (ပါဠိ) တက္ကသိလာမှ တက္ကသိလာ တက္ကသိုလ် (အမည်ဖျား မိထွေး)
(တက္ကသိလာဟု သ ခွဲ ဤဒီဃနှင့် မရေးမိရန် သတိပြု)

၎င်းမြို့တည်ရာမှာ ပေဆဝါရနယ် ဟတ်ဆင်အာပဒူး မြို့အနီး ယခုအခါ ရှာကောဒေရီဟု ခေါ်ကြသော အရပ်သည်ပင်လျှင် ရှေးအခါက တက္ကသိုလ်ပြည် တည်ရာဖြစ်ကြောင်း စာရေးတော်ကြီး မင်းထွဋ်သု မှတ်တမ်းမှာအဆိုယှိသည်။

၎င်းတက္ကသိုလ် (တက္ကသိုလ်ပြည်) ဗုရားသခင် သက်တော်ထင်ရှား ယှိတော် မူစဉ် ပုတ္တုသာတိမင်း လက်ထက်နှင့် နောက်အနည်းငယ် မင်များလက်ထက် တိုင်အောင်ဂန္ဓာရတိုင်း၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့၏ ၎င်းသည် ပဉ္စာပ် နယ်အနောက်မြောက်စွန်းမှာ တည်ယှိသည်။

ပုရိသ ပုရ။ ။ပုရိသ ပုရကား သင်္ခတကျမ်းများ၌လာသော ဂန္ဓာရတိုင်း၏ နောက်မြို့တော် မာဂဇာသာပြန် အမည်တည်း သင်္ခတဘာသာ အားဖြင့်ကား ယင်း မြို့တော်ကို ပုရမပုရ ဟုခေါ်သည် ၎င်းသင်္ခတဘာသာမှပျက်၍ ယခုအခါ ဣန္ဒိယ တိုင်းသားများက ပေဂဝါရ (ပေဆဝါရ) ဟုခေါ်သည်။ ၎င်းပုရိသပုရမြို့တော်သည် ဗုရားသခင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူပြီးနောက် သာသနာတော်သကရစ် တရဒုငါးဆဲ့ ခြောက် (၁၅၆) ခုနှစ်လောက်ကစ၍ အနှစ်ငါးရာ (၅၀၀) အတွင်း စန္ဒဂုတ် အလိ စန္ဒာ မိလိန္ဒ မင်းတို့လက်ထက်မှာ တက္ကသိုလ်မှ ရှေ့ပြောင်း၍ တည်ထောင်သောမြို့တော် ဖြစ်ဟန်တူသည် ၎င်းသည် ဣန္ဒိယပြည် အနောက်မြောက် နယ်ခြားအတွင်းမှာ တည် ယှိသည်။

စန္ဒဂုတ် အလိစန္ဒာမင်းတို့ ဖြစ်ရာကာလ

(သံပေါက်) သောပည်းဧက၊ သာသန၊ စန္ဒဂုတ်အား၊ မင်းမြောက်ငြား။ (သာသနာ ၁၅၆- ခုနှစ်မှာ မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်သည်)
ကရစ်၏ရှေး၊ သော ခွိ တေး၊ မှတ်ရေးမင်းဖြစ်ငြား။ (ကရစ်မပေါ်မီ ၃၂၆-နှစ်က မင်းဖြစ်သည်)
အလိစန္ဒာ၊ ထိုသောခါ၊ မှတ်ရာကွယ်လွန်ငြား။
မစေခုံပြည့်ရှင်၊ ထိုဘုရင်၊ မှတ်လျှင်ကယ်မမှာ။
အလိစန္ဒာ၊ ဂရိတ်သာ၊ မှတ်ပါအမျိုးကား။ (၎င်းအလိစန္ဒာသည် မြိတိသျှပိုင်နယ် အတွင်းမှာတည်ယှိသည်)

ဂန္ဓာရတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၁၂) စေဒိ-စေတိတိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် စေဒိ=စေတိတိုင်း ရှေးမြို့တော်ဟောင်းအမည် သဟဇာတိ တည်ရာကား ခရိုင်နယ် ကေပုရ (ကပုရ) အရှေ့တောင်အောက် သောဏ မြစ်လက်တက် ကန်တာရ်မြစ် အနီးဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြုဆိုချက်

စေဒိ တိုင်း။ ။ သုဒ္ဓေါခေမင်းကြီး၏ တတိယညီတော် သုက္ကောဒန သာကီဝင် မင်း၏သား ဗုရားသခင်၏ တဝမ်းကွဲညီတော် အသျှင်အနိရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်အား မဟာ အရိယဝံသ ပဋိပဒါကို ဘုရားသခင် ဟောတော်မူရာတိုင်းဖြစ်သည်။

၎င်းတိုင်း၏ မြို့တော်အမည်သည် သာသနာတော်ကျမ်းများ၌ မထင်ရှား သောဥပဒေ မဟာဇနပဒ တိုင်းကြီး တဆဲ့ခြောက် (၁၆) တိုင်း အဝင်အပါ ဤစေဒိတိုင်းကို အဋ္ဌက နိပါတ် ဆဋ္ဌမစေတိယဇာတ်လာ စေတိယတိုင်းနှင့် အတူဟူ၍ မမှတ်လင့်။ ၎င်း ဇာတ်လာ စေတိယတိုင်း သောတ္တိယ မြို့တော်သည်ကား ကုရုတိုင်း ဟတ္တိပုရမြို့မှ အနောက် ရာဇပုတာနာ နယ်၏မြောက် ပဉ္စာပ် (ပန်ဂျပ်) နယ်အတွင်းမှာ တည်ယှိ သင့်သည်။ ဤထက်အကျယ် အဓိပ္ပါယ်ကို သိလိုမူ ၎င်းဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ ကြည့်လေ။

ငါတို့ ဗမာလူမျိုးများကို စေဒိတိုင်း စေတိတိုင်း စေတတိုင်း ၎င်းသုံးတိုင်းကို ကွဲပြား ခြားနားခြင်း မယှိဟု အချို့ နိုင်ငံခြားသားများက မှတ်ထင်လျက် ယှိကြ ချေသည်။

စေတတိုင်းအကြောင်းကို အထက်မဒ္ဒ တိုင်းပြုအရာ၌ ကြည့်လေ။

(သံပေါက်) စေဒိ-စေတ-စေတိယ၊ သုံးဝတိုင်းကား၊ ထူးခြားနား။

ဤစေဒိပုဒ်အရာ၌ စိတဇာတ်ဖြင့် ကတ္တုသာမ် ဝစနတ်ပြုလေ စေတိယဟု အဘိဓာန်ဒိကာဆရာ ရုပ်တွက် ပုဒ်ပြီးစေပုံကိုလည်း ဆင်ခြင်တွယ်ယှိ၏ ဆင်ခြင်လေ။ ဤတိုင်းအမည်ပြုအရာ၌ ဒန္တဇ တတိယကွရာ ဒထွေးနှင့် စေဒိ ၎င်းပထမကွရာ တဝမ်းပူနှင့် စေတိဟု နှစ်ချက်သင့် သို့သော် ပါဠိကျမ်းဂန်များ၌ကား ပဋ္ဌမကွရာနှင့်သာ အယှိများသည် သစ်တကျမ်းများ၌ကား တတိယကွရာနှင့်သာ အယှိများသည် အရိယ ဣန္ဒိယမြေပုံဟောင်းကြီး၌ စေဒိ Cedi ဟု တတိယကွရာဖြင့်ပင် အမည်ပါယှိသည်။

သဟဇာတိ။ ။ သဟဇာတိ+၎င်းစေဒိတိုင်း အတွင်းယှိ နိဂုံး၏အဖြစ်ကို ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ မဟာရဇ္ဇော စေတိသု ဝိဟရတိ သဟဇာတိယံ။ သဟဇာတိယန္တိ ဧဝံနာမကေ နိဂမေဟူသော ဆက္ကနှင့်ဒသက နိပါတ်အင်္ဂုတ္တိရ် ပါဠိတော်နှင့် ၎င်းအဋ္ဌ ကထာများကိုထောက်သဖြင့် ကောင်းစွာသိနိုင်သည် ၎င်းသဟဇာတိသည် ဗုရားသခင် လက်ထက်တော်မှာ သျှင်သာရိပုတြာ၏ ညီတော် မဟာရဇ္ဇမထေရ် သီတင်းသုံးနေရာ ဖြစ်၍ ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ခါနီး အသျှင်ရေဝတမထေရ် အဂ္ဂဇ္ဇာမှ ဒေသစာရီ ကြွချီရာအရပ်ဖြစ်သည်။

စေဒိတိုင်း ပြုဆိုချက် ပြီးပြီ။

ဝင်္ဂတိုင်း - သမတဋတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဝင်္ဂတိုင်း သို့မဟုတ် သမတဋတိုင်း ရှေး မြို့တော်ဟောင်းအမည်ဝင်္ဂမြို့ ယခုမြို့အမည် ကလကတ္တာ တည်ရာဌာနကား ဗင်္ဂလာနယ် စဋကောင်းယခုခေါ် စစ်တကောင်းနယ်များ။

(မှတ်ချက်) ဤစစ်တကောင်းနယ်အတွင်း၌ ဝိဒေဟတိုင်းနှင့် မလ္လတိုင်းများ မပါ ဝင်ကြ။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ဝင်္ဂတိုင်း-ဝင်္ဂမြို့။ ။၎င်းတိုင်းနှင့်မြို့တော်သည် သီဟဗာဟု မင်း၏ဘိုးတော် ဝိဇယဗာဟုမင်း၏ဘေးတော် ဝင်္ဂရာဇ်မင်း စံနေရာတိုင်းဖြစ်သည်။ ဤ၌ ဝင်္ဂတိုင်းဝင်္ဂမြို့ ပင်ဟု မဟာဝင်အဋ္ဌကထာ၌ တိုင်းနှင့်မြို့တပေါင်းတည်း ပြဆိုထားသောကြောင့် တိုင်းနှင့် ပေါင်းပြလိုက်သည် အဘိဓာန်၌ကား တိုင်းအမည်သာပါယှိသည်။

သမတဋ။ ။ဤသမတဋဟူသော အမည်သည် ၎င်းဝင်္ဂတိုင်း ဟောပရိယာယ် အမည်ပင်ဖြစ်၍ သမ+တဋ-သမ၊ ညီညွတ်သော တဋ၊ ကမ်းပါးမြေ သမတဋ၊ ညီညွတ် သောကမ်းပါးမြေဟူ၍ အရပ်ဟု အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ဆိုလိုသည်။ ထိုကြောင့် သမနောင် တဝမ်းပူအဆုံး၌ ဣသံလျှင်းချိန်နှင့် သမတဋဟု အမည်မှန်ရေးရမည် ကရစ်မပေါ်မီ အနှစ် သုံးရာ နှစ်ဆဲ့ ခုနစ် (၃၂၇) ခုနှစ်လောက်က ဣန္ဒိယရှေးဟောင်း မြေပုံ၌လည်း Smatata(သမတဋ) ဟု ၎င်းမြို့တော်အမည် ပါယှိသည် ၎င်းအင်္ဂလိပ်အက္ခရာ စားလုံး ပေါင်းကို ဆလိမ်နောက် မ၊ ၎င်းနောင် တဝမ်းပူရေးချ နှစ်လုံးအဆုံးမှာ ဝိသဇ္ဇနီ နှစ်လုံးနှင့် ဆမတာတား ဟူ၍လည်းကောင်း သမနောက် တဝမ်းပူအဆုံးတမှာ သံယုဂ်နှင့် သမတတ္တဟူ၍လည်းကောင်း ဤသို့အမျိုးမျိုး အမှားပြန်ဆို ရေးသားထား ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုတို့မရေးသားကြလေလင့်၊ အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်း၌ နောက် T တီအက္ခရာ၏ အောက်မှာ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာဖြင့် မာဂဓဘာသာ ရေးသားပုံ ပညာယှိများ ပြဆိုထားကြသော နည်းဥပဒေနှင့်အညီ အမှတ်အသားပြထားသော ဗိန္ဒုအပျောက် အစက်လက္ခဏာကို ကြည့်ပြီး ပြန်ဆိုရမည်။ ၎င်း လက္ခဏာအရ ဣသံလျှင်းချိန်သာ အမြဲပြန်ဆိုရမည်။

ဗင်္ဂလား။ ။တည်ရာဌာန၌ပါယှိသော ဗင်္ဂလားဟူသော အမည်ကား ဟိန္ဒူ ဘာသာနှင့် ဗင်္ဂါလီဘာသာ အက္ခရာဝင်္ဂ အဘိဓာန်များ၌လာယှိသော ဝင်္ဂတိုင်းဟော ဗင်္ဂါလ ဗင်္ဂါလာပုဒ်တို့မှ ဆင်းသက်လာသော အမည်ရင်းဖြစ်သည်။ တနည်း ဝင် တိုင်းဟော ဝင်္ဂါလာပုဒ်သည် ပြာဏ္ဍတဘာသာ ဖြစ်သည်ဟု မုတ္တာဝလီအဘိဓာန်မှာ

အဆိုယှိသည် ယခုအများအားဖြင့် ခေါ်ဆိုလျက်ယှိကြသော အစမှာ ဗထက်ချိုက် ၎င်းနောက် ငနှင့် ဂငယ်သံယုဂ်ရေးချမဲ့ အဆုံးလာမှာ ပိသဇ္ဇနိနှစ်လုံးပေါက်နှင့် ဗင်္ဂလား ဟူသောအမည်ကို ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော မုတ္တာဝလီ၌လာသောအမည်မှဆင်းသက်လာသော အမည်ဟု မှတ်ရမည်။ ဗမာအက္ခရာရေး ဣန္ဒြိယနှင့်ဗမာမြေပုံများမှာမူ အစဘကုန်း အက္ခရာနှင့် အလွဲရေးသားလျက်ယှိကြသည် အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်း၌ အစ (ဘီ) အက္ခရာ သက်သက်ယှိပါလျက် သတိမမူ ပြန်ဆိုရေးသားမိကြဟန်တူသည် သို့မဟုတ် အက္ခရာ ပြောင်းလွဲနည်းကို မလေးစားသောကြောင့် သော်လည်းဖြစ်ရမည်။

ကလကတ္တာ။ ။ကလကတ္တာမြို့သည် ဝင်္ဂတိုင်း၏ နောက်မြို့တော်သစ် ဖြစ်သည် ဗင်္ဂါလီလူမျိုးများက ၎င်းမြို့ကို ကလိကာတာဟု အမည်တမ်း ခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုသို့ခေါ်ဆိုကြခြင်းသည် ကလကတ္တာမြို့မှ တောင်ဘက်၌ ကာလီဗာဒုမည်သောရွာ ယှိ၏ ၎င်းကိုယူ၍ ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

ဝင်္ဂတိုင်း ပြီးပြီ။

(၁၄) ဝိဒေဟတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဝိဒေဟတိုင်း ရှေးမြို့တော်ဟောင်းအမည် မိထိလာ ဇနကပုရ ယခုမြို့အမည် တိရဟုတ (တေရဟုတ်) တည်ရာဌာနကား ဗိဟာရ နယ်မြောက်ပိုင်း ကောသိကီခေါ် ကုဇိမြစ်၏ အနောက်ဘက် ဒရဘင်္ဂါစော်ဘွားပိုင် တေရဟုတ်နယ် အရှေ့ပိုင်း ဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ဝိဒေဟတိုင်း။ ။၎င်းတိုင်းသည် ပုဗ္ဗဝိဒေဟမည်သော အရှေ့ကျွန်းမှ မဟာ နိဒါနသုတ်အဋ္ဌကထာအရ ငါတို့ဗုရားရှင် အလောင်းတော် မန္ဒာတုစကြာမင်းကြီးနှင့် အတူတကွ ပါလှကြသော လူတို့၏နေရာအရပ် တိုင်းဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။(ယခုအခါ ဩစတြေလီအာတိုက်ကို ပုဗ္ဗဝိဒေဟ အရှေ့ကျွန်းဟု အယူယှိကြသည်။) ထိုမှတစ်ပါး မိမိအသက်ကျွင်း နှစ်ပေါင်း ရှစ်သောင်း လေးထောင် တိုင်အောင်ပင် ကျန်ယှိပါသေးလျက်လည်း ဦးခေါင်း၌ ဆံဖြူတချောင်း မြင်တော်မူကာ မျှဖြင့် အရေးတကြီး သေဘေးနိုးလှပြီဟု ချွေးတီးတီးကျ သံဝေရလျက် ထီးနန်း စည်းစိမ်ကိုစွန့်လွှတ်၍ တောထွက်တော်မူသော အလောင်းတော် မခါဒေဝမင်း၏နေရာ

ထို့ပြင် မဟာဇနက၊ နေမိမင်း၊ မဟောသဓဿမိန်တို့၏ နေရာဖြစ်ခဲ့ဘူးသော တိုင်း ဖြစ်သည်။ ဤဝိဒေဟတိုင်းသည် ရှေးအခါက အလွန်ကြီးကျယ် ပြန့်ပြောစည်ကားခဲ့ဘူး လေသည်။ မဟောသဓဿမိန်စသော အလောင်းတော်တို့ ဖြစ်တော်မူစဉ် ဤတိုင်းသည် ယူဇနာ သုံးရာကျယ်၍ မိဝိလာမြို့တော်မှာ ခုနစ်ယူဇနာကျယ်ကြောင်း မဟောသဓ ဇာတ်အဋ္ဌကထာနှင့် ပကိဏ္ဍကနိပါတ် ဆဋ္ဌမမြောက် သုရုစိဇာတ်အဋ္ဌကထာ ဂန္ဓာရဇာတ် အဋ္ဌကထာများမှာ အခိန့်အဆိုယှိသည်။ သို့သော်လည်း သင်္ခါရဓမ္မတာ လောကဓမ္မတတို့ာ အားလျော်စွာ ဗုရားသခင် လက်ထက်တော်မူစ၍ ယခုတိုင်အောင် အလွန်သေးငယ် ကျဉ်းမြောင်းသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သွားလေပြီ။ ယခုအခါ တိုင်းတာမှတ်သား ခန့်မှန်းကြသော ဣန္ဒိယတိုင်းသားများက ၎င်းတိုင်းနှင့်မြို့တော်သည် တေရဟုတ်နယ် အရှေ့ပိုင်း၌ တည်ယှိ၍ မိုင်ငါးဆယ်မျှသာ ကျယ်ဝန်းတော့ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြော ဆိုကြလေသည်။

မခါဒေဝ။ ။ဤမခါဒေဝဟူသော အမည်အရာ၌ ငါတို့ဗမာအက္ခရာ ပါဠိ ကျမ်းစာများမှတစ်ပါး အခြား သီဟိုဠ်၊ ဗင်္ဂါလီ၊ နာဂဒီ၊ အင်္ဂလိပ်စသော လိပုန္တရ စာများ၌ မအက္ခရာနောင်ကဏ္ဍစ ဒုတိယက္ခရာ (ခ) အာဒိဗာနှင့် မခါဒေဝဟု တညီ တညွတ်တည်း ပါယှိကြသည်။

ဗုဒ္ဓိသတ်, ဣန္ဒိယစာအုပ်နှင့် လန်ဒန်ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ ပါယှိသော အမည်မှန် **Makhādeva**

ဗမာစာများ၌ကား ကဏ္ဍစ တတိယနှင့် စတုတ္ထက္ခရာ သံယုဂ်နှင့် မဏ္ဍဒေဝ ဟူ၍လည်းကောင်း ဗာကြီးသက်သက်နှင့် မဗာဒေဝဟူ၍လည်းကောင်း ပါဠိအထွေထွေ ယှိနေ၍ ၎င်းအတိုင်း ရေးသားပြောဆိုလျက်ယှိကြသည်။ ‘အရိုးမပျက် ငါလျှင်ဆက်၍ မဏ္ဍဒေဝ’ (နေမိမဏ္ဍဇိုးခဏ်းပျို) ‘မင်းခေါင်မဗာ စောဒေဝကား မဆွစွာစွာ’ (မခါဒေဝပျို) ဤရှေးဟောင်း ပျိုလင်္ကာများကိုထောက်၍ ဤမဏ္ဍဒေဝ မဗာဒေဝဟူသော ဗမာစာယှိ ပါဠိများသည် အတော်ရှေးကျကျ ကာလက ပေစာဟောင်းများမှာ ယှိလာခဲ့ကြောင်း သိနိုင်သည်။ ဤဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း ဗမာစာနှင့် လိပုန္တရ နှစ်ဌာန ထူးခြားလျက် ယှိရာ တဿပုတ္တော မခါဒေဝေါဟု ဒီပဝင်နှင့် အဓမ္မဋ္ဌသုတ်အဖွင့် သီလက္ခာန်ဋီကာ ဟောင်း ၎င်းဋီကာသစ်တို့၌ လေးလုံးနောင် ယဂိုဏ်းကြိုက်သော ပဏ္ဍာဝတ္ထဂါထာ ပဌမပါဒ ပါဠိနေယှိပုံကို ထောက်သောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထိုမှတစ်ပါး သင်္ခါတ နည်းနှင့် သီဟိုဠ်ဘာသာ သဒ္ဓါနည်းလမ်းများကို ထောက်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း မခါဒေဝဟူသော လိပုန္တရ နိုင်ငံခြားပါဠိသည်သာလျှင်ယုတ္တတရ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု မှတ်ထင်မိပေသည် ပညာရှင်တို့ ဆင်ခြင်ကြလေကုန်။

(သံပေါက်) ခန္ဓေးရေးချ၊ မ,နောက်က၊ ယိမှသင့်လျော်မည်။ (မခါဒေဝ)

ဤမခါဒေဝဟူသောပါဠိမှ သီဟိုဠ်ဘာသာသို့ ပြောင်းပုံ။

သီဟိုဠ်ဘာသာသဒ္ဒါနည်းဖြင့် ပါဠိယှိသော ခ,အက္ခရာကို ဝပြုသော် မုဝဒေဝ ဟူသော သီဟိုဠ်ပေါရာဏက ဘာသာဖြစ်လှသည်။ ဤ၌ (ခ) နှင့် ဝကာရီကာရိယ ဖြစ်၍ မခါဒေဝမင်းကို သီဟိုဠ်ပေါရာဏကဘာသာဖြင့် မုဝဒေဝခေါ်ပုံကို ထောက်လေ။

(သံပေါက်) ပါဠိမှာခ၊ သီဟိုဠ်ဝ၊ ဖြစ်ရတဏှာ ဓမ္မတာ။

မုခမုဝ၊ ပုံစံပြ၊ မှတ်ကြံဉာဏ်မှာ ပဏ္ဍိတာ။

ဤအမည်၌ ဗမာစာများ ပျက်လွှာသည်မှာ အနှစ်လေးရာကျော် ငါးရာခန့် ယှိပြီဖြစ်၍ အထူးသတိ ယှိကြလေကုန်၊ သင်္ခတနည်းလမ်းနှင့်အညီ ဝစနတ္ထကြိလိမူ အာဘုသံ ဒိပ္ပတိတိ အာဒေဝေါ မခေန ယညေနအာဒေဝေါ မခါဒေဝေါ ဝိဒေဟရာဇာ ဟု ကြံလေ၊ ၎င်းမခါဒေဝကို ဗမာစကားပြန်လျှင် မခါဇိုးဟု ပြန်ရမည်။

တိရဘုဒ္ဓိန္ဒနိန္ဒိဓိ။ ။ ၎င်းအမည် နှစ်ပုဒ်သည်လည်း ၎င်းဝိဒေဟတိုင်းအမည် ပရိယာယ်များပင်ဖြစ်သည်။

မိထိလာ။ ။ မိထိလာမြို့တော်ကို ဟိန္ဒူတို့က ဇနကပုရဟု ခေါ်သည်။

ကောသိကခေါ် ကုရိမြစ်။ ။ တည်ရာဌာန၌ ပါယှိသော ကုရိမြစ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဤသို့မှတ်လေ ကောသိကမည်သော ဝေသာမိဿရသေ့၏ နှမတော်ဖြစ်၍ ဤမြစ်ကို သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ဇဲကာရိကီ မာဂဘောသာအားဖြင့် ကောသိကီခေါ်သည် ယခု

တပွာ။ ။ အထက်သံပေါက် လက်၌ပါယှိသော တဏှာဟူသော ဝေါဟာရ၌ အသိခက်သော ကြောင့် သုတမယဉာဏ် ရင့်သန်ကြစေခြင်းအကျိုးငှါ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြဆိုဦးအံ့။

ဤတဏှာဟူသော ဝေါဟာရသည် တတ်တွဟူသော သင်္ခတဘာသာမှ တဝမ်းပူအသတ်ကို န,ပြ နောက်မှအာတွဲ၍ ဗမာဝေါဟာရ တဏှာဖြစ်လှသည် တသတ်ကိုပယ်၍ (ဝ) ကိုတပြုလျှင် ပါဠိ တတ္ထဖြစ်လှသည်။

သင်္ခတဘာသာ	ပကတိပုဒ်	တတ်တွ။
မာဂဘောသာ	ပကတိပုဒ်	တတ္ထ။
ဗမာပေါရာဏစကား		တဏှာ။

(သံပေါက်) တမှာတသတ်၊ တဝကပ်၊ တတ်တွသင်္ခတာ ပုဒ်ရင်းသာ။ (တတ်တွ)
တသတ်ပယ်လှစ်၊ ဝတဖြစ်၊ စံနစ်မှတ်ရာ ပါဠိမှာ။ (တတ္ထ)
တသတ်နုပြု၊ ဝဂ်တူပြု၊ ဆက်မှုအာပါ တို့ဗမာ။ (တဏှာ)။

ဟိန္ဒူနှင့် ဗင်္ဂါလီအင်္ဂလိပ်များက ၎င်းကိုကုဗိဟုခေါ်ကြသည်။ ဗမာမြေပုံ၌ကား ကိုဆီဟု ရေးသားထားပြန်သည်။ အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်း Kusi ဟုယှိရာ ၎င်းကို အသံထွက်မမှန် ပြန်ဆိုထားဘန်တူသည်။

ဒါဂျီလင်း။ ။ဤဝိဒေဟတိုင်းမှ အရှေ့ဘက်၌ ဒါဂျီလင်မြို့ဟု ၎င်းမြို့သည် အင်္ဂလိပ်ပိုင်အတွင်း ဗင်္ဂလားနယ်မြောက်ပိုင်း၌ တည်ရှိ၍ တိဗ္ဗတ်ပြည်သို့သွားရာ တောင်စခန်းမြို့ဖြစ်သည်။ ဣန္ဒိယတိုင်းသားများက ၎င်းမြို့ကို ဒါဇ္ဇိလိင် (ဒါဂျီလင်) ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။

ဝိဒေဟတိုင်း ပြဆိုချက်ပြီးပြီ

(၁၅) ကမ္မောဇတိုင်း

(အကျဉ်းဖော်စဉ်)။ ။တိုင်းအမည် ကမ္မောဇတိုင်း ရှေးမြို့တော် ဟောင်းအမည် ဣန္ဒရ ဂုန္ဒရ ယခုမြို့အမည် ကာဗုလ ရာဂျော့ဒီ တည်ရာဌာနကား အာဖဂါနိဌာန(အာဖဂါနစ်ထာန်) နယ်အရှေ့ မြောက်ပိုင်း ကာဖိရိဌာန (ကာဖိရစ်ထာန်) အနောက်တောင်ဘက် ကာဗုလမြစ်အနီး အရပ် ဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ကမ္မောဇတိုင်း။ ။၎င်းတိုင်းသည်၊ ဗုရားရှင်ဟောတော်မူသော တိုင်းကြီး သော ဇူသတွင် အပါအဝင် ဖြစ်၍ ရှေးက ကုန်အရောင်း အဝယ် အကူးအသန်း အသွား အလာများခဲ့ ဘူးသော တိုင်းကြီးဖြစ်သည်။ ၎င်းတိုင်းသည် မဏ္ဍိမဒေသမှာ အပါအဝင် မဟုတ်ပဲ အလွန် ဝေးလန်လှစွာသော ဣန္ဒိယပြည် အနောက်မြောက်ဘက် ပစ္စန္ဒ အရပ်မှာ တည်ရှိသည်။

ကမ္မောဇတိုင်း အစစ်အမှန်။ ။ဗမာပြည် ရှမ်းပြည်နှင့် အရှေ့ဘက် ခမင်ပြည် ကမ္မောဒိယားကို ကမ္မောဇတိုင်းဟု အများအားဖြင့် ပြောဆို ရေးသားလျက် ယှိကြရာ ထိုကို ဆိုလတ္တံ့ သော စကားတို့ဖြင့် မှန် မမှန်ဆုံးဖြတ်သင့်၏။

(သံပေါက်) သန်တညူ၊ လူ့ဝိဒူ၊ ဖြစ်သူမှသာ သိနိုင်ရာ။
သန်တ မတတ်၊ ရေးဆုံးဖြတ်၊ အတတ်လွဲမည်သာ။
တွာအထက်တွင် နဆင့်လျှင် မှန်ပင် ဖြစ်လိမ့်သာ။
တွာ၏အထက်၊ နမတက်၊ အပျက်မှတ်လေပါ။
ထိုအရေးအသား၊ သတိထား၊ ရှောင်ရှားကြလေပါ။

(အများအားဖြင့် နောက်တွာမှာ နမတင်ပဲ ရှေးတမှာ သေးသေးတင်နှင့်၊ တံတွာဟု အမှားရေးသားလျက် ယှိကြသည် သတိထား၍ ရှောင်ကြပါဟူလို)။

ဤကမ္ဘောဇတိုင်းသည် ပြုဆီလတ္တံ့သော မဒ္ဒတိုင်းနှင့် ဆက်စပ်လျက် ယှိကြောင်း သစ်တကျမ်းများ၌ အဆိုယှိသည်ကိုလည်းကောင်း ထို့ပြင် နွါရာဝတီမှ ကမ္ဘောဇတိုင်းသို့ အသွား ခရီးလမ်းအကြား၌ ဝါလုကာကန္တာရ (သဲကန္တာရ) တွေ့ယှိကြောင်း အင်္ဂုရပေ တဝတ္ထုပါဠိအဋ္ဌကထာစသော သာသနာတော်ကျမ်းများ၌ အမိန့် အဆို ယှိသည့် အတိုင်း ယခုအခါ ဣန္ဒိယမြေပုံများ၌ တွေ့ယှိရသော ရာဇပုတာနာနယ်အတွင်းယှိ(မရ) မည်သော သဲကန္တာရကြီးကိုလည်းကောင်း (မှတ်ချက်)၎င်းသဲကန္တာရကြီးမျိုး ဗမာပြည်နှင့် တကွ အရှေ့တောင်ဘက်ပြည်နယ်များမှာ မယှိဟူလို။

ထိုမှတစ်ပါး ၎င်းကမ္ဘောဇတိုင်းသည် ဂန္ဓာရတိုင်းနှင့် နီးကပ်လျက် တည်ယှိသည် ဟူ၍ ဣန္ဒိယပြည်ကမ္ပည်း ကျောက်စာဝန်များက ဆုံးဖြတ်ကြသည်ကိုလည်းကောင်း။

ထို့ပြင်အကျဉ်းမှတ်စဉ်မှာ ပြုဆီခဲ့သည့် အတိုင်းတည်ရာ ဌာနအားဖြင့် ဟိန္ဒူမဟာ ဘာရတ ဗုဒ္ဓစရိယာ အင်္ဂလိသ် ကိမ်ဗရိဗရာဇဝင် မြေပုံစာအုပ် ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒိယမြေပုံ အစယှိသော မြေပုံများ၌ တညီတညွတ်တည်းပါယှိသည်ကိုလည်းကောင်း ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီး သည်များကို ထောက်ဆမျှော်မြင် ဆင်ခြင်သောအားဖြင့် တိဗ္ဗတ်ပြည် ဗမာပြည် ရှမ်းပြည် တောင်ပိုင်း မြောက်ပိုင်းနှင့် ယိုးဒယားပြည် အနီးယခု ဖရန်စစ်ပိုင် ခမင်ပြည်နယ် တို့ကို သောဠသ မဟာဇနပဒ တိုင်းကြီး တဆဲ့ခြောက်တိုင်း၌ ပါဝင်သော ကမ္ဘောဇတိုင်း အဖြစ် အများအားဖြင့် ရေးသားပြောဆိုလျက်ယှိကြသည်များ၌ သင့်မသင့် မှန်မမှန် ပညာရှင် များ ဝေဘန်နိုင်ကြကုန်ရာသည်။

ထို့ပြင်တချက် ခမင်ပြည်နယ်ကို သိုးဆောင်လူမျိုးများက Cambodia ကမ္ဘော ဇိယာ ဟု အင်္ဂလိသ် စာလုံးပေါင်းရေးသား ပြုဆီထားလျက်ယှိကြ၏ ၎င်းအရ ကမ္ဘောဇ ဟု အများ ပြန်ဆိုထားကြသော်လည်း ၎င်း အင်္ဂလိသ် စာလုံးပေါင်းအရ ကမ္ဘောဒိယာမှ ကမ္ဘောဇဟု ပြန်ဆိုနိုင်ရန် အကြောင်းမယှိသည့်အပြင် ၎င်းကမ္ဘောဒိယာ ဟူသောအမည် သည်ပင် မူလအမည်ရင်း အမှန်မဟုတ်သောကြောင့်မသင့်၊ အမည်ရင်းအမှန်ကား ခမင် ရာဇဝင်နှင့် လာအိုခေါ်လောရာဇဝင်များ၌ ကာဘုဇမည်သော နောင်တော်နှင့် မလ္လမည် သော ညီတော်မင်းသား နှစ်ပါးယှိကြရာ နောင်တော် ကာဘုဇမင်းသားက ခမင်ပြည်ကို တည်ထောင်ဖန်ဆင်း၍ ညီတော်မလ္လမင်းသားကမူ လာအိုခေါ်လောပြည်ကို တည်ထောင် ဖန်ဆင်းကြောင်းအဆိုယှိသောကြောင့်၊ မြို့ကိုအမည်ပေးရာ၌ လက်ဦးတည်ထောင်ဖန်ဆင်း သူ အာဒိကမ္ဘိကရဋ္ဌမာပက ကာဘုဇမင်းသား၏ အမည်ကို ယူ၍ဌာနိဖြစ်သောမင်းသား၏ ကာဘုဇဟူသော အမည်ကိုဌာနဖြစ်သော တိုင်းနိုင်ငံ၌တင်စား၍ သို့မဟုတ် တဒ္ဓိတ် ဝိဂ္ဂဟ ပြုလုပ်၍ ကာဘုဇိယာ သို့မဟုတ် ကာဘုဒိယာ သို့မဟုတ် ကာဘုဇာ ဤသို့ အမည်

သုံးမျိုး ဖြစ်သင့်သည် ကျောင်းသုံး ယိုးဒယား မြေပုံများမှာလည်း ခမင်ပြည်နယ်ကို ကာဘုဇာဟု ရေးသားပါယှိသည်ပင် ၎င်းအမည်မှန်သုံးမျိုးတွင် တမျိုးမျိုးဖြစ်သင့်လျက် ကမ္ဘောဒိယာဟု မဆီမလျော် ဖြစ်နေခြင်းသည် သိုးဆောင်းများ၏ လက်ချက်ပင် ဖြစ်သည် ရှင်းပြဦးအံ့၊ တစုံတခုသော နိုင်ငံပြည်နယ်သို့ ရှေးဦးစွာ ရောက်လာသော သိုးဆောင်း လူမျိုးတဦး၏ ရှေးဦးစွာ ကြားမိကြားရာ ရေးမှတ်ထားသည့်ကို နောင်အစဉ် ခေါ်ဆို ရေးမှတ်သားလေ့ ယှိကြသော သိုးဆောင်းများ ခလေ့ထုံးစံယှိနေရာ ဤခမင်ပြည်နယ်သို့ ရှေးဦးစွာ ရောက်ယှိလာသော အာဒိကမ္ဘိက သိုးဆောင်းလူမျိုးတဦးက ရှေးဦးစွာ တွေ့ယှိ သော တစုံတယောက်သော ခမင် တိုင်းရင်းသားတဦးကို မေးမြန်းပြောဆို၍ အပသဒ္ဒ အားဖြင့် ကြားမိကြားရာ Kambodia ဟု ရေးမှတ်ထားသော အမည်ဖြစ်ရာသည် ၎င်း ကမ္ဘောဒိယာဟူသော အသံသို့လိုက်၍ ကမ္ဘောဇတိုင်း အဖြစ် အလိုယှိသူ ပုဂ္ဂိုလ်များက ကမ္ဘောဇတိုင်း ဟု မှတ်ယူကာ ပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ရာသည်၊ ဤ၌ ပညာ ရှင်တို့ဆင်ခြင်ကြပါလေကုန်၊ ငါတို့အလိုအားဖြင့်မူ အကျဉ်းမှတ်စဉ်၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဣန္ဒြိယအနောက်မြောက်ပိုင်း အစွန်ဘက်မှာ တည်ယှိသော ကမ္ဘောဇတိုင်းသာ အစစ် အမှန်ဟု သသဘောရသည်။

အမည်မှန် သုံးမျိုးတွင် ကာဘုဇာ ဟူသော အမည်ကို Kābujā
 ကာဘုဇိယာကို..... Kābujā
 ကာဘုဒိယာကို..... Kābudia

ဟု အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်း အမည်မှန်ရေးရမည်။

ခကားဆက်။ ဤကမ္ဘောဇတိုင်း ဟူသော အမည်မှာလည်း ကမ္ဘု ဩဇ ကမ္ဘုသဒ္ဓါ ခရသင်း ရောက်သွား ဩဇသဒ္ဓါ ထွန်းတောက်ပခြင်းဟော ကမ္ဘောဇ-ထွန်း တောက်ပသော ခရသင်း ရောက်သွား များစွာ ဖြစ်ထွန်းရာအရပ်၊ ခရသင်း ရောက်သွား (ကနုကမာ) ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရာ အရပ်လည်းဟူ၊ ထို့ကြောင့် မနှင့်ဗထက်ချိုတ် ဆင့်၍ ကမ္ဘောဇ ဟူသော ပါဌ်အမည် မှန်ယှိစေရမည်၊ ဩရှောင်းရာ ဥကျေ၍ သန္ဓိ စပ်လေ၊ ဗုဒ္ဓိသ်ဣန္ဒြိယ ကိမ်ဗရိဒ်၊ မြေပုံစာအုပ်များ၌လည်း Kamboja ဟု အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်း မှန်ပါယှိသည်၊ ဗမာစာများ၌ ဘကုန်းနှင့် ကမ္ဘောဇဟု အလွဲရေးသား လျက် ယှိကြသည် သတိယှိကြစေ။

ခေမရ-ခမဇီ ယိုးဒယား ရာဇဝင် မြေပုံ၌ ဤခမင်ပြည်ကို ခေမရဟု ရေးသား ပါယှိသည်၊ ၎င်းကိုစွဲ၍ ခေမန် ခေမင် ခမင်ဟု ပြန်ဆိုခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်၊ အသား နုတ်သော လူမျိုးဟု အဓိပ္ပါယ် ရသည်၊ တိုင်းရင်းသားများကမူ (ခေါ်မ်) ဟု ခေါ်ကြ သည်။

(သံပေါက်) ယိုးဒယားက၊ ခေမရ၊ ရေးကြနယ်ခမင်။
 ခမင်ဟုဘတ်၊ ငအသတ်၊ ထွက်လတ်ရမှထင်။
 မည်းနက် အသား၊ လူမျိုးများ၊ ဆိုငြား ဝိပျာယ်ပင်။
 တိုင်းရင်းသားက၊ ကိုယ်နာမ၊ ခေါ်ကြ ခေါ်မဟုပင်။
 ကမ္ဘောဒိယာမှ၊ ကမ္ဘောဇ၊ ပြန်ကြမသင့်ထင်။
 ကာဘုဇမင်း၊ အမည်ရင်း၊ မယွင်းမှတ်စေချင်။
 တိုင်းကမ္ဘောဇ၊ အမှန်က၊ ဌာနအနောက်ခွင်။
 ဇမ္ဗုဒိပ်ကျွန်း၊ နောက်မြောက်ယွန်း၊ အစွန်း ထို၌ထင်။
 ရှေ့ပုဒ်ကမ္ဗု၊ နောက်ပုဒ်ရူ၊ သိမှုဩဇာ၊ ခွဲပဒ။
 မနှင့်မချိုက်၊ ဩရှင်ဆိုက်၊ ရေးထိုက် ရှေးမှကကာရ။
 နောက်၌ဇက္ခ၊ ဆက်ရှင်တွဲ၊ ရေးနဲကျန၊ ကမ္ဘောဇ။
 ခရသင်း ရှောက်သွား၊ ထွန်းတောက်ကား၊ မှတ်သား အတ္တနှစ်ပုဒ်ရ။
 ခရသင်း ကနုကမာ၊ ရှောင်းဝယ်ရာ မှတ်ပါထိုတိုင်းပ။

ယိုးဒယား.....အာယု+ဥဒယ+အာယုဒယ၊ တိုးတက် ကြီးပွားသော အသက်ယှိ
 သူ၊ ၎င်းအာယုဒယမှ အာကိုပျောက်၍၊ ယုဒယ ၎င်းမှ အသံပြောင်း၍ ယိုးဒယား
 ဟု ခေါ်သည်။ ဤကား ယိုးဒယား ရာဇဝင်အလိုတည်း၊ ဗမာရာဇဝင် အလိုမူ၊ အယုဇ္ဈ
 တိုင်း ခွါရာဝတီဟု အဆိုယှိသည်။ ယိုးဒယား တိုင်းသားများကမူ မိမိတို့ပြည်ကို ထိုင်၊ဟု
 ခေါ်သည်။ ခွန်ထိုင်ဟူလည်း ခေါ်သည်။ ပဌမ ယိုးဒယားမြို့တော်ကို သူခေါဒယ ဟူ၍
 ခေါ်သည်။

(သံပေါက်) အာယု ဥဒယ၊ နှစ်ပုဒ်မျှ၊ ဖြစ်ထ ယိုးဒယား။
 ကြီးပွားအသက် နှစ်ပုဒ်နက်၊ မှတ်ချက် လူအများ။
 အာကို ဖျက်ချ၊ ဗမာက၊ ခေါ်ကြ ယိုးဒယား။
 ယိုးဒယား ရာဇဝင်၊ အဆိုပင်၊ အစဉ် မြဲမှတ်သား။
 တိုင်းအယုဇ္ဈာ ပြည်ခွါရာ၊ နောက်မှာ ဝတီရှင်၊ (ခွါရာဝတီ)
 ယင်းအမည်ကို၊ ဗမာဆို၊ မှတ်လို ရာဇဝင်။
 ထိုင်းနှင့် ခွန်ထိုင်း၊ မည်နှစ်ဆိုင်း၊ တိုင်းရင်းသားပ ခေါ်ဆိုကြ။
 မြို့တော်ကြီးမှာ၊ ရှေးဦးစွာ၊ ခေါ်ရာ သူခေါဒယ။

မရခေါ် သဲကန္တာရ.....ဣန္ဒိယပြည် ရာဇပုတာနာ နယ်အတွင်းယှိ ဟိန္ဒူများ
 အခေါ်ထာရမရဘူမိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သဲကန္တာရ ကြီးသည်ပင် ရှေးလှည်းကုန်
 သည်များ ခွါရာဝတီမြို့မှ ကမ္ဘောဇထို့ သွားစဉ် လမ်းခရီးအကြား၌ ထွေယှိရသော မရ
 မည်သော သဲကန္တာရကြီး ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ရမည်။

၎င်းသဲကန္တာရကို ဟိန္ဒူနှင့် အင်္ဂလိပ်မြေပုံများ၌ ထာရမရဘူမိဟု ရေးသား ပါယှိသည်။ ဗင်္ဂါလီ မြေပုံများ၌ ထာရဘာရတီယ သို့မဟုတ် ဝိသာလ ဘာရတီယဟု ရေးသားပါယှိသည်။ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ကြီးကျယ်သော ဣန္ဒိယသဲမြေပြင်အရပ်ဟု ဆိုလို သည်။ ဤ၌ ထာရသဒ္ဓါဟိန္ဒူဘာသာတည်း။ ကြီးသော အနက်ယှိသည်။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို မသိ ကြသည်သာမက ဤအက္ခရာ ပြောင်းလဲမှုကိုလည်း အချို့ နားမလည်ကြသဖြင့် ThaR ဟူသော အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းကိုသား၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ သာရဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပြန်ဆိုကြပြီး သဲကန္တာရ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပညာယှိများ ရယ်ဘွယ် ဖြစ်အောင် ပြန်ဆို ရေးသားလျက် ယှိကြရာ ထိုအရေးအသားမျိုး အထူးသတိပြု ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၊ အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်း၌ ထာရ၊ ဟူ၍သာ အမှန်အားဖြင့် ပြန်ဆိုရမည်။ ပြန်ဆိုနည်း အောက်ညွှန်ကြားချက် အခင်း၌ ပြဆိုခဲ့ပြီ။

ကန္တာရနှင့် ခကားစပ်၍ ကန္တာရငါးမျိုး ပြဆိုဦးအံ့။

- ကန္တာရသည်— (၁) ခေရကန္တာရ- ခိုးသူဗျားမြ (၃၆) ထကြွသောင်းကြမ်းသော ခရီးခဲဘေး။
- (၂) ဝါလကန္တာရ- ခြင်္သေ့ သစ်ကြား သားရဲ ထူထပ်ပေါင်းများ သောဘေး ခရီးခဲဘေး။
- (၃) နိရုဒကန္တာရ- သုံးဆောင်ရန် ရေမယှိ၍ သဲမြေပြင်အတိဖြစ် သော ခရီးခဲဘေး။

ဗျားမြ (၃၆) ရေးသားပုံ၌ မှတ်ရန်သံပေါက်

(သံပေါက်) ဗျားမြ (၃၆) ဝေါဟာရ၊ ဥရင်ကောက်နှင့်ရေး။
 ကျမ်းသင်္ခတ၊ ပါကတ၊ ရှုကြလူတဌေး။
 ဗျားမရိက၊ ဗျားမရ၊ ယှိကြမုဒ္ဓဇေး၊ (ဥရင်ကောက်နှင့်သာယှိ၏)
 ကျဉ်းသံခိတ္တ၊ ရေးနည်းပြ၊ မှတ်ကြကြိစိစွေး။
 ပဗ္ဗာရစ်ထ၊ အောက်ချိုက်စ၊ ရေးကြ ကေစွေး၊ (ခါးပြ) မသင့်။
 ကျောက်စာ ရှေးဟောင်း၊ သမိုင်းကောင်း၊ မှီကြောင်း မယှိဝေး၊ (ရှေးရေးထုံး မယှိ)။
 တတိယက္ခရာ၊ ဒန္တဇ၊ ယှိကြဒုပ္ပါဌေး။ (ဒထွေးနှင့် ခါးမြမသင့်)

ဤထက်အကျယ်သိလိုမူ ငါတို့ရေးသားအပ်သော အဘိဓာန်နိဿယသစ် စတုဗ္ဗဏ္ဍ သုဒ္ဓာဂါယာ နံပါတ် (၅၂၁) မှာကြည့်လေ။

- (၄) အမနုဿကန္တခရ- ကလုနိဝစကံ နှောင့်ယှက်ဘမ်းစားတတ်သော ပလူးသဘက်တို့ တည်နေရာ ခရီးခဲဘေး။
- (၅) အပ္ပဘက္ခကန္တခရ- ဒုပ္ပိက္ခကန္တာရ သစ်သီး သစ်ရွက် သစ်ဥ သစ်ဖု ချက်ပြုတ်စားသောက်ရန် အစာရှား၍ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးသော ခရီးခဲဘေး။

ဤသို့အားဖြင့် ကန္တာရငါးပါး အပြားယိုသည်။

စကားဆက်။ ။ဤကမ္ပောဇတိုင်း၏ မြို့တော်ဟောင်း ပါဠိကျမ်းဂန်ကြီးတို့၌ မထင်ရှား။ မြို့တော်အရာ၌ပြခဲ့သော ဣစ္ဆရနှင့် ဂုစ္ဆရ ရာဂျောက်ရီအမည်တို့ကား ကမ္ပည်းကျောက်စာဝန်များ အဆုံးအဖြတ် မှတ်တမ်း၌ပါယိုသော အမည်များဖြစ်သည်။

အာဖဂါနိဋ္ဌာန-အာဖဂါနိဋ္ဌာန-တည်ရာဌာန၌ ဖော်ပြပါယိုခဲ့သော အာဖဂါနိဋ္ဌာနနှင့် ကာဖိရိဋ္ဌာနတို့၏ အမည်မှန်ကို ဖော်ပြဦးအံ့။

အာဖဂါနိဋ္ဌာန (ပါဠိ) အာဖဂါနိဋ္ဌာန (သစ်တ)

အာဖဂါနိဋ္ဌာန (သစ်တမှ ပြန်သောစကား) အာဖဂါနိစ်ထာန (အသံထွက်) အာဖဂါနိဋ္ဌာန (ပါဠိမှပြန်သောစကား)။

ဤသို့ပြဆိုပြီးသော ရေးနည်းများမှတစ်ပါး အခြားရေးနည်းများသည် မမှန်သော ရေးနည်းများသာ ဖြစ်သည်။

အက္ခရာဝလီ ဗင်္ဂါလီ သီဟိုဠ်ဟိန္ဒူ အဘိဓာန်များမှာ ဤရေးနည်း အတိုင်း သ,အက္ခရာနှင့် ထဆင်ထူး အဆင့်ရေးချ ညွှာနဟူ၍သာယိုသည်။ ၎င်းကိုပါဠိဖြင့် ဂုဿန်လျှင်းချိပ် ဌဝမ်းဘဲအဆင့် ရေးချနှင့် ဌာနဟု ပြန်ဆိုရသည်။ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် အာဖဂါနိလူမျိုးတို့၏ တည်နေရာ နေထိုင်ရာအရပ်ဒေသဟု ဆိုလိုသည် အချို့ဗင်္ဂါလီနှင့် ဟိန္ဒူမြေပုံများမှာ၊ သနှင့်တဝမ်းပူဆင့်၍ အာဖဂါနိဋ္ဌာနဟု အမှားရေးသားလျက် ၎င်းကိုစွဲ၍ အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းမှာလည်း Afghanistan ဟု အမှားရေးသားလျက် ယိုသည်။ ၎င်းစာလုံးပေါင်းကိုစွဲ၍ ဗမာမြေပုံများ၌ အာဖဂါနိစတန် (တာန်) ဟု အမှားရေးသားလျက်ယိုပြန်သည် အနည်းငယ် ချဲ့ဆိုဦးအံ့။ ပြဆိုအပ်ပြီးသော သစ်တဘာသာ ဖြစ်သော ညွှာနဟူသော ဝေါဟာရစကားသည် ဟိန္ဒူ ဗင်္ဂါလီစသော ဣန္ဒိယတိုင်းသား သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်များ အဓိပ္ပာယ်အလွယ်သိနိုင်သော အရပ်သုံး ဂါမိကဘာသာစကားမျိုး မဟုတ်ပေ။ အမှန်အားဖြင့် ပညာယို ပဏ္ဍိတ်များသာ သိနိုင်သော သစ်တဘာသာ စာပေသုံး စကားရင်းဖြစ်သည် ၎င်းသစ်တဘာသာ၌ သ,အက္ခရာ တဝမ်းပူအဆင့် ရေးချနှင့် ညွှာနဟူသော ပကတိပုဒ်ရင်းမျိုးပင် မယိုချေ။ သနှင့်ထဆင်ထူးအဆင့်သာ

ယှိသည်။ ၎င်းကိုပါဠိပြန်ရာ၌ သဒ္ဓါနည်းအားဖြင့် အာဖဂါနီဟူသော ရှေးပုဒ်ယှိသော ကြောင့် ဣာနုမ္မဋ္ဌာနဟု ဌဝမ်းဘဲ ဝုသန်လျှင်းချိပ်အဆင့်နှင့် ပြန်ဆိုရသည်ကို သတိပြုလေ။

ဤအတူ ကာဖိရိဿာနကို ကာဖိရိဋ္ဌာန ကာဗုလိဿာနကို ကာဗုလိဋ္ဌာန တူရကိဿာနကို တူရကိဋ္ဌာန ဗေလုစိဿာနကို ဗေလုစိဋ္ဌာန ဟိန္ဒုဿာနကို ဟိန္ဒုဋ္ဌာနဟု အသီးသီး ပါဠိပြန်ဆိုရသည် ၎င်းတို့ကို ဗမာလို ဟလန္တနည်း နာမသတ် အားဖြင့် အမှန် ရေးဘတ်မူ(အာဖဂါနီဿာန)ဟုသင်တပျက် အာဖဂါနီဋ္ဌာနဟု ပါဠိပျက် ရေးဘတ်ရသည်။

အသီးသီးရေးပုံ

သင်္ခတပျက်	ပါဠိပျက်
အာဖဂါနီဿာန	အာဖဂါနီဋ္ဌာန
ကာဖိရိဿာန	ကာဖိရိဋ္ဌာန
တူရကိဿာန	တူရကိဋ္ဌာန
ဗေလုစိဿာန	ဗေလုစိဋ္ဌာန
ဟိန္ဒုဿာန	ဟိန္ဒုဋ္ဌာန

ဤသို့ ရေးဘတ် ရမည်

သင်္ခတ ပြန်အသံထွက်မှာ အာဖဂါနိစ်ထာနံ စသည် အသံထွက်လေ။ ပါဠိဘာသာအရ အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းအမှန်ရေးသားလိုမူ *Āfagānitṭhāna* ဟုအမှတ် လက္ခဏာ သင်္ကေတနှင့်တကွ အပြည့်အစုံရေးရမည် သင်္ခတဘာသာအရ အမှန်ရေးလိုမူ *Āfagānisthāna* ဟုစာလုံးပေါင်း အပြည့်အစုံရေးရမည် ဤအရာမျိုး၌ ပညာယှိ ဖြစ်ကြ သော ပညာဝန် ပညာအုပ် စသော ပုဂ္ဂိုလ်များ အထူး သတိပြုကြရာသည်။

ကာဖိရိဋ္ဌာနသည် လောင်ဂျီတွဒ် (၇၀) (၇၂) လတ္တီတွဒ် (၃၅) မှာတည်ယှိသည်။

- (သံပေါက်များ) ဣန္ဒိယ မရုတ္တလ၊ ဝေါဟာရ၊ မှတ်ကြသိဟိုဠ်မူ။
 ဣန္ဒိယ ဆဲကုန်းပြင်၊ ဆိုလိုချင်၊ မှန်ပင် ဓိပ္ပာယ်ယူ။
 ဆဲကိုမရ၊ ထလဟု၊ ခေါ်ပြုကြည်းကုန်းဟူ။
 ထာရမရ၊ ဘူမိဟု၊ ခေါ်မှုပြုကြသူ။
 အင်္ဂလိသ၊ နှင့်တကွ၊ မှတ်ကြများဟိန္ဒူ။
 ဆဲမြေပြင်ကြီး၊ ထိုခရီး၊ ပုဒ်ခိုးဓိပ္ပာယ်ယူ။
 ဟိန္ဒူဝေါဟာ၊ ထာရမှာ၊ ကြီးစွာဓိပ္ပာယ်ဟူ။
 အမှန်မကျ၊ သား-သာရ၊ ဘတ်ကြပြန်ဆိုမူ။
 ဘူမိအနက်၊ မြေဟောမြက်၊ မှတ်ချက်ဓိပ္ပာယ်ယူ။

(မင်္ဂလာ လူမျိုးများက အမည်တမျိုး ခေါ်ကြပုံ)

ဘာရတီယ၊ ရှေ့ထာရ၊ ဆက်ထမရ၊ ဘူမိဟု (ထာရဘာရတီယ မရုံဘူမိ)
ဘာရတီယ၊ ဝိသလ၊ ဆက်ထရှေ့နည်းရူ။ (ဝိသလ ဘာရတီယ မရုံဘူမိ)
ကျယ်ပြန့်အနွှံ၊ ပြည်တွင်းယို၊ မှတ်ဘိမှန်မှု၊ ဆဲမြေဟု။
ကျယ်ပြန့်ခေါ်ကြ၊ ဝိသလ၊ မှတ်ထကြိရူ၊ ဥာဏ်ဝက္ခ။
အနွှံယပြည့်၊ ဘာရတီ၊ အမည်ခေါ်မှတ်ပြု။ (အနွှံယ-ဘာရတီယ အတူ)

(သံပေါက်အဆက်) အာ-ကအစ၊ ဂငယ်ချ၊ ဖနောက်ရေးဘတ်၊ လွန်သင့်မြတ်၊ (အာဖဂါသင့်)
အ စဉ် အ၊ ဆဲကြီးချ၊ ဖနောက်ရေးဘတ် မသင့်မြတ် (အဖဃာမသင့်)
ထဆင်ထူးရေးချ၊ နောက်က နှ၊ သတ်ထရေးဘတ်၊ လွန်သင့်မြတ် (ထာန်-သင့်)
တဝမ်းပူရေးချ၊ နေခံဉ် နှ၊ သတ်ပြရေးဘတ်၊ မသင့်မြတ် (တာန်-မသင့်)

အာဖဂါနိဋ္ဌာန်၊ ပါဠိပြန်၊ အမှန်မှတ်လေပါ။

အဆုံးကန၊ တမ်းခွန်ပြ၊ ခေါ်ကြ ယင်းဝေါဟာ။

ပုံသန္တိဋ္ဌာန်၊ မှတ်ကြရန်၊ ဟလန်နည်းဖြင့်သာ။

တို့မမာများ၊ ရေးအသား၊ စွဲထားဆိုလိုက်ရာ။

ဟိန္ဒူ ဗင်္ဂေါ၊ မြေပုံသော်၊ နပေါ်သတ်မပါ။

သ-ကအထက်၊ တအောက်ဘက်၊ ဆင့်လျက် ရေးချ နောက်က-နှ။

ယင်းသို့ ပုဒ်မှဉ်၊ သင်္ခတာ၊ ကျမ်းလာမူချ မယိုကြ။

သတိပေးချက် သံပေါက်

အာဖဂါနိဋ္ဌာန်၊ ဆုံးဖြတ်ရန်၊ အမှန်လွန်ခဲခက်။

ပါဠိသင်္ခတာ၊ တတ်သူမှ၊ ကျနသိမည်ချက်။

မြေပုံအများ၊ လှိုသည်ကား၊ မည်မှား ဓိပ္ပာယ်ပျက်။

ကမ္ဘောဇတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

မဒ္ဒတိုင်း သို့မဟုတ် ပဉ္စနဒတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် မဒ္ဒတိုင်း သို့မဟုတ် ပဉ္စနဒတိုင်း၊ ရှေးမြို့တော်
ဟောင်းအမည်၊ သာကလမြို့ ယခုမြို့အမည် သျှာလကောဇဆလကုတ်၊ သိယာလ
ကောဇ တည်ရာအားဖြင့် ပဉ္စာပ (ပန်ဂျပ်) ပြည် အနောက်တောင်စွန်း ဧရာဝတီခေါ်
ရာဝိမြစ်နှင့် စန္ဒဘာဂါ ခေါ် ချိန်မြစ်တို့၏ အတွင်းနယ် အရပ်မှာ တည်ရှိသည်။

အကျယ် ဝေဘန် ပြဆိုချက်

မဒ္ဒတိုင်း.....၎င်းမဒ္ဒတိုင်းသည် အလောင်းတော် ဝေသန္တရာ မင်းမြတ်၏ မယ်တော် ဖုဿတီ မိဘယားကြီးနှင့် ကြင်ရာတော် မန္တိဒေဝီ ကုသမင်း၏ ကြင်ရာတော် ပတာဝတီ စသော ဣတ္ထိရတနာတို့၏ ဖြစ်ထွန်းရာ အရင်ဘိုင်း ဖြစ်သည်။

၎င်းမဒ္ဒကို.....ဗမာဘာသာ ဇာတ်ဝတ္ထုများ၌ မဒ္ဒရာဇ်ပြည် မြို့ဟု ရေးသားလျက် ယှိကြ၏။ ထိုသို့ ရေးသားခြင်း၌ မဒ္ဒရဋ္ဌံ ကိရဇမ္ပူဒိပေ အဘိရူပါနံ ဣတ္ထိနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ တထာဟိ သဗ္ဗယ မဟာရာဇဿဒေဝီ၊ ဝေသန္တရာ မဟာရာဇဿဒေဝီ၊ ဘဒ္ဒကာ ပိလာနီတိ ဝေမာဒိဣတ္ထိရတနံ မဒ္ဒရဋ္ဌေဝေ ဥပ္ပန္နံ၊ စသည်ဖြင့် သုတ်မဟာဝါဒီကာ၊ မဟာသုဒဿန သုတ်အဖွင့်နှင့် ဆန့်ကျင်လျက် ယှိ၏။ ဤဒီကာ ဖွင့်ဆိုချက်အရ မဒ္ဒသည် မြို့ပြည် မဟုတ် တိုင်း၏အဖြစ် အလွန်ထင်ရှား၏။ သည်တွင်မက မန္တိ ပုဒ်၌ မဒ္ဒရဋ္ဌေ ဇာတာ မန္တိ မဒ္ဒရညောဝါ ဝိတာ မန္တိ ဟူသော ဝစနတ္ထအရ မဒ္ဒတိုင်း၌ မွေးဘွားသော ကြောင့် မန္တိ သို့မဟုတ် မဒ္ဒတိုင်း ဘုရင်၏ သွီးတော် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မန္တိဟု အဓိပ္ပာယ် ယှိသောကြောင့် မဒ္ဒတိုင်းအဖြစ် သိနိုင်သေး၏။

၎င်းပြင် မဒ္ဒရညော မဒ္ဒရာဇကုလတော ဟူသော အဋ္ဌကထာ ပါဠိများ၌ရာဇပုဒ်၏ ရှေ့တည်သော မဒ္ဒစသော ပုဒ်များသည် တိုင်း၏အမည်ဖြင့် မင်းကိုဝိသေသဖြစ်အောင် မသော ဝိသေသနပုဒ်များ ဖြစ်၏ မြို့ပြည် အမည်ဖြင့် မသော ဝိသေသနပုဒ်များ မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့်မဒ္ဒတိုင်းကို အစိုးရသောမင်းမင်းမျိုးဟု အနက် အဓိပ္ပာယ်မှတ်ယူရမည်။ ဥပမာ ကာသိတိုင်းကို အစိုးရသောမင်းကို ကာသိရာဇာ ဟူသကဲ့သို့တည်း၊ ကောသလရာဇာ၊ မာဂရေရာဇာ၊ သိဝိရာဇာ ဝိဒေဟရာဇာ တို့လည်း ဤနည်းအတူပင် ထိုမှတစ်ပါး ဗမာဘာသာ ဇာတ်ဝတ္ထုများ၌လည်း စေတတိုင်း မဒ္ဒရာဇ်ပြည်ဟု ရေးသားလျက် ယှိနေပြန်၏။ ဆိုအပ် ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း မဒ္ဒသည်တိုင်း၏အဖြစ် ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ ထိုသို့ ရေးသားခြင်းငှါ လုံးဝ မသင့်သည်သာ ဖြစ်၏ထင်ရှား စေဦးအံ့။ ဝေသန္တရာ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ မဒ္ဒတိုင်းမှ သိဝိတိုင်းသို့ ယူဇန(၃၀) မဒ္ဒတိုင်း သာကလပြည်မှ ဟိမဝန္တာ အဝင်ဝရောက် (၁၅) ယူဇနာ ကသိုရမှ၎င်းမှ မနီးမဝေး ဂန္ဓမာဒနတောင် ယှိသည်ဟု ပြဆိုသောစကား မိလိန္ဒပဋ္ဌာ၌ လည်း သာကလပြည်သို့(၂၂)ယူဇနာဟု ပြဆိုသောစကား ၎င်းစကားများအရ မဒ္ဒတိုင်း သာကလပြည် အဖြစ် ၎င်းဇာတ်ဒီကာများ၌၊ စေတပါမောက္ခာတိ စေတရာဇာနော၊ စေတပါမောက္ခာတိ စေတရဋ္ဌေ ပဓာနရာဇာနော၊ ဧကဒိဝသေနေဝ မာတုလနဂရံ ပါပုဏိံ သု၊ စေတရဋ္ဌေ မာတုလနဂရံ ပတ္တာဟု အဖွင့်အဆိုယှိရာ ၎င်းအရ စေတတိုင်း မာတုလနဂရမြို့အဖြစ် ထင်ရှားလှပေသည်။ ဤ၌ မာတုလနဂရ ဟူသည် အခြားမဟုတ် ဝေသန္တရာ မင်း၏ မယ်တော် ဖုဿတီမိဘယား၏ ဇာတိမြို့ သာကလပြည်ပင် ဖြစ်သည်။

၎င်းသာကလကို ဝေဿန္တရ မင်း၏ ဦးရီးတော်များ စံနေရာမြို့ ဖြစ်သောကြောင့် မာတုလနဂရဟု ခေါ်ဆိုသည်။ စေတတိုင်း အမည်ကား ယုဒ္ဓကမ္မာဒိသု စေတေန္တိတိ စေတာ စေတာနမိဒံစေတံ၊ ဟူသော ဝစနတ္ထအရ စစ်တိုက်မှုစသည်ကို လုလ္လုပြု တတ်သော အကြောင်းကို စွဲ၍ စေတအမည်ရသော မင်းသားတို့၏ နေရာတိုင်း ဖြစ် ခြင်းကြောင့် စေတတိုင်းဟု အမည်တမျိုး ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ မူလတိုင်း အမည်ကား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ကျမ်းဂန် စကားများအရ မဒ္ဒတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ မဒ္ဒတိုင်းနှင့် စေတ တိုင်း အမည်သာ လွဲသည်။ တည်ရာအားဖြင့် အတူပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မဒ္ဒတိုင်း သို့မဟုတ် စေတတိုင်း မာဟုလနဂရခေါ် သာကလပြည်ဟု အမှန်မချမှတ်ယူရမည်။ စေတတိုင်း မဒ္ဒရာဇ်ပြည်ဟု မရေးမမှတ်သင့်။ ခေမာထေရီ ဘဒ္ဒကာပိလာနိ ထေရီအပါ ဒါနိ ပါဠိတော် ကုသဇာတ် ဧကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ တေဒဂ္ဂဝဂ် ကဿ ပတ္ထေရ တေဒဂ္ဂဝဂ် ၎င်းထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ ဓမ္မပဒ မဟာကပ္ပိန ထေရဝတ္ထု တို့၌ မဒ္ဒတိုင်း သာကလပြည်ဟု တညီတညွတ်တည်း လာယှိသည်။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည် များကို ထောက်၍ ဗမာဇာတ်ဝတ္ထုများ၌ ယှိသော စေတတိုင်း မဒ္ဒရာဇ်ပြည် ဟူသော စကား များစွာ ဆင်ခြင်တွယ် ယှိကြောင်း သိကြလေကုန်။

၎င်း မဒ္ဒတိုင်းအမည်ကို သင်္ခတ ဘာသာအားဖြင့် မဒြ ခေါ်သည်။ ကိမ်ဗရိဒ်ရာဇဝင် မြေပုံ ဘာရတဝဿမြေပုံ များမှာလည်း ၎င်းမဒြ ဟူသော သင်္ခတ အမည်ဖြင့် ပါယှိ သည်။ မာဂဓ ဘာသာ မဒ္ဒ ၎င်းမဒ္ဒ သဒ္ဓါသက်သက်ဖြင့် တိုင်းကို မဒ္ဒ တိုင်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မဒ္ဒရာဇ မှ မဒ္ဒရာဇ် တိုင်း ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မဒ္ဒရဇ မှ မဒ္ဒရာဇ် တိုင်း ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မဒြ သင်္ခတ မှ မဒြစ် တိုင်း ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဤသို့ ပုဒ် လေးမျိုးမှ ဆင်းသက်၍ ဗမာအမည် မှန် လေးမျိုး ခေါ်နိုင်သည်ဟုမှတ်။

- (သံပေါက်) မဒ္ဒ သက်သက်၊ မည်မပျက်၊ ခေါ်လျက် မဒ္ဒတိုင်း။
- မဒ္ဒရာဇ ပါဠိမှ၊ ခေါ်ကြ မဒ္ဒရာဇ်တိုင်း။ (ရကောက်ရေးချပါ)
- မဒ္ဒရဇ ပါဠိမှ၊ ခေါ်ကြမဒ္ဒရဇ်တိုင်း။ (ရကောက်ရေးချပါ)
- ပုဒ်သင်္ခတ၊ မဒြ၊ ခေါ်ကြ မဒြ။ (ရကောက်နှင့် ဇက္ခသတ်မပါ စကိုသတ်)

မဒ္ဒရာဇ်နှင့် မဒ္ဒ..... ကလိင်္ဂတိုင်း၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော မဒ္ဒရာဇ် မြို့နယ်ကို အချို့က မဒ္ဒရာဇ်တိုင်းဟု ပြဆိုလျက် ယှိကြရာ၊ မဒ္ဒတည်ရာ ဌာနနှင့်တကွ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီး သော စကားများကို ထောက်ထားသော အားဖြင့် ၎င်းနှစ်ဌာန အလွန်ဝေးကွာ ခြား နားရကား ထိုသို့ အတူထားရေးသား ပြဆိုချက်များ အမှားသာဟူ၍ မှတ်လေ။

သာကလ.....၎င်းအမည်အတိုင်း Sākala ဟု ကိမ်ဗရိဒ် ရာဇဝင်မြေပုံ၌ ပါယှိ သည်။ ၎င်းနည်းတူ သီဟိုဠ်ဘာသာ မဟာဝင် စာအုပ်ပါ မြေပုံ ဟိန္ဒူဘာသာ ဗုဒ္ဓစရိ ယ ကျမ်းစာမြေပုံများမှာ ပါယှိသည်။

သီဟိုဠ်အက္ခရာပါဠိ ကျမ်းစာများ၌ကား၊ သာဂလဟု ဂ,ငယ်နှင့် ပါယိသည်၊ ရှိသ်ဒေဗသ် မြေပုံမှာလည်း Sagala သာဂလဟုပင် ပါယိသည်၊ အင်္ဂလိသ် စာလုံးပေါင်း အမည်မှန် Sākala ဟု ရေးရမည်၊ (၎င်းအမည်မှန် ဆုံးဖြတ်ချက် နောက်၌ ထင်ရှားစေအံ့)။

မဒ္ဒတိုင်း၏ တည်ရာကို သင်္ခတ အဘိဓာန် ကျမ်းများမှာ လာယိသည့်အတိုင်း ပဉ္စာပ(ပန်ဂျပ်)နယ်ဟု ပြဆိုခဲ့သည်၊ မြစ်ငါးစင်းကိုအကြောင်းပြု၍ ပဉ္စာပ(ပန်ဂျပ်)ပဉ္စနဒ ဟု ခေါ်သည်၊ ၎င်းပဉ္စနဒသည်ပင် မဒ္ဒတိုင်းပရိယာယ် ဖြစ်ရကား၊ မဒ္ဒ သည် တိုင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာ ဌာနအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အလွန်ထင်ရှားထူးပေသည်၊ အရိယဏ္ဍိယ မြေပုံဟောင်းကြီး၌ Pañcanada ဟူသော စာလုံးပေါင်းဖြင့် ပဉ္စနဒ အမည် အထင်အရှား ပါယိသည်။

၎င်းပဉ္စနဒ အရ မြစ်ငါးစင်းကား (၁) ဝိတံသာ (၂) စန္ဒဘာဂါ (၃) ဇရာဝတီ (၄) ဝိပါသာ (၅) သတဒ္ဓါ မြစ်များတည်း၊ ၎င်းအမည်များကား မာဂဓ အမည်များ ဖြစ်သည်၊ ထိုမှတစ်ပါး ဟိန္ဒူ အင်္ဂလိသ် သင်္ခတ ဘာသာအားဖြင့်လည်း သိသင့်ရကား အောက်၌ ဖော်ပြ လိုက်သည်။

မာဂဓ	ဟိန္ဒူ	အင်္ဂလိသ်	သင်္ခတ
(၁) ဝိတံသာ	— ဇေလမ	— ဂျေလမ်	— ဝိတ္ထာ
(၂) စန္ဒဘာဂါ	— စိနာဝ	— ကျီနမ်	— စန္ဒြဘာဂါ
(၃) ဇရာဝတီ	— ဣရဝတီ ရာဝိ	— ရာဝိ	— ဇရာဝတီ ပရမဏိ
(၄) ဝိပါသာ	— ဝိပါသာ	— ဝီအတ်	— ဝိပါဂါ
(၅) သတဒ္ဓါ	— သာဓုသေဇ်	— စတ္တလစ်	— ဂတဒြါ ဝိတဒြါ
စသည့် ၄-ပုဒ်	သတလဇ		စသည့် ၄-ပုဒ်

(ပဉ္စာပအမည်ကို ဣန္ဒိယတိုင်းသားများက ပဉ္စာပဟု တတိယက္ခရာ ဗ-နှင့် ခေါ်ဆိုကြ၏၊ အဗ္ဗ အဗ္ဗိ စသော ပုဒ်များကဲ့သို့ ပဌမက္ခရာ ပ-ကို တတိယက္ခရာ ဗ ပြု၍ ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ သို့သော် အင်္ဂလိသ်စာလုံးပေါင်းမှာ Punjab ဟုအမှား ရေးသားလျက်ယှိရာ အမှန်အားဖြင့် Pancaba ဟု ရေးသားရမည်သာဖြစ်၏)။

အချို့ဣန္ဒြိယအလယ်ပိုင်း အဝန္တီတိုင်းကို မဒ္ဒရာဇ်တိုင်းဟု မှတ်ယူကြသေး၏။ ထိုသို့ မမှတ်ယူမိကြစေလင့် အဝန္တီတိုင်းကား သောဠသမဟာဇနပဒတွင် အပါအဝင် ဖြစ်၍ ဣန္ဒြိယအလယ်ပိုင်း အနောက်စွန်းအရပ်မှာ တည်ယှိသည် ဤမဒ္ဒရာဇ်တိုင်းကား တိုင်းကြီးသောဠသတွင် မပါမဝင်ပဲ ဣန္ဒြိယ အနောက်မြောက်ခွင်မှာ တည်ယှိသည် ဤသို့အချင်းချင်း အလွန်ဝေးကွာလျက် တည်ယှိသောတိုင်းများသာ ဖြစ်သည်ဟုမှတ်။

သကလ အဆက်။ ။သ+အာကရ သကလ သ ဥစ္စာ အာကရတည်ရာ ရ ကို လပြု၍ သကလ ဥစ္စာရတနာတို့၏ တည်ရာမြို့ ဤသို့မာဂနည်းအားဖြင့် ပုဒ် နေအမှန် အနက်အမှန်သိလေ။ အချို့ပင်လယ်ဟော သာဂရဟုမှတ်ယူ၍ သာဂလဟုဂဇယ် နှင့် ရေးမှတ်ပြောဆိုကြသည်မှာ ပင်လယ်နှင့် အလွန်ဝေးသောကြောင့် မသင့် သစ်တနည်း အားဖြင့် တလုဇ ဓ နှင့်-ကလာ-ဟုယှိ၏။ ၎င်းကိုပါဠိပြန်လျှင် ဒန္တဇ သနှင့်ပြန်ရမည် ၎င်းသကလသဒ္ဓါ အစိတ်အပိုင်းဟော တနည်း သကလမည်သော ရသေ့ဟော ဖြစ်သည်။

သကလောခဏ္ဍော ယသ္မိံ ပိဇ္ဇတိတိ သကလော သကလောန ဝါဏ္ဏသိနာနိဋ္ဌိတောတိ သကလော ဟု မာဂဘောသာအားဖြင့် ပိဂ္ဂဟပြုလေ အစိတ်အပိုင်း ဌာနနယ်ပယ် ယှိသော သို့မဟုတ်သကလမည်သော ရသေ့ဘန်ဆင်း တည်ထောင်အပ်သောမြို့ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်လေ။

(သံပေါက်) သအာကရ၊ ပုဒ်ခွဲပြ၊ မှတ်ကြကုန်ရာ အနက်မှာ။
သ၏အနက်၊ ဥစ္စာမြက်၊ မှတ်ချက်တည်ရာ အာကရာ။
နည်းမာဂဓ၊ ရကိုလ၊ ပြုထပြီးရာ၊ သကလော။
ပင်လယ်ဟောထ၊ သာဂရ၊ ပုဒ်မှဖြစ်လှာ မဟုတ်ပါ။
ပင်လယ်နှင့်ကား၊ လွန်ဝေးငြား၊ မှတ်သားဤမှာ ပဏ္ဍိတော။
နည်းသစ်တ၊ တာလုဇ၊ မူလမှတ်ရာ ဂကလာ
ကျမ်းသစ်တ တာလုဇ၊ ပြန်ကြမာဂဓာ၊ သဒန္တာ။
ဤမျှထူးဟူ၊ ကကြီးမူ၊ မှတ်ယူ ဂ မှာ၊ မဖြစ်ရာ။
သကလတ္ထိ၊ ပိုင်းစိတ်ပြ၊ တဝနက်မှာ၊ ဣသိသာ။
စိတ်ပိုင်းပြည့်စုံ၊ ရသေ့တုံ၊ တည်ပုံမှတ်ရာ ဤမြို့မှာ။
မုတ္တာဝလီ၊ နောက်ဟိန္ဒူ၊ ယိုပြီမြိတိသျှာ၊ သကလော။
ကဏ္ဍဇက္ခရာ၊ တတိယ၊ ပျက်ထမာဂဓာ၊ ကျမ်းတွေမှာ။ (သာဂလော-ဟုပျက်)
ထီနပုံသက၊ မာဂဓ၊ ပုမလိင်သာသစ်တော။

ငါတို့မာဂဓ ကျမ်းများမှာ သာကလာ သာကလံ ဣတ္ထိလိင် နပုန်းလိင်နှင့်ယှိ၍ သစ်တကျမ်းများမှာကား ပုလ္လိင်နှင့် သာကလောဟုသာ ယှိသည်။
မဒ္ဒတိုင်း ပြီးပြီ။

(၁၇) ဘဂ္ဂတိုင်း အကြောင်း

(အကျဉ်းမှတ်စဉ်) တိုင်းအမည် ဘဂ္ဂ ရှေးမြို့တော်ဟောင်း အမည် သံသုမာရ ဂိရ၊ ယခုမြို့အမည် စူနာရ (ကျူနာရ) ၎င်းအမည်ယှိတောင် တည်ရာ ဌာနကား ခရိုင်နယ်အတွင်း လောဟာဗာဒ် နယ် ဗာရာဏသီမှ အရှေ့တောင် စူနာရစီရင်စု ၎င်းစီရင်စုကား အရှေ့လောင်ဂျီတွင်(၈၀) နှင့် (၈၄) မြောက်လတ္တီတွင် (၂၄) (၂၆) အတွင်းမှာ ယှိသည်။

အကျယ်ဝေအန် ပြဆိုချက်

ဘဂ္ဂတိုင်း.....သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူရာ၊ ခုနစ်၊ (၇) ဌာနအနက် တဌာန အပါအဝင် ဖြစ်သည့် အပြင် အဋ္ဌမရှစ်ဝါ(၈) ဝါမြောက် ဝါကပ်ဆိုတော်မူရာ အရပ်လည်း ဖြစ်သည်။

စူနာရ .....စူနာရ စီရင်စုသည် ဗမာမြေပုံများ၌ မပါမယှိ၊ ထို့ကြောင့် ၎င်းကို အကျဉ်းမှတ်စဉ်၌ ဒိကရီ အမှတ်အသားနှင့်တကွ ဖော်ပြပြီ။

သံသုမာရဂိရ.....မိကျောင်းသဏ္ဍာန်နှင့် တူသော တောင်ယှိခြင်းကြောင့် ၎င်းမြို့ကို သံသုမာရဂိရဟု ခေါ်ဆိုသည်။

တနည်း.....ဤမြို့ကို တည်ထောင်ဖန်ဆင်းသော အခါ၊ မိကျောင်း အော်မည်သံ ကြားရသောကြောင့် သံသုမာရဂိရဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းအဓိပ္ပါယ်အရ ဤသို့ ဝစနတ္ထ ပြုလေ၊ သုသံဗာလကံ မာရေကိတိ သံသုမာရော၊ ဗိန္နိာဂမော၊ ဇလသုကရော၊ ပါကတ အဘိဓာန်မှာလည်း ၎င်းအတိုင်းပင် ပါ၍ယှိသည်။

ဤသံသုမာရ ပုဒ်၌ ဗမာစာများမှာ၊ ရှေး သထက်၌ သေးသေးတင်သာ ပါ၍ တချောင်းငင် မပါပဲ သံသုမာရ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တချောင်းငင်သာ ပါ၍၊ သုသုမာရ ဟူ၍လည်းကောင်း အထွေထွေ ပါ၍ ပျက်လျက်ရှိကြသည်။ ပညာယှိများ သတိပြုကြလေ။

(သံပေါက်) သံသု သုသု၊ ရှေ့ သ ဥ၊ ဗိန္ဒုမံပျက် ပါ၍နှစ်ချက် ၊(သံသုမာရ၊ သုသုမာရပျက်)၊ ရှေ့ သဗိန္ဒု၊ တင်ရှေးမှု၊ ဥ လည်းယှိဘက်၊ သုံမပျက်၊ (သံသုမာရ) ဖိရုံ သင်္ခတ၊ မာဂဓ၊ ကျမ်းက၊ သုသုမြက်။ သူငယ်ဟောထ၊ ပုဒ်ဒွယ၊ မှတ်ကြ မှန်အနက်။ နိဂ္ဂဟိတာဂမ၊ သန္နိပ၊ ဝန္တမိန်ဆိုမြက်၊ (သံသု) ရှေ့ သုထက်တွင်၊ သေးသေးတင်၊ ရလျှင် အထက်၊ ဣမဖက်။ (သံသုမာရဂိရ)

ဣလာ၊ လော၊ အလ္လသ၊ ဟာဗာဒစ္စကံ၊ ခေါ်သုံးချက်၊ (ဣလာ ဟာဗာဒ၊ လော ဟာဗာဒ၊ အလ္လဟာဗာဒ)

ဟိန်၊ ဗင်၊ ဗြိတိသျှ၊ သုံးမျိုးက၊ ခေါ်ကြစဉ်လျက်၊ သံထူးထွက်၊ (ဟိန္ဒူ၊ ဗင်္ဂါလီ၊ ဗြိတိသျှ)

နေရာဌာန၊ အာဗာဒ၊ ခေါ်ကြ မှတ်ချက်၊ ကျမ်းမိန့်မြွက်။ (ဟိန္ဒူနှင့်၊ ဗင်္ဂါလီ၊ ဘာသာ အဘိဓာန် ကျမ်းများမှာ မိန့်ဆိုသည်)။

ဘဂ္ဂတိုင်းအကြောင်း ပြီးပြီ။

အင်္ဂတိုင်း အကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် အင်္ဂတိုင်း၊ ရှေးမြို့တော်ဟောင်း အမည်၊ စမ္ပါ၊ မာလိနိ၊ ကာလစမ္ပါ၊ ယခုမြို့အမည်၊ ဘာဂလပုရ၊ ဗာဂလ်ပုရ၊ ရှေးအရံမြို့အမည်၊ ဘဒ္ဒိယ၊ မုဂ္ဂေရ၊ အဿပုရ၊ တည်ရာဌာနကား၊ ဗိဟာရနယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊ ဂင်္ဂါမြစ် တောင်ဘက် မုဂ္ဂေရ၊ (မုဂ်ယာရ်)၊ ဘာဂလပုရ၊ (ဗဂလ်ပုရ) စီရင်စုများ ဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

အင်္ဂတိုင်း စမ္ပာနဂိုရ်.....၎င်းစမ္ပာနဂိုရ် ပြည်သည်၊ သီလပါရမီ ဖြည့်ကျင့်တော်မူသော အရာ၌ ပရမတ္ထပါရမီမြောက် အလောင်းတော် စမ္ပေယျ နဂါးမင်း၏ တည်နေထောင်မှုရာမြို့ ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။(အင်္ဂ မဂဓ နှစ်တိုင်းအကြား စမ္ပာမြစ်အတွင်း နဂါးထုံမှာ စမ္ပေယျ နဂါးမင်း မင်းပြုကြောင်း စမ္ပေယျ ဇာတ်အဋ္ဌကထာမှာ အမိန့်အဆိုယှိသည်)

ဝိရိယ* ပါရမီအရာ၌ ပရမတ္ထ ပါရမီမြောက် ဖြည့်ကျင့်တော်မူသော အလောင်းတော် မဟာဇနက မင်း၏ ဘွားမြင်တော် မူရာ မြို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းစမ္ပာနဂိုရ် မြို့သည်

ဝိရိယ-ဤဝိရိယ ဟူသော ပါဠိဝေါဟာရကို၊ ဗမာစကား အရာ၌ ထည့်သွင်း သုံးစွဲလေ့ ယှိကြသည်။ ၎င်းကို အများအားဖြင့် ဗမာအက္ခရာ ပါဠိကျမ်းစာများ၌ အဘိဓာန်ဦးကာ ပြဆိုသည့်အတိုင်း ဝ-အက္ခရာမှာ ဤဒီဃ-နှင့် ဝိရိယဟု လွဲပျက်လျက် ယှိသည်။ ဝ-အက္ခရာမှာ ဤဒီဃနှင့် ယှိသော ဝိရ ပုဒ်နှင့် ရောထွေး ယူနေကြသည်။ ဝ-အက္ခရာမှာ ဣရဿနှင့် ဝိရိယဟု အမှန်ရေးဘတ်ရမည်။ ဤကဲ့သို့ ဣ-ရဿနှင့် ယှိရမည့် အဖြစ်ကို ညွှန်ပြခဲ့သော သင်္ခတမာဂဓ ဘာသာပြန်နည်းမှာ ကြည့်လေ။

Viriya phalan passa ဝိရိယ ဖလံပဿ လန်ဒန်ရိုက်မူမဟာဇနက ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ပါဠိမှန် mā me kujzhimahā vira မာမေကုဗ္ဗိ မဟာဝီရ ၎င်းရိုက်မူ စတ္တာလီသ နိပါတ် အလမ္ပုသာဇာတ် (ဝိရိယ-နှင့်-ဝိရ-ကွဲပါစေဟူလို)

ဗုရားရှင် လက်ထက်တော်မှာ ဗိမ္ဗိသာရမင်းက သောဏဒဏ္ဍ ပုဏ္ဏား ကြီးအား အပိုင်စား ပေးသော မြို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြို့တည်ရာ ဘာဂလပုရ ဒိတြိတ် အတွင်းမှာ တည်ယှိသည်။

မှတ်ချက်။ ။အလောင်းတော် ဝိဇ္ဇာရ သုခမိန့်ဖြစ်စဉ် အခါမှာကား အင်္ဂတိုင်း ပိုင် မင်းက မဂတိုင်းကို အစိုးရကြောင်း ဝိဇ္ဇာရ ဇာတ်အဋ္ဌကထာမှာ အမိန့်အဆို ယှိသည်။

ဤမြို့ အမည်ကို စကားပင်*တော၌ တည်ထောင်ဘန်ဆင်း အပ်သော မြို့ဖြစ်ခြင်း ကြောင့်၊ သို့မဟုတ် ယခုအခါ စာနွန်ဟု ခေါ်ကြသော စမ္ပါ မြစ်ကမ်းအနီး၌ တည် ထောင်ဘန်ဆင်း အပ်သော မြို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စမ္ပါနဂိုရ်ဟု ခေါ်သည်။ (မာလိနိနှင့် ကာလစမ္ပါ ပုဒ်သည်လည်း ၎င်းမြို့ ဟောပရိယာယ်ပင်)။

ဘဒ္ဒိယမြို့.....အရံမြို့၌ ပါဝင်သော ဤဘဒ္ဒိယမြို့သည်၊ မေဏ္ဍက သေဋ္ဌေးကြီး ၏မြေး၊ ခနုဉ္ဇယ သေဋ္ဌေး၏သမီး၊ ဝိသာခါနှင့် ဥဒေန မင်းကြီး၏ မိဘယား၊ သာမာ ဝတီတို့ မွေးဘွားရာမြို့ ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြို့သည် ယခုအခါမုဂ္ဂေရ ဒိတြိတ်၌ တည်ယှိသည် ဤ၌စကားစပ်၍ မေဏ္ဍ သေဋ္ဌေး၏ မဟာပုညဝန္တ ဖြစ်ပုံအကျဉ်း အမြွက်မျှ ပြဆိုဦးအံ့။

မေဏ္ဍက*.....မိမိ ကိုယ်တိုင်ကလည်း၊ ရှစ်ပယ်ခန့်အရပ်၌ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ တပယ် ဟု လာ၏။) ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့် ပြီးသော ရွှေဆိပ်ရုပ်များ၊ ကျောချင်းစပ် မြေကို ဖောက်ခွဲ၍ ပေါက်လာ စေနိုင်ခြင်း၊ ဦးခေါင်းဆေးသျှော်၍၊ ကျိုတံခါးဝ၌ ထိုင်လျက်

စကားပင်။ ။ဤဝေါဟာရမှာ၊ စ-ထက်သေးသေးတင် မပါစေပဲစကားဟု သတ်ပုံ မှန်ကန်စွာ ရေးသား တတ်စေရမည်။

(သံပေါက်) သေးသေးမတင်၊ စ-ထက်တွင်၊ ရေးလျှင်မမှား ပန်းစကား။
သကြားနေစ နိုင်လှည့်သော်၊ တရားဖြေမ နိုင်လှည့်သော်၊ စကားရွှေတနိုင်လှည့်သော်
(နဝဒေးကြီးဆို ရတုပိုင်စုံ)။

မေဏ္ဍက။ ။ပါဠိစကားပင် ဖြစ်သော်လည်း မမာစကား၌ ထည့်သွင်းသုံးစွဲလေ့ယှိသော ဤမေဏ္ဍက ပုဒ်၌ အလုံးစုံခရာရေး ပါဠိကျမ်းစာများမှာမေဏ္ဍကဟုခေါ်ကောက် အဆင့်နှင့် ပါဠိပျက်လျက်ယှိကြသည် သင်္ခတ ပါကတ အဘိဓာန်များနှင့်အညီ ဗရေမူတ်အဆင့်နှင့် ရေးသားရမည်။

(သံပေါက်) ပုဒ်မေဏ္ဍက၊ ဣကြီးမှ၊ အောက်က ဗရေမူတ်။
ဤသို့ရေးမှ၊ အမှန်ကျ၊ ပါဠိမပျက်ဟုတ်။

အထက် ကောင်းကင်သို့ မော်၍ ကြည့်သည်ဟိုသော်၊ တထောင့်နှစ်ရဲ့ ငါးဆယ် (၁၂၅၀) (ဤနည်းကား ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာလာနည်း) တသောင်း နှစ်ထောင့်ငါးရာ (၁၂၅၀၀) ဤနောက်နည်းကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ယိုပါဌ်နေ အရနည်း) စပါးကျိကျများ ပြည့်အောင်၊ သလေးနိ စပါးမိဗ်းရှာစေနိုင်ခြင်း၊ ဤသို့ ပုညိဒ္ဓိများနှင့်ပြည့်စုံ၍။

ဓနုဇ္ဈယ။ ။အသပြာထောင်အိပ်ကို ဓမ္မုဒိပ် တကျွန်းလုံး၌နေသူ လူအပေါင်း တို့အား ပေးကမ်းသော်လည်း မကုန်ခမ်း မလျော့မဟောက် မောက်၍ပြည့်မြဲတိုင်းသာ ပြည့်စေနိုင်ခြင်းဟူသော ပုညိဒ္ဓိ တန်းခိုးနှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပန် အရိယာ ဖြစ်သည့် သား ဓနုဇ္ဈယ (၎င်းကား ဝိသာခါအဘတည်း) (ဤ၌စလုံးနှင့် ဓနုဇ္ဈယဟု အမှားပါဌ်ယိုတတ်သည် သတိပြု)။

သိရိဓန္ဓပဒုမာ။ ။ဆန်တစလယ်ချက်(ဤနည်းကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ များ၌ လာသောနည်း၊ ဝိနည်းမဟာဝါ တေသဇ္ဇက္ခန္ဓက ပါဠိတော်၌ကား တပြည်ချက်ဟု လာ၏) ထမင်းအိုးကိုခူးခတ်၍ ဓမ္မုဒိပ်တကျွန်းလုံး၌ နေသူလူအပေါင်းအား ကျွေးမွေး ပေးကမ်းသော်လည်း မကုန်ခမ်းစေနိုင်ခြင်းဟူသော ပုညိဒ္ဓိနှင့်ပြည့်စုံသော သောတာပန် အရိယာဖြစ်သည့် မယားသိရိဓန္ဓ ပဒုမာ (၎င်းကား ဝိသာခါ၏အဘွားတည်း)။

သုမနဒေဝီ။ ။တတင်းဝင်မျိုးစေ့ စပါးချင်းတောင်းကို ဓမ္မုဒိပ်တကျွန်းလုံးအား ပေးကမ်းသော်လည်း မကုန်ခမ်းစေနိုင်ခြင်းဟူသော ပုညိဒ္ဓိနှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပန် အရိယာဖြစ်သည့် ချေးမ သုမနဒေဝီ (၎င်းကား ဝိသာခါ၏အမိတည်း)။

မုဏ္ဍု။ ။တခုသောထွန်တုံးဖြင့် ထွန်ယက်သည်ဟိုသော် ထွန်ရေးထွန်ကြောင်း ခုနစ်ခုထင်စေနိုင်ခြင်း တည်းဟူသော ပုညိဒ္ဓိတန်းခိုးနှင့် ပြည့်စုံသည့် သောတာပန်

(သံပေါက်) အကြောင်းအတ္ထ၊ ဖြစ်ခြင်းပ၊ မှတ်ကြဉ္စပုတ္တိ။
အကြောင်းဖြစ်ခြင်း၊ ဆိုလိုလျှင်း၊ ပုန်ရင်းမိပ္ပါယ်သိ။
သန္တိ-သမာသံ၊ တွဲပြန်လတ်၊ မြဲမှတ်ပုန်ပြီးဘိ။
ဒန္တ-တ-ထ၊ ပုန်-ဋ-ဌ၊ ပြုရ၍မှာသိ။
အဋ္ဌကထာ၊ ကဲ့ပမာ၊ ပြီးရာမှတ်လေဘိ။
ထို့ကြောင့်မုဒ္ဓဇ၊ ဋ-နှင့်-ဌ၊ ဆင့်ပြရေးပါဘိ။
ဝိနယတ္ထမဇ္ဇ၊ ကျမ်း၌မူ၊ ရူယူအဆိုယိ။
ဒန္တ-တ-ထ၊ ခုကာလ၊ ရေးကြမှာဘိ မှန်မသိ။ (အတ္ထုပ္ပတ္တိ-အမှား)

ကင်္ဂါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာ၏အဖွင့် ဝိနယတ္ထမဇ္ဇုသာမည်သော ဋီကာသစ် သံသာဒိသိသ် နဝမသိက္ခာပုန် အဖွင့်မှာ ၎င်းပုန်အဖွင့်အဆိုဟိုသည်။

အရိယာဖြစ်သော အစေခံ ကျွန်ုပ်တို့ ဤသို့ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော မဟာပုညဝန္တဖြစ်ကြသည် သား မယား ချွေးမ ကျေးကျွန်ဟူသော အခြံအရံ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိ လောကီယဂုဏ်နှင့် လည်း ပြည့်စုံ၍ သောတာပန် အရိယာဖြစ်သော အဓိတဘောဂ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေးကြီး ဖြစ်သည် (အဋ္ဌပုတ္တိ* အကျယ် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ထင်ရှားပြီ)။

အဿပုရ။ ။ဤအဿပုရနိဂုံး၌ မဏ္ဍိမနိကာယ် မူလပဏ္ဏာသ စတုတ္ထမဟာ ယမကဝဂ် မဟာအဿပုရသုတ်နှင့် ဝုဋ္ဌအဿပုရ သုတ်များကို ဟောတော်မူသည်။ ၎င်းအဿပုရသည် ဘာဂလပုရ ဒိစတြိတ်မှာတည်ရှိသည်။
အင်္ဂတိုင်းအကြောင်း ပြီးပြီ။

(၁၉) သီဟဋ္ဌတိုင်း သီဟိုဠ်ကျွန်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည်သီဟဋ္ဌ၊ တမ္ပပဏ္ဍိ၊ လင်္ကာဒိပ၊ မြို့တော်ဟောင်း အမည် တမ္ပပဏ္ဍိ၊ ဥပတိဿ၊ အနုရာဓ၊ သီဟင်္ဂရိ၊ ပုဋ္ဌတ္တိ၊ ယခုမြို့တော်အမည် သေခံဏ္ဍသေလ , ကောလမ္ပ၊ (ကောလမ္ပိ) ရှေးအရံမြို့အမည် ဂါလု၊ မဟာတိတ္ထ၊ ရတနပုရ၊ တိကောဏ၊ မလယ၊ တည်ရာဌာနကား ဣန္ဒိယပြည်တောင်ဘက် စတုရန်း မိုင်ပေါင်း နှစ်သောင်းငါးထောင်ကျယ်၍ ဓမ္မဒိပ်ကျွန်းကြီး၏ အရံဖြစ်သောကျွန်းငယ် ဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေအနိပြုဆိုချက်

သီဟဋ္ဌတိုင်းခေါ် သီဟိုဠ်ကျွန်း။ ။၎င်းသီဟိုဠ်ကျွန်းသည် ဗုရားသခင်သက်တော် ထင်ရှား ယှိတော်မူစဉ် နောင်အခါ သာသနာတော် စည်ပင်ပြန့်ပွား ထွန်းကားမည့် အကြောင်းကို ကောင်းစွာ သိမြင်တော်မူသဖြင့် ဗုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီးနောက် ကိုးလမြောက်၌ ပဋ္ဌမတကြိမ် ငါးဝါမြောက်၌ ဒုတိယတကြိမ် ရှစ်ဝါမြောက်၌ တတိယ တကြိမ်အားဖြင့် ပေါင်းသုံးကြိမ်သုံးခေါက် ကြွရောက်ချီးမြှောက်တော် မူဘူး၍ ပရိ နိဗ္ဗာဏ် ပြုတော်မူပြီးနောက် ကိုယ်ကာယတော်၏ ထက်ဝက်ခန့်ပမာဏ ဓာတ်တော်

အဋ္ဌပုတ္တိ* ။ ။အဋ္ဌပုတ္တိဟူသော ဝေါဟာရသည် ပါဠိစကားပင် ဖြစ်သော်လည်း ဗမာစကားအရာ၌ ထည့်သွင်းသုံးစွဲသော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။ ဤအရာမှာ အရေးအသား အချွတ်အလွဲများ တတ်ကြ၍ မှန်ကန် ကျနစွာရေးသားပုံကို ဖော်ပြလိုက်ဦးအံ့။ အဋ္ဌပုတ္တိကို အတ္ထ ဥပတ္တိဟု ပုဒ်ဖြတ် ပုဒ်ခွဲဦး၍ တဝမ်းပူထဆင်ထူး နှလုံးဆင့် အတ္ထသဒ္ဓါ၊ ဤနေရာမှာ အကြောင်းအနက်ဟော ဥပတ္တိသဒ္ဓါ ဖြစ်ခြင်းအနက်ဟော၎င်းနှစ်ပုဒ်ကို ဆဋ္ဌိတပျရိသ် သမာသ်တွစပ်-အတ္ထဿ ကာရဏဿ ဥပတ္တိ ဥပဇ္ဇနံ အတ္ထပုတ္တိ သာယေဝ အဋ္ဌပုတ္တိဟုပြု အဋ္ဌကထာ အဋ္ဌသာလိနိ ပိဋနဋ္ဌ သန္တပဋ္ဌ စသောပုဒ်မျိုးမှကွဲသို့ တဝမ်းပူထဆင်ထူး နှစ်လုံးဆင့်ကို ဣသန် လျှင်းချိတ်ဌဝမ်းဘဲ နှစ်လုံးဆင့်ပြု၍ အဋ္ဌပုတ္တိဟုပုဒ်ပြီးသည် အတ္ထပုတ္တိ=အဋ္ဌပုတ္တိ အကြောင်း၏ဖြစ်ခြင်း ဖြစ်ပုံဟု နှစ်ပုဒ်အနက်ကို အကျအန အမှန်အကန် သမ္မာန်လေ ဆိုအပ်ပြီးအတိုင်း တဝမ်းပူ ထဆင်ထူး နှစ်လုံးဆင့်နှင့်မရေးပဲ ဣသန်လျှင်းချိတ် ဌဝမ်းဘဲ နှစ်လုံးဆင့်နှင့်သာ မှန်ကန်စွာရေးတတ်စေရမည်။

မွေတော်၊ အသန္တိန္ဒဝတ်၊ စွယ်တော်၊ ညှပ်ရိုးတော်၊ နဖူးသင်းကျစ်တော် ဒက္ခိဏာ သာခါမဟာဗောဓိများ ကိန်းဝပ်ရာဌာန ဖြစ်သည့်ပြင် သာသနာသကရဇာ အနှစ် နှစ်ရာသုံးဆဲ့ခြောက် (၂၃၆) နှစ်မြောက် ဒေဝါနမ္ဘိယတိဿမင်းလက်ထက် အသျှင် မဟာမဟိန္ဒ မထေရ်အမှူးယှိသော ရဟန္တာအသျှင်မြတ် ငါးပါးတို့ သာသနာပြု ကြွရောက်ပြီးနောက် ယခုအခါတိုင်အောင် အလွန်အလွန် သာသနာတော်စည်ပင် ကြီးပွား ထွန်းကားရာ အရပ်ဒေသကြီးဖြစ်သည်။

တမ္ပပဏ္ဍိနှင့် လင်္ကာဒိပ ပုဒ်အမည်များလည်း ၎င်းသီဟိုဠ်ကျွန်းဟော ပရိယာယ် ပုဒ်တို့ပင်တည်း။

အသျှင်မဟိန္ဒ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်သောကာလ

မှတ်ရန်သံပေါက်

- (သံပေါက်) အိသိက်သွန်း၍၊ ခုနစ်စေ့၊ မှတ်လေ့မာသာ မင်းဒေဝါ။ (ဒေဝါနမ္ဘိယတိဿမင်း အိသိက်ခံပြီး ခုနစ် (၇)လ)
- ထေရ်မဟိန္ဒ၊ ဝါဒ္ဓါဒ၊ ရေခဲထပေရာ၊ ကျွန်းလင်္ကာ။ (အသျှင်မဟိန္ဒမထေရ် တဆဲနှင့် (၁၂) ဝါရ)
- နန်းစံကာလ၊ ဌာရသ၊ ယိထထိုခါ အသောကာ။ (သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး နန်းစံတဆဲရှစ် (၁၈) နှစ်ယှိ) ဤကားစကားချစ်

(ဆက်) ဤကျွန်းသည် မြတ်စွာဗုရားသခင် သုံးခေါက်ကြွရောက်တော်မူသည့် အနက် တတိယခေါက် ကြွရောက်တော်မူစဉ် ပရိဘောဂစေတီယာရဟာ ဂါရဝဘူမိ သိဒ္ဓိတင်မြောက်တော် မူလိုသည်ဖြစ်၍ နောက်ပါတပည့် ရဟန္တာငါးရာ (၅၀၀) နှင့် တကွ သမာပတ်ဝင်စား၍ သီတင်းသုံး နေထိုင်တော်မူဘူးသော အရပ်များ၌ တည်ထား အပ်သည်ဖြစ်ရကား သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အလွန်ထင်ရှားသည့် သောဠသ တဆယ့်ခြောက် (၁၆) ဆူသော စေတီတော်ကြီးများ၏ တည်ရာအရပ် ကျွန်းကြီးလည်းဖြစ်သည်။

၎င်းသောဠသ ဌာနစေတီယ သရုပ်ကား

(၁) မဟိယင်္ဂဏ စေတီတော်။	(၆) ဒက္ခိဏာသာခါ မဟာဗောဓိ။
(၂) နာဂဒိပ စေတီတော်။	(၁၀) မရိစဝဋ္ဌိ (ကုန္တ) စေတီတော်။
(၃) ကလျာဏီ စေတီတော်။	(၁၁) ဟေမမာလီမဟာစေတီတော်။
(၄) စက်တော်ရာ ခြေတော်ရာ။	(၁၂) ထူပါရာမ ထူပါရုံစေတီတော်။
(၅) ဒိဝါဂုဟာ စေတီတော်။	(၁၃) အာယဂိရိ စေတီတော်။
(၆) ဒိဃဝါပီ စေတီတော်။	(၁၄) ဇေတဝန စေတီတော်။
(၇) မုတိယင်္ဂဏ စေတီတော်။	(၁၅) သိလာစေတီတော်။
(၈) တိဿမဟာဝိဟာရ (တိဿမဟာရာမ) စေတီတော်။	(၁၆) ဒီရ စေတီတော်။

အားဖြင့် ပေါင်း တဆဲ့ခြောက်ဆူတို့တည်း။ ဤသမာပတ် ဝင်စားရာဌာန အဆိုအရာမှာ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ ခုနစ် (၇) ဌာနသာ လာယှိ၍ (၁) မရိစဝဋ္ဌိ (၂) အဘယဂိရိ၊ (၃) ဇေတဝန၊ (၄) သိလာ၊ (၅) ဒီရ၊ (၆) တိဿ မဟာဝိဟာရ၊ (၇) သိရိပါဒ၊ (၈) ဒိဝါဂုဟာ၊ (၉) နာဂဒီပ စေတီတော်များ မပါယှိကြ။

(၎င်းစေတီတော်များ၏ တည်ရာဌာနနှင့် သွင်းနှံထားအပ်သော ဓာတ်တော် မွေတော် သွားရန်ခရီးစဉ် အကွာအဝေးများကို အစဉ်အတိုင်း ဖော်ပြအံ့)။

(၁) မဟိယင်္ဂဏ— မဟိယင်္ဂဏ စေတီတော်သည် သေခံဏ္ဍသေလမြို့မှ အရှေ့အားကြီး မြောက်ယွန်းယောင်အရပ် လေးဆဲ့ငါး (၄၅) မိုင်ကျော်ခန့်ကွာ အလုတ်နှုတ်ရေမြို့ အနီးမှာတည်ရှိသည် မော်တော်ကားနှင့် သွားနိုင် သည် ၎င်းစေတီတော်မှာ ဆံတော်တဆုတ်ခန့်နှင့် လည်ရိုး တော်ဓာတ်ကို ဌာပနာသည်။

(သံပေါက်) ဆံတဆုတ်မှတ်၊ လည်ရိုးဓာတ်၊ သွင်းလတ်ဌာပနာ စေတီမှာ။

(၂) နာဂဒီပ နာဂဒီပစေတီတော်၏ တည်ရာနှင့် ဌာပနာသော ဓာတုဝတ္ထုကို အထက်ဓာတ်တော်ဝေရာ ကောလိယမှာ ဖော်ပြလတ္တံ့။

(၃) ကလျာဏီ— ကလျာဏီ စေတီတော်သည် ကောလမြို့မြို့ အရှေ့ ငါး (၅) မိုင် အရပ်အရပ်မှာ တည်ရှိသည် ၎င်းစေတီ၌ ဗုရားသခင် ရတနာမဏ္ဍပ်အတွင်း တရားဟောတော်မူစဉ် သီတင်းသုံးတော် မူသော ရတနာပလ္လင်တော်ကို ဌာပနာသည်။

(၄) ခြေတော်ရာ— ဗုရားသခင် တတိယသုံးကြိမ်မြောက် ကြွတော်မူ၍ သမန္တကုဋ (သုမနုကုဋ)တောင်ထိပ်၌ နင်းနှိပ်တော်မူသောခြေတော်ရာနေ့သန့် သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ လိုဏ်ဂူဘော်ဖြစ်သော ဒိဝါဂုဟာစေတီ တော် ၎င်းခြေတော်ရာနှင့် ဒိဝါဂုဟာ စေတီတော်များသည် ဟယ်စုန်ဘူတာမှ အနောက်ရှစ်မိုင်ကွာအရပ် သုမနုကုဋတောင်၌ တည်ရှိကြသည် ဘူတာမှဆင်း၍ ခြေတော်ရာ တောင်ခြေ အရောက် မော်တော်ကားနှင့် သွားနိုင်သည် ၎င်းခြေတော်ရာ အကြောင်းကို အကျယ်သိလိုက သမန္တကုဋဝဏ္ဏနာမှာကြည့်လေ။

မှတ်ချက်။ ။လှိုင်ဂူတော်မှာ လွန်ခဲ့သော အနှစ်ရာပေါင်းများစွာ ကာလကပင် မည်သူတဦးတယောက်မျှ မဖူးမတွေ့ တိမ်မြုပ်ကွယ်ပျောက် နေခဲ့ခြင်းကြောင့် သီဟိုဠ် ကျွန်းသားများ အပေါင်းအသင်း ဖွဲ့စည်း၍ ခြေတော်ရာအနီး အရပ်လေးမျက်နှာ လှည့်လည်ရှာဖွေ စူးစမ်းကြရာ ယခုထက်တိုင် မတွေ့မယှိကြရသေး ဖြစ်ချေသည်။ တောင်ခြေမြောက်ဘက် မျက်နှာအဘို့မှာ ၎င်းဂူတော် တည်ယှိကြောင်းအဆို ရှေးစာတမ်း ဟောင်းယှိသည် ဟူ၍လည်း ၎င်းခြေတော်ရာတောင်အနီး အရပ်သားအချို့ သီဟိုဠ် များက ပြောကြားကြသည်ကို မှတ်သားရဘူး၏။

(၆) ဒိဃဝါဒီ- ၎င်းဒိဃဝါဒီ စေတီတော်သည် သေခံဏှ သေလမြို့မှ အရှေ့ မြောက် မိုင်ခြောက်ဆယ်ခန့် ဝေးသောအရပ်မှာ တည်ယှိသည် မော်တော်ကားဖြင့် သွားရောက်ဖူးနိုင်သည်။

(သံပေါက်) သေခံဏှမှ၊ အရှေ့ကျ၊ ဒိဃဝါဒီ မြတ်စေတီ။ (သေခံဏှသေလမြို့) ဟန်ဂုရန်ကေတ၊ မဂ္ဂေန၊ သွားကြမိုင်သဠိ (မိုင်ခြောက်ဆယ်ခန့်)

၎င်းစေတီ၌ ဓာတ်တော်ကို ဌာပနာသည်။

(၇) မုတိယင်္ဂဏ- မုတိယင်္ဂဏစေတီတော်သည် မဒ္ဒုလ၊ ဘူတာမှအနောက်တဆဲ့ရှစ် (၁၈) မိုင်ခန့်ကွာ အရပ်မှာတည်ယှိသည်။ မီးရထားမှဆင်း၍ မော်တော်ကားနှင့် သွားနိုင်သည်။ ၎င်းစေတီတော်၌ ဓာတ်တော် ဌာပနာသည်။

(၈) တိဿမဟာဝိဟာရ- တိဿမဟာဝိဟာရ စေတီတော်သည် ကောလမြို့မြို့ တောင်ဘက် မိုင်တရာ (၁၀၀) ဝေးသော မာတရခေါ် မဟာဝိတ္ထတောင်ပိုင်း မီးရထားလမ်းဆုံး ဘူတာမှ တောင်ဘက် ခြောက်ဆဲ့ကိုး(၆၉)မိုင်ခန့်ကွာဟမ်ဗန်ကော့၊ ဒီစကြိတ်အတွင်းမှာ တည်ယှိသည်။ မီးရထားမှဆင်း၍ မော်တော်ကားဖြင့် စေတီ အရောက် သွားနိုင်သည်။

၎င်းစေတီတော်ကို ဒုဠဂါမဏိအဘယ မင်းကြီး၏မည်းတော် ကာကဝဏှ တိဿမင်း ဓာတ်တော်များကိုသွင်းနှံ ဌာပနာ တည်ထားတော်မူ၍ ဒုဠဂါမဏိအဘယ မင်းကြီး၏ အလောင်းတော် သာမဏေကြီး စေတီယင်္ဂဏ ဝတ်ပြုရာ ဒုဠဂါမဏိ အဘယ မင်းကြီးအဖြစ်ဘဝ ပဋိသန္ဓေယူရာ ဌာနလည်းဖြစ်သည်။

(၆) ဒက္ခိဏသာခါမဟာဗောဓိ- ဒက္ခိဏသာခါ မဟာဗောဓိသည် ကကုသန်ဗုရား သခင်၏ ကုက္ကိုပေါမိ ကောဏာဂုဏ်ဗုရားသခင်၏ ရေသဖန်း ဗောဓိ ကဿပဗုရားသခင်၏ ပညောင်ဗောဓိဟူသော ရှေးဗုရား သုံးဆူတို့၏ ဗောဓိပင် စိုက်ပျိုးဘူးရာအရပ်၌ စိုက်ပျိုးတော် မူအပ်သော ဂေါတမဗုရားသခင်၏ ညောင်ဗုဒ္ဓဟေ ဒက္ခိဏသာခါ မဟာဗောဓိ ဖြစ်သည်။

(သံပေါက်) ကုက္ကို ရေသဖန်း၊ ပညောင်ဆန်း၊ သုံးခန်းဗောဓိပေ။
သုံးဆူဗုရား၊ ဗောဓိများ၊ တည်ထားဤရပ်မြေ။
ယင်းနေရာ၌၊ တည်ထားစိုက်၊ မှတ်စိုက်ဗုဒ္ဓဟေ ဒက္ခိဏေ။

(၁၀) မရိစဝဋ္ဋိ- မရိစဝဋ္ဋိ စေတီတော်သည် ဒုဠ္ဏဂါမဏိအဘယမင်းကြီး ဗုရားရှင် ဓာတ်တော်သွင်းနှံတော်မူ၍ စစ်ပွဲစသည်၌ အမြဲစွဲကိုင်တော်မူသော လက်သုံးတော်လှန်ကို ဌာပနာသည်။

(၁၁) ဟေမမာဇီ- ဟေမမာဇီ စေတီတော် ဓာတ်တော်ဌာပနာသည်(၎င်းအကြောင်း ဓာတ်တော်ဝေရု ရရာဌာန ကောလိယမှာ အကျယ်ယှိသည်)။

(၁၂) ထူပါရုံ- ထူပါရုံစေတီတော် မြှုပ်ရိုးတော်ဌာပနာသည် (၎င်းအကြောင်း သီဟဠအထက် (၁၃၅) နံပါတ်မှာ အကျယ်ယှိသည်)။

(၂၃) အဘယဂိရိ- အဘယဂိရိ စေတီတော် ဓာတ်တော်ဌာပနာသည်။

(၁၄) ဇေတဝန- ဇေတဝနစေတီတော် သိကြားမင်းထံမှ ရယူသောခါးပန်းကြိုး တော်နှင့် ဓာတ်တော်ကို ဌာပနာသည် (ဤဆိုအပ်ပြီးသောဒက္ခိဏ သာခါ မဟာစေတီခြောက်ဆူ အနုရာဓမြို့မှာချည်း တည်ယှိ ကြသည်)။

(၁၅) သိလခ- သိလခစေတီတော်သည် အနုရာဓမြို့ အရှေ့မြောက် (၈) မိုင်ကွာ မိဿကတောင်မှာ တည်ယှိသည် မော်တော်ကားနှင့် သွားနိုင် သည်။

ဤသိလခစေတီတော်၌ ဥဏ္ဏလုံမွေ့ရှင်တော်ဓာတ်နှင့် အလောင်းတော် ကုသ မင်းကြီးအား သိကြားမင်းကဆက်သသော အဋ္ဌဝင်္ဂမဏိဝေရောစန ပတ္တမြားရတနာကို သွင်းနှံဌာပနာသည်ဟု သိဟိုဠ်ဘာသာ ပုရာဇိန္နာကျမ်းမှာ အဆိုအမိန့်ယှိသည်။

(၁၆) ကာစရဂါမ-ခီရစေတီ-ကာစရဂါမ-ခီရစေတီတော်သည် တိဿမဟာဝိဟာရ စေတီတော်မှ အနောက်ဆယ် (၁၀) မိုင်ခန့်ကွာအရပ် ကတရဂမ ခေါ် ကာစရဂါမ အရပ်၌တည်ရှိသည် တိဿမဟာ ဝိဟာရမှ မော်တော်ကားနှင့် သွားနိုင်သည်။ ၎င်းစေတီတော်၌ ဓာတ်တော် ဌာပနာသည်။ (ဤထက်အဓိပ္ပါယ် အကျယ်သိလိုမူ မဟာဝင်နှင့် ထူပဝင်များကို ကြည့်ရှုကြလေ)။

ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သောဠသဌာန စေတီယသရုပ်ကို မှတ်သားလွယ်ကူရန် ပြဆိုချက်တေးတပ်

မဟိ-နာ ကလျာဏ၊ စေတီယပါဒါ၊ ဒီဝါဂူ ဒီဃဝါ၊ မုတိဂ်္ဂါတဝ၊ တိဿဝိ စောဇိနာ၊ ဗောဓိ၊ ပါရိစဝဋ္ဌ၊ မဟာထူ-ဘယဇေ၊ မြသိလေခီရ၊ သောဠသေညိမျလှို၊ သိဟဠဒီပေ၊ မြတ်ဖလာဝဠဉ္ဇန၊ ထင်ကရဗုဒ္ဓနာထေ၊ ဥတ္တမမဟာ ရဟေကို၊ ပသာဒေသဒ္ဓါအစလနှင့်၊ ပဏာမဦးညွတ်ကြည်စွာ၊ မှူးထွဋ်တည်ရာ၊ အထူး ကျွတ်တို့ရည်ရှယ်ပါသည်။ ပြည်နယ် ခေမာရောက်ကြောင်း ပန်ရဲ့လေး။

သိလာစေတီတည်ရာ မိဿကတောင်အကြောင်း

(၁၇) မိဿကဘောင်-၎င်းမိဿကတောင်သည် ရှေး၌ပွင့်တော်မူပြီးသော (၁) ကကု သန် (၂) ကောဏာဂုံ (၃) ကဿပ ဟူသော သုံးဆူသော ဗုရားရှင်တို့ ခြေတော်ရာ ချရာဖြစ်ကြောင်း မဟာဗောဓိဝင်ကျမ်း၌ အသိန့်အဆိုယှိသည်။

(သံပေါက်) ရှေး၌ဗုရား၊ သုံးဆူများ၊ ချဋြားခြေရာ ဤတောင်မှာ။
ဥက္ကာလောမ၊ ဌဝက်၊ နှံသသိလာစေတီမှာ။

၎င်းမိဿကတောင်၌ သျှင်မဟိန္ဒမထေရ် သီတင်း သုံးတော်မူသော ကျောင်း တိုက် နေ့သန့်စင်တော်မူရာ လိုဏ်ဂူ နတ်ဗြဟ္မာများ တရားနာရန် သုမနသာမဏေ ကြွေးကြော်တိတ်ကြားရာဖြစ်သော ကျောက်တုံးကျောက်ဖျာများလည်း ယှိသည်။

(၁၈) အပ္ပတ္တလစေတီ-၎င်းပြင် အသျှင်မဟိန္ဒ မထေရ်မြတ်ကို ဒေဝါနမ္ပိယတိဿမင်း ကြီးရှေးဦးအစ ပဌမဖူးတွေ့ရသော သရက်ပင်ရောက်ရာ အပ္ပတ္တ လ ကုန်း၌သာသနာသကရစ် နှစ်ရဲ့ရှစ်ဆဲ့လေး (၂၈၄) ခုနှစ်၌ ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံတော်မူသော သျှင်မဟိန္ဒ၏ ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ ဒေဝါနမ္ပိယတိဿမင်းညီတော် ဥတ္တိယမင်း တည်ထား တော်မူသော အပ္ပတ္တလ စေတီတော်မြတ်လည်း တည်ရှိသည်။

ထိုမှတစ်ပါး ကာဠကရာ မသုတ္တန်ကို ဟောတော်မူသော ကာဠဗုဒ္ဓရက္ခိတမထေရ် သီတင်းသုံးတော်မူသော ကာဠောဒက ပေါက္ခရဏီ သို့မဟုတ် ကာဠသီလာပေါက္ခရဏီ ကျောက်ရေကန်နှင့် ၎င်းအနီး ကာဠတိမ္မရ ရုက္ခ အထူးမည်းနက်သော ပင်စည် အဆင်းယှိသော တည်ပင် (တယ်ပင်) ပေါက်ရောက်ရာအရပ်လည်း ၎င်းမိဿက တောင်၏အနီး အနောက် တောင်ထောင့်အရပ်မှာ ယှိသည်။

ဤတောင်ကို သာဒိရိကဓာတု စေတီတော်များနှင့် သပိတ်ပရိဘောဂ စေတီ တော်၏ တည်ရာဖြစ်၍ သျှင်မဟိန္ဒမထေရ် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်တော်မူပြီး နောက်ကာလ၌ စေတီယဝိရိ စေတီယတောင် ဟူ၍လည်းခေါ်ဆိုကြသည်။

ဤ၌ ကာဠဗုဒ္ဓရက္ခိတမထေရ် ဟောတော်မူအပ်သော ကာဠကရာမ သုတ္တန် အကြောင်းကို ပြဆိုဦးအံ့။

ကာဠကရာမသုတ္တန်။ ။ ၎င်းသုတ္တန်ကို သာကေတမြို့သား ကာဠကသေဋ္ဌေး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းအပ်သော ကာဠကရာမခေါ် ကျောင်းအရံတော်၌ သီးတင်းသုံးနေ တော်မူစဉ် ဟောတော်မူအပ်သောကြောင့် ကာဠကရာမသုတ္တန်ဟု ခေါ်သည် ၎င်း သုတ္တန်အကြောင်းကား ဗုရားသခင် လက်ထက်တော်၌ သစ္စကပရိဗ္ဗိတဖြစ်၍ စူဠသစ္စက သုတ္တန်နှင့် မဟာသစ္စကသုတ္တန်များကို ကြားနာခဲ့ရဘူးသော ဥပနိဿယ ကုသိုလ်ထူး ယှိသူ ၎င်းပရိဗ္ဗိတသည် မြတ်စွာဗုရား ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မူပြီး အနှစ်လေးရာ (၄၀၀) ကျော်အခါ သဒ္ဓါတိဿမင်းလက်ထက် သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် တဦးသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အမျိုး၌ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုပြီး ကာဠဗုဒ္ဓရက္ခိတ မထေရ်ဟူသော အမည်ဖြင့်ထင်ရှားသော ပဋိသန္တိဒါပတ္တ ရဟန္တာဖြစ်လျက် ကာလပက္ခ ဥပေါသထ တခုသောလက္ခယံ ပက္ခ ဥပုသ်နေ၌ အင်္ဂုတ္တိရ် စတုကနိပါတ် တတိယဥရုဝေလာဝဂ် စတုတ္ထ ကာဠကရာမ သုတ္တန်ကို ဟောတော်မူစဉ် ကြားနာရသဖြင့် လွန်စွာသဒ္ဓါတရား ပွားများတော် မူသောကြောင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းလုံး မင်းစည်းစိမ်ဖြင့် ဒုဠဂါမဏိအဘယ မင်းကြီးညီတော် အရိမေတ္တေယျ ဗုရားသခင်၏ လက်ဝဲတော်ရံ ဒုတိယအဂ္ဂသာဝကအလောင်း သဒ္ဓါတိဿ မင်းက ပူဇော်တော်မူသည်။

ကာဠကရာမပုဒ်အဆုံးအဖြတ်။ ။ ၎င်းသုတ္တန် အမည်ပြအရာ၌ အင်္ဂုတ္တိရ် စတုတ္ထနိပါတ် တတိယဥရုဝေလာဝဂ် စတုတ္ထသုတ်၌ အလုံးစုံ ဗမာစကားများမှာ သာကေတဝိဟာရတိ ကောဠိကရာမေ ဟူ၍ချည်းသာ ပါ၍နေယှိကြသည် ဤအရာ၌ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာဗာဟိရနိဒါန်းသာသနာပြုလွှတ်ရာကိုးတိုင်းအနက်ယောနကတိုင်း အကြောင်းအရာနှင့်တကွ မူလပဏ္ဏာသ ပါဠိတော်စတုတ္ထမဟာယမကဝဂ်ပဉ္စမစူဠသစ္စက သုတ် ဆဋ္ဌမမဟာသစ္စကသုတ်အဖွင့်အဋ္ဌကထာ သာရသင်္ဂဟကျမ်း တထာဂတ အတ္ထရိယ

ကထာသင်္ဂဟနယ အခဏ်းများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင်၍ ကြည့်ရှုပါက ကမ္ဘာသဝေထိုးမပါ ဇ္ဇ မှာလုံးကြီးတင်မပါသည့် ကာဠုကာရာမေ ဟူသောအစွန္တ သုပရိသုဒ္ဓ ပေါရာဏက ပါဠိကို တွေ့မြင်ကြရလိမ့်မည် လိပျန္တရများကိုလည်း ကြည့်ရှုကြလေ။

(သံပေါက်) ကောဠိကာမှတ်၊ ဗမာပါဌ၊ ပျက်လတ်ကောနှင့်ဦ။
ကာဠုကာဟု၊ ပါဌယိမှု၊ ဝိဒ္ဓုပဏ္ဍိ မှန်ဟုသိ။
သဝေမပါ၊ ကာဟုသာ၊ ဇ္ဇ မှာမှတ်အိ၊ တင်မယို။
သာရသင်္ဂဟ၊ ပဏ္ဏာသ၊ ဝန္တနှင့်ညှိ ကြည့်ပါအိ။
လိပျန္တရ၊ လေခန၊ ရူကြ၊ ကဝိ ပါဌမှန်ယို။

သီဟိုဠ်ကျွန်းဗုရားရှင် သမာပတ် ဝင်စားတော် မူဘူးရာ သောဠသဌာန စေတီတော်များနှင့် စပ်ဆိုင်ရာ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

ယခုပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သောဠသဌာနသာလျှင် မြတ်စွာဗုရားသခင် သမာပတ် ဝင်စားတော် မူဘူးသော ဌာနများ မဟုတ်ကြသေး ရောဟဏတိုင်း မဟာဂါမ တိဿမဟာဝိဟာရ စေတီတော်အနီး ဒေဝါနမ္ဗိယတိဿမင်း၏ ညီတော်ရင်း မဟာနာဂ မင်း ကောင်းမှုတော် နာဂမဟာဝိဟာရ စေတီတော် တည်ရာဌာနနှင့် မြတ်စွာဗုရား သခင်၏ နဖူးသင်းကျစ်ခတ်တော်ကို ဌာပနာ၍ ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်းကြီးတည်ထားအပ် သော မင်္ဂလစေတီတော် တည်ရာဌာန၌လည်း သမာပတ် ဝင်စားတော်မူဘူးသည်ပင်။

၎င်းမင်္ဂလစေတီတော်၏ အဋ္ဌပုဗ္ဗိကို အကျဉ်းအမြစ်မျှ ရေးသားဖော်ပြ ဦးအံ့

မင်္ဂလစေတီတော်နှင့်—နဖူးသင်းကျစ်တော်။ ။ ဓာတ်တော်များကို ရှစ် (၈) ပြည်ထောင်မင်းတို့အား ဝေပေးပြီးသည့်နောက် အသန္တိန္ဒုဓာတ် အပါအဝင်ဖြစ်သော ဥဏ္ဍိသဓာတု နဖူးသင်းကျစ်တော်ခတ်ကို မည့်သည့်မင်းများ ရယူကြလေသနည်းဟု သျှင်မဟာကဿပ မထေရ်မြတ် ဆင်ခြင်တော်မူလတ်သော် ကုသိနာရုံပြည် မလ္လာမင်းတို့ ရယူကြောင်း။ သီတော်မူ၍ ၎င်းမင်းများထံ ကိုယ်တော်တိုင် ကြွရောက်တော်မူပြီးအိမလ္လာ မင်းတို့ဥဏ္ဍိသဓာတ်တော်နှင့်စပ်လျဉ်း၍မြတ်စွာဗုရားသက်တော်ထင်ရှား ယှိတော်မူစဉ် ဗျာဒိတ်စကား ဟောကြားတော် မူခဲ့သည်မှာ ငါဗုရားသာသနာတော် အနှစ်သုံးရာ့ သုံးဆယ် (၃၃၀) ကျော်သောအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်း ရောဟဏတိုင်း မဟာဂါမ၌ အရိ မေတ္တေယျ ဗုရားသခင်၏ ခမည်းတော်လောင်း ကာကဝဏ္ဏတိဿ မည်သောမင်း မင်းပြုလတ္တံ့ ထိုအခါ ၎င်းမင်းသည် မင်္ဂလမည်သော စေတီတော်ကိုတည်၍ ၎င်း စေတီတော်၌ ငါဗုရား၏ ဥဏ္ဍိသ ဓာတ်တော်ကို ဌာပနာလတ္တံ့ဟု ဗျာဒိတ်စကား

ဟောကြားမိန့်မှာတော် မူခဲ့လေသည်။ ထိုဗုရားသခင် ဗျာဒိတ်တော်နှင့်အညီ နောင်အခါ ဌာပနာနိုင်ရန်အလို့ငှါ ငါ့အား ဓာတ်တော်ကို ပေးအပ်ကြလော့ဟု တောင်းခံတော် မူသောအခါ ၎င်းမင်းများက ကြည်ဖြူနှစ်သက်စွာ ပေးအပ်ဆောက်နှင်းကြလေ၏။

သျှင်မဟာကဿပ မထေရ်မြတ်သည် ၎င်းဥဏ္ဍိသဓာတ်တော်ကို မိမိသဒ္ဓိဝိဟာ ရိကတပည့် မဟာနန္ဒ မထေရ်မြတ်အား ဥဏ္ဍိသဓာတုဝံသကထာကို ဟောကြားတော် မူ၍ ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်ရန် အပ်နှင်းတော်မူလေ၏။

၎င်းနဖူးသင်းကျစ်တော်ကို မင်းအဆက်ဆက်
မထေရ်မြတ်အဆက်ဆက်တို့ စောင့်ရှောက်တော် မူကြပုံအကြောင်း

- (ပဌမ) သျှင်မဟာကဿပ၏ သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့် မဟာနန္ဒမထေရ် ဝေသာလီပြည် မဟာဝုန်တော စုလစ်မွန်ချွန် တပ်သောကျောင်း ဂန္ဓကုဋ်တိုက်၌ နဖူး သင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကို ကိန်းဝပ်စေတော်မူ၍ စောင့်ရှောက်တော်မူပြီ။
- (ဒုတိယ) ၎င်းမဟာနန္ဒမထေရ်၏ သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့် စန္ဒဂုတ္တ မထေရ် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော် ဂန္ဓကုဋ်တိုက်၌ နဖူးသင်းကျစ်တော် ဓာတ်ကို ကိန်းဝပ်စေတော်မူ၍ စောင့်ရှောက်တော်မူပြီ။
- (တတိယ) ၎င်းစန္ဒဂုတ္တ မထေရ်၏ သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့် ဘဒ္ဒသေဒနမထေရ် ဣသိပတန မိဂဒါဝုန်တော ဗုရားသီတင်းသုံးတော်မူဘူးသော မူလဂန္ဓကုဋ်တိုက်၌ နဖူး သင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကို ကိန်းဝပ်စေတော်မူ၍ စောင့်ရှောက်တော်မူပြီ။
- (စတုတ္ထ) ၎င်းဘဒ္ဒသေဒနမထေရ်၏ သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့် ဇယသေဒနမထေရ် ရာဇဂြိုဟ် ပြည် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော် ဂန္ဓကုဋ်တိုက်၌ နဖူးသင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကို ကိန်းဝပ်စေတော်မူ၍ စောင့်ရှောက်တော်မူပြီ။
- (ပဉ္စမ) ၎င်းဇယသေဒန မထေရ်၏ သဒ္ဓိဝိဟာရိကတပည့် မဟာသံဃာရက္ခိတ မထေရ် ကောသဗ္ဗိပြည် ဗောသိတာရုံကျောင်းတော် ဂန္ဓကုဋ်တိုက်၌ နဖူးသင်းကျစ် တော်ဓာတ်ကို ကိန်းဝပ်စေတော်မူ၍ စောင့်ရှောက်တော်မူပြီ။
- (ဆဌမ) ၎င်းသံဃာရက္ခိတ မထေရ်၏ သဒ္ဓိဝိဟာရိက တပည့်မဟာဒေဝ မထေရ် ၎င်းနဖူးသင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကို သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ပင့်ဆောင်တော်မူ၍ ဒေဝါ နမ္မိယတိဿမင်း၏ ညီတော်ရင်း ရောဟဏတိုင်းပိုင် မဟာနာဂမင်းအား အပ်နှင်းတော်မူပြီ။

၎င်းမဟာနာဂမင်းမှစ၍ သားတော် ယဋ္ဌာလတိဿမင်း ၎င်း၏သားတော် ဂေါဋ္ဌာဘယမင်း၏မင်းသုံးဆက်တို့သည် ရတနာကြွတ်တွင်း၌ သွင်းနှံတော်မူ၍ ကိုးကွယ် တော်မူကြသည်။

ဂေါဋ္ဌာဘယမင်း၏ သားတော်ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယ မင်းကြီး၏မည်းတော် ကာက ဝဏ္ဏတိဿမင်း လက်ထက်သို့ ကျရောက်သောကာလ ၎င်းနဖူးသင်းကျစ်တော်ဓာတ်ကို ဤမင်္ဂလစေတီတော်၌ သွင်းနှံထာပနာတော်မူပြီ။

မုံရွေးဆရာတော် ဘွဲ့ဆိုသီကုံး၍ သကရဇာတိယောဂ်တရုဂ္ဂါရဝ (၁၁၈၈) ခုနှစ်၌ အပြီးသတ်သော နာနာဆန္ဒပျို ဓာတုအပြား အပါးပါးကို၍ အပိုင်နံပါတ် သုံးဆွဲငါး ၃၅-၌ နဖူးသင်းကျစ်တော်ဓာတ် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာ ကိန်းဝပ်စံနေတော် မူကြောင်း အဆိုယှိသည်ကိုလည်း သတိပြုလေ။

မ္ဗာဓာဓာချက်။ ။ဤ၌ဗမာရာဇဝင်များ၌ ပုကာမ်ရွှေစည်းခုံမှာ ၎င်းနဖူးသင်းကျစ် တော်ဓာတ်ကို ဌာပနာသည်ဟု ရေးသားသောစကား ဆင်ခြင်တွယ်ယှိ၏။

ဆံတော်ဓာတ်နှစ်ဆူ။ ။ဤမင်္ဂလစေတီတော်၌ ဥဏ္ဍိသ လဋ္ဌာဓု (နဋ္ဌာဓု) ဓာတု ဟုမာဂဘာသာအားဖြင့် ခေါ်ဆိုအပ်သော နဖူးသင်းကျစ် အသန္တိန္ဒရီ ရိုးတော်ဓာတ် စစ်မျှကိုသာ ဌာပနာတော်မူသည် မဟုတ်သေး ကေသဓာတု ဆံတော်ဓာတ်စစ် နှစ်ဆူ ကိုလည်း ဌာပနာတော်မူသေးသည်ပင်။

ထိုစကားကို ထင်ရှားစေဦးအံ့—ခုနစ် (၇) (သတ္တယ) မြောက် လင်းလွန်းပင် အောက်အနီး သတ္တမ ရာဇာယတနသတ္တယဟ၌ ခုနစ် (၇) ရက်ပတ်လုံး ဗုရားသခင် သီတင်းသုံးတော်မူပြီးနောက် အဋ္ဌမသတ္တယဟအဝင် ဗုရားဖြစ်၍ ရက်ငါးဆယ် (၅၀) စေ့ ဝါဆိုလဆန်း ငါး (၅) ရက်နေ့ ၎င်းလင်းလွန်းပင်အောက် အနီး၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် နွေဝါဏိက သရဏဂုံတည် ဥပါသကာ တပဿနှင့်ဘလ္လိက ကုန်သည်ညီနောင်နှစ်ဦး တို့အား ပေးသနားတော်မူအပ်သော ဆံတော်ဓာတ်စစ် ရှစ် (၈) ဆူအနက် နှစ်ဆူသော ဆံတော်ဓာတ်တို့ကို ၎င်းကုန်သည်ညီနောင် နှစ်ဦးတို့ မေ့မေ့လျော့လျော့ နေကြစဉ် ဇယသေန နဂါးမင်းတန်းခိုးဖြင့် ပင့်ဆောင်ယူ၍ မိမိ၏ ဘုမိန္ဒရ ဖြစ်သော ဘုံမိမာန်၌ ထားပြီး အမြဲကိုးကွယ်ပူဇော်ရာမှ—

မဟာဂါမ ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်း၏ မိဘယားကြီး အရိမေတ္တေယျ ဗုရားသခင်၏ မယ်တော်လောင်း ဝိဟာရဒေဝီ မောင်တော် ဂုဠပိဏ္ဍပါတိက တိဿမထေရ်၏ သဒ္ဓိ

ဝိဟာရိကတပည့် ဆဋ္ဌဘိည ရဟန္တာဖြစ်သော သီဝမထေရ်ကို ပင့်ဆောင်စေ၍ ဤ မင်္ဂလစေတီတော်၌ပင် သွင်းနှံဌာပနာ စေတော်မူပြီ (ဤထက်အကျယ် အဓိပ္ပာယ်ကိုသိလိုမူ နုဇ္ဇာဒု ဓာတုဝင်မှာကြည့်လေ)။

(သံပေါက်) သုံးရှာ့ခြောက်ဆယ်ကျော်၊ ခန့်နှစ်သော်၊ ရှင်တော်မြတ်စွာ သာသနာ။
နုဖူးသင်းကျစ်၊ ဓာတ်တော်စစ်၊ နှံလစ်မင်္ဂလာ စေတီမှာ။
ဆံတော်ဓာတ်မူ၊ မြတ်နှစ်ဆူ၊ ထို့တူဤမှာ သွင်းနှံရာ။
ကာကဝဏ္ဏ၊ မင်းတိဿ၊ မှတ်ကြမှန်စွာ ကောင်းမှုသာ။ (ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်း)

မဟာဂါမ နန်းစံမင်းလေးပါး မှတ်ချက်။ ။ သီဟိုဠ်ကျွန်း တောင်ပိုင်း ရောဟဏာ ဟိုင်း မဟာဂါမ၌ နန်းစံကြသော မင်း ၄-ပါးတို့ကား (၁) မဟာနာဂ၊ (၂) ယဋ္ဌာ လတိဿ၊ (၃) ဂေါဋ္ဌာဘယ၊ (၄) ကာကဝဏ္ဏတိဿတို့ ဖြစ်ကုန်၏။

(သံပေါက်) မဟာနာဂ၊ ယဋ္ဌာလ၊ ဂေါဋ္ဌာဘယ။ (ဂေါဋ္ဌာဘယ)
ကာကဝဏ္ဏ၊ မင်းတိဿ၊ ဂါမမဟာ ရောဟဏာ။ (မဟာဂါမရောဟဏတိုင်း)
လေးဆက်မင်းများ၊ နန်းစံငြား၊ မှတ်သားထိုရပ်မှာ။

ဂိရိကျွန်း မှတ်ချက်။ ။ ၎င်းမဟာဂါမမှ အရှေ့အားကြီး တောင်ယွန်းယောင် အရပ်၌ တည်ယှိသော ဂိရိဒီပ (ဂိရိကျွန်း) သည်ကား မြတ်စွာဗုရားသခင် သီဟိုဠ် သို့ ပဋ္ဌမခေါက် ကြွရောက်တော်မူစဉ် တန်းခိုးတော်ဖြင့် ၎င်းကျွန်းကို ဆောင်ယူတော် မူ၍ ပလူးများကို သီဟိုဠ်ကျွန်းပေါ်၌ မနေထိုင်ကြစေပဲ ၎င်းကျွန်း၌သာ နေထိုင်ကြစေရန် ချထားပေးအပ်တော်မူသော ကျွန်းဖြစ်သည်(ဤထက်အကျယ်အဓိပ္ပာယ်သိလိုက မဟာဝင် စာကိုယ် ဇိုကာများမှာကြည့်ရှုကြလေ)။ ၎င်းကျွန်းကို ယခုအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းသားများက မဟာရာဝဏကော်ဋ္ဌေဟု ခေါ်ဆိုကြသည် ၎င်းစကားအဓိပ္ပာယ်မှာ ဒသဂြိုဟ်=ဒသသီသ ခေါင်းဆယ်လုံးပလူးခေါ် ရာဝဏကြီး၏ နေရာမြို့ရွာဟု ဆိုလိုသည် ဤ၌ ဒသဂိရိဟု အမှားခေါ်ဆိုလျက် ယုံကြရာ အမှန်အားဖြင့် သင်္ဃတဘာသာ၌ ဦးခေါင်းပေါက်ရာ လည်ပင်းလည်တိုင် ဆယ်ခုကို အကြောင်းပြုပြီး ဒသဂြိုဟ်ဟု ဆိုသည် ပါဠိပြန်မူ ဒသဂိဝါဖြစ်သည် ခေါင်းဆယ်လုံးကိုဆိုမူ ဒသသီသသော်လည်း ဖြစ်ရာ၏ ဒသဂိရိ မဖြစ်နိုင်။

(သံပေါက်) လည်ပင်းဆယ်ခု၊ အကြောင်းပြု၊ ခေါ်မှု (ဒသ) နောက် (ဂိဝ)။
မာဂဂေါဝါ၊ ရှစ်မပါ၊ ရှစ်ပါသင်္ဃတ ဂြိုဟ်။ (ဒသဂြိုဟ်)

တပဿနှင့် ဘလ္လိကညီနောင်နှစ်ဦး မှတ်ချက်

(သံပေါက်) ပုရားဖြစ်၍၊ ငါးဆယ်စေ့၊ ဆန်းလှေ့ငါးသာ ဝါဆိုမှာ။

(ပုရားဖြစ်ပြီး ရက်ငါးဆယ်မြောက် ဝါဆိုလဆန်းငါးရက်)

ခွေဘာတုက၊ ဝါဏီဇ၊ ပူးရထိုခါ ဘဂဝါ။

ဆံတော်ခေတ်စစ်၊ ရှစ်ဆူဖြစ်၊ ပေးလစ်မှန်စွာ စောသတ္တာ။

ညီဘုလ္လိက၊ နောက်ကာလ၊ ဖြစ်ထမှန်စွာ ရဟန္တာ။

အစ်ကိုတပဿ၊ နောက်ကာလ၊ ဖြစ်ထသောတာ ပန္နသဘ။

တပဿအမည် အဆုံးအဖြတ်

(သံပေါက်) တနောင်ပပု၊ ဗုတခု၊ ယှိမှုပါဌ်ထွေထွေ။

ပုပုနောင်ဆက်၊ သကြီးအက်၊ ယှိချက်ပါဌ်နှစ်ထွေ။

ပု၏နောက်က သကေ၊ ယှိထပါဌ်ထွေထွေ။

ယင်းငါးချက်တွင်၊ ပဿလျှင်၊ ချောင်းငင်မဲ့နေ အသင့်ပေ။

အဓိပ္ပါယ်ကား တပဿ၊ တပဿု၊ တပုဿ၊ တပုဿ၊ တပုဿ၊ ဤသို့ငါးထွေ ယှိရာတွင် ပဌမတပဿ ပါဌ်နေသာအသင့်ဟုမှတ်လေ ဟူလို။

ဤကား မှတ်ချက်စကားရပ်တည်း

မင်္ဂလာခေတ်အဆက်။ ။ ထိုမင်္ဂလာ စေတီတော် တည်ရာဌာနကား မဟာ ဝါလုကာ ဂင်္ဂါမြစ်၏ တောင်မျက်နှာအရပ် သေရုအိုင်၏အနီး ဝရတရမည်သော ကျောက်ရေကန်ထက်၌တည်တော်မူသည်။ ယခုအခါ၎င်းစေတီတော် တည်ယှိရာ အရပ်မှာ သီဟိုဠ်ကွန်းမြောက်ပိုင်း အနုရာမြေတော်၏ အရှေ့မြောက် သုံးထောင့်သုံးနားကျသော အရပ်ဒေသလည်းဖြစ် မလေယားဟု ခေါ်ဆိုကြသော ဗသျှူးလူမျိုးများ မလယကွန်းမှ လာရောက်ကြ၍ နေထိုင်ရာ ဌာနလည်း ဖြစ်သောကြောင့် သီဟိုဠ်ကွန်းသားများက သင်္ဃိတမိဿက ဘာသာအားဖြင့် ဩကုဏာမလယ(ဩကုဏာမလေဟု) ခေါ်ဆိုကြသော ဒိစတြိတ်စီရင်စု သေရုဝါဝိလ အရပ်၌ တည်ယှိသည်။

ဩကုဏာမလယနှင့် သေရုဝါဝိလတို့၏ အမည်အဓိပ္ပါယ်မှတ်ချက်

(သံပေါက်) သုံးထောင့်ဌာန၊ ဩကုဏ၊ မလယမှာ ဤသညာ။

ထိုကျွန်းသားများ၊ နေလာငြား၊ ခွဲထားထိုဝေါဟာ။

သေရုမည်ရ ငှက်ပေါလှ၊ ခွဲထကြောင်းသာ သေရုဝါ။

၎င်းငှက်ကို၊ သေရုဆို၊ လူခိုလှုံမှတ်ပါပစ္စည်းပါ။

တဘက်ဆည်းကန်၊ ဝိလမှန်။ မှတ်ရန်သေချာ မည်သညာ။

အဓိပ္ပါယ်ကား ကွန်း၏သဏ္ဍာန် သုံးထောင့်ပုံ ယှိသောကြောင့် ဩကုဏ ဗသျှူး ခေါ် မလေးလူမျိုးတို့ လာရောက်နေထိုင်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် မလယ နှစ်ခုပေါင်း၍

တြိကုဏ+မလယ=တြိကုဏမလယဟု ခေါ်သည် ဝိဇ္ဇူးဌာန်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်တူ၍ အဆင်းဝါသောဌာန်ကို သေရဟူ၍ခေါ်သည် ၎င်းသေရနောင် ဝါ,ပစ္စည်းသက်၍ သေရဝါ ဖြစ်လှသည် တဘက်ဆည်းကန်ကို ဝိလဟုခေါ်သည် ထိုနှစ်ခုတွဲ၍ သေရဝါဝိလဟု ဆိုလိုသည်။

ဤတြိကုဏမလေ အမည်ပြုအရာ၌ ဗမာအက္ခရာ ဣန္ဒြိယမြေပုံများမှာ Trimeo malee ဟူသော အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းကိုစွဲ၍ တြင်ကိုမလီဟု အမည်လွဲပျက်လျက် ပါယိုနေလေသည် ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များ သတိယှိကြစေ။

ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော တြိ-တိ-ကုဏ-ကောဏ-မလေး-မလယ-ပုဒ်များ၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်နှင့်အညီ သိဟိန္ဒုမြေပုံများမှာ ပုံနှိပ်ရေးသားပါယိုကြသည့် အမည်မှန်အတိုင်း တြိကုဏာမလယ သို့မဟုတ် တြိကုဏာမလေးဟု ရေးသားဘတ်တတ်ကြစေရမည် ရေးဘတ်ကြလေ။

၎င်းသိဟိန္ဒုကျွန်းသားများ၏ ဝေါဟာရ အမည်ရင်းနှင့်အညီ စာလုံးပေါင်း သစ်အမှန်ကိုလည်း Trikunāmalaya ဟုရေးရမည် ရေးကြလေ၊ သို့မဟုတ် Trikunā male ဟုရေးရမည် ရေးကြလေ။

တိကောဏမလယဟု တိမှာရရစ် ဣကြီးမှာ ရေးချမပါစေပဲ ရေးသား ခေါ်ဝေါ်မှုကား ပရိသုဒ္ဓ မာဂဓအမည်သာတည်း။

တြိကောဏမလယ တိမှာအရစ်နှင့်တကွ ဣကြီးမှာ ရေးချမပါစေပဲ ရေးသား မှုကား ပရိသုဒ္ဓ သင်္ခတဘာသာအမည်ဖြစ်၏။

(ဆက်) ၎င်းမင်္ဂလစေတီတော်သို့ အဖူးအမျှော် သွားလိုသူများမှာ အနုရာဇ မြို့မှ ကုန်းကြောင်းချေလျှင်လမ်းခရီး မော်တော်ကားဖြင့် ဖြစ်စေ သွားနိုင်သည် မဟာ ဝတ်တေ တောဗုဒ္ဓ ရေကြောင်းခရီး လှေငယ်ဖြင့်လည်း သွားနိုင်သည်။

မင်္ဂလစေတီအကြောင်းစပ်ရာ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

တမ္ဗပဏ္ဍိတံ။ ။၎င်းမြို့သည် သိဟိန္ဒုကျွန်း၌ လက်မွန် ပဌမ တည်ထောင်သောမြို့ ဖြစ်သည်။ ယခုသိဟိန္ဒု ကျွန်းသားများက ဤမြို့ကို တမ်မယ်န်နာ ဟုခေါ်ကြသည်။ ဒဗိလ လူမျိုးများကမူ တလေယိမန္နာရမ ဟုခေါ်ကြသည်။

ဥပတိဿန္တိ။ ။ဤမြို့ကား ဥပတိဿ ပုရောဟိတ် အမတ် တည်ထောင်၍ ဝိဇယ မင်း၏ တူတော် ပဏ္ဍုဝါသုဒေဝ မင်းနှင့် ၎င်း၏သားတော် အဘယမင်းတို့ စံနေတော် မူရာ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဒုတိယမြောက် မြို့တော်ဖြစ်သည်။

အနုရာဇန္တိ။ ။၎င်းမြို့သည် အနုရာဇ အမတ် တည်ထောင်၍ ပဏ္ဍုကာဘယ မင်း အဦးအစ နန်းစံရာ ဦးစွာပဌမ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ရောက်ရာ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ တတိယမြောက် မြို့တော်ဖြစ်သည်။

သီဟနိဒ္ဒိန္တိ။ ။ဤမြို့ကား ဝိတုဗာတက သိရိကဿပ မင်း၏ နန်းစံရာ သီဟိုဠ် ကျွန်း၌ စတုတ္ထမြောက် မြို့တော်ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြို့ကို သီဟိုဠ်သားများက သိင်္ဂီရိယ ဟု ခေါ်ကြသည်။ ဤမြို့၌ ဖူးမျှော်ရန် တန်ခိုးကြီးပုရားပုထိုး စေတီမဟို၊ သို့သော်လည်း တောင်ပေါ်၌ အဆန်းတကြယ် တည်ထောင် ဘန်ဆင်းထားအပ်သော မြို့ဖြစ်၍ ကြည့်ရှု ဘွယ်ရာ ရှုခင်းများ ကောင်းပေသည်။ အင်္ဂလိပ်အစိုးရများ အထူးပြင်ဆင် စောင့်ရှောက်သော မြို့ဖြစ်သည်။

ပုဠုဒ္ဒိန္တိ။ ။ဤမြို့သည် ခုဒ္ဒဂ္ဂဗေဒိမင်း အဦး အစနန်းစံရာ မြို့ဖြစ်သည်။ ယခု အခါ သီဟိုဠ် ကျွန်းသားများက ပေါဠောဒ္ဒရဝမြို့ဟု ခေါ်ကြသည့် နှစ်ပေါင်း တထောင့် နှစ်ရာကျော်ခန့် ကွဲပြား၍ လာခဲ့ကြသော မဟာဝိဟာရ ဝါသီဂိုဏ်း အဘယဂိရိဝါသီ ဂိုဏ်း ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်း ဟူသော ဂိုဏ်းကြီး သုံးဂိုဏ်းယှိ သံဃာတော်များကို အညီအညွတ်ပြု၍ ပရက္ကမဗာဟု မင်းလက်ထက် ပုရားသခင် သာသနာတော်မြတ်ကြီး ကို စင်ကြယ်သန့်ရှင်းအောင် သုဓိသင်ရာ ဖြစ်သော ပဌမမြို့တော်တည်း။ ၎င်းသည် ကောလမြို့မြို့မှ အရှေ့မြောက် မိုင်တရားခြောက်ဆယ် (၁၆၀)ခန့် ဝေးသော အရပ်၌ တည်ယှိ၏။

သေဓိန္ဒြသေလန္တိ။ ။ဝိရဝိက္ကမမင်း အဦးအစ နန်းစံ၍ သီဟိုဠ် မင်းဆက် ပေါင်း တံရားကိုးဆယ် (၁၉၀) အနက် နောက်ဆုံး ဗြိတိသျှ အစိုးရမင်းများ လက်သို့ ဘမ်း၍ အပ်ပေးလိုက်သော သိရိဝိက္ကမ ရာဇသီဟ မင်းတိုင်အောင် မင်းများ၏ စံနေရာ ကလိင်္ဂတိုင်းမှ ရောက်သွားသော လက်ဝဲ အောက်ခတ် စွယ်တော်မြတ်၏ ယခုတိုင် မကွယ် မပျောက် ကိန်းဝပ်တည်နေရာ ဖြစ်သော မြို့တော်တည်း။ ၎င်းမြို့ကို သီဟိုဠ်သား များက သေဓိဒုဂလ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မဟာနုဝရ ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြ သည်။ သိုးဆောင်း လူမျိုးတို့ကမူကား Kandy ကန္ဒီ ဟု ခေါ်ကြသည်။ ၎င်းသည် ကောလမြို့မြို့မှ အရှေ့မြောက် ခုနစ်ဆယ်နှစ် (၇၂) မိုင်ခန့် ဝေးသော အရပ်၌ တည် ယှိသည်။ ၎င်းသည် ယခုအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဒုတိယအကြီးဆုံး မြို့ဖြစ်သည်။

ကောလဗ္ဗိ။ ။၎င်းသည် ရှေးအခါ ပေါ်တူဂီ အစိုးရများနှင့် ယခုအခါ အင်္ဂလိပ် အစိုးရမင်း တို့၏ သင်္ဘောဆိပ် မြို့ကြီးဖြစ်၍ ယခုအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ တရုတ်ခံမင်းမြတ် စံနေရာ အကြီးဆုံး ပဌမ မြို့တော်ဖြစ်သည်။

ဂါလုဇ္ဈိ။ ။၎င်းသည် ရှေးအခါ ဒပ်ချ အစိုးရများ၏ သင်္ဘောဆိပ် မြို့ဖြစ်၍ ကောလဗ္ဗိမြို့တော်မှ တောင်ဘက် မိုင်ရှစ်ဆယ် (၈၀) ဝေးသော အရပ်မှာ တည်ယှိ သည်။ ၎င်းမြို့ကို သီဟိုဠ်သားများက ဂါလ္လ ဟု ခေါ်ကြ၏။ သိုးဆောင်း လူမျိုးတို့ကမူ Galle ဂါလ္လေဟု ခေါ်ကြသည်။ ၎င်းသည် ယခုအခါ တတိယမြို့တော် ဖြစ်သည်။

မဟာဘိတ္တ။ ။၎င်းသည် ကောလဗ္ဗိမြို့မှ အရှေ့တောင်ဘက် မိုင်တရာ (၁၀၀) ခန့် ဝေးသော အရပ်၌ တည်ယှိသည်။ တောင်ဘက် မီးရထား လမ်းဆုံး ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြို့ကို သီဟိုဠ်သားများက မာတရ,ဟု ခေါ်ကြသည်။ ၎င်းသည် ယခုအခါ စတုတ္ထ မြို့တော် ဖြစ်သည်။

ရတနမုရ။ ။၎င်းသည် ရှေးအနှစ် ငါးဆယ် (၅၀) ကျော် ကာလအတွင်း လောက်က များစွာ ကျယ်ဝန်းသော မြို့ဖြစ်ခဲ့၍ ပေါ်တူဂီနှင့် ဒပ်ချ အင်္ဂလိပ် အစိုးရ မင်းများ အသစ်ပြုပြင် ပြင်ဆင်ကြဘူးသော မြို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ခြေတော်ရာ တည် ယှိရာ သမန္တကုဋ (သုမနကုဋ) တောင်မှ တောင်ဘက်အနီး အရပ်၌တည်ယှိ၍၊ ကော လဗ္ဗိမြို့မှ အရှေ့တောင် လေးဆယ့်ငါး (၄၅) မိုင်ခန့် ကွာသော အရပ်မှာ တည်ယှိ သည်။

ဘိကောဏမလယ။ ။၎င်းသည် ရှေးအခါ ဒပ်ချ လူမျိုးများ၏ သင်္ဘောဆိပ် မြို့ဖြစ်သည်။

အကျဉ်းမှတ်စဉ်၌ ပါသော မြို့တော်နှင့် အရံမြို့များ ဝေဘန်ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

‘သီဟိုဠ်ကျွန်း’ မင်းနေပြည် မြို့တော်တဆဲ့ငါးမြို့ သရုပ်ဖော်ပြချက်

၁။ တမ္ပပဏ္ဍိ	၆။ ပုဇွေထိ	၁၁။ ဟတ္ထိသေလ
၂။ ဥပတိဿ	၇။ ကာလတိတ္ထ	၁၂။ ဂင်္ဂါသိရိ
၃။ အနုရာဓ	၈။ ကာစရဂါမ	၁၃။ ဇယဝနုန
၄။ မဟာဂါမ	၉။ ဇမ္ပုဒ္ဓေါဏီ	၁၄။ သီတာဝက
၅။ သီဟဂိရိ	၁၀။ သီရိဝနုန	၁၅။ သေခံဏ္ဍာသေလ

(သံပေါက်) တစ်ဥအမ၊ နောက်သီဟ၊ ထည့်ကြပုဇွန်။
 ကာလကာစ၊ ဇမ္ဗုဒ္ဓါ၊ နောက်က သီဟတ္ထိ။
 ဂင်္ဂါဇယ၊ သီတာဝ၊ ယှဉ်ထ နောက်ဆက်ဘိ။
 သေခံဏ္ဍသေလ၊ ပဏ္ဍရ၊ ပေါင်းက အမှန်ယှိ။
 မင်းနေမြို့တော်၊ သီဟဇွန်၊ မှတ်နော်လူကဝိ။
 ကာလရှေ့နောက်၊ စဉ်တလျှောက်၊ မပေါက်အမှန်သိ။

**မြို့တည်ရာ ကာလရှေ့နောက် အစဉ်အတိုင်း မှတ်လေဟူလို
 သုမနကုဋတောင် လက်ဝဲစက်တော်ရာ အကြောင်းမှတ်ချက်**

(သံပေါက်) ကိုးလငါးဝါ၊ ဌဝသ္မာ၊ သုံးခါသီဟိုဠ်ရောက်။
 ငါတို့ဗုဒ္ဓ၊ ဂေါတမ၊ မြန်းကြ ချီးအမြောက်။
 ခေါက်တတိယ၊ ကဆုန်လ၊ ပြည့်ထချိန်ခါရောက်။
 စံခြေစက်ချ၊ သမန္တ၊ (သုမန) ကုဋတောင်ထိပ်မောက်။
 သုမနနတ်မင်း၊ တောင်းပန်ခြင်း၊ ကြောင်းရင်း အမှန်ထောက်။

အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ငါတို့ဗုဒ္ဓဂေါတမ ရှင်တော်ဗုရားသည်၊ ဗုရားဖြစ်တော်မူပြီး နောက် ကိုးလမြောက်မှာတကြိမ်၊ ငါးဝါမြောက်မှာတကြိမ်၊ ရှစ်ဝါမြောက်မှာတကြိမ်၊ ဤသို့သုံးကြိမ်တိုင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ အချီးအမြောက် ကြွရောက်တော်မူရာ တတိယ သုံးကြိမ်မြောက် အခေါက် ကဆုန်လပြည့်နေ့ အရောက်တွင် သုမန နတ်မင်း တောင်းပန် ခြင်းဖြင့် သမန္တကုဋခေါ် သုမနကုဋ တောင်ထိပ်မှာ လက်ဝဲ စက်တော်ရာ ချတော် မူသည်ဟူလို။

ယခုဖော်ပြခဲ့သော သုံးကြိမ်သုံးခေါက် ကြွရောက်တော်မူကြောင်း စသည်ကို မဟာဝင် ထူပဝင် သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ သုတ္တန်ဒေသ ကျမ်းများ၌ အဆိုယှိသည်။

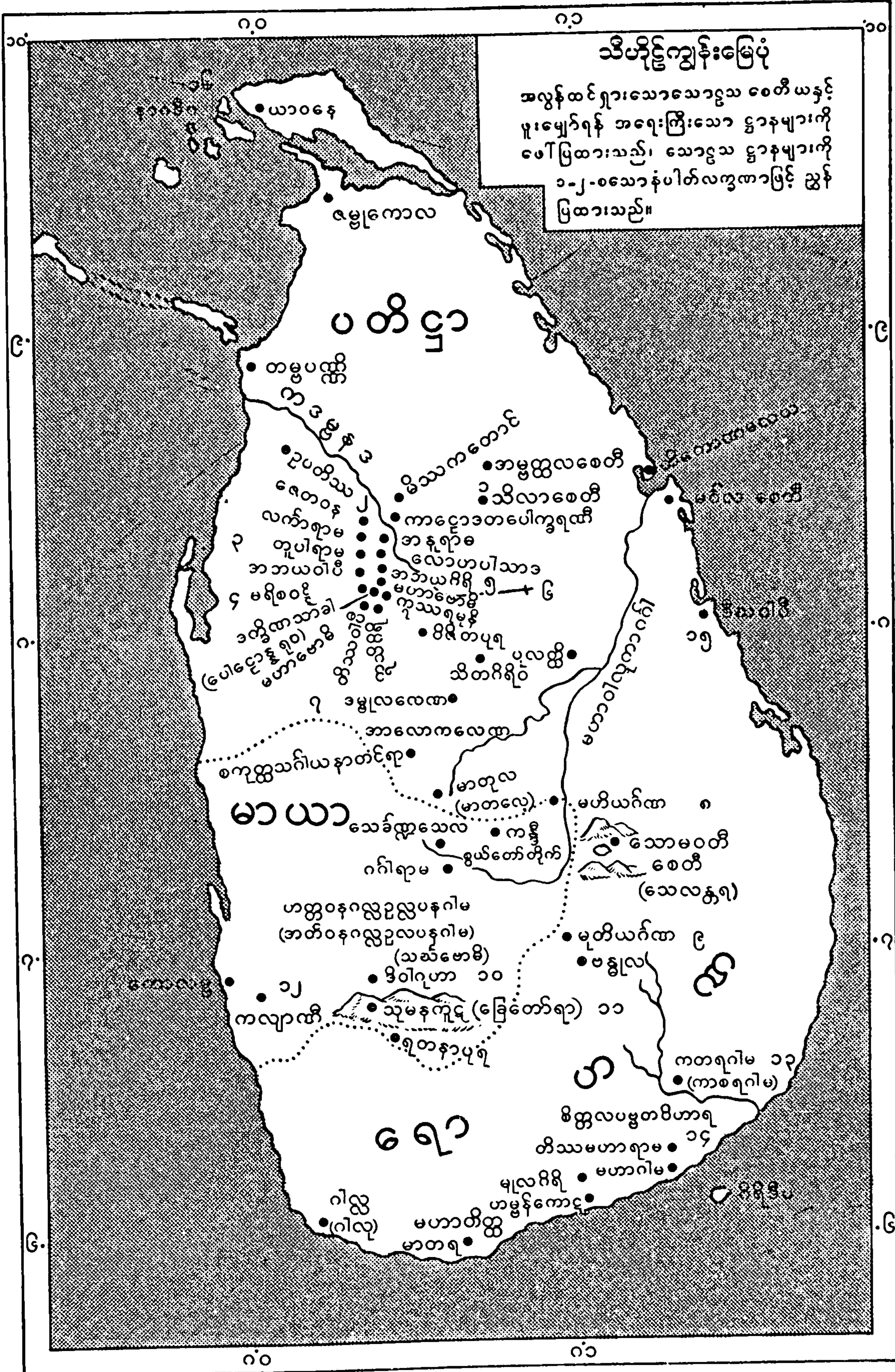
ခြေတော်ရာနှင့်စပ်၍ မှတ်တမ်းအထူး။ ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းယှိ သိရိပါဒဟု ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင် လူရှင် ရဟန်းအပေါင်းတို့ နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်နှစ်ရာ လေးဆယ် (၂၂၄၀) ကျော် လောက်ကစ၍ ယခုတိုင် ခေါ်ဝေါ်လာခဲ့ကြသော ငါတို့ဂေါတမဗုရားသခင် ခြေတော်ရာ စက်တော်ရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အထူးမှတ်သားဘွယ် ကောင်းသော အကြောင်းအရင် ရေးပြဦးအံ့။ အထက်နှစ်ပေါင်းတရာ(၁၀၀)ကျော် နှစ်ရာ ၂၀၀-ထက်မနည်း အခါသမယ လောက်ကစ၍ ယနေ့ထက်တိုင် ကရစ်ယန်ဘာသာဝင် လူမျိုးများက ၎င်းတို့ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာဘက်သို့ ဆွဲယူသိမ်းသွင်း၍ ၎င်းခြေတော်ရာတည်ယှိသောတောင်ထိပ်ကို အာဒမ် ၏ ခြေချရာ တောင်ထိပ်ဟူ၍လည်းကောင်း ၎င်းခြေတော်ရာကိုပင် ဟိန္ဒူဘာသာဝင် ဣန္ဒြိယတိုင်းသား လူမျိုးများကမူ ရာမ၏ ခြေတော်ရာဟူ၍လည်းကောင်း မဟာမေဒင်

ဘာသာဝင် လူမျိုးများကမူကား အလာဟုလာလာ၏ ခြေတော်ရာဟူ၍လည်းကောင်း အသီးသီး ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုလာခဲ့ကြရာ (၁) Hon' D.B. Gayatilaka ဇယတ်လက (၂) Hon W. Artorsilva အာရ်တရ်သီလွ (၃) Hon E.W. Perera ပေးရေရ၊ ဟူသော သီဟိုဠ်သား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မင်းတိုင်ပင်အမတ်ကြီး သုံးယောက်တို့ မဟုတ်ဘဲ ဟ လုံ့လပယောဂဖြင့် ၁၉၃၅-ခုနှစ်လ (၂၀) ရက် မြန်မာသက္ကရာဇ် တထောင်နှစ်ရာ့ ကိုးဆယ်ခုနှစ် ၁၂၉၇-ခု နယုန်လဆုတ် ၅-ရက်နေ့ကစ၍ ၎င်းအမည်ဟောင်းအတိုင်း သာ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြစေရန် သီဟိုဠ်ကျွန်း ဘုရင်ခံမင်းမြတ်က အမိန့်ထုတ်ပြန်တော် မူပြီဟု သီဟိုဠ်ဘာသာ သတင်းစာများ၌ တွေ့မြင်ဘတ်ရှုရပေသည်။

၎င်းခြေတော်ရာကို ငါတို့ဂေါတမ မြတ်စွာဗုရားသခင် သမန္တကုဋ (သုမနုကုဋ) တောင်ထိပ်၌ ခပ်နှိပ်တော်မူသော အခါသမယကား လွန်ခဲ့သော နှစ်ထောင်ငါးရာ တဆဲ့ခြောက် (၂၅၁၆) နှစ်ကြာ ကာလကဖြစ်၍ ထိုအခါက ၎င်းအာဒိမ် အလာဟု လာလာ နှစ်ဦးလုံးတို့ပင်လျှင် ကမ္ဘာလောကကြီး၌ ထင်ရှား မဖြစ်ပေါ်ကြသေးဟု မှတ်လေ။

ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း ခြေတော်ရာနှစ်ဆူ တည်ရာဌာန စိစစ်ဆုံးဖြတ်ချက်

ဤပါဒစေတီယ ခြေတော်ရာနှင့် စပ်လျဉ်းသောအရာမှာ သာရသင်္ဂဟကျမ်း မုနိနော စက္ကဝတ္တိနောစ စေတီယကထာ နယသင်္ဂဟ အခန်း၌ ယောနကရဋ္ဌေ နွေတိဟု လာယိသော ပါဠိနောပုံကို ပညာရှင်များ အဘန်ဘန် ဆင်ခြင်ဘွယ်ယှိ၏ ဆင်ခြင်ကြလေ အကြောင်းသော်ကား ၎င်းကျမ်း၌ မိမိကိုးကားအားထား၍ ထုတ်နှုတ်ဖော်ပြရာ ကျမ်းရင်း ဖြစ်သော ပုဏ္ဏောဝါဒ သုတ်ပါဠိအဋ္ဌကထာ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ် နဝမဆန္ဒဝဂ် ပဌမသုတ်ပါဠိအဋ္ဌကထာ ပုဏ္ဏတ္ထေရဂါထာ ပါဠိအဋ္ဌကထာ များနှင့်ပင် မနိုးနှော မတိုက်ဆိုင်မိသောကြောင့် ပေတည်း။ ထိုစကားသင့်စွာ ၎င်းပါဠိအဋ္ဌကထာများ၌ သူနာပရန္တ (သူနာပရန္တ ရဋ္ဌ) ဟူ၍သာ တညီတညွတ်တည်း သီဟိုဠ် ဗမာနှင့် ယိုးဒယား ဟိန္ဒူ ခရာစာများမှာ ပါဠိနောလာယိပေသည် ငါတို့ထင်မြင်ချက်မှာ ယောနကရဋ္ဌေ ဟူသောပါဠိသည် ဂန္ထကတ္ထု ကျမ်းပြုဆရာ သိဒ္ဓတ္ထမဟာထေရ်မြတ် ရေရင်းမူလ ပါဠိ ဟုတ်ဟန်မထင် ဟုတ်ဟန်မတူပေ။ နောက်အဆင့်ဆင့် အကူးများသော ပါဠိ သော် လည်း ဖြစ်ရမည်၊ သို့မဟုတ် အချို့နောက်ဆရာဆရာများ လိုရာထည့်သွင်းပြထားခြင်း သော်လည်းဖြစ်ရမည် မူလကျမ်းဆရာ ၊ ရေးသားရင်းပါဠိမှန်မှာ သူနာပရန္တ ရဋ္ဌေ နွေ သို့မဟုတ် အပရန္တ ရဋ္ဌေ နွေဟူ၍သာ ဖြစ်သင့်ရာသည်၊ ယောနကတိုင်းနှင့် အပရန္တ တိုင်းကား အချင်းချင်း တည်ရာဌာန စသောအားဖြင့် ဝေးကွာခြားနားလှပေ၏ ထိုတိုင်းများအကြောင်း နောက်၌ထင်ရှားလတ္တံ့။

သီဟိုဠ်ကျွန်းမြေပုံ

အလွန်ထင်ရှားသောသောဠသ စေတီ ယနှင့်
 ပူးပျော်ရန် အရေးကြီးသော ဌာနများကို
 ဖော်ပြထားသည်။ သောဠသ ဌာနများကို
 ၁-၂-၈ သောနံပါတ်လက္ခဏာဖြင့် ညွှန်
 ပြထားသည်။

ပ တီ ဌာ

မာ ယာ

ရော

ယာဝန

မုလကောလ

တမ္ပပဏ္ဍိ

၁

၂

၃

၄

၅

၆

၇

၈

၉

၁၀

၁၁

၁၂

၁၃

၁၄

၁၅

၁၆

၁၇

၁၈

၁၉

၂၀

အမ္ပတ္တလစေတီ

သီလာစေတီ

ကာဠောဒတပေါက္ခရဏီ

အနုရုဓ

လောဟပါသာဒ

အဘယဂိရိ

မဟာဇောဓိ

ကုဿရမုနိ

ပိရိတပုရ

ပလတ္တိ

သီတဂိရိဝံ

အမ္ဘလလေဏ

အာလောကလေဏ

စက္ကသဂါယနာတင်ရာ

မာတုလ

(မာတလေ)

မဟိယဂိဏ

သောမဝတီ

စေတီ

(သေလန္တရ)

မဟိယဂိဏ

ဗန္ဓုလ

မဟာဝါလကောလ

မဟိယဂိဏ

မဟိယဂိဏ

မဟိယဂိဏ

မဟိယဂိဏ

အမ္ပတ္တလစေတီ

သီလာစေတီ

ကာဠောဒတပေါက္ခရဏီ

အနုရုဓ

လောဟပါသာဒ

အဘယဂိရိ

မဟာဇောဓိ

ကုဿရမုနိ

ပိရိတပုရ

ပလတ္တိ

သီတဂိရိဝံ

အမ္ဘလလေဏ

အာလောကလေဏ

စက္ကသဂါယနာတင်ရာ

မာတုလ

(မာတလေ)

မဟိယဂိဏ

သောမဝတီ

စေတီ

(သေလန္တရ)

မဟိယဂိဏ

ဗန္ဓုလ

မဟိယဂိဏ

မဟိယဂိဏ

မဟိယဂိဏ

မဟိယဂိဏ

မဟိယဂိဏ

မဟိယဂိဏ

သောဠသဋ္ဌာန စေတီတော်တို့တွင် ထူပါရုံစေတီတော်နှင့်စပ်၍ မှတ်ချက်

(သံပေါက်) ဓာတုသရီရ၊ နိက္ခန္တ၊ ထွက်ထရေပေါက်တွေ။
ရေပေါက်မထိ၊ ရုပ်မယို၊ မှတ်ဘိသီဟဋ္ဌေ။
ထူပါရာမ၊ တည်စဉ်က၊ ဖြစ်ထအတ္ထရေ။
ထူပဝံသ၊ ကျမ်း၌ပြ၊ ဗုဒ္ဓအစိန္တေ။

အဓိပ္ပာယ်ကား။ ။ဤထူပါရုံ ရှေးဦးစွာ တည်စဉ်က ညှပ်ရိုးတော်စသော သရီရဓာတ်တော်မှ ရေပေါက်များထွက်ခြင်း ထိုထွက်သောရေပေါက်များ သီဟိုဠ် ကျွန်း၌ မတွေ့ထိသော အရုပ်မယိုခြင်း ဤသို့အံ့ဘွယ်များ ဖြစ်ပေါ်သည်ဟု ထူပဝံသ ကျမ်း၌ ပြဆိုသည်ဟုလို။

ထိုမှတစ်ပါး ဤထူပါရုံစေတီတော်ကို။
ကကုသံဗုရားရှင်၏ ရေစစ်တော်။
ကောဏာဂံဗုရားရှင်၏ ခါးပန်းကြိုးတော်။
ကဿပဗုရားရှင်၏ ရေသနုပ်တော်။

ဤသုံးဆူသော ရှေးဗုရားရှင်တို့၏ သုံးပါးသော ပရိဘောဂတို့ကို သွင်းနှံ တည် ထားဘူးရာ အရံ၌ တည်ထားအပ်သည့် စေတီတော်ဖြစ်သည်။

(သံပေါက်) ရေစစ်ခါးပန်း၊ နှောက်တခန်း၊ သင်္ကန်းသာဠိကေ။
ညုံးဆူဗုရား၊ အစဉ်အား၊ မှတ်သားသုံးဆောင်ပေ။
ယင်းသို့တည်ရာ၊ အရပ်မှာ၊ ထူပါရာမေ တည်ထားပေ။

သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဗုရားရှင်၏ အောက်လက်ဝဲလက်ယာ စွယ်တော်နှစ်ဆူ လက်ယာ ညှပ်ရိုးတော်တဆူ နဖူးသင်းကျစ်တော်တဆူ ဤလေးဆူသော အသန္တိန္ဒ ဓာတ်တော် များ တည်ယိုကြောင်း မှတ်ချက်။

(သံပေါက်) ဝဲယာအောက်ဓာတ်၊ စွယ်တော်မြတ်၊ ယိုလတ်သီဟိုဠ်မှာ။
ဒက္ခိဏက္ခက၊ ဥက္ခိသ၊ တည်ထကျွန်းလက်။
အသန္တိန္ဒ၊ စတုက္က၊ ကိန်းထမှန်မှတ်ရာ။

သီဟဋ္ဌတိုင်း သီဟိုဠ်ကျွန်း အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

မြှပ်ရိုး-ညှပ်ရိုး။ ။ဤဝေါဟာရအရာမှာ ဆကာရန္တ သတ်ပုံ၌ ည-ဟထိုး ပသတ်နှင့် ညှပ်၊ ရွှေတောင်ရာဇကျော် ဦးဩပင့်ရစ်နှင့် ဝဏ္ဏဗောဓနသတ်အင်း ကာဗျသာရတ္ထ သတ်ပုံ နဝဒေးကြီးဆို ရတုများ၌ မ၊ရရစ်ဟထိုးနှင့် မြှပ်၊ဟု ဖော်ပြရေးသားပါယိုကြသည်။

(သံပေါက်) ဆကာရန္တ၊ ည-နှင့်ပြ၊ ကာဗျ မနှင့်သာ။

(၂၀) ကသ္မိရတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ကသ္မိရ ကမ္ဘာရ ရှေးမြို့တော်ဟောင်း အမည် သိရိနဂရံယချမြို့ အမည် ဆရင်နဂါ ရှေးအရံမြို့ အမည် ဥဒျာန တည်ရာဌာနကား ဟိမဝန္တာ တောင်၏ အနောက်မြောက်စွန်း ပဉ္စာပ၊ ပန်ဂျပ်နယ်၊ အရှေ့မြောက်ဘက်စွန်း နှင့် စပ်လျက်ယှိသော ကသ္မိရ ဓမ္မနယ် ဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘိပြဆိုချက်

ကသ္မိရ။ ။မဇ္ဈန္ဒိက မထေရ် အမှူးယှိသော ရဟန္တာ အသျှင်မြတ် ငါးပါးတို့ သာသနာပြု ကြွသွားတော်မူရာ အရပ်တိုင်း (ဤအရာ၌ ဂန္ဓာရတိုင်းနှင့် တွဲဘက်၍ ယူရမည်)၊ (၁) သက၊ (၂) သာလိဝါဟန၊ (၃) ကနိက္ခ သို့မဟုတ် (ကနိဿက) ဟူသော အမည်တို့ဖြင့် ထင်ရှားကျော်စောသော မြောက်ပိုင်း သာသန ဒါယကာ ဘုရင် မင်းမြတ် စံနေတော်မူ၍ သာသနာတော် သကရမ္မိ မြောက်ရဲ့ လေးဆဲ့သုံး (၆၄၃) ခုနှစ်၌ မြောက်ပိုင်း သာသနာ စတုတ္ထသံဂါယနာ တင်ရာ တိုင်းဖြစ်သည်။

ဇာလန္ဒရ။ ။၎င်း သံဂါယနာ တင်ရာမြို့ကား လာဟို အရှေ့တောင်၊ သိမလာ (စိမ်လ) အနောက်ဘက် အနီး ဇာလန္ဒရ မြို့ဖြစ်သည်။

ဣန္ဒိယ၌ (သက) သာလိဝါဟန ခေါ် ကနိဿကမင်း မြောက်ပိုင်း သာသနာ, စတုတ္ထသံဂါယနာ တင်ခြင်းအကြောင်း စသည်မှတ်ချက် သံပေါက်များ

(သံပေါက်) မြောက်ရဲ့လေးဆယ်၊ ညုံးခုကယ်၊ တင်ဘွယ်စတုတ္ထ မင်း (သက) မြောက်ပိုင်းသာသနာ၊ ဒါယကာ၊ ခေါ်ရာမှတ်ကုန်ကြ။
သာလိဝါဟန၊ ကနိက္ခ၊ သက ညုံးမည်ရ။
သင်္ခတဘာသာ၊ တင်လေရာ၊ ဖွင့်မှာကျမ်းညုံးဝ။
မဟာဝိဘာသာ၊ အိဓမ္မာ၊ ဌကထာ ကျမ်းတဝ။

(မဟာဝိဘာသာ အိဓမ္မ ဌကထာ)

ဝိနယ သုတ္တန္တော၊ ပဒေသော၊ ဒွယောကျမ်းဂန္ထ။

(ဝိနယောပဒေသ သုတ္တန္တောပဒေသ)

ယိုခါကြီးမှု၊ ထေရ်နှစ်ဦး၊ မည်ထူးမှတ်ကုန်ကြ။
ဝသုမိတ္တ၊ အဿဗောသာ၊ ပါကတ၊ ထေရာ ပုဂံဝ။

(ဝဿိတ္တ အဿဃောသတို့ အကြီးအမှူးပြုသည်)

ဇာလန္ဓရေ၊ ဌာနိယေ၊ တင်ပေမှတ်ကုန်ကြ၊ (ဇာလန္ဓရမြို့မှာ တင်သည်)
ကရင်သကရင်၊ လေးဆယ်နှစ်၊ ပေ၀လစ်ကနိက္ခ။
သိရိနဂရေ၊ ဌာနိယေ၊ စံနေမှတ်ကုန်ကြ။
ဘွားရာဇာတိ၊ တူရကိ၊ မှတ်ဘိရင်ဌာန။
ဣန္ဒိနောက်မြောက်၊ ရင်ချင့်ထောက်၊ မှတ်လောက်ပဏ္ဍိတ။
နယ်-ဘက်ကြိယာ၊ ရင်ဒေသာ၊ ဘွားရာ မှတ်ကုန်ကြ။
ဆီလိယန်မျိုးဇာတ်၊ ထိုမင်းမြတ်၊ မြမှတ်မှန်မူချ။

တောင်ပိုင်း သာသနာနှင့် မြောက်ပိုင်း သာသနာ သတ်မှတ်ချက်

(သံပေါက်) ဟိမဝန္တာ၊ တောင်ဘက်ကျ၊ ဌာနသာသနာ တောင်ပိုင်းသာ။
ဟိမဝန္တာ၊ မြောက်ဘက်ကျ၊ ဌာနသာသနာ၊ မြောက်ပိုင်းသာ။
မမာသီဟဋ္ဌ၊ သိယာမ၊ ယှိထသာသနာ ဒက္ခိဏာ။
ဇာပန်တိဗွတ်၊ တရုတ်မှတ်၊ တရုတ်နေပါ ဥတ္တရာ။
မင်းအသောက၊ ဒက္ခိဏ၊ သာသနာဒါယကာ မှတ်လေပါ။
ကနိက္ခက (ကနိဿက) ဥတ္တရ၊ သာသန ဒါယကာ မှတ်လေပါ။

(အဓိပ္ပာယ်) ဟိမဝန္တာ၏ တောင်ဘက်နယ်ယှိ သာသနာကို တောင်ပိုင်း သာသနာ၊ မြောက်ဘက် နယ်ယှိ သာသနာကို မြောက်ပိုင်းသာသနာဟု မှတ်။ ဗမာပြည်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ ယိုးဒယားပြည် စသည်၌ ယှိသော သာသနာကား တောင်ပိုင်း သာသနာတည်း၊ ဣန္ဒိယ အနောက်မြောက်နယ်မှစ၍ တိဗုတ်ပြည်၊ နေပါလပြည်၊ တရုတ်ပြည်၊ ဇာပန်ပြည်ယှိ သာသနာကား မြောက်ပိုင်း သာသနာတည်း၊ တောင်ပိုင်း သာသနာပြု ဒါယကာကား သိရိဓမ္မာသောက မင်းတည်း၊ မြောက်ပိုင်း သာသနာပြု ဒါယကာကား ကနိက္ခက (ကနိဿက) မင်းတည်း။

မြောက်ပိုင်း သာသနာ မဟာယာနဂိုဏ်း အကြောင်း

ဗုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော် မူပြီးနောက် သာသနာ အနှစ်တရာမြောက် ဘီစီ (၄၄၄)နှစ်လောက်တွင် ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းများ၏ အဓမ္မဝတ္ထု ဆယ်ခုတို့ဖြင့် အမြွက်ထောင်ကာ ဝါဒသီးခြား သာသနာတော် ညစ်နွမ်းကြောင်း အနှောင့်အယှက် များ ပေါ်ပေါက်လာရာ ထိုဝါဒသီးခြား အနှောင့်အယှက်များမှ ပယ်ရှား လွတ်ကင်း သန့်ရှင်းစေရန် ရည်သန်သော အားဖြင့် အသျှင်မဟာယသ မထေရ် အမှူးယှိသော ရုနစ်ရာသော သာသန ဝန်ဆောင် ရဟန္တာအသျှင်မြတ်တို့သည် ဝေသာလီ ပြည်ရှင်

ဘုရင် ကာလာသောကမင်းကို အဖို့ပြု၍ ခုနစ်လတိုင်တိုင် ဒုတိယ သံဂါယနာတင် သဘင် ဆင်ယင်တော် မူခဲ့ကြသည်။ ထိုသံဂါယနာ တင်ပွဲ၌ ဆင်နွဲ့နှင့်မရ အကြင်အပခံရသော ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းများသည် မိမိတို့ဝါဒ အားလျော်စွာ တူရာစုပေါင်း တသောင်း သော ရဟန်းတို့နှင့်တကွ မဟာသံဃိက ဟူသော အမည်ဖြင့် ဂိုဏ်းကြီး တဂိုဏ်း ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ကြသည်။ ထိုမှတစ်ပါးသော သံဂါယနာတင်မှ ဆင်းသက်လာသော ပုဂ္ဂိုလ် အရအပေါင်းကို ထေရဝါဒဂိုဏ်းဟု ခေါ်ကြသည်။ ယင်းသို့ ဂိုဏ်းကြီးနှစ်ဂိုဏ်း ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးနောက် ထိုဂိုဏ်းကြီးများမှ ဂိုဏ်းအသီးသီး ပေါက်ပွားလာ ပြန်ရာ ဂိုဏ်းပေါင်း တဆဲ့ရှစ်ဂိုဏ်း ဖြစ်သွားသတတ်။ ထိုမူလ ဂိုဏ်းကြီး နှစ်ဂိုဏ်း တွင် ဘုရင်အသိအမှတ်ပြုသော ဂိုဏ်းသာလျှင် အခွင့်အရေး ကောင်းစွာ ရစေမြဲဖြစ်သည့် အဘိုင်း ထေရဝါဒ ဂိုဏ်းက အခွင့်အရေးရယူ၍ အားကောင်းရကား ထိုမှတစ်ပါးသော မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းသား အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိတို့ အခွင့်ရကြောင်း အကြံ ကောင်းဖြင့် မဇ္ဈိမနယ်မှအပ ဣန္ဒိယပြည် အနောက်မြောက်နယ် ဂန္ဓာရတိုင်း ကသ္မိရ တိုင်းတစ်ပါးသို့ ထွက်ခွာသွားကြပြီး မိမိတို့ဝါဒ အားလျော်စွာ သာသနာပြုပျံ့နှံ့စေ၍ ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်စေကြသည်။ နောက်ကာလ၌ ထေရဝါဒ ဂိုဏ်းအဆက်အနွယ် လည်း ရောက်ယှိ ပျံ့နှံ့စေသည်။ သို့ပျံ့နှံ့စေသော်လည်း မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းက အခွင့် အရေးရယူ၍ အမြစ်တွယ်ကာ ကြီးပွားနေသောကြောင့် ထေရဝါဒ ကောင်းစွာ အရာမ ရောက်ဘဲယှိချေသည်။ ထိုမှနောက်၌သာသနာနှစ်ခြောက်ရာကျော် “ဒေ” တစ်ရာစု အတွင်း ကသ္မိရတိုင်း သိရိနဂရမြို့ ကနိဿုက မင်းလက်ထက်သို့ ရောက်သောအခါ ၎င်းမင်းကို အဖို့ပြု၍ မဟာသံဃိက ဂိုဏ်းက အကြီးအမှူးပြုကာ (န ဘိက္ခဝေ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဆန္ဒသော အာရောပေတဗ္ဗံ၊ ယော အာရောပေယျ၊ အာပတ္တိဒုက္ကဋ္ဌဿ) ဟူသော စူဠဝါပါဠိတော် လာ အာဏာဒေသနာတော်ကို အလေးမမူကြတော့ဘဲ ဗုဒ္ဓပါဝစနံ ဖြစ်သော အချို့သော ပိဋကတ် များကို သစ်တဘာသာသို့ ပြန်ကြသည်။ ထိုသို့ သစ်တဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခြင်း တင်ခြင်းကို သံဂါယနာတင်သည်ဟု ဆိုရသည်။ ၎င်းသံဂါယနာကို သိရိဓမ္မာသောက မင်း၏ တတိယ သံဂါယနာကို ထောက်၍ စတုတ္ထသံဂါယနာဟု ဆိုကြသည်။ တောင် ပိုင်း သာသနိက ကျမ်းများ အလိုအားဖြင့်မူ ဗုဒ္ဓနှစ် လေးရာကျော်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း လက်ထက်၌ တင်အပ်သော သုဒ္ဓမာဂဓိဘာသာ ပေါတ္တကာရုဠကို စတုတ္ထ သံဂါယနာဟု အဆိုယှိသည်။ ဤ၌ ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း သံဂါယနာက ကနိဿုက မင်း သံဂါယနာထက် အနှစ်နှစ်ရာခန့်စောသည်ကို သိထားရမည်။

ထိုသစ်တ ဘာသာဖြင့် တင်အပ်သော ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည်၊ တဖြေးဖြေး ပျံ့နှံ့သွားရာ ဌာနအားဖြင့် ဣန္ဒိယ အနောက်မြောက်ပိုင်း ဟိမဝန္တာ မြောက်ဘက်ယှိ တိုင်းပြည်များ တိဗ္ဗတ်ပြည်၊ တရုတ်ပြည်၊ ဇာပန်ပြည် တိုင်အောင် ရောက်ယှိပျံ့နှံ့သွားရာ

၎င်း သာသနာရောက်ရာ နယ်ပယ်အားဖြင့် အလွန်ကျယ်ဝန်း၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဦးရေ အားဖြင့် အလွန်များလှပေသည်။ ထိုအခါက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ကုဋေ ငါးဆယ်ကျော် ယှိသည်ဟု ဣန္ဒိယ ရာဇဝင်ချုပ်၌ အဆိုယှိသတတ်။ ထိုစကား သင့်တန်ရာ၏။ သိရိ ဓမ္မာသောကမင်း လက်ထက်ကပင် သာသနာပြု လွှတ်ရာ ကိုးဌာနတွင် တဌာန အပါ အဝင်ဖြစ်သော ဟိမဝန္တာ မြောက်ဘက် အရပ်၌ မဇ္ဈိမ မထေရ် အမှူးရှိသော ရဟန္တာ မထေရ်မြတ် ငါးပါးသာသနာပြု ကြွရောက်၍ ဓမ္မစကြာ ဒေသနာဖြင့် ဟောချွတ်တော် မူကြရာ အကျွတ်တရားရသော လူဦးရေ ကုဋေရှစ်ဆယ် ယှိကြောင်း ကျမ်းဂန်၌ အဆို ယှိသည်ကို ထောက်လေ။ ထိုသို့ ဟိမဝန္တာမြောက်ဘက် တလွှား၌ ပျံ့နှံ့သွားသော သာသနာကို နယ်ပယ်အားဖြင့်လည်း ကျယ်ဝန်း လူဦးရေ အားဖြင့်လည်း များပြား သောကြောင့် မဟာယာနဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ (၎င်းအမည်နောက်၌ ထင်ရှားစေဦးအံ့) ထိုမြောက်ပိုင်းယှိ သာသနာဂိုဏ်း အဖွဲ့အစည်း များကိုလည်း မဟာယာန ဂိုဏ်းဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ဤစကားအစဉ်ဖြင့် မဟာယာနဂိုဏ်းသည် မဟာသံဃိကဂိုဏ်း လျှင် အမွန်အစယှိ၍ မဟာ သံဃိက ဂိုဏ်းမှ ဖြစ်ပွားလာကြောင်း သိရမည်။ ထိုအကြောင်းများနှင့် စပ်၍ ဒီပဝင် ကထာဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ ဂန္ထာရမ္မ မောဟ ဝိစ္ဆေဒနိ အဋ္ဌကထာ မဟာဝတ္ထု အဝဒါန နိဂုံးများမှာ အဆိုယှိသည် ကြည့်လေ။

(သံပေါက်) ဝဇ္ဇိတိုင်းသား၊ ရဟန်းများ၊ တည်ထားမဟာ သံဃိက။
ဣန္ဒိယပြည်၊ နောက်မြောက်ဆီ၊ ခွဲမှီထိုဂိုဏ်းသာ။
ကနိဿက၊ အမှီရ၊ တင်ကြ သင်္ဂါယနာ။
ဘာသာသင်္ခတ၊ အစဉ်ပြု၊ တင်ကြလေသည်သာ။
ဗုရားဟောဖေ၊ ပညတ်တော်၊ မလျော်ကျူးလွန်ကာ။
ဟိမဝန္တာ၊ မြောက်ဘက်ကျ၊ ဌာနရပ်မှာ ပျံ့နှံ့ရာ။
မဟာယာန၊ ခေါ်ဆိုကြ၊ နာမမြောက်ပိုင်းမှာ။
မဟာယာန၊ ဂိုဏ်းအစ၊ မူလမဟာ သံဃိက။
မဟာသံဃိ၊ အမွန်ယှိ၊ မှတ်ဘိသာသနာ မြောက်ပိုင်းမှာ။

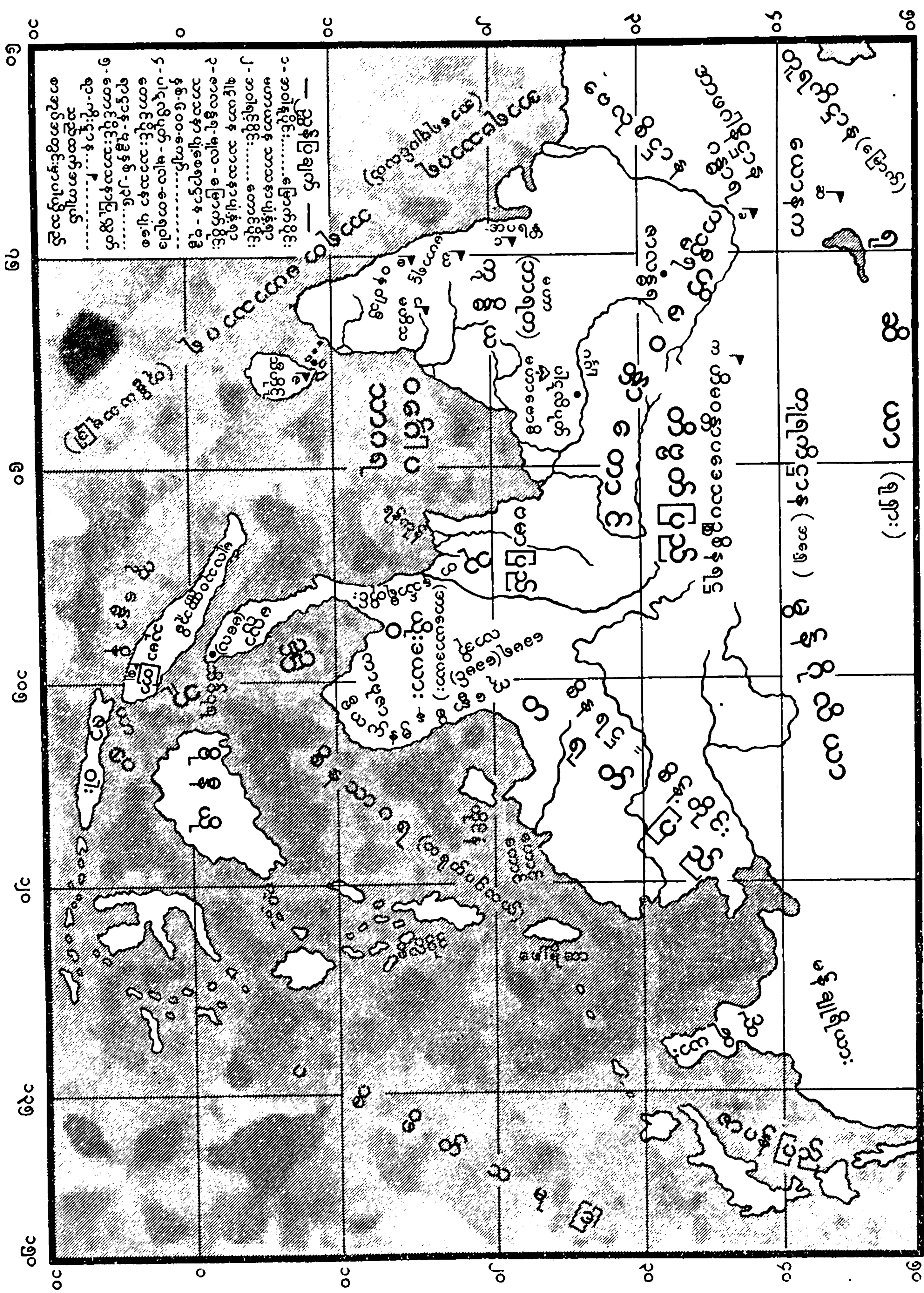
မဟာယာနနှင့် ဟိနယာနအမည်။ ။မြောက်ပိုင်း သာသနာကို မဟာယာန ထိုမှတစ်ပါးသော တောင်ပိုင်းသာသနာကို ဟိနယာနဟု ခေါ်ဆိုလျက်ယှိကြရာ ထိုသို့ ခေါ်ဆိုခြင်း၌ အဓိပ္ပါယ်အယူအဆ အမျိုးမျိုးယှိနိုင်သည်။ အကြောင်းကား မဟာယာန ၌ မဟန္တသဒ္ဓါ ယာနသဒ္ဓါတွဲ မဟန္တသဒ္ဓါ ဥတ္တမတ္တ အမြင့်အမြတ်ဟူသော အနက် ပရမတ္ထ အမြောက်အများ အကြီးအကျယ်ဟူသောအနက် စသည်၌ ဖြစ်၏။ ယာနသဒ္ဓါ ဂတုတ္ထ ဂမန သာဓနတ္ထ လားခြင်းလားရာလားကြောင်းဖြစ်သော အရာဝတ္ထု အကျင့် စသည်၌ဖြစ်၏။ ဟိနယာန၌ ဟိနသဒ္ဓါ လာမကတ္တ ဥစ္ဆိတတ္တ အယုတ်အညံ့ဟူသော

အနက် စွန့်ပြစ်အပ်သော အရာဝတ္ထု စသည်၌ဖြစ်၏။ ဤသို့အနက်အမျိုးမျိုး လိုရာ ဆွဲပြောနိုင် ယူနိုင်ခွင့်ယှိသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ မဟာယာန၌ မြင့်မြတ်သော အကျင့်ဟူသော အနက်ကိုယူ၍ မြောက်ပိုင်းသာသနာ၏ ဂုဏ်မဟာတ္ထအဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ဆွဲဆောင်၍လည်းကောင်း ဟိနယာန၌ ယုတ်ညံ့သော အကျင့်ဟူသော အနက်ကိုယူ၍ တောင်ပိုင်းသာသနာ၏ လာမကတ္ထ အဖြစ်သို့ရောက်အောင် ဆွဲဆောင်၍ လည်းကောင်း ရေးသားပြောဆိုချက်များကို တွေ့ယှိရပေသည်။ ဗုဒ္ဓရှင်သာသနာတော် နှင့်စပ်၍ အယုတ်အမြတ် ခွဲခြားဘွယ်မယှိ ဗုဒ္ဓရှင်သာသနာမှန်လျှင် တမျိုးတစားတည်း သာဖြစ်သောကြောင့် ထိုသို့ခွဲခြားပြောဆိုခြင်း၌ မသင့် မူလမှည့်ခေါ်ရင်းကလည်း ဤ အဓိပ္ပါယ်မျိုးဖြင့် မှည့်ခေါ်ခြင်း ဟုတ်ဟန်မတူ အဟုတ်အမှန်အားဖြင့် မြောက်ပိုင်း သာသနာ၏ ပျံ့နှံ့ရာ လူဦးရေအားဖြင့်လည်း အလွန်များပြား နယ်ပယ်အားဖြင့်လည်း အလွန်ကျယ်ဝန်း ရှည်လျားသောကြောင့် မဟန္တ သဒ္ဓါ၏ဗဟုတ္ထ ပရုရတ္ထအနက်ယာနသဒ္ဓါ ၏ လားရာလားကြောင်းခရီး နယ်ပယ်ဟူသော အနက်များပြားကျယ်ဝန်း ရှည်လျားစွာ ပျံ့နှံ့တည်ယှိသော သာသနာဟူသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် မဟာယာန မဟာယာနဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ထိုမှတစ်ပါးသော တောင်ပိုင်းသာသနာ၏ တည်ရာပျံ့နှံ့ရာမှာမူ ထို မြောက်ပိုင်းသာသနာအောက် လူဦးရေနယ်ပယ်အားဖြင့် နည်းပါးကျဉ်းမြောင်း သေးငယ် သောကြောင့် ဟိနယာန ဟိနယာန ဟူ၍လည်းကောင်း မှည့်ခေါ်သည်ဟု ဆိုဘွယ် ယှိသည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် ဟိနသဒ္ဓါ အပ္ပကတ္ထ သင်္ခေပတ္ထ၌ ကြံဆိုယှိသည်။ သို့သော် ဤအရာမျိုး ဟိန-သဒ္ဓါဖြင့် ပါဠိဂတိ သုံးစွဲရိုးမယှိ လာမကတ္ထ အမေတ္တ အရာမျိုး၌သာ သုံးစွဲရိုးယှိသောကြောင့် ၎င်း ဟိနသဒ္ဓါဖြင့် မာဂဘာသာအရာ အလင်္ကာရဒေါသ မလွတ်ယှိနေသည် သို့ဖြစ်၍ ဟိနအရာ၌ ဝုဇ္ဇပုဒ်နှင့် လဲလှယ်၍ ဝုဇ္ဇယာန သို့မဟုတ် ဝုဇ္ဇာယနဟု သုံးစွဲခေါ်ဆိုသင့်သည်။ ထိုသို့ခေါ်ဆိုခြင်းဖြင့် အလင်္ကာရ ဂါမ္မဒေါသမှ လွတ်၍ မွန်မြတ်သော အသုံးအနှုန်းလည်းဖြစ် ကဏ္ဍသုခ နားချမ်းသာဘွယ်ရာလည်းဖြစ် လိုအပ်သောအဓိပ္ပါယ်နှင့်လည်း သင့်လျော်သည် ထို့ကြောင့် ဝုဇ္ဇယာနဟု ပြင်ခေါ် ကြရန် သင့်ကြောင့် ဤမှသတိပေးရပေသတည်း။

ဤ၌ အယနသဒ္ဓါနှင့်တွဲ၍ မဟာယန ဝုလာယန ဟူ၍လည်း သင့်အံ့ထင်၏ (ဆင်ခြင်လေ)။

- (သံပေါက်) မဟာသဒ္ဓါ၊ ဗဟုတ္ထ၊ ဟိနသင်္ခေပ။
- လူဦးရေပေါ၊ နယ်ကျယ်ပြေ၊ ခေတီလော မဟာယာနသ။
- ထိုမှတခြား၊ လူနည်းပါး၊ ကျင်းငြား ဟိနယာ။
- ဟိနအခေ၊ ပါဠိဖေ၊ မလျော်အလင်္ကာ။
- ဝုဇ္ဇယာနော်၊ အမည်ခေ၊ သင့်လျော်နားချမ်းသာ။

ဗုဒ္ဓနတ်၂၀၀ကျော်မြူး၂၀၀၀အတွင်းဗုဒ္ဓသာသနာပျံ့နှံ့တည်ယိုခဲ့ဘူးရာအာရိယ (ယေ) ဗုဒ္ဓသာသနိက မြေပုံ "

ကသ္မိရ အဆဏ်။ ။ဤကသ္မိရတိုင်းကို မြေအပြင်၌ နတ်ပြည်ကဲ့သို့ သာယာမွေ့လျော် ပျော်ဘွယ်ရာဖြစ်၍ ဘူသွဂ် (ဘူသွဂ်ဂ) ဘူသဂ္ဂဟု ဣန္ဒြိယတိုင်းသား ကဝိစာဆိုတော် ပညာယှိများက ချီးမွမ်းပြောဆို ရေးသားကြသည်။ ယခုပြဆိုခဲ့ပြီး အဓိပ္ပါယ်အတိုင်း ပြာထမိက ဘူဂေါလပါဌာခေါ် ဗင်္ဂါလီဘာသာမြေပုံအကြောင်း ဘတ်စာအုပ်မှာလည်း ပုံနှိပ်ရေးသားပါယှိသည် တည်ရာဌာနခြင်း အလွန်ဝေးကွာလှ၍ အာသာမ (အာသာမ်) နယ်အပါအဝင် ဣန္ဒြိယအရှေ့ဘက်စွန်း၌ တည်ယှိသော ကသဲလူမျိုးတို့နေရာ မဏိပူရကို ဤကသ္မိရ တိုင်းထည်း၌ အချို့ထည့်သွင်းပြောဆိုကြရာ ဤသို့ပြောဆိုခြင်းကို အလွန်မှား ယွင်းသော ပြောဆိုခြင်းဟုမှတ်လေ။

ကမ္ဘာရ။ ။၎င်းအမည်သည် ကသ္မိရတိုင်းဟော အမည်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ပါကတအဘိဓာန်ကျမ်း၌ အဆိုယှိသည် အပသဒ္ဒအားဖြင့် (ကမ္ဘာရ) ဟု ခေါ်ဆိုသည် ဟူ၍လည်း ၎င်းကျမ်းမှာပင် အဆိုယှိသည်။

သိရိနဂရ။ ။သိရိနဂရ ဟူသောအမည်သည် မဂဓဘာသာ ဝေါဟာရတည်း ၎င်းကို သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ဗြိနဂရ (ဆရိနဂရ) ဟုခေါ်ဆိုသည် ၎င်းအမည်အတိုင်း ပင်ကရစ်မပေါ်မီ အနှစ်သုံးရာ့နှစ်ဆဲ့ခုနစ် (၃၂၇) ခုနှစ်လောက်က ဣန္ဒြိယ ရှေးဟောင်း မြေပုံနှင့် ဟိန္ဒူဗင်္ဂါလီ မြေပုံများ၌လည်း ပါယှိသည် ငါတို့ဗမာဘာသာ မြေပုံများ၌ကား Srinagar ဟု ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့၏ အခေါ်အတိုင်း သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ရေးသားထား သော စာလုံးပေါင်းကို အကျအန အမှန်အကန် မပြန်ဆိုတတ်ကြသောကြောင့် ဆရင် နဂါဟု အနက်အဓိပ္ပါယ်မယှိ အမည်သညာ ပျက်ပျက်စီးစီးဖြစ်၍ နေရချေသည်။ ၎င်းစာလုံးပေါင်းကို အမှန်အကန်ပြန်ဆိုမှု ဗြိနဂရ (ဆရိနဂရ) ဟူသော သင်္ခတဘာသာ ပုဒ်ရင်းအမှန် ဖြစ်လှာသည် ၎င်းသင်္ခတပုဒ်ကို တဘန်ပါဠိမာဂဓနှင့် ပါကတပုဒ်ပြန်ဆိုမှု သိရိနဂရဟု ပုဒ်မှန်ဖြစ်လှာသည် ၎င်းကို မဂဓဘာသာအားဖြင့် စာလုံးပေါင်းရေးလိုမှု Sarinagara ဟုရေးသားလေ ၎င်းမြို့တည်ရာမှာ (ဆရင်နဂါရ်) တည်ရာပင်ဖြစ်သည်။

(ဆံပေါက်) တာလုဇ ဂ၊ ဒန္တဇ၊ ပြန်ကြသ သာ၊ ပါနှင့်မာ။
သ နှင့် ရခွဲ၊ သ ဣတွံ၊ မြဲမြဲ၍မှာ ဣရဿာ။
ဗြိ သင်္ခတ၊ ပုဒ်ပဒ၊ ဖြစ်ထမာဂဓာ သိရိသာ။

ယင်းမာဂဓပုဒ်ကို ငါတို့ဗမာဘာသာ အဓိပ္ပါယ်ပြန်ဆိုမှု ကြက်သရေ မင်္ဂလာနှင့် ပြည့်စုံစွာသော ကသ္မိရတိုင်း၏ ရာဇဓာနီ မင်းနေပြည်မြို့တော်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရယှိသည် ၎င်းဗြိနဂရမြို့တော်၏ သင်္ခတဘာသာ အမည်ပြအရာ၌ လွယ်လင့်တကူပြန်ဆိုတတ်ကြ စေရန် အောက်ညွှန်ကြားချက် အခန်း၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော သင်္ခတဘာသာ ရေးနှင့်အညီ Srinagara ဟုအမှတ်သင်္ကေတပြု လက္ခဏာနှင့်တကွ အက္ခရာအပြည့်အစုံ စာလုံးပေါင်း ကို ရေးသားကြလေ။

ဥဒျာနံ။ ။ ဤကသ္မိရတိုင်းအတွင်း ဧှေးအရံမြို့ အမည်ဖြင့်ပါသော ဥဒျာနံမြို့သည် ဣန္ဒိယပြည် အနောက်မြောက်ထောင့်အစွန်း လောင်ဂျီတွဒ် ၇၂ နှင့် ၇၆ အကြားလတ္တီတွဒ် ၃၀ ထက် ကာဘူသ် (ဗူလ်) မြစ်မြောက်ဘက်အနီး ပုက္ခလာဝတီမြို့နှင့် မလှမ်းမကမ်းမှာ တည်ရှိ၍ ဖာဟီယန်စသော တရုတ်ပုဉ်းကြီးများ၏ ဣန္ဒိယသို့အလှည့်အလည် ဝင်ရောက် စဉ်က တွေ့ယှိခဲ့ကြောင်း ၎င်းတို့ခရီးစဉ် မှတ်တမ်းမြေပုံများ၌ ပါယှိသော ထင်ရှားသော မြို့တမြို့ဖြစ်သည်။

၎င်းမြို့အမည်ကို ကရစ်နှစ် ခြောက်ရာနှစ်ဆွဲကိုးခုနှစ်လောက်က ရောက်လာ သော ဟူယင်ဆန်၏မှတ်တမ်း မြေပုံ၌ Udyāna ဟုအင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်း ရေးသား ပါယှိရာ ၎င်းစာလုံးပေါင်းကို အချို့က ဥဒယာန ဒထွေးနှင့်ယပက်လက် တခြားစီခွဲ၍ ပြန်ဆိုရေးသားကြသည်။ ထိုသို့မရေးသင့် ၎င်းအမည်သည် သင်္ခတဘာသာ အမည်ရင်း ဖြစ်၍ဥဒျာနဟူ၍သာ ပြန်ဆိုရေးသားရမည်။ ၎င်းသည် ပါဠိဘာသာအားဖြင့် ဥဒျာန ပါကတဘာသာအားဖြင့် ဥဒ္ဓာဏဖြစ်သည်။ အနိပ္ပိယအားဖြင့် အရံဥဒျာနံတို့ဖြင့် သာယာမွေ့လျော်ဘွယ်ကောင်းသော အရပ်ဟု ဆိုလိုသည်။ ကိမ်းဗရိဒ် ဘာရတဝဇ် ရာဇဝင် မြေပုံမှာ ဤမြို့အမည်အရာ၌ သုဝဿ္ဗဟု သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ပါယှိရာ ၎င်းအမည်သည်လည်း ဥဒျာနနှင့် အနိပ္ပိယတူပင်ဖြစ်သည်။ သု၊ ကောင်းသော။ ဝဿ္ဗ၊ တည်ရာ မြေအဖို့အရပ်။ သုဝဿ္ဗ၊ ဥဒျာနံအရံတို့ဖြင့် ကောင်းသော သာယာ မွေ့လျော်ဘွယ်သော အရပ်ဟုဆိုလိုသည်။

(သံပေါက်) ဒထွေးယပဋံ၊ ရေးချနှင့်၊ ပြန်သင့်ကေနံမှတ်။
ဒနှင့်ယကို၊ ခွဲ၍ဆို၊ လူမိုလ်မမှတ်အပ်။

ကသ္မိရတိုင်း အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၂၁) ကာသိတိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ တိုင်းအမည် ကာသိတိုင်း ဧှေးမြို့တော်ဟောင်းအမည် ဗာရာဏသီ ပါကတဘာသာအားဖြင့် ဗာဏာရသီ ယခုမြို့အမည် ဗဏာရသ် တည်ရာဌာန အားဖြင့် မြောက်၌ အာဇာမဂရနယ် တောင်ပိုင်း တောင်ဘက်၌ ဗာရာဏသီ မိရ်ဇာပုရ၊ အရှေ့ဘက်၌ ဗလိယာ ဗာဇိပုရ၊ အနောက်ဘက်၌ ဗြတာပဂရ၊ အရှေ့ပိုင်း ဤအတွင်းမှာ တည်ရှိ၍ ခရိုင်နယ်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှာ ပါဝင်သည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ဗာရာဏသီ။ ။ နောင်အခါ ဤဗာရာဏသီမြို့သည် ကေတုမတီ ပြည်ဟူသော အမည်တွင်၍ အရိမေတ္တေယျ မြတ်စွာဗုရားသခင် အလောင်းတော် သွားမြင်စံနေတော်မူရာ မြို့တော်ဖြစ်လိမ့်မည်။

ဤကာသိတိုင်း ဗာရာဏသီမြို့တော်ကား ရှေးအခါကစ၍ ယခုအခါတိုင်အောင် တည်ရာဌာနစသည် အလွန်ထင်ရှားသည် သို့ဖြစ်၍ အကျယ်ရေးရန် မလိုတော့ပြီ။

အမည်အားဖြင့် ဗာရာဏသီ ပါဠိနှင့် ငမိတဘာသာ အမည်ဖြစ်သည်(ဗာဏာရသီ) ပါကတဘာသာအမည်ဖြစ်သည်(ဗဏာရသ်) Banaras ဟူသောအင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်း အရ ယခုရေးသား ခေါ်ဆိုကြသော အမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းအမည်သည် (ပါကတဘာသာမှ) ပျက်လွှာသော အမည်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည်။

ကာသိနှင့် ကာသိတို့၏ ကာရန်ထူး လိင်ထူးနှင့် အနက်ထူးပုံ မှတ်ရန်သံပေါက်

(သံပေါက်) ပုဗ္ဗဗုတ္တ၊ ဣအန္တ၊ ရဋ္ဌနှင့်လူ ဟော၏ဟူ။ (ကာသိ)
ပုလ္လိင်ကာသိ၊ နေဟောဘိ၊ ဣတ္ထိဖြစ်မှု မြို့ဟောဟူ။
ကာသိသဒ္ဓါ၊ ဤအန္တ၊ လိင်ထိမှု၊ မြို့တော်ဟူ။ (ကာသိ)

အဓိပ္ပာယ်ကား။ ။ပုလ္လိင်ဗဟုဝတ် ဣကာရန္တ ကာသိ သဒ္ဓါ တိုင်းနှင့် တိုင်းနေသူလူကို ဟောသည်။

ပုလ္လိင်ကေဝုတ် ဣကာရန္တ ကာသိ သဒ္ဓါ နေကို ဟောသည်။
ဣတ္ထိလိင် ဣကာရန္တ ကာသိ သဒ္ဓါ မြို့ကို ဟောသည်။
ဣတ္ထိလိင် ဤကာရန္တ ကာသိ သဒ္ဓါ မြို့ကို ဟောသည်။

ကာသိတိုင်းအကြောင်း ပြီးပြီ။

(၂၂) ပဏ္ဍုတိုင်း အကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ပဏ္ဍုတိုင်း ရှေးမြို့တော်ဟောင်း အမည် တာမလိတ္တိ၊ တာမြလိတ္တိ၊ တမောလိတ္တိ၊ ယခုမြို့အမည် တမလုက် တည်ရာ ဌာနအားဖြင့် ဗင်္ဂလားနယ် အနောက်တောင်ပိုင်း မေဒိနီပုရ (မိဒနပုရ) ဒိစတြိတ်နယ်များ ဖြစ်သည်။

အကျယ် ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ပဏ္ဍုတိုင်း။ ။ဝိဇ္ဇုဇုဘ (ဗုမိသတ် ဣန္ဒိယ စာအုပ်၌ လာသောအမည်) ဘေး မဖြစ်မီ ထွက်ပြေးနှင့်သော အသျှင်အာနန္ဒာ၏ ခမည်းတော် ဖြစ်သော အမိတောဒန သာကီဝင်မင်း၏ သားတော် ပဏ္ဍုသာကီဝင်မင်း တည်ထောင်သော တိုင်းပြည်။

(၎င်း ပဏ္ဍု သာကီဝင် မင်းသည် အသျှင်အာနန္ဒာ မထေရ်မြတ်နှင့် တမိတည်း သား ဟုတ်ဟန်မတူ၊ ဘတူ မိခြား သားတော် ဖြစ်ဟန်တူသည်။ အသျှင် အာနန္ဒာ၏ မယ်တော်ကား ဝေဒေဟီ မိဘယားကြီးတည်း။ ဤကား စကားချပ်)။

တာမလိတ္တိသည်၊ သိရိဓမ္မာသောက မင်းကြီး၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဒက္ခိဏ သာခါ မဟာဗောဓိ တင်ပို့ရာဆိပ် ဖြစ်သည်။ တမောလိတ္တိနှင့် တာမြလိတ္တိကား သစ်တ ဘာသာ ဝေါဟာရတည်း။ ၎င်း အမည်ဖြင့်ပင်၊ Tāmrāipti ဟု ကရစ် မပေါ်မီ သုံးရာနှစ်ဆဲ့ခုနှစ် (၃၂၂)ခုနှစ် လောက်က ဣန္ဒိယ ရှေးဟောင်း မြေပုံနှင့် ဟင်္မ အင်ပါရာ မြေပုံများတွင် ရေးသား ပါယှိသည်။ ၎င်းမြို့ တည်ရာမှာ ယခုအခါ တမလုက်၊ Tamruk ခေါ် မြို့၏တည်ရာ လောင်ဂျီတွဒ် (၈၀) လတ္တီတွဒ် (၂၂)နှင့် (၂၃) အကြား အရပ်ပင်တည်း။ ပါကတ ဘာသာမှာလည်း ငါတို့မာဂဓ ဘာသာနှင့် အတူပင် တာမလိတ္တိဟု ခေါ်သည်။ ဤတိုင်း အမည်အရော့ ပဏ္ဍရ ပဏ္ဍဝ ဟု တချောင်းငင် မပါဘဲ ဣသံယုတ်နောင် ရကောက်နှင့် ဝပါ၍ ပျက်တတ်သည်။ အထူး သတိယှိကြစေ။

(သံပေါက်) ပဏ္ဍရ ပဏ္ဍဝ၊ ရကောက် ဝ၊ ဆုံးကပါ၍ပျက်။

ပဏ္ဍုဟုသာ၊ ချောင်းငင်ရာ၊ မည်မှာ မှန်မပျက်။

ပဏ္ဍုတိုင်း ပြီးပြီ။

အဘိဓာန်ကျမ်းလာ မြို့ပေါင်း နှစ်ဆယ့်သရစ်

၁။ ဗာရာဏသီမြို့၊	၁၁။ သုံသုမာရဂိရမြို့၊
၂။ သာဝတ္ထိ၊	၁၂။ ရာဇဂဟ၊
၃။ ဝေသာလီ၊	၁၃။ ကပိလဝတ္ထု၊
၄။ မိထိလာ၊	၁၄။ သာကေတ၊
၅။ အာဠပိ၊	၁၅။ ဣန္ဒပုတ္တ၊
၆။ ကောသလ္လိ၊	၁၆။ ဥက္ကဋ္ဌာ၊
၇။ ဥဇ္ဇေနီ၊	၁၇။ ပါရုလိပုတ္တ၊
၈။ တက္ခသိလာ၊	၁၈။ ဇေတုတ္တရ၊
၉။ စမ္ပါ၊	၁၉။ သင်္ကကဿ၊
၁၀။ သာကလာ၊	၂၀။ ကုသိနာရာမ၊

ဤတွင် အဘိဓာန် ကျမ်းလာ တိုင်းကြီးနှစ်ဆဲ့တတိုင်းနှင့် မြို့တော် တည်ရာ ဌာန စသည်များကို ဖော် ပြခဏ်း ပြီးပြီ။

(၇) ဒိသာခုပေါသထသုတ် ပါဠိတော်လာ တိုင်းကြီး သောဠသကို ပြဆိုခဏ်း

ဣန္ဒြိယ ပြည်အတွင်း၌ အလွန်ထင်ရှားသော အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် တိကနိပါတ် ဒုတိယ ပဏ္ဏာသက ဒုတိယမဟာဝဂ္ဂ ဒသမဝိသာခု ပေါသထသုတ် ပါဠိတော်လာ တိုင်းကြီး တဆဲ့ခြောက်တိုင်းကို မြှီတော်များနှင့် တွဲဘက်၍ ရှေးဦးစွာ သရုပ်အစဉ်အားဖြင့် သိရန် ဖော်ပြချက် ဇယား။

ဦးရေ	တိုင်း	မြှီတော်	ဦးရေ	တိုင်း	မြှီတော်
၁။	အင်္ဂတိုင်း	စမ္ပါ	၉။	ကုရတိုင်း	ဣန္ဒြိယ
၂။	မဂတိုင်း	ရာဇဂဟ	၁၀။	ပဉ္စာလတိုင်း	ကမ္ပိလ
၃။	ကာသိတိုင်း	ဗာရာဏသီ	၁၁။	*မစ္ဆတိုင်း	မစ္ဆပုရ(မ)
၄။	ကောသလတိုင်း	သာဝတ္ထိ	၁၂။	သူရသေန၊ ဥတ္တရမထုရာ(မ)	
၅။	ဝဇ္ဇိတိုင်း	ဝေသာလီ	၁၃။	*အဿကတိုင်း၊ ပေါတလိ(မ)	
၆။	မလ္လတိုင်း	ကုသိနာရာ(မ)	၁၄။	*အဝဇ္ဇိတိုင်း	ဥဇ္ဇေနီ
၇။	စေဒိတိုင်း	သဟဇာတိ	၁၅။	*ဂန္ဓာရတိုင်း	တက္ကသိလာ
၈။	ဝံသတိုင်း	ကောသမ္ပိ (မ)	၁၆။	*ကမ္ပောဇတိုင်း	ဣန္ဒရ

(မှာထားချက်) ၎င်းသောဠသတိုင်းသရုပ်နှင့် အရုပ်ဒေသများကို မှတ်သားလွယ်ကူစေရန် သံပေါက်များ

(သံပေါက်) အင်- မ- ကာကော၊ ဝဇ်- မလ်- နော၊ ထည့်လော စေ- ဝံ- က။
 ပဉ်- မဗ်- သု- အသ်၊ အ- ဂန်- မှတ်၊ ထည့်လတ် ကမ်တခု။
 တိုင်း- သောဠသ၊ ဖော်ဖော်ပြ၊ မှတ်ကြ မျိုးသောတု။
 အင်္ဂုတ္တရ၊ ပေါသထ၊ မြက်ဟ၊ သဗ္ဗညု။

ဤ အစဉ်ဇယား၌ (မ) အက္ခရာ ပြထားသော တိုင်းများကို ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အဘိဓာန်လာ တိုင်းများ၌ မပါဝင် သေးသော တိုင်းများဟု မှတ်ယူကြ၍ *ဤခရေ ပွင့် လက္ခဏာပြ တိုင်းများကို ပစ္စန္ဒ အရပ် တိုင်းများဟု မှတ်ယူကြကုန်၊ တိုင်းကြီး တဆဲ့ခြောက်တိုင်း ကိုလည်း အောက်၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အဘိဓာန်လာ (၂၁)တိုင်း ၌ ပါဝင်သော တိုင်းကြီး (၁၁)တိုင်းနှင့် ထို၌ မပါဝင်သေးသော တိုင်းကြီး ငါးတိုင်း ပေါင်း (၁၆)တိုင်းဟု မှတ်ယူကြပါကုန်၊ ၎င်း ၁၆-တိုင်းတွင် အောက်၌ မပြရသေးသော

ဟိုင်းကြီး ငါးတိုင်းကိုသာ ဤအခန်း၌ ပြဆိုအံ့။ ၎င်းတိုင်းကြီး ငါးတိုင်းကား (၁) မဇ္ဈတိုင်း၊ (၂) ဝံသတိုင်း၊ (၃) မစ္ဆတိုင်း၊ (၄) သူရသေနတိုင်း၊ (၅) အဿကတိုင်း၊ ဤငါးတိုင်းတည်း။

ဝိသာရ ပေါသထသုတ်လာ၊ ၎င်းတဆဲ့ခြောက် (၁၆) တိုင်း အနက်၊ ကမ္မောဇနှင့် ဂန္ဓာရတိုင်းတို့သည် ဣန္ဒိယပြည် အနောက် မြောက်ဘက်စွန်းမှာ တည်ယှိကြ၍ ၎င်းတို့မှ ကျန်တဆဲ့လေး (၁၄)တိုင်းတို့သည် ဣန္ဒိယပြည်တွင်းမှာချည်း တည်ယှိကြသည်။ ၎င်းတဆဲ့လေး (၁၄)တိုင်းတွင် မစ္ဆ အဿက အဝန္တိ သုံးတိုင်းသည် ပစ္စန္ဒအရပ်၌ တည်၍ ကျန်ဆယ် (၁၀)တိုင်းသာ မဇ္ဈိမဒေသ၌ တည်ယှိသည်ဟု မှတ်လေ။

ဝံသ။ ။ထို့ပြင် ဗမာအက္ခရာ စာအုပ်နှင့် သီဟိုဠ်စာ အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော်များ၌ ဝံသတိုင်း နေရာမှာ ဝင်္ဂတိုင်းဟု ပါဠိပျက်လျက် ယှိနေသည်။ အထူးသတိယှိကြစေသောဠသ မဟာဇနပဒပြုအရာ ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒိယစာအုပ်၌ wamsa ဟု အမည်မှန် ပါယှိသည်ပင်။

(သံပေါက်) ဝံသ ဟုသာ၊ ဒန္တဇာ၊ ဆုံးမှာရေးပါသက္ကရ။ (သ အက္ခရာ၊ ဝံသအမှန်) ကဝင်၊ ကဏ္ဍဇော၊ တတိယော၊ မဟေဆုံးက၊ ဂ-ကာရ၊ (ဝင်)အမှား။ တိုင်းကြီးနှစ်ချက်၊ တွဲကာဘက်၊ ဟောမြွက် သမ္ပဒ္ဒ။ ဝံသ စေဒါ၊ ကပ်လျက်ယှိ၊ ဝေးဘိဝင်၊ စေဒိပ။

ဝံသ စေဒိ ၂-တိုင်း နီးစပ်၍ ပူးတွဲဟောသည်။ ဝေးလှသော ဝင်္ဂ တိုင်းနှင့် တွဲဘက်၍ မဟော ထို့ကြောင့် ဝံသ တိုင်းသာ အမှန်ဖြစ်ရမည် ဟူလို။

(သံပေါက်) ကမ္မော ဂန္ဓာ၊ တိုင်းမစ္ဆာ၊ အဿ အဝန္တိ။ ယင်းတိုင်းငါးဝ၊ ပစ္စန္ဒ၊ ဒေသရပ်မှာယှိ။ ကျန်တိုင်း ဆယ်တန်၊ မဇ္ဈခေတ်၊ တည်လစ်အမှန်သိ။ ကမ္မော ဂန္ဓာ၊ တိုင်းဒွယ၊ မှတ်ကြည့်၊ ပြင်ဘက်ယှိ။ ကျန်ဆယ်လေးပါး၊ တိုင်းများကား၊ မှတ်သားညွှန်၊ အတွင်းယှိ။

ဤသောဠသ မဟာဇနပဒကို အဋ္ဌကနိပါတ် ပဌမပဏ္ဏာသက စတုတ္ထဒါနဝဂ်မှာ လည်း ဟောတော်မူလျက် ယှိသည်ကိုလည်း သတိပြုကြကုန်။

မှာထားချက် ပြီး၏။

(၁) မလ္လတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် မလ္လတိုင်း ရှေးမြို့တော်ဟောင်းအမည် (ကုသိ နာရာ) (ကုသာဝတီ) ယခုမြို့တော်အမည် ကာဆိယား တက်စဒီရိယာ (တထိလ် ဒေဝရိယ) တည်ရာဌာနကား အယောဗျာနယ် အရှေ့ပိုင်း ဂေါရက္ခပုရ (ဂိုရ်ခ်ပုရ) နှင့် ဗိဟာရနယ်မြောက်ပိုင်း ဆပရာ (ချပွရား) စီရင်စုများဖြစ်သည် ကာဆိယာ အနောက် တမိုင်ခွဲ ဗိရှာန်ပုရ ရွာငယ်သည်ပင် ကုသိနာရုံပြည်ဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

မလ္လတိုင်း။ ။မလ္လတိုင်းသည် ဗုရားအလောင်းတော် မဟာသုဒဿန စကြာမင်း ကုသမင်းတို့ ဖြစ်ဘူးသော တိုင်းဖြစ်သည်။

ကုသိနာရုံ။ ။ကုသိနာရုံပြည်သည် ၎င်းမင်းများလက်ထက်၌ ကုသာဝတီပြည်ဟု တွင်ခဲ့၏။

(သမ္မာရေးချနှင့် ကုသာဝတီဟု အမည်မှန်ရေးဘတ်တတ် စေရမည်) ၎င်း မြို့တော်တည်ရာမှာ ကာဆိယာ၏အနောက်ဘက် တမိုင်ခွဲလောက်အရပ်မှာ တည်ယှိသည် ယခုအခါ ဗိရှာန်ပုရဟုခေါ်ကြသော ရွာငယ်တခုသည်ပင်လျှင် ရှေးက ကုသိနာရုံပြည် တည်ရာဖြစ်သည် ၎င်းကုသိနာရုံပြည်မှအနောက်တောင် မိုင်ဝက်ခန့်အရပ်၌တည်ယှိသော မထကုမာရ (မ္တတကုမာရ) ဟူသောမာဂဓနှင့် သစ်တပုဒ်တို့မှ ပျက်၍ ဟိန္ဒူလူမျိုး များက မာထကုဝဂ်ဟု ခေါ်ကြသော ဌာနသည်ပင်လျှင် မြတ်စွာဗုရား ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မူရာ မလ္လာမင်းတို့၏ အင်ကြင်းဥယျာဉ် ဖြစ်သည်။

မကုဋဗန္ဓန။ ။၎င်းမာထကုဝဂ်မှ အရှေ့တမိုင်သာသာ အရပ်၌တည်ယှိသော ရာမဘဂ် သို့မဟုတ် ဒေဝိဿာန (ဒေဝိစ်ထာန်) ဟုခေါ်သော အရပ်သည်ပင်လျှင် မလ္လာမင်းများ ဥသျှောင်မကိုင့်ဆောင်း စိုက်ထုံးဖွဲ့ရာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မကုဋဗန္ဓန အမည်ရသော ဗုရားရှင် ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တော် တေဇောဓာတ်လောင်ရာ သုသာန် သင်းချိုင်းတော်ဖြစ်သည်။

ဟိရညဝတီ။ ။၎င်းသည် ဗိရှာန်ပုရ ရွာမှအရှေ့မျက်နှာအရပ်၌ တောင်ဘက်သို့ စီးဆင်းလျက်ယှိသော ဗိရှာန်ပုရ-ဝံဝကာနဒီဟုခေါ်သော မြစ်ငယ်သည်ပင်လျှင် မဟာ ပရိနိဗ္ဗာဏသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ဟိရညဝတီဖြစ်ဖြစ်သည်။

၎င်းကုသိနာရုံပြည်သည် ဒုတိယ၊ ခန္ဓ ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မူရာ သံဝေဇ နိယဌာန အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

ဂေါရခါးနှင့်နေဝါရီ။ ။ဤနေပါလ်နိုင်ငံကို ရာဇပုတ္တ အမျိုးဇာတ်ယှိသော ဂေါရခါးလူမျိုးတို့ မသိမ်းပိုက်မီ တိုင်းရင်းသား နေဝါရီလူမျိုးတို့ပင် ပိုင်ဆိုင်ကြရာ ကရစ်သကရစ် တထောင့်ခုနစ်ရာ ခြောက်ဆယ့်ခုနစ်မှာ ဂေါရခါးတို့က နေဝါရီတို့ လက်မှသိမ်းယူကြပြီး ယခုတိုင် အုပ်ချုပ်လျက်ယှိကြသည် ၎င်းဂေါရခါးတို့ကား ဟိန္ဒူ ဘာသာဝင် ' ဟိန္ဒူဇာတ် ' ယှိကြသူများဖြစ်၍ တိုင်းရင်းသား နေဝါရီတို့ကား ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင် သာကီယ သာကီဝင်အမျိုးဇာတ်ယှိသူများဖြစ်ကြသည် ၎င်းနေဝါရီလူမျိုးများ အုပ်စိုးစဉ်အခါက ဤကုသိနာရုံပြည်သည် နေပါလ်နိုင်ငံအတွင်းမှာ ပါဝင်လျက်ယှိသည် ဤအကြောင်းကို ဟူယင်ဆန်မှတ်တမ်းမှာ ပါယှိသည်အပြင် ရိုက်သံဒေးဗတ် ရေးသား သော ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒိယမြေပုံ စာအုပ်မှာလည်း နေပါလ်နယ်အတွင်းမှာပင် ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားသည်။

နေဝါရီနှင့်ဗမာ။ ။၎င်းနေပါလ်တိုင်းရင်းသား နေဝါရီလူမျိုးများသည် ဗမာ များနှင့် အနေအထား အသွင်အပြင် များစွာတူလှသည် အကြောင်းအနည်းငယ် ဖော်ပြ ဦးအံ့။ ယခုမော်လမြိုင်မြို့ ငါတို့တောင်ပေါက်ကျောင်းတိုက်မှာ နေဝါရီနိုင်ငံမှ လာရောက် ပညာသင်ကြားလျက်ယှိသော ငါတို့တပည့် နေဝါရီလူမျိုး ရဟန်းတော် တပါးယှိရာ ၎င်းရဟန်းတော်သည် သကျဝံသ သာကီယအနွယ်ဖြစ်၍ ဘွဲ့အမည်အားဖြင့် သကျာ နန္ဒ အမည်ယှိသည် အသွင်အပြင် အနေအထားအားဖြင့် မြင်ရသူတိုင်း ဗမာလူမျိုး ပဲဟု မှတ်ယူလောက်အောင် ဗမာနှင့်တူလှသည် စကားပြောသံကြားရသည့် အခါသာ လူမျိုးခြားမှန်း သိကြရသည်။ အချို့ကရှေးဦးအစ၌ ဗမာလူမျိုးက ဟိန္ဒူစကားတတ်ပြီး ပြောနေသလားဟု ထင်မှတ်ကြရသည် (၎င်းတို့သည် တိုင်းရင်းဘာသာ နေဝါရီစကား အပြင် ဟိန္ဒူစကားကိုလည်း နားလည်ပြောဆို တတ်ကြသည်) ၎င်းပြင် နေဝါရီ စကားနှင့် ဗမာစကားအချင်းချင်း နီးကပ်လျက်ယှိကြောင်း သိရသည် ၎င်းကိုထင်ရှား အောင် အောက်၌ အနည်းငယ် ဖော်ပြလိုက်သည်။

ဗမာနှင့် နေဝါရီစကား တူမျှသော ဝေါဟာရများ

နေဝါရီဘာသာ	ဗမာဘာသာ
မီး	မီး
အပူ	အပူ
လမ်း	လမ်း
တသဒ္ဓါ၏အနက် ထို	ထို
တန်ခူးစသော လ	လ
မစ္ဆသဒ္ဓါ၏အနက် ငါး	ငါး

နီးကပ်သောဝေါဟာရစကားများ

နား	နှာ
မျက်စိ	မိခါ
နှိပ်	နှုယာ
လက်	လှာ
ဒန္တသဒ္ဓါ၏အနက်-သွား	ဝါး

ဤကား အမြွက်မျှ ထုတ်ဖော်ပြဆိုချက်ပေတည်း။

(၎င်းတို့ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ရာဘာသာအယူနှင့် ငါတို့ဗမာလူမျိုးများဘာသာအယူ ဗုဒ္ဓဘာသာချင်း ထပ်တူယှိသည်ကို ငါတို့ကိုယ်တိုင် သိယှိရခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း (နေပေါလ်) နိုင်ငံ ကပိလဝတ္ထုပြည်မှ ငါတို့ဗမာနိုင်ငံ၊ အညာ၊ ပဉ္စာတကောင်း စသော ပြည်များသို့ ကုန်းကြောင်းခြေကျင် သွားလာရောက်ပေါက်ရန် မစွမ်းဆောင်နိုင်လောက် အောင် လမ်းခရီးအကြား၌ ခြားဆီးကာကွယ်၍နေသော တောကြီးတောင်ကြီး ပယ်လယ် ကြီးများမယှိသဖြင့် ကုန်းကြောင်းခြေကျင်လွယ်ကူစွာနှင့် သွားလာပေါက်ရောက်နိုင်သော အခြေအနေကို ငါတို့ကိုယ်တိုင် မြေပုံများ၌ ကြည့်ရှု၊ ငါတို့ကျောင်းတိုက်အတွင်းယှိ နေဝါရီလူမျိုးများနှင့် နှီးနှောမေးမြန်း၍ သိယှိရခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ငါတို့ ဗမာများသည် သာကီဝင်အမျိုးအနွယ်အဆက်မှ ဆင်းသက်၍ လာခဲ့သော လူမျိုးများ ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာမှတ်တမ်းတင်၍ စီရင်ရေးသားထားခဲ့ကြပေသော ရာဇဝင်ကျော် မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး ရာဇဝင်လတ် ရာဇဝင်သစ် မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီးစသော ရာဇဝင်ရေး ရှေးဆရာကြီးများ၏ ဣတိဟာသစကားကို ယုံမှားမဘက် လေးနက်ခိုင်ခံ့စွာ ယုံကြည်မှတ်သား ထိုက်ကြပေသည် မှတ်သားကြလေ)။ ဤကားစကားချပ်။

၎င်းဂေါရ်ခါး လူမျိုးများထံမှ ကရစ်သကရဏိ တယောင့်ရှစ်ရာ့ တဆယ့်ငါး (၁၈၁၅) ခုနှစ်လောက်မှာ အင်္ဂလိပ် အပိုးရမင်းများက ကုသိနာရုံပြည် အပါအဝင် ဂေါရ်ကွပုရနှင့် ချပ္ပရားစီရင်စုများကို တဘန်တိုက်ခိုက် သိမ်းယူကြပြန်သည်။

၎င်းအကြောင်းကို အကျယ်သိလိုက ဗင်္ဂါလီဘာသာ အဘိဓာန်နှင့် ဣန္ဒိယရာဇဝင် ချုပ်ကို ကြည့်ကြလေ။

နေ့ဝါရ၊ နေပေါလ်၊ နေဝါရီ၊ နေဝါလီမှတ်ချက်
 (သံပေါက်) ဝ ကိုကား ပ၊ ရ ကို လ၊ ပြုထနေပေါလ် ခေါ်ရာ။ (နေပေါလ်)
 နေ့ဝါရပုဒ်၊ အရင်းထုတ်၊ မှန်ဟုတ်မှတ်ပါ ပညဝါ။
 ပစ္စပေက္ခဏ၊ ပုဒ်ပဒ၊ တဝမဟာ သာလသ္မာ။
 ဥဒါဟရဏ၊ ပုံစံပြ၊ မှတ်ကြ၍မှာ ပဏ္ဍိတာ။

အဓိပ္ပါယ် (က) နေဝါရ နေဝါရီ (ခ) နေပါလ နေပါလီယိုရာ (က) သည် မူလပဒ ကာရိယီ ပုဒ်ရင်း (ခ) သည် မူလီပဒ ကာရိယပုဒ်များဖြစ်သည်။ ဝကို ပ,ရကို လ ပြု၍ ဗစ္စပေက္ခဏာ ပုဒ် မဟာသာလပုဒ်များ ပြီးသကဲ့သို့ ထို့အတူ နေပါလပုဒ် ပြီး ပုံကို မှတ်ရမည် ဟူလို။

ကာကေ ဝါရယ မစ္ဆိမ္မာ ဟူသော ဥဒါဟရုဏ်များမှာကဲ့သို့ ဤ၌ ဝါရသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုလည်း ရက္ခဏတ္ထပင် ဟုမှတ်ယူရမည် ထို့ကြောင့် အောက်သက္ကတိုင်း၌ ပြဆို အပ်ခဲ့သော ပါလပုဒ်၏အနက်နှင့် ဤ၌ ဝါရပုဒ်၏အနက်ကား ခြားနားခြင်းမယှိတော့ပြီဟု အထက်အောက် စကားနှစ်ရပ် ညှိနှိုင်း၍မှတ်လေ။

အနုပိယ သရက်တောအုပ်နှင့် အနောမာမြစ်။ ။မညံ့မယုတ် ဥတ္တမတ္တ ဝါစက အနောမ သဒ္ဓါကိုစွဲ၍ မာဂဘာသာအားဖြင့် အနောမာ ငါတို့ဗမာဘာသာအားဖြင့် အနောမာ ဣန္ဒိယတိုင်းသာများ၏ အခေါ်အားဖြင့် အောက်ဖီဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ရှစ် (၈)ဥသဘ အကျယ်သောမြစ်ကို သွားဘက်တော် ကန္တက မြင်းတော်ဖြင့် ခုန်ကျော် ကူးခတ်တော်မူ၍ ဟိုမှာဘက်ကမ်းအနီး၌ ပေါရာဏက သဟာယအစစ် မိတ်ဆွေကြီး ဖြစ်ပေသော ဗဒ္ဓိကာရ ဗြဟ္မာလ္လဒါနိး ဆက်ကပ်အပ်သော သက်န်းကို ဆင်မြန်း၍ ရဟန်းပြုတော်မူပြီးနောက် ပဗ္ဗန္ဓာမူလက ဝိတိသုခဖြင့် အာဟာရမသုံးပဲ နှလုံး ဝမ်းမြောက်စွာဖြင့် ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး သီတင်းသုံးနေထိုင်ရာဖြစ်သော အနုပိယသည် မလ္လာမင်းများပိုင် နိုင်ငံအတွင်း ကုသိနာရုံမှ အရှေ့တောင်အရပ်၌ တည်ယှိသော အနုပိယဗ္ဗဝန သရက်တောအုပ် ဥယျာဉ်ကြီးပင်တည်း။

အနောမာ မြစ်သည်လည်း ယောဗာရာ ဗာဗာရာဟု ယခု ခေါ်ကြ၍ သစ်တ ဘာသာအားဖြင့် သရယူဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သရဘူမြစ်လက်တက်ဖြစ်၍ တည်ရာအားဖြင့် ယခုအခါ ဗတ္ထိ စီရင်စုအတွင်းယှိ ကျန်ဒေါက်လီရွာ အနီးမှာ တည်ယှိလျက် ဂေါရက္ခပုရနှင့် ဗတ္ထိစီရင်စုအတွင်း စီးဆင်းလျက်ယှိသော ဣန္ဒိယ တိုင်းသားများက အောက်ဖီဟု ခေါ်ကြသော မြစ်ငယ်ပင်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် နေရဉ္ဇရာမြစ်အနီး မြစ်ငယ်တခုကို ကုလားများက အနောမာမြစ်ဟု ပြောဆို၍ ပြတတ်ကြသည်ကို မမှတ်ယူအပ်။

အနောမာမြစ် တည်နေရာအရပ်နှင့် ဗုရားလောင်း ဆံတော်ပယ်၍ သက်န်း ဝတ်တော်မူရာ ရွာများကို ဣန္ဒိယပြည် ကမ္ပည်းကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာ အပိုးရမင်းတို့ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ဖော်ပြဦးအံ့။

ဗတ္တိ စီရင်စုအတွင်းမှာ ကျန်ဒေါက်လီခေါ် ရွာ၏အနီးမှာ အနော်မာမြစ်တည်ယှိ
သည် ၎င်းကျန်ဒေါက်လီရွာမှ မြောက်သုံးမိုင်အကွာတွင် စူရေယျ (ကျူရေယ) ခေါ်
ရွာ၌ ဗုရားအလောင်းတော် ဆံတော်ပယ်သည် ကျန်ဒေါက်လီရွာမှ အရှေ့တောင်
သုံးမိုင်ခွဲလောက်မှာ (ကဆေယရ်) ရွာယှိရာ ၎င်းရွာ၌ သင်္ကန်းဝတ်တော်မူသည်
၎င်းအနော်မာမြစ်သည် ကဝိလဝတ္ထုမှ အရှေ့ဘက် မိုင်လေးဆယ်အကွာ တည်ယှိသည်ဟု
ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

(သံပေါက်) ကျန်ဒေါက်လီရွာ၊ အနီးမှာ၊ ယှိရာစင်စစ် နော်မာမြစ်။
ဗတ္တိတွင်းမှာ၊ ကျန်ဒေါက်လီရွာ၊ ယှိရာသည်မြစ် မှတ်ပါလစ်။
ကျန်ဒေါက်လီရွာ၊ ဥတ္တရာ၊ မိုင်ကွာဝေးလစ် သုံးစင်စစ်။
စူရေယ (ကျူရေယ) ခေါ်၊ ထိုရွာသော်၊ ကိုယ်တော်စင်စစ် ဆံပယ်လစ်။
ကျန်ဒေါက်လီရွာ၊ ရှေ့တောင်မှာ၊ ခွဲပါယူလစ် သုံးမိုင်ခေတ်။ (သုံးမိုင်ခွဲ)
ကဆေယရ်ခေါ်၊ ရွာ၌သော်၊ ဆင်တော်မူလစ် သင်္ကန်းသစ်။
ကဝိလမှ၊ အရှေ့ကျ၊ မိုင်ကစင်စစ် လေးဆယ်မြစ်။
ထိုအရစ်မှာ၊ အနော်မာ၊ ယှိရာသည်မြစ် ဆုံးဖြတ်လစ်။
ကျောက်စာဌာန၊ ဣန္ဒိယ၊ ဆိုထစင်စစ် မင်းကြီးမြစ်။
(မစ္စတာ ကနိန်ဂဟန်) ကျောက်စာဌာနမင်းကြီး။

ကန္တကမြင်း အဆုံးအဖြတ်။ ။ဤ သွားဘက်တော်မြင်း၏ ကန္တက ဟူသော
အမည်အရာ၌၊ အရိနုရဝရမန္တကံ ကန္တကံနာမ တုရဂ်ဝရမာဟာရ ဟူသော ဗုဒ္ဓဝင်
အဋ္ဌကထာ ဖိနာလင်္ကာရဋီကာ ရုဏမန္တကံ၊ ကန္တကံ ဟူသော မဟာဗောဓိဝင်ကျမ်း
များနှင့်အညီ ကန္တကဟု ကကြီး အက္ခရာနောင် ဒန္တဇ ပဉ္စမက္ခရာ နုငယ်အောက်က
ဒုတိယက္ခရာ ထဆင်ထူး ၎င်းနောက် ကကြီးအက္ခရာနှင့် အမှန်အကန် ရေးဘတ်တတ်
ကြစေရမည်။ သီဟိုဠ် စသော လိပျန္တရများမှာလည်း ၎င်းအတိုင်းပင် ယှိကြသည်။
(kanthaka လန်ဒန်ရိုက် ဇာတ်စာအုပ် နိဒါန်းယှိ အမည်မှန်ပါ၌) ပါကတ အဘိဓာန်မှာ
လည်း ဤအတူပင် ယှိသည်။ ဗမာစာများမှာကား လည်ပင်းလည်ချောင်း ဟောပုဒ်မှာ
ကဲ့သို့ ကဏ္ဍက ဆူးငြောင့်ဟောပုဒ်မှာ ကဲ့သို့ ကဏ္ဍက ကဏ္ဍိက စသည်ဖြင့် အမည်
အက္ခရာအမျိုးမျိုး ပျက်လျက်ယှိလေသည်။ ပညာယှိများ အထူးသတိယှိကြစေ။

‘မဟာဗောဓိ ကဏ္ဍိကမြင်း’။ ။(ဝေဗ္ဗရာသီပျို့) အရိနုရ ဝရမန္တကံ အလောင်း
တော်မြတ်၏ ရန်သူဖြစ်သော လူသာမန်တို့ထက် မြတ်သော မင်းအပေါင်းကို ထောင်း
ထောင်းကြေညက် ဖျက်ဆီးမွေ့နှောက် နိုင်သော ကန္တကံ နာမ၊ ကန္တက အမည်
ယှိသော၊ တုရဂ်ဝရ၊ ငါ၏ သွားဘက်တော် မြင်းမြတ်ကို။ အာဟာရ၊ သင်ဆန္ဒ အမတ်ကုန်းနှီး

တင်၍ ပြင်ဆင် ဆောင်ယူခဲ့လော့ ဟု အနက်ယောဇနာလေ၊ မန္တကပုဒ်၌ မန္တ
ဝိလောလနေဟု ဓာတ်နက် ဖော်လေ။ ရဏ သဒ္ဓါ သင်္ဂါမ ပရိယာဟံ။

ဗုဒ္ဓသင်္ခတ ဘာသာ လလိတဝိတ္ထာရ ကျမ်း၌လည်း လည်ချောင်းဟော ပုဒ်မှာ
ကဲ့သို့ ကဏ္ဍက ဟူ၍ ပါဠိယှိသည်။ သို့ယှိသော်လည်း ၎င်းကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌ
ကထာနှင့် မဟာဗောဓိ ဝံသ စသော သာသနိက ကျမ်းဂန်ကြီးများထက် သာလွန်၍
ဂါရဝ ဘာဇန မဖြစ်တော့ချေ။

၎င်းကန္တကအမည် မှတ်လွယ်ရန် သံပေါက်များ

(သံပေါက်) နှု ထ ဒွယာ၊ ဒန္တဇာ၊ ဆင့်ပါဆုံး စ က ကာရ။
သဟဇာတော်၊ တုရင်္ဂေ၊ သုဒ္ဓေါနာမ ကန္တက။
နာမာနုဂ္ဂပါ၊ ထောမနာ၊ ပြုရာဗုဒ္ဓ ကျမ်းဝံသ။ (ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ)
မန္တက စွဲ၊ နှလုံးထဲ၊ မလွဲကန္တက မှတ်သားကြ။ (ကန္တက အမှန်)
ယင်းနှင့်မတူ၊ ပါဠိနေမှု၊ ပျက်ယူမှတ်ကြ ပဏ္ဍိတ။ (ကဏ္ဍက ကဏ္ဍိက ကဏ္ဍိက
ကန္တက အမှား အပျက်)

ဆန္ဒအမတ်။ ။မင်းတိုင်ပင်အမတ်၊ အဿဗောသရေး ဗုဒ္ဓသင်္ခတဘာသာ ဗုဒ္ဓစရိ
တကျမ်း၌ ဗုဒ္ဓပင် အဋ္ဌကထာများနှင့်အညီ၊ ကန္တက အမည်မှန် ပါယှိပုံနှင့် ဆန္ဒ အမည်
အရာမှာ ဆန္ဒက အမည်ပါယှိပုံကို မှတ်သားရန် ဂါထာ—

တုရဂါဝစရံ သဗောဓယိတွာ၊ ဇဝိနံ ဆန္ဒက မိတ္ထ မိတျုဝါစ။

ဟယ မာနယ ကန္တကံ၊ တွရာဝါ နဗြိတံ ပြာပွပ္ပမိတောဒျမေဝိယာသာ။

ဤဂါထာကား ဝိသမပါဒ၌ တဆဲ့တစ် (၁၁)လုံး သဂိုဏ်း၊ ဇဂိုဏ်း၊ ဂရုနှစ်လုံး
သမပါဒ၌ တဆဲ့နှစ် (၁၂)လုံး သ- ဘ- ရ- ယ- လေးဂိုဏ်းတို့ဖြင့် ဘွဲ့စီးအပ်သော
အဒ္ဓသမ မာလကာရိဏီ ဂါထာတည်း။ ၎င်းကား ဝုတ္တောဒယ ဆန်းကျမ်း၌ မလာမယှိ
သင်္ခတဘာသာ ဆန္ဒောမဉ္ဇရီ ဆန်းကျမ်း၌သာ ပါယှိသည်။

အနက်ကား။ ။သး၊ ထိုအလောင်းတော် မင်းမြတ်သည်။ ဇဝိနံ၊ လျင်မြန်ခြင်းယှိ
သော။ ဆန္ဒကံ၊ ဆန္ဒကအမည်ယှိသော။ တုရဂါဝစရံ၊ မြင်းတော်ခံအမတ်ကို။ ဗောဓယိတွာ၊
နိုးတော်မူ၍။ တွရာဝါနံ၊ လေနှင့်မခြား လျင်လျားသော အဟုန်ယှိသော။ ကန္တကံ၊
ကန္တက အမည်ယှိသော။ ဟယံ၊ ငါ၏ဘွားဘက်တော်မြင်းမြတ်ကို။ အာနယ၊ ကုန်းနှီး
တင်၍။ သင်ပြင် ဆောင်ယူခဲ့လော့။ ဣတး၊ ဤသေခြင်း မကင်းသော လောကတွင်းမှ။
အဗ္ဗတံ၊ သေဘေးကင်းလွတ် နိဗ္ဗာဏ်ဓာတ်သို့။ အဒျ၊ ယခု။ ပြာပွပ္ပံ၊ လျင်မြန် ထုတ်
ချောက် ရောက်ရန်အလို့ငှါ။ ဣတ္ထံ၊ ဤသို့ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားအားဖြင့်။ မေ၊ ငါ

အလောင်းတော်မြတ် လောကနတ်၏။ ဝိယာသာ၊ အလိုဆန္ဒ တောင့်တခြင်း ဖြစ်တော် မူပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဥဝါစ၊ မိန့်ဆို မြွက်ကြားတော်မူပြီ။

သို့သော် ပေါရာဏက၊ သာသနိက မာဂကျမ်းဂန်ကြီး များမှာကား ဖုံး လွှမ်းခြင်း အနက်ဟောပုဒ်မှာကဲ့သို့ သံဝရဏတ္ထ၊ ဆဒ ဓာတ် တ ပစ္စည်းဖြင့် ပဒနိပ္ပန္န ဖြစ်သော ဆန္ဒသဒ္ဓါဖြင့်ပင် အမည်လာယှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် မဟာဗောဓိ ဝံသ ကျမ်း၌ အတ္ထန္နဿ ဝဏံဆန္ဒ အာမန္တေတွာ၊ ဖိနစရိတ ကျမ်း၌ အတ္ထန္နဿ ဝဏံ ဆန္ဒ အာမန္တေတွာ ကထေသိဒံ၊ ဟု နာမာရူပ ထောမနာလင်္ကာရပြ ဝိသေသန အတ္ထန္နဿ ဝဏ ပုဒ်နှင့်တကွ ဆန္ဒအမည်ကို မိန့်ဆိုတော်မူကြပြီ။ အတ္ထန္နဿဝဏံ ကို မဖုံးမပိတ် သော နားနှစ်ဘက်ယှိသောဟု အနက်ယောဇနာလေ၊ ထို့ကြောင့် ဆန္ဒ ဟုသာ ဒန္တ ဇ နသံယုတ်နှင့် ရေးသားသင့်သည်။

ဘွားဘက်တော် ခုနစ်ဦး အဆုံးအဖြတ်။ ။ဤအရာ၌ စကား အလျင်းသင့်၍ ဘွားဘက်တော် ခုနစ်(၇)ဦးအရာမှာ အာနန္ဒာကို ထည့်သွင်းသင့်သည်။ အာရော ဟဏီယ ဆင်ကို (သို့မဟုတ်) အာဇာနိယ ဆင်ကိုထည့်သွင်းသင့်သည်ဟု ကျမ်းဂန်များ၌ ရှုပ်ရှုပ် ထွေးထွေး ယှိနေသည်ကို ပဏ္ဍိတ ဇာတိက သုတကာမ ဘူတကာမီ ပုဂ္ဂိုလ်များ မှတ်သားကြရန် အဋ္ဌကထာ အကိုးအကားများနှင့်တကွ သိသာရုံဆုံးဖြတ် ရှင်းလင်း ဖော်ပြဦးအံ့။

ဧကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိရ် အဋ္ဌကထာ ဇေတဝဂ္ဂဝဂ် အဖွင့် ကာဠုဒါယီ ဇေတဝဂ္ဂပြ အရာ ဗမာနှင့် သီဟိုဠ် ခရာစာ သာရတ္ထဒီပနိဋီကာများမှာ အာရောဟဏီယ ဆင်ဟု လာယှိ၏။ ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ သဟဇာတ ပရိစ္ဆေဒ ပြအရာနှင့် ဇာတ် အဋ္ဌကထာ နိဒါန်း ကာဠုဒါယီ ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ သီဟိုဠ်ခရာစာများမှာကား အာဇာနိယ ဆင်ဟု လာယှိသည်။

ဗမာ သီဟိုဠ် ယိုးဒယား အက္ခရာစာသုံးမျိုး မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ စုဇဒုက္ခ က္ခန္ဓသုတ် အဖွင့်၌ အာနန္ဒာ ဗုရားရှင် အောက်ငယ်ကြောင်း အဆိုယှိသည်။ စုဇဝိတာမေတိ အာနန္ဒတ္ထေရဿဝါ သန္တိကံ အာဂတံ (ဧကနိပါတ်) သီလဝဂ် တိပလ္လတ္ထမိဂဇာတ်) ဤ ပါဠိဖြင့် အာနန္ဒာမထေရ်သည် မိမိမည်းတော် ဗုရားသခင်၏ တဝမ်းကွဲ ညီတော်ဖြစ် ၍ မိမိ၏။ ဝါ၊ ရာဟုလာ၏ တဝမ်းကွဲ ဘထွေးတော် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြဆိုသည်။

သုတ်မဟာဝါ မဟာနိဒါနသုတ် ဒိကာမှာ ဗုရားအလောင်း ပဋိသန္ဓေ ယူတော်မူ သော နေ့မှာပင် အသျှင် အာနန္ဒာလည်း ပဋိသန္ဓေယူကြောင်း အဆိုယှိသည်။ ဗုရား အလောင်း ဘွားမြင်တော်မူသော နေ့မှာပင် ဘွားမြင်ကြောင်းကား အဆိုမယှိ။

ဤအရာ၌ ပညာယှိများ အထူးစဉ်းစားကြလေ၊ နှစ်ပေါင်း လေးရာ (၄၀၀) ကျော် ငါးရာ (၅၀၀)လောက်က စ၍ပင် ဗမာဘာသာ ပျို့လင်္ကာကျမ်းစာများ၌ ဘွားဘက်တော် အာနန္ဒာဟုသာ အဆိုယှိကြသည်။

နေ့ချင်းဘွားဘော် တကွမြော်သား ယသော်ဓရာ အာနန္ဒာက စသည်အပြား ခုနစ်ပါးတွင် (အသျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆို အင်းဝ တန်တားဦး မင်္ဂလစေတီတော်တည် မော်ကွန်း) ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်းနှင့် ဂါထာ (၆၀) ပျို့မှာလည်း အဆိုယှိသည်။

ဘွားဘက်တော်ကား အာနန္ဒာနှင့် ယသော်ဓရာ မဟာဗေဒိ ကဏ္ဍိကမြင်း (ဓမ္မရာသီပျို့)

ငါ့ညီဘွားဘက် ဇောဒဂ်လည်း ငါးချက်ပြည့်ဟန် သူမတန်သည် အာနန္ဒာ ခေါ်ကြ ခုခါတည်း။ (ဥမ္မာဒန္တိပျို့)

ညီတော်အာနန္ဒာ မြင်းတော်ကန်က (ပေ) တပြိုင်နက်ဖြစ် ဘွားဘက်တော်စစ် ဤခုနစ်နှင့် (မခါဒေဝပျို့သစ်) ဤသို့ စပ်ဆိုခဲ့ကြသည်ဟူလို။

ဆုံးဖြတ်ချက် သံပေါက်လင်္ကာများ

(သံပေါက်) အာရောဟဏီယဆင်၊ ဘွားဘက်တွင်၊ အင်္ဂုတ်ကျမ်းမှု၊ မိန်ခွန်းကြ။
ဝိနည်းဦးက၊ သာရတ္ထာ၊ ကျမ်းမှာလည်းမှု၊ ထိုနည်းတူ။
အာဇာနီယဆင်၊ ဘွားဘက်တွင်၊ ဗုဒ္ဓဝင်မှု၊ ဆိုမိန်ကြ။
ဇာတကနိဒါန၊ တထေဝ၊ ထေရဂါထာဘူ။
ဂူဠုဒုက္ခကွန်၊ ဌကထာမှန်၊ အာနန္ဒာငယ်ဟူ၊ မိန်ခွန်းကြ။

(အာနန္ဒာက အငယ်ဟူလို)

သန္ဓေယူရက်၊ အချက်၊ မိန်မြွက်ဦးကဟူ။

(သုတ်မဟာဝါမဟာနိဒါန သုတ်ဦးကဟူလို)

ဘွားချိန်ဘွားရက်၊ သူမမြွက်၊ လေးနက်သတိမှု။
သန္ဓေယူရက်၊ တူပါလျက်၊ ဘွားဘက်မဟုတ်သူ။
အဓိတောဒန၊ မင်းသက္က၊ ပုတ္တအာနန္ဒဟူ။
ဘွားချိန်ဘွားရက်၊ တူးပြားချက်၊ စွဲလျက်နှလုံးမှု။
ဘွားဘက်အရာ၊ အာနန္ဒာ၊ မပါကေန်မှု။

အာ-ဘော-ကာ-ယ-ဝ-ရွှေ-ကန်- ဘွားဘက်ခုနစ်မှန်၊ အာနန္ဒာမယူလင့် (ဆင်ပျံယူမှသင့်)

(အာ-အရမှာ အာရောဟဏီယဆင်ပျံ သို့မဟုတ် အာဇာနီယ ဆင်ပျံကိုယူမှ သင့်မည်ဟူလို)။

လန်ဒါနိရိုက် ဇာတ်နိဒါန်းစာအုပ်မှာကား (၁) ယသောဓရာ၊ (၂) ဆန္ဒ၊ (၃) ကာဠုဒါယီ၊ (၄) ကန္တက၊ (၅) မဟာဗောဓိ၊ (၆) ရွှေအိုးကြီးလေးလုံးအားဖြင့် ခြောက်ဦးသာ ပါယှိ၍ ဘွားဘက်တော် တယောက်ကျလိုလျက်ယှိနေလေသည်။

သီဟိုဠ်ဘာသာ သကျသီဟာဝဒါနခေါ် ဗုဒ္ဓစရိတကျမ်းနှင့် ဟိန္ဒူဘာသာ ဗုဒ္ဓ စရိယာကျမ်းများ၌လည်း အာနန္ဒာထေရ်ကို မထည့်သွင်းပဲ အာဇာနိယဆင်နှင့်တကွ သာ ဘွားဘက်တော် ခုနစ် ၇-ဦးကို ပြဆိုကြသည်။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသည်များကို နှိုင်းဆဲဆင်ခြင်သောအားဖြင့် အာနန္ဒာအရာ၌ အာရောဟဏိယ ဆင်ယုံ သို့မဟုတ် အာဇာနိယဆင်ယုံကို ယူသင့်ကြောင်း မှတ်ကြလေကုန်။

မလ္လတိုင်းအကြောင်း ပြီးပြီ။

(၂) ဝံသတိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဝံသတိုင်း၊ ရှေးမြို့တော်အမည် ကောသမ္ဘိ ယခုမြို့အမည် ကောဆမ် တည်ရာဌာနကား ခရိုင်နယ် လောဟာဗာဒ်၊ ကာဏပုရ (ကွံပုရ) ဖထေဟပုရ (ဖက်တာပုရ) ဒိစတြိတ် စီရင်စုနယ်ပယ်များ၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ဝံသတိုင်း။ ။ဤဝံသတိုင်းကို သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ဝတ္ထဟုခေါ်သည် ၎င်း အမည်ဖြင့်ပင် ကိမ်းဗရိဒ်ရာဇဝင် မြေပုံနှင့် ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒိယစာအုပ်၌လည်း Vatsa ပါယှိသည် ဗုဒ္ဓိမာန် ဝတ္ထရာဇး။ (ဗောဇပြဗန္ဓ) ၎င်းကို ကြမ်းပိုးအနက်ဟော သင်္ခတ ဘာသာ မတ္တုဏပုဒ်ကို မင်္ဂလာဟု မာဂဘာသာ ပြန်ဆိုရသကဲ့သို့ လည်းကောင်း သနက်မာရ ဗြဟ္မာဟော သနက္ကမာရ ပုဒ်ကို သနက်မာရဟု ပြန်ဆိုရသကဲ့သို့ လည်းကောင်း ဝံသဟူ၍သာ ဝသေးသေးထင် ၎င်းနောက် သအက္ခရာနှင့် မာဂဘာသာ အမှန်ပြန်ဆိုရမည်။ ပြန်ဆိုကြလေ နွားငယ်အနက်ဟော ဝတ္ထပုဒ်ကဲ့သို့ ဤအရာ၌ အပြန် မမှားကြလေလင့် အထူးသတိယှိကြစေ။

(သံပေါက်) တ ကိုဗိန္ဒု၊ ဝထက်ဖြ၊ ပြန်မှုဤမှာ မာဂဓာ။

ကောသမ္ဘိ။ ။ကောသမ္ဘိသည် ဗောသိတသေဋ္ဌေး ဆောက်လုပ်သော ဗောသိ တာရုံ ကုက္ကုဋ္ဌသေဋ္ဌေးဆောက်လုပ်သော ကုက္ကုဋ္ဌာရုံ ပါဝါရိက သေဋ္ဌေးဆောက်လုပ် သောပါဝါရိကာရုံ ဗဒရိကသေဋ္ဌေး ဆောက်လုပ်သော ဗဒရိကာရုံကျောင်းတော်ကြီး များ၏တည်ရာမြို့ဖြစ်သည့်အပြင် ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင် ဗဟုသုတ ဓမ္မကထိက တေဒဂ်ရ

သောတာပန် အရိယာဖြစ်သည့် ခုဇ္ဈတ္တရာ ဥပါသိကာမ၏နေရာ ပရန္တပ မင်း၏သားတော် ဟတ္ထိ မန္တာန်ကို ရွတ်စိတ်၍ ဟတ္ထိကန္တ မည်သောစောင်းကိုကီးသည်ယှိသော် ဆင်များကို ပြေးစေနိုင်ဘမ်းယူနိုင်၍ ဆင်ယာဉ်အပေါင်း ထောင်သောင်းမက လောက်ငကိုလုံ ပြည့်စုံ ပေါများသော ဥဒေနမင်း (ဥဒယနမင်း) (နောက်အမည်ကားသင်္ခတဘာသာ) သောတာပန် အရိယာ မေတ္တာဝိဟာရီအရာ တေဒဂ်ရ သာမာဝတီ မိဘယားတို့၏ စိုးစံရာမြို့တော် ဖြစ်သည်။

ဃောသိတ အဆုံးအဖြတ်။ ။ဤ ဃောသိတ သေဋ္ဌေး အရာမှာလည်း အလုံးစုံ ဗမာစာများ၌ သမ္မာလုံးကြီးတင်မပါပဲ နောက်က ကအက္ခရာဆက်လျက် ဃောသက ဟူ၍ချည်းသာ လွဲပျက်လျက် ယှိနေသည် ပညာယှိများ သတိပြုကြလေ။ နိုင်ငံခြားစာများမှာကား ဃောသိတဟူ၍သာ အမှန်ယှိသည်။

ပရန္တပ အဆုံးအဖြတ်။ ။ဤမင်း၏ အမည်ပြုအရာမှာ အလုံးစုံဗမာစာများ၌ ရှေ့ပစောက်မှာ နှစ်ချောင်းငင် နောက်ပစောက်မှာ ဧဒေဘော်နှင့် ပူရန္တပ ဟူ၍ချည်းသာ ပါဌ်ပျက်လျက်ယှိကြသည်။ ပညာယှိများ အထူးသတိယှိကြစေ၊ မင်းတို့၏တန်းခိုးသတ္တိ ပြု အန္တတ္ထအမည်ဖြင့် နိုင်ငံခြား လိပျန္တရ ပါဌ်နေများအရ ပရန္တပဟူ၍သာ ပါဌ်မှန် ယှိစေရမည်။

parantapa ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒိယ စာအုပ်၌ ပါယှိသော အမည်မှန် မောဂ္ဂလာန် ဗျာက ရုဏ်းကျမ်း၌ ပရန္တပ ဥဒါဟရုဏ် တိုက်ရိုက်ပါယှိသည်။

ဥဒေန အဆုံးအဖြတ်။ ။ဤ ဝံသတိုင်း ကောသမ္ဗိပြည် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ဥဒေန ဟူသော အမည်သညာမှန်ကို မှတ်သား လွယ်ကူရန် ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ရုပ်တွက် ရှင်းလင်း ဖော်ပြသော သံပေါက် လင်္ကာများ။

- (သံပေါက်) ဥဂ္ဂေး ဣ ဓာတ်၊ ယု သက်လတ်၊ လာမှတ်ဒထွေးသာ။
- ဣ ဝ ဝုဒ္ဓိ၊ ယု အယှိ၊ ပြုတိအနသာ။
- ကောသမ္ဗိပြည်၊ ဘုရင့်မည်၊ မှန်သည်သညာ၊ ဥဒေနာ။ (ဥဒေန)
- (၎င်းလန်ဒန်ရိုက် ဇာတ်အဋ္ဌကထာ စာအုပ်၌ ပါယှိသော အမည်မှန်)
- လိပျန္တရ၊ လေခန၊ ယှိထမှန်စွာ၊ ဤသို့သာ။
- သို့ယှိပါမှ၊ သင်္ခတ၊ ညီထပေမည်မှာ။
- ဥဒယန၊ သင်္ခတ၊ ခေါ်ကြ ဤအရာ။
- ဗုဒ္ဓဇဏ၊ ပါကတ၊ ယှိထ ဤသညာ။ (ဥဒယန)
- ဧ ကို အယ၊ ထပ်ပြုထ၊ ပဒသင်္ခတ။

နိုင်ငံခြား ပါဠိကျမ်းဂန် ပါဠိနေ သင်တ ကျမ်းဂန်များနှင့်တကွ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ အဆိုစကားနှင့်အညီ ဥဒယ အရုဏ္ဏမနေ ဇေတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္ထတိတိ ဥဒေနာ စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထ ပြုလုပ်လေ။

(သံပေါက်) တဖြင့် ပျက်ငြား၊ ဗမာများ၊ စာသွားအနေမှာ။
တနှင့် ဣန္ဒ၊ ကပ်ယှဉ်ကြ၊ ပျက်ထအချို့စာ။ (ဥတေန ဥတိန္ဒ) ပျက်
ပါရမီတက်ရှိန်၊ မြတ်ဥတိန္ဒ၊ နရိန္ဒဏ်။ (ဥဒိန္ဒပျို့။)
ကိုကား ဣ၊ နသတ်ဘိ၊ ဖွတ်သိ၊ ဗမာ ဥဒိန် သာ။

ပါဠိဘာသာ ဥဒေန အမည်၌ယှိသော သဝေထိုး ဇေတိလုံးကြီးတင် ဣပြ န-
မှာ ဟလန္တနည်းမျိုးဖြင့် အသတ်တမ်းခွန်ပြု၍ ဥဒိန်ဟု ဗမာဘာသာ စကားအမည်အား
ဖြင့် ခေါ်ဆိုရေးသား နိုင်သည်ဟူလို။

နသတ်(အိမ်)ကာရန်ပြ ဝဏ္ဏဗောဓနသတ်အင်း၌ ဥဒေနမာဂဘာသာကို အငြိပြု၍
ဒထွေး လုံးကြီးတင် နသတ်နှင့် ဥဒိန် ဟု ရေးသားပါယှိသည်။

နာဂသေန နာဂသိန်၊ ဇေယျသေန ဇေယျသိန်၊ ဟူသကဲ့သို့ နန္ဒိသေန နန္ဒိသိန်၊
ဓမ္မသေန ဓမ္မသိန်၊ သူရသေန သူရသိန်၊ ဥဒေန ဥဒိန် ဤသို့ ရေးရမည်ဟူလို။

ကောသမ္ဘိ အဆုံးအဖြတ်။ ။ဤမြို့တော်အမည်ပြ အရာမှာ ဗမာစာများ၌ ကော
သန္တိဟု တကုန်းနှင့် ပျက်တတ်သည် သတိယှိကြစေ၊ ၎င်း ကောသမ္ဘိသည် တရဝါဒီ
ဘူတာမှ တောင်ဘက် မိုင်(၂၀) အကွာ၌ တည်ယှိသည်၊ ၎င်း မြို့တော်ဟောင်းရာ၌
ကိုဆမ်ဆူနာမ် မည်သော ရွာငယ်တခု ကိုဆမ်ခိရာဂျ မည်သော ရွာလည်း တခုအားဖြင့်
ပေါင်းရွာငယ် နှစ်ခုယှိ၏၊ ကိုဆမ်ခိရာဂျရွာကို ဂဟရဝါဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်၊ ၎င်း
ရွာငယ်နှစ်ခု တည်ယှိသော အရပ်သည်ပင်လျှင် ရှေးအခါက ကောသမ္ဘိ မြို့တော်
ဟောင်းရာ ဖြစ်သည်။

ပြဆိုခဲ့သော တရဝါဒီ ဘူတာသို့ လောဟာပဒ်မှ သို့မဟုတ် ကာဏပုရ (ကွံပုရ)
မှ မီးရထား စီးသွားနိုင်သည်၊ ၎င်းမှ မြို့တော်ဟောင်းရာ ရောက်အောင် လှည်း
ရထား မော်တော်ကားများဖြင့် သွားနိုင်သည်။

ဝံသတိုင်း ပြီးပြီ။

(၃) မန္တတိုင်း အကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် မန္တ (ဝိရာဇ) ရှေးမြို့တော်အမည် မန္တပုရ
ယခုမြို့ အမည် ဇယပုရ (ဂျေပုရ) တည်ရာ ဌာနကား ရာဇပုတာနာ နယ်အရှေ့ပိုင်း
ဇယပုရ (ဂျေပုရ) ဒိစတြိတ် စီရင်စု နယ်ပယ်များ၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ် ဝေဘန် ပြဆိုချက်

မဇ္ဈိ။ ။ ၎င်းမဇ္ဈိတိုင်းသည် ဗုရားအလောင်းတော် မာတင် ရသေ့ကြီးအား သတ်ခြင်းကြောင့် နတ်များ အမျက်ထွက်၍ တတိုင်းလုံးကို ပြာပူခိမ်းဖြင့် ဖုံးလွှမ်း ရွာသွန်းစေလျက် ဖျက်ဆီးအပ်သော တိုင်းဖြစ်သည်။

၎င်းမဇ္ဈိ အမည်ကို သင်္ခတ ဘာသာအားဖြင့် မတ္တု (မတ်သျှ) ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းသင်္ခတ အမည်ဖြင့်ပင် ကရစ်မပေါ်မီ အနှစ်ငါးရာ (၅၀၀) ထက် မနည်း ရှေးကျ သော အရိယ ဣန္ဒြိယ မြေပုံဟောင်းကြီးနှင့် ကိမ်းဗရိဒ် ရာဇဝင်မြေပုံ၌ matsya ဟု ပါသည်။ ၎င်းကို ပါဠိဘာသာအားဖြင့် ရေးသားမှု ငါးဟောမဇ္ဈိ ပုဒ်မှာကဲ့သို့ အက္ခရာ မပျက် အမည်မှန် ပုဒ်မှန်နှင့် ရေးသား ရွတ်တတ်တတ်စေရမည်။ ၎င်းမဇ္ဈိ ပုဒ်၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို ငါတို့ရေးသား အပ်သော အဘိဓာန် နိဿယသစ် ပါတာလဝင် ဂါထာ နံပါတ် (၆၇၁) မှာ ကြည့်ရှုလေ။

(သံပေါက်) ငါးဟောပုဒ်မှာ၊ ကံပမာ၊ ရေးပါမဇ္ဈိ၊ တိုင်းရဌ။
တ သ ယသုံး၊ ဆင့်ရေးထုံး၊ စလုံးနှင့် ဆ- ဆင့်ပြန်ကြ။
ညုဒ္ဓပါဠိ၊ မှန်ဖြစ်အိ၊ မှတ်သိပါကြ၊ ပဏ္ဍိတ။
ပါကတဘိဓာန်၊ ဤနည်းပြန်၊ သိရန်ရှုကြ၊ ယင်းဂန္ထ။

ဗမာစာများနှင့် ယိုးဒယား အင်္ဂလိပ်စာများ၌ကား အမျိုးမျိုး ပျက်စီးလျက်ရှိသည်။
ပါဠိသုံးထွေ ပျက်စီးယိုနေပုံ မှတ်သားရန်သံပေါက်
မစ္စ မဇ္ဈ၊ နောက်မဇ္ဈ၊ ပျက်ထယိုရာ၊ ပါဠိသုံးမြာ။

လန်ဒန်ရိုက် မာတင်ဇာတ် အဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ကား Majjharattham (မဇ္ဈရဋ္ဌံ) မေဇ္ဈရဋ္ဌံဟု ပျက်လျက်ပါယိုနေသေသည် သတိယှိကြလေ။ သင်္ခတဘာသာ၌ မေဇ္ဈဟု မသဝေထိုး နောက်က ခအောက်ဂြိုက် ယပင့်နှင့်ယှိသော ပုဒ်ကိုသာလျှင် ငါတို့မာဂဓ ဘာသာအားဖြင့် (မေဇ္ဈ) ဟု မသဝေထိုးနောက်က ဇကွေ ဈမျှင်ဆွဲ အဆင့်နှင့် ပြန်ဆို ပြောင်းလဲရသည်။ ဤ (မတ္တု) ပုဒ်မှာကား ဤကဲ့သို့မပြန်ရ မဇ္ဈဟုသာ ပြန်ရသည်။

သီဟိုဠ် ဟိန္ဒူ စသောနိုင်ငံခြား စာများမှာကား အမည်မပျက် အမှန်အကန် ယှိကြသည်ပင်။

ဝိရာဇု။ ။ ဗုဒ္ဓိသင်္ဂဟ ဣန္ဒြိယစာအုပ် သောဠသတိုင်းကို ပြသောအရာ၌ ပါယှိသော အမည်မှန် သင်္ခတဘာသာ ဝေရာဇုပုဒ် မာဂဓဘာသာ ဝိရာဇုပုဒ်လည်း ၎င်းမဇ္ဈတိုင်း ဟော ပရိယာယ်ပင်တည်း ၎င်းသင်္ခတပုဒ်ကိုစွဲ၍ ယခုအခါ ဣန္ဒြိယတိုင်းသားများက ဗေရာဇု (ပိုက်ရာဇု) ဟုခေါ်ကြ၏ ၎င်းသည် ဒိလ္လီမြို့မှ အနောက်တောင် မိုင်တရာငါးဆယ် (၃၅၀) ခန့် ဝေးသောအရပ်၌ တည်ရှိသည်။

တည်ရာဌာန၌ ပါယိသော ရာဇပုတာနာ အမည်သစ်အကြောင်းနှင့်
၎င်း၏ မာဂဓနှင့် သင်္ခတဘာသာ ရှေးဟောင်းအမည်များ မှတ်သားရန်

ရာဇာ-မင်း ပုတ-သား၊ ပုတ္တ ပုတြ တို့မှ ပျက်လွှာသော ပြာကတိက ပါကတိက
(ပါကတ) ဘာသာစကား (အသောကသိလာ လိပိမှာလည်း ၎င်းပါကတိက ဝေါဟာရ
အများပင် ပါယိသည်)။

အာနာ၊ ဆောင်ယူခြင်း ဆောင်ယူအပ်(၎င်းလည်းပါကတိက ဘာသာစကားပင်)
ရာဇ+ပုတ+အာနာ+ ရာဇပုတာနာ၊ မင်းသားများ မိမိတို့အနွယ်အမည်ဖြင့် ဆောင်ယူ
သိမ်းသွင်း တည်ထောင်အပ်သော နယ်ပယ်။

(သံပေါက်) မင်းသားအများ၊ ဆောင်ယူခြား၊ တည်ထားဒေသ၊ ထိုနယ်ပ။
ပူနောက်ကတ၊ တာနောက်နာ၊ သေချာကျန၊ ရှေးပါကြ။ (ရာဇပုတာနာ)
ဟိန္ဒူဗင်္ဂါ၊ ဝေါဟာရာ၊ ညီညာမှန်လှ ဤသို့ပ။

ရာဇပုတာနာနယ်၏ ရှေးအမည်ဟောင်းဖြစ်သော သာလွ သာလာဝ ပုဒ်ပြီးပုံ။

(သံပေါက်) သာလပုဒ်နှောက်၊ ဝကိုလှောက်၊ မှတ်လောက်ပစ္စည်းဆက်။
ကျမ်းသင်္ခတ၊ ဝေါဟာရ၊ လ ဝ သံယုဂ်ရှက်။ (သာလွ)
ငါတို့မာဂဓ၊ ဝေါဟာရ၊ သာလဝဟုမြွက်။

၎င်းအမည်ထူး

မာဂဓဝေါဟာရ	သင်္ခတဝေါဟာရ
(၁) သာလဝ။	(၁) သာလွ။
(၂) သောဘ။	(၂) ဒဲသာဘ။
(၃) ဟရိစန္ဒပုရီ။	(၃) ဟရိစန္ဒြပုရီ။

မစ္ဆတိုင်း ပြီးပြီ။

(၄) သူရသေနတိုင်းအကြောင်း

အကချဉ်းမှတ်ခဉ်။ ။တိုင်းအမည် သူရသေန ရှေးမြို့တော်အမည် ဥတ္တရမထရာ
ယရမြို့အမည် မထုရာ မရရာ တည်ရာဌာနကား ခရိုင်နယ်အနောက်ပိုင်း အာဂရာနှင့်
ရာဇပုတာနာနယ် အရှေ့ပိုင်း ဘရတပုရ (ဘရိတပုရ) ဒိစတြိတ်စီရင်စု နယ်ပယ်များ၌
တည်ယှိသည်။

အကျယ်စေဘန်ပြဆိုချက်

သူရသေန။ ။ဤတိုင်းသည် ဝသုဒေဝစသော မင်းသားညီနောင် တကျိပ်တို့၏ ဘိုးတော် မဟာသာဂရမင်း ခမည်းတော် ဥပသာဂရ မင်းတို့၏ စံနေတော်မူရာ အရပ်ဖြစ်သည်။

ဗုရားသခင် လက်ထက်တော်၌ကား အဝန္တိတိုင်း ဥဇ္ဇေနိပြည့်ရှင် ဘုရင် မင်းမြတ်၏ သမီးတော် သား မြေးတော် ပြာဟ္မဏ လဒ္ဓိက ပုဏ္ဏားအယုယိသူ မာထုရာဇ်မင်း နန်းစံရာဖြစ်သည်ဟု မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ မာထုရိယ သုတ်အဖွင့်၌ အဆိုယှိသည်။

ရဲရင့်ဖျပ်လတ် သတ္တိဂုဏ်ထူးနှင့် ပြည့်စုံသည့် စစ်သည်ယှိသော မင်းသားများ နေထိုင်ရာအရပ်ဖြစ်၍ ၎င်းတိုင်းကို သူရသေနတိုင်းဟုခေါ်သည် ဤတိုင်းကို ဣန္ဒိယ ပြည်ပြင်ဘက် ဥရောပစသည်မှာ ယှိသည်ဟု မမှတ်ထင်ကြလေလင့်။

ဥတ္တရမထုရာ။ ။ဗိသလိုးနတ်၏ မွေးဘွားရာ အရပ်ဖြစ်၍ သူရသေနတိုင်း ဥတ္တရမထုရာသည် ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့၏ လွန်စွာအရေးတကြီး ကိုးကွယ်ဆည်းကပ် ပူဇော် ရာအရပ်ဖြစ်သည်။ ထိုစကားမှန်၏။

(၁) ကောသလတိုင်း အာယောဗျားခေါ် သာကေတ၊ (၂) သူရသေနတိုင်း မထု ရာပြည်၊ (၃) ဟရိဒ္ဒါရခေါ် မာယာပုရ၊ (၄) ကာသိတိုင်း ဗာရာဏသီ၊ (၅) ဒမိဇ္ဇတိုင်း ကဗ္ဗိပုရ၊ (၆) အဝန္တိတိုင်း ဥဇ္ဇေနိပြည်၊ (၇) သုရဋ္ဌတိုင်း ဒွါရာဝတီ ၎င်းခုနစ် (၇) ဌာနသည် ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့ အရေးတကြီး ဆည်းကပ်ပူဇော်ရာ အရပ်ဖြစ်ရာ ဤ ခုနစ်ဌာနတွင် တဌာန အပါအဝင်ဖြစ်လေသည်။

ဒသနိပါတ် ဗာတပဏ္ဍိတ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ အင်္ဂုရပေတဝတ္ထု အဋ္ဌကထာများနှင့် သစ်တ ဟိန္ဒူ ဗင်္ဂါလီအဘိဓာန်များကိုကြည့်က သူရသေန ဥတ္တရမထုရာတို့အကြောင်းကို ကောင်းစွာသိနိုင်သည်။

ဥတ္တရမထုရာသည် ယခုအခါ အမည်မပြောင်းလွှဲမထုရာဟူသော အမည်ဖြင့်ပင် ထင်ရှားလျက်ယှိသည်။ မီးရထား ဘူတာများမှာလည်း ၎င်းအမည်အတိုင်းပင် ရေးသား လျက် ယှိကြသည် ထိုအရပ်သားများကလည်း ၎င်းအတိုင်းပင် ရေးသားခေါ်ဆို ကြသည်။

ကျောင်းသုံးဗမာအက္ခရာ ဣန္ဒိယမြေပုံများ၌ကား Muttra ဟူသောအက္ခရာ အရေးအသား စာလုံးပေါင်းကိုစွဲ၍ မကြာဟု အမည်လွှဲ ရေးသားပါယှိနေသည် ကျောင်းဆရာများ အထူးသတိယှိကြစေ။ ဟိန္ဒူနှင့်ဗင်္ဂါလီအစိုးရ ကျောင်းသုံးမြေပုံများ

မှာကား မထုရာဟူ၍ပင် မှန်ကန်စွာ ပုံနှိပ်ရေးသား ပါယိကြသည်။ ၎င်းကို Mathur^a ဟု စာလုံးပေါင်းသစ် အမှန်ရေးသား၍ မထုရာဟု အမှန်ပြန်လေ။ ၎င်းစာလုံးပေါင်း အတိုင်းပင် ကရစ်မပေါ်မီ အနှစ်သုံးရာနှစ်ဆဲ့ခုနစ် (၃၂၇) ခုနှစ်လောက်က ဣန္ဒိယ ရှေးဟောင်းမြေပုံနှင့် ရိုက်သံဒေဗသ် မြေပုံ ကိမ်းဗရိဒ်ရာဇဝင် မြေပုံများမှာလည်း ပါယိသည်။

တနည်း Madhurā ဟုရေး၍ ခအောက်မြိုက်တချောင်းငင်နှင့် မရရာဟုပြန်လေ။ ရိုက်သံဒေဗသ် စာအုပ်၌လည်း ၎င်းအတိုင်းပင် စာလုံးပေါင်းပါယိသည်။ သင်္ခတ အဘိဓာန်ကျမ်းများ၌ ထဆင်ထူးနှင့် ခအောက်မြိုက် နှစ်ချက်သင့်ဟု အမိန့်အဆိုယှိသည် ပါဠိနှင့်ပါကတကျမ်းဂန်များ၌ ခအောက်မြိုက်နှင့် ပါဠိအယှိများ၍ သင်္ခတကျမ်းများ မှာကား ထဆင်ထူးနှင့်သာ ပါဠိအယှိများသည်။

(သံပေါက်) မ ချောင်းငင်မဲ့၊ ထိုနောက်ဆွဲ၊ တည့် (ထံ) ထဆင် တချောင်းငင်။
ရာဆက်သွယ်ပါ၊ မထုရာ၊ သညာသန့်စင်၊ မှန်ဖြစ်ချင်။
ခအောက်ချိုက် စု၊ ပါဠိယှိမှု၊ ဆိုပြုအသင့်ပင်။
ထဆင်ထူးသာ၊ သင်္ခတာ၊ ကျမ်းမှာများဖြင့်၊ ပါဠိနေပင်။
ခအောက်ချိုက်သာ၊ မာနှင့်ပါ၊ ကျမ်းမှာများဖြင့်၊ ပါဠိတွေ့ဖြင့်။ (မာဂဇနှင့် ပါကတ)

၎င်းမြို့၏ မထုရာ မရရာဟူသော အမည်သည် ငါ့ကို သာသနိက ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းဂန်ကြီးများနှင့် သင်္ခတကျမ်းများမှာ လွန်စွာပင်ထင်ရှားသော အမည်ပင်ဖြစ်ချေ သည်။ အာယသ္မာ မဟာကစ္စာနော မရရာယံ (မထုရာယံ) ဝိဟရတိ (မန္တိမပဏ္ဍာသ မာရရိယသုတ်) အယောချာ မထုရာမာယာ (ဝိမ္ဗုပုရာဏ) ဤဥတ္တရ မထုရာကိုပင် မခြစ်တိုင်း ခေါ်သည်ဟု အမှားပြောဆိုလျက် ယှိကြသည် သတိပြုကြကုန်။

ဤဥတ္တရမထုရာကား ရာဇပုတာနယ် အရှေ့ပိုင်းနှင့် အာဂရာနယ် အနောက်ပိုင်း၌ တည်ယှိသည် မခြစ်တိုင်းကား ပန်ဂျပ်ပြည် အနောက်စွန်းမှာ တည်ယှိသည် ဤသို့ တည်ရာအားဖြင့် အချင်းချင်း ဝေးကွာလှသောကြောင့် ယုတ္တိမယှိ မမှတ်သင့်ဟူလို။

သူရသေနတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၅) အသက-ပတိဋ္ဌာန-ပေါတန-တိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် အသက-ပတိဋ္ဌာန-ပေါတန ရှေးမြို့တော် အမည် ပေါတလိ ယခုမြို့အမည် ပေထန တည်ရာဋ္ဌာနကား ဟိုက်ဒြာဗာဒ်နယ် အနောက် မြောက်ပိုင်း ဩရန်ဂဗတ် (ဩရင်္ဂါဗာဒ်)၊ ဗီရ (ဘီရ်) ဒိစတြိတ် စီရင်စု နယ်ပယ်များ၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

အသကာ။ ။ဗုရားအလောင်းတော် သျှင်ရသေ့ကြီးအား* သိကြားမင်း လျှောက်ထားသော စကားကို နာကြားမှတ်သား၍ ယုဒ္ဓေါပါယ ကုသလဖြစ်သော ပညာဝိညာဏ် အရာ၌ ဖေဒဂ်ရ လကျာတော်ရုံ ပဌမအဂ္ဂသာဝက ဓမ္မသေနာပတိ တရားစစ်သူကြီး ဖြစ်တော်မူသော သျှင်သာရိပုတြာ အလောင်း နန္ဒိသေန စစ်သူကြီး၏ အကြောင်း နည်းလမ်းပြ အစီအမံအတိုင်း ကလိဂ်ရာဇ် မင်းနှင့် စစ်ဘက်ရာ ၎င်းမင်းကို အောင်မြင်၍ ၎င်း၏ သမီးတော် လေး (၄)ယောက်ကို အရယူနိုင်သော စတုတ္ထနိပါတ် စုဠကလိဂ် ဇာတ်လာ အသကာတိုင်း ပေါတလိပြည် အရုဏ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အုပ်စိုးစံရာ ဌာနတိုင်း ဖြစ်သည်။

ဤတိုင်းကို သင်္ခတ ဘာသာအားဖြင့် အဋ္ဌကဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းအလို ကျောက်ခဲကောင်း များပြားသော အရပ်၌ တည်ထောင် ဘန်ဆင်း အပ်သောတိုင်းဟု ဆိုလိုသည်။ အသကာဟူသော မာဂဓ ဘာသာအမည် အဓိပ္ပာယ်မှာ မြင်းစီးအတတ်၌ တဘက်ကမ်း ခတ်အောင် ကျင်လည်တတ်မြောက်ကြ၍ အသကာဟု အမည်ရကြကုန်သော မင်းသားတို့၏ စံနေရာမြို့ စံနေရာတိုင်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အသကာတိုင်းဟု ခေါ်သည်။

ပတိဋ္ဌာန ပေါတန။ ။ပတိဋ္ဌာန ပေါတန နှစ်ပုဒ်လည်း ၎င်းအသကာတိုင်းဟော ပရိယာယ်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုတွင် ပတိဋ္ဌာနကို ယခုအခါ ပိုက်တာနဟု ခေါ်ကြသည်။ ပေါတနကို သင်္ခတ ဘာသာအားဖြင့် ပေါက်ဒရဟု ခေါ်သည်။

*သိကြား-သကြား။ ။ဤဝေါဟာရ အရာမှာ သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ အမော် ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်သူမြတ်ကို ထောက်ဆ၍ ပညာအရည်အချင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခေတ်ကာလအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နောက်ကြသော ထောင်သင်းမှူး နဝဒေစသော စာဆိုတော်ပညာယို ကဒိပုဂ္ဂိုလ်များက ရှာပါဘိလေ့မိုဗ်းသကြား မှာပါဘိလေ့မိုဗ်းတာ၊ ရှာပါဘိလေ့မျိုးမပြား စသည်ဖြင့် သအက္ခရာမှာ လုံးကြီးတင်မပါစေပဲ ကြိသကြားကို ရေးသားသကဲ့သို့ စပ်ဆိုရေးသားကြ ငြားသော်လည်း သျှင်မဟာ ရဋ္ဌသာရ ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်၏ စတုဓမ္မသာရ- မင်း မိဘယားတို့ တောထွက်ခဏ်းတွင် မိန့်ဆိုအပ်သည့် သိကြားဟူသော သလုံးကြီးတင်နှင့် အရေးအသား အမိန့်ဥပဒေကို ကျော်လွန်၍ နောက်ပေါ် ပညာဝန် ပုဂ္ဂိုလ်များက မမှတ်သားသင့်တော့ချေ။

၎င်းစတုဓမ္မသာရ ပျို့လားရင်းစကားကား ဤသို့တည်း။ သက္က-သကြ-မာဂဓနှင့် သင်္ခတဘာသာဝေါဟာရ အပြား ဤနှစ်ပါးတွင် အိအားအက္ခရာလွဲကာလည်းပြု ဗမာနှင့် ယခုလူတွင် သိကြားထင်သည် ဟူသည်ပင်တည်း။

(၈) ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ မာပိရနိဒါန်း မဟာဝင်
 အဋ္ဌကထာများ၌ လာသော သာသနာပြု လွှတ်ရာ
 ကိုးတိုင်း ကိုးဌာန မြို့တော် တည်ရာဌာန
 စသည်များကို ပြဆိုခဏ်း

ရှေးဦးစွာ တိုင်းနှင့် မြို့တော် သရုပ် အခဉ်သိရန်ဗျား

ဦးရေ	တိုင်း	မြို့တော်	ဦးရေ	တိုင်း	မြို့တော်
၁။	*ကသ္မိရနှင့် ဂန္ဓာရ	တက္ကသိလာ သိရိနဂရ	၅။	မဟာရဋ္ဌ	ကယျာဏပုရ
၂။	မဟိသမဏ္ဍလ	သာကလ	၆။	ယောနက	သာကလ
၃။	ဝနဝါသီ	ကောကဏ	၇။	ဟိမဝန္တပဒေသ	
၄။	အပရန္တ	သုပ္ပါရက	၈။	သုဝဏ္ဏဘူမိ	
			၉။	*သိဟဋ္ဌ	အနုရာဓ

(မှတ်ချက်)။ ။အဘိဓာန်ကျမ်းလာ ကသ္မိရနှင့်- ဂန္ဓာရ- နှစ်တိုင်းကို ဤ၌ တပေါင်းတည်း ပြု၍ တဌာနယူသည်။ ကိုးဌာန အနက် ဤခရေပွင့်ပြု ပဌမဌာနနှင့် နဝမဌာန ဤနှစ်ဌာနကို အဘိဓာန် ကျမ်းလာတိုင်း အခဏ်း၌ ပြဆိုခဲ့ပြီ။ ကျန်ရစ်ဌာနကို သာ ဤအခဏ်း၌ ပြဆိုပေအံ့။

၎င်း ရန်စဌာနကား (၁) မဟိသမဏ္ဍလ၊ (၂) ဝနဝါသီ၊ (၃) အပရန္တ၊ (၄) မဟာရဋ္ဌ၊ (၅) ယောနက၊ (၆) ဟိမဝန္တပဒေသ၊ (၇) သုဝဏ္ဏဘူမိ တည်း။

၎င်း သာသနာပြု လွှတ်ရာ ကိုးဌာနသည် ယခု အာသျှခေါ် အရိယတိုက် အတွင်းမှာချည်း တည်ယှိသည်။ အခြားဥရောပတိုက် စသောတိုက်များ၌ မတည်မယှိ၊ အချို့တည်ယှိ သေးသလို ယောင်ဝါး ပြောဆိုကြသည် များကို မမှတ်အပ်။

ဤ အာသျှခေါ် အရိယတိုက်တွင်လည်း ဣန္ဒိယ ပြည်တွင်း၌ (၁) ကသ္မိရ ဂန္ဓာရ (၂) မဟိသမဏ္ဍလ (၃) ဝနဝါသီ (၄) အပရန္တ (၅) မဟာရဋ္ဌ ဤငါးဌာနသာ တည်ယှိ၍ (၁) ယောနက (၂) ဟိမဝန္တပဒေသ (၃) သုဝဏ္ဏဘူမိ (၄) သိဟဋ္ဌ ဤ ကျန်လေးဌာနသည် ဣန္ဒိယပြည်မှ အပြင်ဘက်မှာ တည်ယှိသည်ဟုမှတ်၊ သာသနာပြု လွှတ်ရာကာလကို တတိယသင်္ဂါယနာတင် ကာလမှ မကြာမြင့်လွန်းသော ကာလအတွင်း ယူသင့်သည်။

ထိုဌာန သရင်နှင့် တည်ရာအကျဉ်း သံပေါက်

(သံပေါက်) က, မ, ဝ, အ၊ ရဋ္ဌမဟာ၊ တဖြာယော, 'ဟိ၊ သု, 'သိ ထည့်၊ မှတ်ဘိ ကိုးဌာနာ။
ယော- 'သိ- သု- 'ဟိ၊ လေးပါးယို၊ ဣန္ဒြိယပြင်မှာ။ (ဣန္ဒြိယမှ အပြင်)
ကျန်းငါးဌာန၊ အတွင်းကျ၊ မှတ်ပ သာသနာ။ (ဣန္ဒြိယ၏ အတွင်း)

မှတ်ချက် ပြီး၏။

(၁) မဟိသမဏ္ဍလ, မဟောသွရ, မာဟိဗ္ဗတိ,

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် မဟိသမဏ္ဍလ မဟောသွရ မာဟိဗ္ဗတိ ရှေး မြို့တော်အမည် သာကလ ယခုမြို့တော်အမည် စိတလဒြဂ တည်ရာဌာနကား မဟိ သူရ မိုက်ပိုင်းနယ် စိတလဒြဂ (ချိုတယ်ဒရဂ) ဒီစကြိုတ် စီရင်စု နယ်ပယ်အတွင်းမှာ တည်ယှိသည်။

အကျယ် ဝေဘနိ ပြဆိုချက်

မဟိသမဏ္ဍလ။ ။အသိတိ နိပါတ်စုဋ္ဌဟံသ ဇာတ်လာ ဗုရားအလောင်းတော် ဝေတရဋ္ဌဟင်္သာမင်း သျှင်အာနန္ဒာ အလောင်း သုရမမည်သော ဟင်္သာစစ်သူကြီးတို့၏ ဟင်္သာအခြံအရံကိုးသောင်းခြောက်ထောင် (၉၆၀၀၀)တို့နှင့်တကွကျက်စားရာအရပ်ဖြစ် ၍ (၎င်းဇာတ်၌ မဟိသက ရဋ္ဌဟု အမည်လာယှိသော်လည်း အနည်းငယ် အမည်နာမမျှ သာ ထူး၍ တည်ရာဌာနမှာ မထူးဟု မှတ်လေ) မဟာဒေဝ မထေရ် အမှူးယှိသော ရဟန္တာ အသျှင်မြတ် ငါးပါးတို့ သာသနာပြု ကြွသွားတော်မူ၍ ဒေဝနုတ သုတ္တန်ကို ဟောကြား၍ လေးသောင်းသော သတ္တဝါတို့အား အောက်မဂ်သုံးပါး၌ သိသောအသိ ဉာဏ် အမြင်ဟူသော ဓမ္မစက္ခုကို ရယှိစေ၍ လေးသောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရဟန်းပြုစေ၍ သာသနာ တည်စေတော်မူရာဌာန တိုင်းဖြစ်သည်။

မဟိသ မဏ္ဍလနှင့် အန္ဓက။ ။ဝဇီရဗုဒ္ဓိ သာရတ္ထ ဒီပနိ ဋီကာနှစ်စောင် ဗာဟိ ရ နိဒါန်းအဖွင့်၌ မဟိသ မဏ္ဍလဟူသည် အန္ဓကတိုင်းဟု အဆိုယှိကြသည်။ သို့သော် အသောက ကမ္ပည်းကျောက်စာများနှင့် အညီ ယခုတည်ယှိပုံ အခြေအနေမှာ မဟိသူရ ခေါ် (မိုက်ပိုင်း)နယ် မြောက်ဘက်စွန်း စိတလဒြဂ (ချိုတယ်ဒရဂ) စီရင်စုအတွင်း၌ ကမ္ပည်း ကျောက်စာနှင့်တကွ မြို့တော် ဟောင်းယာများကို တွေ့ယှိရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဋီကာရှင်များ လက်ထက်အခါက နယ်ချင်း နီးစပ်ကပ်ကာသာ ဖြစ်ရကား ၎င်း မဟိ သူရခေါ် မဟိသမဏ္ဍလသည် အန္ဓကမင်းပိုင် နိုင်ငံအတွင်းမှာ ပါဝင်ခဲ့ဘူးလေသည်ဟု မှတ်ယူသင့်၏။ ဤဌာန၌ အသောက ကျောက်စာတိုင် တွေ့ယှိကြောင်း ဟူယင်ဆန် မှတ် တမ်း၌ ဆိုသည်။

မဟောသွရ မဟိဗ္ဗတီ။ ။မဟောသွရ မဟိဗ္ဗတီ နှစ်ပုဒ်တို့ကား ၎င်းတို့၏ သင်္ခတ ဘာသာ အမည်တို့တည်း။

(တနည်း) မဟိသက ရဋ္ဌဟူသော ပုဒ်၌ (က) ကား သကတ္ထပစ္စည်း ရဋ္ဌကား (မဏ္ဍလ)နှင့် အနက်တူသော စကားလွယ် ပြယာယ်သဒ္ဒါမျိုးပင် ဖြစ်ရကား အမည် နှစ်ပါး မထူးခြားဟူ၍ မှတ်လေ။

မဟိသ မဏ္ဍလ တိုင်း ပြီးပြီ။

(၂) ဝနဝါသီတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဝနဝါသီ ရှေးမြို့တော်အမည် ကောကဏ။ ယခုမြို့အမည် -အနုရုန္ဒီ- တည်ရာဌာနကား။ ဗုဒ္ဓမြိုင်နယ် တောင်ပိုင်းအစွန်း ကာဏာရာ ဒိစတြိတ် စီရင်စုနယ်ပယ်များ၌ တည်ယှိသည်။ (၎င်းသည် တုက်ဘဒြာ မြစ်ဖျား ဟန္တဝါရ (ဟင်္ဂလ) မြို့ လောင်ဂျီတွဒ် (၇၄) နှင့် လတ္တီတွဒ် (၁၅) အနီး အနောက်အားကြီး မြောက်ယွန်းယောင်ယှိသည် ဗင်္ဂါလီမြေပုံများ၌ကြည့်က ကောင်းစွာတွေ့ယှိနိုင်သည်။)

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ဝနဝါသီ။ ။၎င်းဝနဝါသီတိုင်းသည် အသျှင်သာရိပုတြာ တပည့် အသက်ခုနစ် (၇) နှစ်သားအရွယ် အလွန်ငယ်သေးသောဝနဝါသီ တိဿသာမဏေကို အကြောင်းပြု၍ တပည့်ရဟန်း ပရိသတ်တို့နှင့်တကွ ဗုရားသင်ကိုယ်တော်မြတ် အသိတိမဟာသာဝက တို့ ခြံရံထျက် ကြွသွားတော်မူရာ အရပ်ဖြစ်သည့်အပြင် ဗုရားရှင် မယှိသည့်နောက် ရက္ခိတမထေရ် အမှူးယှိသော ရဟန္တာ အသျှင်မြတ်ငါးပါးတို့ သာသနာပြုကြွသွားတော် မူပြီးလျှင် ကောင်းကင်၌ ရပ်တည်တော်မူ၍ အနုမတဂ္ဂသုတ် ဒေသနာတော်ဖြင့် ဝနဝါသီ တိုင်းသူတိုင်းသား ခြောက်သောင်းသော သတ္တဝါတို့၏ တရားထူးတရားမြတ် သိစေခြင်း ကို ပြုတော်မူ၍ ခုနှစ်သောင်းသော အမျိုးသားတို့ကို ရဟန်းပြုစေ၍ ငါးရာသောကျောင်း အရံတို့ကိုခံယူ၍ သာသနာ တည်စေတော်မူရာ ဌာနတိုင်းဖြစ်သည်။ သာဝတ္ထိနှင့် ယူဇနာ နှစ်ရာဝေးကြောင်း ကျမ်းဂန်အဆိုယှိသည်။ ဟူယင်ဆန်မှတ်တမ်း၌ ဤဌာန၌ ကျောင်းတိုက်တရာ သံဃာတထောင် တွေ့ယှိရကြောင်း ဆိုသည်။

ဗုဒ္ဓိဇန။ ။တည်ရာဌာန၌ ဖော်ပြသော ဗုဒ္ဓမြိုင်မြို့တော်၏ အမည်သညာရေးသားပုံ အဓိပ္ပာယ်ကို ဤသို့မှတ်လေ။ ဟိန္ဒူလူမျိုးများက ဗမ္မဤဟု ဗင်္ဂါလီ လူမျိုးများက ဗောဗ္ဗာဏု နှင့် ဗမ္မေဟုနှစ်မျိုး ကလယ်လူမျိုးများက ပမ်ပါယ်ဟု သိဟိန္ဒူလူမျိုးများက ဗောဓ်ဗာဟု အင်္ဂလိပ်လူမျိုးများက Bombay ဗောဗ္ဗေဟု ခေါ်ကြသည်။

၎င်းတို့အခေါ်နှင့်အညီ ဗမာဘာသာအားဖြင့် ဗုဒ္ဓေါဟု ဗထက်ဂြိုက်တချောင်းငင်
၎င်းနောက်က မအဆင့်နှင့် ဗထက်ဂြိုက်လုံးကြီးတင် တချောင်းငင်အသတ်နှင့် ရေးသား
သင့်၏ ရေးသားကြလေ ဘကုံးနှစ်လုံးနှင့်ကား မရေးသားကြလေလင့်။

(သံပေါက်) ဗမ္မနောက်ဤ၊ တွဲလျက်မှီ၊ ဟိန္ဒိဝေါဟာ၊ မှတ်ကြရာ။ (ဗမ္မဤ)
ဗင်္ဂါလီမူ၊ ဗမ္မေဟူ၊ ထို့တူဗောဓ္မာ၊ ဣလည်းပ၊။ (ဗမ္မေဣ၊ ဗောဓ္မာဣ)
ကလယ်ပမ်ပယ်၊ သိဟိန္ဒဝယ်၊ ခေါ်ဘွယ်ဗောဓ်ဗာ၊ မည်သညာ။

(သံပေါက်) ဗောဓ္မေ ခေါ်ကြ၊ မြတ်ဿ၊ မှတ်ကြသေချာ နည်းတဖြာ။
တို့ဗမာသော်၊ ဗုဒ္ဓိင်ခေါ်၊ မှတ်နော်ခရာ၊ ဗချိုက်သာ။
ဘကုန်းနှင့်သော်၊ ရေးမလျော်၊ ချွတ်ချော် အပျက်သာ။
ဘကုန်းရေးသူ၊ မယိုဟူ၊ တို့မူဗမာ၊ အထူးသာ။

(တို့ဗမာများသာ ဘကုန်းနှင့် ရေးကြသည် ဟူလို)

ဗုဒ္ဓိင်အမည်၏ အကြောင်းရင်း မှတ်ရန်

(သံပေါက်) မုမ္မာဒေဝိ၊ မည်စွဲမှီ၊ ပုရီဗုဒ္ဓိင် အကြောင်းဆိုင်။
ဗုဒ္ဓိင်ပညတ်၊ ကြောင်းဗျုပ္ပတ်၊ မြိမှတ်မယိုင် ဥာဏ်မဏ္ဍိုင်။
မ ဗချိုက်ပြု၊ ခေါ်ဝေါ်မှု၊ ထောက်ရှု ကြံ့ခိုင် ပစ္စည်း(အိုင်)

(မု က၊ မအက္ခရာကို ဗထက်ဂြိုက်ပြု ဒေသတ္ထန္တ (အိုင်) ပစ္စည်းလည်းဆက်၍
ဗုဒ္ဓိင်ခေါ်သည် ဟူလို၊ (မုမ္မာဒေဝိ မိဘယား အမည်ကိုစွဲ၍ မြို့ကို မုမ္မာ ဆိုလိုလျက်
အစမကို ဗပြု နောက်၌ အိုင်ပစ္စည်းသက် ဟူလို)။

ဝနဝါသိတိုင်း အကြောင်း ပြီးပြီ။

(၃) အပရန္တ - သူနာပရန္တတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်ခြေ။ ။တိုင်းအမည် အပရန္တ သို့မဟုတ် သူနာပရန္တတိုင်း ရှေ့
မြို့တော်ဟောင်းအမည် သုပ္ပါရက ယခုမြို့အမည် ဆိုပါရ် ရှေးအရံမြို့အမည် ဝါဏိဇ
ဂါမ၊ တည်ရာဌာနကား နမ္မဒါမြစ်နှင့် ပစ္ဆိမဗာဠ်ခေါ် အနောက်ဗာဠ် တောင်အတွင်း
မုဒ္ဓိင်မြို့မြောက် ထာနာ (သာန) စီရင်စုနှင့် သုရတ (ရရတ်) ဒိစတြိတ် စီရင်စု နယ်
ပယ်များ၌ တည်ယိုသည်။

အကျယ်ဝေအနိပြုဆိုချက်

အပရန္တ။ ။ဤအပရန္တတိုင်းသည် (မဟာနိဒါနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ လာသည့်
အတိုင်း) ဗုရားရှင် အလောင်းတော် မန္ဒာတု စကြာမင်းကြီးနှင့် အတူတကွ အပရဂေါ

ယာန ခေါ် အနောက်ကျွန်းမှ ပါလာကြသော လူများအား အပရဂေါယာန ဟူသော အနောက်ကျွန်း၏ အမည်သညာရင်းကို အထိမ်းအမှတ် ဖြစ်စေရန် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း မဏ္ဍိမ ဌာန၏ အနောက်ဘက် အစွန်ကျသော အရပ်၌ မန္ဓာတုမင်း၏ သားတော်ကြီးက ပေးအပ် ချထားရာ ဌာနတိုင်း ဖြစ်သည့်ပြင် ဗုရားရှင် ပါဒစက် ၂-ဆူချတော်မူရာ အသီတိသာဝက မဟာပုဏ္ဏ မထေရ်ဖြစ်ရာ သီတင်းသုံးရာ တိုင်းဖြစ်သည်။ တတိယ သင်္ဂါယနာ တင်ပြီးသည့်နောက် အသျှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ် ရွေးကောက် စေ လွှတ်တော်မူချက်အရ ယောနက ဓမ္မရက္ခိတ မထေရ် ဤအပရန္တ တိုင်းသို့ သာသနာ ပြု ကြွရောက်တော်မူပြီး အဂ္ဂိခန္ဓောပမ သုတ္တန်ဒေသနာဖြင့် အပရန္တတိုင်းသူ တိုင်း သားတို့ကို ကြည်ညိုစေ၍ သုံးသောင်း ခုနစ်ထောင်သော လူတို့အား တရားထူးကို ရစေ တော်မူကာ မင်းမျိုးမှ အမျိုးသား တထောင် အမျိုးသမီး ခြောက်ထောင် ရဟန်းပြုစေ တော်မူပြီး သာသနာပြုရ တည်စေတော်မူရာ တိုင်းလည်း ဖြစ်သည်။

၎င်းတိုင်း၏ အပရန္တ အမည်ကို မဟာနိဒါနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ လာသည့် အတိုင်း အပရတော အပရဂေါယာနတော အာဂတာ မနုဿာအပရာ ဥတ္တရပဒလော ပေန အပရာနံ အာသေဝိတော ပဒေသော အပရော၊ အပရောစ သော ဇမ္ဗူဒိပေ ပန္တိမ ဒိသာယ အဝသာန ဘူတတ္တာ၊ သီမာဘူတတ္တာဝါ အန္တောစာတိ အပရန္တော ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ သင်္ခတ ကျမ်းများ အလိုအားဖြင့် အပရဿာ ပန္တိမဒိသာယ အန္တော သီမာဘူတော ပဒေသောတိ အပရန္တောဟု ဝစနတ္ထပြု၊ အနောက် အရပ်မျက်နှာ၏ အဆုံး အပိုင်းအခြား ဖြစ်သော အရပ်တိုင်းဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုမှတစ်ပါး ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း မဏ္ဍိမ ဌာန၏အရှေ့ဘက် အစွန်းကျသော အရပ်တိုင်းကို ပုဗ္ဗန္တတိုင်း၊ ဝိဒေဟတိုင်း ဟူသည်ကို ထောက်၍ ဤအနောက်ဘက် အစွန်ကျသော တိုင်းကို အပရန္တတိုင်းဟု ခေါ်ဆိုခြင်း၌ အသင့် ယုတ္တိယှိသည် ကုမ္မစက်ပြုရာ ကိုးဌာန ယှိသည်တွင် ဤ အပရန္တတိုင်း ကို မဏ္ဍိမ၏ အနောက်တောင် အရပ်မှာပြဆိုထားလျက် ယှိသည်ကိုလည်းထောက်။

သူနာပရန္တ။ ။၎င်းအမည်သည် အပရန္တ ပုဒ်၏ရှေ့၌ သား၊ ဟော- သ နှစ်ချောင်းငင် သူနု သဒ္ဓါနှင့် တွဲစပ် ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အပရန္တတိုင်း၏ ပရိယာယ် အမည်ဖြစ်သည်။ ဝစနတ္ထပြုမှု သူနုနာ မန္ဓာတု စက္ကဝတ္တိဿ ပရိဏာယက ဘူတေန ပုတ္တေန ပရိန္တိဇ္ဇဒိန္နော အပရန္တော သူနာပရန္တော ဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်။ အဓိပ္ပါယ် အားဖြင့် မန္ဓာတု၊ စကြာမင်းကြီး၏။ ပရိဏာယက။ သားကြီးရတနာက ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ပေးအပ်သော ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း၏ အနောက်ဘက်စွန်းကျရာ။ (အာရဗ၊ ပင်လယ် ၏ အရှေ့ဘက် ကမ်းအနီး) အရပ်တိုင်းဟု ဆိုလိုသည်။ ၎င်းအမည်ဖြင့်လည်း မဏ္ဍိမ ၏ အနောက် အရပ်အဆုံး၌ အပရန္တတိုင်း ယှိရမည်အဖြစ် အလွန် ထင်ရှားလှပေ သည်။

၎င်းအပုရန္တ သူနာပရန္တ အမည်နှစ်မျိုးတွင် မဟာနိဒါနသုတ် အဋ္ဌကထာနှင့် ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ သာသနာပြု လွတ်ရာအခန်း မဟာဝင်အဋ္ဌကထာ များ၌ အပရန္တ အမည်ဖြင့် လာဟိသည်။ ဥပရိပဏ္ဏာသ ပုဏ္ဏောဝါဒသုတ် ပါဠိ အဋ္ဌကထာ သဗ္ဗာယတနဝဂ္ဂ သံယုတ် နဝမ ဆန္ဒဝင် ပဌမသုတ် ပါဠိအဋ္ဌကထာ ပုဏ္ဏတ္ထေရဂါထာ ပါဠိအဋ္ဌကထာများ၌ သူနာပရန္တ အမည်ဖြင့် လာဟိသည်။ အနီးအစပ်ကပ်ချက် ယှိသော သုရဋ္ဌတိုင်းလည်း သာသနာပြု လွတ်ရာ ဤအပရန္တတိုင်း၌ ပါဝင်ဘွယ်ဟိသည် ဆင်ခြင်ယူလေ။

(သံပေါက်) အပရန္တ၊ မည်နာမ၊ ဆိုထနိဒါန၊ ဝိနည်းမှန်။
သူနာပရန္တ၊ ပဏ္ဏာသ၊ နာမဆိုပြန်၊ သံယုတ်မှန်။
သာသနာဆိုက်၊ ဤတိုင်း၌၊ ဝင်ထိုက် သုရဋ္ဌ။

(ဗမာစာများမှာ သ-မှာ ဥကာရ ယောဂနှင့် သူနာပရန္တဟု အများထွေဟိ ရသည်။ သားဟော သူနု သဒ္ဓါနှင့် တွဲစပ်ထားသောကြောင့် သူနာပရန္တဟု အမည်မှန် ယှိရမည်သာ သတိပြုကြကုန်။)

အာရဗနှင့် အာရဗီ။ ။ဣဒ္ဓိယပြည် အနောက်ဘက် ပင်လယ်ကို ဗမာအက္ခရာ မြေပုံများ၌ အာရေဗျ ပင်လယ်ဟု ရေးသားပါဟိရာ ၎င်းအမည်မှန်အားဖြင့် ရမှာသဝေ ထိုး ဗမာ ယပင့် မဟိစေဘဲ အာရဗ ဟု အမှန်ဟိရမည်။ ၎င်းအာရဗ ကား တိုင်းပြည်၏ အမည်တည်း။ ၎င်းအမည်မှန် အတိုင်း တိုင်းရင်းသားများ ခေါ်ဆိုလျက် ယှိကြသည်။ ၎င်းနောင်ဇာတ စသော အနက်၌ ဤပစ္စည်းသက်သော် အာရဗီ ၎င်းအရ ထိုတိုင်း၌ ဖြစ်သူ နေသူ အာရဗီ လူမျိုးရသည် ထို့ကြောင့် အာရဗ ကား အရပ်ဌာန တိုင်းပြည်၏ အမည် အာရဗီကား ထိုတိုင်းပြည်၌ နေသူလူမျိုး အမည်ဟု မှတ်လေ။ ၎င်းပြင် ဤ ပစ္စည်း မသက်ဘဲ အာရဗ အာရပ် လူမျိုးဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသေးသည်။

(သံပေါက်) တိုင်းပြည်ဌာန၊ အာရဗ၊ ခေါ်ကြ တိုင်းရင်းသား။
တိုင်းနေ လူမည်၊ အာရဗီ၊ တလီ အာရဗီများ။
ရ-သဝေနှင့်၊ ဗ-ယ ဆင့်၊ မသင့်ရေးအသား။ (အာရေဗျ မသင့်)

(ဆက်) ဤအပရန္တတိုင်း အတွင်း၌ အဋ္ဌကထာမှာ ဆိုသည့်အတိုင်း နမ္မဒါဖြစ် သစ္စဗန္ဓတောင် သုပ္ပါရကဆိပ် ဝါနိဇဂါမ ဤဌာနများ ပါဝင်လျက်ဟိကြရာ၎င်းဌာနများ တွင် တခုခုသော ဌာန၏ တည်ရာအမှန်ကို ထွေလျှင် တိုင်း၏ တည်ရာကို မှန်းဆသိနိုင် ရာသည်။ တိုင်း၏ တည်ရာအမှန်ကို ထွေလျှင်လည်း ထို၌ပါဝင်သော ဌာနများ၏ တည်ရာအမှန်ကို မှန်းဆသိရပေမည်။ (တည်ရာဌာန ချထားပြီဆိုရေး၌ အရာခပ်သိမ်း ဤနည်း အတိုင်းသာ ဖြစ်သည်) ဤအပရန္တတိုင်း တည်ရာဌာနကို ပြုဆို အပ်ခဲ့ပြီးသည်နှင့်

ယိုရာ တဆူကို နမ္မဒါမြစ်ကမ်းမှာ နမ္မဒါနဂါးမင်း တောင်းပန်ချက်အရ ချထားတော်
 မူပြီး တဆူကိုမူ သစ္စဗန္ဓတောင်မှာ သစ္စဗန္ဓမထေရ် တောင်းပန်ချက်အရ ချထားတော်
 မူကြောင်း သာရသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုထားသောကြောင့် နမ္မဒါမြစ်အနီးမှာ
 ယိုရမည် နမ္မဒါမြစ်ဝှမ်းတလျှောက်၌ တောင်များစွာယှိသည်တွင် မည်သည့်တောင်ဟု
 အတိအကျ မဆိုနိုင်စေကာမူ မဟာသုဇာတကကျမ်း၌ ဣဒ္ဓိယပြည် အနောက်တောင်
 ယောနကတိုင်း (အပရန္တတိုင်း ဖြစ်ရာ၏) အဝင်အပါ (နမ္မဒါမြစ်အနီး) သတ်ပုရ
 တောင်ထိပ်၌ ဗုရားရှင်ခြေတော်ရာယို၏ ဟူသော ညွှန်ပြချက်စကား ထိုမှတစ်ပါး ဟိန္ဒူ
 ဘာသာ ဗုဒ္ဓစရိယကျမ်း၌ သတုပြဗန္ဓပင်တဟူသော သင်္ခတ အမည်ဖြင့် သစ္စဗန္ဓ
 တောင်သည် နမ္မဒါမြစ်အနီးမှာယိုကြောင်း ပြဆိုထားချက် စကားများဖြင့် ၎င်းသစ္စဗန္ဓ
 တောင်၏တည်ရာကို မှန်းဆနိုင်ကြရာသည် သတ်ပုရတောင်ကား နမ္မဒါမြစ်နှင့် တာပတီ
 ခေါ် တာပိမြစ်တို့၏ အကြားမှာယှိသည် ခြေတော်ရာမှူးမြင်ရန် သွားရောက်လှည့်လည်
 စုံစမ်းဘူးသော ပုဂ္ဂိုလ်များထံမှ ထိုအရပ်၌ ခြေတော်ရာယိုကြောင်း သို့သော်လည်း
 ခြေတော်ရာမှာ အခြားဘာသာဝင် ပုဂ္ဂိုလ်များက သူတို့၏ဗုရားခြေတော်ရာဟုဆိုကာ
 သိမ်းဆည်းထားကြောင်း ကြားသိရဘူးသည် ခြေတော်ရာနှင့်စပ်၍ အချို့က ယောနက
 ရဋ္ဌေဒ္ဒေ ဟူသော သာရသင်္ဂဟလာ စကားအရ ခြေတော်ရာနှစ်ဆူချရာယောနကတိုင်းမှာ
 ဟုဆိုကြ၏ ထိုသို့မဟုတ်သင့်ကြောင်း အဆုံးအဖြတ်ကို သိဟဋ္ဌတိုင်းအခန်းမှာ ပြဆို
 ထားပြီ ကြည့်လေ။

သုပ္ပါရက။ ။ ဝိပ္ပါဘိညအရာ၌ ဇေတဝန်ရ ဖြစ်လတ္တံ့သော ဒါရုစိရိယသည်
 သုပ္ပါရကမှ ယူဇနာ ၁၂၀-ဝေးသော သာဝတ္ထိသို့ ကုန်းလမ်းခြေလျှင်ခရီးပြင်းထွက်လာရာ
 တညည့်တည်းဖြင့် သာဝတ္ထိသို့ရောက်ကြောင်း အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၌ အဆိုယှိသည်။

ခုနစ်။ ။ သတ္တသင်္ချာအရ ဤအရေးအသား၌ ရှေးဟောင်း လင်္ကာကြီးများနှင့် အညီ ခခွေးမှာ
 တချောင်းငင် နငယ်မှာ ဟထိုးမပါစေဘဲ ခုနစ်ဟု မှန်ကန်စွာရေးရမည် ဘတ်သောအခါ ခုနစ်ဟု ဘတ်
 ကြသည် ဒွိသင်္ချာအရနှစ် သံဝတ္ထရအရနှစ်ဟု နငယ်ဟထိုးနှင့် နှစ်ခု ခုနစ် ရေးသကဲ့သို့ မရေးမိကြစေလင့်။
 (ပုရစ်ဖြာစီ စုလစ်အာနိ ခုနစ်နာရီ) မင်းဇေယျ ရန္တမိတ်ဆို ပိုဒ်စုံရတု။
 (ခုနစ်မဟာ စုလစ်တရာ) ဤပိုဒ်စုံ လင်္ကာများနှင့်အညီ ရေးရမည်၊ (ငါးဆုံခုနစ် ဥကင်လှစ်မှ
 မွေနှစ်ခံထိုက်) ရှေ့နားတော်သွင်း ဧချင်း (ခွဲထား) (အပြားခုနစ် ဥစ္စာနှစ်နှင့်) ၎င်းခွဲထားများနှင့် အညီ
 သိသာခြားနားအောင် ရေးတတ်စေရမည်။

(သံပေါက်) သတ္တသင်္ချာ၊ အနက်မှာ၊ ရေးပါခတွင်၊ တချောင်းငင်။
 ဟထိုးမပါ၊ နစ်ခရာ၊ ရေးပါခုနစ်တွင်။ (ခွန်နစ်ဟု မရေးရ ဟူလို)

သမုဒြာ။ ။ ဤအမည် အခေါ်အဝေါ်သည် သမုဒြာဟူသော သင်္ခတပုဒ်မှ ပျက်လွှာသော ဗမာစကား
 ဖြစ်၍ ဒထွေးရရစ် ရေးချနှင့် သမုဒြာဟု အမှန်ရေးရမည်၊ သမုဒြာ ဗမာဝေါဟာရ သမုဒ္ဒ ပါဠိဝေါဟာရ
 ဤသို့ ဗမာပါဠိ အသုံးနှစ်မျိုး ကွဲစေပြီး ဗမာစကားသုံးရာ၌ သမုဒ္ဒရာဟု ဒထွေးနှစ်လုံးဆင့် ရကောက်ရေးချနှင့်
 ပါဠိမကျ ဗမာမကျ အရေးမျိုး မရေးမိပါစေလင့်။

လာဇ္ဇတိုင်း သီဟပရေပြည့်ရှင် အဘဘုရင် သီဟဗာဟုမင်းက သားဝိဇယဗာဟု မင်းသားကို တိုင်းပြည် ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် သားမယားကျွန်သင်း ခုနစ်ရာနှင့်တကွ နမ္မဒါမြစ်ကျောမှ အနောက်သမုဒြာသို့ မျှောလိုက်ရာ ၎င်းတို့သည် နမ္မဒါမြစ်ဘရကစ္ဆသို့ မျှောလာကြပြီး ၎င်းမှ အနောက်ဘက်သမုဒြာ*သို့ ထွက်လာကာ ဖေါင်သုံးခုတခြားစီ မျှောချင်ရာ မျှောသွားကြပြီးနောက် ဖေါင်သုံးခုတွင် ယောက်ျားများချည်း သက်သက် တင်လွှတ်လိုက်သောဖေါင်ကား သုပ္ပါရကဆိပ်မှာတင်သည် သားသမီးများဖေါင်ကား ယခုဣန္ဒိယ အနောက်ဘက်ကမ်းနှင့် မဝေးလွန်းလှသော လက္ခဒိပ်ခေါ် နဂ္ဂဒိပ်ကျွန်းသို့ မယားများဖေါင်ကား ယခုမာလဒိပ်ခေါ် မာလဒိပ်ကျွန်းသို့ ရောက်ယှိတင်နေကြသည် ဝိဇယမင်းသားစသော ယောက်ျားများ နောက်ကာလ၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်ကြသည် ဟု မဟာဝင်ကျမ်းမှာ အဆိုယှိသည် ၎င်းယောက်ျားများ ရှေးဦးစွာဆိုက်ရာ သုပ္ပါရက ဆိပ်ကား အခြားမဟုတ် ဤသုပ္ပါရကပင် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ရမည်။

ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ မဟာဗောဓိဝဂ် ဒသမသုတ်အဖွင့်၌ သုပ္ပါရကသည် သာဝတ္ထိ၏ အနောက်တောင်အရပ်၌ သာဝတ္ထိသည် သုပ္ပါရက၏ အရှေ့မြောက်အရပ်၌ တည်ယှိသည် ဟု အဆိုယှိသည် ၎င်းမြို့၏တည်ရာ ဗုဒ္ဓါမြို့မြောက်ဘက် ထာနစီရင်စု အတွင်းမှာ တည်ယှိ၍ အင်္ဂလိပ် ရှေးဟောင်းမြေပုံ ဟူယင်ဆန် မြေပုံများမှာ ဆိုပါရာဟူသော အမည်ဖြင့် ရေးသားပါယှိသည်။ လတ္တီတွဒ် (၂၀) အထက်လောင်ဂျီတွဒ် ၇၂ နှင့် ၇၄ အကြားမှာ တည်ယှိသည်။

ဤသုပ္ပါရကအမည်ကို သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ဂူပိရကအင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်း Gurpāraka ဟု ခေါ်ဆိုရေးသားကြသည် မာဂဂပြန် သုပ္ပါရက ၎င်းအရ ဝစနတ္ထ ပြုသော် သုပ္ပေါရိယ အာရော တိရပ္ပဒေသော ယသ္မိတံ သုပ္ပါရကံ နာဝါတိတ္ထပဋ္ဌနံဟု

(သံပေါက်) ဒတလုံးမှာ၊ ရှစ်၍သာ၊ နောက်မှာရေးချ၊ မှန်ရေးကြ။ (သမုဒြာ)
ဒနှစ်ဆင့်နောင်၊ ရကော်ကဆောင်၊ ထို့နောင်ရေးချ၊ အလွဲပ။ (သမုဒ္ဒရာ)

မနု။ ။ဆန်ပြာသော စကော စကောကို ပေါရာဏ မန်ဟုခေါ်သည် ၎င်းမန်ကို (တောကား ဟေဝန် မန်မူစကော သို့မိန့်ဟော ဧထရောကျော်မြတ် သီလမှတ်) ၎င်းအသျှင် သီလဝံသ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်၏ ပေါရာဏကထာ လင်္ကာနှင့်အညီ နသတ်မှာ ဝိသဇ္ဇနီ မပါပဲ ရေးရမည်။

(သံပေါက်) ဝိသဇ္ဇမပါ၊ မနုဝေါဟာ၊ ခုခါပညတ်၊ စကောမှတ်။

စကောပုံသဏ္ဌာန်။ ။ငါတို့ ဗမာပြည်မှာ သုံးသော ဆန်ပြာသော စကော ပုံသဏ္ဌာန်ကား အဝန်းအဝိုင်း ဖြစ်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၌ နဒကောဠာသကို ပမာပြရာ စကောနှင့် ပမာပြသည်။ ဤပုံ အတိုင်း ဣန္ဒိယနှင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းများ၌ သုံးသော စကောသည် အဝန်းအဝိုင်း မဟုတ်ပဲ လက်သည်းခွံနှင့် အလားတူလျက်ယှိရာ ဤသုပ္ပါရက၌ သုပ္ပအရ ကျမ်းဂန်နှင့် အညီယူလျှင် ဗမာပြည်သုံး စကောမျိုး မဟုတ် ဣန္ဒိယ သီဟိုဠ်သုံး စကောမျိုး ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရမည် မှတ်ယူလေ။

ပြုရမည် သုပ္ပသဒ္ဓါ ဆန်ပြာသော မန်, စကော, စကော, ဟော အာရသဒ္ဓါအစွန်အဖျားကမ်း အရပ်ဟော အဓိပ္ပါယ်ကား ဆန်ပြာသော စကောနှင့်တူသော ကမ်းအစွန်ယှိရာ အရပ် (ဆိပ်ကမ်း) ဟု ဆိုလိုသည် ဝါဏီဇဂါမ ဥပရိပဏ္ဍာသ ပုဏ္ဏောဝါဒသုတ်အဖွင့်လာ ကုန်သည် မဟာပုဏ္ဏတို့၏ရှာ ဝါဏီဇဂါမလည်း ဤပြုဆိုအပ်ပြီးသော နယ်အတွင်းမှာ ယှိရာသည် ယခုအခါ ပေါ်တူဂီပိုင် ဒါမန်ခေါ် မြို့နေရာဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ယူဆမိသည် ဆင်ခြင်ယူကြကုန်။

ဤပြုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပရန္တ=သူနာပရန္တ တိုင်း နမ္မဒါဖြစ် စသည်တို့၏ အကြောင်းအရာနှင့်တကွ တည်ရာဌာနများကို ထောက်ထားဆင်ခြင်၍ ဗင်္ဂလားအော်၏ အရှေ့မြောက်ဘက်၌ တည်ယှိသော ငါတို့ဗမာပြည်* အတွင်း ဇရာဝတီဖြစ် အနောက်ဘက် မင်းဘူးနယ်တလျှောက်ကို အပရန္တ သူနာပရန္တတိုင်းဟု အသိအမှတ်ပြု၍ ရေးသား ပြောဆိုလျက် ယှိကြရာ၌ အမှန်ဖြစ်သင့်မဖြစ်သင့် ထောက်ချင့်ယူကြရာသည်၊ အကြောင်း မှန်ကိုယူရာ၌ မည်သည့်ဂတိကိုမှ မလိုက်စားသင့်ကြရာ ကုမ္မဇကပြုအရာ၌ ကိုးဌာနတွင် ဗမာပြည်က မဇ္ဈိမ၏ အရှေ့မြောက်ထောင့် အပရန္တက အနောက်တောင်ထောင့်မှာ တည် ယှိကြသည်ကိုလည်း သတိပြုကြကုန်။

ဤအပရန္တ အဆုံးအဖြတ်အရာ၌ သင်္ခတကျမ်းများနှင့်စပ်သော အဆုံးအဖြတ် စကားကို သည့်ထက်အကျယ်ကြည့်လိုက ဝါစပုတိခေါ် သင်္ခတဘာသာ အက္ခရာဝလီ အဘိဓာန်ကျမ်းမှာ ကာလီဒါသဆရာရေး ရဗုဝံသ ကာဗျကျမ်း ဗြဟ္မသံဟိတာခေါ် နက္ခတ်ဗေဒင်ကျမ်း မာဃာဆရာရေး မာဃာကာဗျ ကျမ်းဟောင်းကြီးများကို ကိုးကား၍ သိရိတာရာနာထ တက္ကဝါစပုတိပဏ္ဍိတ် ဆုံးဖြတ်ရေးသား ထားချက်များကို ကြည့်ကြ လေကုန်။

ပစ္ဆိမဃာဓု နန္ဒိ မလယ။ ။ တည်ရာဌာန၌ ဖော်ပြခဲ့သော ပစ္ဆိမဃာဓုခေါ် အနောက်ဃာဋ်တောင်သည် စန့်ဒကူး* နံသာများထွက်သည့် မလယတောင်နှင့် အတူပင်

---

* ဗြမာ-ဗမာ။ ။ ဤဝေါဟာရနှင့်စပ်၍ အများအားဖြင့် မြန်မာ မြေမှာ ဟုမသတ်နသတ်နှင့် ရေးသား လျက်ယှိကြသည်။ အမှန်အားဖြင့် မြဟွာပုဒ်မှ ပျက်လှာသော ဗမာဟူသော အရေးအသားသာ ရှေးပေါရာဏ အရေးအသားနှင့်လည်း ညီညွတ် အသင့်ယုတ္တိလည်းယှိ၍ လေးနက်မှန်ကန်သော အရေးအသားဖြစ်သည် ဟုမှတ်ရမည်။ ဇောတိတက္ကကျမ်း ဗြဟ္မသံဟိတာ ကျမ်းများနှင့် ကုမ္မဇကပြုအရာ၌ ဤဗမာပြည်ကို မြဟွာပုရ ဟုအဆိုလိုသည်။

မြဟွာပုရ မြဟွာပြည်=ငှင်းမှပျက် ဗမာပြည်ဟု အနက်ပြန်ဆိုရမည်။ (ပါကတနည်းအားဖြင့် ဤသို့ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု မှတ်)

ဖြစ်ကြောင်း သင်္ခတပကတိဗေဒ အဘိဓာန်များနှင့် ဗင်္ဂါလီဘာသာ အဘိဓာန်များ၌ လာယှိသည် ၎င်းပြင် ၎င်းအနောက်စာသင်တောင်၌ တောင်ပိုင်းကိုမလယ မြောက်ပိုင်းကို သယျဟု ခေါ်ကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုထားသည်။ (အနောက်စာသင် အမည်၌ မဒ္ဒဇ သတ်နှင့်သာ ရေးရမည်)။

(သံပေါက်) ပကတိဗေဒအဘိဓာန်၊ ကျမ်းဆိုမှန်၊ ပါပြန်ဝင်၊ အိဇာနူ။
ဟိန္ဒူဗင်္ဂါ၊ ဝေါဟာသော်၊ ခေါ်ပစ္စိမ၊ နောက်စာသင်။
တောင်ပိုင်းနောက်စာသင်၊ ခေါ်ပညတ်၊ စွဲမှတ်မလယ။
မြောက်ပိုင်းကိုမူ၊ အများလူ၊ ခေါ်ယူသယျ။
အနောက်စာသင်မှာ၊ မည်သညာ၊ သတ်ပါမုဒ္ဒဇ၊ ဋီကာရ။ (ဒန္တဇ တံမသတ်ရဟူလို)

(ဗမာအက္ခရာမြေပုံ၌ တဝင်းပူသတ်နှင့် ယှိနေသည် ကျောင်းဆရာများ သတိပြု)

တာဝိမြစ်။ ။ ၎င်းနမ္မဒါမြစ် တောင်ဘက်၌ တည်ယှိသောမြစ်ကို ပါဠိနှင့်သင်္ခတ ဘာသာအားဖြင့် တာဝိမြစ်ဟုခေါ်သည် တပတိ တာဝိနိ ပယောက္ခိ ပုဒ်များလည်း ၎င်းမြစ်ဟော ပရိယာယ်ပုဒ်တို့ပင်တည်း။ ပယောက္ခိဟူသော သင်္ခတပုဒ်ကို ငါတို့မာဂဓ ဘာသာ ပြန်ဆိုပြောင်းလဲလိုလျှင် ပယုဏ္ဍိ ပယောဏ္ဍိဟု ပြန်ဆိုသင့်၏ ၎င်းမြစ်ကို

(သံပေါက်) မြဟ္မာ-မြန်မာ၊ နောက်မြေမှာ၊ သုံးဖြာရေးနည်းပြား။
မြဟ္မာရေးသာ၊ ရှေးကျမ်းလာ၊ မှတ်ပါလူအများ။
ဇောတိဗြိဟတ်၊ ကျမ်းယှိလိတ်၊ သိမှတ်ထိုစကား။
ရာပေါင်းများစွာ၊ နှစ်ရှည်ကြာ၊ မြဟ္မာရေးအသွား။
မြဟ္မာပုဒ်မှ၊ ဗမာပ၊ မြစ်ရဏ္ဍိစကား။
ကျမ်းပါကတ၊ နည်းသင့်လှ၊ မှတ်ကြဏ္ဍိစကား။

စန့်ဒကူး။ ။ ဝဏ္ဏဗေဒနသတ်အင်း ကဝိလက္ခဏာ သတ်ပုံများနှင့်အညီ စန့်မှာနသတ်အမြစ်နှင့်တကွ သေချာစွာရေးရမည်။ စန့်တကူး စန္ဒကူးဟုမရေးရ။

၎င်းစန့်ဒကူးကို ရှေးဟောင်းလင်္ကာများ၌ ဒန့်စကူးဟူ၍လည်းကောင်း သရက္ခန္တဟူ၍လည်း ခေါ်ဆို ရေးသားကြသည်။ (ပြာဠိဟာခန်းပျို့) မှာ ဘိုးပြင်းနံ့မြူး ဒန့်စကူးလျှင် အံ့မူးစဖွယ် (ဓမ္မပါလပျို့၌) မလ္လာ ယု၌ ပြင်တုမံ့တွန် ကြိုင်ဇွန်သည် သာရက္ခန္တပင် (သေဋ္ဌေးခန်းပျို့၌) ချီးမွမ်းဆိုလျက် ကိုယ်တော်ဆက်လည်း သာရက္ခန္တနှစ် ပန်းစစ်ထုံမျိုး နှင်းနံ့ဖြိုးမျှ ဤသို့စပ်ဆိုထားလျက် ယှိကြသည်။

သာရက္ခန္တ။ ။ ၎င်းဝေါဟာရသည် သာရက္ခန္တဟူသော မာဂဓပုဒ်မှ ဖြစ်လှာသည် သာရအနှစ်ဟော ခန္ဓ ဂုဏ်ဟော တို့ကြောင့် သမ္မာရေးချနှင့် သာရက္ခန္တဟု အမှန်အကန်ရေးရမည် သရက္ခန္တဟု သရေးချမဲ အမှားမရေးလင့်။

(သံပေါက်) အနှစ်အတ္ထ၊ ပုဒ်သာရ၊ ခန္ဓဂုဏတ္ထော။
ထို့ကြောင့်သာပ၊ သရေးချ၊ လိခပဏ္ဍိတော။

ဟိန္ဒူ၊ ဗင်္ဂါလီ၊ ကလယ် သီဟိုဠ်၊ အင်္ဂလိပ်၊ ဗမာ မြေပုံများ၌ တာပီ တပတီဟူသော သစ်တနှင့် မာဂဓပုဒ်ရင်းများမှပျက်၍ တပတီ တာပီ Tāptī ဟုအမျိုးမျိုး ခေါ်ဆို ရေးသားကြသည်။ Payoṣṇi သို့မဟုတ် Payoshani ပယောဏ္ဍိ ဟူသောအမည်ဖြင့် အရိယဗုဒ္ဓိယမြေပုံမှာပါရှိသည် ကိမ်းဗရိဒ်နှင့် ဟင်္သာအင်ပါရာ မြေပုံများ၌ကား Tāpī တာပီဟူသောအမည်ဖြင့် ပါရှိသည်။ သီဟိုဠ်ရှေးဟောင်း မြေပုံမှာမူ ၎င်းအမည် နှစ်မျိုးပင် လာရှိသည်။

အပရန္တတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၄) မဟာရဋ္ဌ=မဟာရာမြို့တိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် မဟာရဋ္ဌ= မဟာရာမြို့ ရှေးမြို့တော်အမည် ကလျာဏပုရ ယခုမြို့အမည် ပဋိရမဏ္ဍ တည်ရာဌာနကား ဗုဒ္ဓါနုပင်အလယ်ပိုင်း ကလျာဏမြို့ ကာလယံ ထာနာ (သာန) မြောက်ဘက်ဒီစကြိုတ်စီရင်စုနယ်များ၌ တည်ရှိသည်။

တနည်းအားဖြင့် သာရဂန္ဓ ဟူသော မာဂဓမှ ဖြစ်လှသော သာရဂန် ဟူ၍လည်း ဗမာစကား ရေးသားသင့်၏။

(သံပေါက်) သာရဂန်ဟု၊ ခေါ်ဆိုပြု၊ ထောက်ရှုသာရ၊ ပုဒ်ဂန္ဓ။
အနှစ်နံသာ၊ ခေါ်သည်မှာ၊ ကျမ်းလာစကားပ။

ဤ၌စကားသင့်သဖြင့် နံသာမျိုးဆယ်ပါးကို ပြဋ္ဌာန်း
နံသာမျိုးဆယ်ပါး

(သံပေါက်) မြစ်, နှစ်, ကာ, ခေါက်၊ ပွေးရည်လှောက်၊ ထို့နောက်ရှက်အပွင့်။
သီး, ဂန်, ထည့်ငြား၊ ဤဆယ်ပါး၊ မှတ်သားနံသာသင့်။

(မြစ်) မူလဂန္ဓအမြစ်နံသာမျိုး၊ (နှစ်) သာဂရန္ဓအနှစ်နံသာမျိုး၊ (ကာ) ဖေဂ္ဂဂန္ဓ အကာနံသာမျိုး၊
(ခေါက်) တစဂန္ဓ အခေါက်နံသာမျိုး၊ (ပွေး) ပပဂ္ဂိကဂန္ဓ အပွေးနံသာမျိုး၊ (ရည်) ရသဂန္ဓ အရည်
နံသာမျိုး၊ (ရှက်) ပတ္တဂန္ဓ အရှက်နံသာမျိုး၊ (ပွင့်) ပုပ္ဖဂန္ဓ အပွင့်နံသာမျိုး၊ (သီး) ဖလဂန္ဓ အသီး
နံသာမျိုး၊ (ဂန်) ဂန္ဓဒဗ္ဗ အလုံးစုံစုပေါင်း မွှေးကြိုင်သော နံသာမျိုး။ (ဆယ်ပါး)

နံသာ။ ။၎င်းကို သေးသေးတင် အောက်မြင့်မပါပဲ ရေးရမည်၊ ဘတ်သောအခါ နသာဟု ထီးနန်းသုံးအတိုင်း သေးသေးတင်မပါပဲ ရှုတ်ဘတ်ရမည်။

(သံပေါက်) နံသာဝေါဟာ၊ ဤအရာ၊ အောက်မှာမြစ်မရှိ။
သေးသေးတင်ချည်း၊ ထက်၌မှီး၊ အပြီးရေးလေဘိ။
သေးသေးမတင်၊ အညံ့ပင်၊ နန်းခွင်ဘတ်နည်းသိ။
လိမ်းလိမ်းကျိုကျို၊ မွှေးအောင်ကြို၊ ရှေ့နံသာအခဲ။
ရေနံသာရွာ၊ နံသာရွာ၊ နံသာမျိုးဆယ်ပဲ။
ကဝိလက္ခဏာ၊ သတ်ပုံမှာ၊ မှတ်ပါဤသည့်နံ။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

မဟာရဋ္ဌ။ ။မဟာဓမ္မရက္ခိတ မထေရ်ကြီးမှူးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ် ငါးပါးတို့ သာသနာပြု ကြွသွားတော်မူ၍ မဟာနာရဒ ကဿပဇာတက ဒေသနာဖြင့် မဟာရဋ္ဌ တိုင်းသူတိုင်းသားတို့ကို ကြည်ညိုကြစေ၍ ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော သတ္တဝါတို့ကို မဂ်ဖိုလ်သို့ တည်စေတော်မူကြ၍ တသောင်းသုံးထောင်သော အမျိုးသားတို့ကို ရဟန်း ပြုစေတော်မူကြပြီး သာသနာတည်တံ့ စည်ကားစေခဲ့ကြဘူးရာ ဌာနတိုင်းဖြစ်သည် ဤဌာန၌ အသောကမင်းကြီး ကောင်းမှု မြို့တွင်းစေတီလေးဆူ မြို့ပြင်စေတီငါးဆူ ကျောင်းတိုက်တရာ မဟာယာန ရုဋ္ဌယာန နှစ်မျိုးရော သံဃာငါးယောင်ခန့် တွေ့ယှိ ရကြောင်း ဟူယင်ဆန်မှတ်တမ်း၌ ဆိုသည်။

(၎င်းမဟာရဋ္ဌတိုင်းကို ဣန္ဒိယတိုင်းသား ပဏ္ဍိတ်များက ယခုတိုင် မဟာရာဇ္ဇိ။) (မဟာရာရှတရ) ဟုခေါ်ဆိုကြသည် ၎င်းအခေါ်ဝေါဟာရကား သင်္ခတဘာသာ ဝေါဟာရဖြစ်၍ ကျယ်ဝန်းသောတိုင်းကြီးဟု ဆိုလိုသည်။ အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်း Mahārāstra (သင်္ခတဘာသာ)။

ကရစ်မပေါ်မီ အနှစ်သုံးရာ့နှစ်ဆယ်ခုနစ် (၃၂၇) ခုနှစ်ဆယ်လောက်က ဣန္ဒိယ ရှေးဟောင်းမြေပုံနှင့် ကမ်းဗရိန် ရာဇဝင်မြေပုံစာအုပ် အောက်စမိုရာဇဝင် ဟဗ်အင်ပါရာ မြေပုံများ၌လည်း မဟာရာဇ္ဇိဟူသော သင်္ခတဘာသာအမည်ဖြင့်ပင် ပါရှိသည်။

မဟာရဋ္ဌတိုင်း ပြီးပြီ။

(၅) ယောနကတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်ချက်။ ။တိုင်းအမည် ယောနက ယဝန တူရကီ ရှေးမြို့တော်အမည် သာကလ တည်ရာဌာနကား ဟိမဝန္တာတောင်၏ အနောက်မြောက် ဣန္ဒိယပြည် အပြင်ဘက် ဗက်တြိယားနယ် ယခု ရုသျှပိုင် အနောက်တူရကီဌာန (တူရကီစ်ထာန်) နယ် လောင်ဂျီတွဒ် (၆၄) ၆၀)နှင့် လတ္တီတွဒ် (၃၆) ၃၀) အကြား ဝါဟိက၊ ဗလခဒိစတြိတ် စီရင်စု နယ်ပယ်များ၌ တည်ရှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ယောနက။ ။သာသနာသကာရမိ အနှစ်ငါးရာ (၅၀၀)ကျော် လောက်က ရဟန္တာ အသျှင်နာဂသိန် မထေရ်မြတ်နှင့် အမေးအဖြေ ပြုလုပ်သော မိလိန္ဒမင်းကြီး ထီးနန်း

စိုးစံရာ အရပ်တိုင်း ဖြစ်သည့်အပြင် မဟာရက္ခိတ မထေရ် အမှူးယှိသော ရဟန္တာ အသျှင်မြတ် ငါးပါးတို့ သာသနာပြု ကြွသွားတော်မူကြ၍ ကာလကာရာမ သုတ္တန် ဒေသနာဖြင့် ယောနက တိုင်းသူ လူအပေါင်းကို ကြည်ညိုကြစေ၍ တသိန်း သုံးသောင်း ခုနစ်ထောင်သော လူတို့အား မဂ်ဖိုလ် တည်းဟူသော အဆင်းတန်ဆာကို ပေးတော်မူကြ ၍ တသောင်းသော အမျိုးသားတို့ကို ရဟန်းပြုစေကြပြီး သာသနာ တည်စေတော် မူကြရာ ဌာနတိုင်းကြီး ဖြစ်သည်။

ယဝနနန္ဒိ တူရကီ။ ။ယဝနပုဒ် တူရကီပုဒ်များလည်း ယောနကပုဒ်နှင့် အနက် တူ ပရိယာယ်ပုဒ် များပင်တည်း။ တူရကီ ပြည်သည် ယောနကတိုင်းဟု သင်္ခတဘာသာ မုတ္တာဝလီ အဘိဓာန်၌ အဆိုယှိသည်။ ရွှေပြည် ဝန်ကြီးမင်းလည်း မဟာသုဇာတက ကျမ်း၌ ယဝနပုဒ်ကို တူရကီလူမျိုးဟု အနက်ဗမာပြန်ဆို သည်ပင်။

ထို့ကြောင့် ယိုးဒယားပြည်အနီး ယွန်းရှမ်း လူမျိုးတို့ နေရာအရပ်များနှင့် ဥရောပ တိုက်တွင်းမှာ ပါဝင်သော ဣတလီပြည်အနီး ဂရိတ်ပြည်ကို ယောနကတိုင်း သာ ကလပြည် ခေါ်သည်ဟု အချို့ပြောဆို ရေးသားကြခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ၎င်းနည်းတူ ဗမာရာဇဝင်များ၌ ခမင်နယ်ကို ယောနကတိုင်း သာကလပြည်ဟု အရေးအသား ယှိ ကြသည်ကို လည်းကောင်း၊ အချို့သုရဋ္ဌနှင့် အပရန္တတိုင်း နယ်များကို ယောနကဟု ရေးထားကြသည်ကို လည်းကောင်း၊ အမှန်ဟု မမှတ်ယူသင့်။

မိလိန္ဒမင်း။ ။သာသနာ သကရစ် (၅၀၀) နှစ်မှာ ဘွားမြင် ပေါ်ပေါက်လာ၍ သာကလမြို့မှာ ကျောင်းတော် ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသည့် မိလိန္ဒမင်းကြီးသည် သျှင် နာဂသိန် မထေရ်မြတ်၏ မေးတိုင်း မေးတိုင်းသော ပြဿနာများကို ဖြေစွမ်းနိုင်သည့် ဉာဏ်ပညာတော်၌ ကြည်ညိုသဖြင့် မိမိသားတော်အား ထီးနန်းလွှဲအပ်ပြီး သာသနာ တော်၌ ရဟန်းပြု၍ ရဟန္တာ အဖြစ်သို့ ရောက်တော် မူလေသည်။ ၎င်းမိလိန္ဒမင်း အမည် အရာ၌ အချို့ မိနုန္ဒဟု ရေးသားသည်ကို တွေ့ရသည်။

၎င်းမိလိန္ဒ မင်းကြီး၏ ဘွားရာ အရပ်ဇာတိ ဘူမိကို အသျှင်နာဂသိန် မထေရ်မြတ် က မေးတော်မူလတ်သောအခါ ဤယောနကတိုင်း သာကလပြည်မှ ယူဇနာအားဖြင့် နှစ် ရာ (၂၀၀) မိုင်အားဖြင့် တထောင့်ခြောက်ရာ (၁၆၀၀)ခန့် ဝေးသော အလသန္ဒကျွန်း ကလသိရွာမှာ ဘွားမြင်ပါသည်ဟု လျှောက်ကြား ဖြေဆိုသည်။

၎င်းအလသန္ဒကျွန်းကား မြေထဲပင်လယ် အရှေ့ဘက်စွန်း၌ တည်ယှိသော ယခု အခါအာသျှတိုက် မြေပုံများ၌ အလေစန္ဒြဟု ခေါ်ဆိုပုံနှိပ် ရေးသားကြသော ကျွန်းငယ်ပင်

ရှေးအခါက အလသန္တကျွန်း ဖြစ်သည်။ ကလသိရွာလည်း ၎င်းကျွန်းမှာပင် ယှိရာ၏။ ၎င်းကလသိ ရွာသည် ယောနကတိုင်း သာကလမြို့မှ အနောက် မြောက်ထောင့် ယူဇနာအားဖြင့် နှစ်ရာ (၂၀၀) မိုင်အားဖြင့် ရှစ်မိုင် တယူဇနာနည်းအရ တထောင့် ခြောက်ရာ (၁၆၀၀)ခန့် ဝေးသော အရပ်၌ တည်ယှိ၍ ရှေးအခါက ပြိသ်(ဂရိတ်) လူမျိုး များ ပိုင်ဘူးကြသည်။ ယခုအခါကား တူရကီ လူမျိုးများပိုင်သည်။

၎င်း မိလိန္ဒမင်း အမျိုးဇာတ်ကား အလိဇန္ဒာ (အလိစန္ဒြ) မင်းများမှ ဆင်းသက် ဆက်ခွယ်၍ လာခဲ့သော ဂရိတ် အမျိုးဇာတ်ပေတည်း။ ဤထက် အကျယ်ကို သိလိုမူ အင်္ဂလိသ်ဘာသာ ကိမ်းဗရိဒ် ဣန္ဒိယ ရာဇဝင် စာအုပ်၌ ကြည့်ကြလေ။

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကို ထောက်သဖြင့် ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒိယစာအုပ်၌ မေးလျှောက် သူ မိလိန္ဒမင်းကြီး ဖြေကြားသူ ရဟန္တာ အသျှင် နာဂသိန် မထေရ်မြတ်တို့ ထင်ရှားမယှိ ကြလေဟန် အဆိုစကားရပ်ကို အထူးဆင်ခြင်ဘွယ် ယှိ၏ ဆင်ခြင်လေ။

ဤမိလိန္ဒမင်းကို ဗုဒ္ဓကာလိန၊ ဘာရတခေါ်သော ဟိန္ဒူဘာသာ ရာဇဝင်၌ ယဝန၊ ယောနက၊ ယူနာနီ၊ တူရကီ၊ လူမျိုးဟု အဆိုယှိသည်။

(သံပေါက်) ဗုရားသာသနာ၊ နှစ်ငါးရာ၊ မှတ်ပါ ဘွားထ၊ မိလိန္ဒ။
မိလိန္ဒခေါ်၊ ထိုကျောင်းတော်၊ ဆောက်သော် မိလိန္ဒ။
သာကလမှာ၊ ထိုကျောင်းသာ၊ ယှိရာမုချ၊ ကေန္တ။
ရဟန်းပြုခါ၊ ရဟန္တာ၊ ဖြစ်ရာမိလိန္ဒ။
မြေထဲပင်လယ်၊ ရှေ့စွန်းဝယ်၊ ခေါ်ဘွယ် အလေစန္ဒြ ခုကာလ။
ထိုသည့်ကျွန်းပင်၊ ရှေးခါတွင်၊ ခေါ်ချင် အလသန္တပ။ (အလသန္တကျွန်း)
ကလသိရွာ၊ ထိုကျွန်းမှာ၊ ရှေးခါယှိထ၊ မှတ်ကုန်ကြ။
မိလိန်မင်းကျော်၊ ဘွားရပ်တော်၊ မှန်နော်၊ မှတ်ကုန်ကြ။
ပြိသ် (ဂရိတ်) ပိုင်နယ်၊ ရှေးခါဝယ်၊ ခုနယ် တူရကီက ပိုင်ဆိုင်ကြ။
ထိုသည့်ကျွန်းကား၊ နောက်မြောက်ပါး၊ တည်ငြား သာကလ၊ မြို့တော်မှ။
တထောင့်ခြောက်ရာ၊ မိုင်ပေါင်းသာ၊ ဝေးကွာ နှစ်ဌာန။
ဂရိတ်မျိုးဇာတ်၊ မိလိန်မြတ်၊ မြို့မှတ်ကေန္တ။
တူရကီမျိုးဟု၊ ရေးမှတ်ပြု၊ ဟိန္ဒူဘာရတ၊ ရာဇဝင်က။

အသျှင်နာဂသေန။ ။အသျှင်နာဂသေန မထေရ် ဘွားမြင်တော်မူရာ အရပ်ကား ဣန္ဒိယပြည် အတွင်း ဟိမဝန္တာ တောင်အနီး ကဇင်္ဂလမည်သော ပုဏ္ဏားရွာတည်း။ ၎င်း ရွာသည် ကသိရ ဂန္ဓာရ အတွင်းမှာ ယှိသင့်သည်။ အချို့က မဇ္ဈိမ အပိုင်းအခြား နိမိတ်ဖြစ်သော ကဇင်္ဂလ နိဂုံးပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည် ဆင်ခြင်။

(သံပေါက်) နာဂသေန၊ မြတ်ထေရ၊ ဘွားထဇာတိရွာ။
 ဟိမာလယ၊ ပဗ္ဗတ၊ ပဿနံပါးမှာ။
 ကဇင်္ဂလ၊ မြာဟ္မဏ၊ ဂါမတည်ယှိရာ။
 တိုင်းကသ္မိရ၊ ဂန္ဓာရ၊ ရဋ္ဌတွင်းမှာ၊ ယှိသင့်ရာ။
 နိမိတ္တတွင်၊ ပါအဝင်၊ ကဇင်္ဂလရွာ။
 ၎င်းရွာတွင်၊ ဘွားသည်ပင်၊ ဆိုလျှင်ကေစိဝါ။ (ကေစိဝါဒ)

ခမင်နယ်ယှိ ဗုဒ္ဓဗောဓိသဝတ်။ ။ခမင်နယ်ယှိ ဗုဒ္ဓဗောဓိသဝတ်ခေါ် ကျောင်းကြီးကိုလည်း မိလိန္ဒမင်း ဆောက်လုပ် လှူဒါန်း၍ အသျှင် နာဂသေန သီတင်းသုံးတော်မူသော ကျောင်းကြီးဟု အများပြောဆို ရေးသားလျက် ယှိကြရာ ထိုစကားသင့်မသင့်ကို ဆိုလတ္တံ့သော စကားများဖြင့် ထောက်ချင့်ကြည့်ကြလေကုန်၊ ခမင်ရာဇဝင်နှင့် ယိုးဒယား ရာဇဝင်များကို ကျွမ်းကျင် လိမ္မာသော ပညာယှိများ ပြောကြားချက်အရ ၎င်းခမင်နယ်ကို ရှေးအခါက ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်း ဒေသ ကျေးလူမျိုး မင်းများ စိုးပိုင်အုပ်ချုပ်နေဘူးသည်၊ ထိုစဉ်အခါက ၎င်းတို့ ဘာသာအလျောက် ကိုးကွယ်ရာ မဟာဒေဝနတ်ကွန်းအကြီးအကျယ် ဆောက်လုပ်ထားကြသည်၊ ထိုမှနောက်အခါကာလ၌ ၎င်းခမင်နယ်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ သမ္မာအယူယှိသူ မင်းများက တတန်စိုးပိုင် အုပ်ချုပ်ကြပြန်ရာ ထိုမဟာဒေဝနတ်ကွန်းကြီးကို ရဟန်းတော်များ သီတင်းသုံး နေထိုင်ရန် ကျောင်းအဖြစ် ပြုလုပ်စီမံလှူဒါန်းကြပြီး ဗုဒ္ဓဗောဓိသဝတ် ဟူသော အမည်ဖြင့် မှည့်ခေါ်ကြလေသည်၊ ယခုတိုင် ၎င်းအမည်အတိုင်း တိုင်းရင်းသားများ ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

ယခု ပြဆိုအပ်သော ရာဇဝင်လာ စကားနှင့် အောက်၌ ပြဆို အပ်ခဲ့ပြီးသော ယောနက မိလိန္ဒမင်းတို့၏ တည်နေရာ ဘွားရာ စသည် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ထောက်၍ ၎င်းဗုဒ္ဓဗောဓိသဝတ်၏ ကျောင်းဒါယကာ မိလိန္ဒမင်း ကျောင်းထိုင် အသျှင်နာဂသေန ဖြစ်သင့် မဖြစ်သင့် ချင့်ယူကြလေကုန်။

(သံပေါက်) ခမင်နယ်မှီး၊ ကျောင်းတော်ကြီး၊ အပြီးမှတ်စေချင်။
 နာဂသိန်ကျောင်းတော်၊ (သို့မဟုတ်) မိလိန္ဒကျောင်းတော်၊ အများခေါ်၊ မလျှော်ဟုထင်။
 ဒေသိန္ဒဟူ၊ ကျေးမျိုးလူ၊ ပူဇော်ဆောက်လုပ်ထွင်။
 မဟာဒေဝ၊ နတ်ကွန်းပ၊ ယှိစွာယှိပင်။
 နောက်ခါ၌မူ၊ သမ္မာယူ၊ ယှိသူမင်းဘုရင်။
 သင်္ခာနေရန်၊ ကျောင်းတဖန်၊ ပြုဟန်မှတ်တို့ပင်။
 ယိုးဒယားဘာသာ၊ မည်သညာ၊ ကျောင်းမှာ ဝတ်ခေါ်တွင်။
 ဗုဒ္ဓဗောဓိ၊ သမာဓိ၊ နာမခေါ်အစဉ်။
 စကားရှေ့နောက်၊ ညှိနှိုင်းထောက်၊ မပေါက်ယူစေချင်။
 ယောနက တိုင်းအကြောင်း ပြီးပြီ။

(၆) ဟိမဝန္တာပဒေသ စိန့်တိုင်းငါးရပ်အကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဟိမဝန္တာပဒေသ စိန့်တိုင်းငါးရပ် တည်ရာ ဌာနကား ဟိမဝန္တာတောင်၏ မြောက်ဘက် အရှေ့ဘက်ယှိ ခိုတန် ယရကန် တိဗ္ဗတ် ဘူတန်စသော တိုင်းပြည်များနှင့် တရုတ်ပြည်များဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ဟိမဝန္တာပဒေသ။ ။(၁) မံရွိမ မထေရ်၊ (၂) ကဿပဂေါတ္တ မထေရ်၊ (၃) အဠကဒေဝ မထေရ်၊ (၄) ဒုန္ဒုဘိဿရ မထေရ်၊ (၅) သဟဿဒေဝ မထေရ်၊ ပေါင်း ရဟန္တာအသျှင်မြတ် ငါးပါး (၅) ပါးတို့ သာသနာပြု ကြွသွားတော်မူကြ၍ ဓမ္မစကြာ သုတ္တန်ဒေသနာတော်ဖြင့် ဟိမဝန္တာပဒေသ ဟိမဝန္တာပတ်ဝန်းကျင် စိန့်တိုင်း ငါးရပ်၌နေသူ လူအပေါင်းကို ကြည်ညိုကြစေ၍ ကုဇေရှစ်ဆယ်သော သတ္တဝါတို့အား မဂ်ဖိုလ်တည်းဟူသော ရတနာတို့ကို ပေးတော်မူကြပြီးနောက် တပါးတပါးလျှင် တသိန်း တသိန်းအားဖြင့် ငါးသိန်းသောလူအပေါင်းကို ရဟန်းပြုစေ၍ သာသနာ တည်စေတော် မူကြရာဌာန တိုင်းကြီးဖြစ်သည်။ (၎င်းမထေရ်ငါးပါး၏ အမည်ပြုအရာမှာ နောက်မထေရ် သုံးပါး၏အမည် ဗမာအက္ခရာ ပါဠိကျမ်းစာများတွင် ပျက်လျက်ယှိသည်)။

စိန့်တိုင်းနှင့် တရုတ်ပြည်။ ။ပဉ္စဝိစ တေထေရာ ပဉ္စရဋ္ဌာနိ ပဿာဒေသံ၊ ပါရာ ဇိကဏ် အဠကထာ ပဉ္စရဋ္ဌာနိတိ ပဉ္စဝိစ စိနရဋ္ဌာနိ (သာရဋ္ဌဒီပနိဒီကာ) တို့၌ အမိန့် အဆိုယှိကြရာ စိနသဒ္ဓါကို စိန့်တိုင်းဟု ပြန်ကြသည်။ ၎င်းစိန့်တိုင်း အရတရုတ်ပြည်ကို ယူ ကြသည် ထို့ကြောင့် စိန့်တိုင်းနှင့် တရုတ်ပြည်အတူ သို့မဟုတ် တရုတ်ပြည်ပါဝင်သော စိန့်တိုင်းဟု မှတ်ရမည်။ ၎င်းစိန့်တိုင်းသည် ဣန္ဒိယပြည်မှ၎င်း ဟိမဝန္တာမြောက် မာနသ ဒိုင်ဟုခေါ်သော အနဝတတ်ဒိုင်မှ၎င်း အရှေ့မြောက်အရပ်၌ တည်ယှိကြောင်း သစ်တ ဘာသာ ကျမ်းစာများ၌ အဆိုယှိသည်။ တိဗ္ဗတ်ခေါ် (တိဗက်) ပြည်သည် ဟိမဝန္တာ မြောက် သိန္ဒုမြစ်၏ အမွန်ပဘဝ အစဖြစ်ပေါ်စီးဆင်းရာ အရပ်၌တည်၍ တောင်ဘက် က တရုတ်ပြည်၏အနောက်တောင်စွန်း ဟိမဝန္တာတောင်ကြားအဆုံး မြောက်ဘက်က တရုတ်ပြည် နယ်စပ်အထိ အနံအကျယ် အရှေ့အနောက်အလျား ကောသ၊ တထောင့် မြောက်ရာ (၁၆၀၀) မိုင်သုံးထောင့်နှစ်ရာ (၃၂၀၀) ယှိသည် တိဗ္ဗတ်ပြည် ထက် ဝန်းကျင်အရပ်၌ တောင်တို့ဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ယှိ၏ ၎င်းတိဗ္ဗတ်ကို ဣန္ဒိယတိုင်းသားများ က တိဗ္ဗတဟူ၍ ခေါ်ဆိုရေးသားကြသည်။

မာရုမိကာဝတ္တိမည်သော ဗုဒ္ဓသစ်တကျမ်း နိဂုံး၌လည်း (တိဝွတး) ဟူ၍ အမည်ရေးသားပါယှိသည်။

(သံပေါက်) တိနောင်ဗန္ဓလုံး၊ တသတ်ထုံး၊ ရှင်ပြုံးမှတ်ပါကြ။ (တိဗ္ဗတ်)

၎င်းသည်လည်း ထက်မြက်ခြင်း အနက်ဟော တိဗ္ဗဟူသောပါဠိ တိဗ္ဗဟူသော သင်္ခတဘာသာပုဒ်များမှ ပျက်လွှာသော ဝေါဟာရမဟုတ် တိုင်းရင်းသားများ၏ နိဗ္ဗန္ဒအမည်သညာ ဝေါဟာရသာတည်း။

လာသာ။ ။၎င်းလာသာကား နေပါလအနီး ဘာရတီယနယ်အတွင်းမှာယှိသော တိဗ္ဗတ်ပြည်၏ မြို့တော်တည်း။ ၎င်းလာသာအဓိပ္ပါယ်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ သမ္မာအယူယှိသူ လူအပေါင်းတို့၏ နေရာဖြစ်၍ အကျင့်သီလ အာစာရစသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် တင့်တယ် တောက်ပရာဖြစ်သော တိဗ္ဗတ်ပြည် မြို့တော်ဟုဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် လမှာ တဝမ်းပူ သတ် ဆလိမ်ရေးချနှင့် လတ်ဆာဟူ၍လည်းကောင်း လရေးချ ဆလိမ်ရေးချနှင့် လာဆာ ဟူ၍လည်းကောင်း လမှာရေးချမပါပဲ သ,ရေးချနှင့် လသာဟူ၍လည်းကောင်း ဗမာ အက္ခရာ ဣန္ဒြိယမြေပုံ စသည်များမှာကဲ့သို့ အနက်အဓိပ္ပါယ်မယှိ အလွဲအပျက် မရေး မဘတ်ကြစေလင့် ထိုကဲ့သို့ လွဲပျက်ရခြင်းကား အခြားကြောင့်မဟုတ် Lhasa ဟူသော အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်း မမှန်မကန်ခြင်း အပြစ်ပေတည်း။ ဟိန္ဒူ ဗင်္ဂါလီစသော မြေပုံ များမှာကဲ့သို့ လာသာဟု လရေးချ သရေးချနှင့် အမှန်အကန် အကျအန ရေးဘတ် ကြလေ၊ စာလုံးပေါင်းသစ်ကိုလည်း Lāsā ဟု အမှန်အကန် အမှတ်သင်္ကေတပြုနှင့် တကွ ရေးတတ်ကြစေရမည်။

- (သံပေါက်) လမှာရေးချ၊ သရေးချ၊ ရေးမှသင့်မှာ၊ မြို့လာသာ။ (လာသာ) မှန်။
- ဆလိမ်ရေးချ၊ လာနောက်မှာ၊ ရေးကသင့်မှာ၊ မဟုတ်ပါ။ (လာဆာ) မှား။
- လရေးမချ၊ သရေးချ၊ ရေးကြပြန်ရာ၊ မသင့်ပါ။ (လသာ) မှား။
- လ တသတ်ပြ၊ ဆရေးချ၊ ရေးကြပုံမှာ၊ လွန်မှားစွာ။ (လတ်ဆာ) မှား။
- ဒန္တဇလ၊ သနောက်ပြ၊ ရေးချနှစ်ဖြာ၊ မြို့ (လာသာ) မှန်။

မာနသဒ္ဓါ အဆုံးအဖြတ်။ ။ဗမာအက္ခရာ ဣန္ဒြိယမြေပုံ၌ မာနသ သရော ဝရ ဒိုင်၏ သင်္ခတနှင့် ဗင်္ဂါလီ ဟိန္ဒူဘာသာ အမည်မှန်မှ ဖောက်ပြန် ပျက်စီး၍ မာနရီပါဒိုင်ဟု ပါယှိနေလေသည်။ ၎င်းဒိုင်၏ အမည်ပြုအရာမှာ အချိုဟိန္ဒူမြေပုံများ ၌ပင် သအက္ခရာ တလုံးကျလိုလျက် ယှိနေခြင်းကြောင့် အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းမှာလည်း Manasrowara ဟု မပြည့်မစုံ ဖြစ်နေလေသည်။ သို့သော် မာနရီပါလောက် မပျက်စီးပဲ သ တလုံးမျှသာ ကျပျောက်သဖြင့် တော်ပေသေးသည်။

သင်္ခတဘာသာ စသည်နှင့်အညီ အပြည့်အစုံ အမှန်အကန် အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ စာလုံးပေါင်းရေးသားလိုမှု Mānasā, sarowara ဟု အမှန်အကန်ရေးသားကြရမည်။ ရေးသားကြလေ။

မြေပုံနှင့် ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များအထူးသတိပြုကြလေ ၎င်းမာနသ သရောဝရအိုင်ကို သာသနာတော်ကျမ်းလာ အမည်အားဖြင့် အနောတတ္တ (အနဝတတ္တ) အိုင်ဟုခေါ်သည် ၎င်းသည် တိဗ္ဗတ်ပြည်အတွင်းမှာ တည်ယှိ၏ မာနသ သရောဝရ၊မာနသကားမာနသအိုင် အထူးဟော သညာဝိသေသဝါစကတည်း သရောဝရကား အိုင်သာမညဟော တဋ္ဌာက သာမညဝါစကတည်း၊ ကမ္မရေည်း သမာသံတွဲစပ်၍ မာနသ သရောဝရ အမည် ဖြစ်လှသည်။

(သံပေါက်) အိုင်မာနသ၊နောတတ္တ၊ခေါ်ကြသာသနာ၊ကျမ်းဂန်မှာ။ (အနောတတ္တ-အနဝတတ္တ) အိုင်ထူးဟောပြု၊ မာနသ၊ သရောဝမှာ၊ သာမညာ။

အနောတတ္တ အနဝတတ္တ အဆုံးအဖြတ်။ ။အနောတတ္တ၌ အဝရှေးယှိသော တပဓာတ် တပစ္စည်း အဝတတ္တ ဩတတ္တ နှစ်မျိုး နပဋိသေခေနှင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသံတွဲ၍ အနဝတတ္တ အနောတတ္တ နှစ်မျိုးပြီးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အနောဒတ္တ အနဝဒတ္တဟု ဒထွေးနှင့် မရေးသား မပြောဆိုကြကုန်လင့်၊ သတိပြုကြကုန်။

(သံပေါက်) သန္တာပတ္တ၊ ဓာတ်တပ၊ အဝပုဗ္ဗကေ။
တ ပစ္စယ၊ ဆက်သွယ်က၊ ပဒနိပ္ပန္နေ။
အဝတတ္တ၊ ဩတတ္တ၊ ပြီးထ နှစ်မျိုးပေ။
ပဋိသေခ၊ နနှင့်ပ၊ တွဲထ ဗဟုဗ်ပေ။
အနဝတတ္တ၊ နောတတ္တ၊ ပြီးပြ ပုဒ်ဒွယေ။
ထို့ကြောင့်ဒထွေး၊ ဒတ္တရေး၊ ချင့်တွေး၊ မသင့်ပေ။
တနှင့် တတ္တ၊ ရေးပ၊မှာ၊ သင့်လှ မှန်မသွေ။

၎င်းအနဝတတ္တအိုင်၏ တည်နေရာဌာနနှင့် တည်နေပုံအကြောင်း

၎င်းအိုင်သည် ကေလာသတောင်၏ အရှေ့တောင်ကျ၍ တိဗ္ဗတ် ပြည်တွင်းမှာ တည်ယှိသည်။ တည်နေပုံမှာ ၎င်းအနဝတတ္တအိုင်ကြီးကို (၁) သုဒဿနကူရ (၂) စိတ္တ ကူရ (၃) ကာဠကူရ (၄) ကေလာသကူရ (၅) ဂန္ဓမာဒနကူရ ၎င်းတောင်ငါးလုံး တို့ ဝန်းပိုင်းခြံရံလျက် တည်ယှိကြကုန်၏။ ယင်းတောင်ငါးလုံးနှင့် အနဝတတ်အိုင် သည် တိဗ္ဗတ်ပြည်တွင်း၌ တည်ယှိ ငြားသော်လည်း ၎င်းဌာနများကား ရှေးအခါက ခြင်္သေ့သစ်ကျား သားရဲထူထပ် ကြပ်တည်းရှုပ်ထွေး အလွန်မင်း ဆီးနှင်းအားကြီး ခရီးခဲ အတိသာဖြစ်လေခြင်းကြောင့် ဣဒ္ဓိမန္တ ပုဂ္ဂိုလ်များမှတစ်ပါး အခြား ပကတိ သာ မန် ဖြစ်သော လူတို့ တယောက်နှစ်ယောက် စသော အနည်းငယ်မျှဖြင့် လှည့်လည် ကျက်စား သွားလာပေါက်ရောက် နိုင်ကြသော မနုဿပထဌာနများ မဟုတ်ကြချေ အမနုဿပထ ဌာနများသာ ဖြစ်ကြသည်။

၎င်းအကြောင်းများကို အကျယ်သိလိုက မဟာသမယသုတ် အဋ္ဌကထာ တိံသ နိပါတ် ဆဒ္ဒန္တ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ဝေဿန္တရ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ လောကဝိဒ္ဓ ဂုဏ် တော်ဖွင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ လောကပညတ္တိဒီပက ဖိနာလင်္ကာရ ဋီကာ စသည်တို့ကို ကြည့်ရှုကြလေ။ ယခုခေတ် အခါသမယမှာကား နေပါလပြည် သားများ တိဗ္ဗတ်ပြည်သားများ လူအစုအဝေး အပေါင်းအစည်းများဖြင့် တနှစ်တကြိမ် ထက်မနည်း ၎င်းဒိုင်သို့ သွားရောက်လေ့ ယှိကြကြောင်း တိဗ္ဗတ် ပြည်သားများနှင့် နေပါလ ပြည်သားများက ပြောဆိုကြသည်ကို ကြားရဘူးသည်။

ဗြဟ္မ ပုတ္တ မြစ်။ ။ ၎င်းမြစ်သည် ဤတိဗ္ဗတ်ပြည် အတွင်း၌ တည်ယှိသည်။ ၎င်း မြစ် အမည်ထူးကို အောက်ပါ သံပေါက်များဖြင့် သိလေ။

ဗြဟ္မပုတ္တ၊ တိဗ္ဗတ၊ ဒေသခေါ်ပြု၊ မည်သမ္ပ။
 (တိဗ္ဗဝေါဟာရအားဖြင့် ၎င်းမြစ်ကို သမ္ပဟု ခေါ်သည်)
 ဗြဟ္မာမင်းသား၊ ဖြူစင်ငြား၊ မှတ်သားနှစ်ခု၊ ပုဒ်နက်ဟု။
 (ဗြဟ္မပုတ္တ ဗြဟ္မာမင်း၏သား သမ္ပ၊ ဖြူစင်ခြင်း ဟောဟုလို)
 ဗြဟ္မပုတ္တ မာဂဓ၊ သင်္ခတမူ တရစ်ရှ၊ (ဗြဟ္မပုတ္တ) သင်္ခတ (ဗြဟ္မပုတ္တ) မာဂဓ။

သာသနာပြုလွှတ်ရာ ဟိမဝန္တ ပဒေသ စိန့်တိုင်ငါးရပ် ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၇) သုဝဏ္ဏဘူမိ တိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ တိုင်းအမည် သုဝဏ္ဏဘူမိ ကျွန်းအမည် ယခုရမာကြာခေါ် သုမာကြာကျွန်း ၎င်းသည် သာသနာပြုကြရာ သုဝဏ္ဏဘူမိ မူလဌာနရင်း ဖြစ်သည်။ သုဝဏ္ဏဘူမိနယ် အဖြစ်ပါဝင်သင့် ခေါ်သင့်သော ဌာနများကို သတ်မှတ်မှု အရှေ့တောင် ဘက် လားသော်ဇာဝါ ဂျာဗာကျွန်း ဘိုရညိုကျွန်း အနောက်ဘက်လားသော် ဣန္ဒိယ သမုဒြာ (ဗင်္ဂလားအော်) အရှေ့ဘက်လားသော် သိဗင်္ဂပူရခေါ် စင်္ကာပူ မြောက်ဘက် လားသော် မလယခေါ် မလေးကျွန်း သို့မဟုတ် မသျှူးကျွန်းမှစ၍ ဗမာပြည် တနင်္သာရီ ရာမညတိုင်း အောက်ပိုင်းနှင့် တကွ ယိုးဒယား လာအို၊ ကာမုဒိယာခေါ် ခမင်နယ် ရောက် သတ်မှတ်သင့်သည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

သုဝဏ္ဏဘူမိ။ ။ ဤသုဝဏ္ဏဘူမိ တိုင်းကား ဗင်္ဂလားအော် အရှေ့ဘက်၌ တည်ယှိ၍ ရှေးအခါမှစ၍ ယခုတိုင် ဣန္ဒိယပြည်မှ အလောင်းတော် မဟာဇနက မင်း သားစသော မင်းသေဋ္ဌေး သူကြွယ် ကုန်သည်မှစ၍ များစွာသော သူတို့ ရွက်လှေ

သင်္ဘော စက်သင်္ဘောများဖြင့် ကူးသန်း သွားလာ ရောင်းဝယ်ရာ ကျယ်ဝန်းသော ဌာနတိုင်းကြီး ဖြစ်သည်။

သာသနာနှင့် စပ်၍အသျှင်မောဂ္ဂလိ ပုတ္တတိဿမထေရ် တတိယ သင်္ဂါယနာ တင် ပြီးနောက် သာသနာပြု စေလွှတ်ရာ ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနတွင် အပါအဝင်ဖြစ်၍ သောဏ မထေရ် ဥတ္တရမထေရ် နှစ်ပါး အမှူးယှိသော ရဟန္တာ အသျှင်ငါးပါးတို့သာသနာပြု ကြွရောက် တည်စေတော်မူရာ တိုင်းကြီးဖြစ်သည်။ (ချဲ့ဦးအံ့)

ထိုရဟန္တာ အသျှင်မြတ် ငါးပါးတို့ ထိုသုဝဏ္ဏဘူမိသို့ ကြွရောက်တော် မူကြရာ၌ သုဝဏ္ဏဘူမိကျွန်းသို့ ရောက်ယှိသော နေ့မှာပင် မင်းမျိုးမှ ဘွားမြင်သော သူငယ်ကို အခါတိုင်းကဲ့သို့ ခဲစားခြင်းငှါ သမုဒြာမှ ထွက်ပေါ်လာသော တဦးသော ရက္ခိက်ပလူး မကို တွေ့ကြ၍ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စွာ အော်မြည်တမ်းကြ ကုန်သော လူတို့ကို မထေရ် မြတ်တို့ တွေ့မြင်တော် မူကြသဖြင့် ရက္ခိက်ပလူးမထက် နှစ်ဆထက်ကြီးသော ကိုယ် အတ္တဘောတို့ကို ဖန်ဆင်းတော်မူပြီး ထိုအတ္တဘောတို့ဖြင့် ရက္ခိက်ပလူးမ၏ ဘေးနှစ် ဘက်တို့မှ ဝန်းရံကာ အကြင်ရွှေလောက် အရပ်တိုင်အောင် လူတို့မတွေ့မြင်နိုင် ထို ရွှေလောက် အရပ်တိုင်အောင် ထွက်ပြေးစေတော် မူကြပြီးနောက် သုဝဏ္ဏဘူမိကျွန်း ၏ ပတ်ဝန်းကျင်မှ အစောင့်အရှောက် အရံအတား ထားတော်မူကြပြီ။ ထိုအခါ၌ အစည်းအဝေး ရောက်လာကြကုန်သော များစွာသောလူတို့အား ပြဟ္မဇာလသုတ္တန် ဒေ သနာတော်ဖြင့် ကြည်ညိုစေခြင်း သရဏဂုံ သီလတို့၌ တည်စေခြင်း၊ ခြောက်သောင်း သော လူတို့အား တရားထူးကို ရစေခြင်းတို့ကို ပြုတော်မူကြကုန်ပြီ သုံးထောင် ငါးရာ သော အမျိုးသား၊ တထောင်ငါးရာသော အမျိုးသမီးတို့ကို ရဟန်း ပြုစေတော်မူကြ ကာ သာသနာအရှည်မျှော်၍ တည်စေတော်မူကြ လေကုန်ပြီ။

တည်ရာဌာနအားဖြင့် ဤသုဝဏ္ဏဘူမိ ကျွန်းသည် ဣန္ဒိယပြည် တာမလိတ္တိသင်္ဘော ဆိပ်မှ ယူဇနာ ခုနစ်ရာဝေးသည်ဟု ကျမ်းဂန်များ၌ အဆိုယှိခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း ထိုမှတစ်ပါး ကြီးကျယ် ခန်းနား၍ အနှစ်တထောင်ထက် မနည်း ရှေးကျသော ဗုဒ္ဓသာ သနာ လက်ာရ အဆောက်အဦး စေတီ ကျောင်းတိုက်ကြီးများ ပေါများရာ ဖြစ်ခြင်း ကြောင့် လည်းကောင်း။

ဣန္ဒိယပြည် အရှေ့ဘက် ဗင်္ဂလားအော်မှ ရှက်လှေသင်္ဘောဖြင့် ကူးသန်း သွား လာရာ၌ လေကြောင်း ရေကြောင်း သင့်သဖြင့် မြောင့်တန်းလွယ်ကူစွာ ရောက်သင့် ရောက်ထိုက်သော နေရာဌာန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။

သောဏမထေရ် အစယှိသော သာသနာပြု မထေရ်မြတ်တို့ ကြွသွားရာ စကား အစဉ်၌ ဒိပဿ သမန္တတော အာရက္ခံ ထပေတွာ၊ ဟူသော ကျမ်းဂန်လာ စကားကို

ထောက်၍ ဤဌာနသည် ကျန်းမြေ အရပ်မဟုတ် ရေပတ်လည် ပိုင်းလျက်ယှိသော ကျွန်းသက်သက်သာဟု ယူဘွယ်ယှိသောကြောင့် လည်းကောင်း ဤဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းများကြောင့် ဗင်္ဂလားအော် အရှေ့တောင်ဘက်၌ တည်ယှိသော စုမာတြာ ခေါ် သုမာတြာ ကျွန်းသည်ပင် မူလသုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း ဖြစ်သင့်သည်ဟု ပြဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤ၌မူလ သုဝဏ္ဏဘူမိ ဟူသော စကားဖြင့် သာသနာတည်ရာ ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနတွင် တဌာနဖြစ်သော အသျှင်သောဏ မထေရ် ဥတ္တရမထေရ်တို့ သာသနာ ပြု ကြရာ သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း အဖြစ်ကို သိစေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး မဟာဇနက ဇာတက စသော သာသနိကကျမ်း ရာမာယန စသော လောကီကကျမ်း မှတ်တမ်းလာ စကားများအရ ဣန္ဒိယမှ သုဝဏ္ဏဘူမိသို့ သာသနာ ရေးအားဖြင့် လည်းကောင်း လောကရေးအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ များစွာ အကူး အသန်း အဆက်အသွယ် ယှိခဲ့ကြပုံ ယခုတိုင် သာသနာ အခြေအနေနှင့် ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ တည်ယှိနေကြပုံ များကို ထောက်ထား၍ သုဝဏ္ဏဘူမိနယ်သည် စုမာတြာ ကျွန်းမျှသာ မဟုတ်ပဲ ၎င်းကျွန်းကို အရင်ခံထား၍ အခြားနီးစပ်ရာ ဗင်္ဂလား အော် ရှေ့ဘက်ကမ်း၌ တည်ယှိကြသော ဂျာဝါးကျွန်း ဗာလီကျွန်း ဘိုရညိုကျွန်း သိဗ် ပုရခေါ် စင်္ကာပူ မလ္လာယုခေါ် ပသျှူးကျွန်း ကမ္ဘောဒိယာ ခေါ် ခမင်ပြည် လာအိုခေါ် လောပြည် (ဣန္ဒောစီန အင်မိုကျီနား) ယိုးဒယားပြည် တနင်္သာရီ ဗမာပြည်အောက်ပိုင်း ရာမညတိုင်း များပါ သုဝဏ္ဏဘူမိ အပါအဝင် သုဝဏ္ဏဘူမိနယ်များ ဖြစ်သင့်သည်ဟု ပြဆိုခဲ့ပေသည်။

၎င်း သုဝဏ္ဏဘူမိနှင့် စပ်၍ ဌာနအားဖြင့် အမျိုးမျိုးဖော်ပြ ပြောဆိုလျက် ယှိကြပုံနှင့် ရှင်းလင်းချက်

ဗမာရာဇဝင် သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း သာသနဝံသပုဒ်ပိကာ စသော ကျမ်းများ၌ တနင်္သာရီ ခရိုင် မော်လမြိုင်မြို့ အနီး၌ တည်ယှိသော သုဓမ္မပုရ ခေါ် သတ်ထုံမြို့ကိုပင် မူလသာသနာပြုလွှတ်ရာ ကိုးဌာနတွင် အပါအဝင် သုဝဏ္ဏဘူမိ အဖြစ် ရေးသား ပြဆိုကြသည် ထိုသို့ ပြဆိုထားကြသည့်အတိုင်း အများအားဖြင့် စွဲမှတ် ပြော ဆိုလျက်ယှိကြရာ အချို့ အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဗောဓိပင် သုဝဏ္ဏဘူမိ သတ်ထုံပြည်သား ဖြစ် ပြီး သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွရောက်ကာ အဋ္ဌကထာများနှင့် တကွ ပိဋကတ်သုံးပုံ ဆောင်ယူ လာကြောင်း သျှင်အရဟံ အကြောင်း စသည်များကို အခိုင်အမာ အကြောင်းပြုပြီး သတ်ထုံပြည်သာ မူလသုဝဏ္ဏဘူမိ အမှန်ဖြစ်သည်ဟု ပြုပြင်ခွင့်မရအောင် တထစ်ချ စွဲလမ်း ထားကြသည်။ ဤသို့ မှတ်ယူထားချက် အတိုင်း ကျွန်းမဟုတ်သော သတ်ထုံ ပြည်ကို ကျမ်းလာစာဆိုနှင့် အညီ ကျွန်းဖြစ်အောင် ကြံဖန်ပြောဆိုလျက် ယှိကြပြီး အချို့ အဂတိနယ်တွင်းသို့ သက်ဆင်းကာ အညှင်းသန်လျက် ယှိကြသည်။

ထို့ပြင် ကလျာဏီ သိလာလိပိ-ကလျာဏီသိမ် ကမ္ဘည်း ကျောက်စာ၌လည်း ရာမညတိုင်း ကေလာသတောင် စေတီတော်၏ အနောက်မြောက် အရပ်မှာ သုဝဏ္ဏဘူမိ တည်ယိုသည်ဟု အဆိုယိုထားပြန်သည်။ အချို့စာတမ်း၌လည်း ဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်း အနောက်ဘက်ကမ်း ဗုဒ္ဓမြို့နယ်ကို အချို့ သုရဋ္ဌတိုင်းနယ်ကို သုဝဏ္ဏဘူမိဟု ရေးသား ထားကြသေးသည်။ ဤသို့ အမျိုးမျိုး ယူဆစွဲလမ်း ပြောဆို ရေးသားလျက် ယိုကြသောကြောင့် သုဝဏ္ဏဘူမိနှင့် စပ်၍ အစစ်အမှန် ဝေဘန်ပြောဆိုရန် မလွယ်ကူပဲ ယိုကြရသည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ ဤဌာနသည် သာသနာတော်နှင့်စပ်၍ အရေးကြီးသော ဌာနဖြစ်ရာ မရှောင်သာပဲ အမှန်ရောက်နိုင်အမှု ရောက်ရန် စိစစ်ပြဆို ရပေမည်။ စိစစ်ပြဆိုရာ၌ ကျမ်းဂန် စကားကို အရင်းထား၍ သုဝဏ္ဏဘူမိ ဖြစ်ထိုက်သော လက္ခဏာများအရ ပြဆိုရာသည် လက္ခဏာအားဖြင့် မဟာဇနက ဇာတကဋကထာအရ သုဝဏ္ဏဘူမိသည် (၁)ပင်္ဂေါပသာဂရခေါ် ဗင်္ဂလားပင်လယ်မှ အရှေ့ဘက်၌ တည်ယိုခြင်း၊ (၂) တာမလိတ္တိသဘောဆိပ်မှ ယူဇနာ ခုနစ်ရာ ဝေးကွာခြင်း၊ (၃) ပါရာဇိကဏ် အဋကထာ မဟာဗောဓိဝင် အဋကထာများ အရ ကုန်းမြေမဟုတ် ရေပတ်လည် ပိုင်းလျက်ယိုသော ကွန်းမြေသာ ဖြစ်ခြင်း၊ (၄) လှေသဘောလမ်း ရေကြောင်း လေကြောင်းသင့်၍ အသွားအလာများရာ ဌာနဖြစ်ခြင်း၊ (၅) ယခုတိုင် ရှေးဟောင်းသာသန အဆောက်အဦး များစွာ ယိုနေခြင်း၊ ဤလက္ခဏာ များနှင့်အညီ စိစစ်ပြဆိုရာသည်။

ဤလက္ခဏာများတွင် သာသနာပြု လွှတ်ရာ မူလသုဝဏ္ဏဘူမိ၏ ကုန်းမြေအရပ် မဟုတ် ကွန်းမြေအရပ်သာ ဖြစ်ခြင်းဟူသော လက္ခဏာအရ ကြီးမား ရှည်လျားသော တောင်တန်းကြီး၏ အနီး၌ တည်ယိုသော သတ်ထုံပြည်ကို မူလ သုဝဏ္ဏဘူမိဟု ဆိုနိုင်ရန် ခဲရင်းလှပေသည်။ ဤ၌ ဘူမိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုခြင်းကြောင့် ကုန်းမြေ အရပ်သာဟု အချို့ကဆို၏။ ဘူမိသဒ္ဓါ အရပ်သာမညဟော ဖြစ်သည်ကို သတိပြုရမည်။ သင်္ခတကျမ်းများ၌ သုဝဏ္ဏဘောမ သုဝဏ္ဏဒီပ စသည် အမျိုးမျိုး ပြဆိုထားလျက် ယိုရာဘူမိသဒ္ဓါနှင့် ဖြစ်စေ၊ ဒီပ ဒီပ သဒ္ဓါများနှင့် ဖြစ်စေ ဆိုခြင်း၌ အထူးမယို၊ အနက်တူ ဖြစ်သောကြောင့် ဇမ္ဗူဒီပကဲ့သို့ အလျင်း သင့်သလို ဆိုနိုင်သည်။ ထိုတွင် ဤ၌ ဒီပသသမန္တတော အာရက္ခံ ထပေတွာ၊ ဟူသော ကျမ်းဂန်စကားအရ ကုန်းမြေ အရပ် မဟုတ် ရေပတ်လည် ပိုင်းလျက် ယိုသော ကွန်းမြေအရပ်သာဟု မှတ်ယူရမည်။

ကျွန်းများတွင် သုမာတြာ ကျွန်းကို မူလသုဝဏ္ဏဘူမိအဖြစ် ယူရခြင်း အကြောင်း

ဣန္ဒိယပြည် ကမ္ဘည်းကျောက်စာဘက် ဆိုင်ရာက ထုတ်ဝေသော နာလန္ဒာ အကြောင်း စာအုပ်၌ ဖော်ပြပါယိုသော နာလန္ဒာကျောင်းကြီး တူးဖော် ထွေဟိုပုံ

အကြောင်းအရာတွင် အောက်ပါ အချက်များ ပါယှိသည်။ (တူးဖော်တွေ့ယှိရာ၌ နံပါတ် (၁) ညွှန်ခံ ခန်းမကြီးအဝင် အနောက်မြောက်ထောင့် တနေရာတွင် (ဝက်တိုင်း ပါလမင်းဆက် သုံးဆက်မြောက် ကရုဏိသကရုဏိ (၉၀၀) သာသနာနှစ် (၁၄၄၄)ခု နောက်ပိုင်း အနှစ်ငါးဆယ်လောက်က အုပ်စိုးခဲ့သော ဒေဝပါလမင်း ထားခဲ့သော ကြေးပုရပိုက်ကို တူးဖော်တွေ့ယှိရသည်။ ၎င်းပုရပိုက်၌ ဖော်ပြထားသည်မှာ (သုဝဏ္ဏံ နိပေါ ခေါ် သုမာတြာကျွန်း ဘုရင် သိရိဗလပုတ္တဒေဝသည် နာလန္ဒာ ကျောင်းတော်ကြီး တည်မြဲစေရန် အစောင့်အရှောက် အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေရန်နှင့် ၎င်းကျောင်း၌ လာရောက် သီတင်းသုံး၍ ပညာသင်ကြား ကုန်သော ရဟန်းတော်များ ချမ်းသာစေရန် အလို့ငှါ သိရိနဂရ ခေါ် ပါဠိပုတ် ခရိုင် နိုင်ငံအတွင်း ရာဇဂဟဂယာ စီရင်စုများတွင် ယှိသော ရွာငါးရွာတို့ကို ပေးလှူရာ ၎င်းရွာငါးရွာအတို့ မိမိပိုင်ဆိုင်သော သုဝဏ္ဏဘူမိ၌ ယှိသော ရွာငါးရွာကို အစားထိုး၍ ထိုအခါက ပါဠိပုတ် ခရိုင် နိုင်ငံကို ဝှင်ဆိုင်သော ဒေဝပါလ မင်းအား ဖလယ်ပေးကြောင်း) ဤသို့ ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းဖော်ပြထားချက်၌—

(ပေးလှူသူ ဒါယကာမင်းကား သုဝဏ္ဏဘူမိခေါ် သုမာတြာကျွန်း ပိုင်ရှင် သိရိဗလပုတ္တ ဒေဝမင်းတည်း။

ထိုသို့ ပေးလှူစဉ် အခါက ပါဠိပုတ် နိုင်ငံပိုင် မင်းကား ဒေဝပါလမင်းတည်း။

ထို ပေးလှူကြောင်းကို ပုရပိုက်တွင် ရေးမှတ်ထားခဲ့သော မင်းကား ပါဠိပုတ် ပြည် နောက်ဆက် ဒေဝပါလ မင်းတည်းဟုမှတ်)။

ဤသို့ အပ်ခဲ့ပြီးသော အလွန်ရှေးကျသော ပုရပိုက်စာ ယှိ စကားကို ထောက်၍ မူလသုဝဏ္ဏဘူမိ အဖြစ် သုမာတြာကျွန်းကို ပြဆိုရသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ၁၉၃၅-ခုနှစ် ဇွန်လထုတ် မဟာဗောဓိအသင်း ဂျာနယ်၌ ဒေါက်တာဘရောင်း ရေးသားချက်၌ လည်းကောင်း ၁၉၄၃-ခုနှစ် ရိုက်ဗါကာ ယူနီဘာစီတီ ဖရိုဖက်ဆာ ဒေါက်တာရေး အင်္ဂလိပ် ဘာသာ စာအုပ်၌ လည်းကောင်း ဖော်ပြပါယှိသည်။

ထိုမှတစ်ပါး တာမလိတ္တိ သင်္ဘောဆိပ်မှ ယူဇနာ ၇၀၀-ဝေးကွာခြင်း ဟူသော လက္ခဏာအရ စိစစ်မူလည်း ၎င်းသုမာတြာ ကျွန်းနှင့် သင့်လျော်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အနည်းငယ် ရှင်းပြဦးအံ့။

ကျမ်းဂန်၌ ပြဆိုအပ်သော အဝေးအကွာ ယူဇနာ ၇၀၀-သည် ကာလကတ္တာမှ အနောက်တောင်ထောင့် မိုင် ၂၃၀-ကွာ တာမလိတ္တိ သင်္ဘောဆိပ်မြို့နှင့် သုဝဏ္ဏဘူမိ အဝေးအကွာ ယူဇနာဖြစ်သည် ၎င်းယူဇနာ ခုနစ်ရာကို ယခု အင်္ဂလိပ်မိုင်အားဖြင့် တွက်မူ ဤ၌ ရေလမ်းခရီး ဖြစ်သောကြောင့် တာတတောင် တယူဇနာနည်းဖြင့်

တွက်သော် မိုင်ပေါင်း ၁၃၉၂ ခြံရံရသည်။ ကာလကတ္တာနှင့် သုမာတြာကျွန်း အကွာအဝေး အင်္ဂလိပ်မိုင် ၁၆၃၀-ဟု အဆိုရှိသည်။ ၎င်း၌ တာမလိတ္တီနှင့် ကာလကတ္တာ အကွာမိုင် ၂၃၀-နှုတ် မိုင် ၁၄၀၀-ကျန် ၎င်းကျန်မိုင် ၁၄၀၀-သည် တာမလိတ္တီနှင့် သုမာတြာ မိုင်အကွာဖြစ်သည်။ ၎င်းနှင့် ယူဇနာ ခုနစ်ရာအတွက် မိုင် ၁၃၉၂-နှိုင်းယှဉ်သော် ၅၈၆ မိုင် ယူဇနာအားဖြင့် လေးယူဇနာမျှသာ ခြားနားခြင်း တွေ့ရသည် ဤကဲ့သို့ ၈-မိုင် ၄-ယူဇနာ ပိုလွန်နေပါလျက် ယူဇနာခုနစ်ရာဟု ကျမ်းဂန်၌ ပြဆိုခြင်းသည် ကျမ်းဂန်များ၌ ဤကဲ့သို့အနည်းငယ်မျှ ယုတ်လျော့ ပိုလွန်သည်ကို ပခာန မထားပဲ ခေါ်လွယ်ရန် ပြဆိုသော အရာအများယှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ ဧကနိပါတ်အစ မဟာနိပါတ်အဆုံးယှိသော ဇာတ်ပေါင်း အမှန်အားဖြင့် (၅၄၇) ဇာတ် သာယှိသော်လည်း အပ္ပကံ ဥနမဓိကံဝါ နဂဏနူပင် ဟောတိ ဟူသော မူလဇီကာ လာစကားအတိုင်း အနည်းငယ် ယုတ်လျော့သည်ကို ပခာနမထားပဲ ခေါ်လွယ်ရန် (၅၅၀) ဟု ပြဆို သကဲ့သို့တည်း။ ငါတို့ ဗမာပြည်ယှိ သတ်ထုံနှင့် နှိုင်းယှဉ် တွက်ချက်ကြည့်ရာ မိုင်ပေါင်းလေးရာကျော်မျှ ကွာနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ အကွာ များလွန်းသောကြောင့် မူလဇီကာလာစကားအတိုင်း ဆိုရန်ခဲယဉ်းသည်။ ထို့ကြောင့် ခရီးအဝေးအကွာ လက္ခဏာ အားဖြင့်လည်း သတ်ထုံနှင့် မညီညွတ်ပဲ သုမာတြာကျွန်း နှင့်သာ ညီညွတ်နေကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထိုမှတစ်ပါးကျန်လက္ခဏာသုံးပါးလည်း အထင် အရှား ညီညွတ်လျက်ရှိသည်။ ၎င်းကျန် လက္ခဏာသုံးပါးသည် သတ်ထုံပြည်နှင့်လည်း ညီညွတ်လျက်ပင်ယှိသည် ထို့ကြောင့် သတ်ထုံပြည်နှင့်တကွ ဗမာပြည်အောက်ပိုင်းကို မူလသုဝဏ္ဏဘူမိအဖြစ် ယူနိုင်ခွင့်မယှိစေကာမူ သုဝဏ္ဏဘူမိနယ်၌ ပါဝင်နိုင်သောဌာနတခု ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူသင့်သည် ထိုစကားသင့်စွာ ထိုဆိုသာသနိကကျမ်း လောကီက ကျမ်းများ၌ပါယှိသော သုဝဏ္ဏဘူမိ၊ သုဝဏ္ဏိဘောမ၊ သုဝဏ္ဏိဘူ၊ သုဝဏ္ဏိဒ္ဓိပ ဟူသော အမည်များသည် ဗင်္ဂလားပင်လယ် အရှေ့ဘက်ကမ်းယှိ တိုင်းပြည်နယ်ပယ် ကွန်းများနှင့် သက်ဆိုင်လျက် ယှိကြောင်း သိရသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဌာနများကို သုဝဏ္ဏဘူမိနယ်ဟု ပြဆိုခဲ့သည်။ ထို့ပြင် သင်္ခတဘာသာ ဝါလိက ဆရာရေး ရာမာယန ကျမ်းလာ အောက်ပါစကားအရ ဗင်္ဂလားအော် အရှေ့ဘက်၌ သုဝဏ္ဏဘူမိနယ်ကြီး တခုယှိကြောင်း သိနိုင်သည်။

ယတန ဝန္တော ယဝန္တိပံ၊ သတ္တရဇ္ဇော ပသောဘိတံ။
 သုဝဏ္ဏရူပကံစေဝ၊ သုဝဏ္ဏာ ကရမဏ္ဍိတံ။ (မာဂဓ ဘာသာပြန်)

အနက်။ «ယတနဝန္တော၊ သိတာမိဘယားကို ရှာဖွေရန် အမှုကိစ္စ၌ ကြောင့်ကြ အားထုတ်ခြင်း ယှိကြကုန်သော မျောက်စစ်သူကြီး သူပြုတ် အမှူးယှိကုန်သော ရာမမင်းစစ်သည်တော်သား မျောက်အများတို့သည်။ သတ္တရဇ္ဇောပသောဘိတံ၊ ခုနစ်ပြည်

ထောင်တို့ဖြင့် တင့်တယ်သော။ ယဝဇ္ဇိပံ၊ ဇာဝါ (ဂျာဝါ) ကျွန်းသို့လည်းကောင်း။ သုဝဏ္ဏာကရ မဏ္ဍိတံ၊ ရွှေ၏တည်ရာ ရွှေမြေ ရွှေချောင်း ရွှေတောင်အပေါင်းတို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်အပ်သော။ သုဝဏ္ဏရူပကံစေဝ၊ သုဝဏ္ဏရူပကမည်သော သုဝဏ္ဏဘူမိသို့ လည်းကောင်း။ ယန္တိ၊ သွားရောက်ကြလေကုန်၏။ (ဤ၌ သုဝဏ္ဏာကရ သုဝဏ္ဏရူပက သဒ္ဓါတို့ကား သုဝဏ္ဏဘူမိ၏ ပရိယာယ်သဒ္ဓါများဖြစ်သည်။) ဤကျမ်းလာစကားအရ သုဝဏ္ဏဘူမိနယ်၌ ပါဝင်သင့်သော ဌာနများကား ဂျာဝါ သုမာတြာ ဗာလီ ဘိုနိယို ကျွန်းများ စက်ာပူ မလ္လာယုခေါ် မလေးကျွန်း (ပသျှူးကျွန်းလည်းခေါ်) ယိုးဒယား ခမင် ကမ္ဘောဒိယာ တနင်္သာရီစသော ဗမာပြည်အောက်ပိုင်း ရာမညတိုင်း ဌာနများ ဖြစ်သင့်သည်။ ၎င်းဌာနများသည်ပင် ဗင်္ဂလားပင်လယ် အရှေ့ဘက်၌ တည်ရှိခြင်း ကူးသန်းသွားလာရန် လေကြောင်း ရေကြောင်း အဆင်သင့်ခြင်း လက္ခဏာများနှင့် ပြည့်စုံသည့်အပြင် ထိုအရပ်များ၌ အများအားဖြင့် ရှေးဟောင်းသာသနာ အဆောက်အဦး များယိုကြောင်း ကြားသိရ၍ စာအုပ်စာတမ်း အချို့ဓာတ်ပုံ ဘလောက်များကိုလည်း တွေ့ ယိုရဘူးသည်။ ထိုရှေးဟောင်း သာသနာ့ အဆောက်အဦးများကို ထောက်၍ ရှေးက ထိုနယ်များ၌ သာသနာ ပျံ့နှံ့ တည်ရှိခဲ့ဘူးကြောင်း မှန်းဆသိယိုနိုင်သည်။ ၎င်းရှေးဟောင်း သာသနာသည် မူလသုဝဏ္ဏဘူမိခေါ် သုမာတြာကျွန်းမှ ပျံ့နှံ့ ရောက်ယို တည်နေခဲ့ဘူးသော သာသနာဟု မှတ်ယူသင့်သည်။ သာသနာအရှည် တည်တံ့ရေးမှာ ပရိယတ္တိသာသနာ အဆက်အသွယ်ရယိုမှသာ အရှည်တည်တံ့နိုင်ခွင့် ယိုသောကြောင့် ထိုဌာနများတွင် နောက်အခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ သော်လည်းကောင်း ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ သော်လည်းကောင်း ပိဋကတ်တော် စာပေနှင့်တကွ သာသနာတော်အဆက်အသွယ် ရယိုသော တချို့ဌာန များသာ သာသနာအရှည်တည်ခဲ့၍ အချို့မရယိုသော ဌာနများ၌ သာသနာ အရှည် မတည်ပဲ ယခုမျက်မြင်အားဖြင့် ပျောက်ကွယ်လျက်ယိုလေပြီ ရှေးဟောင်း သာသနာ အဆောက်အဦး အပျက်အစီးများကို တွေ့ယိုကြရသောကြောင့်သာ ရှေးကသာသနာ တည်ရှိခဲ့ဘူးကြောင်းမှန်းဆ သိယိုရတော့သည်။ ထိုတွင်သာသနာအဆက်အသွယ် ရယို သောဌာနများကား ဗမာပြည်အောက်ပိုင်းရာမညတိုင်းနှင့် ယိုးဒယား ခမင် ကမ္ဘောဒိယား ပြည်များဖြစ်၍ ၎င်းပြည်များ၌ ယခုတိုင်သာသနာ လွန်စွာစည်ပင် ထွန်းကားလျက်ပင် ယိုနေလေသည်။ ထိုမှတစ်ပါးသော ဌာနများ၌ ယခုပျောက်ကွယ်နေလေပြီ ရှေးကသာသနာ တည်ရှိခဲ့ဘူးကြောင်းကို ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ထက် ကရစ် ၁၆၂၁-ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ထုတ် အမေရိကန် မဂ္ဂဇင်းတစ်ခု၌ ကရစ်ခြောက်ရာကျော် ခုနစ်ရာစု ဗုဒ္ဓနှစ် ထောင့်တရာ ကျော်က သုမာတြာနှင့် နီးကပ်သော ဇာဝါကျွန်းနှင့် ဘိုရညိုကျွန်းများ၌ ဂေါတမ ဗုဒ္ဓသာသနာ စည်ပင်ထွန်းကား၍ ရဟန်းသံဃာများစွာ သီတင်းသုံးနေဘူးကြောင်း ရေးသားပါယိုသည်ကိုလည်းကောင်း ဗမာသက္ကရာဇ် (၅၅၀) ခုနှစ် နုရပတိစည်သူ မင်းလက်ထက် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ဆပ္ပုဇူမထေရ်နှင့် အတူလိုက်လာသော ရာဟုလမထေရ်

သည် မလ္လာယုကျွန်းသို့ သွား၍ ၎င်းကျွန်းပိုင် ဘုရင်အား ဗိုကာနှင့်တကွ ခုဒ္ဒသိက္ခာ ကျမ်းစာကို ချဉ်းသင်ကြားပေးကြောင်း ကလျာဏီကျောက်စာ၊ အဆိုကိုလည်းကောင်း ထောက်သောအားဖြင့် အထူးပိုမိုသိယှိနိုင်လေသည်။

(မလ္လာယု ဟူသည် ယခုမလေးခေါ် ပသျှူးကျွန်းတည်း)

ဤသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်များကို ထောက်ထားဆင်ခြင်၍ ဗင်္ဂလားပင်လယ်အရှေ့ တက်ယိုဌာနများတွင် သုမာတြာကျွန်း၏ မူလသာသနာပြုလွှတ်ရာ မူလသုဝဏ္ဏဘူမိအဖြစ် ကျန်ဌာနများ၏ သုဝဏ္ဏဘူမိ နယ်များအဖြစ် ပညာရှင်များ သင့်မသင့် ချင့်၍ ဆုံးဖြတ်ကြ လေကုန်၊ (ယုတ္တာယုတ္တံ ဝိစာရေတွာ၊ ယုတ္တံဂဏေတ္တယုပညဝါ)။

သုမတြာအမည် အဆုံးအဖြတ်

သင်္ခတအမည် သုမိတြ ဟု ပါဠိအမည် သုမိတ္တ အမည်ရသော ရှေးက ဣန္ဒိယ တိုင်းသား ကုန်သည်ကြီးတဦး ဤကျွန်းသို့ ရှေးဦးစွာ ရောက်ယိုလာပြီးစတင်တည်ထောင် နေထိုင်ခဲ့သောကြောင့် ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်၏ သုမိတြဟူသော သင်္ခတ အမည်ကိုစွဲ၍ ဤကျွန်းကို သုမိတြဟု မှည့်ခေါ်လာခဲ့ကြသည်။ သု+မိတြ=မိတ္တ၊ သု ကောင်းမြတ်သော မိတြ=မိတ္တ မိတ်ဆွေ ခင်ပွန်း သုမိတြ=သုမိတ္တ=ကောင်းမြတ်သောမိတ်ဆွေ သို့မဟုတ် မိတ်ဆွေ ခင်ပွန်းကောင်း ယိုသောသူ ၎င်းအနက်နှစ်မျိုးဟွင် ရှေးအနက်အရ ကမ္မရေညးသမသံပြု နောက်အနက်အရ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမသံပြု နောက်ကာလ၌ သုမိတြဟူသော သင်္ခတအမည်မှ အနည်းငယ်အသံပျက်ပြီး သုမာတြာဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ဗမာမြေပုံများ၌ စုမာတြာ ဟု သုမာ စလုံးအက္ခရာနှင့် တြမာ ရေးချမဲ့ ရေးသားပါယိုရာ မူလအမည်ရင်းနှင့် ဝေးကွာ၍ အဓိပ္ပာယ်လည်း မယှိခြင်းကြောင့် မသင့်၊ ဟိန္ဒူ၊ ဗင်္ဂါလီ ကလယ်၊ သီဟိုဠ်၊ ယိုးဒယား ကျောင်းသုံးမြေပုံ များစွာတို့၌ သုမာတြာဟူသာ အမည်ရင်းအတိုင်း ပါယိုကြသည်။

(သံပေါက်) သုမိတြမှ၊ ပျက်ခေါ်ကြ၊ ကာလနောက်မှာ၊ သုမာတြာ။
တချောင်းငင်သ၊ မနှင့်တြ၊ ရေးချယှဉ်လေပါ။
တချောင်းငင် စ၊ ရေးမချ၊ မရပယ်ထိုက်ရာ။

ယခု (ဂျာဝါး) ကျွန်းခေါ် ယဝဒ္ဒိပ-ယဝဒိပ အဆုံးအဖြတ်

ဂျာဝါးကျွန်းကို ဗင်္ဂါလီများက ယာဝါဟု ခေါ်ကြသည်။ ၎င်းယာဝါအမည်သည် ယဝဟူသော ပါဠိသင်္ခတပုဒ်မှ အာဒိဗာဇကံ၍ ပျက်လွှာသော အမည်ဖြစ်သည် ယဝ

သဒ္ဓါ မယောစပါးဟော ဒိပ=ဒိပကျွန်းဟော ယဝဒ္ဓိပ ပါဠိအမည် ယဝဒ္ဓိပ သင်္ခတ အမည်တည်း။ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် မယော စပါးပေါများသောကျွန်းဟု ဆိုလိုသည်။

ဂျာဝါအမည် ဖြစ်လွှာပုံမှာ ဂဝယော=ဂဝဇော ယဘော=ဇဘော ပုဒ်မှာကဲ့သို့ ယ ကို ဇပြု ဇာဝါဖြစ်သည်ဟု သင်္ခတကျမ်းမှာ အဆိုယှိသည်။ ၎င်းကို ဟိန္ဒူသင်္ခတ သိဟိုဠ်သံဖြင့် ဇကို ဂျအသံထား၍ ဂျာဝါဟုခေါ်ကြသည်။ ၎င်းအခေါ်အတိုင်း အသံ သို့လိုက်၍ ဗမာမြေပုံ၌ ဂျာဝါးဟု ရေးထားသည်။ အရေးမှာ အသံသို့လိုက်မရေးသင့် ဇာဝါဟု အမှန်အတိုင်းသာ ရေးသင့်သည်။ ၎င်းဇာဝါမှ ကုဗ္ဗတောကဲ့သို့ ဝ ကို ဗ ပြု၍ ဇာဗာဟု ရေးပြီး ဂျာဗာဟု၍လည်း ခေါ်နိုင်သည်။

ပါဠိအမည်=ယဝဒ္ဓိပ-အင်္ဂလိသ်စာလုံးပေါင်းမှန် Yavadīpa
သင်္ခတအမည်=ယဝဒ္ဓိပ-အင်္ဂလိသ်စာလုံးပေါင်းမှန် Yavadvīpa

အင်ဒိုချိုင်းနား ခေါ် ဣန္ဒောစိန

ဗမာကျောင်းသုံး ဣန္ဒိယ မြေပုံ၌ ပါယှိသော ယိုးဒယားပြည် အရှေ့ဘက်၌ တည်ယှိသော အင်ဒိုချိုင်းနားခေါ် ဣန္ဒောစိနကို သိဟိုဠ်များအရေး သိန္နုစိန ဗင်္ဂါလီများ အရေး ဣန္ဒုစိန ဟိန္ဒူများအရေး ဣန္ဒောစိန ရှမ်း ယိုးဒယား များအရေး ဣန္ဒောစိန အင်္ဂလိသ်အရေး Indochina ဗမာအရေးအသား အင်ဒိုချိုင်းနား ဤသို့ အမျိုးမျိုး အထွေထွေ ရေးသားလျက် ယှိကြ၏။ ဤ၌ အဓိပ္ပါယ် အားဖြင့် ဣန္ဒိယနှင့် စပ် သော တရုတ်ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဣန္ဒော စိန ဟု ဣနောင် နယ် ဝ အောက်ပြိုက် အဆင့်နှင့် အမှန်ရေးရာသည်။

၎င်းအမည်အရ အင်္ဂလိသ် စာလုံးပေါင်းသစ် Indochina ဟု ရေး၍အင်ဒိုကျီ နားဟု ဗမာပြန်ဆို ရေးသားရာသည်။

(သံပေါက်) အင်ဒိုကျီနား၊ အမျိုးများ၊ ယှိထား မည်သညာ။
ဣန္ဒောအရ၊ ဣန္ဒိယ၊ စိန တရုတ်သာ။
ဣန္ဒိယ တရုတ်၊ စပ်၍ထုတ်၊ အဟုတ်သညာ၊ ဖြစ်လေရာ။
ထို့ကြောင့် ဣန္ဒော၊ ဒန္တဇော၊ ဆင့်လော့ စတုတ္ထကရာ။

သုဝဏ္ဏဘူမိ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

ဤတွင် သာသနာပြု သွက်ရာ ကိုးတိုင်း ကိုးဌာန ပြဆိုခဏ်း ပြီးပြီ။

အလွတ်သီးခြားဖြစ်သော တိုင်း ကိုးတိုင်း ပြဆိုခဏ်း

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အဘိဓာန်ကျမ်းလာ တိုင်းများနှင့် တိုင်းကြီးသောဥသ
 သာသနာပြု ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနတို့၌ မပါမဝင်ရသေးသော အလွတ်
 သီးခြားဖြစ်သော တိုင်းကိုးတိုင်းတို့၏ တည်ရာဌာန စသည်တို့ကို ပြဆိုချက်

ရှေးဦးစွာ တိုင်းကိုးတိုင်း မြို့တော်သရုပ် အစဉ်မှတ်ရန်

ဦးရေ	တိုင်း	မြို့တော်	ဦးရေ	တိုင်း	မြို့တော်
၁။	လာဠု	သီဟပူရ	၆။	ဒမိဠု	ကမ္ဘီပူရ
၂။	သောဝီရ	ရောရုက	၇။	စောဠု	ကာဝေရီ
၃။	ဥက္ကလ	အသိတဉ္ဇန	၈။	ပါဏ္ဍ	ဒက္ခိဏမထုရာ
၄။	သုရဠု	ဒွါရာဝတီ	၉။	ကာမရူပ	ပါစိဇောတီ
၅။	အန္ဓက	ပိဂီလ			

(မှတ်လွယ်ရန် သံပေါက်) လာသော၊ ဥသု၊ အန်ဒရူ၊ စောဟု၊ ပါဏ်ကာမ။
 ဤတိုင်း ကိုးဖြာ၊ သီးခြားသာ၊ ကျမ်းလာ ထုတ်ဖော်ပြ။

(၁) လာဠု=လာဠုတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ တိုင်းအမည် လာဠု=လာဠု ရှေးမြို့တော်အမည် သီဟပူရ
 တည်ရာဌာနကား ဗိဟာရ နယ်တောင်ပိုင်း ဆောဠာ နာဂပူရ ဒိစတြိတ် စီရင်စုနယ်
 ပယ်များ၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

လာဠုတိုင်း။ ။ ဤလာဠုတိုင်းကို သင်္ခတဘာသာ ကျမ်းများ၌ မုဒ္ဒဇ ပဌမက္ခရာ
 ဝုသံလျင်းချိတ် အဆုံးထား၍ လာဠုဟု အမည်ခေါ်ဆို ရေးသား ကြသည်။ ထို့ကြောင့်
 လာဠု လာဠု အမည်နှစ်မျိုး မှတ်ရမည်။

သီဟပူရ။ ။ ဤတိုင်း၏ မြို့တော် သီဟပူရကား သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ လက်မွန်မဆွ
 ပဌမလူနေ တည်ထောင်၍ မင်းပြုသော ဝိဇယဗာဟု မင်း၏ ခမည်းတော် သီဟဗာဟု
 မင်း အင်္ဂတိုင်းနှင့် မာဂဝတိုင်း အကြား တည်ထား စံနေရာဖြစ်သော မြို့တော်တည်း။

မဟာဝင်စာကိုယ်၌ ဇီကာများနှင့်အညီ ၎င်းလာဠတိုင်း သီဟပုရ
မြို့၏ အကျဉ်းချုပ် အဋ္ဌပုတ္တိမှာ ဤသို့တည်း

ကလိင်္ဂရုဇာ မင်း၏ သမီးတော် ဝင်္ဂရာဇမင်း၏ မိဘယားကြီးသည် သုပ္ပါဒေဝီ မည်သော သမီးတော်ကို သွားမြင်တော် မူလေသည်။ (ဗမာဘာသာ မဟာဝင်စကား ပြေ ဝတ္ထု၌ကား ကေသရီ မင်းသမီးဟု အမည်ရေးသား ပါယှိ၏။ ဆင်ခြင်လေ) ၎င်းသုပ္ပါဒေဝီ မည်သော သမီးတော်သည် ရှပ်ဆင်းသဏ္ဍာန် ကြန်အင် လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသော်လည်း အလွန်လျှင် ကာမဂုဏ်စရိုက် လိုက်စား လွန်ကြူးသည် ဖြစ်ရကား နောင်ကြီးရင့်၍ အရှယ်ရောက်သော အခါ ခြင်္သေ့နှင့် သံဝါသ ပြုလိမ့်မည်ဟု နိမိတ္တ ပါဠက ပညာယှိများက ဘတ်ကြား လျှောက်တင်ကြလေပြီ။ ၎င်းစကားကို ခမည်းတော် မင်းကြီးနှင့် မယ်တော် မိဘယားကြီးတို့ ကြားသိတော်မူကြ၍ ရှက်စနိုးတော် မူကြရ ကား သမီးတော် သုပ္ပါဒေဝီကို မနှစ်မသက် စက်ဆုပ် ရွံရှာတော်မူကြ လေသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းသမီးတော်သည် မိမိအလိုအတိုင်း သွားလာပြုလုပ် နေရခြင်းဖြင့် လွတ် လပ်ခွင့် ချမ်းသာကို ရလိုသည်ဖြစ်၍ မိမိမွေးဘွားရာ ဇာတိဘူမိဖြစ်သော ဝင်္ဂတိုင်း မှ မယ်တော် ခမည်းတော် ဆွေတော် မျိုးတော်တို့နှင့် ဝေးရာ တရပ်တကျေးသို့ ထွက် ပြေး တိမ်းရှောင်လိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အင်္ဂတိုင်းမှ မဂဓတိုင်းသို့ သွားကြသော ခြေလျှင် ကုန်သည် အဖော်များနှင့်တကွ ကျေးကျွန် အချွေအရံမပါ တယောက်ထည်း ထည်း မထင်ရှားသော အသွင်ဖြင့် ထွက်သွားရာ လမ်းခရီး အကြား၌ နောင်သောအခါ မိမိသားသော် သီဟဗာဟု မင်းသား မိမိဇာတိဘူမိ အရပ်၌ တည်ထောင် ဘန်ဆင်း လတ္တံ့သော လာဠတိုင်း တောအရပ်၌ ခြင်္သေ့သည် ကုန်သည်အပေါင်း ယှိရာအရပ်သို့ ရှေးရှုပြေးလာသတည်း။ ဤသို့ မဟာဝင်စာကို ဇီကာများ၌ အဆိုယှိသည်။ ဤထက် အကျယ် အဓိပ္ပါယ်ကို သိလိုမူ မဟာဝင်စာကို ဇီကာများ၌ ကြည့်ရှုကြလေ။ ၎င်းအဆို စကားကို ထောက်ထား၍လည်း လာဠတိုင်း သီဟပုရမြို့သည် အင်္ဂတိုင်းနှင့် မဂဓ တိုင်းတို့၏ အကြားမှာ တည်ယှိရမည့် အဖြစ် လွန်စွာပင်ထင်ရှား လေသည်။ ဝိနံအနီး သိင်္ဂါပုရခေါ် စင်္ကာပူကို ဤလာဠတိုင်း သီဟပုရမြို့ဟု အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များ ပြောဆိုရေးသား ကြသည်မှာ လုံးဝမသင့်သည်သာ။

*လတ္တံ့။ ။ဤအရာ၌ ရှေးဟောင်း သတ်ပုံလင်္ကာကြီးများ အစပ်ကွာရန်နှင့် အညီ တဝမ်းပူနှစ်လုံး ဆင့် သေးသေးတင် အမြစ်နှင့် အမှန်အကန် ရေးတတ်ကြစေရမည်။

(သံပေါက်) လတ္တံ့ရေးရာ၊ တဆင့်ပါ၊ ခုံခါဖြုတ်ကြ၊ အဆင့်တ။
အကိုးရှေးဟောင်း လင်္ကာသတ်ပုံများကား၊ ကေနမချွတ် ပျက်ဆီးလတ္တံ့၊ ကြိတ်တံ
စွာလှ။
မှီခိုမပြတ်၊ ဆည်းကပ်လတ္တံ့၊ နူးညွတ်ထိုခါ။ (စတုဓမ္မသာရ)
နောက်ခါဘယ်နံ့၊ ရှောက်လတ္တံ့၊ နှေးထိုင်ပျပ်ပျပ်။ (ကဝိလက္ခဏသတ်ပုံ)

ယင်းလာဠတိုင်း၏ မြို့တော်ဖြစ်သော သီဟပုရသည် သီဟဠဘာသာဝ ဟု ခေါ်သည့် သီဟိုဠ်စာအုပ်၌ ပါယိုသော မြေပုံမှာ လောင်ဂျီတွဒ် (၈၅) (၈၆) ခန့်မှာ တည်ယိုသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ၎င်းသည်လည်း ဤမှာ ပြဆိုချက် အတိုင်း ဗိဟာရနယ် တောင်ပိုင်း၌ ပါဝင်သည်။

ထို့ကြောင့် ဗမာအက္ခရာ ဣန္ဒြိယ မြေပုံမှာ မဒရာသ်နယ် မြောက်ပိုင်း လောင်ဂျီတွဒ် မျဉ်းကြောင်း (၈၃) ခန့် လတ္တီတွဒ် (မျဉ်းကြောင်း (၁၈) အထက် ကပ်လျက် တွေ့ယိုသော ဝိဇယနဂရ သည်လည်းကောင်း၊ တုဂ်ဘဒြာမြစ်မှ အနောက် မြောက် လောင်ဂျီတွဒ် (၇၅) ခန့် လတ္တီတွဒ် (၁၇) ခန့်၌ တည်ယိုသော ဗိဇယပုရ သည်လည်းကောင်း၊ ဟိန္ဒူ အက်တလသ် မြေပုံ လောင်ဂျီတွဒ် (၇၇) ခန့် လတ္တီတွဒ် (၁၆) လောက်မှာ တွေ့ယိုရသော ဝိဇယနဂရ သည်လည်းကောင်း လာဠတိုင်း မြို့တော် သီဟပုရ မဟုတ်ဟု မှတ်လေ။ ၎င်းသုံးမျိုးတို့ အနက် ဟိန္ဒူ မြေပုံ၌ တွေ့ယိုရသော ဝိဇယနဂရ ဟူသော အမည်ကို ငါတို့အထက်ဗမာပြည် အင်းဝမြို့အနီး၌ တည်ယိုသော ပင်းယ မြို့ကို ရန်သူ အောင်ကြောင်း ကောင်းသော သုဘနိဒိတ်ကိုစွဲ၍ ဝိဇယပုရဟု မှည့်ခေါ်အပ်သော အမည်ကဲ့သို့ ဣဋ္ဌသညာ မင်္ဂလာ အမည်ဟူ၍သာ မှတ်ရမည်။ သီဟဗာဟု မင်း၏သားတော် ဝိဇယဗာဟု မင်းသား စတင် တည်ထောင်ဘန်ဆင်း စံနေသောမြို့ဟူ၍ကား မမှတ်ကြလေလင့်။ အဘယ့်ကြောင့် နည်းဟူမူ ၎င်းဝိဇယဗာဟု မင်းသားမှာ ကိုယ်ပိုင် အုပ်စိုး စံနေရန် သီးခြား မြို့တော် မယိုရုံသာမက တိုင်းပြည်ကို လုယက်ဖျက်ဆီး တိုက်ခိုက် သောင်းကြမ်းမှုကြောင့် ခမည်းတော် သီဟဗာဟု မင်းကြီးက တိုင်းတော် ပြည်တော်မှ နှင်ထုတ်ခြင်း ရာဇဝတ်မှု ဖြစ်ခံရသူ မင်းသား တယောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ၎င်းအကြောင်း မဟာဝင် ဇီကာစာကိုယ် များ၌ ထင်ရှား၏။

ဆက်ဦးအံ့။ ဤဝိဇယနဂရ ဟူသော အမည်သညာ အရာမှာလည်း ဟိန္ဒူနှင့် ဗင်္ဂါလီ အင်္ဂလိပ် မြေပုံများ၌ ဝိဇိယာနာဂြာမ၊ ဟူ၍ ရေးသားလျက် ယိုရာ။ ၎င်းအမည်သာ အမည်မှန် အမည်ရင်း ဖြစ်ရာသည်။ Viziyanagram ဟူသော အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းတွင်လည်း အာဒိဗာပြုလက္ခဏာ လိုနေသည့်ပြင် အဆုံး A အက္ခရာတလုံးကျ ပျက်လျက်ယိုနေလေသည်။ Vijiyanāgarāma ဟု သင်္ကေတပြု လက္ခဏာနှင့် အပြည့်အစုံ အမှန်အကန် ယိုရမည်။

၎င်းအမည်၏ အနိပ္ပာယ်မှာ။ ။ဝိဇိယာနာ စစ်အောင်မြင်ရာ၊ ဂြာမ၊ ရွာ၊ ဝိ ဇိယာနာ ဂြာမ စစ်အောင်မြင်ရာရွာ အရပ်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဝိဇိယာနာကား ဣန္ဒြိယ တိုင်းရင်းသားများ၏ သင်္ခတပျက် ဘာသာ ဂြာမကား သင်္ခတ ဘာသာရင်းတည်း။ တနည်း ဝိဇိ ရန်သူ အောင်မြင်ရန်အလို့ငှါ။ ယာနာ၊ စစ်ချီတက်ရာ စစ်ထွက်ရာ၊ ဂြာမ-ရွာ ဝိဇိယာနာဂြာမ။

ရန်သူအောင်မြင်ရန် အကျိုးငှါ စစ်ချီတက်ရာ စစ်ထွက်ရာရွာ ဤနည်းအလိုသုံးပုဒ်ခွဲလေ၊
၎င်းသုံးပုဒ် လုံးပင် သင်္ခတ ဘာသာချည်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့သော အရာမျိုးမှာ
အင်္ဂလိပ်ဘာသာ သက်သက်၌သာ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာ၍ ပါဠိသင်္ခတ ဘာသာများ၌ အလေ့
အလာမပွဲသို့ အမှန်အကန် အကျအနု ပြန်ရန် ခဲယဉ်းလေစွ။

(သတိပေး သံပေါက်) ပါဠိသင်္ခတ၊ မတတ်က၊ ကျနုပြန်ရန် ခဲယဉ်းမှန်။
လဠတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၂) သောဝီရတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် သောဝီရ ရှေးမြို့တော် အမည် ရောရုက၊
ရောဒုက၊ ယခုမြို့ တော်အမည် ရေဠီ၊ တည်ရာဌာနကား ဗုဠိင်နယ် မြောက်ပိုင်း
သိန္ဓု (သိန္ဓ)နယ် သိန္ဓုမြစ်ကမ်း၌ တည်သော သက္ကရ (ဆုတ်ကုရ) မြို့အနီး ဒိစတြိတ်
စီရင်စုများ၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ဗုရားအလောင်းတော် မဟာဂေါရိန္ဒ အမတ်ကြီးဝေဘန် ပိုင်းခြား၍ ပေးအပ်သော
ခုနစ် (၇) တိုင်း အနက် တတိုင်းအပါအဝင် ဖြစ်သော ဘရတမင်း၏ ထီးနန်းပိုးစံရာ
အရပ်တိုင်း နိုင်ငံဖြစ်သည်။

မဟာဂေါရိန္ဒ အမတ်ကြီး ဝေဘန်ရာ
၎င်း (၇) ခုနစ်တိုင်းနှင့် မြို့တော်သရုပ်ကား

ဦးရေနံပါတ်	တိုင်းအမည်	မြို့တော်အမည်
၁။	ကလိင်္ဂ	ဒန္တပုရ
၂။	အဿက	ပေါတန
၃။	အဝန္တိ	မဟေသယ
၄။	သောဝီရ	ရောဒုက
၅။	ဝိဒေဟ	မိထိလာ
၆။	အင်္ဂ	စမ္ပါ
၇။	ကာသိ	ဗာရာဏသီတည်း။

မှတ်ချက်။ ။(သောဝီရ တိုင်းမှတစ်ပါး ၎င်းတိုင်းပြည် အားလုံး အကျယ်ဝေဘန်
ပြဆို ပြီးပြီ)

မရ သဲကန္တာရ။ ။အင်္ဂမဂဓ တိုင်းတို့မှ သိန္ဓုဒေသ သောဝီရတိုင်းသို့ လာရာ လမ်းခရီးအကြား၌ သဲကန္တာရ ထွေယိုကြောင်း သေရိဿက ဝိမာနဝတ္ထု သေရိဿက ပေတဝတ္ထု ပါဠိအဋ္ဌကထာများ၌အဟောအဆိုယှိသည်။ သိန္ဓုသောဝီရဘူမိ၊ ပါဠိ၊ သိန္ဓု သောဝီရဘူမိန္တိ၊ သိန္ဓုဒေသံ သောဝီရ ဒေသဉ္စ(၎င်းအဋ္ဌကထာ) ၎င်းသဲကန္တာရသည် ရာဇပုတာနာနယ်ယှိ မရမည်သော ဝါလုကာ ကန္တာရပင်တည်း။

ရောရုကာ။ ။ရောရုကာကို ယခုအခါ ဟိန္ဒူများက ရောဠီဟု ခေါ်ကြသည်။ ဤ မြို့အမည်ပြု အရာမှာ ရောအက္ခရာနောင် ရကောက် အက္ခရာ တချောင်းငင်နှင့် ရောရု ကဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒထွေးအက္ခရာ တချောင်းငင်နှင့် ရောဒုက ဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ ပါဠိနေ အထွေထွေ ယှိကြသည်။ အက္ခရာမျှသာ :ထူး၍ တည်ရာဌာနနှင့် အဓိပ္ပါယ်မှာ မထူးတော့ချေ။ ရိုက်သံဒေဗသံ မြေပုံ၌ကား ရောရုကဟု ရကောက် တချောင်းငင် အသံထွက်နှင့် Roruka ဟု အင်္ဂလိပ် အက္ခရာ စာလုံးပေါင်း ရေးသား ပါယှိသည်။

သိန္ဓု။ ။ဘည်ရာဌာန၌ ဖော် ပြသော သိန္ဓုဟူသော ဝေါဟာရ အရာမှာ သိုး ဆောင်းလူမျိုးတို့အဆင့်ဆင့် အခေါ်အဝေါ် အရေးအသား ပျက်လွှာပုံကို အမြွက်မျှပြပြီးအံ့။ ရှေးဟောင်း အရိယ ဣန္ဒိယ မြေပုံနှင့် ဗုဒ္ဓိသတ် ဣန္ဒိယ မြေပုံများမှာ သိန္ဓု Ssindhu ဟိန္ဒူအစိုးရ ကျောင်းသုံး မြေပုံနှင့် ဟိန္ဒူဘာရတ မြေပုံ၌ (သိန္ဓုဒေသ)Sindhudeṣa ပါကတ အဘိဓာန်မှာလည်း ဤအတူပင် (သိန္ဓုဒေသ) ဤသို့ အမှန်အတိုင်း ရေးသား ပါယှိသည်။ ကရစ်သကရစ် နှစ်ရာ (၂၀၀) မြောက်က ဣန္ဒိယ ရှေးဟောင်း မြေပုံ၌ သိန္ဓု Sindha တထောင့်ရှစ်ရာ လေးဆယ့်ရှစ် (၁၈၄၈) ခုနှစ်တိုင် ဣန္ဒိယ မြေပုံများ မှာလည်း သိန္ဓုဟူ၍ ခအောက်မြိုက် တချောင်းငင်မပါ ရေးကြ၏။ ၎င်းနောက် ယခု တိုင် မြေပုံများမှာ ဒထွေးနှင့် သိန္ဓုဟု ရေးသားကြပြန်သည်။ ထိုတွင် ခအောက်မြိုက် ဥ-ကာရ ယောဂနှင့် သိန္ဓုသာ အသင့်ဟုမှတ်။

(သံပေါက်) ရှေးကသိန္ဓု၊ ခေါ်မှတ်ပြု၊ ယခုနောက်ခါ၊ မည်ပျက်လွှာ။
မာဂဓ၊ သင်္ခတ၊ ပါဂယ၊ ဖြစ်ထသညာ၊ သိန္ဓုမှာ။ (ပါဂယ=ပါကတ)
ခအောက်ချိုက်မှန်၊ ဥကာရန်၊ ရေးဟန် သင့်သည်သာ။
ကရစ်သကရစ်၊ နှစ်ရာနှစ်၊ ပျောက်လစ်မှော၊ ချောင်းငင်သာ။ (သိန္ဓု)
နောက်ခါ ခအောက်ချိုက်၊ ပြောင်းလဲလိုက်၊ ရေးခိုက်ခုခါ၊ ဒထွေးသာ။ (သိန္ဓု)
ထောင့်ရှစ်ရာ၊ လေးဆယ်ရှစ်နှစ်၊ နောက်မှဖြစ်၊ မှတ်လစ်ရေးရာ၊ ဒထွေးမှာ။ (သိန္ဓု)
ပေါရာဏက၊ အရေးမှ၊ လွန်က မသင့်ရာ။

၎င်းသိန္ဓု ဟူသော အမည်မှန်ကို စွဲ၍ ဣန္ဒိယဟူသာ ခအောက်မြိုက်နှင့် ရေး သင့်ကြောင်း ဣန္ဒိယပုဒ် အဆုံးအဖြတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။

သောဝီရတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၃) ဥက္ကလ=ဩဋ္ဌတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ဥက္ကလ=ဩဋ္ဌ ရှေးမြို့တော်အမည် အသိတဉ္စန ယခုမြို့အမည် ခောက်လီ တည်ရာဌာနကား ဗင်္ဂလား အနောက်တောင်ဘက် ဩရိဿာ (ဥရိဿာ) နယ် ပုရိဒိစတြိတ် စီရင်စု နယ်ပယ်များ၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ဥက္ကလ။ ။ဤဥက္ကလ တိုင်း၌ ရှေးဟောင်း စေတီတော် (၅) ဆူနှင့် သိရိဓမ္မာ သောက မင်းတရားကြီး စိုက်ထူခဲ့သော ကမ္မည်းကျောက်စာ တိုင်များ တွေ့ယှိရသည် ဟု ဟူယင်ဆန် မှတ်တမ်းမှာ ပါယှိသည်။ ၎င်း စေတီ ငါးဆူအနက် တဆူကို ဟိန္ဒူ တို့က ၎င်းတို့ဘာသာ ဗုရားကျောင်း ပြုလုပ်ကိုးကွယ် ထားကြသည်။

၎င်းပြင် ဥဒယဂိရိနှင့် ခဏ္ဍဂိရိတောင် နှစ်ခုပေါ်၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျောင်းနှင့် ကျောက် စေတီတော်တဆူလည်း ယှိသေးသည်။

ဥက္ကလ ။ ။၎င်းတိုင်းကို သင်္ခတ ဘာသာအားဖြင့် အထက်က တဝမ်းပူ အောက်က ကကြီးနှင့် ဥက္ကလဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းအကြောင်း မှတ်ရန်။

(သံပေါက်) ထက်ဝမ်းပူတ၊ အောက်မှာက၊ မှတ်ကြသင်္ခတ၊ မည်သညာ။ (ဥက္ကလ)
ထက်ဝမ်းပူတ၊ ကပြန်ကြ၊ ဖြစ်ထမာဂဓာ၊ ပါဝေါဟာ။ (ဥက္ကလ၊ ပါ၊ ပါကတ)

ဩဋ္ဌကား။ ။၎င်းတိုင်းဟော ပါဠိနှင့် ပါကတ ဘာသာ ပရိယာယ် ပုဒ်တည်း။ သင်္ခတဘာသာ အားဖြင့်ကား ၎င်းကို ဩဋ္ဌဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းအမည်ဖြင့်ပင် ကရုဏ် မပေါ်မီ အနှစ် ငါးရာ(၅၀၀)ထက် မနည်း ရှေးကျသော အရိယ ဣန္ဒြိယရှေးဟောင်း မြေပုံကြီး၌ odra ဟု ပါယှိသည်။ ၎င်းဩဋ္ဌဟူသော သင်္ခတပုဒ်မှ ပျက်၍ ယခု အခါ ဥရိဿာ (ဩရိဿာ) ခေါ်ဆိုကြသည်ဟု ဗင်္ဂါလီ ဘာသာ အဘိဓာန်ကျမ်းများ ၌ အဆိုယှိသည်။ ဂေါဇူ တိုင်းသည်လည်း ၎င်းဥက္ကလ တိုင်း အနီးမှာပင် ယှိသည်။

(သံပေါက်) ဟိန္ဒူ၊ ဗင်္ဂါ၊ ဥရိဿာ၊ ခေါ်ရာ မှတ်ကုန်ကြ။
ဥရိနောက်ဝယ်၊ သကြီးသွယ်၊ မှတ်ဘွယ် ရေးလည်းချ။
ဩရိဿာဟု၊ ခေါ်ဝေါ်ပြု၊ သိမှု သိဟဋ္ဌ၊ မြိတိသျှ။
ဥနှင့်ဩသာ၊ ခြားနားရာ၊ မှတ်ပါယင်းခွယ။

ထို့ကြောင့် အချို့ ဗမာ မြေပုံများမှာကဲ့သို့ ဒရိရန္တာဟု ဒရိနောင် ရကောက် ၎င်းနောင် စလုံး ဆလိမ်အဆင့်နှင့် အလွဲအပျက် မရေးမတတ်ကြလေလင့်။

ဥက္ကလနှင့် ဥက္ကလာပ။ ။ဥက္ကလ အမည်အရာမှာ ဗမာဘာသာနှင့် ပါဠိကျမ်း စာများ၌ လမှာရေးချ ၎င်းနောင် ဩဠာပဌမက္ခရာ ပစောက်နှင့်တကွ ဥက္ကလာပဟု အများအားဖြင့် ပါဠိပျက်လျက် ယှိတတ်ကြသည်။ သတိယှိကြစေ။

အသိတဉ္စန နာမသမုတ် ဥက္ကလာပ ရဋ္ဌရပ်ခွင် ဟူသော နာနာဆန္ဒပျို့ကို ထောက် က ၎င်းအမည်သည် အတန်ရှေးကျသော ပေစာ ဗမာအက္ခရာ ပါဠိ ကျမ်းစာများ၌ ပျက်လာရင်း အမည်ဟောင်း ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သည်။

(သံပေါက်) ကဆင့်နောက်လ၊ ရေးမချ၊ ပလည်းမပါသင့်။
တည်ရာဌာန၊ မည်နာမ၊ လွဲထ၊ အမှန်ပင့်။
ကျမ်းသစ်တ၊ ဥက္ကလ၊ ခေါ်ကြ၊ ရှေးယခင်။

၎င်းဥက္ကလ အမည်မှန် ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ၎င်း၏ တည်ရာအမှန်ကို

ဇဂန္ဓာထပ္ပိန္နဒေသော၊ ဥက္ကလော ပရိကိတ္တိတော။
ဥက္ကလာဒသိတ ပထော၊ ကလိင်္ဂါဘိမုခေါ ဂမိ၊

ဟူသော သစ်တကျမ်းလာ မာဂဘောသာပြန် ဂါထာဒွများကိုလည်း ထောက်၍ ကောင်းစွာ သိနိုင်သည်။ ဤ၌ဇဂန္ဓာထ-ဟူသည် ကလိင်္ဂတိုင်းတည်း။

ဇဂန္ဓာထပ္ပိန္နဒေသော၊ ဇဂနာထပုရိ ဟု ခေါ်ကြသော ကလိင်္ဂတိုင်း၏ အရှေ့ မြောက်စွန်း၌ တည်ယှိသော အရပ်ကို။ ဥက္ကလော၊ ဥက္ကလတိုင်းဟူ၍။ ပရိကိတ္တိတော၊ ခေါ်ဆိုအများ ပြောကြားအပ်၏။

ဥက္ကလာဒသိတ ပထော၊ ဥက္ကလမင်းတို့က ကောင်းမွန်စွာ ပြည့်အပ်သော လမ်းခရီး ယှိသည်ဖြစ်၍ ကလိင်္ဂါဘိ မုခေါ၊ ကလိင်္ဂတိုင်းသို့ ရှေးရှု။ ဂမိ၊ (ရဗု)မင်း သွားပြီ။ ဟု ပါဠိများကို အနက်ယောဇနာလေ၊ ၎င်းအဋ္ဌက္ခရာ ဂါထာဒွနှစ်မျိုး ပါဠိနေပုံ ကို ထောက်ထားသော အားဖြင့် ဥက္ကလာ အမည်သညာသာ ပေါရာဏက အမည်ရင်း အမည်မှန်ဖြစ်၍၊ ဥက္ကလာပ ဟူသော အမည်ကား နောက်ပေါ် အမည်ပျက် ဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်းကောင်း၊ ၎င်းဥက္ကလ၏ တည်ရာ ဌာနကို လည်းကောင်း၊ ကေန သိနိုင်ပေ ကြောင်း Ukkala ဟု လန်ဒန်ရိုက် ဇာတ်စာအုပ် အမည်မှန် ပါဠိယှိနေပုံ။

ပါကတ ဘာသာ အဘိဓာန်မှာလည်း (ဥက္ကလ) ဟူ၍သာ အမည် ပါယှိသည်။ (မဟာဝဋ္ဋု အဝဒါန) စသော ဗုဒ္ဓသစ်တ ကျမ်းလာ နည်းအတိုင်း ၎င်းဥက္ကလတိုင်းကို ဥက္ကရာပထ၌ သွတ်သွင်းလျက် အဆိုယှိနေပြန်သည်။ ဆင်ခြင်ယူ ဗမာပြည်၌ ခေါ်ဆို အပ်သော ဥက္ကလာပမြို့ အမည်ကား ထိုဥက္ကလတိုင်းမှ ပြောင်းရွှေ့လာကြသော လူမျိုး

များက မိမိတို့နေခဲ့ရင်းဌာန ဥက္ကလ အမည်ကို ယူ၍ မှည့်ခေါ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ရမည်။ နောက်ဥက္ကလမှ ဥက္ကလာပဟု အမည် ချွတ်ယွင်းလာသည်။ အသိတဉ္စန မြို့လည်း ၎င်းနည်းတူ မူလဌာနမှ အမည်ရင်းကို ယူ၍ မှည့်ခေါ်ထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

တပဿုနှင့် ဘလ္လိကာ။ «တေနခေါပန သမယေန တပဿု ဘလ္လိကာ ဧဒေါဏိ ဇာ ဥက္ကလာ တံပဒေသံ အဒ္ဓါန မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နာ ဟောန္တိ။ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ် သော မဟာဝါပါဠိတော် အရ ဗမာပြည်အောက်ပိုင်းယို တိကုံစေတီတော် မူလ ဒါယ ကာများ ဖြစ်ကြသော တပဿု ဘလ္လိက ကုန်သည် ညီနောင် နှစ်ဦးတို့၏ မူလဇာတိ နေရပ်ဟောင်း တိုင်းကား ဤဥက္ကလတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းကုန်သည် ညီနောင်တို့သည် ဗုရားရှင် ပွင့်တော် မမူမီ တရာကျော်လောက်ကပင် ဗမာပြည် အောက်ပိုင်း ရာမည တိုင်းသို့ ကူးသန်းသွားလာ ရောင်းဝယ်လျက် ယိုကြရာ ဗုရားရှင် ပွင့်တော်မူ၍ ရာဇာ ယတန သတ္တိဟန္တ သိတင်းသုံး စံနေတော်မူစဉ် ၎င်းကုန်သည် ညီနောင်တို့သည် မိမိတို့ နေရပ်ဟောင်း ဇာတိ ဥက္ကလတိုင်းမှ လှည်းဝန်များဖြင့် မန္တိမ ဒေသသို့ ကုန်ရောင်း သွား ကြရာပဏ္ဍုတိုင်း လာဠတိုင်းတို့ကို ကျော်လွန်၍ ဥရဝေလာ တောစခန်းသို့ ရောက်သော အခါ ရှေးက ဆွေမျိုး တော်ခဲ့ဘူးသော ခုက္ခပိုရ်နတ်က ညွှန်ကြားသဖြင့် ဗုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ကြရပြီး ဧဒေါဏိက သရဏဂုံတည် ဥပါသကာများအဖြစ် ရောက်ကြကာ ဗုရား ရှင်၏ ဆံတော်ဓာတ်များ ချီးမြှောက်ခြင်းကို ခံယူကြရသည်။ ထို့နောက် မိမိတို့ ဇာတိ ဥက္ကလတိုင်းသို့ ပြန်ရောက်ကြပြီး ၎င်းမှ ဆံတော်များနှင့်တကွ ပဝတ္တိဌာန ဗမာပြည် ဥက္ကလာပသို့ ရောက်ကြ၍ တိကုံစေတီတော်ကို တည်ကြသည်ဟု မှတ်ယူဘွယ်ယှိသည် ဤသို့ယူမှသာ ကျမ်းဂန်လာ စကားနှင့်လည်း ညီညွတ်၍ ယုတ္တိလည်း ယှိသည်ဟု ဆိုရမည်။ ဤကုန်သည် ညီနောင်တို့သည် ဗမာပြည် အောက်ပိုင်းသို့ ဣန္ဒိယမှ ရောက် လာသော မွန်သုံးမျိုးတွင် ပဌမ ရှေးဦးစွာ ရန်ကုန်သို့ ရောက်လာသော မွန်ဒိုင်တို့နှင့် နေရပ်ဇာတိ အတူဖြစ်၍ ၎င်းတို့နှင့်အတူတကွ သော်လည်းကောင်း၊ အတန်နောက် ကျ၍ သော်လည်းကောင်း ဗမာပြည်သို့ ရောက်လာကြသည်ဟု ဆိုဘွယ် ယှိသည်။ ကာလအားဖြင့် ၎င်းကုန်သည် ညီနောင်တို့၏ အသက် ပမာဏနှင့် ဗုရားရှင် ပွင့်ရာကာ လကို နှိုင်းချိန်၍ ဗုရားရှင်မပွင့်မီ အနှစ်တရာထက် များစွာ မစောလွန်းသော ကာလက ဗမာပြည်သို့ ရောက်လာကြသည်ဟု ဆိုသင့်သည်။ ဤသို့ ရောက်လာကြပြီး ကုန်သည်တို့ ဘာဝ လှေသင်္ဘောများဖြင့် ကူးသန်း သွားလာနေကြမည်မှာ ယုန်မှားဘွယ်မယှိ ဖြစ် သည်။ ဥက္ကလ- တိကုံ-ဒဂုန်မွန်-လူမျိုးတို့နှင့် စပ်၍ ဒမိဠတိုင်း အခန်းမှာ ပြဆိုထား သည် ဆက်စပ်၍ ကြည့်လေ။

ဥက္ကလ တိုင်းအကြောင်း ပြီးပြီ။

တပဿု, တပဿိ, တပုဿံ, တဖုဿိ, ဤသို့ ပါဠိလေးထွေ ယိုရာ တပဿု-သာ အသင့်ဟုမှတ်။

(၄) သုရဋ္ဌတိုင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် သုရဋ္ဌ ရှေးမြို့တော်အမည် ခွါရာဝတီ၊ ခွါရကာ၊ ယခုမြို့အမည် သုရတ် (ရုရတ်) ဘရကတ္ထ (ပြောချ) တည်ရာဌာနကား ဂုဇရာတ် (ဂုဇရာဋ်နယ်) ကာဠိယာဝါရ၊ ဥပဒိပ၊ (ကာတိအာဝါ) ကျွန်းဆွယ် ဒိစတြိတ် စီရင်စု နယ်ပယ်များ၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

သုရဋ္ဌ။ ။ဤတိုင်းသည် အနီးအစပ် ကပ်လျက်ယှိသော သာသနာပြုလွှတ်ရာ အပရန္တတိုင်း၌လည်း ပါဝင်သင့်သည်။ ၎င်းတိုင်း၏အမည်ကို သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် သုရာဋ္ဌိ (သုရာသျှင်္ဂ-သော်ရာသျှင်္ဂ) Surāstra ဟုခေါ်ဆို၍ ၎င်းအမည်နှင့် စာလုံး ပေါင်းအတိုင်း အရိယ ဣန္ဒြိယမြေပုံဟောင်း ကိမ်းဗရိဒ် ရာဇဝင်မြေပုံ အောက်စရိဒ် ရာဇဝင် မြေပုံ ဟင်္သာ အင်ပါရာမြေပုံများ၌ ရေးသားပါယှိသည်။ မာဂဇာတာသာအားဖြင့် သုရဋ္ဌ ၎င်းကို ဟိန္ဒူလူမျိုးများက သုရတ အင်္ဂလိပ်များက သုရတ် (ရုရတ်) ဗင်္ဂါလီများက သုရာဋ္ဌ ဟု ခေါ်ကြသည်။

(သံပေါက်) ရုရေမချ၊ တဒန္တ၊ ခေါ်ကြပုံမှာ ဟိန္ဒူသာ။ (သုရတ)
၎င်းကိုမူ၊ တသတ်ယူ၊ ခေါ်သူမြတ်သျှာ။ (သုရတ်-ရုရတ်)
ရမှာရေးချ၊ ဋမုဒ္ဒ၊ ခေါ်ကြမျိုးဗင်္ဂါ။ (သုရာဋ္ဌ)

ခွါရာဝတီ။ ။၎င်းခွါရာဝတီပြည်သည် ကမ္ဘောဇတိုင်းသို့ ကုန်သွယ်သွားသော အင်္ဂုရမင်းသား၏ နေရာအရပ်ဖြစ်သည် ၎င်းပြည်ကို ခွါရာဝတီ၊ ခွါရာဝတီ၊ ခွါရိကာ၊ ခွါရကာ၊ အနက်တူအမည် လေးမျိုးခေါ်ဆိုသည်။ ၎င်းလေးမျိုးနှင့်တကွ ခွါရက၊ ဝနမာလိနီ၊ အဗ္ဗိနဂရီ၊ ဤသုံးမျိုးတည့်၍ အမည်ခုနစ်မျိုး မုတ္တာဝလီအဘိဓာန်မှာ လာယှိသည်။

(သံပေါက်) ခွါရ-ခွါရာ၊ ဝတီပါ၊ ရိကားရက၊ ရှေးခွါပြ။
ဤလေပုဒ်မူ၊ အနက်တူ၊ မှတ်ယူအမည်ပ။
မုတ္တာဝလီမှာ၊ သုံးမည်ပါ၊ ပေါင်းကားခုနစ်ပြ။

ဟိန္ဒူမဟာဘာရတိ မြေပုံနှင့် ဣန္ဒြိယ ကျောင်းသုံးမြေပုံများမှာ ကမ္ဘောဇ သာဂရခေါ် ကတ္ထ (ကချ) ပင်လယ်ထွေအနီး၌ တည်ယှိသော ခွါရကာကိုပင် ဖော်ပြ လတ္တံ့သောဇာတ်လာ ခွါရာဝတီပြည်ဟု သဒ္ဓါဋ္ဌာန်ကျ မှတ်ရမည် မှတ်ကြလေ။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ကိမ်းဗရိဒ် ဣန္ဒြိယရာဇဝင်စာအုပ်၌ ပါယှိသော ဘရတဝဗ် မြေပုံ မှာလည်း ဤနေရာ၌ ခွါရာဝတီအမည်ဖြင့်ပင် ပုံနှိပ်ရေးသားပါယှိသည်။ Dvārāvati (ခွါရာဝတီ)။

ဗုဒ္ဓဘာသိတ သာသနိက ကျမ်းဖြစ်သော(အင်္ဂုရပေတဝတ္ထု)ပါဠိတော်မှာလည်း သောဟိ (ပေ) အနုပ္ပတ္တာန န္ဒါရကံ ဟု တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူလျက် ယှိသည်ပင်။ န္ဒါရကံ န္ဒါရကာဟူသော အမည်လည်းယှိသော။ ဝါ၊ န္ဒါရကာမြို့ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုသော န္ဒါရာဝတီ ပြည်သို့ဟု ၎င်းအဋ္ဌကထာနှင့်အညီ အမှန်အကန် အနက်ယောဇနာရမည်။ ယောဇနာလေ။

ဒသနိပါတ် ဗာတပဏ္ဍိတဇာတ်ပါဠိမှာလည်း ကေဝလံ န္ဒါရကံ ဣမံ ဟု န္ဒါရက အမည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ ဤ၌ဗမာစာများမှာ (န္ဒါရကံနေရာ၌) နဂရံဟု ပါဠိပျက်လျက် ယှိနေသည် ပညာယှိများ ဆင်ခြင်သတိမူကြကုန်။ Kevalam dvārakam imam ကေဝလံ န္ဒါရကံဣမံ လန်ဒန်ရိုက် ဗာတပဏ္ဍိတဇာတ်စာအုပ်ယှိ ပါဠိအမည်မှန် (ဤဇာတ်အမည် အရာမှာလည်း အလုံးစုံ ငါတို့ဗမာစာများ၌ ဇုသံလျင်းချိတ်ဖြင့် (ဗာဠ) ပဏ္ဍိတဟု အမည်ချွတ်ပျက်လျက် ယှိချေသည်။ ဗာတ သဒ္ဓါထောပတ်နှင့် ရေဟော တဝမ်းပူနှင့် (ဗာတပဏ္ဍိတ) အမှန်ယှိရမည် သတိယှိကြလေ။

(သံပေါက်) ရေနှင့်ထောပတ်၊ တူဆကတ်၊ ပညတ် (ဆံတ) ဝမ်းပူတ။
ထောပတ်နှင့်ရေ၊ ဟောတို့ပေ၊ မှတ်လေ (ဆံတ) သဒ္ဓတ္ထ။
ဇုသံလျင်းဖြင့်၊ မရေးသင့်၊ ရေးလင့်အလွဲပ။
ဆတ်ဝိယာတိ၊ ဆတော-ဝိဂ္ဂဟော၊ ပြုလောဝိယ၊ တဒ္ဓိတ။ (ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပြုလေ)
နိုင်ငံခြားစာ၊ လုံးစုံမှာ၊ မှန်စွာယှိထ ဇာတ်ဆတ။

လန်ဒန်ရိုက် ဇာတ်စာအုပ်ယှိ အမည်မှန်ပါဠိ Ghatajātaka န္ဒါရာပုရံ မိုးသို့ပျံ သံနှင့်ချိတ်ခါတွဲ ဟု ဒသနိပါတ် ဗာတပဏ္ဍိတဇာတ် အဋ္ဌပ္ပတ္တိကို ရည်ရွယ်၍ ကဝိ လက္ခဏာ သတ်ပုံဆရာ စပ်ဆိုသော န္ဒါရာပုရံသည်လည်း ဤန္ဒါရာဝတီပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဂူဇရတ်နယ်၌ ယှိသည်ဟု သင်္ခတအဘိဓာန် ကျမ်းများ၌ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဗင်္ဂလားအော်ဟု ခေါ်ကြသော ဝင်္ဂေါပ သာဂရ၏ အရှေ့ဘက်၌ တည်ယှိသည့် ရက္ခိုင်ပြည်က သံတွဲမြို့ကို ၎င်းဇာတ်လာ မင်းသား၏ စံနေရာန္ဒါရာဝတီပြည်ခေါ်သည်ဟု မမှတ်ကြလေလင့် ဤအရာ၌ ရက္ခိုင်ရာဇဝင်စသော ဗမာနိုင်ငံဖြစ် ဝတ္ထုကျမ်းစာ ကဗျာ လင်္ကာများ၌ အဆိုစကားများကိုလည်း ဆင်ခြင်ဘွယ်ယှိ၏ ဆင်ခြင်ကြလေ။

ဘရုကန္တ။ ။ ၎င်းသုရဋ္ဌတိုင်း အရှေ့ဘက်စွန်း လောင်ဂျီတွဒ် (၇၂) လတ္တီတွဒ် (၂၂) တို့အတွင်း၌ တည်ယှိသော ဤဘရုကန္တသည် ငါတို့ဗုရားအလောင်းတော်သုပ္ပါ ရက သင်္ဘောသူကြီး ဖြစ်စဉ်းအခါ လေးလပတ်လုံး ဗလဝါရမည်သော သမုဒြာတွင်း၌ မျှောလွင့်၍နေသော လှေသင်္ဘောသည် သစ္စပါရမီတော်၏ အစွမ်းအားဖြင့် တနေ့ခြင်း ဖြင့်ပင် ဘရုကန္တ သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းသို့ ကပ်ရောက်လှာသည်သာမက ရှစ်ဥသဘာတိုင်တိုင် ကုန်းပေါ်သို့ ထိုးတင်၍ ၎င်းသင်္ဘောသူကြီး၏ အိမ်တံခါးဝ၌ လှေသင်္ဘော ရောက်

တည်လွှာသည်ဟု ဆိုသော ဧကဒသနိပါတ် သုပ္ပါရကဇာတ်လာ အဋ္ဌပ္ပတ်ဖြစ်ရာ ဘရုကန္တ အရပ်ပင်တည်း ထိုသုပ္ပါရက သင်္ဘောသုကြီး ဖြစ်စဉ်အခါက ၎င်းဘရုကန္တ သင်္ဘောဆိပ်မြို့သည် ကုရုတိုင်းအတွင်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ဗုမ္မိင်နယ် မြောက်ဘက်စွန်း၌ တည်ယှိသော ပြောစ (ပြောချ) ဟုခေါ်သော အရပ်သည်ပင်လျှင် ရှေးအခါက ဘရုကန္တဖြစ်ရကား အပရန္တတိုင်း၏ အနောက်မြောက် သုရဋ္ဌတိုင်း အရှေ့ဘက်စွန်းမှာ တည်ယှိသည်ဟု မှတ်လေ။ ဟူယင်ဆန်မှတ်တမ်း၌ ၎င်းဘရုကန္တ အရပ်၌ ကျောင်းတိုက်ဆယ်တိုက် ရဟန်းသံဃာ သုံးရာခန့်ယှိကြောင်း ပြဆိုသည်။

၎င်းဘရုကန္တအမည်အရာ၌ ဗြဟတ် သံဟိတာကျမ်း (၁၄) အချာယ ကုမ္မ စက္ကပြ ဒက္ခိဏဒိသဋ္ဌ ဒေသအရာမှာ ဘကုန်းအက္ခရာ သက်သက်၏နောက်မှ ရကောက် အက္ခရာ တချောင်းငင်နှင့် ဘရုကန္တဟု သင်္ဘောဘာသာ အမည်ပါယှိသည် မာဂဓ ဘာသာလည်း ဤအတူပင်ဖြစ်သည်။ မာဏိဏ္ဍေယပုရာဏ (၅၀) အချာယ။ ကုမ္မ စက္ကပြ အရာမှာ ရိဆွဲ ဘကုန်းနှင့် (ဤ) ၎င်းနောက် ဂဇယ် တချောင်းငင်နှင့် ဤဂု ကန္တဟုအမည်ပါယှိသည်။ ၎င်းအမည်အတိုင်း ကိမ်းဗရိဒ်ရာဇဝင်မြေပုံ၌ Bhrigukaccha ဟု ပါယှိသည် ၎င်းအသံထွက် ဘရိဂုကဇ်ချ မာဂဘောသာပြန်မှု ဘဂုကန္တတည်း။ သာသနိကကျမ်းများ၌ ဘဂုကန္တအမည်မယှိ ဘရုကန္တသာယှိသည် ဤအတိုင်းအမှန် ရေးရမည်။

(သံပေါက်) မာဏိဏ္ဍေယ၊ ပုရာဏ၊ ဓာထဗြီရ၊ ကန္တဟု။
(ဤ) ရိဆွဲဘနောက်၊ ဂ ဥရောက်၊ မှတ်ထောက်ပုဒ်နေရှ။
ဗြဟတ်သံဟိတာ၊ ကျမ်း၌လာ၊ သညာဘရ၊ ကန္တဟု။
ဘသက်သက်နောက်၊ ရ ဥရောက်၊ ပုဒ်ဆောက်မှန်ဘရ။
ဘရုကန္တ၊ မာဂဓ၊ ယှိမှသင့်မည်ဟု။

ဘရုသဒ္ဓါရွှေဟော ကန္တသဒ္ဓါ ပင်လယ်ကမ်းအရပ်ဟော ရွှေထွက်ရာ ပင်လယ် ကမ်းဟူလို။

အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းမှန် Barukaccha ဘရုကန္တ။

(သံပေါက်) ဘရုကားရွှေ၊ ကမ်းရပ်မြေ၊ ခေါ်ပေကန္တ ကမ်းဌာန။
ရွှေထွက်ကမ်းမြေ၊ ဆိုလိုပေ၊ သိလေအတ္ထ၊ ပဏ္ဍိတ။

ဂုဇရာဇ်။ ။တည်ရာဌာန၌ ဖော်ပြခဲ့သော ဂုဇရာတ်ဟူသော အမည်၌ ဟိန္ဒူ များက အဆုံးတဝမ်းပူ အက္ခရာနှင့် ဂုဇရာဇ် ဗင်္ဂါလီတို့က ဇုသံလျှင်းချိတ်နှင့် ဂုဇ ရာဇုဟု ရေးသားကြသည်။ အင်္ဂလိပ်အရေးအသားမှာလည်း ဒိဃာရဿ တဝမ်းပူ

ဇုသံလျှင်းမျှတ် မထင်ရှား ခြားနားခြင်းမဟုတ်၊ ဝေါဟာရ အမည်မှန်အရင်းကား ဟိန္ဒူ နည်းအတိုင်းသာဖြစ်၍ ဟိန္ဒူဘာသာနှင့်အညီ Gujarāta ဟုသင်္ကေတလက္ခဏာ အပြည့် အစုံနှင့် စာလုံးပေါင်း အမှန်အကန် ရေးရမည်။ ဗမာဘာသာအားဖြင့် ဟိန္ဒူနည်းကို ဖြို၍ရေးမှု ဂုဏျာရာတ် ဗင်္ဂါလီနည်းကိုဖွဲ့မှု ဇုသံလျှင်းမျှတ်နှင့်ဂုဏျရာဇ်ဟု ရေးရမည်။

(သံပေါက်) ဂုဏျရာတ၊ ဒန္တဇ၊ ခေါ်ကြဟိန္ဒူ။ နည်းတမူ။
ဂုဏျရာဇ၊ ဗုဒ္ဓဇ၊ ဝင်္ဂနေသျှ၊ ရေးနည်းဟူ။
တကိုသတ်က၊ ဟင်္ဂလိန္ဒ၊ နည်းပြရေးထုံးမူ။ (ဟလန္တနည်းဖြင့် ဂုဏျရာတ်ဟူလို)
သုရဋ္ဌတိုင်းအကြောင်း ပြီးပြီ။

(၅) အန္ဓကတိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် အန္ဓက=အန္ဓိ ဂြေ့မြို့တော်ဟောင်းအမည် ပိင်္ဂလ ယခုမြို့တော်အမည် သြယာရင်္ဂလ တည်ရာဌာနကား မာဒရာသ်နယ်မြောက်ပိုင်း ကလိင်္ဂတိုင်း အနောက်မြောက်ဘက် ဗိဇာဂါပရမ် ဒိစတြိတ်အနီး တိလင်္ဂဏ=တေလင်္ဂ တိုင်းအနောက်ဘက်၌ စပ်လျက်တည်ယှိသည်။ (ဗိဇာဂါပရမ်ကို ဗင်္ဂါလီ အက်တလတ် မြေပုံနှင့် ၎င်းဘာသာ အဘိဓာန်များမှာ တွေ့နိုင်သည်)။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

အန္ဓကတိုင်း။ ။၎င်းတိုင်းသည် အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ မထေရ် သင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာ ကျမ်းများကို မပြန်ဆိုမရေးသားမီ (၁) မဟာအဋ္ဌကထာ၊ (၂) ကုရုန္ဒိ အဋ္ဌကထာ၊ (၃) မဟာပစ္စရိတ် အဋ္ဌကထာ၊ (၄) ဝုဠပစ္စရိတ် အဋ္ဌကထာ၊ (၅) သင်္ခေပ အဋ္ဌကထာ၊ (၆) အန္ဓက အဋ္ဌကထာ၊ ဤသို့အဋ္ဌကထာ ခြောက်ကျမ်း ယှိသည်တွင် နောက်ဆုံး အန္ဓကအဋ္ဌကထာကျမ်း ရေးသားဖြစ်ပေါ်ရာ အရပ်တိုင်းဖြစ်သည်။ သိရိ ဓမ္မာသောကမင်း လက်ထက်က သာသနာပြုလွှတ်ရာ မဟိသက မဏ္ဍလနှင့် နီးကပ် ဆက်စပ်နေသဖြင့် သာသနာပျံ့နှံ့ တည်ယှိခဲ့၍ သိရိဓမ္မာသောကမင်း မယှိသည်နောက် ပိင်္ဂလမင်းသည် သိရိဓမ္မာသောကမင်းကဲ့သို့ ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်း၌ ထင်ရှားစွာ သာသနာ ပြုရအားထုတ်ရာ ဌာနတိုင်းလည်း ဖြစ်သည်။

ဟူယင်ဆန် မှတ်တမ်း၌ ၎င်းတိုင်းအကျယ်အဝန်းသည် မိုင်ပေါင်း ၅၀၀-ယှိ၍ ထိုအတွင်း၌ ကျောင်းတိုက်နှစ်ဆယ် သံဃာတော် သုံးထောင်ယှိသည်။ ပိင်္ဂလမြို့၏အနီး ကျောင်းတိုက်တခု၌ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အလွန်ဆန်းကြယ်သော ရုပ်ထုတော်တဆူယှိသည်။ ၎င်းကျောင်းတိုက်၏ အရှေ့ဘက် ပေတရာမြင့်သော ကျောက်စေတီ တဆူယှိသည်။

အခြားအသောက စေတီတော်တဆူလည်းယှိသည်)ဤသို့စသည်ဖြင့် ဖော်ပြပါယှိသည်ကို ထောက်၍ ဤတိုင်း၌ ရှေးကသာသနာ လွန်းကားခဲ့ဘူးကြောင်း ကောင်းစွာသိနိုင်သည်။

အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဗောဓိသံဃာ။ ။ သို့မှတပါး ဤတိုင်း၌ သာသနိကကျမ်းပြုအမော် ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ လွန်းပေါ်ခဲ့ဘူးလေသည်။ ထိုတွင် အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ နိဂုံးလာ စကားကို ထောက်ထားဆင်ခြင်သောအားဖြင့် သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ ကျမ်းပြုဆရာ အသျှင် မဟာဗုဒ္ဓဗောဓိ မထေရ်လည်း ဇာတိအားဖြင့် ဤတိုင်းမှာဖြစ်သည်ဟု ငါတို့သဘော ရယှိသည်။ ကမ္မောဒိယာခေါ် ခမင်ပြည်မှ ရေးသားဖြစ်ပေါ်လာသော—

ဗောဓိမဏ္ဍ သဒိပဒိ၊ ဇာတောဗြာဟ္မဏ မာနဝေါ။

ဝိဇ္ဇာသိပ္ပကလာ ဝေဒိ၊ တိသု ဝေဒေသု ပါရဂေါ။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြဆိုအပ်သောဗုဒ္ဓဗောဓိသုပ္ပတ္တိကျမ်းလာစကားများသည်လည်း ကောင်း၊ တထာ ဂတ ဥဒါန ဒိပနိ၌ ပြဆိုအပ်သော အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဗောဓိသံဃာနှင့် စပ်သော စကားများသည်လည်းကောင်း အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဗောဓိသံဃာ မထေရ် ရာမညတိုင်း သတ်ထံပြည်သားဟု ပြဆိုသောစကား၊ ယိုးဒယားပြည်ကလည်း ယိုးဒယားပြည်သား အချို့ သီဟိုဠ်များကလည်း သီဟိုဠ်ကွန်းသားဟု ပြဆိုသော စကား များသည်လည်းကောင်း များစွာဆင်ခြင်ဖွယ်ယှိသည်။

ကရစ်သကရဇ် ၁၈၆၀-ခုနှစ် သီဟိုဠ်ကွန်း ကောလမြို့မြို့၌ ရိုက်နှိပ်သော အဘိဓမ္မတ္ထ ဝိဘာဝိနိကျမ်း (ဝိညတ္တိ) နိဒါန်း၌ (အသျှင်ဗုဒ္ဓဗောဓိသံဃာ မထေရ်သည် ဒက္ခိဏ ဇမ္ဗူဒိပိက ဣန္ဒြိယတောင်ပိုင်း (အနန္တတိုင်း) အနန္တကဗြာဟ္မဏဂေါတ္တ-အနန္တက ဗြာဟ္မဏအနွယ်၌ ဖြစ်သည်ဟု ပြဆိုအပ်သော စကားများသည် အသင့်ယုတ္တိ ယှိသည်ဟု သဘောရသည်။ ယခုနောက် သီဟိုဠ် ပညာယှိ အများအားဖြင့် ဤကဲ့သို့ပင် သဘောရယှိကြသည်။ အနာဂတ်သာသနာ၌ လွန်စွာအထူး ကြေးဇူးများစေတော်မူသော အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဗောဓိသံဃာ မထေရ် ဗုဒ္ဓနှစ် ကိုးရာကျော်မှာ ဇမ္ဗူဒိပိမှ သီဟိုဠ်ကွန်း ဘက်သို့ ကူးတော်မူ၍ အနုရာဇမြို့ မဟာမေဃဝန် ဥယျာဉ် မဟာဝိဟာရ ကျောင်း တိုက်၌ သင်္ဃာပါသ မထေရ်ထံ သီဟိုဠ်ဘာသာ မဟာအဋ္ဌကထာ မဟာပစ္စရိတ် အဋ္ဌ ကထာ ကုရုန္တိ အဋ္ဌကထာများကို ကောင်းစွာ လေ့လာသင်ယူပြီး ရှေးဦးစွာ ဆရာ ဖြစ်သော သင်္ဃာပါသမထေရ် တောင်းပန် တိုက်တွန်းချက်အရ ဝိသုဒ္ဓိမင်္ဂ အဋ္ဌကထာ ပါဠိကို စီရင်တော်မူသည်။

ထို့နောက် ဒါဠာနာဂမထေရ် တောင်းပန်ချက်အရ သုမင်္ဂလ ဝိလာသိနိ မည် သော ဒိဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ ပါဠိကို စီရင်တော်မူသည်။ ထို့နောက် မယူရ ဒုတ ပဋ္ဌနသိပ်၌ ရှေးကအတူ နေခဲ့ဘူးသော ဗုဒ္ဓပုတ္တမထေရ် တောင်းပန်၍ ပပဉ္စသုဒ္ဓနိ

မည်သော မဇ္ဈိမ နိကာယ် အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို စီရင်တော်မူသည်။ ထို့နောက် ကဗ္ဗိပုရ မြို့၌ အတူနေခဲ့ဘူးသော ဇောတိပါလ မထေရ် တောင်းပန်၍ သာရတ္ထပကာသိနိ မည်သော သံသုတ္တနိကာယ် အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို စီရင်တော်မူသည်။ ထို့နောက် ၎င်းဇောတိပါလ မထေရ်ပင် တောင်းပန်၍ မနောရထ ပူရဏီမည်သော အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ် အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို စီရင်တော်မူသည်။ ထို့နောက် ပရမတ္ထ ဇောတိကာ မည်သော ခုဒ္ဒကပါဌ် အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို စီရင်တော်မူသည်။ (တောင်းပန်သူ မထင်ရှား)။

ထို့နောက် ကုမာရကဿပ မထေရ် တောင်းပန်၍ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို စီရင်တော်မူသည်။ ထို့နောက် ပရမတ္ထ ဇောတိကာ မည်သော သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို စီရင်တော်မူသည်။ (တောင်းပန်သူ မထင်ရှား) ထို့နောက် မဟိသက တိုင်းမင်းမျိုးမှ ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဒေဝမထေရ် အတ္တဒဿီ မထေရ် ဗုဒ္ဓမိတ္တ မထေရ်တို့ တောင်းပန်၍ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ပါဌ်ကို စီရင်တော်မူသည်။ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓသိရိမထေရ် တောင်းပန်၍ သမန္တပါသာဒိကာ မည်သော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ ပါဌ်ကို စီရင်တော်မူသည်။ ထို့နောက် သောဏမထေရ် တောင်းပန်၍ ကင်္ခါဝိတရဏီ အဋ္ဌကထာ ပါဌ်ကို စီရင်တော်မူသည်။ ထို့နောက် စူဠဗုဒ္ဓဗောဓိထေရ် တောင်းပန်၍ အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာများကို စီရင်တော်မူသည်။ ဤအဋ္ဌကထာ ကျမ်းများကို စီရင်ပြီးနောက် ဇမ္ဗူဒိပ်သို့ ကူး၍ ဗုဒ္ဓဂယာ မဟာဗောဓိသို့ အဖူးအမျှော် ကြွရောက်တော်မူကြောင်း ပဇ္ဇပဒေါရဝံသ မည်သော မဟာဝင် သတ္တတိံသတိမပိုင်းမှာ ပြဆိုထားသည်။ ဤ၌ ကျမ်းစီရင်ရန်တောင်းပန်သူ ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အသျှင်ဗုဒ္ဓဒေဝ မထေရ် ဗုဒ္ဓပုတ္တမထေရ် ဇောတိပါလ မထေရ်တို့ကား ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ ဖြစ်ကြ၍ အသျှင် ဗုဒ္ဓဗောဓိထေရ်နှင့် အတူနေသီတင်းသုံးဖော်များ ဖြစ်ကြသည် ကိုလည်းကောင်း၊ ၎င်းပြင် ဣန္ဒိယမှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကူးသွားရာ ကာလအားဖြင့် အသျှင်ဗုဒ္ဓဗောဓိထေရ်နှင့် မကွာလှသော အဘိဓမ္မာ ဝံသာရ အဋ္ဌကထာဆရာ အသျှင် ဗုဒ္ဓဒတ္တမထေရ် ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ အဋ္ဌကထာဆရာ အသျှင် အနိရုဒ္ဓါ မထေရ်တို့၏ ဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်း ကဗ္ဗိပုရစောဇ္ဇတိုင်းမှ ဖြစ်ကြသည်ကို လည်းကောင်း၊ ထောက်ထား၍ အသျှင်ဗုဒ္ဓဗောဓိထေရ် ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်း အနွကတိုင်း ဇာတိဖြစ်သင့်ကြောင်း ဤ၌ဖော်ပြ လိုက်ရပေသတည်း။ (ဆင်ခြင်သူကြကုန်) (ထိုမှတစ်ပါး ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်အများ ဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်းမှ ဖြစ်ကြပုံ ဒမိဇ္ဇတိုင်း အခဏ်းမှာ ပြဆိုထားသည် ဆက်စပ် ကြည့်ကြကုန်)။

(သံပေါက်) ဗုဒ္ဓဗောဓိ၊ မြတ်ထေရ်ရ၊ ဇာတဘူမိမှာ။
အနွကတိုင်း၊ ဣန်တောင်ပိုင်း၊ မဆိုင်း၊ ဖြစ်သင့်ရာ။
အင်္ဂုတ္တရ၊ နိဂမ၊ လာထ၊ ကြောင်းမြော်ပါ။
ထိုစဉ်ကာလ၊ အနွက၊ ထွန်းပ၊ သာသနာ။
ကျမ်းပြုစုသွား၊ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ထွန်းကား၊ တောင်ပိုင်းမှာ။

ဤတိုင်း၏ တည်ရာဌာနကို ကရစ်မပေါ်မီ အနှစ် (၃၂၇) ခုနှစ် လောက်က ဣန္ဒိယ
ရှေးဟောင်း မြေပုံနှင့် ကိမ်းဗရိတ် ရာဇဝင် မြေပုံ၊ အောက်စဖို့ ရာဇဝင် မြေပုံ ဟစ်
အင်ပါရာ မြေပုံများနှင့် အညီ ပြဆိုအပ်သည်။

တိုင်း၏ အမည်လည်း ထိုမြေပုံများ၌ အခြံ Andhra ဟု သစ်တ ဘာသာ
ဖြင့် တညီတည်း ဖော်ပြ ကြသည်။

သစ်တဘာသာ အခြံ
မာဂဇာဘာသာ အန္ဓက
ပါကတ ဘာသာ အန္ဓ ဖြစ်သည်။

အခြံကား ကဏ္ဍာဇကား ဇေဝ ဟု (ဝါဂုရု သံဟိတာ)၌ ဆိုသောကြောင့် အန္ဓက
တိုင်းနှင့် ကဏ္ဍာဇတိုင်း အတူဖြစ်သည်။

မဟိသက မဏ္ဍလန္တိ အန္ဓက ရဋ္ဌံ ဝဒန္တိဟု (ဝဇီရဗုဒ္ဓိနှင့် သာရတ္ထ ဒီပနိဒီကာ၌)
ဆိုသောကြောင့် အန္ဓကတိုင်းနှင့် မဟိသကတိုင်း အတူ ဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်း သိရ
မည်။

အန္ဓကတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၆) ဒမိဋ္ဌ တိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ တိုင်းအမည် ဒမိဋ္ဌ၊ ဒြာဝိဇု=ဒြဝိဇု၊ ရှေးမြို့တော် အမည်
ကဗ္ဗိပုရ ယခုမြို့အမည် ကဗ္ဗိဝရမ် (ကံဂျိဝရမ်) တည်ရာဌာနကား ဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်း
ယို မဒရာသ်နယ် မြောက်ဘက်၌ ကစ္စနာခေါ် ကဏ္ဍာမြစ် တောင်ဘက်၌ ကာဝေရီ
မြစ် တို့၏ အတွင်း နယ်ပယ်ဖြစ်သည်။ (တနည်း) ဝိဗ္ဗူ တောင်တန်း၏ တောင်ဘက်ယို
နယ်ပယ် အဝန်းဖြစ်သည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ဒမိဋ္ဌ။ ။ ဤဒမိဋ္ဌ မည်သော တိုင်းကား ရှေးက အလောင်းတော် အင်္ဂါတ္ထိ
ရသေ့ပညာယို တရားအားထုတ် နေဘူးရာဌာန ဖြစ်သည်။ သိရိဓမ္မာသောကမင်း လက်
ထက်က သာသနာပြုရ အားထုတ်ခဲ့ဘူးရာဌာန ဖြစ်သည့်အပြင် နောက်၌လည်း သာသနာ
စည်ကားရာ သီဟိုဠ်ကျွန်းနှင့်လည်း နည်းကပ်သဖြင့် သာသနာအဆက်အသွယ် ရယိုကာ
ဗုဒ္ဓနှစ် တယောင့်ခြောက်ရာကျော် ခုနစ်ရာခန့် တိုင်အောင် သာသနာ အဆက်မပြတ်
တည်ယိုနေခဲ့ပြီး အသျှင်ဗုဒ္ဓဇောသ အသျှင်ဓမ္မပါလ အစယိုသော ဂန္ထကတ္ထု
ကျမ်းပြုအမော် ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တို့၏ သီတင်းသုံး နေထိုင်ရာ ဖြစ်ထွန်း ပေါ်ပေါက်ရာ
ဌာန တိုင်းကြီး ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။

ဤတိုင်းကို ဣန္ဒြိယ တိုင်းသားများက တာမိလ တမိလ အင်္ဂလိသ်များက တမယ်လ်-ဟု ခေါ်ကြသည်။ ပဉ္စေတေဒြာဝိဇူးသ္မတား ဟူသော (ဝါဂုရသံဟိတာ) ကျမ်းလာစကားနှင့်အညီသင်္ခတဘာသာအားဖြင့် ဒြာဝိဇူး=ဒြိဝိဇူးဟူ၍လည်းခေါ်သည်။ အနုပုဗ္ဗေနဒမိလ ရဋ္ဌံ ပတွာ၊ စသော (စရိယာဝိဇုက) ကျမ်းလာ စကားအရ မာဂဘာသာအားဖြင့် ဒမိဇ္ဇ ခေါ်သည်။ ဤဒမိဇ္ဇ=ဒါမိဇ္ဇ နှစ်ချက်သင့်ဟု မှတ်။

ဤဒမိဇ္ဇတိုင်း၏ အကျယ်အဝန်းကို အကျဉ်းမှတ်စဉ်၌ နှစ်နည်း ပြဆိုထားရာ ဒုတိယ နည်းအရ ဝိဇ္ဇာတောင်တန်း၏ တောင်ဘက် ဣန္ဒြိယ တောင်ပိုင်း တပိုင်းလုံးနှင့် သက်ဆိုင်လျက် ယှိသည်ကို၊ ထိုသင်္ခတ ကျမ်းများအရ ဖော်ပြလိုက်သည်။ ထိုသင်္ခတဘာသာ ကျမ်းများတွင် ခန္ဓပုရာဏ် ကျမ်းအလို ဝိဇ္ဇာတောင်တန်း၏ တောင်ဘက်၌ ဒမိဇ္ဇ တိုင်း၏ အစိတ်အပိုင်း ငါးတိုင်းအဆိုယှိ၏ ငါးတိုင်းကား (၁) အန္ဓကတိုင်း (၂) တေလင်္ဂတိုင်း (၃) ဂုဇ္ဇရာဇတိုင်း (၄) ဒမိဇ္ဇတိုင်း (၅) မဟာရဋ္ဌတိုင်းများ ဖြစ်သည်။

ဝါဂုရသံဟိတာ ကျမ်းအလို (၁) အန္ဓကတိုင်း (၂) ကဏ္ဍာဇတိုင်း (၃) ဂုဇ္ဇရာဇတိုင်း (၄) ဒမိဇ္ဇတိုင်း (၅) မဟာရဋ္ဌတိုင်းများတည်း။

ဤဟတ်သံဟိတာ ကျမ်းအလို=(၁) အန္ဓကတိုင်း (၂) ကဏ္ဍာဇတိုင်း (၃) စောဇ္ဇတိုင်း (၄) ကေရလတိုင်း (၅) ပါဏ္ဍျတိုင်း (၆) ကလိင်္ဂတိုင်း များတည်း။

ဤသို့ တမျိုးစီ ပြဆိုထားကြသည်။ ထို၌ အဂ္ဂဟိတဂဟဏ နည်းအားဖြင့် ယူမူ (၁) အန္ဓက (၂) တေလင်္ဂ= တိလင်္ဂဏ (၃) ဂုဇ္ဇရာဇ (၄) ဒမိလ (၅) မဟာရဋ္ဌ (၆) ကဏ္ဍာဇ (၇) စောဇ္ဇ (၈) ကေရလ (၉) ပါဏ္ဍျ (၁၀) ကလိင်္ဂ ဤသို့ ဆယ်တိုင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းဆယ်တိုင်းအားလုံး ဣန္ဒြိယ တောင်ပိုင်း၌ အနန္တအပြား တည်လျက်ယှိသည်။ (မြေပုံကြည့်ပါ) ထို့ကြောင့် ဒုတိယနည်းအရ ဒမိဇ္ဇ တိုင်း၏ အကျယ်အဝန်း ဣန္ဒြိယ တောင်ပိုင်း တပိုင်းလုံးနှင့် သက်ဆိုင်ကြောင်း သင်္ခတကျမ်းများ အလိုသိမှတ်တွယ် ယှိသည် ဤအတွင်း၌ ကံစိပုရတိုင်း မဟိသကတိုင်း ဩဇ္ဇေခေါ် ဥက္ကလတိုင်း ဝနဝါသီတိုင်း သုရဋ္ဌတိုင်း တစိတ်အပါအဝင် အပရန္တတိုင်း အဿကတိုင်းများလည်း ပါဝင်လျက်ယှိသည်ကိုလည်း မြေပုံတွင်ကြည့်က ကောင်းစွာသိနိုင်သည်။

ဒမိဇ္ဇတိုင်း ဗုဒ္ဓသာသနာ။ ။ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော တိုင်းများနှင့်တကွ ဝံတိုင်းပေါင်း တဆဲ့ငါးတိုင်းပါဝင်သော ဤဒမိဇ္ဇတိုင်းကြီး၌ ရှေးက ဗုဒ္ဓသာသနာ ကာလအတန်ကြာ အောင် ပျံ့နှံ့တည်ယှိခဲ့ပုံ ဤသို့သိသင့်ရကား အနည်းငယ်ထုတ်ပြုဦးအံ့။ သိရိဓမ္မာသောက မင်း၏လက်ထက် သာသနာပြုစေလွှတ်ရာ ကိုးတိုင်းကိုးဌာနတွင် ဤဣန္ဒြိယတောင်ပိုင်းဒမိဇ္ဇ တိုင်း၌ လေးဌာနပါဝင်လျက်ယှိသည်။ ၎င်းလေးဌာနကား ၁။ မဟာရဋ္ဌတိုင်း၊ ၂။ ဝနဝါသီ တိုင်း၊ ၃။ မဟိသကတိုင်း၊ ၅။ အပရန္တတိုင်း၊ ဤလေးဌာနတည်း။ ၎င်းပြင် ကလိင်္ဂတိုင်း

အန္တကတိုင်း စောဠတိုင်း၊ ပဏ္ဍိတတိုင်းများ၌လည်း ဓမ္မာသောကမင်းကြီးကိုယ်တိုင် အမတ် တမန်တို့ကို သာသနာပြုလွှတ်စေကြောင်းကို ကျောက်စာများ စေတီစသော အဆောက် အဦးများကို တူးဖော်တွေ့ယှိသောအားဖြင့် သိရသည်။ ဤကားဗုဒ္ဓခေတ် လေးရာအတွင်း သာသနာ ပျံ့နှံ့တည်ယှိခဲ့ပုံတည်း။ ထို့နောက် သာသနာနှစ် လေးရာကျော်မှာ သီဟိုဠ် ကျွန်း စတုတ္ထသင်္ဂါယနာမတင်မီ သီဟိုဠ်ကျွန်းဘက်မှ ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင်ရဟန်းတော် ခုနစ်ရာ ဤဓမ္မဒိင်္ဂကျွန်းဘက်သို့ ကူးရောက် သီတင်းသုံးနေတော်မူကြ၍ ပရိယတ္တိ သာသနာ မပျောက်ရအောင် ဆောင်ရွက်တော်မူကြသဖြင့် ထိုအခါကပင် ပင်လယ်နှင့် နီးစပ်ရာဌာနများ၌ ပရိယတ္တိသာသနာ ပျံ့နှံ့တည်ယှိသင့်သလောက် တည်ယှိခဲ့ပေသည်။

အန္တကအဋ္ဌကထာကြီးလည်း အန္တကတိုင်းမှာ ဖြစ်ထွန်းခဲ့သည်။ ဤ၌ပရိယတ္တိ ယှိခဲ့လျှင် သာသနာတည်ယှိရမည်ကို သိရန်အချက်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓနှစ် ကိုးရာအတွင်း အဋ္ဌကထာဆရာ အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ မထေရ်လက်ထက်မှစ၍ ရူပသိဒ္ဓိ ကျမ်းပြုဆရာ အသျှင် စောဠိယ ဗုဒ္ဓပိယတို့ လက်ထက်တိုင်အောင် သာသနာအတန် စည်ကား တည်ယှိခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်။ အကြောင်းမူ အဋ္ဌကထာဆရာ အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ သည်ပင် အန္တကတိုင်း ဇာတိဖြစ်ကြောင်း အန္တကတိုင်းအခမ်းမှာ ပြဆိုခဲ့ပြီ။ ထို့ပြင် အသျှင်ဗုဒ္ဓဇောသနှင့် ကာလတူ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ အဘိဓမ္မာဝတာရ အဋ္ဌကထာ စသော ကျမ်းပြုဆရာ အသျှင် ဗုဒ္ဓဒတ္တမထေရ် စောဠတိုင်း တမ္ပပဏ္ဍိဖြစ်အနီး ဥရဂ နဂရမြို့မှာ ဖြစ်သည်။ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယကျမ်း အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟကျမ်းစသော ကျမ်းပြု ဆရာ အသျှင်အနိရုဒ္ဓါမထေရ် အသျှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တနှင့် ဆရာတူဖြစ်သည် ၎င်းသည်ကမ္ဘီပုရ တိုင်း ကာဝေဒါမြို့မှာဖြစ်သည်။ နေတ္တိအဋ္ဌကထာ စသောကျမ်းပြုဆရာအသျှင်ဓမ္မပါလ မထေရ်လည်း ကမ္ဘီပုရတိုင်းမှာဖြစ်၍ နေတ္တိအဋ္ဌကထာကို ပါဏ္ဍိတိုင်း နာဂပဋ္ဌနမြို့ ဓမ္မာသောကမင်းကြီးကောင်းမူ ပဒရတိတ္ထ ကျောင်းတိုက်မှာ ရေးစီရင်တော်မူသည်။ (၎င်းအသျှင်ဓမ္မပါလ မထေရ်ကား ငါတို့ဗမာပြည်သို့ ပိဋကတ်တော်များနှင့် တကွ သာသနာပြု ကြွရောက်တော်မူသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း) ထိုမှတစ်ပါး မူလဋီကာဆရာ အသျှင် အာနန္ဒာ ဝိမတိဋီကာဆရာ အသျှင်ကဿပ သာရတ္ထဒီပနီ ဋီကာဆရာ အသျှင်သာရိ ပုတြာ ကစ္စာယန ကျမ်းပြုဆရာ အသျှင်ကစ္စည်းမထေရ်တို့လည်း ဤဣန္ဒိယတောင်ပိုင်း ဒေသတိုင်းမှာပင်ဖြစ်ကြသည်ဟုပညာယှိများအထိအမှတ်ပြုထားကြသည်။ ဤသို့ ပြဆိုအပ် ခဲ့ပြီးသည်များကိုထောက်၍ ဒေသတိုင်း၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ အတန်စည်ကားခဲ့ဘူးကြောင်း ပြဆိုရခြင်းဖြစ်သည်။ ကာလအားဖြင့် ဗုဒ္ဓနှစ် တထောင်ခြောက်ရာကျော်ခုနစ်ရာခန့် တိုင် အောင် တည်ယှိခဲ့သည်ဟု ထိုထိုကျမ်းပြုဆရာများ၏ ခေတ်ကိုထောက်၍ သိသင့်သည်။

ထိုမှနောက်ကာလ၌ အယူခြားနား မင်းတပါးတို့ လွန်စွာလွှမ်းမိုး အမျိုးမျိုး ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် ဤဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်း၌မှေးမြိန် ပျောက်ကွယ်ခဲ့ လေပြီ။

ကဗ္ဗိပုရဇ္ဈိ။ ။ ဤမြို့ကို ကန္တိနဂရိဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကဗ္ဗိပုရဟူ၍လည်းကောင်း သစ်တဘာသာ ကျမ်းစာများ၌ ခေါ်ဆိုသည်။ အသျှင်အနိရုဒ္ဓါပြု ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ နိဂုံး၌လာသော သေဋ္ဌေကဗ္ဗိပုရေရဋ္ဌေ၊ ကာဝေရိနဂရေဝရေ။ ဟူသော ဂါထာဒ္ဓ အလိုအားဖြင့် ကဗ္ဗိပုရတိုင်းဟု မြို့အမည်ကို တိုင်းအရာ၌ သုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဟိန္ဒူနှင့် ဗင်္ဂါလီ မြေပုံများ၌ ဤမြို့ကို ကံစီဝါရမ်ဟု ရေးသားပါရှိသည်။ ရှေးက အသျှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ အသျှင်အနိရုဒ္ဓါ အသျှင်ဓမ္မပါလ အသျှင်ဇောတိပါလ အစယှိသော ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များ နေရာမြို့ဖြစ်၍ သာသနာတော်နှင့်စပ်၍ ထင်ရှားသောမြို့ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ရှေးက သာသနာစည်းကားခဲ့ကြောင်းကို ဗုဒ္ဓနှစ် ၁၁၇၄-ခု ကရစ် ၆၃၀-ခုနှစ်က လှည့်လည်မှတ်သားခဲ့သော တရုတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဟူယင်ဆန် မှတ်တမ်း၌ ဤမြို့နယ်ဌာနတွင် သံဃာတသောင်း ကျောင်းတိုက်တရာ ရှေးအဆောက်အဦးဟောင်း အပျက်အစီးများစွာ တွေ့ရှိရကြောင်း အဆိုယှိသဖြင့်လည်း ကောင်းစွာသိနိုင်သည်။

ဗမာပြည် ဗုဒ္ဓသာသနာအဆက်။ ။ ဗမာပြည်အောက်ပိုင်း သုဝဏ္ဏဘူမိနယ်၌ အပါအဝင် ရာမညတိုင်း သုဓမ္မပုရခေါ် သတ်ထုံပြည်သို့ ရှေးဦးစွာ သာသနာရောက် လှာသည်မှာ သောဏမထေရ် ဥတ္တရမထေရ်တို့ သာသနာပြုကြွသွားရာ မူလသုဝဏ္ဏ ဘူမိဖြစ်သော သုမာတြာ (ရမတြာ) ကွန်းမှ ပျံ့နှံ့ရောက်ယှိလှာသည်။ သို့ရောက်ယှိလှာ သော်လည်း ထိုအခါက ပရိယတ္တိ အမြစ်မတွယ်သေး၍ သာသနာမစည်ကားသေး ဗုဒ္ဓနှစ် တထောင်ကျော်အသျှင်ဗုဒ္ဓဗောဓိတို့ခေတ်နောက် များစွာနောက်မကျလွန်းသော ကာလ အဋ္ဌကထာ ဇီကာကျမ်းပြု အသျှင်ဓမ္မပါလတို့လက်ထက် ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်း ဒမိဇ္ဇတိုင်း ကဗ္ဗိပုရမှအသျှင်ဓမ္မပါလ ကိုယ်တိုင်ဦးစီးဦးဆောင်ပြု၍ ပိဋကတ်တော်နှင့်တကွ ဗမာပြည် အောက်ပိုင်း သတ်ထုံသို့ ကြွရောက်လာပြီး သာသနာပြုတော်မူသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ပရိယတ္တိ အမြစ်တွယ်သဖြင့် သာသနာ စည်ကားလှာသည်။ ထိုအကြောင်းနှင့်စပ်၍ အသျှင်ဓမ္မပါလအမည် ကံစီဝါရမ်မြို့ အမည်များစွာနှင့်တကွ ရှေးမွန်ကမ္ဘာလုံးစာဟောင်း များမှာပါရှိကြောင်း သိရသည်။ ထိုရှေးမွန်ကမ္ဘာလုံးစာဟောင်းများ၌ ရေးသားသော အက္ခရာမှာ ရှေးဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်းသုံး မလဝါ အက္ခရာများ ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် သတ်ထုံမှ ဗမာပြည်အထက်ပိုင်း ပုကံပြည်သို့ အနိရုဒ္ဓါ (အနော်ရထာ) မင်းလက်ထက် ဗမာသကရာဇ် လေးရာကျော်မှာ ပိဋကတ်နှင့်တကွ သာသနာရောက်သည်။ နောက်ပုကံ သာသနာသည် ကဗ္ဗိပုရ သီဟိုဠ်ကျွန်း ယိုးဒယား ခမင် သာသနာများနှင့် အဆက် ရပြီး အလွန် စည်ကား လာရာ ယခုတိုင် ဗမာပြည် သာသနာသည် ထေရဝါဒ ငါးနိုင်တွင် ပေါ်လွင် ထင်ရှား လေးစားသမှု အထူး ပြုရသည့် အခြေ၌ တည်ယှိ နေသည်။

ဗမာပြည် သာသနာဆက်သွယ်ရောက်လာပုံ အလွယ်မှတ်ရန် သံပေါက်များ

(သံပေါက်) သိဟိုဠ်မှူ၊ ကန္တီပူ၊ ရောက်ယူသာသနာ။
 ကန္တီပူမှ၊ သုဓမ္မ၊ ပုရသို့ရောက်လာ (သုဓမ္မပုရခေါ်၊ သတ်ထုံသို့ရောက်)
 ကန္တီပုရ၊ ဣန္ဒိယ၊ ဒမိဇ္ဇတိုင်းနယ်မှာ။
 ကန္တီဝရမ်၊ ရေးသားဟန်၊ မှတ်ရန် ဟိန်ဗင်မှာ။ (ဟိန္ဒူနှင့်ဗင်္ဂါလီမြေပုံမှာ)
 ဓမ္မပါလ၊ မြတ်ထေရ၊ ထိုမှဆောင်ကျင်းလာ။
 သတ်ထုံမှနောက်၊ အထက်ရောက်၊ မှတ်လောက်သာသနာ၊ ပုကာမ်မှာ။
 ထောင့်ခြောက်ရာတစ်၊ ဗုဒ္ဓနှစ်၊ ရောက်လှစ်ထိုခါ၊ သာသနာ။
 အနိရုဒ္ဓါ (အနော်ရထာ) မင်း၊ ဆောင်ယူကျင်း၊ မယွင်းမှတ်လေပါ။
 ယိုးဒယားခမင်၊ သိဟိုဠ်တွင်၊ ထို့ပြင် ကံစိမှာ။
 ပုကာမ်နှင့်ဆက်၊ အရောင်ထွက်၊ မပျက်သာသနာ၊ ခုတိုင်သာ။

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကား ဒမိဇ္ဇတိုင်း၌ ဗုဒ္ဓသာသနာ တည်ယှိခဲ့ပုံနှင့်တကွ ဗမာပြည်သာသနာ ရောက်ယိုလာခဲ့ပုံ အမြွက်ပြဆိုချက်တည်း။

ဒမိဇ္ဇတိုင်းနှင့်သုဝဏ္ဏဘူမိ။ ။ထိုမှတပါး ဤဒမိဇ္ဇတိုင်းကြီး၌ နယ်ပယ်အစိတ် အပိုင်း ကျယ်ဝန်းသလောက် လူမျိုးအမည်အားဖြင့် များပြားလှပေသည်။ အများ အားဖြင့် လူမျိုးအမည်ကိုလည်း နေရာတိုင်းအမည်ကိုစွဲ၍ ခေါ်ကြမြဲဖြစ်သည်။ မဒရာသ် နယ်သားများကို မဒရာစီ ဒမိဇ္ဇတိုင်းသားများကို တမယ်လ် စောဇ္ဇတိုင်းသားများကို စောဇ္ဇိယာ=စူဇ္ဇိယာ=ကျူလယာ ကလိင်္ဂတိုင်းသားများကို ကာလိင်္ဂ=ကော်လိင်္ဂ=ကော် ရင်္ဂီ (ဂျီ) တိလင်္ဂဏ=တေလင်္ဂ တိုင်းသားများကို တေလင်္ဂ=တေလဂူ အန္ဓကတိုင်းသား များကို အန္ဒြာ မဟာရဋ္ဌတိုင်းသားများကို မဟာရဋ္ဌ သုရဋ္ဌတိုင်းသားများကို သုရဋ္ဌိ (စူရတီ) ဂူစရာဇု တိုင်းသားများကို ဂူစရာဇု ဤသို့စသည် ခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုလူမျိုး တို့သည် အများအားဖြင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု ပြုကြရာ၌ ဗင်္ဂလားပင်လယ်အရှေ့ဘက် ကမ်းရိုးတန်းယှိ သုဝဏ္ဏဘူမိခေါ် တိုင်းပြည်နိုင်ငံ ကွန်းများသို့ ကူးလူးဆက်ဆံ ရောင်းဝယ်နေထိုင်လျက် ယှိကြသည်ကို ယခုမျက်မြင် အများအပြား တွေ့ယှိကြရသကဲ့သို့ ရှေးကလည်း ကူးသန်းသွားလာလျက် ယှိကြမည်မှာ ယုံမှားဘွယ် မယှိဖြစ်သည်။ ပေါရာဏကကျမ်းစာ ရာဇဝင်မှတ်တမ်းများ၌လည်း သင်္ခတဘာသာ သုဝဏ္ဏဘူမိ သုဝဏ္ဏဒီပ ပါဠိဘာသာ သုဝဏ္ဏဘူမိ သုဝဏ္ဏဒီပ အမည်များဖြင့် ဝင်္ဂေါပသာဓရခေါ် ဗင်္ဂလားပင်လယ် အရှေ့ဘက်နှင့် အနောက်ဘက် ဆက်သွယ်ကူးသန်း သွားလာခဲ့ကြ ပုံအကြောင်း အရာများစွာ တွေ့ယှိရသည် ထိုမှတပါး အရပ်ရပ်ယှိ လူမျိုးများကို စိစစ်ရာ၌လည်း ပါဠိသင်္ခတစသော ရှေးကျမ်းစာဟောင်းနှင့် ရာဇဝင်များအရ ဇမ္ဗူဒီပ ခေါ် ဣန္ဒိယပြည်ကြီးမှ အများအားဖြင့် ဆင်းသက် ဆက်သွယ်လာခဲ့ကြောင်း သိယှိ

ကြရသည်။ ထိုသို့ရှေးက ဆက်သွယ်လာခဲ့ကြပုံ အကြောင်းမှန်ကို ယခုနောက်ကာလ ယူကြရာ၌ လူမျိုး အသွင်အပြင် အမူအရာအားဖြင့် လည်းကောင်း ဘာသာစကားရပ် အားဖြင့် လည်းကောင်း အသုံးအဆောင် ဝတ္ထုပစ္စည်းအားဖြင့် လည်းကောင်း တည်ရာဌာနဝတ္ထု အမည်ပညတ်အားဖြင့် လည်းကောင်း ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာအားဖြင့် လည်းကောင်း ပထဝီ အနေအထားအားဖြင့် လည်းကောင်း ထောက်ထားဆင်ခြင်၍ အမှန်သို့ရောက်နိုင်သမျှ ရောက်အောင် ယူဆကြရာသည်ပဋ္ဌာရီအနေအထားအားဖြင့်သုဝဏ္ဏ ဘူမိနှင့် ဒဒိဇ္ဇတိုင်းကူးသန်းသွားလာရန် ရေကြောင်းလေကြောင်းအဘယ်မျှ အဆင်သင့်နိုင် သည်ကို မြေပုံတွင်ကြည့်က ကောင်းစွာသိနိုင်သည် တည်ရာဌာန အမည်ပညတ်အားဖြင့် သုဝဏ္ဏဘူမိနယ်၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော ဣန္ဒောနိယာခေါ် အင်ဒိုနီးရှား ဣန္ဒောစိန (ကျိန) ခေါ် အင်ဒိုချိုင်းနား စသောအမည်များကို ထောက်ထားသော အားဖြင့်လည်း ဣန္ဒိယပြည်နှင့် ဆက်သွယ်ခဲ့ကြောင်း သိနိုင်သည်။ ထိုမှတစ်ပါးသော အကြောင်းများ ဖြင့်လည်း စိစစ်ကြည့်ကြလေ။ ဤ၌ အမြွက်မျှပြဆိုလိုက်သည်။ အထူးအားဖြင့် ငါတို့ ဗမာပြည်နှင့် အဆက်အသွယ် ယှိခဲ့ပုံကို ရှေးရာဇဝင် မှတ်တမ်းများနှင့်တကွ နောက်ဖြစ် သတ်ထံရာဇဝင် မွန်ရာဇဝင် စသည်များကို ထောက်ထားသိယှိ နိုင်သည့်အပြင် ထို့ထက်အထူး ရှေးမွန်ကလေးချော့ သီချင်းများကို တွေ့ယှိရသဖြင့် ၎င်းကလေးချော့ သီချင်းများအရ သုဝဏ္ဏဘူမိ အပါအဝင် ဗမာပြည်အောက်ပိုင်းနှင့် အဘယ်မျှအဆက် အသွယ်ယှိခဲ့သည်ကို ကောင်းစွာသိယှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ ရာဇဝင်လိုက်စား သူများနှင့်တကွ သုတကာမိပုဂ္ဂိုလ်များအကျိုး၌ ရှေးမွန်ကလေးချော့ သီချင်းများကို ဘာသာပြန်ဆိုချက် ငါတို့ထင်မြင်ယူဆ ချက်များနှင့်တကွ ထုတ်ပြဋ္ဌိအံ့။

မှာထေးချက်။ ။ဤဆိုလတ္တံ့သော ရှေးမွန်သီချင်း သုံးပုဒ်မူသည် (၁၉၂၀) ခုနှစ်က ထုတ်ဝေခဲ့ဘူးသော သုတေသန ဂျာနယ်၌ (သတ်ထံဒိစတြိတ် ပေါင်မြို့ပိုင် ခလောက်အင်းပုဉ်းတော်ကြီးထံမှရယှိသည်)ဟုဖော် ပြပါယှိသောမူ၊ အချို့မွန်ပညာယှိများ ထံမှရယှိသောမူများ၊ ထိုမူအားလုံးကို မွန်ပညာယှိများနှင့် နှီးနှောတည်းဖြတ်ထားသော မူဖြစ်သည်ဘာသာပြန်အရာမှာလည်း ၎င်းသုတေသနဂျာနယ်၌ပါယှိသောဘာသာပြန်မူ၊ ပညာဝန် မောင်ဘိုးကျားကိုယ်တိုင် ခလောက်အင်း ပုဉ်းတော်ကြီးထံ ထပ်မံယျောက် ထားစိစစ်ပြီး ဘာနဒ် ဝိဇ္ဇကတ်တိုက် မွန်စာရေး မောင်ထွန်းရင်နှင့် ဆွေးနွေးပြီး ပေးပို့လိုက်သောမူ၊ မုဒုံနယ် ဖါးအောက်ပုဉ်းတော်ကြီး ဦးစန္ဒိမာ ပြန်ဆိုသောမူ၊ ကျောက်စာ ရုံးစာရေး မောင်ချစ်သိန်း ပြန်ဆိုသောမူ၊ အချို့သောမွန် ပညာယှိများထံမှ ခက်နိုးခက်ရာ၌ ပြန်ဆိုရယှိသောမူ၊ ထိုမူအားလုံးကို နှီးနှောတည်းဖြတ် ယေဘုယျနည်း အားဖြင့် ယူအပ်သော မူဖြစ်သည်။ မှတ်ချက်များကား အများအားဖြင့် ငါတို့ထင်မြင် ယူဆချက်များဖြစ်သည်။ ဤကား မှာထေးချက်တည်း။

ရှေးမွန်ပညာယိုများ ရေးသား စပ်ဆိုအပ်သော

ရှေးမွန် ကလေးချော့ သီချင်း ၃-ပုဒ်

(၁) မွန်ဒသီချင်း (မွန်ဘာသာ အရေးအသား)

ဣန္ဒြေမန်ဒ။ ။ဟိလေဝ်ယောလေဝ် ပိုင်ကြိုင်ဂေါဝေ ဒေသရးမန် ဩဇိသီဒန် ကံရမန္တ ဒေသ အဟံ ဟံ့မဲ့ကုနဲ မဒးဩဘဲခြာ ဝိပါကကံ တကံ့ခိုင်တံ့တံရး ဇြာကိုပ်ပိုင် ကွင်ရောင်ကောန်။ ။

၎င်းမွန်အသံထွက်

ဣန္ဒြေမန်ဒဲ။ ။ဟိလေ ယောလေ ပိုင်ကရုံမ်ဂေါဝေ ဒေစရဲးမွန် စန်ပိစွယ်ဒွန် ကော(မ်)ရမွန်ဒဲ ဒေစအဟောမ် ဟော့မဲ့ကော့နိုင်း မဒဲပိုက်ခရာ ဝိပါကကောမ် တကော့ ခမ္ပိုင် တနော(မ်) တံမ်ရဲးဇယ်ကောပ် ကျပ်ပ်ကလုန်ရှန်းကွန်း။

(၂) မွန်ဒိုင်သီချင်း (မွန်ဘာသာ အရေးအသား)

ဣန္ဒြေမန်ဒိုင်။ ။ဟိလေဝ် ယောလေဝ် သင်ကြိုင် ဂင်္ဂါ ဒေသရးမန် ပိုမန်ဒိုင် ပွန်လောန်ပိုင်လဂုင်(ဂို)ချင်တြိကုမ္ပ ထေဝံဌာန်အဟံ ကံလလ'ဏာ ခြာနုမိမ မူသ္မာကာလ ဒေသဒတန် ပိုင်ပွန်ရောင်ကောန်။

၎င်းအသံထွက်

ဣန္ဒြေမန်ဒိုင်။ ။ဟိလေယောလေ စံကရုံမ် ဂင်ဂဲဒေစရဲမွန် ပွေမွန်ဒိုင်ပလွန် လွန်ကျပ် (ပ်) လဂုန်(ဂို)တိုင် တုရှဲကွန်ဗဲ ထေ့ထန်အဟောမ် ကော (မ်) လဲလယ်းဏာ ခရာနုမိမဲ မူစန် ကာလဒေစဒဲ တွံန်တော (န်) ကျပ်ပ် ပလွန်ရှန်းကွန်း။

(၃) မွန်ညသီချင်း (မွန်ဘာသာ အရေးအသား)

အိုင်ဂြိုင်သွာ်ယျ တိလင်္ဂဏ ဒေသချင်မန် သိုင် ကုသိုလ် အောန်ကျကမောန်ဒ တရဒိုင်ပုဗ္ဗ တိဝါခဒင် ချင်တရေပြိ နဲသုဝဏ္ဏ မင်ဗာသုဒ္ဓ ပုထရ်ကိုပ် ပိုင်ကျင်ရောင် ကောန်။

၎င်းအသံထွက်

အေးဂွမ်စရိုင်းယ တွိုက်လိင်ကဏဒေစတိမ်မွန် စမိန်ကော့စောအွန် ကျကမွန်ဒဲ တရောင်ဒေပုဗက်တွဲ ဝမ်ခဒန် တိမ်တရင်း ပရဲနွယ် စောက်ဝဏ္ဏ မင်းဗလိုင်းစွန်ဒဲ ပလ တရောင်ကပ်ကျပ်(ပ်) လုန်ရှန်းကွန်း

ဤကားရှေးမွန် ကလေးချော့ သီချင်း ၃-ပုဒ်တည်း။

(၁) မွန်ဒ သီချင်း (ဘာသာပြန်)

(ကွင်းအတွင်းယို စကားများသည် ထင်ရှားအောင် ထည့်သွင်း ပြဆို ထားသော စကားများ ဖြစ်သည်။)

ဟိလေ.....ဟိလေ။ ။(ဥာသံပေးသော စကားများ ဖြစ်သည်) ဒိုချစ်သား လူကလေး ဂေါဒါဝရီမြစ်ဝ ကံရမန္တ (ကော်ရိမန္တိလ်)ခေါ် ပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်း ဌာန သည် ငါတို့ မွန်ဒလူမျိုးများ၏ နေရပ်ဌာန ဟောင်းဖြစ်တယ် (ငါတို့မှာ) ရှေးဝိပါက ကံအား လျော်စွာ အရှင်သခင် ဘရင်မင်းနှင့် ကွေကွင်းပြီး (ထိုအရပ်မှ) ထွက်ခွါလာ ခဲ့ကြရာ (ဗမာပြည် အောက်ပိုင်း) ဇယားနယ် (တနင်္သာရီ) တကော့ခမ္ပိုင် ခေါ် ပလူး ကျွန်း ဌာနသို့ ရောက်လာကြရတယ် သားမောင်ရယ်.....

(မှတ်ချက်) ပိုင်ကြိုင်ဂေါဓေ အရ ဂေါဒါဝရီ မြစ်ဟု အများပြန်ဆိုကြသည်။ ၎င်းမြစ်ကား ဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်း မဒရာသနယ် မြောက်ပိုင်း ကလိင်္ဂဘိုင်း အတွင်း စီးဆင်းလျက် ယခုတိုင် ၎င်းဂေါဒါဝရီ အမည်ဖြင့်ပင် ထင်ရှားလျက် ယိုသော မြစ်တည်း၊ (မြေပုံတွင် ကြည့်ပါ) ကံရမန္တ ၎င်းကို မွန်သံဖြင့် ကောမ်ရဲ မွန်ဒ-ဟု အသံထွက် ဆိုကြသည်။ ၎င်းသည် ပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်း အမည်ဖြစ်၍ တည်ရာဌာန အားဖြင့် မဒရာသနယ် မြောက်ဘက်လားသော် ဂေါဒါဝရီမြစ် တောင်ဘက် လားသော် ကာဝေရီမြစ် ဤအတွင်းယို ကမ်းရိုးတန်းနယ်တည်း။ ၎င်း၌ အင်္ဂလိပ် အရေးအသား Coromandel ဟု မြေပုံများ၌ ရေးမှတ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အသံထွက် ကောရီ မန်ဒယ်လ်ဟု ထွက်ဆိုသောကြောင့် မွန်သံနှင့် အလားတူလေသည်။ အချို့ဣန္ဒိယ ရှေး ဟောင်း မြေပုံများ၌ ၎င်းဒေသ ဌာနကို ကော်ရဒေဆဟု ရေးမှတ် ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤဌာနသည် စောဇ္ဇ တိုင်းဌာနဖြစ်၍ မူလအမည် စောဇ္ဇဒေသ သို့မဟုတ် စောဇ္ဇမဏ္ဍလ ဖြစ်သင့်ရာ ၎င်းမှ အခေါ်အဝေါ် အရေးအသား ဆင်းသက် ပျက်ကွက်လာ ဟန်တူသည်။ အင်္ဂလိပ် အက္ခရာ ပြန်ဆိုရာ၌ စီအက္ခရာကို အချို့က စသံ အချို့က ကသံ ပြန်ဆို ကြသည်။ အမွန်အားဖြင့် စသံ ပြန်ဆို၍ စောရီ မန္တိလ် ပြန်သင့် သည်။ ရ-နှင့် ဇ-သည် ကာရီ ကာရိယဖြစ်၍ အသံ ပြောင်းနိုင်သည် မဒယ်,သည် မဏ္ဍလမှ ဖြစ်လာပုံ ရသည်။ မွန်ဒ, ဟူသော အမည် သည်လည်း ကော်ရဲ မွန်ဒမှ ဆင်းသက်လာဟန် တူသည်။ ဆင်ခြင်ယူကြကုန်။ ဤမွန်ဒသီချင်းစာအရမွန်ဒလူမျိုးတို့သည် ဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်း ဂေါဒါဝရီမြစ်ဝှမ်း ပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်း ဌာနမှ အရှေ့ဘက် ဗင်္ဂလား ပင်လယ်သို့ ကူးမြောက်ခဲ့ကြပြီး ရှေးက ဇယားနယ် ယခု တနင်္သာရီ ကျိုက္ခမီ နယ် သံလွင်မြစ်ဝ မုတ္တမသို့ ဝင်ရောက်ကြကာ တကော့ခမ္ပိုင်ခေါ် ပလူးကျွန်း၌ ရှေး ဦးစွာ နေထိုင်လာခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ကာလအားဖြင့် ဤမြေပြန်သော်နှစ်ပေါင်း တထောင်ကျော် ခန့်မှန်းရယိုသည်။ မွန်သုံးမျိုးတွင် နောက်ဆုံး တတိယ အကြိမ်ရောက် လာသော မွန်များဟု မှတ်ယူသင့်သည်။ (ဆင်ခြင်ယူကြကုန်)။

(၂) မွန်နိုင် သီချင်း (ဘာသာပြန်)

ဟိလေ.....သိုလေ။ ။ချစ်သား လူကလေး ဝင်္ဂါခေါ် မဟာနဒီ မြစ်ဝှမ်း ဌာန သည် ငါတို့မွန်နိုင်များ၏ နေရပ်ဟောင်း ဖြစ်တယ် ငါတို့ မွန်နိုင်များသည် ထိုနေရပ် ဟောင်းမှ ထွက်ခွါလာခဲ့ကြရာ လရန်=လဂုံ(ရဂုံ=ရန်ကုန်) တြိကုမ်ဗ(တိကု)မြို့သို့ရောက် ခဲ့ကြရတယ် ရှေးကံကြမ္မာ စီမံရာ နေရင်းဌာန မိဘများနှင့် ကွဲကွာ နေကြရတယ်၊ ဘယ်အခါတိုင်မှ နေရပ်ဟောင်းသို့ ပြန်ရောက် ကြရမည်လဲ သားရယ်.....

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ ဝင်္ဂါအရ မဟာနဒီ မြစ်ဟု ပြန်ဆိုကြရာ ဝင်္ဂါ သဒ္ဒါသည် သာမည မြစ်ဟောသဒ္ဒါဖြစ်၍ လိုအပ်သော မြစ်ကို ယူနိုင်ခွင့် ယှိသောကြောင့် ဤ၌ မဟာနဒီ မြစ်ဟု ပြန်ဆိုခြင်း၌ အသင့် ယုတ္တိ ယှိသည် ဟု ဆိုရမည် ယှိကြောင်း ကား ဤသီချင်း၌ ပါသော လရန်=တိကုမြို့ကို နောက်အခါ ဥက္ကလာပ အမည်ဖြင့် ထင်ရှားဦးမည်ဖြစ်ရာ ၎င်းဥက္ကလာပကား အခြားမဟုတ် ဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်း ကလကတ္တာ မြို့ တာမလိတ္တိ မြို့တို့မှ အနောက်တောင်ဘက် မဝေးလွန်းလှသော ယခု ဩရိဿခေါ် နယ်အရပ်သည် ရှေးက ဥက္ကလာ ခေါ် တိုင်းဖြစ်သည်။ ၎င်း နေရပ်ဟောင်း ဥက္ကလာ တိုင်းအမည်ကို ယူ၍ နေရာသစ် ရန်ကုန်ကို ဥက္ကလာ နောက် ပ-အက္ခရာပို၍ ဥက္ကလာပ ဟု မှည့်ခေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနေရပ်ဟောင်း ဥက္ကလာ တိုင်း၌ မဟာနဒီခေါ်မြစ်သည် ကြီးကျယ်ထင်ရှားစွာစီးဆင်းလျက် ယှိသောကြောင့် ဤ၌ဝင်္ဂါအရ မဟာနဒီမြစ်ဟုပြန်ဆို ခြင်း၌ များစွာ သင့်လျော်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ လရင်ချင်တြိကုမ္မံ၌ လရင် ကား တင်နေ သည် ခွနေသည် ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ယှိသည်။ အချို့စာမူ၌ လဂုံ ဟု ရေးသားပါယှိရာ ၎င်း အသံထွက် လဂုံ ဟု အသံထွက်၍ တောမြိုင် ရဂုံဟု အဓိပ္ပာယ် ယူကြသည် ဤသို့ယူခြင်းက သာ၍ အဓိပ္ပာယ် သင့်လျော်ဘွယ် ယှိသည် ချင် အရ မြို့ဖြစ်သည်။ တြိအရ သုံးခု အရေ အတွက်တည်း။ ကုမ် အရ ကြိုင် ဟူသော မွန်စကားနှင့် အလားတူ ဖြစ်၍ မြစ်ချောင်း ယူသည်။ ဗ အရ ပေါင်းဆုံခြင်းယူ အပေါင်း အားဖြင့် တောမြိုင် ရဂုံလည်းဖြစ် ချောင်းသုံးခု ဆုံရာလည်း ဖြစ်သော အရပ်မြို့ဟု အဓိပ္ပာယ် ရယှိသည်။ နောက်ကာလ၌ လဂုံနှင့် တြိကုမ် ခွဲပြီး လဂုံမြို့ နောက်၌ ဒဂုံ=ရဂုံ* =ရန် ကုန်* ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တြိကု=တိကု*မြို့ ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်လာကြသည်။ ဤ၌ ချောင်းသုံးခုအရ အမျိုးမျိုးယူကြရာ မှော်ဝန်းချောင်း ပဲခူးချောင်း လှိုင်မြစ်ချောင်း

*ဒဂုန် (တနည်း) ဒဂုံမြို့။ ။၎င်းအမည် ဝေါဟာရသည် မွန်စကား လရင် အသံထွက် လရန် (တနည်း) လဂုံ အသံထွက် လဂုံမှ ဆင်းသက်လာသော စကားဖြစ်၍ ပဌမ နည်းအရ ဝဠမ တချောင်းဝင် နသတ် ဒုတိယ နည်းအရ သေးသေးတင် သို့မဟုတ် မသတ် ရေးရမည်။
ရဂုံ။ ။၎င်းအမည်လည်း ထို လဂုံ ဟူသော မွန်စကားမှ လဂုံ-ဒဂုံ-ရဂုံ ဤသို့ ဆင်းသက် လာသော ကြောင့် သေးသေးတင်မသတ် ရေးရမည်။

ဤချောင်းသုံးခု ဖြစ်သင့်သည်ဟု ထင်သည်။ သို့သော် ဤ၌ ချောင်းသုံးခု ဆုံရန် သာ လိုရင်း ပစာန ဖြစ်သည်။ ဥက္ကလာပ အမည်သည်လည်း ၎င်းရန်ကုန်မြို့၏ အမည် ပင် ဖြစ်သည်။

အနည်းငယ် ချဉ်းအံ့။ မွန်ဒိုင် လူမျိုးတို့သည် မိမိတို့ နေရပ်ဟောင်း ဖြစ်သော ဣန္ဒိယ ပြည် တောင်ပိုင်း ကလိင်္ဂဒိုင်၏ မြောက်ဘက် မဟာနဒီ မြစ်ဝှမ်း၌ တည် ယှိသော ယခုအခေါ် ဩရိသ=ဥရိဆ ရှေးအခေါ် ဩဋ္ဌ=ဥက္ကလ တိုင်းမှ ဗုရားပွင့် တော်မမူမီ အနှစ်တရာကျော် နှစ်ရာခန့်လောက်က အရှေ့ဘက် ဗင်္ဂလား ပင်လယ်သို့ ကူးမြောက်ခဲ့ကြရာ ဗမာပြည်အောက်ပိုင်း ပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်းသို့ ရောက်လာကြ၍ ရန်ကုန် မြစ်ဝအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ကြသည်။ ရှေးဦးစွာ ချောင်းသုံးခု ဆုံရာ တော မြိုင်လည်း ထူထပ်ရာ ဌာနကို တွေ့ယို ကြသဖြင့် ၎င်းကိုစွဲ၍ လင်္ဂီ ချင်ကြိ ကုမ္မ အသံထွက် လင်္ဂီ တိမ်တရွဲ့ ကုမ်ဗွဲ-ဟု အမည် သတ်မှတ် ကြပြီး ထို အရပ်၌ မြို့ရွာ တည်နေကြသည်။ နောက် မြို့ကြီးရွာကြီး ဖြစ်လာသော အခါ မိမိတို့ နေရပ် ဟောင်း ဥက္ကလဟူသော အမည်ကို ယူ၍ ဥက္ကလမြို့ နောက် ပ-အက္ခရာနှင့် တကွ ဥက္ကလာပ မြို့ဟု မှည့်ခေါ်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤမြို့ကို ဒဂုန်=ဒဂုံ=တိကုံ ဥက္ကလ= ဥက္ကလာပ=ရန်ကုန် ဤသို့ အမည်လေးမျိုး ယှိကြောင်း မှတ်သင့်သည်။ (ထိုမှတစ်ပါး တပဿ ဘလ္လိက ကုန်သည် ညီနောင် အကြောင်းများနှင့် တကွ သိလိမ့်မူ ဥက္ကလ တိုင်း အခင်းနှင့် ဆက်စပ်ကြည့်လေ) ဗမာပြည်ရောက် မွန်သုံးမျိုးတွင် ဤမွန်ဒိုင်တို့ ကား ရှေးဦးစွာ ရောက်လာသော မွန်များဖြစ်၍ ဤမှပြန်သော် နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင့် မြောက်ရာကျော် ခုနစ်ရာခန့် ယှိပြီဟု မှတ်သင့်သည် (ဆင်ခြင်ယူကြကုန်)။

ရန်ကုန်။ ။ ၎င်း ဝေါဟာရသည် မူလ မွန်စကား လဂ-မှ ရဂုံ ဖြစ်လာပြီး ၎င်း ရဂုံ- ဟူသောအသံ သို့ လိုက်၍ နောက်ကာလ၌ တမျိုး အဓိပ္ပာယ်ယူဆပြီး ရန်ကုန် ဟု ခေါ်လာသော အမည်ဖြစ်ဟန် တူသည်။ ထို့ကြောင့် ရဂုံ-ကား ရှေးအမည် ရန်ကုန် ကား နောက် အမည်ဟု မှတ်သင့်သည်။ သို့သော် ၎င်း ရန်ကုန် အမည်သည် လွန်ခဲ့သော အနှစ် နှစ်ရာလောက်က ရေးသား ခေါ်ဝေါ် လာသော ပေါရာဏက ဝေါဟာရဖြစ်၍ ၎င်းအတိုင်း ရေးရမည်သာ ၎င်းကိုစွဲ၍ ဝေရိက္ခယနဂမ ဟူ၍ ပါဠိစီထားကြသည်ပင်

တိကုံ။ ။ ၎င်းအမည်သည် တြိကုမ္မ (တရွဲ့ကုမ်ဗွဲ) ဟူသော မွန်ဘာသာမှ ဆင်းသက်လာသော အမည်ဖြစ်၍ ကကြီးတချောင်းငင် သေးသေးတင်နှင့် သို့မဟုတ် မသတ်နှင့် တိကုံ-တိကုမ်မြို့ ဟု ရေးရမည်။ ချောင်းသုံးခု ဆုံရာမြို့ဟု အဓိပ္ပာယ်ယှိသည်။ ၎င်းကို ပါဠိစီလျှင် တိကုမ္မ ဟူ၍သာ စီရမည်။ သို့သော် ပါဠိ၌ ချောင်းဟော ကုမ္မသဒ္ဒါ မယှိ သင်္ဘတ ပါကတတို့၌လည်း မယှိ။ ထို့ကြောင့် ပါဠိပဒ္မိရူပကမျိုးသာ ဖြစ်ရမည်။ အချို့ ဂဇယ်တချောင်းငင်နှင့် တိကုမ္မ အချို့ မနှင့် ဘကုန်းဆင့်၍ တိကုမ္မ ဤသို့ ပါဠိစီကြရာ မွန်စကား အဓိပ္ပာယ်မှ တခြားဖြစ်သောကြောင့် လုံးဝမသင့်သည်သာ ထိုမှတစ်ပါး ဗမာဘာသာ ဂဇယ် တချောင်းငင် သေးသေးတင်နှင့် တိကုံမြို့ ဒေယွးလုံးကြီးတင်နှင့် ဒိဂုံမြို့ ဟူ၍လည်း အချို့ ရေးသားကြရာ လုံးဝမသင့်ဟု မှတ် ရမည်။

မှတ်ရန်သံပေါက်များ

(သံပေါက်) ချောင်းသုံးခွဆုံ၊ အရပ်ဘုံ၊ ဒဂုန် မြို့တည်ကြ။ (ပဌမနည်း နသတ်)
 စိန်မြိုင်အနက်၊ လရီ (လရုံ) မြက်၊ မှတ်ချက်၊ ဒဂုံပ။ (ဒုတိယ သေးသေးတင်မသတ်)
 ဒဂုန်-ဒဂုံ-နောက်တီကို၊ သတ်ပုံရေးနည်းပြ။
 ကုသိနာရုံ၊ အင်ကြင်းစုံ၊ ရဂုံမြိုင်ထောင့်ကွေး။ (ကဝိလက္ခဏာ)
 ချောင်းသုံး၊ တီကို၊ ဇေယျခုံ၊ ဒဂုံ ခွဲထားရေး။
 ဗွန်တိုရန်ကုန်၊ မြူးကခုန်၊ ဒဂုန်အမည်ပေး။
 ကဏ္ဍဇကု၊ နောက်၌ရှု၊ သံယုတတိယ၊ ဗကာရ။ (တီကုမ္ပံ)
 ဗွန်တိုဝေါဟာ၊ အရင်းသာ၊ မှတ်ပါ၊ ကြိုကုမ္ပ။
 ကုံနှင့်ကြို၊ ချောင်းဟောပုံ၊ နှစ်စုံနက်ထူကြ။
 ကြိုကုမ္ပမှ၊ တီကုမ္ပ၊ ရေးရပါဠိတု။ (ပါဠိပဋိပညာပက)
 ချောင်းဟော၊ ကုမ္ပ၊ မယိုကြ၊ သုံးဝဘာသာစု။ (ပါဠိ သင်္ခတ ပါကတ)
 ဂုမ္ပ-ကုမ္ပ၊ မာဂဓ၊ ဌာနမယိုသင့်။
 ဒိဂုံ-တီဂုံ၊ ရေးသားပုံ၊ လုံးစုံ မယိုသင့်။

(၃) ဗွန်ညသီချင်း (ဘာသာပြန်)

အိုချစ်သား လူကလေး တိလင်္ကာ (တိုက်လိုင်ဂဏ) အရပ်သည် ငါတို့၏ နေရပ်ဟောင်းဖြစ်တယ် ငါတို့အရှင်ဘုရင် မင်းသည် ရှေးကုသိုလ်ကံနံ့၍ စစ်ပွဲမှာ ကျဆုံးသောကြောင့် ငါတို့သည် ထိုနေရပ်ဟောင်းမှ အရှေ့အရပ်သို့အလျှင်အမြန် ထွက်ခွါလာခဲ့ကြရာ သုဒ္ဓလုလင်က လမ်းညွှန်ပြသဖြင့် ဂဝံကျောက်အငူယိုရာ သုဝဏ္ဏ မည်သော ကောင်းမြတ်သော မြို့ဟောင်းသို့ ရောက်လာကြရတယ် သားမောင်ရယ်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ တိလင်္ကာခေါ် အရပ်ကား ဣန္ဒိယပြည်ထောင်ပိုင်း မဒရာသ နယ်မြောက်ပိုင်း ဂေါဒါဝရီမြစ်မြောက်ဘက် ကလိင်္ဂတိုင်း ၎င်းတိုင်းအနောက်ဘက် နယ်စပ်လျက်ယှိသော တိလင်္ကာ=သို့မဟုတ် တေလင်္ဂတိုင်းခေါ် အရပ်တည်း ထိုအရပ် မှ တိလင်္ကာတိုင်းသား လူမျိုးများသည်၊ အမှန်းအားဖြင့် ထုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော် မူပြီးနောက် ဗုဒ္ဓနှစ် နှစ်ရာကျော် သုံးရာအတွင်းက အရှေ့ဘက်ပင်လယ်သို့ ကူးမြောက်ခဲ့ ကြ၍ ဗမာပြည် ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း စစ်တောင်းမြစ်ဝသို့ ဆိုက်ရောက်ကြပြီး အတွင်း သို့ ဝင်ကြကာ ကေလာသတောင်အနီး သုဝဏ္ဏမည်သော မြို့ဟောင်းရာသို့ တက်ရောက် နေထိုင်ကြသည်ဟု ဤသီချင်းအရ ဆိုတွယ်ယှိသည်။ အများအားဖြင့် လူမျိုးအမည်များကို မိမိတို့ နေထိုင်ခဲ့ရင်း တိုင်းအမည်ကိုစွဲ၍ခေါ်လေ့ယှိကြသည့်အတိုင်း ၎င်းတို့အမည်ကို ပါဠိ ဘာသာ တိလင်္ကာသို့မဟုတ် တေလင်္ဂလူမျိုးဟု ခေါ်ကြသည် မွန်သံဖြင့် တိလင်္ကာကို တွိုက်လိုင်ဂဏ သို့မဟုတ် တေလင်္ဂကို တိုက်လိုင်ဂခေါ်သည်။ နောက်ကာလ၌ အခက်ကို အလွယ်အရှေ့ကိုအတို ခေါ်လေ့ယှိကြသဖြင့် တွိုက်လိုင်ဂဏ သို့မဟုတ် တိုက်လိုင်ဂကို တိုက်လိုင်ဟု ခေါ်ကြပြီးနောက် ဗမာသံနှင့် ရောသာကာ တဲ့လိုင်=တလိုင်=တလိုင်းဟု

အဆင့်ဆင့် အသံပြောင်းလွှဲ ခေါ်လာကြသည်ဟု ထင်မိပေသည်။ ရှေးဦးစွာ ဤအမည်ကို ဗမာပြည်သို့ ရောက်လာသော မွန်တို့တွင် ဤတိလင်္ကာ=တေလင်္တိုင်းသားမွန်အများနှင့် သာ သက်ဆိုင်သော အမည်ဟု ဆိုသင့်သည်။ နောက်ကာလ၌ ဤအမည်ပျံ့နှံ့ပြီး မွန် အားလုံးကိုပင် တလိုင်းဟု ခေါ်လာကြပုံရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအမည်သည် ယခု နောက်လူတို့ ယူဆကြသည့်အတိုင်း တဦးက တဦးကို နှိမ်ချခေါ်ဆိုသော အမည်မျိုး ဟုတ်ဟန်မတူ။ ထို့ပြင် မည်သည့်ဘာသာမဆို သံတူကြောင်းကွဲကြောင်းတူ သံကွဲ စကားလုံးမျိုး ယှိတတ်သည်ကိုလည်း သတိမူ ယူသင့်ကြပေသည်ဟု သဘောရသည် (ဆင်ခြင်ယူကြကုန်)။

မွန်ည။ ။ ၎င်းအမည် နောက်ကာလ၌ မွန်တို့ ရောက်ယှိနေထိုင်ရာ ဗမာပြည် အောက်ပိုင်းကို ရာမညတိုင်းဟုအမည်သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည် ၎င်းရာမညအမည်သည်လည်း ခမင်း ယိုးဒယား စသော အရှေ့ဘက်နိုင်ငံများမှ ဆက်သွယ်လာသောအမည် ဖြစ်ဟန် တူသည်။ သင်္ခတဘာသာအလို ရာမည ၎င်းသည် ရာမာယနနှင့် အလားတူဖြစ်သည်။ ပါဠိဘာသာ ရာမည ၎င်းကို မွန်သံဖြင့်ရဲ့မွန်ညှဲ့၎င်းမှမွန် ညဖြစ်လွှာပုံရသည်။ ထို့ကြောင့် မွန်ညအမည်သည် ရာမညတိုင်းသား မွန်အများနှင့်ဆက်ဆံသော အမည်ဟုဆိုသင့်သည်။

မွန်။ ။ ၎င်းအမည် မွန်ဒ၊ မွန်ဒိုင်၊ မွန်ည အမည်များမှ မွန်ဟု အလွယ်ခေါ်လာ ကြပုံရသည်။ (ဆင်ခြင်ယူကြကုန်)

ဤ တိလင်္ကာ=တေလင်္တိုင်းသား မွန်အများ၏ ရောက်ရာကာလ ဤမှပြန်သော် နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင့်နှစ်ရာကျော် သုံးရာခန့် နှိပ်ဟု ယူခွယ် ယှိပေသည်။
ရှေးမွန်ကလေးချော့ သီချင်းဆိုရာ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

အကိတ္တိအဆုံးအဖြတ်။ ။ ၎င်းအကိတ္တိပညာယှိ၏ အမည်ပြအရာ၌ အလုံးစုံ ဗမာအက္ခရာ ပါဠိကျမ်းစာများမှာ က အက္ခရာ၌ လုံးကြီးတင်ပျောက်လျက် အကတ္တိ ဟူ၍သာယှိကြ၏ သီဟိုဠ် ယိုးဒယားစသော နိုင်ငံခြားစာများမှာမူ အကိတ္တိဟူ၍သာ ကမှာ လုံးကြီးတင်နှင့် ယှိကြ၏ ထိုတွင် နိုင်ငံခြားစာအယှိ ပါဠိသာ သီဟိုဠ်ခရာရေး စရိယာပိဋက အဋ္ဌကထာလာ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ညီညွတ်သောကြောင့် အသင့်ဖြစ်သည်။

၎င်းအဋ္ဌကထာလာ အဓိပ္ပာယ်အကျယ်မှတ်ရန်
(သံပေါက်) ကျော်စောဆန့်ကျင်၊ နက်နှစ်ခွင်၊ ဟောလျှင်ပုဒ်ကိတ္တိ။
နှစ်ပုဒ်တွဲစပ်၊ ပြုသမာဓ်၊ ပညတ်အကိတ္တိ။
ကျော်စောမဲ့၊ ဆန့်ကျင်မဲ့၊ တကဲ့ပညာယှိ။
စရိယာပိဋက၊ နည်းအရ၊ ယှိမှသင့်လျော်အံ့။
ထို့ကြောင့်လုံးကြီး၊ ကန္တိစိုး၊ ပုဒ်ပြီးအကိတ္တိ။
လုံးကြီးမပါ၊ မမာစာ၊ ပါဠိမှာပျက်ယှိ၊ အကတ္တိ။

ဤပုဒ်အဆုံးဖြတ်နှင့်စပ်၍ သဒ္ဒါဋ္ဌာန်ကျွမ်းကျင်မှု ယပြုရန် မလွယ်ကူသည့်အလျောက် မဟာပညဝဏ္ဏ သုတဓရ သုတသန္တိစယ သဗ္ဗတ္ထက ဗဟုသုတ အရှင်ဖြစ်တော်မူသော မုံရွေးဇေတဝန် ဆရာတော်ဘုရားကြီးပင် (ဤအမည်ဇာတ်နိပါတ်ကျမ်းများ၌ 'အကိတ္တိ' ဟူ၍ ဟိသည်၊ စရိယာဝိဇ္ဇာကျမ်းမှကား 'အကတ္တိစရိယာ' ဟူ၍ဟိသည် သာရထိဒ္ဓိ ကဝတ္ထု၌လည်း 'အကတ္တိ' ဟူ၍ဟိသည်၊ ဤသို့အမည် မညီမညွတ်ဖြစ်သည်။) ဟု မုံရွေးမေတ္တာစာ (၅၆) ပုဒ်ရင်းအဖြေ၌ ပါဠိအဓမ္မေယျေကြောင်းကိုသာ ပြုတော်မူ၍ ဧကန္တဝိဒ္ဓိစယ ချတော်မမူခဲ့ပေ။ Akitti လန်ဒန်နိဂိုဏ် ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ပါဠိမှန်။

ကဏ္ဍာမြစ်။ ။ အကျဉ်းမှတ်စဉ် တည်ရာဌာန၌ ဖော်ပြခဲ့သော ယခု ကဏ္ဍာ ခေါ် တဏှာမြစ်ကား မဒရာသ်နယ် အထက်ပိုင်း ဂေါဒါဝါမြစ် တောင်ဘက်၌ စီးဆင်း လျက် ယိုသောမြစ်တည်း။ ရှေးက သီလပါရမီအရာ၌ ပရမတ္ထပါရမီမြောက် ဖြစ်၍ ကျင့် တော်မူသော ဗုဒ္ဓအလောင်း သင်္ခါလနဂါးမင်း ဥပုသ်သီတင်း စောင့်သုံးတော်မူစဉ် ရင်းကဏ္ဍာမြစ်၏အနီးအပါး တခုသော တောင်ပိုမှ နေတော်မူဘူးသည်ဟု စတ္တာလီ သ နိပါတ် သင်္ခါလဇာတ် အဋ္ဌကထာနှင့် သင်္ခါလစရိယာ ဝိဇ္ဇာက အဋ္ဌကထာမှာ အဟောအဆိုယိုသည်။ ကဏ္ဍဝဏ္ဏာယ နဒီယာ အဝိဒူရေ (အဆိုပါ အဋ္ဌကထာနှစ်စောင်)

ဤဏ္ဍာဒက္ခိဏဘာရတေပြဝါဟိတန ဝိဝိရေပး(ဗင်္ဂါလီဘာသာ သရလအဘိဓာန်

ဤဏ္ဍာ (ကြိယာ) သင်္ခါတဘာသာ ဣဒ္ဓိယဘိုင်းသားများ အခေါ် ရင်းအတိုင်း ဣဒ္ဓိယအပိုးရကျောင်းသုံး မြေပုံများ၌ ရေးသားကြသည့် ကဏ္ဍာ၊ ပါဠိနှင့်ပါကတဘာသာ ညီမည်းသော ရေညှိယိုသောမြစ် ဟူလို။

ဗမာကျောင်းသုံး မြေပုံများ၌ကား Kistna ဟူသော အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်း အရ ကဏ္ဍာဟု အမည်လွဲပျက် ရေးသားလျက်ရှိသည် သတိပြုကြလေ။

အမှန်အားဖြင့် Kṛṣṇā ဟု အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းမှန်ရေး၍ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သင်္ခါတ ဘာသာမှန် ပြန်ရမည်သာ ဝမ်းဗမိုန် ရာဇဝင် စာအုပ်မှာလည်း ရင်းအတိုင်း အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်းမှန် ရေးသားပါရှိသည်။ သို့မဟုတ် Kanha ဟု စာလုံးပေါင်းမှန် ရေး၍ ကဏ္ဍာဟု ပါဠိပါကတဘာသာ အမှန်ပြန်ရမည်။

က မှာ ဣ=ရိ ဆွဲ နောက်၌ မုဒ္ဒဇ ဗ=သျှ် ကကြီးသံယုဂ် ရေးချနှင့်ယိုသော ဤဏ္ဍာ ဟူသော သင်္ခါတဘာသာ မှန်မျိုးကို မဟာဝပြန်ရာ၌ ကဏ္ဍာဟု ကကြီးဟုသုံးနှုန်း သာ ပါဠိပြန်ရိုးယိုသည်။ ဤအရာမျိုး သင်္ခါတနှင့် ပါဠိမတတ်လျှင် အထိခက်သည်။

(သံပေါက်) ရိဆွဲကမှာ၊ မုဒ္ဓဇာ၊ ဆင့်ပါ မ ဏ၊ နောက်ရေးချ။ (ဣန္ဒြိယ သင်္ခတ)

ယင်းသည့်ပုဒ်မျိုး၊ ဏ ဟထိုး၊ ပြန်ရိုးမာဂဓ။ (ကဏ္ဍာ-ပါဠိ)

ကအောက်ရိမှာ၊ အ ခရာ၊ ပြုပါပဏ္ဍိတ။ (ရိ-ကို အ-ပြု)

ကျမ်းဂန်ထင်ရှား၊ ဤမြစ်ကား၊ မှတ်သားမည်နာမ။

သင်္ခတပါဠိ၊ မတတ်ဘိ၊ အသိခတ်လေစွ။

ဒမိဇ္ဇတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၇) စောဇ္ဇတိုင်းအကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် စောဇ္ဇတိုင်း၊ ရှေးမြို့တော်အမည်ကာဝေရီ ယခု အမည် ကမ်ဘက်ကို နမ်=ကုမ္ဘကောဏမ် တည်ရာဌာနကား မဒရာသ်နယ်တောင်ပိုင်း ကာဝေရီမြစ်အနီး၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

စောဇ္ဇတိုင်း။ ။စောဇ္ဇတိုင်းသည် အဋ္ဌကထာ ကျမ်းပြုဆရာ အသျှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းပြု ဆရာအသျှင် ဗုဒ္ဓဝိယ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ် ဆရာ အသျှင်အနိရုဒ္ဓါစသော ကျမ်းပြုအမော် ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တို့ ဖြစ်ပေါ်နေထိုင်တော်မူကြရာ ဌာနဖြစ်သည် အသျှင်ဗုဒ္ဓ ဒတ္တမထေရ်သည် ဤစောဇ္ဇတိုင်း ကာဝေရီမြို့ကဏ္ဍဒါသမည်သော ဒါယကာ ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းအပ်သော ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံး နေတော်မူလျက် အဘိဓမ္မာဝတာရ အဋ္ဌကထာကျမ်းကို ရေးသားပြုပြင် စီရင်တော်မူသည်။

ထို့ပြင် သီဟိုဠ်ကျွန်း ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယ မင်းကြီးနှင့် စစ်ဘက်သော ဇွောရ ကျည်းမင်း နေရာအရပ် တိုင်းလည်းဖြစ်သည်။

ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယဟူသော အမည်၏အဓိပ္ပာယ်။ ။မဟာဂါမရွာကြီး၏ အကြီး အမှူးဖြစ်တော် မူသောကြောင့် ဂါမဏိ ဘိုးတော်၏ အဘယအမည်နှင့်တွဲ၍ ဂါမဏိ အဘယခမည်းတော်အား မျက်မာန်ထားသောကြောင့် ဒုဋ္ဌ ဤသုံးမျိုးပေါင်း၍ ဒုဋ္ဌဂါမဏိ အဘယဟုခေါ်ဆိုသည်။

(သံပေါက်) မဟာဂါမ၊ နာယက၊ ဖြစ်ထန္တတ္ထာ၊ နိမိတ္တာ။ (ဂါမဏိ)
ဘိုးတော်နာမ၊ အဘယ၊ ပေါင်းထပြီးခါ ခေါ်သညာ။
ခမည်းတော်နှင့်၊ မျက်မာန်သင့်၊ ထားလင့်ရှေ့မှာ၊ ဒုဋ္ဌသာ။ (ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယ)
ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယ၊ နောက်ကာလ၊ ပေါင်းထဝေါဟာ ကြောင်းသုံးဖြာ။

ကာဝေရီ။ ။တည်ရာဌာန၌ ဖော်ပြခဲ့သော ကာဝေရီမြစ် အမည်ပြအရာမှာ ဗမာမြေပုံများ၌ Cauevry ဟူသော စာလုံးပေါင်းကို အစွဲပြု၍ ကော်ဝါရီဟု အမည်လွှဲ ပျက်လျက် ယှိနေလေသည်။ ၎င်းကို Cāverī ဟု စာလုံးပေါင်းသစ် မှန်ကန်စွာ ရေး၍ ကာဝေရီဟု အမည်မှန်ပြန်လေ ကိမ်းပရိဒ်စာအုပ်မှလည်း ၎င်းအမှန်အတိုင်းပင် စာလုံးပေါင်းပါယှိသည် ဟိန္ဒူနှင့် ဗင်္ဂါလီ၊ ကလယ်၊ သီဟိုဠ်၊ အပိုးရကျောင်းသုံး မြေပုံများမှလည်း ၎င်းအမည်မှန်အတိုင်းပင် ပါယှိသည်။ ၎င်းမြစ်သည်ကား ငါတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပါဠိကျမ်းဂန်များနှင့် သင်္ခတကျမ်းဂန်များမှာ အလွန်ထင်ရှားသောမြစ် ဖြစ်ချေသည်။

နေရဉ္စရာစ ကာဝေရီ-   မာဂဓအဘိဓာန်။
ကာဝေရီသရိတော ချာဇ္ဇ-   အမရကောသ။

က+အာ+ဝေရ+ဤ=ကာဝေရီ ကသဒ္ဓါ ရေဟော အကိုဒိဗာပြု။ဝေရသဒ္ဓါ ကိုယ် အပေါင်းဟော ဤပစ္စည်းသက်။ ရေများ ပေါင်းစုစီးဆင်းရာမြစ် ဟူလို။

(သံပေါက်) ကမှာရေးချ၊ သဝေဝ၊ ရီကအဆုံးသတ်။ (ကာဝေရီ)။
ကျမ်းမှထင်ရှား၊ ဤမြစ်ကား၊ မှတ်သား မှန်ပညတ်။
ရေဟောကမှ၊ အရသာ၊ ဒိဿ အာပြုလံတ်။
ကိုယ်ဟောဝေရ၊ ပစ္စယ၊ ထိ-ပြ ဤသက်လတ်။
သဒ္ဓတ္ထောမ၊ ကြည့်ရှုက၊ သိရမချွတ်၊ ဝစနတ်။ (သဒ္ဓတ္ထောမ မဟာနိမိ သင်္ခတ အဘိဓာန်ကျမ်းကို ကြည့်ရှုက မှန်ကန်စွာ ဝစနတ္ထကို သိနိုင်သည် ဟူလို)

၎င်း ကာဝေရီမြစ်၌ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းကို ဟိန္ဒူ အပိုးရကျောင်းသုံး မြေပုံများ၌ စောဠမဏ္ဍလ သမုဒ္ဒတဋ္ဌဟု ရေးသာပါယှိသည် ၎င်းရေးသားချက်အရ စောဠတိုင်း သမုဒ္ဒြာပင်လယ် ကမ်းဟုဆိုလိုသည်။ ဗမာအက္ခရာရေး ဣန္ဒိယကျောင်းသုံး မြေပုံ အင်္ဂလိပ် မြေပုံများ၌ (ကောရိုမန္ဒိလ်) အင်္ဂလိပ်စာလုံးပေါင်း Coromandel ဟုရေးသားပါယှိသည် ဤ၌ အင်္ဂလိပ် -စိ အက္ခရာကို က-သံ စ-သံ နှစ်မျိုးပြန်ဆို ကြသည်ကို သတိပြုရမည်။

ဤအကြောင်း ဒမိဇ္ဇတိုင်း အခဏ်း၌လည်း အမြွက် ပြဆိုခဲ့သည် ကိမ်းပရိဒ်ရာဇဝင် စာအုပ်ပါ မြေပုံ၌ ဤစောဠတိုင်း နယ်ကို ကော်ရ်ဒေရ-ဟု ရေးသားပါယှိသည်။

စောဠတိုင်း ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၈) ပါဏှာ တိုင်း အကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။တိုင်းအမည် ပါဏှာ၊ ရှေးမြို့တော်အမည် ဒက္ခိဏာ မထုရာ (နာဂပဋ္ဌန) ယခု မြို့တော်အမည် မရရာ။ တည်ရာ ဌာနကား မဒရာသ်နယ် တောင်ပိုင်း စောဠ တိုင်းတောင်ဘက် ကုမာရိကာ အန္တရိပ (ကိုရိုရင်) အငူ၊ ဟနုမာန်ကျောက်တန်း အနီး၌ တည်ယိုသည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ပါဏှာ။ ။ဤပါဏှာတိုင်းသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ရှေးဦးစွာမင်းပြုသော ဝိဇယဗာဟု မင်း၏ အဘိသိက်ခံ မိဘယားကြီး ဆောင်ယူရာ အရပ်တိုင်း ဖြစ်သည်။

ဤပါဏှာတိုင်း နာဂပဋ္ဌန (နာဂပဋ္ဌန်) မြို့ အသောကဓမ္မရာဇ်၏ ကောင်းမှုတော် ဖြစ်သော ဗဒရတိတ္ထ ဝိဟာရ ဆီးပင်ဆိပ် ကျောင်းတိုက်မှာ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၍ အသျှင်ဓမ္မပါလ မထေရ် နေတ္တိ အဋ္ဌကထာ ကျမ်းကို ရေးသားတော်မူသည်။

သဒ္ဓမ္မာဝတာရဋ္ဌာနေ၊ ပဋ္ဌနေနာဂ သဂ္ဂယေ။
ဓမ္မာသောက မဟာရာဇ၊ ဝိဟာရေဝသတာမယာ။
၎င်း နေတ္တိအဋ္ဌကထာ နိဂုံးဂါထာ။

သဓမ္မာဝတာရဋ္ဌာနေ၊ ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မကို သင်နာဆောင်ရွက် လေ့ကျက်နှလုံး သွင်း၊ မေးမြန်းခြင်းများသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ နေရာအရပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အရပ်တပါး မှ လာရောက်၍ ပရိယတ္တိ သဒ္ဓမ္မသို့ သက်ဝင်ရာအရပ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ နာဂသဂ္ဂယေ ပဋ္ဌနေ၊ နာဂဟူသော အမည်နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ဝါ၊ နာဂဟူသော မိမိအမည်နှင့် တကွ ဖြစ်သော အမည်ယိုသော မြို့၌။ ဝါ၊ နာဂပဋ္ဌနမြို့၌။ ဓမ္မာသောက မဟာရာဇ ဝိဟာရေ၊ ဓမ္မာသောက မင်းတရားကြီးသည် ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းအပ်သော ဗဒရတိတ္ထ ဝိဟာရခေါ် ဆီးပင်ဆိပ် ကျောင်းတိုက်၌။ ဝသတာ၊ သီတင်းသုံး နေထိုင်သော။ မယာ၊ ငါဓမ္မပါလ မထေရ်သည်.....ဟု ၎င်းဂါထာကို အနက်ယောဇနာလေ ဋီကာဟောင်းကြီး နှင့် အညီ အနက်။

ကုမာရိကာ အန္တရိပ။ ။ကုမာရိကာ၊ မိဘယား၊ အန္တရိပ၊ ကျွန်း၊ မိဘယား၏ နေရာ သို့မဟုတ် အပိုင်စားရာ ကျွန်းဟူလို။

(သံပေါက်) သီဟိုဠ်မင်း မိဘယား၊ မည်ထင်ရှား၊ ခေၼ်ဌား ကုမာရိကာ။ (ကုမာရိတာ မိဘယား)
ဘရတမင်း မိဘယား၊ တမျိုးထား၊ ဆိုဌားပြန်ရာ၊ ပုရာဏ်မှာ။
ထိုမိဘယား၊ ပိုင်ဆိုင်ဌား၊ ကျွန်းကား ကုမာရိတာ၊ မည်သညာ။ (ကုမာရိတာကျွန်း)
ကိုးခုဘာရတ၊ စိတ်ခဏ္ဍ၊ ဆုံးကျတောင်မှာ၊ တခုသာ။

(ဘာရတခဏ္ဍ ဘာရတမင်းပိုင် အစိတ်အပိုင်းနယ် ကိုး (၉)ခု ယှိသည့်အနက် တောင်ဆုံး၌ ကျရောက်သော အစိတ်အပိုင်းတခု ဖြစ်သည်ဟူလို။

(သံပေါက်) ယင်းသို့ သင်္ခတ၊ ကျမ်းတွေက၊ ဆိုကြများစွာ၊ သေအချာ။

ဣန္ဒိယသား၊ မြေပုံများ၊ ယိုငြားမှန်စွာ၊ မည်သညာ။ (ကုမာရိကာ ယှိသည်)

၎င်းကုမာရိကာ အန္တရိပကို ကိုရိုရင် ဟု ဗမာအက္ခရာ မြေပုံများ၌ အမှား ရေးမှတ် ထားကြသည် သတိပြုကြကုန်။

Comorin ယှိရင်း စာလုံးပေါင်းပျက်၊ ကိုရိုရင် ၎င်းမှ ပြန်သော ဗမာအရေးအသား ဤသို့ အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်း နည်းအတိုင်း လိုက်၍ ရေးကြသော ဗမာများ အမည် ပျက်နှင့် အခက်တွေ့နေကြရသည်။ Kumārikā အမည်ရင်းမှန် စာလုံးပေါင်းသစ်ကုမာရိ ကာပြန်-

(သံပေါက်) အမှန်မကျ၊ အသံရ၊ ရေးကြများစွာ၊ မြိတိသျှာ။

(မြိတိသျှများ ရှေးဦးစွာ ရောက်ရာအရပ်၌ အသံမျှကို ကြားမိကြားရာ ရေးမှတ် ထားတတ်သည် ဟူလို)

ဟိန္ဒူစကား၊ မှန်မကြား၊ ရေးငြား၊ ထင်ရာ၊ မြိတိသျှာ။

ထို့ကြောင့်သာပဲ၊ ဗမာလွဲ၊ ခက်ခဲတွေရာ၊ မြေပုံမှာ။

(မြိတိသျှတို့ ဟိန္ဒူနှင့် ဆိုင်ရာ ဟိန္ဒူစကား ဝေါဟာရ အမှန် မလိုက်ထင်ရာကို အလွဲရေးထားကြသောကြောင့် ဗမာများလည်း အလွဲနှင့်တွေ့နေရသည်ဟု ဆိုလိုသည်။) ပါဏ္ဍာတိုင်း အကြောင်း ပြီးပြီ။

(၉) ကာမရူပတိုင်း အကြောင်း

အကျဉ်းမှတ်ခဏ်း။ ။တိုင်းအမည် ကာမရူပ ရှေးမြို့တော်အမည် ပါစီဇောတိ၊ (ပြောင်ဇောတိမ) ယခုမြို့ အမည် ဂေါဟာတိ (ဂေါဟတ္ထိ) တည်ရာဌာနကား ဗြဟ္မပုတ္တ မြစ်ဝှမ်းယှိ အာသာမ (အာသာမ်) ပြည် ဝှိလပါရာ (ဂေါယာလပါရာ) ဝှိပရမြို့ စီရင်စု နယ်ပယ်များ၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ် ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ကာမရူပ။ ။ဤကာမ ရူပတိုင်း၌ ဖါဟိယန် နောက်ကြသွားသော တရုတ်လူမျိုး ရဟန်းတော် သုယေဒုစွာန် သွားရောက်စဉ် အခါ ပါစီဇောတိ (ပြောင်ဇောတိမ) မြို့၌ ဗိသဏ်း နတ်ကို ကိုးကွယ် ဆီးကပ်သူ ကုမာရမည်သောမင်း နန်းစံလျက် ယှိနေသည်ကို တွေ့ယှိရကြောင်းနှင့်

ထို့ပြင်ဟူယင်ဆန်သွားစဉ်အခါမှာလည်း ထို့အတူ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသော သူများ ကိုသာ တွေ့ယုံရ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူယှိသူ တဦးတယောက်မျှ မတွေ့ယုံရကြောင်းကို ၎င်းတို့မှတ်တမ်းများ၌ အဆိုယှိသည်။ မြောက်ပိုင်း သာသနာ ဆိုင်ရာ ကျမ်းစာများမှာကား ၎င်းကာမရူပတိုင်းခေါ် အာသာမ (အာသာမ်) ပြည်၌ ဗုရား သခင် သာသနာတော်တည်ဘူး ရောက်ဘူးကြောင်း အဆိုယှိသည်။ ၎င်းနယ်ကို အသော ကမင်းနှင့် ဘိုးတော် စန္ဒရုတ်မင်းတို့ ပိုင်ဘူးသည်။

ပါစီဇောတိ။ ။ ၎င်းတိုင်း ပါစီဇောတိ ဟူသော မြို့တော်အမည်၏ အဓိပ္ပါယ် မှာရှေးယခင် အခါကပင် နက္ခတ်ဗေဒင်ပညာ ထွန်းကားခဲ့ဘူးသော အရပ်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤနည်း၌ ပါစီသဒ္ဓါ ပုဗ္ဗကာလ ဝါစက။

တနည်း။ ။ အရှေ့ပိုင်း အရပ်၌ နက္ခတ်ဗေဒင် ပညာသင်ကြား ထွန်းကားတတ် မြောက်သူများ နေထိုင်ရာ မြို့ဖြစ်ရကား ပါစီဇောတိမြို့ဟု ခေါ်သည်။ ဤနောက်နည်း၌ ပါစီသဒ္ဓါ ပုဗ္ဗဒိသာဝါစက ၎င်းကို သင်္ခတ ဘာသာအားဖြင့် (ပြာဂ်ဇျောတိ) ဟု ခေါ် သည်။

ရှေးဟောင်း ဣန္ဒိယ မြေပုံနှင့် သီဟိုဠ်မဟာဝင် မြေပုံများ၌လည်း Prāgjyotiṣa ဟု ၎င်းသင်္ခတ ဘာသာ အမည်အတိုင်း ပါယှိသည်။ ၎င်းအမည်ကို မာဂဇာသာ ပြန်ဆိုသည် ယှိသော် ပါစီဇောတိ ဖြစ်သည်။

အာသာမ အာသာမ်။ ။ အာသာမ အဓိပ္ပါယ်ကို ဤသို့မှတ်လေ။ မညီညွတ် သော တောင်မြေအတို့ များပြား၍ ၎င်းနယ်ကို ရှေးအခါက အသမဟု ခေါ်ကြသည်။ ၎င်းအမည်မှ ပျက်၍ နောက်အခါ အာသာမ ခေါ်ကြပြန်သည်ဟု သရလ မည်သော ဗင်္ဂါလီ အဘိဓာန်၌ အဆိုယှိသည်။

(သံပေါက်) မြေမညီလှ၊ အသမ၊ ခေါ်ကြ၊ ထိုရပ်ပြည်။
အသမမှ၊ အာသာမ၊ ဖြစ်ထ ပျက်အမည်။
အ ရသန္ဒ၊ ဒီသဖြစ်၊ မှတ်လစ်၊ လူ့ဇာနည်။
ဗင်္ဂါလီ၊ အဘိဓာန်၊ ဆိုမိန့်မှန်၊ မှတ်ရန်၊ အာသမ်ပြည်။

၎င်း အာသာမ်ပြည်သည် ကာမဒေဝီ နတ်သမီး၏ အလွန်ထင်ရှားသော နတ် ကွန်းယှိ၍ ဣန္ဒိယတိုင်းသားများ အတို့ အရေးကြီးသော ဌာနဖြစ်သည်။

ကာမရူပ တိုင်းအကြောင်း ပြီးပြီ။

ဤတွင် အလွတ်သီးခြားသော တိုင်းကိုးတိုင်းကို ဝေဘန်ပြဆိုရာ အခင်းပြီးပြီ။

(၁၀) အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ စသည်၌ လာသော ဗုဒ္ဓါဗျာဓိ
ဝါကင်္ဂတော်မူရာ တဆဲ့လေးဌာနကို ပြဆိုခဏ်း

ရှေးဦးစွာ ဝါကင်္ဂတော်မူရာ (၁၄) ဌာနသရုပ် အစဉ်မှတ်ရန်

ဦးရှေ့ ဝါကင်္ဂတော်မူရာဌာန၊ ဝါအရေအတွက်	ဦးရှေ့ ဝါကင်္ဂတော်မူရာ ဝါအရေအတွက်
၁။ ဣသိပတန မိဂဝါဂုန်တော ပဌမဝါ-၁။	၈။ ပါရိလေယျက ရက္ခိတ
၂။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန်	၉။ ဝနသဏ္ဍာ ဒသမဝါ- ၁
ကျောင်းတော် ဝါ- ၅။	၉။ နာလာပုဏ္ဏားရွာကောဒသမဝါ- ၁
၃။ ဝေသာလီပြည် မဟာဂုန်တော	၁၀။ ဝေရဉ္ဇာ ခွါဒသမဝါ- ၁
ပဉ္စမဝါ- ၁။	၁၁။ စာလိယတောင် တေရသမဝါ အဌာ
၄။ မင်္ဂလတောင် ချယားတော	ရသမဝါ ကျေနု ဝိသတိမဝါ- ၃
ဆဋ္ဌမဝါ- ၁။	၁၂။ သာဝတ္ထိပြည် ဝါ-၂၅
၅။ တာဝတိံသာနတ်ပြည် သတ္တမဝါ- ၁။	၁၃။ ကဝိလဝတ္ထုပြည် နိဂြောဓာရုံ
၆။ သုံ့သုမာရဂါရာပြည် အဋ္ဌမဝါ- ၁။	ကျောင်းတော်၊ ပန္နရသမဝါ- ၁
၇။ ကောသမ္ဘိပြည် ဧသာသိတာရုံ	၁၄။ အာဠဝိပြည် အဂ္ဂါဠဝကစေတီ။
ကျောင်းတော် နဝမဝါ- ၁။	သောဠသမဝါ- ၁
	၁၅။ ဗေလုဝရွာ ပဉ္စစတ္တာလီ
	သတိမဝါ- ၁

မှတ်ချက်။ ။ ဤဆဲ့ငါးဌာန အနက် အောက်၌ ပြဆိုပြီးရာ၌ မပါဝင်သေးသော
ရှစ်ဌာနကိုသာ ဤအခဏ်း၌ ပြဆိုအံ့။

၎င်းရှစ်ဌာနကား—

(၁) ဣသိပတန မိဂဂုန်တော (၂) မင်္ဂလတောင် (၃) ပါရိလေယျက (၄) နာလာ
ပုဏ္ဏားရွာ (၅) ဝေရဉ္ဇာ (၆) စာလိယတောင် (၇) အာဠဝိပြည် (၈) ဗေဠုဝရွာ
များ ဖြစ်သည်။

သာဝတ္ထိမှာ ၂၅-ဝါ၊ အနက်ဇေတဝန်ကျောင်းတော်မှာ ၁၉-ဝါ၊ ပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတော်မှာ ၆-ဝါ ကပ်ဆိုင်တော်မူသည်။ လူ့ပြည် ၁၄-ဌာန တာဝတိံသာ နတ်ပြည်ပါ ၁၅-ဌာန ဖြစ်သည်။

ဝါကပ်တော်မူခဉ် သရင်အလွယ်မှတ်ခန့်

(သံပေါက်) မိ- ရာ- ဝေ- မင်၊ သုံ- တာလျှင်၊ ကော- တွင်- ပါနှင့်နာ။
ဝေ၊ စာ၊ သာ၊ ဝ၊ ကဝိလ၊ အာဠုဗေလုရွာ။
ပန္နာရသံ၊ ပေါင်းဌာန၊ မှတ်ကြလူရွာ၊ ဆုံ၊ ဓေးဌာ။
တာဝတိံသ၊ နတ်ဌာန၊ ပေါင်းက ဆုံ၊ ငါးဌာ။

[(၁) ဣသိ ပတန မိဂဒါဝုန်တော ပဌမ ဝါကပ်တော်မူရာ

အကျဉ်းမှတ်ခဉ်။ ။ရှေးအမည် ဣသိပတန မိဂဒါဝုန်တော *မိဂဒါဝုန်တော* ယခုအမည် သာရနာထ၊ သာရင်နာထ တည်ရာဌာနကား ဗာရာဏသီ မြောက်ဘက် အနီး၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ဣသိပတန မိဂဒါဝုန်တော။ ။ဤဌာနသည် ပဌမ ဝါကပ်တော်မူရာ ဌာနဖြစ်၍ ပဉ္စဝဂ္ဂိ ငါးဦး အမှူးရှိသော 'တဆဲရှစ်ကုဋေ' (၁၀၀၀၀၀၀၀) အရေအတွက် ယှိသော ဗြဟ္မာတို့အား ဓမ္မစကြာ တရားဦး ဟောတော်မူရာ သံဝေဇနိယ ဌာန အဝိဇဟိတဌာန နှစ်မျိုးတို့၌ ပါဝင်သော အရပ်ဌာနကြီး ဖြစ်သည်။

၎င်း မိဂဒါဝုန်ကို ဗုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ရဟန္တာ အသျှင်မြတ်တို့ ကောင်းကင်မှ လျောကြ သက်ဆင်းတော်မူကြရာ ဖြစ်၍ မာဂဘောသာအားဖြင့် ဣသိပတန ပါကတဘာသာအားဖြင့် (ဣသိပဒဏ) (ရိသိပဒဏ) သင်္ခတ ဘာသာအားဖြင့် (ဗြဟိပတန) ဟု ခေါ်သည်။

သာရနာထ။ ။မိဂဝါစက သာရင်ပုဒ်မှ ငသံယုဂ်နှင့်တကွ ဂ် အက္ခရာကို ဝဏ္ဏနာသ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ချေဖျက်၍ ကိုးကွယ်ရာအနက်ဟော နာထပုဒ်နှင့် သမာသံ တွဲစပ်လျက် သားသမင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာဖြစ်၍ ၎င်းသားသမင်တို့၏ ကိုးကွယ်ရာ ဌာနဖြစ်ရကား သာရနာထဟု ဣန္ဒိယတိုင်းသား ပဏ္ဍိတ်များက ခေါ်ဆိုကြသည်ဟု ဗင်္ဂါလီဘာသာ အဘိဓာန်များ၌ အဆိုယှိသည်။

ယင်းကဲ့သို့ ခေါ်ဆိုကြခြင်းသည် မိဂဒါယေဟူသော ပါဠိတော်အသွားနှင့် မခြား
မနား တသားတည်း အဓိပ္ပါယ် ညီညွတ်ပါပေသည်။ ထိုစကားနှင့်စွဲ ၎င်းမိဂဒါယ
အမည်သည်လည်း သားသမင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာဟူသော အဓိပ္ပါယ်ယှိသည်ပင်
တနည်း ဤဌာနသည် အဝိဇာဟိတဌာန သံဝေဇနိယဌာနဖြစ်၍ လူတို့အမြတ်တနိုး
ကိုးကွယ်ရာလည်းဖြစ် မွန်မြတ်ဒေသာဌာနလည်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သာရနာထမည်၏ ဟူ၍
လည်းဆိုနိုင်သည်။ သာရသဒ္ဓါ အမွန်အမြတ်ဟော နာထသဒ္ဓါ ကိုးကွယ်ရာ အနက်ဟော
ကမ္မဓာရည်း သမာသံတွဲ။

(သံပေါက်) မိဂဝါစက၊ သာရင်္ဂ၊ ချေထ (င်) ခရာ။
ဝတ္ထုနာသ၊ နိရုတ္တ၊ မှတ်ကြနည်းဖြင့်သာ။
သာရနာထ၊ ထို့ကြောင့်ပ၊ မှည့်ကြခေါ်ဝေါ်ဟာ။
မိဂဒါယေ၊ ပဒတ္ထေ၊ ညီပေဤသညာ။

သာရနာထ တနည်းမှတ်ရန်

(သံပေါက်) အမြတ်သာရ၊ ခေါ်နာထ၊ တုပ်ကွကိုးရန်ခေတ်။
မွန်မြတ်ဒေသာ၊ ကိုးကွယ်ရာ၊ မွန်စွကေန်ဖြစ်။
အဝိ သံဝေ၊ နှစ်ဌာနေ၊ ဝင်ပေကျမ်းမိန့်လစ်။
(အဝိဇာဟိတဌာန သံဝေဇနိယဌာန နှစ်ဌာနလုံး၌ ပါဝင်သည်)
ကမ္မဓာရည်း၊ တွဲစပ်နည်း၊ သိပ်ဆည်းမှန်စင်စစ်။
ထို့ကြောင့်သာရ၊ မည်နာထ၊ အညွှတ်ကပ်လှစ်။ (သာရနာထ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံပြု)

ဣသိပတန သဒ္ဓါမှ ဣသိကို ချေဖျက်၍ ၎င်းမိဂဒါယုန် တောကို ယခုအခါ ပတန
ဟူ၍လည်းကောင်း Sarnath ဟူသော အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းကိုစွဲ၍ ဆရနတ်ဟူ၍
လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြသည်။ သို့ခေါ်ကြ ငြားသော်လည်း အဓိပ္ပါယ် အားဖြင့်မူ

မိဂဒါဝုန်*မိဂဒါဝန်* ဟူသော ဤအမည်အရာမှာ 'မိဂဒါဝုန် မဟာဝုန် မြူးခုန်သားငှက်ကျေး၊မိဂဒါဝန်
ချမ်းရိပ်မွန် ဟောမှန်ရွှေစကြာ' ဟူသော (ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံ) စသည်နှင့်အညီ (ဝုန်) (ဝန်) ဟု
(အုန်) (အန်) ကာရန်နှစ်မျိုးဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရေးသားသင့်၏။

မိဂဒါယ။ ။ ၎င်းမာဂပေါဋ္ဌကိုမှီ၍ မိဂဒါယုန် မိဂဒါယန် ဟု ယံနှင့် ခေါ်ဆိုရေးသားသင့်လျက်
မခေါ်ဆို မရေးသားပဲ (မိဂဒါဝုန်) (မိဂဒါဝန်) ဟု ဝနှင့် ရေးသားခြင်းကို မိဂ+ဒါယ၊ ပါဠိနည်း မိဂ+
ဒါဝ သင်္ခတနည်း ပါကတနည်း ဤသို့ယှိသည်တွင် ရှေးပါဠိနည်းကို မယူပဲ နောက်သင်္ခတ ပါကတနည်းကို
သာယူ၍ ရေးသည်ဟု မှတ်ရမည်။

(သံပေါက်) မိဂနောက်မှ၊ ဆက်ဒါယ၊ မှတ်ကြပါဠိနည်း။ (မိဂဒါယ)
နည်းသင်္ခတ၊ ဆက်ဒါဝ၊ မိဂဒါဝတည်း။ (မိဂဒါဝ)
နည်းသင်္ခတ၊ ပါဂယ (ပါကတ)၊ ခေါ်ကြဒါဝုန်တည်း။ (မိဂဒါဝုန်) (မိဂဒါဝန်)

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အဓိပ္ပါယ်မျိုးမှတစ်ပါး အခြားအလွဲအမှား အဓိပ္ပါယ်မျိုးကို မယူသင့် ဟုမှတ် အင်္ဂလိပ် စာလုံးပေါင်းသစ်အမှန်ကို Saranatha ဟု အက္ခရာ အပြည့်အစုံ အမှတ်သင်္ကေတပြု အက္ခရာများနှင့် တကွရေး၍ သာရနာထဟု အမည်မှန် ပြန်ဆိုကြ ရမည် ပြန်ဆိုကြလေ။

ပဌမဝါကပ်တော်မူရာ မိဂဒါဝန်တော ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၂) မင်္ဂလတောင် ချယားတော ဆဋ္ဌမ ဝါကပ်တော်မူရာ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် မင်္ဂလတောင် ချယားတော ယခုအမည် ဂူလီကေဒါရ (ဒီဒိုရီးယား) ဗကုလ (ဗိတ) တည်ရာဌာနကား ဣန္ဒိယအလယ်ပိုင်း ဗုဏ္ဏေလခဏ္ဍ သောဏမြစ် မြောက်ဘက်အနီး ဒိုဝါ (ရေဝါ) ဝံသတိုင်း ကောသမ္ဘိ အနီး၌ တည်ရှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

မင်္ဂလ။ ။မြောက်ဝါမြောက် ဆဋ္ဌမ ဝါကပ်တော်မူရာ ဌာနဖြစ်သည် ဂူလီ ကေဒါရကား (ဒေါရီလီ) ရှေးစာဟောင်းစာတမ်းလာ မင်္ဂလတောင်၏ အမည်တည်း။

ဤအမည်အရာ၌ မင်္ဂလဟု ကုထက်မှာ ၀ သံယုဂ် ကင်းစီးနှင့် အမည်မှန်ကို ရေးဘတ်တတ်စေရမည်။ ဗမာအက္ခရာ ပါဠိကျမ်းစာများ၌ကား မကုလဟု ကုထက်မှာ ကင်းစီးမပါပဲ ပါဠိပျက်ချည်းသာ ယှိကြသည်။ ပညာယှိများ သတိပြုကြလေ။ နိုင်ငံခြား စာများမှာကား ကင်းစီးနှင့်တကွ ပါဠိမှန်ယှိကြသည်။

(သံပေါက်) မနောဏ်ကုမှာ၊ ကင်းစီးပါ၊ တင်ကာရေးပ၊ ပဏ္ဍိတ။ (မင်္ဂလ)

ဒီဒိုရီးယားကား ယခုကာလအခေါ် ၎င်းတောင်၏အမည်တည်း။

ဗကုလကား ရှေးစာဟောင်းစာတမ်းလာ ပါဠိနှင့် သင်္ခတဘာသာ ချယားတော၏ အမည်။ ဗိတကား ယခုကာလအခေါ် ၎င်းတောင်၏အမည်တည်း။ ၎င်းနေရာ၌ ဣန္ဒိယ ပြည် ကမ္ဘည်းကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာ အစိုးရမင်းတို့ တူးဖော်သောအခါရဟန်းတော်များ သီတင်းသုံး နေထိုင်ဘူးသော ကျောင်းတိုက်နေရာဟောင်းနှင့် သပိတ်ကွဲ အစအနစသော ရဟန်းတော်တို့ အသုံးအဆောင် ပရိက္ခာရများ တွေ့ယှိရ၍ ဤနေရာသည် ဆဋ္ဌမ မြောက်ဝါမြောက် မြတ်စွာဗုဒ္ဓသခင် ဝါကပ် ဆိုတော်မူဘူးသော မင်္ဂလတောင် အနီး ချောင်းတောပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ဆဋ္ဌမဝါကပ်တော်မူရာ မင်္ဂလတောင်ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၃) ပါရိလေယျက ရက္ခိတဝနသဏ္ဍ ဘဒ္ဒသမ္ဘလ
အင်ကြင်းပင်အောက် ဒသမ ဝါကပ်တော်မူရာ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် ပါရိလေယျက ရက္ခိတဝနသဏ္ဍ ဘဒ္ဒသမ္ဘလ
အင်ကြင်းပင်အောက် တည်ရာဌာနကား ခရိုင်နယ် ဖိုက်ဇာဗာဒ ဒိစတြိတ် ကောသလ
တိုင်း သာကေတ ဣစ္ဆာနင်္ဂလတို့အနီး ဒိစတြိတ် စီရင်စုနယ်ပယ်များ၌ တည်ရှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ပါရိလေယျက။ ။၎င်းသည် ပါရိလေယျက (ပါရိလည်း) ဆင်မင်းစောင့်
ရှောက်အပ်သော တောအုပ် ဘဒ္ဒသမ္ဘလ အင်ကြင်းပင်အောက်၌ ၎င်းဆင်မင်း၏ အလုပ်
အကျွေးကို ခံတော်မူ၍ ဒသမ (၁၀) ဝါမြောက် ကပ်ဆိုတော်မူရာ အရပ်ဖြစ်သည်။

၎င်းပါရိလေယျကသည် ကောသလတိုင်းအတွင်းမှာ တည်ရှိကြောင်း ဥဒါန်းအဋ္ဌ
ကထာ စတုတ္ထမေဃိယဝဂ် ပဉ္စမသုတ်အဖွင့်၌ တိုက်ရိုက်အဆိုရှိသည်။ ကောသမ္ဗိယံ
ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ (လ)ကောသလရဋ္ဌေ ပါရိလေယျကေ ဝနသဏ္ဍေ ဘဒ္ဒသမ္ဘလမူလေ
ဝိဟာသိ၊ ၎င်းအဋ္ဌကထာပါဌ်။

(သံပေါက်) ပါရိလေယျက၊ ကောသလ၊ တည်ထိုင်တွင်းမှာ။

ဋ္ဌကထာဥဒါန်း၊ ဆိုမိန့်ညွန့်၊ ဖြောင့်တန်းတိုက်ရိုက်လာ။

အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်များက ဤပါရိလေယျကသည် ဝံသတိုင်းအတွင်းမှာ တည်ရှိ
သည်ဟု ပြောဆိုရေးသားကြသည်။ အထက်ပါအဋ္ဌကထာနှင့်မညီ ဆင်ခြင်လေ။

ဗမာစရာ အလုံးစုံ ပါဠိကျမ်းစာများ၌ (ပါလိလေယျက) ဟု (ပါ) နောင်ဒန္တ
(လ) အက္ခရာ လုံးကြီးတင်နှင့် ပါဠိပျက်သျှက်ယှိနေသည်ကို လွဲမှန်းသတ်မမှုနဲ့ကြ၍
၎င်းပါဠိအရ အထက်ရာပေါင်းများစွာ နှစ်ကာလကပင် ပုလလည်း ပလလည်းတောဟု
(ပ-ပ) တို့နောင် (လ) အက္ခရာနှင့် ဗမာစကား အမှားရေးသားလျက် ရှိကြသည်။

Pārileyaka ပါရိလေယျက လန်ဒန်ရိုက် (နဝမနိပါတ် ဒုတိယကောသမ္ဗိဇာတ်
အဋ္ဌကထာ)ယှိ အမည်မှန်ပါဌ် သိဟိုဋ္ဌ၊ ယိုးဒယား၊ နာဂရိ၊ ဗင်္ဂါလီ စာအလုံးစုံတို့၌လည်း
ဤအတူ တညီတညွတ်တည်းပါဌ်မှန် ယှိကြသည်ပင် ၎င်းပါရိလေယျက ဟူသောပါဌ်မှန်
အရ မေတ္တေယျကို မိတည်း၊ ဟု ရေးသကဲ့သို့ ပါရိလေယျကို ပါရိလည်းဟု ဗမာ
ရေးသားမှု အမှန်အတိုင်း ရေးရမည်။

(သံပေါက်) ပါရိလည်းဆင်၊ ရလုံးတင်၊ ပတွင်ရေးချ၊ ညသတ်လ။

တ္တေယျကို တည်း၊ ပြန်သည့်နည်း၊ လည်းဟုပြန်ကြ၊ ပုဒ်လေယျ။

ပုပလ၊ ဆက်၊ ဗမာနက်၊ ပျက်၏ မူချ၊ ဤဌာန။

ပါရိလေယျကပုဒ်၊ အကိုးထုတ်၊ မှန်ဟုတ်ကျန်၊ မခဝေ။

ဒသမ ဝါကပ်ဆိုတော်မူရာ ပါရိလေယျက ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၄) နာလာမည်သော ပုဏ္ဏားရွာ ကောဒသမဝါကပ်တော်မူရာ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် နာလာမည်သော ပုဏ္ဏားရွာ တည်ရာဌာနကား ရာဇဂြိုဟ်အနောက်မြောက်ဘက် ဗိဟာမြို့အနီး၌ တည်ရှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

နာလာပုဏ္ဏားရွာ။ ။၎င်းဌာနသည် (၁၁) ဝါမြောက် ကောဒသမ ဝါကပ် ဆိုတော်မူရာ အရပ်ဖြစ်သည်။

၎င်းဝါကပ်တော်မူရာအရပ်ကို နာလကပုဏ္ဏားရွာ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ နာလန္ဒာ ဟူ၍လည်းကောင်း အလွဲလွဲအချွတ်ချွတ် ရေးသားပြောဆို တတ်ကြသည်။

ကောဒသမံ နာလာယံ ဗြဟ္မဏဂါမေ။ ။ ဟူသော အင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာ ဗုဒ္ဓ ဝင် အဋ္ဌကထာများနှင့်အညီ နာလာမည်သော ပုဏ္ဏားရွာဟူ၍သာ ယထာဘူတ အကျ အန အမည်မှန်ကို မှတ်သားကြလေ။

(သံပေါက်) ခန္တဇက္ခရာ၊ နာနှင့်လာ၊ မှတ်ပါမှန်လှ၊ မည်နာမ။ (နာလာ)
နာလကပါ၊ နာလန္ဒာ၊ သညာဒွယ၊ အလွဲပ။

ကောဒသမ ဝါကပ်ဆိုတော်မူရာ နာလာပုဏ္ဏားရွာ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၅) ဝေရဇ္ဇာ ဒွါဒသမ ဝါကပ်တော်မူရာ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် ဝေရဇ္ဇာ တည်ရာဌာနကား မထုရာ၏ အရှေ့ တည့်တည့် သောရေယျမြို့၏ အနောက်ယွန်းယောင် တောင်အားကြီး ဂင်္ဂါ၏တောင် ယမုနာ၏ မြောက်ဘက်ကမ်း မနီးမဝေးအရပ် ဟာထရသ စီရင်စု၌ပါယှိ၍ ဒက္ခိဏ ပဉ္စာလတိုင်းအတွင်း ဒိစတြိတ်စီရင်စု နယ်ပယ်များ၌ တည်ရှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ဝေရဇ္ဇာ။ ။၎င်းဝေရဇ္ဇာသည် တပည့်ရဟန်းတော် ငါးရာ (၅၀၀) တို့နှင့်တကွ နဇ္ဇေရု ပလူးစောင့်ရှောက်အပ်သော တမာပင်ကြီးအောက်၌ သီတင်းသုံးနေတော် မူလျက် ဥတ္တရာပထတိုင်းသား မြင်းကုန်သည်များ လှူဒါန်းဆက်ကပ်အပ်သော မုယော ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ ဒွါဒသမဝါ (၁၂) တဆဲ့နှစ်ဝါမြောက် မြတ်စွာဗုဒ္ဓအရှင် ဝါကပ်ဆိုတော်မူရာ အရပ်ဖြစ်သည်။

ဤမှအထက် ငါးကမ္ဘာမြောက်၌ ဗုရားသခင် အလောင်းတော်နှင့် ဒေဝဒတ် အလောင်းတို့ ရွဲကုန်သည် ဖြစ်ကြစဉ် အခါ ဗုရား အလောင်းတော်အား ဒေဝဒတ် အလောင်းက ရှေးဦးအစ ပဌမရန်ငြိုးဖွဲ့ရာဖြစ်သော ဧကနိပါတ် သေရိဝဇာတ်လာ အရိဋ္ဌပုရပြည်သည် ဤဝေရဇ္ဇာမြို့နေရာပင် ဖြစ်သည်။ စတုက္ကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိ၌ မထုရာနှင့် ဝေရဇ္ဇာအကြား မြတ်စွာဗုရား ဒေသစာရီ ကြွသွားတော်မူပုံ ပါရာဇိကဏ် ပါဠိတော် ဝေရဇ္ဇာကဏ္ဍမှာ ဝေရဇ္ဇာ၌ နှိဒသမ ဝါကပ်တော်မူ၍ ဝါလက္ခတ်က သော ရေယျ သက်ဿ ကန္ဒကုဇ္ဇ မြို့များသို့ မကပ်ပဲ ပယာဂဆိပ်မှ ဂင်္ဂါမြစ်ကူးပြီးလျှင် ဗာရာဏသီသို့ မြတ်စွာဗုရားသခင် ကြွသွားတော်မူပုံ စုဇ္ဇဝါ သတ္တသတိက ခန္ဓက၌ သောရေယျမှ သက်ဿသို့ ၎င်းသက်ဿမှ ကန္ဒကုဇ္ဇသို့ ၎င်းကန္ဒကုဇ္ဇမှ ဥဒုမ္ပရသို့ ၎င်းဥဒုမ္ပရမှ အဂ္ဂဇ္ဇသို့ ၎င်းအဂ္ဂဇ္ဇမှ သဟာဇာတိသို့ အသျှင်ရေဝတမထေရ် ကြွမြန်း တော်မူပုံ ဟောကြားသော အရာများကို ထောက်ထား၍ ၎င်းဝေရဇ္ဇာသည် သာသနာ တော်၌ ထင်ရှား၍ တည်ရာဌာနအားဖြင့် ကောင်းစွာသိနိုင်လောက်သည်။

ဤဝေရဇ္ဇာပြည်သည် သာသနာတော် ကျမ်းဂန် နည်းအရ ဒက္ခိဏပဉ္စာလ တိုင်းအတွင်း၌ ပါဝင်သည်။ ဟိန္ဒူဘာသာ ဗုဒ္ဓစရိယာ ကျမ်းနှင့် မဇ္ဈိမ နိကာယ် ကျမ်းစာအုပ် မြေပုံများမှာလည်း ဤအကျဉ်းမှတ်စဉ်မှာကဲ့သို့ပင် တည်ရာဌာန ရေးသား ပါယှိသည်။

နှိဒသမ ဝါကပ်တော်မူရာ ဝေရဇ္ဇာ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၆) စာလိကာမြို့ စာလိယတောင် တေရသမ အဋ္ဌာရသမ ဧကုနဗိသတိမ ဝါကပ်ဆိုတော်မူရာ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် စာလိကာမြို့ စာလိယတောင် ယခုအမည် ပန္နရိန် ဂျိ-တည်ရာဌာနကား ဣန္ဒိယအလယ်ပိုင်းနယ်အတွင်း ဗာန်ဒါ (ဗင်ဒါ နယ်အနီး ပန္နရိန်ဂျိ) အရပ်၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

စာလိကာ။ ။တေရသမ (၁၃) တဆယ့်သုံး ဝါမြောက် အဋ္ဌာရသမ (၁၈) တဆယ့်ရှစ်ဝါ မြောက် ဧကုနဗိသတိမ တဆယ့်ကိုး (၁၉) ဝါမြောက် ပေါင်း (၃) သုံး ဝါ ကပ်ဆိုတော်မူရာ ဌာနဖြစ်သည်။

တုန်လှုပ်သော ညွှန်မြေကိုငြိ၍ တည်ထောင်ဘန်ဆင်းအပ်သည် ဖြစ်ရကား ကြည့်ရှုကြည့်ရှုသောသူတို့အား တုန်လှုပ်စေသကဲ့သို့ ထင်မြင်ရခြင်းကြောင့် မြို့ကို စာလိကာ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသည်။

စာလိယ။ ။ ၎င်းမြို့အနီး၌ တည်ယှိသော တောင်ကိုလည်း ဖွေးဖွေးဖြူသော အဆင်းယှိရကား လက္ခယံပက္ခ ဥပုသ်နေ့၌ ကြည့်ရှုသောသူတို့အား တုန်လှုပ်သကဲ့သို့ ထင်မြင်ရခြင်းကြောင့် စာလိယတောင်ဟု ခေါ်သည်။

တေရသမ အဋ္ဌာရသမ ဧကေနိသတိမ ဝါကပ်ဆိုတော်မူရာ
စာလိကာမြို့ စာလိယတောင် ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၇) အာဇ္ဇဝိပြည် သောဋ္ဌသမ ဝါကပ်တော်မူရာ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ ရှေးတိုင်းအမည် အာဇ္ဇဝိ ရှေး မြို့တော်အမည် အာဇ္ဇဝိ ယခုမြို့တော် အမည် အလန္တိကာပုဒို တည်ရာဌာနကား အာဂရာနယ် ဖါရူစဗက် (ဖရူခါဗာဒ်) ဒိစတြိတ် ဂင်္ဂါမြစ် တောင်ဘက်ကမ်း အနီး၌ တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

အာဇ္ဇဝိ။ ။ အာဇ္ဇဝက ဗိလူးကို ဆုံးမ၍ သောဋ္ဌသမ တဆဲ့ခြောက်ဝါ (၁၆) ဝါမြောက် ဝါကပ်တော်မူရာ အရပ်ဖြစ်သည်။

အာဇ္ဇဝိပြည်သည် သာဝတ္ထိပြည်မှ ယူဇနာသုံးဆယ် (၃၀) ကွာဝေးသော အရပ် ၌ တည်ယှိ၍ မြို့နှင့် တိုင်းနှစ်ခုတို့၏ အမည် ဖြစ်သည်ဟု သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာ အာဇ္ဇဝကသုတ် အဖွင့်၌ အဆိုယှိသည်။ အဘိဓာန်၌ကား မြို့၏အမည် အဖြစ်ဖြင့် လာ ယှိသည်။

အာဇ္ဇဝိပြည်သည် ကောသလ္လိပြည်မှ ၅၈ (၈) ယူဇနာ ဝေးသည်ဟု ဖါဟိယန် မှတ်တမ်းမှာ အဆိုယှိသည်။

၎င်းတိုင်းသည် သာသနာတော် ကျမ်းဂန်နည်းအရ ဒက္ခိဏပဉ္စာလ အတွင်းမှာ ပါဝင်သည် ဤတိုင်း ကား အသီးအခြား ဖြစ်သော တိုင်းသေးတိုင်းငယ်တည်း။ ဤတိုင်း တည်ရာ ဌာနသည်လည်း (ဝေရဉ္စာတိုင်း)၌ ဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသည်နှင့် အလားတူပင် ဖြစ်သည်။

ဒွါဒသမ ဝါကပ်ဆိုတော်မူရာ အာဇ္ဇဝိ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၈) ဗေလုဝရွာ ပဉ္စစတ္တာလီ သတိမ ဝါကပ်တော်မူရာ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် ဗေလုဝရွာ ယခုအမည် ဗေလိယ ဝေဏု
ဌာမ တည်ရာဌာနကား ဝေသာလီပြည် တောင်ဘက် အနီး ဗိဟာနယ် မြောက်ပိုင်း
ဟဇိပုရ (ဟာဇာတ်ပူရ) စီရင်စု (၎င်းဟဇိပုရသည် ဗင်္ဂါလီ အက်တလသ် မြေပုံနှင့်
အင်္ဂလိပ် အက်တလသ် မြေပုံများမှာ ပါယိသည်)။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ဗေလုဝ။ ။အဆုံးစွန် ပဉ္စစတ္တာလီ သတိမ လေးဆွဲငါး (၄၅) ဝါမြောက်
ဝါကပ်ဆိုတော် မူရာဌာန ဖြစ်သည်။

ဥသျှစ်ပင်ဖြင့် အမှတ်အသား ပြု၍ ၎င်းရွာကို ဗေလုဝရွာ ခေါ်သည်ဟု အမှတ်
အသား ပြုတွယ်ယှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဒန္တဇ လ ငယ်နှင့် ဗေလုဝ-ဟု အမှန်အကန်
အကျအန ရေးတတ်ကြ စေရမည်။ ဗမာစာများ၌ကား ဗေဠုဝ-ဟု ဇွဲကြီး အက္ခရာဖြင့်
ပါဌ်ပျက် ယှိတတ်ကြသည်။

ဥသျှစ်ပင်ဟော ဗေလုဝ သဒ္ဓါ ဒန္တဇ လ နှင့်သာ ယှိသင့်ကြောင်း သတိပြု
ကြကုန်၊ ဗိလ ဓာတ် ကျပ် ပစ္စည်းသက်၍ ဗေလုဝပြီးစေ၊ သင်္ဘောပုဒ်နေ ဗိလ္လ ဖြစ်
သည်။ ၎င်းကို ဗိလ္လ ဗေလုဝဟု မာဂဓ ပုဒ်နှစ်မျိုး ပြန်နိုင်သည်။ ပါကတ
ပုဒ်လည်း ဗိလ္လ ဗေလ္လ ပုဒ်နှစ်မျိုးယှိသည်။

(သံပေါက်) ဒန္တဇလ၊ ဆုံးအန္တ၊ ဗိလ ဓာတ်မှာ၊ ထွာဒိလ။
ထို့နောင်၊ ကျဝ၊ ပစ္စယ၊ ဆက်ကပြီးရာ၊ ဗေလုဝ။
ထို့ကြောင့် ဒန္တဇ၊ လ ကာရ၊ ရေးပါလှမှာ၊ ပညဝ။
ဗိလ္လ ပဒ၊ သင်္ဘော၊ စွဲထမ္ပိလ္လာ၊ ဗေလုရွာ။

(သင်္ဘော ဗိလ္လ ပုဒ်ကို ဗိလ္လ ဗေလုဝ နှစ်ပုဒ်ခွဲ၍ မာဂဓ ပြန်သည်)။

ယခုအခါ ဣန္ဒိယ တိုင်းသားများက ၎င်းဗေလုဝရွာကို ဗေလိယ ဟူ၍လည်း
ကောင်း ဝေဏုဌာမ ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြသည်။

ပဉ္စ စတ္တာလီ သတိမ ဝါကပ်တော်မူရာ ဗေလုဝ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

ဤတွင် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် ဝါကပ်တော်မူရာ ၁၄-ဌာန ပြဆိုခဏ်း ပြီးပြီ။

(၁၁) မဟာပရိနိဗ္ဗာဏသုတ်၌ ဟောတော်မူသော ဇာတ်တော် ဝေရာ ဆယ်ဌာနကို ပြဆိုခဏ်း

ရှေးဦးစွာ ဇာတ်တော်ဝေရာ ဆယ်ဌာန သရုပ်အစဉ် မှတ်ရန်

ဦးရေ	ဇာတ်တော်ဝေရာဌာန	ဦးရေ	ဇာတ်တော်ဝေရာဌာန
၁။	ကုသိနာရုံ	၆။	ကပိလဝတ္ထု
၂။	ပါဝါ	၇။	ကောလိယ (ရာမဂါမ)
၃။	အလ္လကပ္ပ (ဗုဒ္ဓိမင်းများကိုင်း)	၈။	ဝေသာလီ
၄။	ဝေဠုဒိပ	၉။	ဒေါဏပုဏ္ဏားရွာ
၅။	ရာဇဂြိုဟ်	၁၀။	မောရိယ- ဝိပ္ပလိဝန

အလွယ်ဆောင်ပုဒ်

ကုပါအလံဝေ၊ ရာဂဟေ၊ ထည့်လေ မြို့ကပိ။
 ရာမ ဝေသာ၊ ဒေါဏရွာ၊ မောပါဆယ်ရပ်ယို။
 ဇာတုဘာဇနာ၊ ရပ်ဒေသာ၊ မှတ်ပါလူကပိ။
 ဌာနတိုင်းသာ၊ စေတိယာ၊ သင်္ချာရေတွက်သိ။

ဤဆယ်ဌာနတွင် အောက်၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဌာနလေးဌာန မပြဆိုရသေးသော ဌာန ခြောက်ဌာန ယှိရာ၊ အောက်၌ မပြဆိုရသေးသောခြောက်ဌာနကား (၁) ပါဝါ (၂) အလ္လကပ္ပ(၃) ဝေဠုဒိပ (၄) ကောလိယ-ရာမဂါမ (၅) ဒေါဏပုဏ္ဏားရွာ (၆)မောရိယ-ဝိပ္ပလိဝန ဖြစ်သည်။ ၎င်းမပြဆိုရသေးသော (၆) ဌာနကိုသာ ဤအခဏ်း၌ ပြဆိုပေအံ့။

(၁) ပါဝါ

အဏုဦးမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် ပါဝါ ယခုအမည် ပပိုရ်ရွာ တည်ရာဌာနကား ကာသိယား (ယခုကာသိယာ) မှ အရှေ့မြောက် တဆဲ့နှစ်မိုင်ကွာ ကုသိနာရုံ မြောက်ဘက် တဆဲ့လေး (၁၄) မိုင်ကွာ ဗိဟာရနယ် အနောက်မြောက်စွန်း သီဝါန(သိဩယာန) စေတီရင်ရင်ပဒရိနာမြို့ အခွန်ရုံးအနီး ဖြစ်သည် ဤကား ဣန္ဒိယပြည် ကမ္ဘည်းကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာ အပိုးရများ၏ အတိုင်းအထွာ အဆုံးအဖြတ်တည်း။ မဟာပရိနိဗ္ဗာဏသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား ကုသိနာရုံနှင့်ပါဝါသုံးဂါဝတ်မျှသာ ကွာဝေးသည်ဟု အဆိုယှိသည်။ အဖြောင့်လမ်း အကောက်လမ်း အသွားအလာ ခန့်မှန်းရာ ဌာနများနှင့် တိုင်းတာပုံ ကွာခြားကြဟန်တူသည်။ တိုင်းအားဖြင့် (မလ္လတိုင်းတွင်း၌) တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေအန်ပြဆိုချက်

ပါဝါ။ ။မလ္လတိုင်း၌ ပါဝင်သော ဤပါဝါပြည်သည် ၎င်းပြည်ကို အစိုးရ၍ ပါဝေယျက အမည်ရကြသော မလ္လာမင်းတို့၏ အုပ်စိုးရာအရပ်ဖြစ်သည်။ ဗုရားရှင် ဓာတ်တော်များဝေရာ ဆယ်ဌာနတွင် တဌာန အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မူခါနီး နောက်ဆုံး ဆွမ်းဒါယကာဖြစ်သော ရွှေပန်းထိမ်သည် ဂုဇ္ဈိန်နေရာ အရပ်လည်း ဖြစ်သည်။

ပါဝေယျက။ ။ဤပါဝေယျက သဒ္ဓါသည် သံတူကြောင်းကွဲ သဒ္ဓါနေတူပြီး ပုဒ်ပြီး စီရင်ပုံနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးနှစ်စား ယှိနေသည်။ နှစ်မျိုးကား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ပါဝါပြည် မလ္လာမင်းတို့ အုပ်စိုးရာ တိုင်းဟော ပါဝေယျကတမျိုး ဝိနည်းမဟာဝါ ကထိနက္ခန္ဓက ပါဠိတော်၌လာသော ပါဝေယျ-တိုင်းသား လူအများ ဟော ပါဝေယျကတမျိုး ဤသို့နှစ်မျိုးယှိသည် ထိုနှစ်မျိုးတွင် ပဌမ၌ ပါဝါ+ယျေက ပါဝေယျက ပါဝါနောင် ဣဿရတ္တ၌ ယျေက ပစ္စည်းသက်၍ ပါဝေယျကပြီးသည် ပါဝါပြည်ကို အစိုးရသော မင်းများ ဟု ဆိုလိုသည်။ ဒုတိယ၌ပါဝေယျ+က ပါဝေယျက ပါဝေယျနောင်ဝသတိအနက် သို့မဟုတ် ဇာတအနက်၌ ကပစ္စည်းသက်၍ ပါဝေယျကပြီးသည်။ ကောသလတိုင်းတို့၏ အနောက်အရပ် မျက်နှာအဘို့၌ တည်ယှိသော ပါဝေယျ တိုင်း၌နေသူ လူအများကို ဆိုလိုသည်။ စမ္ပေယျကပုဒ်နှင့် အလားတူသည် ဤသို့ ပါဝေယျက ၏ အဓိပ္ပါယ် နှစ်မျိုး ခြားနားပုံကိုသိလေ။ ထိုနှစ်မျိုးတွင် ဤ၌ ပဌမအမျိုးအစားကိုသာ လိုအပ်သည် ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကို ထောက်၍ ပါဝေယျက ရဋ္ဌဝါသီ နောင်ညီ သုံးကျိပ် ဆိုသည့်ကထိန် နိဒါန်းစကားကိုလည်း ဆင်ခြင်လေ ဤပါဝေယျကနှင့် စပ်၍ ယောင်မှားတတ်သဖြင့် အထူးသတိထားရမည်။

(ဆံပေါက်) ကောသလမှ၊ ပစ္စိမ၊ တည်ထပေရာ၊ ပါဝေယျာ။
ပါဝေယျမှ၊ ပစ္စည်းက၊ နောက်မှ သက်ပါ ပါဝေယျက။
ဝသတိဇာတ၊ အာဒိက၊ သက်ထမှတ်ရာ၊ အနက်မှာ။

(၎င်းအရ ပါဝေယျတိုင်းသားများ နေရာအရပ်ကိုယူ)

ပါဝါပုဒ်နောက်၊ ပစ္စည်းရောက်၊ မှတ်လောက်ပျေကာ၊ တဒ္ဓိတ။
ဣဿရတ္တ၊ အာဒိက၊ သက်ရမှတ်ပါ၊ အနက်မှာ။
စမ္ပေယျက၊ ကဲ့သို့ပါ၊ မှတ်ကြလေပါ၊ ပဏ္ဍိတ။

၎င်းအရ ပါဝါပြည်ကို အစိုးရသော မလ္လာမင်းများ နေရာအရပ်ကိုယူ)

ကကုခေမြစ်။ ။တည်ရာဌာန၌ပါသော ပဒရိနာမြို့နှင့် ကာဆိယာမြို့အကြား၌ စီးဆင်းလျက်ယှိသော ယခုအခါ ဗာမိ သို့မဟုတ် ဗန္ဓိနာလာဟု ခေါ်ကြသည့် မြစ်သည် ပင်လျှင် မဟာပရိနိဗ္ဗာဏသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ကကုခေမြစ်ဖြစ်သည်။

ဓာတ်တော်ဝေရာ ပါဝါပြည် ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၂) အလ္လကပ္ပ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် အလ္လကပ္ပ ယခုအမည် အရကပုရ တည်ရာ ဌာနကား မိဟာရနယ်မြောက်ပိုင်း မူဇးဖရပူ (မူဇက်ဖပုရ) မတိဟာရီ ကေသာရိယာ တို့အနီး (ဝဇ္ဇိတိုင်းအတွင်း၌) တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

အလ္လကပ္ပ။ ။ဝဇ္ဇိတိုင်း၌ ပါဝင်သော ဤအလ္လကပ္ပသည် ဓာတ်တော်ဝေရာ ၁၀ ဌာနတွင် တဌာန အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓမင်းတို့၏ နိုင်ငံပိုင်ဖြစ်သည် ၎င်းဗုလိမင်းတို့၏ နိုင်ငံကား ဆယ်(၁၀) ယူဇနာခန့်မျှသာ ကျယ်ဝန်းသော တိုင်းသေး တိုင်းငယ်ကလေးမျှသာ ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ယခုအခါ ဗင်္ဂါလီမြေပုံများ၌ ၎င်းတိုင်း အတွင်း စီးဆင်းလျက်ယှိသော ဂဏ္ဍကီ(ကဏ္ဍကီ) မြစ်ကို သို့မဟုတ် မဟိမြစ်ကို ဗုဒ္ဓမင်း တို့ပိုင်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဗုရိ=ဗုဒ္ဓိ ကဏ္ဍကီမြစ်ဟု အခေါ်အဆို အရေးအသားယှိကြသည်။

အလ္လကပ္ပ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၃) ဝေဠုဒီပ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးမြို့အမည် ဝေဠုဒီပ ယခုမြို့အမည် ဗေဒိယာမြို့ တည်ရာ ဌာနကား ကုသိနာရုံ အရှေ့မြောက် ဂေါရ(၆)ပူအရှေ့ဘက် မတိဟာရီမြောက်ဘက်အနီး စမ္မိရန စီရင်စု မိဟာရနယ်မြောက်ပိုင်း (ဝဇ္ဇိတိုင်းတွင်း၌) တည်ယှိသည်။

အကျယ်ဝေဘန်ပြဆိုချက်

ဝေဠုဒီပ။ ။၎င်းသည် ဝေဠုဒီပတိုင်း ဝေဠုဒီပမြို့ တိုင်းအကျယ်အဝန်းအားဖြင့် ဆယ် (၁၀) ယူဇနာခန့်မျှသာ ကျယ်ဝန်းသော တိုင်းသေးတိုင်းငယ်ကလေးဖြစ်သည်။ ၎င်းမြို့သည် ဝေဠုဒီပ ပုဏ္ဏားတည်သော ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းယှိ ဒသထူပက စေတီတော် (၁၀) ဆယ်ဆူအနက် ဆဋ္ဌမမြောက်ဆူမြောက် စေတီတော်၏ တည်ရာဌာနဖြစ်

သည် ၎င်းသည် ဝဇ္ဇိဟိုင်း၌ ပါဝင်သည် (၎င်းဝေဋ္ဌဒီပ အမည်ပြုအရာမှာ ဌဝမ်းဘဲ၌ ဥသံလျင်းချိပ် သံယုဂ်မပါစေပဲ ရေးသားရမည်)။

(သံပေါက်) 'သံယုဂ်မပါ၊ ဌချည်းသာ၊ ရှေးရာပဏ္ဍိတ။ (ဝေဋ္ဌဒီပ)

ဗေဒိယာ။ ။ဗမာအက္ခရာမြေပုံများ၌ ဗေဒိယာဟူသော မြို့၏အမည် ဖေါက်ပြန် ပျက်စီးလျက် ဗက်ဟိအာဟု ပါယှိနေသည်။ ၎င်းဗေဒိယာ အမည်ပြုအရာမှာ Betiā ဟု စာလုံးပေါင်းသစ် အမှန်ရေးတတ်စေရမည်။ တည်ရာဌာန၌ ဖော်ပြသောစမ္မိရန စီရင်စုသည် လောင်ဂျီတွဒ် (၈၆)နှင့် (၆၄)အကြား လတ္တီတွဒ်များ (၂၆) နှင့် (၂၀) အကြား လောင်ဂျီတွဒ်များကြောင်းနှင့်သာ၍ နီးကပ်လျက်ယှိသည် ၎င်းအထက်မှာကပ် လျက် ဗေဒိယာယှိသည် ၎င်းအောက်ဘက်၌ မတိဟာရီ ၎င်းမတိဟာရီ တောင်ဘက်၌ ကေသာရိယာ တည်ယှိသည် ၎င်းလေးခုအနက် ဗေဒိယာ တခုသာ ဗမာမြေပုံများ၌ ဗက်ဟိအာဟု ပျက်လျက် ပါယှိသည် ကျန်သုံးခုများ မပါယှိကြ။

ဝေဋ္ဌဒီပ ပြီးပြီ။

(၄) ကောလိယ=ရာမဂါမ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် ကောလိယ ရာမဂါမ ယခုအမည် အမွကိုဟိလ် ဒီဒိုကာလီ -ဒေဒိုကာလီ-တည်ရာဌာနကား ကပိလဝတ္ထုမှ အရှေ့တဆဲ့တမိုင် (၁၁) မိုင်ကျော်ကွာ၌ ကောလိယ ၎င်းကောလိယမှ အရှေ့တဆဲ့ခုနစ် (၁၇) မိုင်ကျော်ကွာ နေပါလ နယ်အတွင်း၌ ရာဂါမစေတီတော် တည်ယှိရာ ဖြစ်သည်။ (သက္ကတိုင်တွင်းမှတ်)

အကျယ် ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ကောလိယ။ ။၎င်းသည် ကုလောပင်တောကို သုတ်သင် ရှင်းလင်း၍၊ တည်ထောင်ဘန်ဆင်း အပ်သော မြို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကောလိယဟု အမည်ယှိသည်။ ၎င်းပြင် တတိယဩက္ကာ ကရာဇ်မင်း၏ မိဘယားကြီး ဟက္ကာမှ ဘွားမြင်သော အကြီး ဆုံး သမီးတော် ပိယာမင်းသမီး၏ ခင်ပွန်း ရာမ၊ မည်သော ဗာရာဏသီမင်း လက်မွန် မဆွ ပဋ္ဌမ တည်ထောင်၍ ၎င်းရာမမည်သော ဗာရာဏသီမင်း စံနေဘူးသောကြောင့် ရာမဂါမ ဟုလည်း ခေါ်အပ်သော ဌာနဖြစ်သည်။ ဓာတ်တော်ဝေရာ (၁၀) ဌာနာတွင် တဌာန အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

ဤ၌ပုဒ်ရင်း ကောလိယ၏ အရာမှာလလိတပိက္ကာရ၌ ပိလက္ခညောင်ချဉ်ညောင် ကြတ်ပင် ဟူယင်ဆန် မှတ်တမ်း၌ အသောက သော်ကပင်ဟု လာယှိ၏။ ဗုဒ္ဓစရိယာ၌

ကောလပုဒ်၏ အနက်ကို ဆီးပင်ဟု ပြန်ဆိုကြ၏။ ကောလနဂရ ဟူသော အမည် ဖြင့်လည်း ၎င်းမြို့အမည် ကျမ်းဂန်များ၌ လာယှိသေးသည်။

ရာမဂါဓိ။ ။ ၎င်းကောလိယသည် ရာပတိ (ရပ်ပတိ) ဟု ခေါ်သော အစ်ရ ဝတိ မြစ်၏ လက်တက်ဖြစ်သော ယခုကောကနာ (ကိုဟန်) ဟု ခေါ်သော ရောဟိဏီ မြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်း၌ တည်ယှိ၏။ ကပိလဝတ္ထုနှင့် လုဗ္ဗိနိ တို့ကား ၎င်း မြစ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်း၌ တည်ယှိကြသည် ယခုအခါ ဣန္ဒိယ ဘိုင်းသားများက ရာမဂရုမ်းဟူ၍ လည်းကောင်း ပရာချတ္တရား ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြကြောင်း စာရေးတော်ကြီး မှတ်တမ်းမှာ ပါယှိသည်။ ရောဟိဏီ မြစ်ကိုလည်း (ရိဟန်) ဟု ခေါ် ကြောင်း ၎င်းမှတ်တမ်း၌ အဆိုယှိသည်။ ရောဟိဏီ ဟူသော အမည်နှင့် အလွန်နီးစပ် သဖြင့် အမှန်ဖြစ်ရာသည်။

၎င်းရာမဂါမ၌ ကောလိယ မင်းတို့ ဓာတ်တော် တစ်ဝိဋ္ဌာပနာ၍ တည်ထား အပ်သော စေတီတော်ယှိသည် ၎င်း စေတီတော်ကို ရာမဂါဓိဟု တိုင်းရင်းသားများ ခေါ်ဆိုကြသည် ၎င်းအမည်ကို Rāmagrāma ဟူသော သင်္ခတ ဘာသာမှ ပျက်လွှာ သော အမည်ဟု မှတ်ရမည်။

ဟောမမာလီစေတီ။ ။ ၎င်းစေတီတော်၌ ဌာပနာအပ်သော ဓာတ်တော် တစ်ဝိဋ္ဌာ ပသည် (ဤ၌တစ်ဝိဋ္ဌာပနာ ဆိုလိုက်ခြင်းမှာ ဒေါဏပုဒ်၏ လေးပြည် တစ်ဝိဋ္ဌာအနက်ကို ရည်၍ ဆိုလိုက်သည်။ သို့သော် ၎င်း ဒေါဏပုဒ်သည် တပြည်ကိုလည်း ဟောနိုင်သည်။ ဤ၌ လေးပြည် ဝေဒရရန် ခဲယဉ်းသည် ထင်၏ တပြည်သာ ဖြစ်တန်ရာသည် ဆင်ခြင်ယူကြ လေ) ၎င်းဓာတ်တော် တစ်ဝိဋ္ဌာပနာ မဟိမြစ် ရေဘေးကြောင့် ကြိုတ်နှင့်တကွ သမုဒြာ တွင်းသို့ မျောဆင်းလျက် မဇ္ဇေရိကာ မည်သောနဂါးဘုံသို့ရောက်၍ မဟာကာလနဂါးမင်း ကြီး ကိုးကွယ်ထားရာမှ ဗုရားဗျာဒိတ်တော်နှင့်အညီ သာသနာတော် သကရာဇ် အနှစ် သုံးရာ့ရှစ်ဆယ် (၃၈၀) ကျော်အခါ၌ (၁) ပတိဋ္ဌာ၊ (၂) ရောဟဏ၊ (၃) မာယာ ဟူသော သိဟဋ္ဌ သုံးတိုင်းကို အစိုးရ၍ တိသိဟလိန္ဒ ကေရာဇ်မင်းအဖြစ်ဖြင့် မင်းပြု တော်မူသော အရိမေတ္တေယျ ဗုရားသခင်၏ လကျှာတော်ရံ ပဌမ အဂ္ဂသာဝက အလောင်းတော် ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယ မင်းကြီးသည် ဟောမမာလီမည်သော အမြင့် ဉာဏ်တော် သံတောင် တရာ့နှစ်ဆယ် (၁၂၀) ယှိ မဟာစေတီတော်ကြီးကို တည်တော် မူ၍ ၎င်းစေတီတော်၌ ရဟန္တာအသျှင်မြတ်များ အမိန့်အရ ရဟန်းဝါ (၁၆) ဝါရ ရဟန္တာ ဓာတွာဟရဏ ပါဠိဟာရိယ အရာ၌ပတ္တနာ ဆူထူးပြုခဲ့ဘူးသည့် သောဏုတ္တရမည်သော မထေရ်မြတ်ကို ပင့်ဆောင်စေ၍ ၎င်းမင်းကြီးအား ပေးအပ်ဆောင်နှင်း သွင်းနှံဌာပနာ စေတော်မူပြီ။

၎င်းဟောမမာလီ စေတီတော်၌ ဒုဠ္ဗင်္ဂါမဏိ အဘယမင်းကြီး၏ ခွင့်ပြုတော်မူချက် အရ ပြည်သူပြည်သားများ ပင့်ဆောင်ယူလာကြ၍ နောက်ထပ်သွင်းနှံ ဌာပနာအပ်သော ဓာတ်တော်ဆူရေပေါင်းကား တထောင် (၁၀၀၀) အတိုင်းအရှည်ယှိသတည်း။

၎င်းဟောမမာလီမည်သော စေတီတော်ကြီးကို တည်တော်မူစဉ်အခါ ဇမ္ဗူဒိပ် ကျွန်း ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ကျောင်းတိုက်စသော ကျောင်းတိုက်ကြီး (၁၄) တဆဲ့လေးဌာနမှ သီဟိုဠ်ကျွန်း ၎င်းမဟာစေတီတော်ကြီးကို ဖူးမျှော်ရန် ကြွရောက်တော် မူလာကြသော ရဟန္တာအသျှင်မြတ်တို့၏ အရေအတွက်ကား တသန်း လေးသိန်း သုံးသောင်း ခြောက် ထောင် (၁၄၃၆၀၀၀) ယှိ၏။ ထိုအစည်းအဝေး၌ ပုထုဇဉ် သောတာပန် သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်များ မရောမယှက် ရဟန္တာချည်း သက်သက် ကိုးဆဲ့ ခြောက်ကုဋေ (၉၆၀၀၀၀၀၀၀) အရေအတွက်ယှိသော ဟူ၏။

၎င်းမဟာ စေတီတော်ကြီးသည် နောင်ခာတု ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မမူမီ ရှေးဦး စွာ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ကိန်းဝပ်တည်ယှိ စံတော်မူကြသော အလုံးစုံသဗ္ဗညု ဗုရားသခင်သာရိ ရိက ဓာတ်တော် မွေတော်များ၏ စုဝေးရာ ဌာနဖြစ်လိမ့်မည်။

(သံပေါက်) တသန်းလေးသိန်း၊ သုံးထောင်ကိန်း၊ မသိန်းခြောက်ထောင်ဆွယ်။
ဇမ္ဗူဒိပ်မှ၊ သီဟဋ္ဌ၊ ဟောမစေတီဝယ်။
တည်စဉ်ကလ၊ ဖူးမျှော်ကြ၊ ကျမ်းပြမှတ်တကယ်။
ထိုစည်းဝေးမှာ၊ ရဟန္တာ၊ ကျမ်းမှာအဆိုနှယ်။
ကိုးဆဲ့ခြောက်ကုဋေ၊ တွက်အရေ၊ မှတ်လေကြည်ညိုဘွယ်။

၎င်းစေတီတော်၌ နောက်ထပ် ပြည်သူပြည်သားများ ဌာပနာသော ဓာတ်တော်အရေ အတွက်စသည်ကို ဖော်ပြချက်။

(သံပေါက်) တိုင်းသူပြည်သား၊ ဆောင်လာငြား၊ မှတ်သားဓာတ်တော် ရေတွက်ဆော်။
တထောင်တွက်ရေ၊ ဓာတ်တော်တွေ၊ သွင်းပေ စေတီတော်။
မင်းမြတ်ဌာပနာ၊ ဓာတ်တော်မှာ၊ မှတ်ပါတစိတ်နော်။

ခာတုပရိနိဗ္ဗာဏ် အကြောင်း မှတ်သားရန် သံပေါက်လင်္ကာများ

(သံပေါက်) သီဟိုဠ်ကျွန်းယှိ၊ သာရိရိ၊ စုဘိမဟာစေတီမှာ။
ထို့နောက်နာဂ၊ ကျွန်းဒိပ၊ ရာဇယတနာ၊ စေတီမှာ။
ထိုမှတတန်၊ ဗောဓိမဏ်၊ အမှန်ကြမည်သာ။
ရွှေတုံးအလား၊ ပေါင်းစုငြား၊ ခြောက်ပါး၊ ရောင်ခြည်ဖြာ။
ထို့နောက်ခာတု၊ နိဗ္ဗာဏ်ပြု၊ များတုမျက်မှောက်မှာ။
ခာတုပရိနိဗ္ဗာဏ်၊ အကြောင်းမှန်၊ ကျမ်းဂန် ဤသို့လာ။

ပစ္စ ဟူသော အမည်သုံးခု အနက် ရာမဂါမ အမည်သာလျှင် ရာမမည်သော ဗာရာဏသီမင်း၏ နေရာဌာနကို ဖော်ပြသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိရခြင်းကြောင့် မူလအမည် ရင်းဖြစ်သည်။

ယင်းကောလိယ မြို့သည် လာဘ်ပေါများသော အရာ၌ တေဒဂ် ရတော် မှု သော မဟာသာဝက သျှင်မဟာသီဝလိ မထေရ်မြတ်၏ ဘွားမြင်တော် မူရာလည်း ဖြစ်သည်။ (၁) ကပိလဝတ္ထု ပဌမ (၂) ကောလိယ ဒုတိယ (၃) ဒေဝဒဟ တတိယ (၄) ပဏ္ဍု စတုတ္ထ (၅) မောရိယ ပဉ္စမ (အားဖြင့် သာကီဝင် မင်းမျိုးတို့၏ မြို့ ပေါင်း ငါးမြို့ယှိသည် အနက် ဤကောလိယ မြို့သည် ဒုတိယ နှစ်ကြိမ်မြောက် တည် ထောင်သော မြို့တော်တည်း။

(သံပေါက်) ကကော ဒေပဏ်၊ မောရိမှန်၊ မှတ်ရန်သက္က ငါးဌာန။
ရှေ့နောက်တည်ယား၊ မြို့တော်များ၊ မှတ်သား၊ အစဉ်ပ။

ရာမဂါမအဆက်။ ။ရာမဂါမသည် ကပိလဝတ္ထုပြည်မှ အရှေ့နှစ်ဆဲ့ရှစ် (၂၈) မိုင်ကျော်အကွာ သို့မဟုတ် အမွဟိလ်၊ ခေါ်သော ကောလိယမှ အရှေ့အားကြီး တောင် ဘက်ယွန်းယောင် တဆဲ့ခုနစ် (၁၇) မိုင်ကျော် အကွာ၌ ယှိသင့်သည်။

၎င်းကို ယခုအခါ Deokali ဒေ (ဒိ) ဒိုကာလီ ဟု ခေါ်ကြသည်။

၎င်းကောလိယနှင့် ရာမဂါမ တို့၏ တည်ရာဌာနကို ယခုကာလ ကျောင်းသုံး မြေပုံနှင့် ညှိနှိုင်း ပြဆိုခဲ့လျှင် ကောလိယမြို့သည် ခရိုင်နယ် အရှေ့မြောက်စွန်း ဥသ်ကသ် ဗဇာရ် (ဥစကာ) မြို့၏ အရှေ့မြောက်အရပ် လတ္တီတွဒ် (၂၇)နှင့် (၂၈) အကြား လောင်ဂျီတွဒ် (၈၃) နှင့် (၈၄) ဒီဂရီ အကြား နေပါလ နယ်တွင်းမှာ ယှိသည်။ ထို့ ကြောင့် ဂေါရခပူရသည် ကောလိယမြို့ ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုရေးသား ကြသော အချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စကားကို မမှတ်ယူအပ်။

ရာမဂါမသည် နေပါလ ပြည်အတွင်း ပါဠုန်မြို့၏ အနောက်ဘက် လတ္တီတွဒ် (၂၇) (၂၈) အကြား လောင်ဂျီတွဒ် (၈၄) အနောက်ဘက်အနီး ကပ်လျက်ယှိ၏။ ဤကား ဖါဟိယန်၊ ဟူယင်ဆန်တို့ မှတ်တမ်း အတိုင်း ကမ္ဘည်းကျောက်စာဝန်များ ဆုံးဖြတ် ချက်နှင့် အညီတည်း။

ထို့ကြောင့် အချို့ အင်္ဂလိပ်မြေပုံနှင့် သီဟိုဠ် မြေပုံများ၌ ရာမဂါမတည်နေပုံကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဆင်ခြင်ဘွယ် ယှိ၏။ ဆင်ခြင်ကြလေ။

ခတ်တော်ဝေစုရရာ ကောလိယ ရာမဂါမ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၅) ဒေါဏဂါမ ဒေါဏပုဏ္ဏားရွာ နဝမ ကုမ္ဘဏ္ဍပ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် ဒေါဏဂါမ ဒေါဏပုဏ္ဏားရွာ နဝမ ကုမ္ဘဏ္ဍပ ယခုအမည် ဒေါဂါဝါရီရွာ တည်ရာဌာနကား ဝေသာလီ အနောက်တောင်ဘက် နှစ်ဆဲ့သုံး (၂၃) မိုင်ကွာ မုဇား ဖရပုရ ဒီဗြိုတ် စီရင်စု နယ်ပယ်အတွင်း၌ တည်ရှိ သည်။ (ဝဇ္ဇီတိုင်းတွင်း)။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

ဒေါဏဂါမ။ ။အများအားဖြင့် ဇမ္ဗူဒိပ်ကွန်းအတွင်း မင်းတကာတို့အားအတတ် ပညာ သင်ပေးသူ ဒီသာပါမောက္ခ ဆရာကြီးဖြစ်၍ ဓာတ်တော်များကိုခွဲဝေပေးရသူ ဒေါဏပုဏ္ဏား၏ ရွာဖြစ်သည်။

၎င်းရွာ၌ ၎င်းပုဏ္ဏားကြီး ဓာတ်တော်ချင့်သော ရွှေအိုးကို ဌာပနာ၍ တည်ထား အပ်သော ကိုးဆူမြောက် နဝမ ကုမ္ဘဏ္ဍပစေတီတော် တည်ရှိသည်။

ဒေါဏဂါမ ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။

(၆) မောရိယ ဝိပ္ပလိဝန ဒသမ အင်္ဂါရထူပ

အကျဉ်းမှတ်စဉ်။ ။ရှေးအမည် မောရိယ ဝိပ္ပလိဝန ဒသမအင်္ဂါရထူပ ယခု အမည် ရုဒြိပုရ-ပိပရိယာ-လက္ခဏပုရ-ဆဟန်ကိုး၎် တည်ရာဌာနကား ပိဟာရ နယ် မြောက်ပိုင်း ဂေါရပူ၊ မတိဟာရီတို့အနီး စမ္မာရန ဒီဗြိုတ်၌ တည်ရှိ၏။ ရာမပုရအနီး နရကဋိယာဂံဇ ဘုတာမီးရထားလမ်း အဆုံးလမ်းခွဲ (ဝဇ္ဇီတိုင်းတွင်း)။

အကျယ်ဝေဘန် ပြဆိုချက်

မောရိယ။ ။မဟာဗောဓိဝံသ မဟာဝင်ဋီကာ သာရတ္ထ ဒီပနီဋီကာတို့၌ အဆို ယှိသည်နှင့် အညီ ပိပူရဘ ဘေးကြောင့် ကပိလဝတ္ထုပြည်မှ ထွက်ပြေးကြသော သာ ကီဝင် မင်းများ ဟိမဝန္တာ အရပ်သို့ သွားရောက်၍ တည်ထောင်ရာ မြို့ဖြစ်သည်။

၎င်းမောရိယ မြို့ကို ယခုအခါ ဣန္ဒိယ တိုင်းသားများက ရုဒြိပုရ ဟု ခေါ်ကြ သည်။ ၎င်းရုဒြိပုရသည်လည်း ယခုအခါ ဂေါက်ရီဗဇာရီ ဘုတာမှတောင်ဘက် ဆယ် (၁၀) မိုင်ခန့် အရပ်မှာ တည်ရှိသည်။

၎င်းဂေါက်ဒို့ဗဇာရ် ဘူတာသည်ဂေါရပူနှင့် ဒရောန္ဒာလမ်းအတွင်း ဂေါရပူနှင့် အကြားမှာ သုံးဘူတာခြား၍ ထသိလ် ဒေဝရိယာနှင့် မိုက်တာလပုရ ဘူတာ တဘူတာ ခြားမှာ တည်ယှိသည်။

မောရိယဗိသုဝါဒီ။ ။ မောရိယမြို့ သာကီဝင် မင်းမျိုး အနွယ် အဆက်တော်မှ တိုးတက် စည်ကားပြီး ကြီးပွားဖြစ်ထွန်း၍ လာတော်မူကြသောစန္ဒဂုတ်၊ ဗိန္ဒုသာရ၊ သိရိ ဓမ္မာသောက၊ မင်းကြီးများ အဆက်အနွယ်တော်ကို သကျ သာကီယ မောရိယဗိသု ဟု ခေါ်သည်။ မောရိယာနန္ဒိမောရိယရာဇဉ်၊ ဓမ္မာသောကံသန္ဓာယဝဒတိ ဟူသော နန္ဒက ပေတဝတ္ထု အဖွင့် အဋ္ဌကထာ စကားရပ်ဖြင့် ၎င်းသိရိ ဓမ္မာသောက မင်းကြီးများ အဆက် အနွယ်တော်ကို မောရိယဗိသု ဟု မှတ်ယူရမည်။

ပိပ္ပလိဝနန္ဒိ အင်္ဂါရထူပ။ ။ ဤရုဒြိပုရ၏ အနောက် မြောက်ထောင့်အနီး ကုသိနာရုံမှ အရှေ့တောင်ဘက် မိုင်ပေါင်း သုံးဆယ် (၃၀) ကျော်အကွာ စမ္မိရန ဒိစတြိတ်အတွင်း ပိပရိယာ သို့မဟုတ် လဥရိယ (လက္ခဏပုရ) ဟုခေါ်ကြသောအရပ် ကိုပင် ပိပ္ပလိဝန (ပိတ်ချင်းတော) သို့မဟုတ် (ညောင်ချဉ်တော) ဟုခေါ်သည်။ ၎င်း ပိပ္ပလိဝန၌ မောရိယမင်းတို့ တည်ထားအပ်သော ယခုအခါ ဆဟန်ကိုင့်ခေါ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆောက်အဦး ဟောင်းကြီးပင် ဇမ္ဗူဒိပ်ကွန်းအတွင်း ဗုရားသခင် ပရိနိဗ္ဗာဏ် စံလွန်တော်မူပြီးနောက် မဟာပရိနိဗ္ဗာဏသုတ်လာ ဓာတ်တော်ဝေရုရော ဆယ်ဌာန စေတီတော်ဆယ် (၁၀) ဆူ ယှိသည့်အနက် တဆူအပါအဝင် စန့်ဒကူး မီးသွေးကို ဌာပနာ၍ မောရိယမင်းများ တည်ထားအပ်သော ဆယ်ဆူမြောက် ဒသမ အင်္ဂါရ ထူပစေတီတော် ဖြစ်သည်ဟု ဣန္ဒိယပြည် ကမ္ဘည်းကျောက်စာဝန်များက ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

၎င်းဆဟန်ကိုင့်သည် ရုဒြိပုရရွာမှ အနောက်မြောက် မိုင်ဝက်ခန့်လောက်အရပ်မှာ တည်ယှိ၍ ၎င်းနေရာ၌ ယခုထက်တိုင် သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး စိုက်ထူခဲ့သော ကမ္ဘည်းကျောက်စာတိုင် အထင်အရှားယှိသေးသည်။ ယင်းကျောက်စာတိုင်ကို ဟိန္ဒူ လူမျိုးများကမူ ဘိမသေဒဂဒါဟု ခေါ်ဆိုကြ၍ ဘိမသေဒမင်း၏ ချွန်းတောင်း လက်နက်ဟု အစဉ်အဆက် ပြောဆိုမှတ်သားကြသည် ထိုသို့ပြောဆို မှတ်သားကြခြင်း သည်ကား ၎င်းလူမျိုးများ၏ မိမိတို့ဘာသာဆိုင်ရာ ဝတ္ထုရာဇဝင် ဣတိဟာသအတွင်း သို့ သိမ်းသွင်းဆွဲငင်၍ ပြောဆိုကြသည့် ဣတိဟာသ မမှန်မကန် ဖောက်ပြန်မှားယွင်း ချက်သာ ဖြစ်ချေသည်။ အမှန်အားဖြင့် ဒသမအင်္ဂါရထူပ စေတီတော်ကို အမှတ် အသားပြုရန် စိုက်ထူခဲ့သော ကမ္ဘည်းကျောက်စာတိုင် သာတည်း။

ဤအကြောင်းများကို ထောက်ထားဆင်ခြင် ဉာဏ်သက်ဝင်၍ မောရိယမြို့နှင့် အင်္ဂါရထူပ စေတီတော်ကို နေပါလနိုင်ငံအတွင်း၌ တည်ယှိသည်ဟု အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များ ရေးသားပြောကြားသော စကားများကို အမှန်ဟု မမှတ်သားကြလေလင့်။

ဒသ + ထူပစေတီတော် သရုပ်ကား။ ။(၁)ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌တဆူ၊ (၂)ဝေသာလီ၌ တဆူ၊ (၃) ကပိလဝတ်ပြည်၌တဆူ၊ (၄) အလ္လကပ္ပ၌တဆူ၊ (၅) ရာမဂါမရွာ၌တဆူ၊ (၆) ဝေဠုဒီပ၌တဆူ (၇) ပါဝါပြည်၌တဆူ၊ (၈) ကုသိနာရုံပြည်၌တဆူ၊ ဤရှစ်ဆူ တို့ကား ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ တည်ထားအပ်သော သာရီရိက ဓာတုစေတီ တော်တို့ပေတည်း။ (၉) ဒေါဏပုဏ္ဏားရွာ ကုမ္ဘစေတီတော် (၁၀) မောရိယ ဝိပုလိဝန အင်္ဂါရထူပခေါ် စေတီတော်ပေါင်း ဆယ်ဆူတည်း။

စေတီတော်များ ပြောင်းကြွတော်မူခြင်း။ ။ဓာတ်တော်ဝေရာအခါက ဝေပုံ အရကြသော အရပ်ဒေသ ဖြစ်လင့်ကစား နောင်အခါ မိစ္ဆာလူမျိုး လွှမ်းမိုး၍ ကိုးကွယ်သူမယှိက မြတ်စွာဗုရားသခင် တန်းခိုးတော်ဖြင့် ကိုးကွယ်သူမယှိသော အရပ် ဒေသသို့ ဓာတ်တော်များ ပြောင်းကြွတော် မူကြသည် ထိုအကြောင်းကို စောဠိယ တိုင်းသား အသျှင်မဟာကဿပရေး မောဟဝိစ္ဆေဒနိ အဋ္ဌကထာနှင့် သမ္မောဟ ဝိနောဒနိ အဋ္ဌကထာ စသည်၌ တတော တတ္ထတတ္ထ သက္ကာရသမ္မာန် အလဘ မာနာ ဓာတုယော ဗုဒ္ဓါန် အဓိဋ္ဌာန် ဗလေန သက္ကာရ သမ္မာန် လဗ္ဗမာနကဋ္ဌာန် ဂမိဿန္တိ တတောသဗ္ဗတ္ထ အလဘမာနာ သဗ္ဗဓာတုယော မဟာဗောဓိ မဏ္ဍမေဝ ဂမိဿန္တိ ဟု မိန့်တော်မူပြီ (ဗုရားရှင်၏ အဓိဋ္ဌာန် အစွမ်း အာနုတော်ဖြင့် ဓာတ်တော်များသည် ကိုးကွယ်သူမယှိက ယှိရာသို့ ပြောင်းရွှေ့တည်နေကြပြီး နောက်ဆုံး အလုံးစုံသော ဓာတ်တော်တို့သည် ရှေးဦးစွာ နာဂဒီပကျွန်း စေတီ၌ စုဝေးကြလိမ့်မည် ထို့နောက် သီဟိုဠ်ကျွန်း မဟာစေတီ၌ စုဝေးကြလိမ့်မည် ထို့နောက် ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့ ကြွရောက် စုဝေးကြကာ ရွှေထုံးအလား တည်နေပြီး ဓာတုပရိနိဗ္ဗာဏ် စံတော်မူကြလိမ့်မည်)။

ထူပ = ပုထိုး။ ။ဤထူပဟူသော မာဂဓပုဒ်၏အနက်ကို ရှေးအခါက ပုကံကမ္ပည်းကျောက်စာများ၌ ဗုဒ္ဓါး နောက်ကာလ၌ ပုထိုးဟုရေးသားကြသည်။ ပုတွင်တချောင်းငင် ပယ်ဖြုတ်၍ ရှေးဗမာဘုရင် မင်းမြတ်တို့ လွှတ်တော်ရုံးတော်များ၌ ဘတ်ရွတ်ကြပုံ နည်းဥပဒေများနှင့်အညီ ပုထိုးဟုဘတ်ရွတ်ရမည် ၎င်းပြင် ပုထိုးသည် သင်္ခတ ဗုဒ္ဓိ ပါဠိ ဗုဒ္ဓေါမှလည်း ဖြစ်လာနိုင်သည်ဟု မှတ်သင့်သည်။

- (သံပေါက်) ဗုဒ္ဓါးရေးကြ၊ ရှေးကာလ၊ ဗုဒ္ဓထောက်အထား။
- ပုထိုးရေးကြ၊ နောက်ကာလ၊ ထူပထောက်အထား။
- ဗုရားဗုဒ္ဓါး ကျောက်စာထိုး၊ ပုထိုးခေါ်အများ။
- တချောင်းငင်ပု၊ ရေးသားပြု၊ ဘတ်မှုပသံထား။ (ပုထိုးဟုဘတ်လေ)

(သံပေါက်) ကိုးကွယ်ပူဇော်၊ မရသော်၊ ရှင်တော်စုရား၊ ဓိဋ္ဌာန်အား။
 ကိုးကွယ်သူတို့၊ ယိုရာသို့၊ ကြံ့အိုခတ်တော်များ။
 ယင်းသို့ကျမ်းဂန်၊ ဆိုမိန့်ဟန်၊ စိတ်သန်နှလုံးထား။
 ဗြဟ္မရဋ္ဌ၊ စေတိယေ၊ ပုဏ္ဏေဝါတဝး။ (ဝါး)
 ထိုကြောင်းကြောင့်သာ၊ တို့ဗမာ၊ ကြည်စွာညွတ်တွား၊ သဒ္ဓါပွား။

(ထို့ကြောင့် ကိုးကွယ်သူ များရာ ကျိဗမာပြည် စေတီများ၌ ခတ်တော်များစွာ ကိန်းအောင် တည်နေထွက် ယုံကြည်သည် ဟူလေ ။

ခတ်တော်ဝေဂုရုရာ မောနယ ဝိလိဝန ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။
 ဤတွင် ခတ်တော်ဝေရာ ဝဝ-ဋ္ဌာန ပြဆို-လ်း ပြီးပြီ။

ဌာန အပါအဝင် ဖြစ်သော ဣဒါနုဒါနု ဌာန လည်းကောင်း၊ သာဝတ္ထိဝေဓ ဗြဟ္မစွာ
 ဗုဒ္ဓ နှစ်ဆယ့်ငါးဝါ (၂၅) ဝါကာလပတ်လုံး အပြု သီတင်းသုံးထပ်များ သာဝတ္ထိဌာန
 ဇာတိဝန် ကျောင်းထော် အဝိဒဟိတ ဌာနအပါအဝင် ဖြစ်သော ဝိသုဒ္ဓိတိုက်လည်း
 ကောင်း၊ သင်္ကဏ်၊ တာဝတိံသာ နတ်ဌာန၊ ဗြဟ္မစွာဗုဒ္ဓ သင်္ကဏ်ထပ်များ
 အဝိဒဟိတ-ဌာနအပါအဝင် ဖြစ်သော သင်္ကဏ်သုဒ္ဓိဌာန လည်းကောင်း၊ ဣတိ
 ဤဒါ၊ ဇေတဝတ္ထု၊ ဤဒါဒါနု အပါအဝင် သည်၊ ဗောဓိပုဏ္ဏား၊ နေ့ကလည်းကောင်း
 သဒ္ဓါပေါက်၍ သွားဆောက် ပူးစွမ်း ညွတ်ပုဏ္ဏားက ကော်ရန်မြတ်နိုး နှိုးကန်
 ထော့ ကြည့်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သံသရာဝင် ကွတ်လွတ်တို့ရန် ဆောင်ရွက်သည့်
 ဝိဇ္ဇာဏ်ကို ပေးတတ်သော အရပ်မှန်ပေ၏။ (နှုတ်တက်အရ ကျွန်ကြလေ)။

အဝိဒဟိတ လေးဌာန ဖြစ်ပြီး

ဤတွင် သံဝေဒနာ လေးဌာန အဝိဒဟိတ လေးဌာန ဖြေဆိုခဏ်း ဖြစ်ပြီး

(၁၃) အထွေထွေ ပြဆိုခဏ်း

တထောင့်နှစ်ရံ့ သုံးဆဲ့ခုနစ်ခု (၁၂၃၇) ခုနှစ် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်
 အဝရှင် မင်းတရားကြီး အမိန့်တော်မြတ်အရ စာရေးတော်ကြီး
 မင်းလှကျော်ထင်စည်သူ ဣန္ဒိယ ပြည်သွား ခရီးစဉ်
 မှတ်တမ်းမှ ထုတ်နှုတ်ချက်

မဟာဗောဓိပင်တော်နှင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ပါဠိပုတ်ပြည် မှစ၍ ပြည်ကြီးတဆဲ့
 ခြောက် (၁၆) ပြည် ခရီးတိုင်ကွာ စာရင်းပါဖုရား။

(အားလုံး မဟာဗောဓိမှ အင်္ဂလိပ်တိုင် အဝေးအကွာ ခရီး ပမာဏကိုယူ)

ဗုဒ္ဓဂယာ မဟာဗောဓိပင်တော်က အရှေ့မြောက်		
၁။	ရာဇဂြိုဟ် မြို့ရောက်ခရီး အင်္ဂလိပ်တိုင်.....	လေးဆယ် (၄၀)
၂။	၎င်းက-မြောက်တည့်တည့် ပါဠိပုတ်ပြည်ရောက်ခရီး ခြောက်ဆဲ့လေး	(၆၄)
၃။	၎င်းက-မြောက်တည့်တည့် ဝေသာလီပြည်ရောက်ခရီး ခုနစ်ဆဲ့နှစ်	(၇၂)
၄။	၎င်းက-အနောက်မြောက် ဗာရာဏသီ မြို့ရောက်ခရီး တရုဒလေးဆဲ့နှစ်	(၁၄၂)
၅။	၎င်းက-အရှေ့ယွန်း မိတ်လာပြည်ရောက်ခရီး တရုဒတဆဲ့ခြောက်	(၁၁၆)
၆။	၎င်းက-အနောက်မြောက်ယွန်း ပါဝါ ပြည်ရောက်ခရီး တရုဒခြောက်ဆဲ့လေး	..... (၁၆၄)
၇။	၎င်းက-အနောက်မြောက်ယွန်း ကုသိနာရုံ ပြည်ရောက်ခရီး တရုဒငါးဆဲ့ခြောက်	..... (၁၅၆)
၈။	၎င်းက-အနောက်မြောက် ကပိလဝတ် ပြည်ရောက်ခရီး	နှစ်ရာ (၂၀၀)
၉။	၎င်းက-အနောက်မြောက် သာဝတ္ထိ ပြည်ရောက်ခရီး နှစ်ရာခုနစ်ဆဲ့ခြောက်	..... (၂၇၆)
၁၀။	၎င်းက-အနောက်မြောက် ပယာဂ ဆိပ်ရောက်ခရီး	နှစ်ရာလေး (၂၀၄)
၁၁။	၎င်းက-အနောက်မြောက် ကောသမ္ဘိ ပြည်ရောက်ခရီးစဉ်	နှစ်ရာနှစ်ဆဲ့ရှစ် (၂၂၈)
၁၂။	၎င်းက-အနောက်မြောက် အယောဗျာမြို့ရောက်ခရီး	နှစ်ရာသုံးဆဲ့ခြောက် (၂၃၆)
၁၃။	၎င်းက-အနောက် မြောက်ယွန်း သင်္ကဿနဂိုရ် ပြည်ရောက် ခရီး သုံးရာခြောက်	..... (၃၀၆)
၁၄။	၎င်းက-အနောက် မြောက်ယွန်း ဣန္ဒပတ္တနဂိုရ် ပြည်ရောက် ခရီး လေးရာခြောက်ဆဲ့ခြောက်	..... (၄၆၆)

- ၁၅။ ၎င်းက-အနောက်မြောက် တက္ကသိုလ်ပြည်ရောက် ခရီး
တထောင့်နှစ်ရာ့တစ် ..... (၁၂၀၁)
- ၁၆။ ၎င်းက-အရှေ့မြောက် စာလိယတောင်ရောက်ခရီး သုံးဆဲ့လေး (၃၄)
- ၁၇။ ၎င်းက-တောင်တည့်တည့် မင်္ဂလာတောင်ရောက်ခရီး နှစ်ဆယ် (၂၀)
(ဤနံပါတ် ၁၆-၁၇-၌ ဖော်ပြသော အရပ်မျက်နှာ ခရီးအကွာ အမှတ်အသားများကို
ဆင်ခြင်ဖွယ်ယို၏ ဆင်ခြင်လေ)။
- ၁၈။ ၎င်းက-အရှေ့မြောက် စမ္ပါ ပြည်ရောက်ခရီး ရှစ်ဆဲ့တစ် (၈၁)
- ၁၉။ ၎င်းက-အနောက်တည့်တည့် ဥဇ္ဇေနီပြည်ရောက်ခရီး နှစ်ရာ့သုံးဆယ် (၂၃၀)
- ၂၀။ ၎င်း-မဟာဗောဓိပင်တော်က အနောက်မြောက်ယွန်းပါရိလည်းတော
ရောက်ခရီး အင်္ဂလိသ်တိုင် ငါးရာ့နှစ်ဆယ် (၅၂၀)
(၎င်းနံပါတ် ၂၀-၌လည်း ခရီးအကွာ ဆင်ခြင်လေ)။
ဌာနပေါင်း (၂၀)

တပြည်နှင့် တပြည်တိုင်ကွာ စာရင်းပါဖုရား

ရာဇဂြိုဟ်ပြည်နှင့် ပါရုလိပုတ်ပြည်

- ၁။ ခရီးအကွာ အင်္ဂလိသ်တိုင် ငါးဆယ် ..... (၅၀)
- ၂။ ပါရုလိပုတ် ပြည်နှင့် ဝေသာလီပြည် ခရီးအကွာ နှစ်ဆဲ့ရှစ် (၂၈)
- ၃။ ဝေသာလီပြည်နှင့် မိဝိလာ ပြည်ခရီး အကွာ သုံးဆဲ့ခြောက် (၃၆)
- ၄။ ပါရုလိပုတ် ပြည်နှင့် ဗာရာဏသီ ပြည်ခရီးအကွာ တရာ့လေးဆယ် (၁၄၀)
- ၅။ ၎င်းပါရုလိပုတ်ပြည် နှင့်ကုသိနာရုံပြည် ခရီး အကွာ တရာ့တဆဲ့နှစ် (၁၁၂)
- ၆။ ကုသိနာရုံပြည်နှင့် ပါဝါပြည် ခရီးအကွာ တဆဲ့နှစ် (၁၂)
- ၇။ ၎င်းကုသိနာရုံပြည်နှင့် ကပိလဝတ် ပြည်ခရီးအကွာ ခုနစ်ဆဲ့လေး (၇၄)
- ၈။ ကပိလဝတ်ပြည်နှင့် အယောဈာမြို့ ခရီးအကွာ သုံးဆဲ့လေး (၃၄)
- ၉။ အယောဈာမြို့နှင့် သာဝတ္ထိပြည် ခရီးအကွာ ငါးဆယ် (၅၀)
- ၁၀။ ဗာရာဏသီပြည်နှင့် ပယာဂဆိပ် ခရီးအကွာ ခြောက်ဆယ် (၆၀)
- ၁၁။ ပယာဂဆိပ်နှင့် ကောသမ္ပိ ပြည်ခရီးအကွာ သုံးဆဲ့နှစ် (၃၂)
- ၁၂။ ပါရုလိပုတ်ပြည်နှင့် တက္ကသိုလ် ပြည်ခရီးအကွာ
တထောင့်တရာ့သုံးဆဲ့ခုနစ် ..... (၁၁၃၇)
- ၁၃။ သင်္ကသနဂိုရ် ပြည်နှင့် ပါရိလည်း တောရောက် ခရီးအကွာ အင်္ဂလိသ်
တိုင်ကိုးဆဲ့ခြောက် ..... (၉၆)
ဌာနပေါင်း တဆဲ့သုံး (၁၃)

စာရေးတော်ကြီး မှတ်တမ်းမှ ထုတ်နှုတ်ချက် ပြီးပြီ။

သဒ္ဓါတရားယိုသူ လူတို့ အနေအထိုင်များ၍ ခမ်းနား ကြီးကျယ်
ဆက်သွယ် သွားလာရန် လွယ်ကူသော မဟာပရိနိဗ္ဗာဏသုတ်လာ
မြို့ကြီး ခြောက်မြို့

၁။ စမ္မာနုဂိုရ်မြို့	၄။ သာကေတမြို့
၂။ ရာဇဂြိုဟ်မြို့	၅။ ကောသဠိမြို့
၃။ သာဝတ္ထိမြို့	၆။ ဗာရာဏသီမြို့

(သံပေါက်) စမ္မာရာဇ၊ သာနှစ်ဝ၊ ဌာနကောနှင့်ဗာ။
မဟာနဂရ၊ ခြောက်ဌာန၊ မှတ်ကြကျမ်းအလာ။

မြို့ကြီး ခြောက်မြို့ သရုပ် ပြီးပြီ။

ဝိနည်း အဋ္ဌကထာများ၌ လာသော သိက္ခာပုဒ် ပညာတ်တော်မူရာ
ခုနစ်ဌာန သရုပ်ကိုဖော်ပြချက်

၁။ ဝေသာလီ	၄။ အာဠဝီ
၂။ ရာဇဂြိုဟ်	၅။ ကောသဠိ
၃။ သာဝတ္ထိ	၆။ သက္က
	၇။ ဘဂ္ဂ။

မှတ်လွယ်ရန် ဆောင်ပုဒ်-

ဝေ-ရာ၊ သာ-အာ၊ ကော-သက္ကာ၊ ထည့်ပါ အဂ္ဂသက္ကမ။
သိက္ခာပညာတ်၊ ခုနစ်ရပ်၊ တစ်အပ်၊ သိအိုပြု။

သိက္ခာပုဒ် ပညာတ်တော်မူရာ ခုနစ်ဌာန သရုပ် ပြီးပြီ။

ဗုရားရှင် ပါဒစက်သုံးဆူချတော်မူရာ နှစ်ဌာန

- ၁။ သီဟိုဠ်ကျွန်း သမန္တကုဋ တောင် တဆူ။
- ၂။ အပရန္တတိုင်း သစ္စပန္နတောင် အထက်အောက် နှစ်ဆူ ပေါင်းသုံးဆူ ဖြစ်သည်။

မဟာပရိနိဗ္ဗာဏ သုတ်၌ ဟောတော်မူသော စွယ်တော်
ရောက်ရာ နှစ်ဌာနကို ဖော်ပြချက်

- ၁။ ဂန္ဓာရတိုင်း အထက် လက်ဝဲဓာတ် စွယ်တော်မြတ် ရောက်ရာဌာန၊
- ၂။ ကလိင်္ဂတိုင်း အောက် လက်ဝဲဓာတ် စွယ်တော်မြတ် ရောက်ရာဌာန။

(သံပေါက်) တိုင်းဂန္ဓာရ၊ ကလိင်္ဂ၊ မှတ်ကြရောက်ရာ၊ စွယ်တော်သာ။
တိုင်းဂန္ဓာရတ်၊ ထက်ဝဲခတ်၊ အောက်ခတ်ဝဲမှာ၊ ကလိင်္ဂါ။

ဗမာပြည်ယို အချို့မြို့တော်များနှင့် ဣန္ဒိယပြည်ယို လုမ္ဗိနီဝသည့်တို့၏
တည်နေပုံများကို နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြချက်

(သံပေါက်) လုမ္ဗိနီနှင့်၊ သာဝတ်ချင့်၊ တည် (ထဲ) လင့်ပူတာအို။ (လုမ္ဗိနီ သာဝတ္ထိတို့နှင့်
ပူတာအို အရှေ့ အနောက် တည်သည်)
ဆဗ္ဗိ-အဋ္ဌဝီ၊ လယ်လတ္တီ၊ ယိညိပူတာအို။

(၂၆) (၂၀) လတ္တီတွင်အလယ်မှာ ပူတာအိုယိုသည်ဟူလို။

မြစ်ကျဉ်းနားမှာ၊ ကုသိနာ၊ တည်ရာရှေ့နောက်ဆို။ (မြစ်ကျဉ်းနားနှင့် ကုသိနာရုံ)
ဣသိပတန၊ မိုဗ်းညှင်းမှ၊ တည်ထ အနောက်ကို။ (မိဂဒါဝုန်နှင့် မိုဗ်းညှင်း)
ဗန်းမော်အနောက်၊ တည်တည်ရောက်၊ မှန်းထောက်ချင့်ဆို ဗောဓိကို။ (ဗန်းမော်နှင့်
ဗောဓိပင်)

ရွှေပိုအနောက်၊ တည်တည်ရောက်၊ ချင့်ထောက်စေလို ဟူဂလီကို။ (ရွှေပိုနှင့်
ဟူဂလီမြစ်)

မုံရွာအနောက်၊ တည်တည်ရောက်၊ မှတ်ထောက်နဂိုရ် ဗင်္ဂလားကို။ (မုံရွာနှင့် ဗင်္ဂလား)
ဟူဂလီမြစ်ဝ၊ မဏ္ဍလ၊ တည်ထပုံကို၊ နောက်ရှေ့ဆို။ (မဏ္ဍလ မဏ္ဍလေးမြို့နှင့်
ဟူဂလီမြစ်)

ဂင်္ဂါမြစ်ဝ၊ အရှေ့ကျ၊ မှတ်ကြစေလို ပုကံကို။ (ဂင်္ဂါမြစ်ဝနှင့် ပုကံ)

ဗမာပြည်ယို မြို့များနှင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဌာနများကို
နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြချက် ပြီးပြီ။

နောင်လာနောက်ဘွား အမျိုးသားတို့ အကျိုးကြေးငှား အထူးပွားလူး
မြောက်မြားကြစေရန် ရည်သန်အားထုတ် ပြုလုပ်ခဲ့ကြပေသော
ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ၏ ဂုဏ်ကြေးငှားကို အထူးအမြဲ သတိရကြကာ
ကြေးငှားတင်ထိုက်ကြောင်း ဖော်ပြချက်

ဤသို့ ပြဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသည့်အတိုင်း သာသနာတော်နှင့်စပ်ရာ တိုင်းပြည် မြို့ရွာ
တည်ရာဌာနစသည်များကို အမှန်သိကြရသဖြင့် ဤမှ အထက်နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင့်နှစ်ရာ
လေးဆယ် (၂၂၄၀) ကျော်သာသနာသကရစ် အနှစ် နှစ်ရာသုံးဆယ် (၂၃၀) ကျော်
ကာလလောက်က သံဝေဇနိယဌာနစသည်ကို ငါးထောင်တိုက်တိုက် ရောက်ဆိုက်
သာသနာ ကာလကြာအောင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူယိုသူ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ တည်ရာဒေသ ကျန
မှန်ကန်စွာ သိယှိနိုင်ကြစေရန် အမှတ်အသား ကမ္ပည်းကျောက်စာတိုင်များ အခိုင်အခန့်

ပိုက်ထူ၍ ထားတော်မူခဲ့ပေသော သိရိမ္မောသောက မင်းတရားကြီးကို ရှေးဦးပဌမ အစပကတူး အထူးကြေးငှားတင်ထိုက်ပါပေသည်။

၎င်းနောက် ဤမှအထက် နှစ်ပေါင်း တထောင့်ငါးရာ့သုံးဆယ် (၁၅၃၀) ကျော် ကရစ်တော် သကရဇာ သုံးရာ့ကိုးဆယ့်ကိုး (၃၆၆) နှစ်လောက်က ကိုယ်နှင့်အသက် မဇွဲကွက်ပဲ ရက်စက်ခွာစွန့်၍ (လူသာမန်တို့ သွားလာ ရောက်ပေါက်ရမည်ကို မဆိုထားဘိဦးတော့ စိတ်မျှဖြင့်ပင် သွားလာခွင့်ကြံစည်ရန် ရွံ့ကြောက်ထွယ်လိ အဓိက ကန္တာရကြီးများ ဖြစ်ကြသော အမနုဿ ဝါဠ စောရနိရူဒက ဒုပ္ပိက္ခကန္တာရ ခရီးခဲ အမနုဿပထ ဥမ္မဂ္ဂ လွန်စွာငွါးမြင့် အဆင့်ဆင့်သော တောင်တန်း အခန်းခန်းသော တောရှုပ် ရှိမြောင် တောင်ကြားတို့မှ ဖြတ်သန်းစီးဆင်း ခပင်းများလစ် မြစ်အပေါင်းကို ကူးသန်းဖြတ်ကျော်၍) တရုတ်ပြည်ကြီးမှ ရာပေါင်းများစွာ ယူဇနာဝေးကွာသော ဣန္ဒိယ ပြည်ကြီးသို့ လပေါင်းများစွာ အလွန်အဋ္ဌိအဋ္ဌင် အပင်ပန်းခံသဖြင့် ကုန်းကြောင်းခြေလျှင် ခရီးလာရောက်ကြ၍ နှစ်ပေါင်းများစွာ ထိုထိုစေဘိယဒေသ ပူဇနိယ ဝန္ဒနိယဌာနများကို သွားရောက်လှည့်လည် ပူဇော်မြတ်နိုး ရှိခိုးကန်တော့ကြပြီး မိမိတို့သွားရောက် မှူးမျှော် ပူဇော်ခဲ့ကြသော ဌာနများကို အမည်နာမ ဒေသကွာဝေး အရေးတယူ အလေးမူ၍ ချွတ်ချော်တိမ်းယိမ်းခြင်း မယှိစေပဲ သေချာဝန် ကျန်မှန်ကန်စွာ ခရီးစဉ်မှတ်တမ်းစာ များကို ရေးသားစီရင် မှတ်တမ်းတင်၍ ထားခဲ့ကြပေသော အဟော်အစ္ဆရိယ ပုဂ္ဂလ ဝိသေသ သူရ ဝီရ ထာမဝန္တ ရတနတ္ထယမာမက တိက္ခ အစလသဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံကြသည့် ဖါဟိယန်စသော တရုတ်လူမျိုး ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များကို လည်းကောင်း။

ထို့အတူ ဤမှအထက် နှစ်ပေါင်းတထောင့်သုံးရာ (၁၃၀၀) ကရစ်တော် သကရဇာ ခြောက်ရာ့သုံးဆယ် (၆၃၀) ခုနှစ်လောက်က ဣန္ဒိယသို့ လာရောက်ကြသော ဟူယင်ဆန် သုယေန စွက်စသော တရုတ်လူမျိုး ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များကို လည်းကောင်း ဒုတိယကြေးငှား အထူး တင်ထိုက်ပါပေကုန်သည်။

၎င်းနောက် ဣန္ဒိယပြည် ကမ္ဘည်းကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာ အစိုးရမင်းများနှင့် ကျောင်းသုံးဣန္ဒိယမြေပုံ စီမံပြုလုပ်ကြသူ အစိုးရမင်းများကိုလည်း ယခုအခါ ငါတို့နှင့် ကာလအားဖြင့် လွန်စွာနီးကပ် ဆက်စပ်လျက် နေခြင်းကြောင့် ထိုထက်အလွန်အကြူး အထူး တတိယ ကြေးငှားတင်ထိုက် ပါပေသည်။

(ထိုကဲ့သို့ ကမ္ဘည်းကျောက်စာဘက် ဆိုင်ရာ အင်္ဂလိပ် အစိုးရမင်း များကို ထို ထက် အထူးကြေးငှား တင်ထိုက်ပုံ အနည်းငယ် ချဲ့ဆို ဦးအံ့)

အသောက မင်းတရားကြီး၏ အမှတ်အသား ကမ္ဘည်း ကျောက်စာဘက် များနှင့် ဖါဟိယန် စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ခရီးမှတ်တမ်းစာများ ထင်ရှား ယှိကြလင့်ကစား ဤမှ

ထောက်စာ လွန်စွာကာလ ကြာမြင့်ရှည်လျားလှပြီ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ မိစ္ဆာခြုံပုတ် လွှမ်းခြုံအုပ်လျက်၊ တိမ်မြုတ်ကွယ်ပ၊ ဗုဒ္ဓသာသန ဩသက္ကန ခေတ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓသာသန ရန်သူ အယူမှားယွင်း မိစ္ဆာမင်းတို့က နှိမ်နင်း ချိုးဖျက် ကွယ်ဝှက် တိမ်မြုတ်အောင် ပြုလုပ်ကြခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သံဝေဇနိယဌာနစသော ပူဇာရဟ ပူဇနိယစေတီယဝတ္ထုကြီးများကိုဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သူတော်စဉ် အပေါင်းတို့ နှစ်ထောင်း အင်ချိုက် တိုက်ရိုက်ဖူးမျှော် ပူဇော်ကန်တော့ခွင့် မရနိုင်ကြအောင် မြေတွင်း ကွယ်မြုတ် ခြုံပုတ်လွှမ်းမိုး အများအားဖြင့် ကျိုးပဲ့ယိုယွင်း ပျက်စီးခြင်း သို့ရောက်နေခဲ့ရာ ဣန္ဒြိယပြည် ကမ္မည်းကျောက်စာ ဘက်ဆိုင်ရာ အင်္ဂလိသ် အစိုးရမင်းများက စရိတ်ကြေးငွေ များစွာအကုန်အကျ ခံ၍ ၎င်းဖါဟိယန် စသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ မှတ်တမ်း စာကို ကြည့်ရှုကာ လိုက်လံရှာဖွေ မြေမှ တူးဖော်၍ ပူဇော်ဘွယ် ဝတ္ထုဟောင်းများကို ကောင်းစွာ ပြုပြင် ရှေးအသွင်ကဲ့သို့ စီရင်ပြု လုပ်ထားကြ ပါပေသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းကမ္မည်း ကျောက်စာဘက် ဆိုင်ရာ အင်္ဂလိသ် အစိုးရ မင်းများကို ငါတို့ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရှင်လူအပေါင်းတို့က ကောင်းမွန် လေးနက်စွာ အထူး ကြေးဇူး တင်ထိုက်ကြောင်း အသိအမှတ် ပြုအပ်ထွပေသည်။

၎င်းပြင် ကျောင်းသုံး ဣန္ဒြိယ မြေပုံ စီမံပြုလုပ်ကြသူ အင်္ဂလိသ် အစိုးရမင်းများကိုလည်း ထို့နည်းအတူ ကြေးဇူး အထူး တင်ထိုက် လှပေသည်။ အကြောင်း သော်ကား ယင်းသို့ပင် ကမ္မည်းကျောက်စာဘက် ဆိုင်ရာ အစိုးရမင်းများက တူးဖော် သုတ်သင် ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း ခင်းကျင်း စီမံ၍ ထားကြ ငြားသော်လည်း ၎င်းကျောင်းသုံး ဣန္ဒြိယ မြေပုံမယှိပါက ယခုကာလ အခေါ် အမည်စသည်နှင့် တည်ရာဌာနဒီစကြိုတ် နယ်ပယ် စီရင်စု အရပ်ဒေသများကို ယထာဘူတ ကျနသေချာစွာ ငါတို့သိနိုင်ကြမည် မဟုတ်ပေ သို့မသိယှိနိုင်လျှင် မိမိတို့ အလိုယှိရာ သံဝေဇနိယ ဌာနစသော အရပ်ဒေသများသို့ သွားရောက်ကော်ရော် ပူဇော်ကန်တော့ ဖူးမျှော်ခွင့် ရယှိနိုင်ကြမည် မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

ဤသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အကြောင်းများကို ထောက်ထား ဆင်ခြင် ညဏ်သက် ဝင်၍ ဣန္ဒြိယပြည် ကျောင်းသုံး မြေပုံကို တည်ရာဌာန မှန်ကန်စွာ စီရင်ပြုလုပ်ကြသူ အင်္ဂလိသ် အစိုးရမင်း များနှင့် ဣန္ဒြိယပြည် ကမ္မည်းကျောက်စာဘက် ဆိုင်ရာ အစိုးရ မင်းများကို ငါတို့ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရှင်လူ အပေါင်းတို့က နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်စွာ အထူးကြေးဇူးတင်ထိုက်ကြောင်း ဤ၌ ဖော်ပြလိုက်ရ ပေသတည်း။

ကြေးဇူး တင်စကား ရေးသား ပြဆိုချက် ပြီးပြီ။
ဤတွင် အထွေထွေ ပြဆိုခဏ်း ပြီးပြီ။

(၁၄) ကျမ်းပြီး နိဂုံးကို ပြဆိုခင်း

နိဂမခြောက်ဂါထာ ပါဠိအနက်

- (၁) သာသနပ္ပဇ္ဇောတေ ဣဒ္ဓေ၊ မော်လမြိုင် နဂရတ္ထမေ။
ပုညတ္ထိကာန မာဝါသေ၊ နာနာလင်္ကာရ သောဘိတေ။
- (၂) တောင်ပေါက်နာမိ အာရာမေ၊ သုကာရိတေ မနောရမေ။
မနန်းယို့ ဣတိနာမာယ၊ ဒါယိကာယ ပသန္နယာ။
- (၃) တိဘူမကမိ အာဝါသေ၊ ဘိက္ခုသံဃာ နိသေဝိတေ။
မဟာရဟေ ပရိယတ္တိ၊ သဒ္ဓမ္မဿာ ဘိဝုဒ္ဓိယာ။
- (၄) တဒတ္ထာနုဂနာမသ္မိံ၊ ဝသတေဒံ ကတမ္မယာ။
စက္ကပါလေန ထေရေန၊ သကာရဇ္ဇေ ဆဋ္ဌက္ခရေ။
- (၅) ပုဏ္ဏမေ ဇေဋ္ဌမာသမိ၊ ဣဋ္ဌမိ သနိဝါသရေ။
အန္တရာယံ ဝိနာယေဝ၊ နိဋ္ဌင်္ဂတံ သမန္တတော။
- (၆) ယလ္လန္တံ ကုသလန္တေန၊ ဇနာ သဗ္ဗေပိ သောဂတာ။
ဗုဒ္ဓဿသနိကာ ဟောန္တု၊ နိစ္စံ သုခဿ ဘာဂိနောတိ။

၁။ အနက်။ ။ သာသနပ္ပဇ္ဇောတေ၊ သာသနာရောင် နေရာထောင်သို့ ထွန်း
ပြောင်ပင်း ထိန်လင်းတောက်ပရာလည်း ဖြစ်ထသော။ ဣဒ္ဓေ၊ မြို့၏အင်္ဂါ ကောင်း
စွာလောက်လုံ ပြည့်စုံကြွယ်ဝခြင်းလည်း ယှိထသော။ ပုညတ္ထိကာနံ၊ ကောင်းမှုလိုလား
အမျိုးသား သူတော်ကောင်းတို့၏။ အာဝါသေ၊ နေထိုင်ရာလည်း ဖြစ်ထသော။ နာနာ
လင်္ကာရသောဘိတေ၊ စေတီ တန်ဆောင်း သိမ် ကျောင်း ပြာသာဒ် ဇရပ်ဝတ်နှင့်
လျှောက်ပတ်ရှုဘွယ် အသွယ်သွယ်သော သာသနာလင်္ကာရ အဆောက်အဦး တို့ဖြင့်
လည်း တင့်တယ်ထသော။ ဥတ္ထမေ၊ ဘုန်းဟိုသသူ လူတို့နေထိုင်ရာဖြစ်၍ မြတ်သော။
မော်လမြိုင်နဂရေ၊ တနင်္သာရီခရိုင် မော်လမြိုင် မြို့တော်ကြီး၌။

၂။ တောင်ပေါက်နာမိ၊ တောင်ပေါက် တောရဆရာတော်ဘုရားကြီး၊ ရှေးတီးမဆွ
ပဋ္ဌမ သီတင်းသုံးတော် မူရာဖြစ်၍ တောင်ပေါက် အမည်ယှိသော။ အာရာမေ၊ ကိုးတက်
လုံးစုံ ဥသျှင်မြီး ကြီးပွားသော သဒ္ဓါသီလ စသော သူတော်ကောင်းတို့၏ ဥစ္စာ
ခုနစ်ပါး။ သုဝဏ္ဏ ရတန ခေ ခည ခေတ္တ ဝတ္ထု ဝုဗ္ဗပေါယယ် အသွယ်သွယ်သော

ဤ မောလ္လိမှိုင်းဟူသော ဗမာစကားနှင့် ညီမျှသော မွန်စကားကို ငါတို့ကြိမ်ဖန်များစွာ မေးမြန်းစစ်ဆေးကြည့်ရာ မွန်ရဟန်းပညာယို လူပညာယိုများထံမှ တညီတညွတ်ထည်း အောက်ပါအဖြေမှန်ကို ရယူခဲ့ပေသည်။

မောလ္လိမှိုင်းဟူသော ဗမာအဓိပ္ပါယ်နှင့်တူမျှသော မွန်စကား အစစ်အမှန်ကား ဧဝင်ဝတ်ဂုံငုံ (မွန်ဘာသာ) တုံပွေတ်ဝိုင်ဝက် (၎င်းအသံထွက်)

မောလ္လိမှိုင်းနေသည်-တူမျှသော ဗမာအဓိပ္ပါယ်။

တုံပွေတ်-မောလ္လိ၊ ဝိုင်ဝက်-မှိုင်းနေသည် ဟူလို။ ဗမာစကား မှိုင်းသည် ဝိုင်သည်။ ငေးသည်ဟု အဓိပ္ပါယ်တူအသုံးအနှုန်းယိုရာ ဤမှိုင်းဟူသော စကားလုံး၌ ဗမာစကား မွန်စကားနှစ်မျိုး တူနေသည်ကို သတိပြု။

ထို့ကြောင့် ဤဖော်ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော မွန်စကားသာ မောလ္လိမှိုင်းဟူသော ဗမာ စကားနှင့်တူမျှသော မွန်စကားအစစ်အမှန်ဖြစ်ကြောင်း မှတ်လေ။

၎င်းပြင် အချို့ဆရာများက မော်လမြိုင်ကို ရှေးကဥဒေါင်းတို့ နေရာတောမြိုင် ဟူသောဗျူပ္ပတ်ကို မဟုတ်မဟတ်ကြံကာ မောရဝနနဂရ သို့မဟုတ်-မောရနဂရဟု ပါဠိစီကုံးရေးသားကြရာ ဤသို့ရေးသားကြသည်ကိုလည်းပညာယိုများရယ်ဘွယ်ရာသာ ဟုမှတ်လေ။

မွန်ရဟန်း ပညာယို လူပညာယို ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများထံမှ တညီတညွတ်ထည်း ထွက်ဆိုချက်အရ မော်လမြိုင်မြို့ အမည်ဝေါဟာရ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း အကြောင်းရင်း အစစ်အမှန်ကား ချင်မတ်မလို (မွန်ဘာသာ) ချမ်မွတ်မလုမ် (အသံထွက်) ၎င်း မွန်စကားမှ ဆင်းသက်ပျက်လာသော အမည်ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်(အဓိပ္ပါယ်ရှင်းလင်းချက်) ချမ်မြို့ (မွတ်) မျက်စိ (မ) တလုံး (လုမ်) ပျက်သည် မျက်စိသုံးလုံးအနက် မျက်စိတလုံးပျက်သော မင်းအုပ်စိုးရာမြို့ ဟုဆိုလိုသည်။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကား မွန်ရာဇဝင်နှင့် ညီညွတ်သောအဓိပ္ပါယ် ဖြစ်သည်။ ၎င်းအဓိပ္ပါယ်ယိုသော မွန်ဘာသာ အမည်ရင်း ချမ်မွတ်မလုမ်မှ ချမ်ကို ပယ်၍ မွတ်မလုမ်ဟု ခေါ်ခဲ့ပြီးနောက် အခေါ်အဝေါ်ရှေ့ဆင်းလာကာ မွတ်မလိုင် နောက် ဗမာအသံသို့ လိုက်၍ မွတ်လိုင်-မော်လိုင်-မော်လမြိုင် ဤသို့ဆင်းသက် ဖြစ်လာသည်ဟု စင်စစ်မှတ်ရမည်သာ။

ဤမော်လမြိုင်မြို့မှ တဘက်ကမ်းယို မုတ္တမ မြို့အမည် ဝေါဟာရမှလည်း မော် လမြိုင် အမည်နှင့် ဆက်သွယ်လျက် ယိုကြောင်းသိရသည်။

၎င်းမုတ္တမ အမည်ဝေါဟာရ အရင်းကား

မတ်မ-မွန်ဘာသာရင်း၊ မွတ်မ (၎င်းအသံတွက်)

အဓိပ္ပါယ် မွတ်-မျက်စိ မ-သုံးခု၊ မျက်စိ သုံးလုံးယှိသောမင်း စံနေရာမြို့တော် ဟု-ရာဇဝင်နှင့်အညီ အဓိပ္ပါယ် ရသည်။

၎င်း မွတ် မ ဟူသော မွန်ဘာသာမှ အခေါ်အဝေါ် ပြောင်းလွှဲရွှေ့ဆင်းလာကာ မွတ်မ မောတမ မုတ္တမ မတ္တမ မတမ ဤသို့ အဆင့်ဆင့် ခေါ်လာကြသည်။

မုတ္တမမြို့က မျက်စိ သုံးလုံးယှိသော မင်းစိုးစံရာမြို့။

မော်လမြိုင်မြို့က မျက်စိသုံးလုံးအနက် တလုံးပျက်သော မင်းစိုးစံရာမြို့ ဤသို့အား ဖြင့် အမည် အဓိပ္ပါယ် ဆက်သွယ်နေကြသည်။

ဗမာဘာသာ စုံ-မ ဖွက်ရာ စသည်၌ သုံးစွဲသော စုံ-မ အရာ၌ စုံအရ ၂-၄-၆ စသည် မအရ ၁-၃-၅-၇ စသည်ယူသကဲ့သို့ မွန်ဘာသာ၌ မ-အရ ၁-၃-၅ စသည်ကို ယူရကြောင်းကို သိလေ။

တနည်း အချို့ဆရာများက မွန်ဘာသာ+မွတ်+မျက်စိ-ကမ-အလင်းရ၊ မောက်ကမ မျက်စိ ပျက်သော မင်း၏ မျက်စိ အလင်းရရာမြို့ ဟု ဆိုလိုသည်။ မောက်ကမမှ မုတ္တမ ဖြစ်လှာသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို့ပြင် အချို့ဆရာများ အလိုက မောတမော ဟူသော မွန်ဘာသာမှ မုတ္တမ ဖြစ်လှာသည်ဟု ဆိုကြ၏။ အဓိပ္ပါယ်ကား တမော့ကား ကျောက်၊ မော့ကား ကျောက်စွန်း ကျောက်စွန်း၌ တည်သောမြို့ ဟု ဆိုလိုကြသည်။

ဤ နောက် အမည် အဓိပ္ပါယ်သည် ရှေးအမည် အဓိပ္ပါယ်လောက် မမွန်မြတ်လွန်း မှတ်ရမည်။ ကြံတွယ်ယှိသည်ကို ကြံခြင်းမျှသာတည်း။

ဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသည်များကို အလွယ်မှတ်ရန်

- (သံပေါက်) မွတ်မလုမ်မှ၊ ပျက်လှာထ၊ မွတ်ကြမေလမြိုင်။
- မွတ်မလုမ်မှ၊ မွန်ဘာသာ၊ မွတ်ရာမြို့နှင့် ယိမ်းမယိုင်။
- ဤသာယုတ္တိ၊ အမှန်ယှိ၊ မွတ်ဘိကြံ့နိုင်၊ ဥာဏ်မဏ္ဍိုင်။
- မွတ်မ-မှ၊ မွန်ဘာသာ၊ မွတ်ပါစာရင်းကိုင်။
- မွတ်မမှ၊ မုတ္တမ၊ ခေါ်ကြ ဤနည်းပိုင်။

ဤတွင် ကျမ်းပြီး နိဂုံးကို ပြဆိုရာအခဏ်း ပြီးပြီ။

ဣဒံ မေ ပုညံ စတုပဒိုသန္တိဒါ ဉာဏဿ ပစ္စယော ဟောတု။

ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဋ္ဌပီဇင် ကျမ်းကြီး ပြီးပါပြီ။

